…ternitas Dei in mente, & in ven-
tre: specialiter illa præ alijs Deum conce-
pit in mente; & votum […]ens virgini-
tatis multos spiritualiter […] imitatio-
ne concepit in mente, […]
Carmelitæ, duo hinn[…]aliter sunt
non solum voluntatem […] gemelli:
sed etiam elegit consulentem […]cipientem,
tudo ab intus ad extra se dedit, concipiens
Deum ventre, quia eum concepit in mente,
spiritu, & corpore mater, & virgo. l. 2.
t.3. c.2. a.3. pag. 343. & p. 344. & p. 345.
346. & 347.
…aria idem est, ac Deus ex genere meo.
l.2. t.3. c.2. a.3.
…ariæ dignitas Matris Dei excedit omnium 347
creaturarum dignitates, & perconsequens
eius charitas, & merita, omnium Sancto-
…ratiam, & merita exce-
…a.1.
…Pazzi Carmelitana Mo- 405
…s diuos est ab Vrba-
…a. l.2. t. 3. c. 1. a. 2.
…aulini, Donati, & Vi- 326
… a.3.
…am est […]

Matrimonium contractum post votum pec-
catum est. l.1. t.3. c.1. a.1.
Matthæus Apostolus, & Euan[…] 105
[…] conuersionem celebr[…] conui-
[…]æus, sic fideles cum in Pas[…] Eli-
tes conuertuntur, Euchari[…]iten-
t.1. c.2. a.5. […] l.2.
Medicina dicitur monastica disciplina, 155
Religiosus medicus. l.2. t.1. c.[…] a. 2. 141 &
Melius suam bonitatem mel[…]undit. l.2.
t.1. c.2. a.9.
Melota Eliæ speciale genus fuit tegumenti 17[…]
diuersum à pallio, qua tegebantur; qui sub
dio degebant ad aquam depellendam: etsi
lata significatione quælibet hispida, & hi[…]
suta vestis melota diceretur. l.2. t. 1. c.2.
a.7. pag. 163. & pag. 164.
Membra eiusdem naturæ corporis ad diuersa
ministeria destinata. l.1. t 3. c.2. a.2.
Mendicasse Christum docemur. l.1. t.2. c[…]
a.2.
Mendicare Religiosos Christus docuit. l[…]
t.3. c.1. a.3.
Mendicitas Apostolorum, & priorum M[…]
nachorum, cuius mendicitatis opportu[…]

Miraculum, quod pro confirmatione Regulæ frattum Carmelitarum accidit sub Honorio III. l.2. t.3. c.1 a. 1. 316
Mitigatio Regulæ Carmelitarum non indicat mitigationem spiritus eorum: tunc enim multi fuere viri sanctitate conspicui. l.2. t.3. c. 1. a. 2. 321
Mittere pallium super Elisæum, quid sit. l.2. t.1. c.2. a.8. 166
Momentu[illegible] tota nostra vita. l.1. t.2. c.2. a.2. 29
Momentaneum est, quod tota nostra vita persistit. l.1. t.2. c.1. a.2. 28
Monachus idem, ac solus, ab indiuidua & singulari vita dicti, quod nomen significat rem in Scriptura suam compellationem præcedentem. l.1. t.1. c 1. a.1. 8. & 9
Monachus solus non in frequentia debet esse. l.1. t.1 c.1. a 2. 11
Monachi veri fuerunt Eremitæ, & Anachoretæ priores. l. 1. t.1. a.2. 12
Monachi ratione status non exigebant Clericatum. l. 1. t. 1. c. 1. a. 2. 13
Monachi compellabantur Prophetæ. l.1. t.1. c.2. a.1. 14
Monachus nudus totius mundi *est dominus*. l.1. t.2. c.5. a.1. 88
litarum, postea SS. Cosmæ, & Dam[...] & alterius Religionis, l. 2. t. 2. c. 2. pag. [...]
Monasteria Religiosorum ante Antonium Occidente vigebant. l. 2. t. 2. c. 4. a[...] pag. [...]
Monastici status definitio declaratur. l. 1. [...] c. 1. a. 1.
Monasteria multa Apostolorum tempore e[...]cta. l. 2. t.2. c. 2. a [...]
Mons Thabor est Relig[...] ubi Christus tr[...]figuratur: quia præcep[...] per Moysen, co[...]silia per Eliam, obedientia per Petrum, paupertas per Iacobum, castitas per Ioa[...]nem significata obseruantur: Bonum e[...] nos hic esse. l. 1. t.2. c.5. a. 1.
Mores filiorum à sanguine parentum veni[...] l.3. t.1. c.1. a.1. 3[...]
Mortis spiritualis Dei seruus fugit periculu[...] l.3. t. 1. c.2. a.3. 3[...]
Mortis hominis, Eucharisticus panis est pa[...]tum remedium. l.3. t.1. c.2. a.3. 3[...]
Mortis communis lex, sic morientur Pat[...] translati acerbissimo mortis genere, & [...]cebunt inhumati. l.3. t. 3. c.2. a.2. [...] & 431
Mos inter *Hebræos*, & Gentes pueros [...]

184

Monachis quandoq. aliunde quàm ex mendicitate victum quærere licet. l. 1. t. 3. c. 1. a. 3. 110

Monachi compediti, & interemptorum filij. l. 2. t. 1. c. 2. a. 2. 140

Monachi sunt, qui ad faciem ministrant Domino. l. 2. t. 1. c. 3. a. 3. 195

Monachi dicuntur propter castitatem, & munus cantandi Deo laudes. l. 2. t. 2. c. 1. a. 1. 204

Monachi sunt Clericis antiquiores. l. 2. t. 2. c. 2. a. 7. 245

Monachi veri fuerunt Elias, & Baptista. l. 2. t. 1. c. 2. a. 4. 145

Monachalis habitus ad imitationem Baptistæ fuit. l. 1. t. 3. c. 1. a. 3. 106

Monasterium quod sit. l. 1. t. 1. c. 2. a. 2. 21

Monasteriorum erectio priorum Abbatum fuit facta Episcoporum approbatione. l. 1. t. 2. c. 4. a. 3. 84

Monasterij Carmeli, ædificij amplissimi nūc diruti pulchra cernuntur rudera specubus multis circundata. l. 2. t. 1. c. 2. a. 10. 178

Monastica disciplina philosophia, & Monachi philosophi compella... 3. a. 2. 189

... Christi ...

Moyses antepofuit improperium Christi ... uitijs. l. 2. t. 1. c. 2. a. 9.

Moyses in diuersorio obiurgatur, quia v... ris, & filiorū impedimenta tenebat, Æ... ptum petens ad diuina adimplenda mi... steria. l. 3. t. 1. c. 2. a. 1.

Mulier malum est, quod homines ducit ... mortem, ideò tamquam reus à facie m... lieris fugit Elias. l. 3. t. 1. c. 2. a. 3. 3...

Multiplicitas Religionum, Ministrorum E... clesiæ adauget numerum ad varia ex... cenda munera. l. 1. t. 3. c. 2. a. 1. 1...

Munus, & officium quod, qualeq. fuerit R... ligiosarum fœminarum in Ecclesiæ Chr... natalibus. l. 2. t. 2. c. 3. a. 2...

Mutatio corporis mystici ... p... latim facta non toll... eiudem corpo... vnitatem moralem. ... 2. t. 2. c. 2. a. 4. ...

N

Nabuzardam princeps exercitus Na... chodonosor Hieremiā, & habitat... Carmeli reliquit liberos. l. 2. t. 1. c. 3. pag. ...

am, non comprehensus debet fugere
ersequentem : Si vos persequuti fuerint in
na ciuitate fugite in aliam . Sic Christus
apidibus impetitus ab hostibus, abscon-
lit se, & exiuit de templo : sed in horto
omprehensus eisdem obstitit. l.3. t. 1.c.2.
.3. 381
ter, soror, & frater Christi est, qui facit
voluntatem Dei . l.2. t.3. c.2. a.2. 344
trimonij curæ, impedimenta sunt ad perfe-
ctionem obtinendam charitatis . l. 1. t. 2.
c. 1. a. 3. 34
trimonii ... gatio ex consensu vtriusque
... dissolui . l. 1. t.2. c.2. a.1.
ag. 53
rimonium nulla lege est prohibitum . l. 1.
2. c. 2. a.2. 56
imonia fuere semper inhibita Religiosis,
d non semper inualida . l. 1. t.2. c.3. a.2.
g. 68
imonium consistit in contractu maris,
foeminæ, quod defectu alicuius requi-
i statuti ab Ecclesia potest esse inualidū,

... non est in fine, sed in his, quæ sunt
ad finem . l.1. t.2. c.1. a.4. 39
Mentitus quomodo non est Elias asserens:
mansisse solum, sciens alios Prophetas esse
superstites . l.2. t.1. c.3. a. 1. 183
Mereri ante mortem quiuis potest, nullus post
mortem . l.3. t.2. c.2. a.1. 398
Mereri Eliam, & Henoch per omnes suos
actus in statu Translationis, saltem mora-
liter continuè, probabilius est . l. 3. t. 2.
c.2. a.2. 408
Merito vniuscuiusque operis proprium cor-
respondet proportionatum præmium . l.1.
t.2. c. 1. a.4. 42
Micheas discipulus Eliæ. l.2. t. 1. c.3. a.2. 190
Militares Religiosi sunt veri in matrimonio,
& cum facultatibus degentes, pauperes
adhùc, casti, & obedientes ex votis . l.2.
t. 1. c.2. a.5. 153
Ministeria Ecclesiæ quæ sint . l.1. t.2. c. 1. a.1.
pag. 24
Ministerijs totius Orbis fouetur, qui solum
Deum habet in te...s . l. 1. t. 3. c. 1. a. 3.
pag. 110

Mira-

SVMMA OMNIVM CONCILIORVM, A SANCTO PETRO vſque ad Iulium quartum Pontificem, omnibus ſacræ ſcripturæ ſtudioſis vtiliſsima.

Authore F. Bartholomæo Carranza inſtituti ſancti Dominici Theologiæ profeſſore.

Prouerbiorum.
Qui agunt omnia cum Conſilio, reguntur Sapientia.

ANTVERPIÆ
In ædibus Ioan. Steelſii.
1556.
Cum Gratia & Priuilegio.

QVÆ IN HOC VOlumine continentur.

Canones Apoſtolorum.
Summa omnium Conciliorum in qua hi canones adiecti ſunt.
Canones ſextæ ſynodi generalis, Septimo ſynodus generalis & canones eiuſdem,
Octaua ſynodus generalis, & Canones eiuſdem.
Canones Concilij Epheſini generalis.
Decretalis Martini quinti, & Caliſti tertij de annui cenſus licita emptione & venditione explicatio.

CÆſarea Maieſtas permiſit Ioán. Steelſio, vt hanc ſummam Conciliorum Bartholomæi Carranzæ impune imprimat, perq́ꝫ omnes hæreditarias Regiones ſuas diſtrahat, veluti latius patet in literis eidem conceſsis & ſubſignatis.

BAVE.

AD.

ADMODVM ILLVSTRI ET PRÆclaro Domino Diego Hurtado Mendozæ, apud Remp. Venetorum oratori, & in sacrosancta synodo Tridentina Cæsarea Maiestatis vicegerenti, F. Bartholomæus Carranza Miranden. Instituti San. Dominici. S. D.

CVm mecum hisce diebus voluerem Diege magnum & nobilitatis & studiorum decus, & nostræ laus Hispaniæ, quid mihi potißimum agendum foret dum Deus Opt. Maxim. viam aliquam ostendit Concilio futuro, siquando, nunc admodum necessario, in tantis Ecclesiæ procellis & vitæ malis subijt animum relegere maiorum nostrorum acta in cõcilijs antiquioribus. Et puduit me, vt ingenue fatear nostrorum morum expuere libuit in sinum, subinde repetens, En à quanto culmine decidimus, in segnitiam, & oscitantiam nostram in gentem à Christo & redemptam, & factam rerum dominam. Vbi ille charitatis ardor? Vbi animus τῶν χρημάτον κρέιττον? Vbi dolorum & mortis contemptus dum gregem traditum custodirent? Denique nihil feré conuenit præsenti rerũ statui, si quis attensius cõferat cũ illo quẽ cernere licet in scripturis Cõciliorũ. Quod vt facilius cõtemplari poßem, excerpsi epitomen quandã collatione exemplariorũ tũ Latinorũ tũ Græcorũ quoad eius fieri potuit. Quã quũ vtilem fore multis arbitrarer, ne idem illis subeũdũ eßet fastidij & laboris, præsertim quibus aut euoluere nõ vacat, aut cõparare nõ poßũt tantã librorũ farraginem, è re cõmuni me facturũ putaui, si quod mihi sudaram, omnibus impertirem. Proposui verò aliquot quæstiones, velut operis præcursores, neceßarias, ni fallor, tractaturis Germaniæ hæreses. Itaque sub tuo nomine editur hoc quicquid est libelli, tum vt studiosis vel ob hoc sit in pretio, tum vt tibi, cui omnia debeo, incipiã nouo ære obligari, si sensero ea suscepiße frõte, qua vel minutißima, quæ tamen ad rem literariam pertinent, amplecti soles, Vale in Christo Iesu.

DIEGVS HVRTADVS MENDO ça F. Bartholomæo Mirandæ. S.

PVlchrum est aliquid in dicendo posse, quo ab hominibus laude dignis approberis: pulchrius, ea quæ mente conceperis, orationeque expresseris, scripto mediocriter explicare: pulcherrimum, orationi, atque scripto studium & laborem adiungere, ne aliquid deesse videatur quo minus & bonis viris, & multis admirationi sis. Horum primum, cuius quidem velut parentes altricesque sunt prudentia & eloquentia, te pœnitus consecutum fuisse, locupletissimi testes esse poterũt, qui te Bartholomæe Miranda, vel in sacrarum literarum Gymnasio (quas publicè profiteris) vel in publica concione audiuerunt: vltimum verò, quod semper cum medio coniunctum est, tum multis alijs, tum hoc ædito libro, in quo breui compendio, Conciliorum prolixitatem circuncidisti, ita vt multa in eorum libris abundare, in hoc nihil deesse ostenderis, adeò præstitisse visus es, vt prudentissimi viri in eligendo, magni oratoris atque philosophi in disponendo, maximi theologi in considerando, atque declarando quæcunque legentibus impedimẽto ob difficultatem, obscuritatemque futura forent, partes compleueris. Quod autem nomen meum in tuis scriptis & conspici & legi voluisti, maximas tibi gratias ago. Vale, Nonis Ianuarij, Venetijs.

IN.

INDEX PONTIFICUM ROMANORUM ALPHABETICUS.

A.

ADeodatus. 248
Adrianus primus. 284. Secundus.314.Pap. 108
Tertius. 325. Quartus.332.
Quintus.341. Sextus. 374.
Agapetus primus.168.Secundus. 329
Agatho. 248
Alexander primus.14.Secundus.330.Tertius.332.Quartus 340.Quintus.345. Sext.368.
Anacletus. 11
Anastasius primus.99.Secundus.160.Pap.50.Tertius.328.
Quartus. 332
Anicetus.15. Antherus. 19.

B.

BEnedictus primus. 167. Secundus. 279. Tertius. 310.Quartus. 328. Quintus.329. Sextus. 329.Septimus.329.Octauus. 329. Nonus.329.Decimus.330.Vndecimus.343.Duodecimus.344
Bonifacius primus.118. Secũdus.167.Tertius.210.Quartus.210.Quintus.213. Sextus. 328.Septimus. 329. Octauus. 342. Nonus. 344

C.

CAius. 25
Calixtus primus.17. Secundus.331.Tertius. 365
Christophorus. 328
Clemens primus.10. Secundus 330.Tertius.332.Quartus. 340.Quint.342.Sext. 344
Septimus. 374
Cletus. 10
Cœlestinus primus.119. Secundus.331.Tertius.332.Quart. 340.Quintus. 342
Conon. 279
Constantinus primus.280. Secundus. 284
Cornelius. 21

D.

DAmasus primus. 78.Secundus. 330
Deusdedit 210
Dionysius 24
Donus primus. 248. Secundus. 329

E.

ELeutherius. 16
Euaristus. 13
Eugenius primus. 241. Secundus.309.Tertius. 332.
Quartus. 359
Eusebius. 31
Eutychianus. 25

F.

Fabianus. 19
Fœlix primus.24. Secundus.73. Tertius.156. Quartus.166.
Formosus. 328

G.

Gaius. 25
Gelasius primus.157. Papa.49. Secundus.331
Gregorius primus.210. Secundus.279. Tertius.279. Quartus.309. Quintus.329. Sextus.330. Septim.330. Octauus.332. Nonus.340. Decimus.341. Vndecimus.344. Duodecimus. 345.

H.

Heginius 14
Hilarius. 155
Honorius primus. 213. Secundus.331. Tertius.340 Quartus.342.
Hormisda. 164

I.

Innocentius primus.105. Secundus.331. Tertius.332. Quartus.340. Quint.341. Sextus.344. Septim. 345. Octauus.368.
Ioannes primus. 166. Secundus. 167. Tertius.197 Quartus. 232. Quintus. 279. Sextus. 279. Septimus. 279. Octauus. 310. 105. Nonus. 325 Decimus. 328. Vndecimus. 328. Duodecimus. 328. Decimustertius. 329. Decimusquartus. 329. Decimusquintus. 329. Decimussextus. 329. Decimusseptimus. 329. Decimusoctauus. 329. Decimusnonus. 329. Vigesimus. 329 Vicesimusprimus. 329. Vigesimussecundus. 341. Vicesimustertius.344. Vicesimusquartus. 345
Iulius primus. 60. Secundus. 368. Tertius. 401

L.

Landus. 328
Leo primus.132. Secundus.248. Tertius.301. Quartus.310. Quintus. 328. Sextus.328. Septimus.328. Octauus. 329. Nonus. 330. Decimus. 368
Liberius. 72.73
Lucius primus. 23. Secundus. 331. Tertius.332.

M.

Marcellinus. 26
Marcellus. 31
Marcus. 60
Martinus primus.232. Secundus.325. Tertius.329. Quartus.342. Papa.195. Quintus.345.
Melchiades. 32

Nic

N.

Nicolaus primus. 310. Secundus. 330. Tertius. 342. Quartus. 342. Quintus. 365.

P.

Paschalis primus. 309. Secundus. 331.

Paulus primus. 284. Secundus 366. Tertius. 374.

Pelagius primus. 186. Secundus. 197.

Petrus. 10. eius Primatus. 11.

Pius primus. 15.

Secundus. 366

Tertius. 368.

Pontianus. 19.

R.

Romanus. 328.

S.

Sabinianus. 210

Sergius primus. 279. Secundus. 310. Tertius. 328. Quartus. 329.

Seuerinus. 231

Siluerus. 168

Simplicius Papa 156

Siricius Papa. 82

Sicinius. 279

Sixtus primus. 14.

Secundus. 24.

Tertius. 125.

Quartus. 467

Soter. 16

Stephanus primus. 23.

Secundus. 284.

Tertius. 284.

Quartus. 309.

Quintus. 328.

Sextus. 328

Septimus. 328. Octauus. 329. Nonus. 330.

Syluester primus. 34.

Secundus. 329

Tertius. 330.

Symmachus Papa. 160

T.

Theodorus primus. 232.

Secundus. 328.

Thelesphorus. 14

V.

Valentinus Papa. 309

Victor primus. 16. Secundus. 330. Tertius. 331

Vigilius Papa. 168.

Victalianus. 342

Vrbanus primus. 18

Secundus 331

Tertius. 332.

Quartus. 340

Quintus. 344.

Sextus. 344.

X.

Xystus vide supra Syxtus.

Z.

Zacharias Pontifex. 280.

Zepherinus. 17

Zosimus Papa. 118

Finis Pontificum Romanorum.

INDEX CONCILIORUM Alphabeticus.

AGrippinense seuColoniense.60. Agathense.127.
Ancyranum. 26
Antiochenum. 24
Antiochenum quoddam Concil.insertum actio.14. Chalced.Concilij. 60
Antisiodorense. 210
Apostolorum Concilum primũ sub Petro. 10
Aquileiense. 132
Arausicanum. 132
Arelatense primũ.50. Secundũ.55.Tertium. 139
Auernense. 186
Aurelianense primum.165. Secundum.178.Tertium.180. Quartum.186. Quintum.195.
BAsiliense Concilium.354
Beluacense 376
Bracarense primum. 227
Secundum.230.Tertium.246
CAbilonense 241
Cæsar Augustanum. 166
Carpentoractense. 139
Carthaginen.sub Cypriano.22
Carthaginense primum.58.Secundum.86.Tertiũ.88. Quartum.92.Quint.99.Sextum. 118.Septimum. 119
Chalcedonense. 140.&.145
Coloniense. 60
Constantinopolitanum. 80. Aliud.170. Aliud.248.&. 261.Aliud.315.
Constantiense. 345
ELibertinum 43
Epaunense. 160
Ephesinum. 120.375
Florentinum. 359
Gangrense. 52
Gerundense. 165
HIerosolymitanum primũ 2.Secundum. 70
Hispalense primum.199
Secundum. 267
Illerdense 162
LAodicense. 74
Lateranense. 233. 332. 368.
MAguntiacum. 302
Matisconense primum. 205.Secundum. 207
Mileuitanum. 113
NEocæsariense 33
Nicænum primum. 34. Secundum 284
Parisiense. 193
RHegiense.126. Remense. 308.
Romanũ. 42.60.156
SArdicense. 65
Seleuciense Arrianũ. 375
Syrmiense. 70

Tar-

TArraconense. 157
Taurinatense 99
Telense. 82. Toletanum primum. 102. Secūdū. 167. Tertium. 199. Quartū. 217. Quintum. 225. Sextum ibidem. Septimū. 232. Octauum. 235. Nonum. 236. Decimum. 239. Vndecimum. 242. Duodecimum. 277. Decimumtertium. 279.
Triburiense. 325
Tridentinum. 376. & dein.
Turonense primum. 155. Secundum. 189
VAlentinum Galliæ. 80
Valentinū Hispani. 163
Vasense. 138. Veneticum 155. Vormaciense. 307

CONCILIORVM ORDO.

HIerosolymitanū primum 10. Carthagin. de rebap. 22. Ancyranum. 26 Neocæsarien. 33. Nicænū. 1. 34 Romanum. 42. Elibertinum. 43. Arelatense. 1. 50. Gangrense. 52. Arelatense. 2. 55. Carthaginen. 1. 58. Romanū aliud. 60. Colonien. 60. Antiochenū 24. 60. Sardicense. 65. Hierosolymitanū. 70. Syrmien. 70. Laodicense. 74. Constantino. 1 80. Valentinū Galliæ. 81. Telense. 82. Carthagin. 2. 86. Carthagin. 3. 88. Carthagi. 4. 92. Taurinatense. 99. Carthagi. 5. 99 Toletanum. 1. 101. Mileuitanū 113. Carthaginen. 6. 118. Carthaginen. 7. 119. Ephesinum. 1 120. Rhegiense. 126. Agathense. 127. Aquileiense. 132. Arausicanum. 132. Vasense. 138. Carpentoracten. 139. Arelatense. 3 139. Chalcedonen. 140. 145. Veneticum. 155. Turonense. eodem. Tarraconense. 157. Epaunense. 160. Illerdense. 167. Valent. Hispaniæ. 163. Aurelianen. 1. 165. Geranden. eodem. Cæsar augustanum. 166. Toletanum. 2. 167. Constantinopo. cum alijs illud concernentibus 170. Aurelianen. 2. 178. Aurelianen. 3. 180. Auernense. 186 Aurelianen. 4. ibidem. Turonen. 2. 189. Parisense. 193. Aurelianense. 5. 195. Hispalen. 1. 199. Toletanum. 3. 199. Matisconens. 1. 205. Matisconens. 2. 207. Hispalense. 2. 213. Toletanum. 4. 217. Toletanum. 5. 215 Toletanum. 6. ibid. Bracaren. 1 227. Bracaren. 2. 230. Toleta. 7. 232. Latera. 1. 233. Toletan. 8. 235. Toleta. 9. 236. Toletanū 10. 239. Cabilonen. 241. Tolet. 11. 242. Bracaren. 3. 246. Constantinop. aliud. 248. & 246 261. Toletanum. 12. 277. Toletanum. 13. 279. Nicæn. 2. 284

Maguntiacum. 302
Vormacien. 307
Constantinop. aliud. 315.
Triburiense. 325
Viennense. 343
Constantien. 345
Basilien. 354
Florentinum. 359
Tridentinum Concilium. 376.

RERVM IN HAC summa Conciliorum maximè insignium, Index Alphabeticus.

AAron Sacerdotij origo. 12.214.
Abiuratio hæreseos. 399
Abraham primus vocatus presbyter. 12
Adulterorum pœnitentia. 30. & 308.
Aetius hæresiarcha. 72
Abbatis Ioachim damnata opinio 333.334.
Alea clericis interdicta. 269
In Altaris sacramento quid offerendum. 89
Anabaptistarum error. 342
Anima hominis vnica. 321. 343.
Annunciatio dominica. 239
Apocalypsis Ioannis 219
Aqua benedicta. 14.
Archiepiscopi Toletani dignitas. 331
Ab Arrianis decem Concilia celebrata. 374
Articuli Ioan. VVicleph & Ioan. Huß damnati. 347.348.
BAculus, signum dignitatis pastoralis. 318.
Baptismus. 14.17.41.58. 218. 314.
Berengarij palinodia. 331.
Bis ordinari presbyter aut baptizari nemo debet. 7
CAlendarum Ianuarij obseruatio superstitiosa. 192. & 210.
Canes venaticos sacerdotes ne habeant. 131
Canonica scriptura 78.91.109
Canonicorum institutio. 302
Cardinales Papæ aßistant. 371
Cardinalibus attributa Pontificis eligendi authoritas. 330.
Carnium esus. 168. in quadragesima vetitus. 236
Carthusiani. 331
Catechumenorum promotio ad Episcopatum. 317
Cereus paschalis. 218
Chorepiscopi. 79.
Chrisma. 20.35.103.214.
Christi vna subsistentia est & persona. 175. vna & adora. 176
Christi naturæ duæ, vna persona. 216.
Christi vna persona, tres substantiæ. 244
Christi incarnatio. 245.
Christi voluntas vnica ne an plures. 258

Chri-

Christus vt pingendus. 273. *& dein.*
Christus & eius discipuli habebant aliquid proprium. 341
Cistercienſis ordo. 331.
Clericus coram ſeculari iudice ne conueniatur. 338
Clerici acephali. 304. *Clerici & monachi ſinguli cubẽt.* 191
Clerici ne negotientur. 45.
Clerici ſine formatis ne peregrinentur. 116. *Ludicris ſpectaculis ne interſint.* 78.
Clericis deferẽdus honor 209.
Clericis grauamina non imponenda ſine Conſilio & permiſsu Pontificis. 338.
Clericis mulierum conſortia interdicta. 23.
Cœlibatus ſacerdotum. 87
Coma clericis interdicta. 15. 16
Conceptio Mariæ virg. 358
Concilium prophanum in Nicæa ciuitate. 73
Concilium ſine Roma. Pontificis autoritate irritum. 31
Concilia decem ab Arrianis celebrata. 375. *Concilia Metropolitanorum annua.* 195.
Concilia varia. 375. 376
Confeſsio cui facienda. 341
Confirmatio. 24. 32. 105. 362.
Coniugia Chriſtiana. 13.
Conſanguinei ne matrimonio iungantur. 17
Canſtantinus Imp. baptiza. 34
Crapula clericis vitanda. 25.
Curia à cruore dicta. 42
Curiam ne frequentent Eccleſiaſtici. ibid.
DÆmoniacos ſe ſimulantes vt caſtigandi. 270.
Decimarũ exolutio. 208
Dei verbum quomodo incarnatum. 123
Dimitte nobis debita noſtra, etiam iuſti veredicunt. 115
Dionyſius Areopagita. 255
Diuerſitas in religione prohibita. 218
Domin. diei obſerua. 184. 207
Domus epiſcopi qualis eſſe deberet. 209
ECcleſiæ facultas quadripartienda. 42
Eccleſiæ Roma. laus. 23. 25. 31. 33. 35 *Eccleſiarum reſtauratio vt facienda.* 169
Eccleſiarum ſerui à publicis angarijs immunes. 205
Eccleſiaſticæ res non prophanandæ. 15
Eccleſiaſtici à ſecularibus ne iudicentur. 208.
Epiſcopalis ſedes vt conſtituenda. 282
Epiſcopatus precio non comparandus. 194. *Epiſcopus à quibus accuſandus & ordinandus.* 2. 11. 15. 37. 52. 194.
Epiſcopus conſecrãdus quæ noſſe debeat. 299

Episcopus de vna parochia in aliam non transeat. 64. 65.
Episcopus vt ecclesiam pro alia mutare poßit. 198
Episcopi officiũ prædicare populo. 336
Episcopi ordinãdi examen. 89
Episcopi defuncti hæres est (91 ecclesia sua. 119
Episcopi sententia timenda, etiam iniusta. 19
Episcopi fœmineo tactu polluti confeßio. 240
Episcopo quàm venerãdi. 322.
Episcoporũ causæ à Romano.
Episcopi iudicandæ. 66
Eremitæ. 268
Eremitoria vetita. 100
Eucharistia. 16. 363.
Excommunicati vitandi. 17
Exempti à quibus corrigãtur. 373. 383.
Exequiæ mortuorũ. 140. 232
Exomologesis. 305
Extrema vnctio. 363
FAcultates ecclesiæ vt distribuendæ 42
Falsi testes. 51. 130.
Festa gentilium ne celebrentur. 271.
Fidelium coniugia vt iniri debeant. 13
Fides nõ cõtrariatur vero. 370
Fidei expositio. 174
Filij non contemnendi aut negligendi. 54
Filij presbyterorum 238
Filiorum necatores vt puniendi. 30. 49
Fœminæ in cœmeteriis ne peruigilent. 46
Fœminæ viduitatem professæ. 134
Fortitudo Christiana vn. 136
Funeris excubiæ quomodo celebrandæ 140
GAlerus ruber Cardinalium. 340
Gentilibus desiderantibus manus imponenda. 46
Non gloria patri, sed Gloria & honor patri, dicendum in fi. Psalmorum. 219
Gradus ad episcopatum. 25
Gratia, & liberum arbitrium 13. 134.
Gratia & virtutes tam paruulis quam adultis in baptismo infunduntur. 343
Gregorij Nycæni authoritas depicturis sacris 286
HÆretici vitandi. 20
Hæretici examinãdi formula. 347. & dein.
Hæreticorum excommunicatio & punitio. 335
Hæreticorum scripta ludibria puerilia. 378.
Hieronym. de Praga. 350. 351.
Hispaniæ repurgatio ab infidelibus. 226. Homicidæ voluntarij & contra. 30. 188

Horas.

Horas canonicas dicere omittentiam punitio.
Hospitalitas. 208
Hymni ecclesiastici. 193.219.
IBa Episcopus. 153.178
Idola ne vocentur sacræ imagines. 298.&.319.
Idololatrarum inuitorum pœnitentia.26.27.28.29.
Ieiuniorum obseruatio. 192
Ieiunus sacrificet sacerdos.16.
Ignorãtia linguæ latinæ an sacramenta impediat. 283
Imagines venerandæ.285.& dein.287.288.319.230.
Imperatoris spiritualia non attrectent. 312
Imperatoris esse, imperare, nõ imperata cuiusquã rec.162.
Indulgentiarum moderamen. 339.
Ioannis de Poliaco doctoris Parisiensis errores. 341
Iudæi.184.203.206.224.& deinceps.
Iura ecclesiastica non vendantur. 29
Iuramentum. 16.21.235
KYrieeleison in omnibus ecclesiis canatur.138
LAborare clericis pro victu & vestitu permissũ.96.
Laici clericis in ecclesia ne permisceantur. 190.
Lauacra non debent esse communia viris cũ mulieribus. 76.23.
Lectio sacrarum literarum sacerdotalibus conuiuijs miscenda. 203
Lenarum pœna. 30
Liberi arbitrij infirmitas.137
Liberti ecclesiæ. 205.225.238
Libri canonici in ecclesia recepti.78.91.109.364
Litania 304
Lucra turpia ne sectentur clerici. 40
Ludi magistri quid suos doceant.370.371.
MAhometi origo ingenium & obitus.217
Malus prælatus nõ amittit potestatem. 312.313
Malefice mulieres. 30
Manichæorum hæresis. 26
Maria vere mater Dei est.176
Marcus filius Petri in bapt.10
S. Marci corpus Venetias translatum. 310
Martinus Lutherus. 374
Matrimonium. 364
Mensa abbatis & episcopi qualis. 203.309
Myraculum de hymno Sanctus deus, sanctus fortis, Sanctus, &c. 173
Missa. 2.14.ibi.167
Monachi creati episcopi ne mutent vestẽ.324. Monialium fornicarium pœna. 44

Mo-

Moniales ne à viro quoquam adeantur. 206. à quibus re gantur. 216
Monastica vita 215. 303
Monasterium vt instrui debeat. 144
Montes pietatis. 372
Mortui nec communicãdi nec baptizandi. 88. 274
Mulierum familiaritas vitanda clericis. 190
NAtura & gratia quid distent. 136
Nazareni Episcopi Errores. 358.
Nemo est qui se poßit dicere sine peccato eße. 114
Neophyti ne clerici ordinentur. 55. 74. & 82.
Nicænæ synodi fides. 41.
Nihil potest homo sine Deo. 137.
Noua ciuitas nouam habeat dignitatem Episcopalem vel Metropolitanam 267
Nouatus hæreticus. 20. 22
Nouercam suam nemo vxorem ducat. 225
Nuptiæ in quadragesima ne celebrentur. 163. 180. 314.
Nuptias execrans, anath. 53
OBlata Ecclesiæ nullus auferat. 187
Oblatio panis & vini dominicis diebus facienda. fol. 21.
Oblationes fidelium vt dispensandæ. 18
Odijs publicis dißidentes, ab Ecclesiasticis cõuentibus arcendi. 57.
Officiales libelli 374
Officii Ecclesiastici diuersitas perniciosa. 218
Operibus bonis vt debeatur merces. 136
Orandi atque psallendi vnus ordo seruetur. 217
Oratio dominica. 166. 218
Oratio in altari semper ad patrem dirigatur. 89
Orationes ecclesiæ ne contemnantur. 54.
Ordinandus nemo nisi qui nouit psalterium. 236. 299
Ordines ecclesiastici. 92 93
Ordinis Sacramentum. 365
PApæ nomen in mißis recitandum. 139
Pascha. 17. 96. 187. 218
Patriarchalium sedium Ordo. 336
Patris & filij æqualitas. 12.
Pauli locus explicatus 13
Pauperes suos vnaquæque ciuitas pascat. 190
Peccatum in Spiritum Sanctum. 158
Peccati purgatio vt fiat. 134.
sine Peccato nemo est. 113.
Permutatio ecclesiarum. 64.
Persecutio maxima in eccl. 72

Perso-

Persona vna est Christus. 175.
Peruigilia hypocritica. 46.
Petrus & Paulus vna die pas sio. 12
Petri Oxomensis articuli dam nati. 367. *eiusdem abiura tio.ibid.* 367.
Photii synodi reiectæ. 375
Phrenetici interdum absoluen di & communicandi. 97
Picturæ Ecclesiasticæ. 273. 276.290.
Pœnitentia. 363
Poësis studium quatenus cle ricis permissum: 370.
Polychronij hæretici insania. 258.
Pontifex Deo acquiescere de bet, non carni & sangui ni. 341
Pontificis idololatræ pœniten tia. 26
Præceptorum munus. 370.371
Prædicare nemo præsumat in iussus. 335
Prædicatores quæ prædicent, quæ non. 373
Præfationes in missa. 198.
Prælati à subditis reprehendi non debent. 310.&.311
Prælatis non detrahendum. 12
Preces ecclesiasticæ vt facien dæ. 89.115
Presbyter qui sit 11
Presbyteri, filiorum Aaron ge stant figuram. 214
Principes quid iurare debe ant. 322.335
Processio Spiritußancti. 348
Prophetia non prohibẽda. 373
Psallendi obseruatio. 192
Psalmi non confundendi. 75
Purgatorium. 360
Quæstores eleemosynarum modesti sint & dis. 339.
Quadragesimale ieiu nium. 14.231. *Quarta genera tio nuptias non patitur.* 307
Quatuor tẽporũ obseruat. 305
Raptorum pœna. 165
Rebaptizati. 163.201.314
Reccaredi regis Hispani pietas. 20
Religiosum habitum sponte se mel susceptum nullus dimit tat. 226
Reliquiæ sanctorum. 26.398.
Residentia episcopo. 63.68.79
Resurrectionis articulis. 244.
Reges olim iidem & sacerdo tes quidem erant. 158
Regũ Hispaniæ iuramentum in auspicio regni. 226
Rogationes quando celebr. 165
Romana sedes à nemine iudica tur. 311. *nisi in casu hæres.* 318.
Romanæ sedis præstantia. 12. 17.167.170.198.
Romanus episcopus iudex im mediatus post Deũ. 153. *suc cessor Petri, & Christi vi carius est.* 360.

Sacer-

Sacerdos ne solus sacrifi. 16
Sacerdotis occisor vt pœniteat. 308.
Sacerdotes cur dicti presbyt. 11
Sacerdotes & episcopi à Deo instituti. 12. promeritis plebis dantur. ibidem.
Sacerdotes mali tolerādi. 20.
Sacerdotum coniugium. 282.
Sacerdotium pecunia non parādum. 193.
Sacerdotii origo. 12.
Sacramenta eccl. 362. & dein.
Sacramenta nouæ legis & antiquæ. 361. & dein.
Sacrificia vt fiant. 11
Sācti, vt filii Dei colūtur. 287
Sanctimonialium raptus. 194
Sanguine & suffocato olim abstinebant Christiani. 272
Schisma. 20. annorum in ecclesia. 332
Scripturæ interpretatio vnde petenda. 265
Sepulchrorum reuerentia 209
Solennitates Maiores. 131
Successorem sibi ne constituat episcopus. 282
Superstitiones & auguria. 111
Symbolum fidei diebus dominicis in omnibus ecclesiis recitandum. 202
Symbolum Nicæni synodi. 41
Templa sine reliquijs sanctorū ne consecren. 30
Templarii milites. 33
Theatrici à communione separentur. 51. 56.
Tonsura clericorum qualis 222.
Trinitas in diuinis. 174. 197. 243. 250. 274. 335.
Trisagium. 274
Tyrannum temere occidere nō licet. 35
Valcus & vrsatius episcopi Arriani 72
Valentiani hæresis. 14
Vasa diuino seruitio sacrata. 247. 326.
Verbi diuini duplex natiuitas. 175.
Verbi Dei vnio ad carnem quomodo intelligenda. 175
Viduæ Christianæ. 99
Virgines ante. 25. annum ne consecrentur. 88
Vnctio extrema 106.
Vnum aliter dicuntur Christi fideles, aliter personæ in diuinis. 334
Vsurarii. 341
Vxores relinquentium pœna. 129. & in fi. 278.
Zvvinglius hæresiarcha. 374

FINIS.

Frater Petrus Soto maior, ad Scholasticos Theologicæ facultatis sancti Gregorij, in valle Oletana.

NON ambigo patres optimi & literis, & morum probitate insignes quàm probè noueritis omnes nostrum patrem Bartholomæum Mirandem, meum iam olim, simul ac vestrũ præceptorem, cuius quidem vel animi erga vos propensissimam beneuolentiam, vel in quotidianis sacræ Theologiæ prælectionibus (dum studet maximè vobis esse vsui) improbam solicitudinem, vel in vestræ religionis augmentum flagrantissimam charitatem, omnibus vobis multis magnisq; argumentis esse perspectam haud me clàm est. Sed nunc hoc ipsum nouo quodam officij genere neutiquam vulgari pernoscite. Cùm enim animaduerteret vestræ vtilitatis studiosissimus maximam commoditatem & accessionem vestris studijs adiectam iri, si lectioni asiduæ diui Thomæ lectio simul conciliorum esset adiuncta, quibus rebus integrum atque absolutum theologum æstimare par est, nam vtrumq; per se indigens, alterum alterius auxilio eget, curauit diligentissimè omnium conciliorum, quę hactenus apud nos extant, vastum & immensum opus, decreta in summam quandam cogere, vt sic tandem facili opera, ac mediocri labore quilibet theologiæ candidatus omnium cõciliorum notitiam, vt pernecessariam,

ſic etiam & laborioſiſsimã, & multi temporis in-digentem ſibi comparare poſſet. Qua in re eo ſtu-dio & diligentia ſudatum eſt, id laboris & opera eſt inſumptum, ut affirmare liceat, nihil, vel ad fi-dem, vel ad mores pertinens magnis illis conci-liorum voluminibus cõtineri, quod non ſit in hac breui epitome ſumma cum re poſitum. Quod ita rem habere facile comperiet, quicunq; (modo æ-quus ſit arbiter) experiri volet. Vt interim taceam quòd in illa effuſiſsima conciliorum lectione ne-quaquam queas vbiq; dignoſcere, quódnam con-cilium generale ſit, quódve prouinciale, cui ponti-ficis acceſsit authoritas, cui non acceſsit. Qua ex re concilijs omnibus integram inconcuſſamq; ſtabi-litatem ac fidem ad confirmationem dogmatum Eccleſiaſticorum orthodoxi, aut demunt, aut tri-buunt. At verò in hoc cõpendio huic rei maximè data eſt opera, vt ex multis cõiecturis hincinde a-nimaduerſis vel ex ipſis cõcilijs, vel ex alijs grauiſ-ſimis autoribus difficultas hæc quoad fieri potuit, in lucẽ ſit ædita. Generalia vniuerſa celebrata ſunt præſente aliquo vicario põtificis, ꝓuincialia non-nulla probauit ſedes Romana, vt in ſuis locis indi-catũ eſt, cætera digna ſunt, quæ probarentur, q̃uis expreſſa approbatio pontificis non acceſſerit. Hac opera noluit vos auocare à lectione integra conci-liorum, ſunt enim multa in epiſtolis decretalibus pontificum lectione digniſsima, quæ compendio concludi non poſſunt: erit vobis hic labor loco in-dicis, quo veterem illam & ſanctiſsimam Eccleſi-am præſentẽ habere poſsitis, & hãc noſtram cum illa conferre. Hinc vos animaduertite patres opti-mi, quemadmodum oporteat vos in eum eſſe ani-matos, qui vt vobis parceret, nec ſaluti, nec labori pepercit ſuo, atq; harum rerum, quo vobis com-pendium hoc traderet, diſpendium ſubire non eſt

grauatus,

grauatus, vt siquid minus, aut laboris, aut operæ in quotidianis lectionibus est impensum, quã ipse in vestram vtilitatem cupit impẽdere, hic cum fœnore compensatum accipiatur. Bene valete patres in Christo obseruantissimi.

De Canonibus Apostolorum variè tradiderunt scriptores Ecclesiastici, vt diligenter annotauit Gratianus in suo volumine decretorum. d. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquam Apocryphos. Alij admiserũt sexaginta, vt Zephyrinus Papa scribens Episcopis per Siciliam constitutis. Alij verò quinquaginta recipiunt, vt Leo nonus Papa contra epistolam Niceti Abbatis. Sexta autem synodus recepit, & probauit 85. in Can. 2. prout in Græcis & Latinis exemplaribus feruntur. Quam synodum secutus integros 85. Canones ex Græcis & Latinis codicibus transcripsi. *Author.*

Canon. 1.

EPiscopus à duobus aut tribus Episcopis ordinetur. *Ca. Si archiepiscopus & c. Nec Episcopi.*

Can. 2.

Presbyter ab vno Episcopo ordinetur, & Diaconus & reliqui Clerici.

Can. 3. Quid offerendum sit in sacrificio altaris. *De templo ordina.*

Si quis Episcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in sacrificio offerat super altare, id est, aut mel, aut lac: aut pro vino siceram, & confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina contra consuetudinem Domini faciens, congruo tempore deponatur. *Sacrificiũ missæ à domino ordinatum.*

Can. 4. Quæ liceant ad altare offerri.

Offerri non liceat aliquid ad altare, præter

nouas ſpicas,&vuas & oleum ad luminaria,& thymiama, id eſt, incenſum tempore quo ſancta celebratur oblatio.

Can. 5. Inter quos primitiæ diuidendæ.

Omnium aliorum primitiæ Epiſcopo & presbyteris domum mittuntur, non ſuper altare. Manifeſtum eſt autem quòd Epiſcopus & presbyteri inter Diaconos & reliquos clericos eas diuidunt

Can. 6.

Can. iſte ſextus per duodecimū canonē 6. ſynodi immutatur.

Epiſcopus aut presbyter vxorem propriam nequaquam ſub obtentu religionis abijciat. Si verò reiecerit, excommunicetur: ſed ſi perſeuauerit deijciatur.

Can. 7.

Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquā ſeculares curas adſumant, ſin autē eijciantur.

Can. 8.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, aut Diaconus, ſanctum Paſchæ diem ante vernale æquinoctium cum Iudæis celebrauerit, abijciatur.

Can. 9. Vt omnes ex ſacerdotali catalogo facta oblatione communicent.

Miſſa & ſacrificiū & oblatio eſt.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, vel quilibet ex ſacerdotali catalogo facta oblatione non communicauerit, aut cauſam dicat, vt ſi rationabilis fuerit, veniam conſequatur: aut ſi non dixerit, communione priuetur, tanquam qui populo cauſam læſionis extiterit, dans ſuſpicionem de eo, qui ſacrificauit, quòd rectè non obtulerit.

Can. 10. Vt ſine communionis perceptione fideles ab Eccleſia non diſcedant.

De conſ. d. 1. Omnes fideles.

Omnes fideles qui conueniunt in ſolennibus ſacris ad Eccleſiā, ſcripturas Apoſtolorum & Euangelium audiant. Qui autem nō perſeuerauerint in oratione vſq; dum miſſa peragitur, nec ſanctam communionem percipiunt, velut inquietudines

Eccleſiæ

Ecclesiæ mouentes, conuenit cõmunione priuari.

Can. 11.

Si quis cum excommunicato saltem in domo locutus fuerit, iste communione priuetur.

Can. 12.

Si quis cum damnato clerico veluti cum clerico simul orauerit, iste damnetur.

Can. 13. Sine commendatitijs literis in alia ciuitate non suscipiatur excommunicatus.

Si quis clericus, aut laicus, à communione suspensus, seu communicans, ad aliam properet ciuitatem, & suscipiatur præter commendatitias literas, & qui susceperunt, & qui susceptus est, communione priuentur. Excommunicato verò protelet ur ipsa correptio, tanquã qui mentitus sit, & Ecclesiam Dei seduxerit.

Can. 14. Vt propter maiorem religionis profectum Episcopum de vna ad aliam liceat transire Ecclesiam.

Episcopo non licere alienam Parochiam, propria relicta peruadere, licet cogatur à plurimis. Nisi forte quis cum rationabili causa compellatur, tanquam qui posit ibidem cõstitutus plus lucri conferre, & in causa religionis aliquid profectus prospicere. Et hoc non à semetipso pertentet, sed multorum Episcoporum iudicio & maxima supplicatione perficiat. *Nota.*

Can. 15. Vt presbyteris non liceat propriam relinquere Parochiam.

Si quis presbyter, aut Diaconus, aut quilibet de numero clericorum relinquens propriam Parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter Episcopi sui conscientiam, in aliena Parochia commoretur, hunc vlterius ministrare non patimur, præcipue si vocatus ab Episcopo redire contempserit, in sua inquietudine perseuerãs. Ve- *Nic. con. ca. 16.* *Anti. con. c.*

runtamen tanquam Laicus ibi communicet.

Can. 16. Episcopus, qui commemoratos in præcedenti canone presbyteros admiserit, communione priuetur.

Episcopus verò apud quem moratos esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputās, tanquā clericos forte susceperit, velut magister inquietudinis communione priuetur.

Can. 17. Vt non liceat bigamo gradum Ecclesiasticum suscipere.

D. 33. Si quis post. Si quis post baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse Episcopus, non presbyter, aut Diaconus, aut prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deseruiunt.

Can. 18. Qui viduam in vxorem duxit, Episcopus aut presbyter esse non potest.

D. 34. Si quis viduā Si quis viduam, aut eiectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de ijs, quæ publicis spectaculis mancipantur, non potest esse Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deseruiunt.

Can. 19.

Qui duas in coniugium sorores acceperit, vel viduam fratris, vel filiam fratris, clericus esse non potest.

Can. 20.

Clericus fideiussionibus inseruiens abijciatur.

Can. 21.

D. 35. Eunuchus si. Eunuchus si per insidias hominū factus est, vel si in persecutione eius sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur Episcopus.

Can. 22.

Ibidem. Si quis absciderit. Si quis abscidit semetipsum. i. si quis amputauit sibi virilia, non fiat clericus, quia suijpsius homicida est, & Dei conditionis inimicus.

Can.

Can.23.

Si quis cũ clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur, quia suijpsius est homicida. *Ni. cõ. c. 1.*

Can. 24.

Laicus semetipsum abscindẽs, annis tribus communione priuetur, quia vitę suę insidiator extitit.

Can.25. Vt Episcopus in fornicatione deprehensus, deponatur.

Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatiõe, aut periurio, aut furto captus est, deponatur, nõ tamen cõmunione priuetur. Dicit enim scriptura: Nõ vindicabit dominus bis inidipsum. *D. 81. presbyter, aut diaconus.*

Can. 26.

Similiter & reliqui Clerici huic conditioni subiaceant.

Can.27. Qui clerici debeant coniugibus copulari.

In nuptijs autem qui ad clerum prouecti sunt, præcipimus, vt si voluerint, vxores accipiant, sed lectores, cantoresq; tantummodo.

Can.28. Quòd Episcopus, aut presbyter, fideles peccantes verberare non debeant.

Episcopum, aut presbyterum, aut Diaconum percutientẽ fideles delinquentes, aut infideles iniquè agentes, & terrorem ipsis per huiusmodi volentem incutere, deijci ab officio suo præcipimus: quia nusquam nos hoc dominus docuit. E contrario verò ipse cùm percuteretur, non repercutiebat: cùm malediceretur, nõ remaledicebat: cùm pateretur, non comminabatur.

Can. 29.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus depositus iustè super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi cõmissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur.

Can. 30.

Chalced. con. c. 1. Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deijciatur, & ipse ordinator eius, & à cõmunione modis *Act. 2.* omnibus abscindatur, sicut Simon Magus à Petro.

Can. 31.

16. q. Si quis Episcopus. Si quis Episcopus secularibus potestatibus vsus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur & segregetur, omnesq; qui illi communicant.

Can. 32. Presbyter qui contempto Episcopo seorsum conuentus congregauerit, deponatur.

Si quis presbyter contemnens Episcopum suum, seorsum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habens quo reprehendat Episcopum in causa pietatis & iustitiæ, deponatur, quasi principatus amator existens: est enim tyrannus. Et cæteri clerici quicunq; tali consentiunt, deponantur, laici verò segregentur. Hæc autẽ post vnam & secundam & tertiam Episcopi obsecrationem fieri cònueniat.

Can. 33.

Nicæ. con. ca. 5. Antio. cõ. ca. 6. Si quis presbyter, aut Diaconus ab Episcopo suo segregetur, hunc nõ licere ab alio recipi, sed ab ipso qui eum sequestrauerat, nisi forsitan obierit Episcopus ipse, qui eum segregare cognoscitur.

Can. 34. Vt nec etiam Episcopus sine commendatitijs literis in aliena Ecclesia recipiatur.

Antio. cõ. ca. 7. Nullus Episcoporum peregrinorum, aut presbyterorum, aut Diaconorum sine commendatitijs suscipiatur epistolis. Et cum scripta detulerint discutiantur attentius, & ita suscipiantur. Et quidem si prædicatores pietatis fuerint, suscipiantur, sin minus vbi necessaria ipsis suppeditaueritis, ad communionem & vlteriorem ipsos consuetudinem non admittitote: multa enim per subreptionem proueniunt.

Antio. cõ. ca. 9.

Can. 35. De Metropolitanis.

Episcopos gentium singularum scire conuenit, quis

quis inter eos primus habeatur: quem velut caput existiment, & nihil amplius præter eius conscientiam gerant, quàm illa sola singuli, quæ Parochiæ propriæ & villis, quæ sub ea sunt, competunt. Sed nec ille præter omnium conscientiam faciat aliquid in eorum Parochijs. Sic enim vnanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in Spiritu sancto.

Can.36. Quòd non liceat Episcopum in aliena prouincia clericos ordinare.

Episcopum nō audere extra terminos proprios ordinationes facere, in ciuitatibus & villis, quę illi nullo iure subiectæ sunt. Si verò conuictus fuerit hoc fecisse præter eorum conscientias, qui ciuitates ipsas & villas detinent, & ipse deponatur, & qui ab illo sunt ordinati.

Can.37. Vt qui proprium non receperint Episcopum, excommunicentur.

Si quis Episcopus non susceperit officium & curam populi sibi commissam, hic communione priuetur, quousq; consentiat, obedientiam commendans. Similiter autem & presbyter, & Diaconus. Si verò perrexerit, nec receptus fuerit, non pro sua sententia, sed pro malitia populi, ipse quidem maneat Episcopus, clerici verò ciuitatis communione priuentur, eo quod eruditores inobedientis populi non fuerunt. *Antio. cō. ca. 8.*

Can.38. Vt bis in anno concilia celebrentur.

Bis in anno Episcoporum concilia celebrentur, vt inter se inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes Ecclesiasticas contentiones amoueāt. Semel quidem quarta septimana Pentecostes, secundò verò 12. die mensis Hyperberetei. i. iuxta Romanos. 4. Idus Octobris. *Nicæ. con. ca.3.*

Can.39. Vt non liceat Episcopo parentibus ex Ecclesiæ bonis aliquid condonare.

 Omnium

Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam Episcopus habeat, & ea velut Deo contemplante dispenset: nec ei liceat ex eis aliquid omnino contingere, aut parentibus proprijs (quæ Dei sunt) condonare. Quòd si pauperes sunt, tanquam pauperibus subministret, ne eorum occasione Ecclesiæ negotia deprædentur.

Can. 40. Vt ab Ecclesiæ bonis, sint Episcopi bona diuisa.

12. quæst. 1. Sint manifestæ. Presbyteri & Diaconi, prçter Episcopum nihil agere pertentēt: nā domini populus ipsi cōmissus est, & pro animabus eorū hic redditurus est rationem. Sin aūt manifestæ res Episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ dominicæ, vt potestatē habeat de proprijs moriens Episcopus, sicut voluerit, & qbus voluerit derelinquere, ne occasione ecclesiasticarū rerum, quæ Episcopi esse probantur, intercidant, fortassis enim aut vxorē habet, aut filios, aut propinquos, aut seruos. Et iustum est hoc apud Deū & homines, vt nec Ecclesia detrimentū patiatur ignoratione rerū pōtificis, nec Episcopus vel eius propinqui sub obtētu ecclesiæ proscribantur, aut in causas incidant, qui ad eum pertinent, morsq; eius iniurijs malæ famæ subiaceat.

Can. 41. Vt sicut spiritualium rerum cura ad Episcopum pertinet, sic etiam & temporalium.

12. q. 1. Precipimus. Prçcipimus, vt in potestate sua Episcopus ecclesiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretiosæ illi sunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita vt potestate eius indigentibus omnia dispensentur per presbyteros & Diacanos, & cum timore omniq; solicitudine ministrentur. *Ibidē. Ex ijs autem.* Ex ijs autem quibus indiget (si tamē indiget) ad suas necessitates & peregrinorum fratrum vsus ipse percipiat, vt nihil eis possit omni-

no

no deesse. Lex enim Dei præcipit, vt qui altari de seruiunt, de altari pascantur, quia nec miles stipendijs proprijs contra hostes arma sustulit. *Leui. in plurib. ca. & Deu. 18 1. Cor. 9.*

Can. 42.

Episcopus, aut prsbyter, aut Diaconus aleæ atq; ebrietati deseruiens, aut desinat, aut certè communione priuetur. *D. 35. Epis aut presb.*

Can. 43.

Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat, aut communione priuetur. Similiter etiam Laicus.

Can. 44.

Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, vsuras à debitoribus exigens, aut desinat, aut damnetur.

Can. 45.

Episcopus, presbyter, & diaconus, qui cum hæreticis orauerit, tantummodo communione priuetur. Si verò tanquam clericos, hortatus eos fuerit agere vel orare, damnetur.

Can. 46.

Episcopum, aut presbyterum hæreticorum suscipientem baptisma damnari præcipimus. Quæ enim conuentio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli? *1. Corin. 6.*

Can. 47. Qui verè baptizatos rebaptizauerint. deponantur.

Episcopus, aut presbyter, si eum qui secundùm veritatem habuerit baptisma, denuo baptizauerit, aut pollutũ ab impijs nó baptizauerit, deponatur tanquam deridens crucem & mortem domini, nec sacerdotes à falsis sacerdotibus discernens.

Can. 48.

Si quis Laicus vxorẽ propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, cõmunióe priuetur.

Can. 49. Vti fiat baptismus trina mersione.

Si quis Episcopus, aut presbyter, non trinam mersionem

De consec. dist. 4. Si quis presbyter. mersionem vnius mysterij celebret, sed semel me-
gat in baptismate, quod dari videtur in domini morte, damnetur. Non enim dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate, sed, Euntes docete o-
Matt. vlt. mnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritussancti.

Can. 50. Vt si quis ex clero non propter abstinentiæ bonum à carnibus abstinuerit, deponatur.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, aut quiuis omnino de sacerdotali consortio nuptijs & carnibus & vino abstinuerit, non propterea quòd mens ad cultũ pietatis reddatur exercitatior, sed propter abominationem oblitus quòd omnia pulchra valde, & quòd masculum & fœminam Deus creauit hominem, sed diffamationibus lacessens creationem Dei vocat ad calumniam, aut corrigitor, aut deponitor, & ex Ecclesia reijcitor. Consimiliter & Laicus.

Can. 51. Quòd si pœnitentem presbyter non receperit, deponatur.

Si quis Episcopus, aut presbyter, eum qui â peccato reuertitur, non recipit, sed reijcit, deponitor, eo quòd Christum offendat, qui dixit, ob vnum peccatorẽ qui resipiscat, gaudiũ oboriri in cœlo.

Can. 52. Qui propter abominationem tantum carnibus in diebus festiuis nõ vtitur, deponatur.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus carnibus & vino festiuis diebus non vtatur, idque per abominationem, non propter exercitationem ad cultum pietatis, deponitor, tanquam qui cauterio notatam habeat conscientiam, & multis author sit offendiculi.

Can. 53. Vt deponatur clericus, qui in caupona cibum sumpserit.

Si quis

Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, à communione excluditor, excepto tamen eo, qui necessario in itinere in commune diuerterit hospitium.

Can. 54.

Si quis clericus Episcopum contumelia affecerit, deponitor. Principi enim populi tui non maledices.

Can. 55.

Si quis clericus contumelia affecerit presbyterum, aut Diaconum, à communione segregator.

Can. 56.

Si quis mancum, aut mutum, surdúmve, aut cęcum, aut eum, cui vitiosus incessus est, subsannauerit, cómunione priuator, consimiliter & clericus.

Can. 57.

Episcopus, aut presbyter qui negligentius circa clerum aut populum agit, neć in pietate eos erudit, à communione segregator. Si verò in ea socordia perseuerauerit, deponitor.

Can. 58. *Vt Episcopi in necessitate clericos alant.*

Si quis Episcopus, aut presbyter, clerico ex inopia laboranti necessaria nó suppeditauerit, à communione reijcitor. Sin perseuerat, deponitor, vt qui fratrem suum necauerit.

Can. 59.

Si quis falso inscriptos impiorum libros tanquam sacros in Ecclesia ad populi & cleri corruptionem publicauerit deponitor.

Can. 60.

Si accusatio contra fidelem instituatur de fornicatione, aut de adulterio, aut quacunque alia actione prohibita, & conuictus fuerit, in clerum non producitor.

Can. 61. *Qui Christi nomen metus causa negauerit, ab Ecclesia reijciatur.*

Si quis

Si quis clericus per metum humanum, vel Iudæi vel Græci, vel hæretici negauerit, siquidem nomen Christi, ab ecclesia reijciator: si verò nomen Clerici, deponitor. Pœnitentia tamen ductus, vt Laicus recipitor.

Can. 62.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicunq; ex sacerdotali consortio comederit carnes in sanguine animæ eius, aut à bestijs abreptum, aut suffocatum, deponitor. Hoc enim lex prohibuit. Sin verò Laicus sit, à communione excluditor.

Can. 63. Vt deponatur qui cum hæreticis orauerit.

Si quis clericus, aut Laicus, synagogam Iudæorum, aut hæreticorum conuenticulum ingressus fuerit, vt preces cum illis coniungat, deponitor, & à communione secluditor.

Can. 64.

Si quis clericus in concertatione aliquem pulsauerit, & vno ictu ac pulsatione interemerit, deponitor, propter temeritatem suam. Sin verò laicus sit, arcetor à communione.

Can. 65.

Sextæ synodi, cap. 55. Si quis Dominicum diem, aut sabbatum vno solo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor. Sin Laicus, è communione eijcitor.

Can. 66. Vt quam quis violauerit virginem, ducat in vxorem.

Si quis virginem sibi non desponsatam admota vi detinet, à communione suspenditor. Non licitum autem esto ei aliam ducere, sed eam detineto, quam sollicitauit, quamuis paupercula sit.

Can. 67. Vt bis ordinati deponantur.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, secundam ab aliquo ordinationem susceperit, de-

ponitor

ponitor tam ipſe, quàm qui ipſum ordinauit, niſi forte conſtet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim à talibus baptizati, aut ordinati ſunt, hi nec fideles, nec clerici eſſe poſſunt.

Secunda pars huius Canonis, intelligenda eſt de Hæreticis, qui iuxta Ritum Eccleſiæ Catholicæ, nec ordinabant, nec baptizabant, vt Paulianiſtæ, & Cataphrygiæ, qui ſine inuocatiõne trium perſonarum diſpenſabant baptiſmi Sacramentum, à quibus baptizati (vt explicat Can. 19. concil. Nicæni. & cap. 95. ſextæ Synodi) ſunt rebaptizandi. *Author.*

Can. 68. Vt deponatur quicunq; ex clericis quadrageſimam non ieiunauerit.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut lector, aut cantor, ſacram quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut Paraſceuen non ieiunauerit, deponitor: præterquam ſi imbecillitate impeditur corporis. Si Laicus ſit, communione priuator.

Can. 69. Vt cum Iudæis non liceat ieiunare.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicunq; ex clericorũ conſortio, cum Iudæis ieiunauerit, aut communem feſtum diem cum ipſis egerit, aut lautia feſti, nempe Azyma, aut aliud huius generis ab eis ſuſceperit, deponitor. Si Laicus, à communione ſegregator.

Can. 70.

Si quis Chriſtianus oleum ad ſacra gentilium, aut ad ſynagogam Iudæorum in feſtis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communione excluditor.

Can. 71.

Si quis clericus, aut Laicus, ceram, aut oleum ex ſancta ſurripiat Eccleſia, à cõmunione ſeiungitor.

Can. 72. Qui in profanos vſus vaſa ſacra aſſumpſerit, excommunicetur.

Vas

Vas aureum & argenteum ſanctificatum, aut velamen linteum nemo amplius in ſuos vſus aſſumito, iniquum enim eſt. Cæterum ſi quis deprehenſus fuerit, excommunicatione mulctator.

Can. 73. Qualiter contra Epiſcopum procecedendum.

Epiſcopum de aliquo per fide dignos accuſatum homines, ab Epiſcopis vocari neceſſariū eſt. Et ſi quidem comparuerit, & confeſſus, conuictuſque fuerit, cenſura irrogator Eccleſiaſtica. Si verò vocatus nó obtemperauerit, ſecunda quoq; vice vocator miſsis duobus ad ipſum epiſcopis. Quòd ſi per contumaciam, nec ſic quidem, comparuerit, ſynodus ſuam contra ipſum pronunciato ſententiam, ne quid tergiuerſando, detrectandoq; iudicium, lucrifacere videatur.

Can. 74.

In dictionem teſtimonij contra Epiſcopum hæreticus non admittitor, ſed nec fidelis ſi ſolus ſit. *Matt. 18.* In ore enim duorum vel trium teſtium conſiſtet omne dictum.

Can. 75. Vt bona Eccleſiaſtica conſanguineis Epiſcopus non conferat.

Item, non oportet Epiſcopum fratri, aut filio, aut alteri cognato, humano gratificari affectu: nec enim Eccleſiam Dei conferre debet in hæredes. Enimuero, ſi quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio: ipſe autem excommunicatione percellitor.

Can. 76.

Si quis oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtat, & dignus ſit, Epiſcopus efficitor. Nó enim mutilatio corporis ipſum polluit, ſed inquinatio animæ.

Can. 77.

Qui verò mutus, ſurduſve & cæcus eſt, Epiſcopus non efficitor: non quia oblæſo corpore eſt, ſed ne eccleſiaſtica impediantur munia.

Can. 78.

Si quis dæmonem habeat, clericus non efficitor, ſed nec cum fidelibus preces fundito. Mundatus verò recipitor, & ſi dignus fuerit efficitor.

Can. 79. Vt à gentilitate conuerſus non ſtatim in Epiſcopum promoueatur.

Qui ex vita gentili aduenerit, & baptizatus eſt, aut ex conuerſatione praua, eum iuſtum non eſt protinus promoueri in Epiſcopũ. Iniurium enim eſt, eum, qui non prius ſpecimen & documentum de ſe præbuerit, aliorum doctorem exiſtere, niſi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

Can. 80. Quòd non oportet Epiſcopum publicis ſe implicare adminiſtrationibus.

Dicimus quòd non oporteat Epiſcopum, aut presbyterum, publicis ſe adminiſtrationibus immittere, ſed vacare, & cõmodum ſe exhibere vſibus Eccleſiaſticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor: Nemo enim poteſt duobus dominis ſeruire, iuxta præceptum Dominicum. *Matth. 6.*

Can. 81. Sine dominorum manumiſſione ſerui in clerum non promoueantur.

Serui ſi in clerum promoueantur citra Dominorum voluntatem, hoc ipſum operatur redhibitionem. Si quando verò ſeruus quoq; gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noſter Oneſimus apparuit) & Domini conſenſerint, manuq; emiſerint, & domo ſua ablegauerint, efficitor.

Can. 82. Vt Epiſcopus militiæ vacans deponatur.

Epiſcopus, aut presbyter, aut Diaconus qui militiæ vacauerit, & ſimul vtrunq; retinere voluerit, tam officium Romanum, quàm functionem ſacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæſaris ſunt Cæſari, & quæ Dei, Deo.

Can. 83.

B Quiſquis

Quiſquis Imperatorem, aut magiſtrum, contumelia affecerit, ſupplicium luito: & quidem ſi clericus ſit, deponitor: ſi Laicus, à communione remouetor.

Can.84. Qui libri ſint Canonici.

Sunt omnibus vobis clericis ſimul & Laicis venerandi, ac ſacri libri, veteris quidem teſtamenti, Moſis quinq;, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſu filij Naue vnus, Iudicum vnus, Ruth vnus, Regum quatuor, Derelictorum ex libro Dierum duo, Eſther vnus, De Machabæorũ geſtis tres, Iob vnus, Pſalterij vnus, Salomônis tres, Prouerbia, Eccleſiaſtes, Canticum canticorum, Prophetarum duodecim vnus, Eſaiæ vnus, Hieremiæ vnus, Ezechielis vnus, Danielis vnus. Inquiritur autem à vobis extrinſecus vt adoleſcentes veſtri addiſcant item ſapientiam eruditi Syrach.

Noſtra verò (hoc eſt) noui teſtamenti, Euangelia quatuor, Matthæus, Marcus, Lucas, Ioannes. Pauli epiſtolæ quatuordecim, Petri epiſtolæ duæ, Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna, Clementis epiſtolæ duæ, & præceptiones quæ vobis Epiſcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ ſunt, quas omnibus publicare non oportet, ob quędam arcana quæ in ſe continent. Et actiones noſtras Apoſtolorum.

Finis Canonum Apoſtolorum.

Summa Conciliorum Pontificum, aliorumque ſanctorum Patrum, ſuccinctè complectens omnia, quæ alibi ſparſim tradita ſunt.

Petrus Papa primus.

PEtrus Apoſtolus, & Princeps Apoſtolorum, natione Galilæus, ex vico Betſaida, filius Ioannis, Frater Andreæ. 1. ſedit in cathedra Epiſc. Antiochiæ annis ſeptẽ. Hinc ingreſſus eſt in vrbem Romam, Claudio Cæſare, ibiq; ſedit in cathedra epiſcopatus annis 25. menſibus duobus, diebus tribus. Fuit autem temporibus Tiberij Cæſaris, & Caij, & Tiberij Claudij, & Nerônis. Hic ſcripſit 2. epiſto. quæ catholicæ & canonicæ nominantur, & Euangelium Marci: quia Marcus auditor eius fuit, & filius à baptiſmo. Hic ordinauit duos Epiſcopos, Linum, & Cletum, qui præſentialiter omne miniſterium ſacerdotale in vrbe Roma, populo, vel ſuperuenientibus exhiberent.

Petrus primus pont. Anno 33.

Marcus filius Petri in baptiſmate.

Beatus autem Petrus orationi, prædicatione populum erudiens, vacabat. Hic cum Simône Mago multas diſputationes habuit. &c. Idem Petrus beatum Clementem Epiſcopum conſecrauit, cui & cathedram, vel Eccleſiam omnem diſponendam commiſit, (vt refert idem Clemens in epiſtola prima ad Iacôbum fratrem Domini) dicens:

Verba Petri ad Clementem.

Sicut mihi gubernandi tradita est à Domino meo Iesu Christo potestas ligandi, soluendique, ita & ego tibi committo, vt ordines dispositores diuersarum causarũ, per quos actus non Ecclesiastici profligentur, & tu minime curis seculi deditus reperiaris, sed solummodo orationi, & prædicationi ad populum vacare stude. Deinde martyrio cum Paulo coronatur, anno post passionem domini 38. qui sepultus est via Aurelia, in templo Apollinis, iuxta palatium Neronianum, in Vaticano. 3. calen. Iulij. Sub Petro celebratum est cõcilium primum Hierosolymis, cuius exemplar habes in Actis Apostolorum, cap. 15.

Primũ conciliũ Hierosolymis sub Petro, Ann. d. 70

Linus Episcopus.

Linus Episcopus. Hic nudis capite fœminis ecclesia interdixit. an. d. 18.

Linus, natione Italus, de regione Tusciæ, patre Herculano, sedit Episcopus annis. 11. Menses tres, dies 12. Fuit autem temporibus Nerônis, martyrio coronatur à Saturnino Consule, & sepultus est iuxta corpus beati Petri in Vaticano. 9. calen. octobris.

Cletus Episcopus.

Cletus Episcopus.

Cletus, natione Romanus, patre Aemiliano, sedit annis 12. mense vno, diebus 12. Fuit temporibus Vespasiani & Titi, & sub Domitiano martyrio coronatur, & sepultus fuit iuxta corpus beati Petri in Vaticano.

Clemens Papa secundus.

Ann. d. 92 Clemens secundus Põtifex. Hic, Pontificum ornatus instituit. Matt. 16.

Clemens, natione Romanus, de regione Cælio monte, ex patre Faustino, sedit annis 9. Fuit autem temporibus Galbæ, & Vespasiani. Hic ex præcepto beati Petri suscepit Ecclesiæ pontificatum gubernandum, sicut ei fuerat à Domino Iesu Christo cathedra tradita & commissa, vt ipse in epistola, (quæ ad Iacobum scripta est) explicat. Sed Linus, & Cletus ante eum conscribuntur, qui ab ipso Principe Apostolorum ad ministerium sacerdotale

dotale exhibendum, sunt Episcopi ordinati. Clemens tamen fuit immediatus, & proximus successor Petri in Cathedra pontificali. Obijt martyr anno Traiani.3. Tenet hoc Ioannes Papa tertius, in epistola decretali ad Episcopos prouinciarum Germaniæ, & Galliæ, & Alexander primus in epistola decretali prima ad orthodoxos. Eusebius verò Cæsarien. ecclesiast. historiæ lib. 3. cap. 14. de Clemente scribit, dicens: In vrbe Rom. 12. Anacleti annis in Episcopatu exactis sacerdotij sedem Clementi tradidit. Et cap. 34. Igitur in vrbe Roma tertius ab Apostolis Clemens 9. annis sacerdotio perfunctus Euaristo diuini verbi tradidit ministerium. *Linum & Cletũ præmisit ambitionis exẽpli declinatione.*

Platina enumerat Clementem Papam quartum à Christo post Linum, & Cletum. Et diuus Hieronymus dicit fuisse quartum, sed alia ratione, quoniam recenset Anacletum prædecessorem Clementis & tertium Papam, quod tamen communis sententia non recipit. Ego tamen puto secundum, sed in re tam perplexa lectoris arbitrio iudicium permitto. *Clemens secundũ Hiero. 4. põti.* *Opinio authoris.*

Extant epistolæ Clementis decretales quinq;.

Anacletus Papa.

An. d. 101. *Anacletus 3. ponti.*

Anacletus tertius Papa, natione Græcus ex patre Antiocho, sedit annos 9. menses 2. dies 10. Fuit temporibus Domitiani, sepultus est in pace iuxta corpus beati Petri. *Sub hoc põt. Ioan. aposto. migrauit ad dominum.*

Eusebius ecclesiast. hist. li. 3. ca. 14. ait sedisse annos 12. & tradidisse sacerdotium Clementi.

Decreta Anacleti in epistola prima.

Sacerdotes, quando Domino sacrificant, non soli hoc agere debent, sed testes secum adhibeant, vt Domino perfectè in sacratis Deo locis sacrificare probentur. Iuxta illud Deuter. 12. Vide, ne *Quo loco, & qui. testibus sacrificandum.*

offeras holocausta in omni loco, quem videris, sed in loco, quem elegit Dominus Deus tuus. Episcopus Deo sacrificans, testes secum habeat, & plures, quàm alius sacerdos, cum quo peracta consecratione, omnes ministri communicẽt, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Sic Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet ecclesia. De consecratione. d.1. ca. Episcopus Deo. &c.

De primatu ecclesiæ Romanæ. In fine eiusdem epistolæ: Si difficiliores ortæ fuerint quæstiones, ad sedem Apostolicam (si appellatum fuerit) referantur: quoniam Apostoli hoc statuerant iussu Domini saluatoris, vt maiores & difficiliores quæstiones semper ad sedem referantur Apostolicam, super quam Christus vniuersam construxit Ecclesiam, dicente ipso: Tu es Petrus. &c.

Mat.16.c.

Epistola secunda eiusdem, in qua de fide, & alijs causis rogatus respondit ad Episcopos Italiæ.

A quibus accusand⁹ & ordinãdus episcopus. Primò, de ordinatione Episcopi habetur ex eius decretis, & d.64. & 75. cap. Ordinationes. Quòd per tres Episcopos fiat consecratio reliquis consentientibus. Secundò, habetur de eorum accusatione, quòd non nisi ab idoneis, & probatissimis viris, qui suspicionibus & sceleribus careant, fieri debeat, quia Dominus sacri sui corporis tractatores, à vilibus, & reprobis personis infamari noluit, nec calumniari permisit, sed ipse proprio flagello, peccantes sacerdotes à templo eiecit. Habetur 2. q.7. c. Accusatio quoque.

De electione episcoporum. Tertiò de electione. Cùm electionem summorum sacerdotum sibi dominus reseruarit, electionem tamen eorum bonis sacerdotibus, & spiritualibus populis cõcessit. Habetur d.79. ca. Electionem. *De nomine presbyteri.* Ante Abraham nullus alius vocatus est presbyter, id est senior, cùm ab Adam vsque ad eundem

dem, nongentos & amplius annos multos homines vixisse legimus, Abraham verò multò paucioribus annis vixisse conuincitur. Vnde non propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam, sacerdotes presbyteri nominantur. Exod. 29. Mosi præceptum est, vt eligeret presbyteros.

Abraham primus appellat⁹ presbyter. Ge. 14. d.

Initium sacerdotij fuit Aaron, licet Melchisedec prius sacrificium obtulerit, & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob, sed hi spontanea voluntate, non sacerdotali authoritate ista fecerunt. Quo loco contemplari oportet Aaron, summum sacerdotem, id est, Episcopum fuisse. Porrò filios eius presbyterorum demonstrasse figuram. d. 21. cap. In nouo testamento.

De origine sacerdotum. Aaron primus pont. vet. testa. Exod. 29.

In nouo testamento, post Christum dominum, à Petro sacerdotalis cœpit ordo, iuxta illud apud Matthæum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Et primus ille ligandi & soluendi potestatem accepit à Domino, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cęteri verò Apostoli cũ eodem pari consortio, honorem & potestatem acceperunt, ipsumque principem eorum esse voluerunt, ipsis quoq; decedentibus, in locum eorum successerunt Episcopi. d. 2. c. In nouo testamento.

De primatu Petri. Matt. 16.

Filius est æqualis Patri, quia licet verbum fuerit abbreuiatum, non tamen minutio deitatis in Dei filio significatur: sed dispensatio susceptæ carnis annunciatur. In qua dispensatione non solum patri, sed etiam angelis, hominis filium legimus minoratum, idque probat multis testimonijs scripturarum.

De æqualit. patris & filij. Heb. 2. d.

Tertia epistola eiusdem.

Quæ in summa tractat Anacletus in hac epistola, sunt ista. Primùm, à Domino constitutos esse hos duos ordines Episcoporum, & Sacerdotum, & am-

Sacerdotũ & episcoporum ordo à Deo cõstitutus.

& amplius quàm isti duo, neç nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt. Ex quo colligitur reliquos ordines, aut gradus notos in Ecclesia non à Domino ordinatos, nec ab Apostolis. Secundò colligitur, Episcopos superiores esse sacerdotibus alijs, cùm loco Apostolorum successerint. Presbyteri verò septuaginta discipulorum locum tenent. In sacerdotio complexus est Anacletus diaconos, & subdiaconos.

d. 22. sacro sancto. *Quod ecclesia Rom. caput omniũ ecclesiarũ.*

Secundum. Romana Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso domino saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem assequuta est. Secunda sedes est apud Alexandriam sub Marco Euangelista. Tertia apud Antiochiam sub Petro Apostolo, qui illic priusquã Romam veniret, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit.

Petrus & Paulus vna die passi sunt.

Petrus, & Paulus eodem tempore, & vno die sub Nerône Principe passi sunt, & ambo sanctam Romanam Ecclesiam sua morte consecrarunt, & alijs omnibus vrbibus in vniuerso mũdo, eam suo venerando triumpho prætulerunt.

Iuxta merita plæbis datur sacerdos. *Esaiæ. 24.*

Pro meritis plæbis sæpe pastores deprauantur Ecclesiæ, vt procliuius corruant qui sequuntur. Capite enim languescente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur, iuxta illud Esaiæ 1. Omne caput languidum, & omne cor mœrens. Et illud: Sicut populus, sic Sacerdos, & sicut Seruus, sic & Dominus eius: & sicut Ancilla, sic & Domina eius.

Contra detractores prælatorũ suorum.

Contra detractores prælatorũ suorum, qui sententia Cham filij Noë damnantur, quia patris pudenda non operuit, sed magis deridenda alijs fratribus suis monstrauit. Quia doctor, vel pastor ecclesiæ, si à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus

gendus, sed ꝑ reprobis moribus, magis est toleran dus, quàm distringendus, quia rectores Ecclesiæ à Deo iudicandi sunt, vt dicitur in Psalmo. 81. Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat. 2.q.7.c. Sententia Cham, & 24.q.3.c. Tam sacerdotes.

Decreta Euaristi Papæ.

Euaristus quartus Papa, natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, de ciuitate Bethlehē, sedit annos. 9. menses 10. dies duos. Fuit temporibus Domitiani, & Neruæ, Traiani & martyrio coronatur, sepultus iuxta corpus sancti Petri in Vaticano, Eusebius autem Ecclesiast. hist. 1. secus illius annos prosequitur.

An.d. 110. Hic titulos in vrbe Roma diuisit presbyteris.

Epistola prima ad Episcopos Aphricanos.

Quale debet esse legitimum coniugium fidelium, vt à patribus, & apostolis, eorumque successoribus traditum inuenimus. Non sit coniugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem videntur habere. Vxor petatur & à parentibus propinquioribus sponsetur, & suo tempore sacerdotaliter (vt mos est) cum precibus & orationibus à sacerdote benedicatur, & paranymphis (vt consuetudo docet) custodiatur, & consocietur, & biduo & triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant, vt bonæ soboles generentur, & Domino in actibus suis placeant. Aliter vero præsumpta, non coniugia, sed adulteria, vel contubernia, vel stupra, vel fornicatiões, potius quàm legitima coniugia esse non dubitate, &c. Habetur 3.q.5. Aliter legiti.

Qualia sint Christiana coniugia.

Euaristus matrimonia publica benedixit.

Canon renouandus in reformatione ad cauenda clandestina matrimonia, quæ ipsa Venus solet contrahere.

De hoc quod Paulus. 1. Timot. 6. dicit: Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem.

Locus Pauli explicatus.

cessibilem. Quod non de solo patre dictum sit (vt quidam malè interpretati sunt) probat rationibus & testimonijs. De filio etiam hunc locum intelligendum, post pauca subiungit.

Quod null' mortaliũ viderit deum in essentia.

Iam lucem inaccessibilem (quam pater, & filius inhabitant) nullus in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus contueri. Sed dum apparuerit, tunc verè eum videbit, sicuti est. Et non sicut Moses, cæterique Prophetę per ænigmata & figuram, sed ipsam veraciter in filio contuebitur deitatis imaginem. Hic sentit, nullum Prophetam, nec Mosen vidisse Deum in natura sua.

1. Ioan. 3.
1. Cor. 13.

Epistola secunda eiusdem ad Episcopos Aegypti, quòd Christus sit sponsus Ecclesiæ.

Episcopus Ecclesiam suam nõ dimittat.

Sicut vir non debet adulterare vxorem suam, ita nec Episcopus Ecclesiam suam, id est, vt illam dimittat, ad quam sacratus est, absque ineuitabili necessitate, aut Apostolica, aut regulari mutatione: neque alteri se ambitus causa coniungat. Et velut vxor, quæ sub manu viri est, obedire debet viro suo, eumque diligere & amare, sic Ecclesiam Episcopo suo in omnibus obedire, & amare (vt animam suam) debet: quia illud fit carnaliter, illud vero spiritualiter. 7. q. 1. Sicut vir non, &c. Vide eruditam, & elegantem epistolam.

In cõcilijs fo. 35.

Ne temere aliquid diffiniamus.

Deus omnipotens, vt nos â præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cùm omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, prius quàm manifeste agnosceret. Gene. 18. Descendam & videbo. &c. Cuius exemplo monemur, ne ad proferendam sententiam, vnquam pręcipites simus, aut temerè, & indiligenter indiscussa quæque, quoquo modo iudicemus, dicente veritatis voce, Nolite iudicare. &c.

Heb. 4.
Matt. 7.

Decreta

Decreta Alexandri papæ.

Alexander primus, fuit natione Romanus, temporibus Traiani, sedit annos 10. menses 7. dies 2. De hoc Eusebius Ecclesiast. hist. lib. 4. ca. 4. quintus Papa sub Petro.

an.d. 119. Alexãder papa 5.

Epistola ad omnes orthodoxos, est erudita epistola.

In sacrificio missarum panis tantum, & vinum aqua permixtum offeratur. Non debet in calice Domini, aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrunque permixtum, quia vtrunque ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. De consecratione. d. 2. c. In sacramentorum.

De pane & vino offerẽdo in sacrificio missæ.

Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur, ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus sanguine, populum sanctificabat, multò magis aqua sale aspersa, diuinisq; precibus sacrata. Et si sale asperso per Helisæum prophetam, sterilitas aquæ sanata est, quantò magis diuinis precibus sacrata, sterilitatem rerum auferet humanarum, & insidias diaboli auertet, & à phantasmaticis versutijs homines defendet, & coinquinatos sanctificabit?

De Aqua benedicta. 4. Regum 42.d.

De cõsecratiõe.d.2.c. Aquã sale.

Ibidem, de fide sanctæ Trinitatis docet & tradit multa congestis multis testimonijs veteris testamenti.

De fide Trinitatis.

an.d. 129. Sixtus 6. pont.

Decreta Sixti papæ.

Sixtus primus, natione Romanus, temporibus Adriani sedit annos 10. menses tres. Eusebius Eccle. hist. lib. 4. cap. 5. ait sedisse annos 12. cui subrogatus est Thelesphorus 7. papa sub Petro.

Hic Gallos in fide continuit.

Hic constituit sacra mysteria, & ministeria, id est sacrata vasa non tangi, nisi à ministris sacratis.

A Sixto habuerunt initia missarum solennia.

Constituit etiam, vt sacerdote incipiente actio-

nem

nem missarum, à populo cantaretur, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Sanctus. &c.

De fide Trinitatis. In prima epistola ostendit secundùm fidem patrem esse Deum, & ingenitum, filium verò (in quo pater visus est) esse genitum, vnumq; cum Patre Deum, non alium Deum patrem, alium Filium. Hæc epistola scripta est ad vniuersos Christi fideles.

Decreta Telesphori Papæ.

An.d. 139 Thelesphorus 7. pōt. Huius temporibus inualuit Valentiniana hæresis. Telesphorus fuit natione Græcus, temporibus Antonini imperatoris, sedit annos 11. menses tres, cōuenit cum hoc Eusebius Ecclesiastica hist. lib. 4. cap. 10.

Summa epistolæ decretalis ad vniuersos scriptæ.

De ieiuniis quadragesima. Statuit, septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha clericos omnes à carnibus ieiunare, quia discreta debet esse vita clericorum, & laicorum, dicens: Sic ergo à carne & delitijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, atque orationibus Deo inhærere diu noctuque studeant. distin. 4. c. Statuimus.

Ter missa celebranda in nocte natiuitatis dñicæ. Luc. 2. Mar. 15. & Act. 2. Statuit etiam, vt nocte Natiuitatis Dominicæ missas celebrent, & hymnum Angelicum in eis solenniter decantent: quoniam ea nocte ab Angelo pastoribus nunciatus est. Reliquis verò temporibus missarum celebrationes ante horam diei tertiam minime sunt celebrandæ, quia eadem hora Dominus crucifixus est, & Spiritus sanctus super Apostolos descendisse legitur.

Decreta Higinij papæ.

an.d. 143. Higinius 8. pont. Higinius Papa, natione Græcus, ex Athenis, sedit annos quatuor, menses tres, octauus sub Petro.

Hic patrinū & matrinā bap- Extat epistola decretalis ad omnes Christi fideles, de fide Trinitatis satis erudita, in qua de

æqua-

æqualitate personarum in diuinis, multa congerit testimonia.

tismo & cõfirmationi adhibuit.

Ibidem, epistolam primã Ioannis docet ad Parthos scriptam.

Extat secunda epistola eiusdem ad Athenienses parænetica.

Decreta Pij Papæ.

a. d. 147.

Pius primus, natione Italus, sedit annos decem & nouem: iuxta Eusebium verò 15. historiæ Ecclesiast. lib. 4. c. 11.

Pius põt. 9

Hic Nouati thermas diuæ Potẽtianæ dedicauit. Pastor inscribitur ille liber.

Hermes frater huius librum scribit, in quo refert, quòd ei præcepit angelus Domini (cùm veniret ad eum in habitu pastoris) vt Pascha die dominica celebraretur. Hoc approbat in epistola prima Pius papa, & habetur de consecratione. d. 3. c. Nosse vos volumus.

In secunda epistola ad Italos directa.

Prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicant vsibus, & Domino Deo, cui tradita sunt, ea subtrahunt vt suis vsibus inseruiant. Quod si quisquam præsumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Quod hac tempestate fecerunt Lutherani. 12. q. 2. c. Prædia diuinis.

Nõ prophanandæ res ecclesiasti.

Lutheranorũ iniqua facta.

Decretum eiusdem Pij Papæ.

Qui cõpulsus à Domino, sciens peierat, vtriq; sunt periuri, & Dominus & miles. Ille, quia præcepit. Hic, quia plus Dominum, quàm animam suam dilexit. Si liber est, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat, & septem sequentes annos. Si seruus est, tres quadragesimas, & legitimas ferias pœniteat.

Pœna periurij.

22. qu. 5. Qui compulsus.

Ex eodem.

12. q. 1. Qui peierat.

Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo blasphemia contra Deum vsus fuerit, si in Ecclesiastico ordine est, deponatur: si Lai-

cus

cus, anathematizetur, & si quis per creaturam iurauerit, acerrimè castigetur, & iuxta hoc quod synodus iudicauerit, pœniteat. Si quis autem talem hominem non manifestauerit, diuina condemnatione similiter coërceatur. Et si Episcopus emendare neglexerit, acerrime corripiatur.

De pœnitentia eius, cuius negligentia aliquid de sanguine Domini distillat, de consecratione. d.2. c. Si per negligentiam.

Laudabilis est consuetudo, quia nihil fidei contrarium agitur.

Consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem Catholicam nil vsurpare dinoscitur.

De consuetudine seruanda, quæ non est contra fidem.

Petijstis per Hilarium Chartularium nostrum à beatæ memoriæ decessore nostro, vt omnes vobis retro temporum consuetudines seruarentur, quæ à Petri Apostolorũ principis ordinationum initijs hactenus vetustas longa seruauit. Et nos quidem iuxta seriem relationis vestræ consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil vsurparé dinoscitur.

Decreta Aniceti papæ.

an. d.159. Anicetus, natione Syrus, sedit annos vndecim

Anicetus Papa.

pont.10. *Extat epistola decretalis ad Episcopos Galliæ, in qua*

Hic cauit, *docet sequentia.*

à paucioribus quàm tribus ne cõsecraretur Episcopus.

Primò tradit Iacobum (qui dicebatur iustus) à Petro, Iacobo & Ioanne Apostolis, Hierosolymorum Episcopum fuisse ordinatum, citat Anacletum 2. epistola.

Secundò ibi, quòd Archiepiscopi ab omnibus Episcopis suffraganeis ordinentur 66. d. c. Archiepiscopus ab omnibus.

Tertiò ibi, vt clerici comam non nutriant, sed

desuper

desuper caput in modum sphęrę radant: quoniam Laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitiæ & grauitatis exemplar esse debent. d. 23. c. Prohibet fratres. *Clerici comam non nutriant.*

Decreta Soteris Papæ.

Soter, natione Campanus, ex Fundis, sedit annos 9. Et fuit vndecimus Papa. *an. d. 163.* *Soter vndecimus pont.*

Epistola prima tota est de fide, in qua docetur, quòd Christus in diuinis scripturis dicitur secundùm carnem factus. Nam secundùm diuinitatem nusquam à patre dicitur factus, sed genitus. *Huius temporibus Cataphrygarũ hæresis orta est.*

Secunda epistola ad Episcopos Italiæ.

Primò constituit sacratas Deo fœminas vel Monachas sacra vasa, aut sacratas palas, non contingere, nec incensum circa altaria deferre 23. d. Sacratas Deo.

Secundò præcipitur ab eodem, vt sacrificans habeat secum adiutorem sacerdotem, vt si aliquo casu ille qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram elisus, à tergo semper habeat, qui eius vices insequatur intrepidus, & officium inceptum adimpleat. d. 1. De consecratione. *Sacerdotes sine socio sacerdote nõ sacrificent.*

Tertiò ibi, vt nullus post cibum potumque, siue quodlibet minimum sumptum missas faceret, nullus absque patentis necessitatis prouentu minister vel sacerdos imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerariè præsumpserit excommunicationis sententiam sustinebit. Habetur vbi supra. c. Vt illud. & 7. q. 1. c. Illud diuinum. *Nullus nisi ieiunus sacrificet.*

Quartò idem, vt nullus presbyterorum missarum solennia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, sibique respondentibus, & ipse tertius habeatur: quia cum ab eo dicitur, Dominus vobiscum, & Orate pro me, apertissimè conuenit, vt & ipsius respondeatur salutationi. De con-

ſecratione. d. 1. c. Hoc quoque.

Incauta iurameta nō ſeruanda. Quintò, ſi aliquid incautius aliquem iuraſſe contigerit, quod obſeruatum in peiorem vergat exitum, illud ſalubri conſilio mutandum nouerimus, & magis inſtante neceſsitate periurandum nobis, quàm pro facto iuramento in aliud crimen maius diuertendum. 22. q. 4. c. Si aliquid.

In cœna domini ab vniuerſis ſumenda euchariſtia. a. d. 177. Sextò idem, quod à nullis in cœna Domini perceptio Euchariſtiæ negligatur, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibetur, ab omnibus alijs percipiendam eſſe, Eccleſiaſticus vſus demonſtrat, cum & pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & ſanguinis Dominici ſacramenta reconcilientur, de conſecratione. d. 2. c. In cœna.

Eleutherius pon. 12.

Decreta Eleutherij Papæ.

Huius tempore Mercionis ſecta varie diuiſa eſt. Eleutherius, natione Græcus, ſedit annos 15. menſes tres, duodecimus papa ſub Petro temporibus Antonini Commodi. Euſebius eccleſiaſticæ hiſtoriæ. lib. 5. ca. 22. Lucius Britanniæ Rex huius tempore, ſe ab eo Chriſtianum fieri per epiſtolam impetrauit.

In Epiſtola vnica ad Galliæ prouincias.

Non quod intrat per os. &c. Poſtera autē die &c. an. d. 198. De quibus audierat, vt certas eſcas vitarent, inſtruit eos (ſecundùm Euangelium) nullas eſcas tam quam communes refutari debere, quoniam vniuerſas Deus ad cibos tribuit fidelibus ſuis: probat ex Matt. 15. & Act. 10.

Victor papa. 13.

Decreta Victoris Papæ.

Huius temporis fuit hæreſis. Pauli Samoſateni. Victor, natione Apher, ſedit annos 10. menſes 2. Euſebius eccleſiaſt. hiſt. lib. 5. ca. 28. decimuſtertius papa ſub Petro.

Sequentia in epiſtola ad Theophilum Alexandriæ Epiſcopum.

Primò hic inſtituit die Dominica Paſcha Domini celebrari, ſicut conſtituerat & Pius Papa. De

consecra.dist.3.ca. Celebritatem.

Secundò idem præcepit, vt si necesse fuerit, aut mortis periculum ingruerit, Gentiles ad fidem venientes, quocunque loco vel momento (vbicunque euenerit) siue in flumine, siue in mari, siue in fonte, tantum Christianæ credulitatis confessione clarificata, baptizentur. Eusebius lib.5. ecclesiasticæ historiæ. c. 22. & 23. & infra, scribit quanta fuerit controuersia inter Episcopos & alios fideles de celebritate Paschæ tempore huius Victoris papæ: quibusdam volentibus 14. luna Pascha Domini celebrandum, quacunque die septimana luna 14. venisset, quando Iudæis agnus præcipitur immolari, & tunc solui debere ieiunium. Alijs verò volentibus, ne aliquando nisi in die Dominica, quando Dominus surrexit à mortuis, dominicum Paschæ celebraretur mysteriũ, & in hac sola soluendum esse Paschæ ieiunium. Et ob huiusmodi causam congregata sunt concilia nonnulla prouincialia.

Tēpore necessitatis quolibet tēpore vel loco baptizādum.

Cōtrouersia, quo tēpore celebrandū sit Pascha.

Extat epistola prima Victoris ad Aphros parænetica.

Decreta Zepherini Papæ.

Zepherinus natione Romanus, sedit annos 9. menses 7. temporibus Antonini. Eusebius ecclesi. hist.lib.6.ca.16. est 14. papa sub Petro.

a. d. 208.

Zepherinus pont. 14.

In Epistola prima ad Episcopos Sicilienses.

Tradit illud, quod & alij multi tradiderũt, quòd iudicia Episcoporum, & maiores Ecclesiæ causæ, à sede Apostolica sunt terminandæ, quia sic Apostoli & sancti successores eorum statuerunt.

Grauiores causæ ad sedem Rom. deferendæ.

Scribit alteram epistolam Episcopis Aepypti, qua hortatur eos ad patientiam, quia persequebantur, & bonis suis spoliabantur. Est epistola commendatione digna.

Decreta Calixti papæ.

An.d.217. Calixtus papa 15. Calixtus primus, natione Romanus, sedit annos quinq;, menses duos. Eusebius ecclesiast. hist. lib. 6. c. 16.. Papa 15. sub Petro.

In prima epistola ad Benedictum Episcopum.

d.76. Ieiuniũ quod. Constituit ieiunium quatuor temporum, propter fructuum terræ abundantiam, iuxta prophetiam Zachariæ, c. 8. ieiunium quarti, & ieiunium quinti. Quia sicut replemur à Domino, frumento, vino, & oleo ad alenda corpora. sic repleamur ieieiunio ad alendas animas.

In secunda epistola ad Episcopos Galliarum.

Cũ excõmunicatis nõ est conuersandum. In ea generaliter instituit per diuinas scripturas, seruandos esse à causis illicitis, & commonet delinquentes ad pœnitentiam. Ibi etiam vetat, excommunicatos à sacerdotibus ab aliquo recipiendos ante vtriusq; partis iustam examinationem, & ne cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicent, nec Aue eis dicatur. Et quòd simili excommunicationi subiacebunt, iuxta Apostolorum institutionem, qui scienter cum excommunicatis communicauerint.

Affinitas coniunctis interdixit matrimonio. Hic primus prohibet matrimonia inter consanguineos. Hos verò consanguineos appellat, quos diuinæ, atque Imperatorũ & Romanorum, atque Græcorum leges consanguineos appellant, & in hæreditatem suscipiũt, nec repellere possunt, talium enim coniunctiones nec legitimæ sunt, nec manere possunt, sed sunt repellendæ. Et si quæ ausu temerario attentatæ sint, authoritate Apostolica rescindendæ veniunt, & cau. 3. q. 4. ca. Consanguineorum.

Ibi, leges humanas rationi & honestati non repugnantes, esse amplectendas censemus, præsertim vbi Reipublicæ consulunt vtilitati, vel Ecclesiasticæ dignitatis authoritatem defendunt, atque pro admini-

adminiculo tuentur.&c.

Decreta Vrbani papæ.

Vrbanus primus, Romanus, ſedit annos 4.16. post Petrum. Euſebius lib.6.ca.18. tradit 8. annis administraſſe ſacerdotium. Paſſus eſt ſub Alexandro Imperatore, ſub eodem paſſus eſt & Calixtus prædeceſſor eius. *an.d. 222. Vrbanus pont. 16. an.d.230.*

Hic ſua traditione multos ad baptiſmum & fidelitatem conuertit, Tiburtium & Valerianum nobilem virum ſponſum ſanctæ Cæciliæ, quos etiam vſque ad martyrij palmam perduxit, cuius monitis, & doctrina multi alij martyrio coronati ſunt.

Extat eius epiſtola decretalis ad vniuerſos Epiſcopos ſpiritu Paulino digna, per quam ſtatuit, vt oblationes fidelium relinquantur eccleſijs matricibus diſpenſandæ per Epiſcopos, iuxta neceſsitatem fidelium.

Hic refert in eadem, quòd in exordio naſcentis eccleſiæ, quum fideles vniuerſi venderent omnia quæ poſsiderent, & precium eorum ponerent ad pedes Apoſtolorum (vt legitur in Actis) tunc videntes ſacerdotes ſummi, & alij, atque Leuitæ & reliqui fideles, plus vtilitatis poſſe afferre, ſi hæreditates & agros quos vendebant, Eccleſijs (quibus præſidebant Epiſcopi) traderent eo quòd ex ſumptibus eorum, tam præſentibus, quàm futuris temporibus plurima & elegantiora poſſent miniſtrare fidelibus communem fidem ducentibus, quàm ex precio eorum: cœperunt prædia & agros, quos vendere ſolebant, matricibus eccleſijs tradere, & de ſumptibus eorum viuere. Ipſæ verò res in ditione ſingularum parochiarum Epiſcoporum (qui locum tenent Apoſtolorum) erant, & ſunt vſque adhuc, & futuris ſemper debent eſſe temporibus. E quibus Epiſcopi, & fideles

14.q.1. videntes aũt. Act. 4. Oblatiões fideliũ epiſcopis crediũtur diſpenſandæ iuxta neceßitatem fidelium. Eccleſiæ dona nõ priuata clericis, ſed ad neceßitatẽ ſingulis ſingula.

& fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debēt, prout melius potuerint, vt nemo in eis egens inueniatur. Ipsæ enim res fidelium oblationes, appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in alijs vsibus, quàm ecclesiasticis & prædictorum Christianorum fratrum, vel indigentium conuerti, quia vota sunt fidelium, & & precia peccatorum, ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ. Si quis autem (quod absit) secus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Sapphiræ percipiat, & reus sacrilegij efficiatur, sicut illi effecti sunt qui pretia prædictarum rerum fraudauerunt, vt legitur Actuum 5.

Addidit ad prædicta: Hæc igitur fratres, quæ Ananias & Sapphira passi sunt, valdè cauenda sunt, & timenda, quia res Ecclesiæ, non quasi propriæ, sed vt communes, & Domino oblatæ cum summo timore non in alios, quàm in præfatos vsus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegij reatum incurrant, qui eas inde abstrahunt, vbi traditæ sunt, ne pœnam & mortem Ananiæ, & Sapphiræ incurrant, & quod peius est, Anathema, Maranatha, fiant. Et si non corpore, vt Ananias & Sapphira, mortui ciciderint, anima tamen (quę potior est corpore) mortua, & alienata à fidelium consortio cadat, & in profundum barathri labatur.

12.q.1.Res ecclesiæ.

Vnde attendendum est omnibus, & firmiter custodiendum, ne prædia vsibus sacrorum cœlestium dedicata, à quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit post debitæ vltionis acrimoniam (quæ erga sacrilegos iure promenda est) perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis seruetur,

17. q. 4. Attendendum est.

quoniam

quoniam (iuxta Apostolum) tradere oportet huiuscemodi hominem Satanæ,&c. Memoratis ergo augmentationibus & cultibus, in tantum Ecclesiæ quibus Episcopi præsident, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, vt nullus sit in eis communem gerens vitam indigens, sed omnia necessaria ab Episcopo suisque ministris percipit. Ideoque subiungit: Si aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Quod autem sedes in Ecclesijs Episcoporum excelsæ constitutæ & præparatæ inueniuntur, vt thronus, speculationem, & potestatē iudicandi & soluendi, atque ligandi à Domino sibi datam materiam docent. Vnde Matt. 16. legitur: Quæcunque ligaueritis. &c. Et Io. 20. Quorum remiseritis. Ideo ista prętulimus charissimi, vt intelligatis potestatem Episcoporū vestrorum, in eisq; Deum veneremini, & eos (vt animas vestras) diligatis, & quibus illi non communicant, non communicetis, & quos eiecerint, non recipiatis. Valde enim timenda est sentētia Episcopi, licet iniustè liget aliquem: quod tamen summopere præuidere debet.

11. q. 3. quibus episcopi non.

Sententia episcopi valde timẽda.

Omnes fideles per manuum impositionem Episcoporum Spiritum sanctum per baptismum accipere debent, vt pleni Christiani inueniantur: quia cum Spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur, de consecratione. d. 5. c. Omnes fideles. Et infra in epistola Melchiadis Papæ.

De confirmatione.

Decreta Pontiani papæ.

Pontianus Romanus, sedit annos nouem, menses quinque: qui cum Hippolyto presbytero in Sardiniam insulam à Maximino Imperatore deportatus est, & ibi 12. calend. Decembris mactatus:

Pontianus Papa 17.

tus: cuius corpus Fabianus papa reduxit, & Romæ in cœmeterio Calixti sepeliuit.

Scripsit duas epistolas ad vniuersos fideles. In prima tractat de honore quo prosequendi sunt sacerdotes, quoniam proprio ore corpus Domini conficiunt, & populis tradunt.

In secunda generaliter hortatur ad fraternam dilectionem.

Decreta Antheri papæ.

an.d. 239. *Antherus papa.* 18. Antherus, natione Græcus, temporibus Maximini martyrio coronatus. Hic gesta martyrum diligenter exquisiuit, & in Ecclesia recondidit. Propter quod à quodam Maximo præfecto martyr effectus est. Sedit annos tres, 18. papa sub Petro. Huius papæ est inexplicabilis fere annorum differentia.

7.q.1.mutationes episcoporũ. Quibus causis transferendus episcopus de vna ecclesia in aliã. Scribit rogatus ab Episcopis Beticæ & Toletanæ prouinciæ, si liceret mutari Episcopum de vna ciuitate in aliam. Respondit, licere quidẽ communi vtilitate aut necessitate fieri, sed non libitu cuiusquam, aut dominatione: vt Petrus princeps Apostolorum de Anthiochia translatus est Romam, & alij quidam Apostolica authoritate mutati sunt. Eusebius de quadam parua ciuitate, authoritate Apostolica translatus est Alexandriam, & Felix electione ciuium, propter doctrinam & bonam vitam quam habebat, communi Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac populorum consilio translatus est Ephesum. Verùm auaritiæ, vel præsumptione, aut propriæ voluntatis causa, non sunt Episcopi mutandi de ciuitate in ciuitatem, sed vtilitatis & necessitatis.

Decreta Fabiani papæ.

*an.d.*242. *Fabianus papa* 19. Fabianus Papa, natione Romanus, sedit annos 14. temporibus Maximini martyrio coronatur, 19. papa.

Hic

Hic fecit septem Subdiaconos, qui septem notarijs imminerēt, vt gesta martyrum in integrum colligerent. Tempore huius Nouatus hæreticus venit ex Aphrica, & separauit Nouatianus ab Ecclesia, & quosdam confessores. *Sub Fabiano papa Nouatus hæreticus.*

Huius etiam tempore passa est Ecclesia persecutionem, & multi Christiani à Roma fugerunt.

Eusebius lib. 6. ca. 21. histo. ecclesiast. tradit, Fabianum signo columbæ apparentis super ipsum cœlitus ostensæ, quæ ferebat figuram illius, quæ super Christum in Iordane descenderat, ab vniuerso clero & populo electum fuisse Episcopum, qui ante Episcopatum habuit vxorem, quæ post martyrio coronata est. *Sub hoc pō. Cæsar Philippus baptismo insignitus est.*

Epistola prima est lectione digna.

Præcepit vniuersis ecclesijs, vt ad officia diuina peragenda ordinarent Diaconos septem, cum subdiaconis & acolythis, qui diebus dominicis & festiuitatibus solennibus diuina peragant ministeria, & omni hora parati sint ad diuinum officium: & quicquid eis iniungitur peragendum. Quod & ipse seruabat Romæ.

Ibidem commonet, vt caueant se ab hoc Nouato, & similibus, qui alteram fidem & doctrinam tenent, quàm Apostoli & successores eorum tenuerunt & docuerunt, ne (quod absit) post eum abeuntes in laqueum Satanæ cadant. *Ab hæreticis abstinendum.*

A quibus abstinendum est, sicut ab illis quos Apostolus commemorat, dicens: Cum eis nec cibum sumere. Quoniam sic Apostoli statuerunt, dicentes: Cùm excōmunicatis nō est communicandum. Et si quis cùm cōmunicatis, auertendo regulas, scienter psallat in domo, aut simul locutus fuerit, aut orauerit, ille communione priuetur. 11. q. 1. Sicut Apostoli, & supra in canonibus Apost. c. 10.

In secunda epistola ad Episcopos Orientales.

Quotannis chrisma cō ficiendū. De consec. d.3. literis nostris.

Intellexerat literis eorum, nonnullos Episcopos nō per singulos annos in cœna Domini Chrisma conficere, sed duos vel tres annos confectionem sancti Chrismatis semel actam conseruare, quoniam nec balsamum per singulos annos poterant reperire, nec necesse est singulis annis Chrisma conficere, dū vna confectio Chrismatis abundat. Ad quos ait: Errant, qui talia excogitant: & mente vesana, potius quàm recta sentientes, hæc dicunt. In illa enim die Dominus Iesus, postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisq; reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum, nostrum significat baptismum, quando sancti Chrismatis vnctione perficitur & confirmatur. Sicut igitur ipsius diei solennitas per singulos annos est celebranda: ita ipsius sancti Chrismatis confectio per singulos annos est agenda, & de anno in annum renouanda, & vetus Chrisma in sanctis ecclesijs cremandum. Ista à sanctis Apostolis, & à successoribus eorum accepimus, vobisq; tenenda mandamus.

Hæc sancta Romana Ecclesia, & Antiochena à tempore Apostolorum custodit. Hæc Hierosolymorum & Ephesianorum tenet. In quibus Apostoli præsidentes hæc docuerunt, & vetus Chrisma incendi, & non amplius quàm vno anno vti permiserunt.

Mali sacerdotes tolerandi, non feriendi. Matth.13.

Quomodo Sacerdotes non temerè accusandi, aut reprehendendi sint, nisi à magistris suis, quoniam eorum causas sibi Dn̄s reseruare voluit, & suo iudicio vindicari. Tolerandi hi sint potius à fidelibus, quàm exprobrandi, veluti palea cum tritico, vsque ad vltimum ventilabrum, & sicut pisces mali cum bonis, vsque ad segregationem, quæ futura est in littore, id est in fine seculi. Hinc

colligitur,

colligitur, Sacerdotes Domini non gladio, nec morte feriendos.

Nullus in iudicio præsumat accusator simul esse & iudex vel testis: quoniam in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores ac defensores, atq; testes. *11.q.1. statuimus vt si quis.*

In tertia ad Hilarium Episcopum.

Primò, nullus accusetur alicubi, quàm in suo foro. Si quis verò iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat. Appellantem autem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio subleuare. &c. Liceat etiam in causis criminalibus appellare. Nec vox appellandi ei denegetur, quem supplicio sententia destinarit. *2.q.6. Si qui iudicē. De remedio appellationis.*

Si quis crimen alteri obiecerit, nisi per scripturam se probaturum esse fateatur, non est pro accusatione habendum. Si verò scripserit, si non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit, ipse patiatur. *3.q,6. qui crimen. De pœna talionis.*

Tertiò idem & si non frequentius, saltem in anno ter homines communicent (nisi fortè qui maioribus criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini. *Ter in anno cõmunicēt fideles. De consec. d.1. & si nō*

Quartò idem. Si quis ætatis suæ triginta non impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etiā si valdè sit dignus, quia & ipse Dominus 30. annorum baptizatus est, & sic cœpit docere. *30. anno. presbyter ordinetur.*

Quintò idē decreuit, vt in omnibus diebus dominicis, ab omnibus viris & mulieribus oblatio tam panis quàm vini fiat, vt per has immolationes à peccatorum suorum fascibus liberentur. *78. dist. si quis 30. Diebus dominicis fiat oblatio panis & vi-*

Sextò idem: vt presbyter illiteratus missam celebrare non audeat.

Decreta Cornelij papæ.

ni. Cornelius Romanus, sedit annos 2. Vigesimus
an.d. 255. Papa sub Petro.

Cornelius papa 20. Huius tempore Nouatus Nouatianum extra ecclesiam ordinauit, & in Aphrica Nicostratum.

Quomodo recõcilian di sint hæretici. Hic à Decio martyrio coronatus est, quia noluit ductus ante templum Martis adorare.

Eusebius hist. ecclesi. lib. 7. c. 2. refert eodem tempore Cornelium Romæ, & Cyprianũ apud Carthaginem, Episcopatum gessisse. Et tunc in Aphrica quæstio exorta est, si oportet hæreticos rebaptizari, Cùmq; id à Cypriano, & cæteris penè omnibus per Aphricam sacerdotibus oportere fieri decerneretur, Cornelius, & cæteri omnes per Italiam sacerdotes, huiusmodi decretum, manente sacerdotali concordia, refutarunt: statuentes antiquam à patribus super hoc traditam regulam debere seruari, quæ continebat, Hæreticos sola manus impositione purgandos.

In epistola prima.

Tractat de translatione corporum Apostolorum Petri & Pauli, quæ rogatu deuotæ matronæ Lucinæ leuata sunt de Cathecunbis.

In epistola secunda ad Rufum Episcopum Orientalem.

2.q.4. Sacramẽtum autem. Vetat, à summis sacerdotibus, & Dei ministris exigi sacramentum iuramenti, nisi pro recta fide.

Matt.5. Ibidem, testimonijs scripturarum ostendit, quàm alienum sit ab hominibus Christianis iurare, exponens illud Domini. Quod autem his abundantius est, à malo est, id est ab exigente, & à iurante.

22.quæ.5. Honestum etiam. Idem decreuit dicens: Honestum etiam videtur vt qui in sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cum omni honestate, & timore Dei. Et pueri ante annos 14. non cogantur iurare.

De hoc

De hoc Pontifice meminit Eusebius lib. 6.cap. 33. Et de Nouato hæretico, qui spem salutis ademerat peccantibus, etiam si digne pœnituissent. Hic extitit princeps Nouatianorum, qui ab ecclesia separati superbo nomine Catharos. i. mundos appellarunt semetipsos. Ob hanc rem concilium sacerdotale Romæ congregatum est, Episcoporum 60. totidem presbyterorum, cum diaconis multis. Et statuitur: Nouatum cum his qui cum se quererentur, alienum esse ab ecclesia. Eos vero qui lapsi fuerint in certamine, fraterna commiseratione curandos, & fomẽtis pœnitentiæ medicandos. Scribit de hac re Cornelius vrbis Romæ Episcopus, ad ecclesiam Antiochenam, indicans quid sta tuerit concilium Romæ cõgregatum, & quid Italis, Aphris, cæterisque Occidentalibus visum fuerit. De quo Cyprianus librum ædidit lapsos ad pœnitentiam cohortando.

Hic ponti. Nouatum dãnauit.

Huius tempore (vt refert idem Eusebius) iam ecclesia habebat ad diuina mysteria peragenda, cum Episcopis, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acolythos, Exorcistas, Lectores, Ostiarios. Et viduas habebat ecclesia, quas cum alijs indigentibus alebat.

Item sub hoc Pontifice celebratum est concilium Carthagineñ, super ea quæstione: An baptizati ab hæreticis, venientes ad ecclesiam essent rebaptizandi. In quo concilio ab omnibus vnanimiter decretum est, ab hereticis non conferri verum baptisma, sicut nec datur Spiritussanctus, nec vera remissio peccatorum. Innixi verbis Pauli ad Ephes. 4: Vna fides, Vnum baptisma.

Conci. Carthagi. sub Cypriano.

Audistis, collegæ dilectissimi, quòd mihi Iubaianus Coëpiscopus noster scripserit, consulens mediocritatem nostrã de illicito & prophano hæreticorum baptismo. Et quid ego ei rescripserim, censens

Verba Cypriani.

censens scilicet quod semel atque iterum censui mus, hæreticos ad Ecclesiam venientes. Ecclesiæ baptismo baptizari & sanctificari oportere. Item lectæ sunt vobis & aliæ literæ Iubaiani, quibus pro sua syncera & religiosa deuotione ad epistolam nostram rescribens, non tantum consensit, sed & instructum se esse gratias egit. Superest vt de hac ipsa re quid singuli sentiamus, proferamus, neminem iudicantes, aut à iure communionis aliquem (si diuersum senserit) amouentes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, vt tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigat, quum habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium proprium, tanquam iudicari ab alio non possit, cùm nec ipse possit alterum iudicare, sed expectemus vniuersi iudicium Domini nostri Iesu Christi, qui vnus & solus habet potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro iudicandi.

Responsio Cecilij Abiltæ. *Ephe. 4.*

Ego vnum baptisma in Ecclesia sola scio, & extra Ecclesiam nullum. Hoc erit vnum, vbi spes vera est, & fides certa. Sic enim scriptum est: Vna fides, vna spes, vnum baptisma. Non apud hæreticos, vbi spes nulla est, & fides falsa. Vbi omnia per mendacium aguntur. Vbi exorcizat dæmoniacus. Sacramentum interrogat, cuius os & verba cancer emittunt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorum tribuit sceleratus, & in nomine Christi tangit Antichristus. Benedicit à Deo maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacem dat impacificus. Deum inuocat blasphemus. Sacerdotium administrat prophanus. Ponit altare sacrilegus. Ad hæc omnia accedit & illud malum, vt Antistes diaboli audeat Eucharistiam facere, aut qui illis assistunt, dicant hæc omnia falsa esse de hæreticis. Ecce ad qua

lia

lia Ecclesia consentire cogitur, & sine baptismo ac venia delictorum cōmunicare compellitur. Quam rem (fratres) fugere ac vitare debemus, & à tanto scelere nos separare, & vnum baptisma tenere, quod soli Ecclesiæ à Deo concessum est.

Cyprianus Carthagineñ. dixit.

Censeo secundùm Euangelicam & Apost. contestationem, aduersarios Christi, & Antichristos, appellatos, quando ad ecclesiam venerint, vnico ecclesiæ baptismo baptizandos esse, vt possint fieri de aduersarijs amici, & de Antichristis Christiani. Reuocata sunt hæc per Cornelium in sacerdotali concilio Romæ, & per Stephanum papam. *Sententia Cypriani.*

Decreta Lucij Papæ.

Lucius Romanus, sedit annos tres, à Valeriano martyrio coronatur. *an. d. 258. Lucius pont. 21. Fuit tēporibus Galli & Volusiani.*

Hic præcepit vt duo presbyteri & tres diaconi in omni loco Episcopum comitarentur, propter testimonium Ecclesiasticum.

Idem cùm ad passionem pergeret, omnem potestatem Ecclesiæ reliquit Archidiacono suo, Stephano successori suo. *Hic episcopū 30. annis minorem repudiauit.*

Huius meminit Eusebius historiæ ecclesiasticæ lib. 7. cap. 3.

In epistola prima ad Episcopos Galliæ & Hispaniæ.

Excommunicauit bona ecclesiæ expoliantes, vel ecclesijs vexationem inferētes, quoniam erant pauperibus dedicata.

Ibidem de Romana Ecclesia tradit, quòd est Apostolica mater omnium ecclesiarum, quæ à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, secundùm ipsius Domini saluatoris diuinam pollicitationem, qui principi discipulorum dixit: Petre ecce Satanas. &c. Ego autem rogaui pro te, *Luc. 22.* *Ecclesia Romana in fide nunquam errauit.*

vt non

vt non deficiat fides tua, &c.

81.d.c. ministri. Idem fecit decretum, vt ministri altaris presbyteri & diaconi, tales eligantur qui continentiam seruent.

Cleric⁹ matronarũ domicilia frequentãs deponitur. Idem, vt clericus solus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec frequenter properet sine maioris natu sacerdotis iussione. Et ne solus presbyter cum sola fœmina fabulas misceat. Et si quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa à liminibus ecclesiæ arceatur.

Ne cleric⁹ solus cũ fœmina loquatur. Idem, vt nullus clericus cum extranea habitet fœmina, nisi soror aut proxima fuerit, & cum magna solicitudine fiat.

Non enim ignoro malitias Satanæ.

Extant epistolæ Cypriani ad Lucinum.

Decreta Stephani papæ.

An.d.261. Stephan. pont. 22. Fuit temporibus Valeriani. Stephanus Romanus, sedit annos 7. martyrio coronetur. 22. papa sub Petro.

In epistola prima ad Hilarium Episcopum.

Quòd non sint admittendi ad gradus ecclesiasticos omnes illi qui pro crimine aliquo notantur infamia. Vide 6.q. 1. c. Infames, vbi omnes ferè peccatores excludit.

De consec. d.1.cap. Vestimẽta. Quibus vestibus celebrandum. Qualia debent esse vestimenta quibus Domino ministratur, & cultus celebratur diuinus. Vt sint sacrata, & honesta, quibus in alijs quàm vsibus ecclesiasticis non vtantur. Nec ab alijs contingantur, aut ferantur, nisi à sacratis hominibus, ne vltio quæ Balthasarem regem percussit, super talia præsumentes veniat diuina.

Idem à Sixto papa decretum est.

In secunda epistola.

De accusationibus sacerdotum, de qua re in decretis Telesphori, & Higinij.

Galat.6. 1.Cori.13. Ibi Apostolo prohibẽte, inter Christianos non debent accusationes exerceri: ex quo docemur à Paulo,

Paulo, lites non probari inter fideles. Eusebius de Sixto lib.7.ca.23.

Decreta Sixti Papæ.

Sixtus secundus natione Græcus ex Athenis sedit annos duos. 23, Papa sub Petro.

an.d. 264 Sixtus põ. Vigesimus tertius. Tẽpore huius exorta est Sabellianorum secta.

Hic sub Decio & Valeriano martyrio coronatur. Quia noluit sacrificare dæmonijs, capite truncatus est, & cum eo sex diaconi. Et die tertio post passionẽ illius passi sunt Laurẽtius eius Archidiaconus, Claudius subdiaconus, Seuerus presbyter, Romanus ostiarius, & Crescentibus lector.

In epistola ad Gratum Episcopum explicat processum personarum diuinarum.

In secunda ad Episcopos Hispaniæ.

Agit de accusationibus & persecutionibus Episcoporum &c. Consule Eusebium hist. ecclesi. lib, 7, ca. 4. Et infra tradit multa, quæ huius tempore contigerunt.

Decreta Dionysij papæ.

Dionysius Monachus, sedit annos sex, fuit 24. Papa.

an.d. 266 Diony.põ. 24. Fuit tẽporibus Galieñ. Ab hoc põtifice incepit ecclesia

Hic presbyteris ecclesias diuisit, & cœmeteria, parochiasque & diœceses constituit. Eius epistolæ nihil habent, nisi generales commonitiones ad obseruationem legis Christianæ.

Huius tempore congregatum est prouinciale concilium in Antiochia.

Huius meminit Eusebius hist. ecclesi. lib. 7. cap. 21. & infra. Aggregatum verò contra Paulum Samosatenum, qui abiecta & indigna de Christo sentiens, negabat eum de cœlis descendisse, sed à Maria originem cœpisse, & initium habuisse de terra, & communis naturę hominem tantum fuisse.

Extat epistola Episcoporum Antiocheni concilij ad Dionysium Papam, & ad alios Episcopos, & vniuersum Clerũ & plæbẽ, contra prædictum Paulum

Paulum, Apud Eusebium.ca.36.

Decreta Felicis Papæ.

an.d.272. Felix 1. pont. 15. sub Claudio & Valeriano. Sub hoc pont. Manes Persa. Manichæorum introduxit sectã Ioan.1.

Felix Papa primus Romanus, sedit annos 4 Pàpa 25.sub Petro.

Hic cõstituit, supra memorias ac sepulchra martyrum Missàs celebrari. Quod destruxerunt Lutherani hac nostra tempestate.

Huius meminit Eusebius lib.7. ca.27.

Extat epistola eius ad Paternum Episcopum, & altera ad Episcopos Galliæ, quæ tantum generales commonitiones continent.

Extat alia ad Benignum Episcopũ, à quo consultus est in rebus fidei, quoniam quidam in sua ecclesia dicebant filium non posse propriè videre patrem, iuxta illud, Deum nemo vidit vnquam. Et alij fingebant filium minorem patre, quoniam pater illi perhibet testimonium. Et quia pater inuisibilis dicitur, filius verò visibilis comprobatur. Atque consultus respondit Felix, Isti ignorãtes diuinarum scripturarum & Apostolorum iura, et proprio & adulterino sensu talia fabricant. Nos verò euidentioribus testimonijs veteris & noui instrumenti, filium patrem semper videre posse doceamus, Salomône dicente: Est tecum sapientia, quæ nouit opera rua, quæ affuit tibi, cùm faceres orbem terrarum, &c. Et in euangelio: Nemo nouit filium nisi pater, nec patrem quis nouit, nisi filius, &c. Et iterum: Deum nemo vidit vnquam, sed vnigenitus. &c. Item, Vos non nostis eum, ego autem noui eum. Et iterum: Qui ex Deo est, hic nouit Deum.

Sapien.9. Matth.11. Ioan.1. Ioan.8. Ioan.7.

Si sereno sensu recenseas scripturas, inuenies non solum patrẽ filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem. Ego sum qui testimonium perhibeo de me, & testimonium perhibet de me qui misit me pater. Ioan.8.

&, Cùm-

&,Cùm venerit paraclêtus ſpiritus veritatis, ille teſtimonium perhibebit de me.&c. Ioan 15. Inten de, quoniam in quibus vna teſtificationis virtus oſtenditur nullus ab alio, neque potior, neque inferior iudicatur.

De alio ſæpe diximus, quod ſecundùm hominis formam filius viſibilis dicitur, ſecundùm verò deitatis ſubſtantiam, inuiſibilis prædicatur, vt Paulus multis in locis oſtendit. *Rom.2.* Hæc eſt Apoſtolorum viua traditio. Hæc ſancta & Apoſtolica mater omnium eccleſiarum Chriſti eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec ab hæreticis prauitatibus deprauata ſuccubuit, ſed vt in exordio normã fidei Chriſtianæ percepit ab authoribus ſuis, Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata manet, iuxta illud Lucæ 22. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. 24. quæſtio. 1. A recta ego fide.

Eccleſia Romana hæreticis prauitatibus nũquam polluta eſt.

Et ſuprà in decretis Lucij papæ.

Decreta Eutychiani Papæ.

Eutychianus primus, natione Tuſcus, ſedit anno vno. Papa 26. ſub Petro. *an.d.276. Eutychia.*

Hic temporibus ſuis per loca diuerſa. 342. martyres proprijs manibus ſepeliuit. Qui etiam ſtatuit, vt cum Dalmatica aut Golobio ſepelirentur. Huius meminit Euſebius hiſt. eccleſi. lib.7.ca.7.

Extat epiſtola eius prima ad Epiſcopos Beticæ prouinciæ, in qua veritatem dominicæ incarnationis explicat, quomodo ſalua proprietate vtriuſq; naturæ Deus verus, & verus homo erat.

Fuit tempore Aureliani.

Extat altera ad Epiſcopos Siciliæ, tantum continens generales commonitiones ad fidem & pietatem pertinentes.

Extant decreta eius apud Gratianum 20. q.2.c. Statuimus.

Abbatissa præsumens velare virginem, vel viduam, excommunicetur. Qui pœnitentiam periurij agere noluerit, excommunicetur. 20. q. 1. Prædicandum.

Quā duxit fidelis ante baptismū liberū est illi habere, vel non habere.

In potestate fidelis erit, si quis gentilis gentilem vxorem duxerit ante baptismum, post baptismum eam habere, vel non habere. Et infidelem discedentem fidelis sequi non cogitur 28. quæ. 1. Si quis gentilis.

Contra ebrietatem

Magnum malum ebrietatis, ex quo omnia vitia pullulant, Christianis modis omnibus cauere præcipimus. Qui autem hoc vitare noluerit, excommunicandum esse decernimus, vsque ad congruam emendationem.

Idem Episcopi & Dei ministri non debent commessationibus & vinolétijs nimis incumbere, considerantes sententiam Domini, dicentis: Attendite, ne grauentur corda vestra &c. Lucæ 21. Moderatè enim cibum, & necessarium sumptum sumant, vt (iuxta Apostolum) sobrij sint, & parati ad seruitium Dei,

1. Tes. 5.

Decreta Gaij Papæ.

an. d. 284. Gaius pōt. 27.

Gaius, natione Dalmata, sedit annos 11. temporibus Diocletiani Imperatoris, cuius meminit Eusebius historiæ ecclesiasticæ lib. 7. ca. 27. Papa 27. sub Petro.

Gradus quibus ascēditur ad episcopatū

Hic constituit, vt omnes ordines in ecclesia sic ascenderent. Si quis Episcopus fieri mereretur, primò fiat ostiarius, lector, exorcista, acolythus, deinde subdiaconus, diaconus, presbyter: & exinde Episcopus ordinaretur.

Extat epistola eius elegantissima ad Felicem episcopum de veritate incarnationis dominicæ, vbi ostendit primo, quòd nullius innocentis occisio fuerit redéptio mundi, nec alicuius debitum quisquam suo fine persoluit, nisi filius hominis Iesus

Christus

Christus; in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sunt suscitati, de quibus ipse dicebat: Ego cùm exaltatus fuero, &c. Ioan. 12. Vbi secundò, postquàm multa elegantissima collegit, subdit, Mundum Deo in Christo reconciliatum, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla caro posset saluari. *2. Cor. 5.*

Decreta Marcellini papæ.

Marcellinus, natione Romanus, sedit annos 9. temporibus Diocletiani, quo tempore fuit persecutio magna, ita vt intra triginta dies 17. millia hominum promiscui sexus per diuersas prouincias martyrio coronarentur. *an. d. 295. Marcellin⁹ pon. 28. Sub quo decima Christianorum persecutio fuit.*

Et ipse Marcellinus ad sacrificium ductus est, vt thurificaret. Quod & fecit: Et post paucos dies pœnitentia ductus, ab eodē Diocletiano pro fide Christi cum Claudio & Cyrino & Antonino capite truncatus est, & martyrio coronatus. Iacuerunt verò corpora sanctorum in platea dies 36. iussu Diocletiani. Deinde Marcellus presbyter noctu collegit cum presbyteris & Diaconis, & cum hymnis sepeliuit.

Extat epistola eius prima ad Salomônem episcopum, in qua damnat errores quorundam dicentium Patrem maiorem esse filio, quia illi soli sacrificium immolatur. Et quod filius nullam cum patre communionem operum habeat. Et quòd illud propheticum, Scient gentes quoniam nomen tibi Deus, tu solus altissimus, de solo patre dictum sit. Psal. 82. Hæc refellit, adductis testimonijs satis idoneis sacrarum scripturarum.

Extat altera epistola ad Episcopos Orientales, solas monitiones generales continens.

Hic etiam Marcellinus conuictus est quòd thurificasset in templo Isidis & Vestæ, per Gaium & Innocentium Diaconos, & Vrbanum

Marcellinus pœnitentia ductus à nemine hominum damnabilis, se damnauit. De eodem damnatiõe Marcelli.pont.

Castorium, & Iuuenalem presbyteros, & per 28. alios testes. Et tãdem in synodo 300. Episcoporũ, & 30. presbyterorũ, caput cinere conuolutum habens Marcellinus Episcopus vrbis Romæ, voce clara clamans, dixit: Peccaui coram vobis, & non possum in ordine esse sacerdotum; quoniam auarus me corrupit auro. Et subscripserunt in eius damnationem & damnauerunt eum extra ciuitatem, dicentes: Quia ore suo condemnatus est, & ore suo anathematizatus accepit Maranatha. Nemo enim vnquam iudicauit pontificem, nec præsul sacerdotem suum, quoniam prima sedes non iudicabitur à quoquam. Tu eris iudex, ex te condemnaberis, tamen in nostra præsentia. Tu enim iudex, tu reus. Hoc autem facto, Diocletianus (dum esset in bello Persarum) audiens quòd 300. Episcopi, & 30. presbyteri in eius damnationem conuenirent, iratus in eandem ciuitatem misit, & multos Episcopos ad martyrij coronam traxit. Inter quos damnatus est & Marcellinus, & (vt tradunt multi) vacauit episcopatus eius annos 7. De condemnatione Marcellini est fermè inexplicabilis scriptorum differentia. Diximus certiora in controuersia quarta.

Concilium Ancyranum post tempora Marcellini papæ celebratum parum ante Nicænum concilium circa annum Domini 308. Sub quo Cæsare, ex scriptoribus constare non potest. Fuit prouinciale concilium, sed receptum in 6. synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata, vt patet ex 2. Canone sextæ synodi.

Ancyranũ melius dictum ab Ancyra ciuitate sita

Hoc concilium vocatur à Gratiano in decretis Anchyritanum, ab alijs Anquiranum. Cui interfuerunt aliqui Episcopi qui etiam affuerunt in concilio Nicæno.

Continet Canones generales 24. contra eos qui

qui inuiti vel dijs thurificabant, vel immolabant. *in Galatiæ*

Cap.1. De presbyteris, qui immolauerunt tempore persecutionis.

Presbyteros qui immolauerunt, & postea certamen iterum inierunt, si hoc ipsum ex fide, & non aliquo argumento sibimet præparantes egerunt, vt iterum teneri viderentur, aut tormentis subijci putentur, tanquam inuiti, si ex fide ergo luctati sunt, & non ex compacto ad ostentationem vt caperentur, ipsi fecerunt, hos placuit honorem quidem sedis propriæ retinere; offerre autem illis & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officijs fungi non liceat. *D.50. presbyteros qui.*

Ca.2. de Diaconis qui immolauerunt.

Diaconi similiter qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, illum quidem honorem habere oportet. Cessare verò debent ab omni sacro, ita vt nec panem nec calicem offerant, nec pronuncient: nisi fortè aliqui Episcoporum conscij sint laboris eorum, & humilitatis & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere vel adimere. Penes ipsos ergo erit de his potestas. *D.50. presbyteros qui.*

Cap.3. De his qui ex fuga comprehensi sunt.

Qui fugientes timore persecutionis comprehensi sunt, vel à familiaribus, seu à domesticis traditi, & vel bona propria amiserunt, vel sustinuerunt tormenta, vel etiam carceribus inclusi sunt, & tamen proclamauerunt se esse Christianos, quinetiam perseuerante violentia ad id vsque perducti sunt, vt manus eorum apprehensas, & violenter attractas, super sacrificia imponerent, illis licet perseuerantibus in fide & Christianos se esse vociferantibus, hoc ergo quod eis inuitis & alijs cogentibus contigit, si luctu & mœrore animi

acerbè se ferre demonstrent ipsiq; humili per bonam conuersationem habitu incedentes dolere se quòd inuiti coacti sunt doceant, hos tanquam inculpatos à communione non vetari. Si autem iam prohibiti sunt ab aliquibus à communione, maioris diligentiæ & inquisitionis causa, aut per aliquorum ignorantiam, statim recipi oportet. Hoc autem obseruari conuenit & de clericis & de laicis omnibus. Laicos sanè, qui in similes necessitatis causas inciderunt, tanquam si nihil peccauerint, maximè si eos probabilis vita commendet, ad ordinationem recipi placuit.

Cap. 4. De his qui in templis idolorum cœnauerunt.

De his qui sacrificare coacti sunt, insuper in templis idolorum cœnauerunt, si qui eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt, atque ibi pretiosiori veste adhuc mutata, cœnæ participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia quæ fuerunt apposita, placuit eos inter audientes vno anno constitui, tribus autem alijs annis agere pœnitentiam. Sed ex ipso triennio per biennium tãtummodo orationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis.

Cap. 5. De his qui in locis idolorum manducauerunt.

Quotquot autem ascenderunt templa cum veste lugubri, & recumbentes inter alios manducauerunt flentes: si compleuerint pœnitentiam triennij temporis, sine oblatione suscipiãtur ad communionem, id est, vt ipsi oblationem non offerant. Si autem perducti ad templa, non manducauerint, biennio maneant in pœnitentia. Tertiò verò anno communicent, sed sine oblatione, vt dictum est: in quarto autem anno perfectionem suam recipiant. Episcopum autem hanc habere licentiam

uentiam oportet, vt perſpecta ſingulorum conuerſatione, normam regulamque conuerſationis attribuat, id eſt, vt humanius agens ſecundùm vitæ modum, tempus alicui pœnitentiæ breuiare, aut etiam prolixius, quod correctioni neceſſarium viderit, addere. Diſcutiatur autem omnium horum & præcedens vita,& poſterior,& ita circa eos ſacerdotalis ſe humanitas moderetur.

Cap.6.De his qui timore,ritus Gentilium peregerunt.

De his qui minis tantum ceſſerunt, aut bonorum ablatione, aut transportationis pœna deterriti ſacrificauerunt, & nunc vſque non pœnituerunt, neque conuerſi ſunt, modo autem, id eſt, tempore huius ſynodi ſe obtulerunt conuerſionis ſuæ conſilium cupientes,placuit eos vſque ad magnum diem inter audientes ſuſcipi, ac pœnitentiã agere triennio,& poſt duos alios annos ſine oblatione communicare, & ita demum ſex annis completis ad perfectum peruenire. Quòd ſi aliqui ante hoc concilium ſuſcepti ſint ad pœnitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium ſexennij conſtituti. Quòd ſi alicui horum quodlibet mortis periculum aut ex ægritudine,aut ex aliqua cauſa acciderit, his communio propter viaticum ſuum non negabitur.

Cap.7.De his qui frequenter idolis immolauerunt.

De his qui in feſtis diebus paganorum, in remotis eorum locis conuiuijs interfuerunt, & ſuas nihilominus epulas ibidem portauerunt, & comederunt: placuit, vt poſt biennij pœnitentiam ſuſcipiantur, ita tamen, vt vtrum aut cum oblatione recipiendi ſint, an ad ſolam communionem admitti debeant, vnuſquiſque Epiſcoporum exa-

minet vitam eorum,& præterita ac præsentia, debita consideratione perpendat.

Cap. 8. *De his qui vi coacti idolis immolauerunt.*

Hi autem qui secundò vel tertiò sacrificauerūt vi coacti, quatuor annis sese ad pœnitentiam submittant, duobus autem alijs sine oblatione communicent, septimo anno perfectionem recepturi communionis.

Cap. 9. *De his qui alijs sacrificandi causam attulerunt.*

Quotquot autem non solum à fide Dominica deuiauerunt, sed etiam insurrexerunt in alios, & fratribus persuaserunt, & rei facti sunt persuasionis, hi per triennium quidem inter catechumenos habeantur. Per aliud autem sexennium pœnitentiæ recipiant locum, alio verò anno, id est decimo communionem sine oblatione recipiant, vt completo decennio perfectione fruantur. Ideo autem ipso tempore etiam vita eorum & conuersatio consideranda est.

Cap. 10. *De Diaconis protestantibus cum ordinantur.*

D. 28. Diaconi. Diaconi quicunque cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes velle se habere vxores, nec posse se continere, hi postea si ad nuptias venerint, maneant in ministerio, propterea quòd his episcopus licentiam dederit. Quicunq; sanè tacuerunt, & susceperunt manus impositionem, professi continentiam, si postea ad nuptias venerint, à ministerio cessare debebunt.

Ca. 11. *De desponsatis puellis.*

27. quæ. 2. Desponsatas puellas. Desponsatas puellas, & postea ab alijs corruptas, placuit erui, & his reddi quibus fuerant antè desponsatæ, etiam si à raptoribus florem pudoris sui amisisse constiterit.

Ca.12. De his qui ante baptismum sacrificauerunt idolis.

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt, & postea baptismum consecuti sunt, placuit ad ordinem promoueri, tanquam ab omni crimine lauacri salutaris sanctificatione purgatos.

Ca.13. De Corepiscopis, & eorum potestate.

Vicarijs episcoporum (quos Græci Corepiscopos vocant) non licere vel presbyteros vel Diaconos ordinare, sed nec presbyteris ciuitatis sine episcopi præcepto amplius aliquid imperare, nec sine authoritate literarum eius in vnaquaque parochia aliquid agere.

Cap.14. De presbyteris à carnibus se abstinentibus.

De his qui in clero sunt presbyteri vel Diaconi, & abstinent à carnibus, hoc placuit statui, vt non eas tanquam immundas contemnant, sed contingant. A quibus quidem qui se abstinere volũt, habeant potestatem, ita tamen vt si quando cum oleribus coquantur, eadem tanquam carnibus polluta non iudicent, sed ex his cibum assumant, quamuis à carnibus se abstineant. Quod si in tantum eas immundas & abominabiles iudicauerint, vt nec olera quæ cum carnibus coquuntur, æstiment comedenda, tanquam non consentientes huic regulæ, cessare eos oportet & â ministerio, & ordine suo. Si quis autem huius regulæ monitis non obedierit, sed carnes (vt dictum est) immundas & abominandas existimauerit, cessare debet ab ordine suo.

Cap.15. Non debere presbyteros ecclesiastica iura vendere.

Si qua de rebus ecclesiæ, cum episcopus non est, presbyteri vendiderint, placuit, rescisso contractu, ad ius ecclesiasticum reuocari. In iudicio au- *1.quæ.2. Si qua.*

tem erit Episcopi, si constitutũ precium debeat re cipi,nécne, propter quod sæpe contingit distracto rum rerum reditus ampliore summa pro accepto pretio reddi.

Ca.16.De his qui irrationabiliter vixerint.

De his qui irrationabiliter versati sunt, siue versantur. Quotquot ante vicesimum ætatis suæ annum tale crimen commiserint, quindecim annis exactis in pœnitentia, communionem mereantur orationum. Deinde quinquennio in hac communione durantes, tunc demum oblationis sacramenta contingant. Discutiatur autem vita eorum, quales tempore pœnitudinis extiterint,& ita misericordiam consequantur. Quòd si inexplebiliter his hæserint criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tempus insumant. Quotquot autem peracta viginti annorum ætate, & vxores habentes, hoc peccato prolapsi sunt,vigintiquinque annis pœnitudinem gerentes in communionem suscipiantur orationum. In qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis sacramenta percipiant. Quòd si qui & vxores habẽtes, & transcendentes quinquagesimum annum ætatis,ita deliquerint, ad exitium vitæ communionis gratiam consequantur.

Cap.17.De his qui alios ad antedicta peccata induxerint.

Hos eosdem sanè non solum leprosos crimine huiusmodi factos, sed & alios isto suo morbo replentes,placuit inter eos orare, qui tempestate iactantur,qui à nobis Energumeni intelliguntur.

Cap.18.De his qui ad Episcopatum promoti sunt, nec recepti.

d.92. Si qui episcopi. Si qui Episcopi suscepti non sunt à diœcesi in qua fuerant denominati,compellantur ad eandem judicis edicto redire. Quòd si voluerint alias ecclesias

clesias occupare, & vim facere alijs Episcopis quos ibi inuenerint, seditiones excitando aduersus eos, hos segregari oportet. Quod si volunt in presbyterio in ecclesia vbi prius fuerant, tanquam presbyteri residere, non repellantur à propria dignitate. Quòd si etiam ibi seditiones concitare probantur Episcopis ibidem constitutis, segregari eos necesse est, & nihilominus presbyteri dignitate priuari.

Ca. 19. De his qui virginitatem profitentur.

Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt professione contempta, inter digamos, id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt. Virgines autem puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis viris habitare volunt, ab eorũ consortio prohibemus. *27. quæ. 1. Quotquot virginitatem.*

Ca. 20. De adulteris & eorum pœnitentia.

Si quis adulterium commiserit, septem annis in pœnitentia completis, perfectioni reddatur secundùm pristinos gradus.

Ca. 21. De mulieribus quæ partus suos ex fornicatione necant.

De mulieribus quæ fornicantur, & partus suos necant, sed & de his quæ agunt secum, vt vtero conceptus excutiantur, antiqua quidem definitio est, vsq; ad exitum vitæ eas ab ecclesia remoueri. Humanius autem nunc definimus, vt eis decem annorum tempus tribuatur.

Cap. 22. De homicidis.

Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter se submittant. Circa autem exitum vitæ communione digni habeantur. Eos verò qui non voluntariè, sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiã cõmunioni sociauit secundũ gradus constitutos. Hæc verò humanior definitio *d. 50. Eos verò qui.*

quin-

quinquennij tempus tribuit.

Cap.23. De his qui diuinationes expetunt.

26.quæ.1. *Qui diuinationes.* Qui auguria, vel auſpicia, ſiue ſomnia, vel diuinationes quaſlibet ſecundùm morem Gentilium obſeruant, aut in domos ſuas huiuſmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos ſuas luſtrent, confeſsi, quinquennio pœnitentiam agant ſecundùm antiquitus conſtitutas regulas.

Cap.24. De his qui virginum corruptionibus conſentiunt.

Si quis ſponſam habens, ſorori eius forſitan intulerit violentiam, eiq; inhæſerit, tanquam ſuæ, hæc autem decepta, poſteà vxoré duxerit deſponſatam, illa verò quæ vitium paſſa eſt, fortè necem ſibi intulerit, omnes hi qui facti huius ſunt conſcij, decem annis in pœnitentiam redigantur ſecundùm Canones conſtitutos.

In eodem concilio mandatur decreto generali, vt Epiſcopi, eorumq; miniſtri ſtudeant, pernicioſam & à diabolo inuentam maleficam artem & ſortilegam penitus è parochijs ſuis eradicare, & *Ad Tit. 3.* ab eccleſia eijcere, iuxta illud Pauli, Hæreticum hominem poſt. &c.

Ibidem. Quòd ſceleratæ quædam mulieres dæmonum illuſionibus ſeductæ, nocturnis horis *De maleficis mulieribus.* cum Diana paganorum dea, & innumera multitudine mulierum credunt ſe equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarum ſpatia pertranſire: quæ falſa opinione deceptæ, hæc vera eſſe credunt, & credendo à recta fide deuiant. Ideo ſacerdotes per eccleſias ſibi commiſſas populo prædicare debent hæc omnino eſſe falſa, & à maligno ſpiritu talia *2.Cori.11.* phantaſmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem Satanas transfigurat ſe in angelum lucis, & cum mentem cuiuſque mulierculæ cœperit, &

hanc

hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, illico transformat se in diuersarum personarum species atque similitudines, & mentem quam captiuam tenet, in somnis deludens, modo læta, modo tristia, modo cognitas, modo incognitas personas ostendens, per deuia quæque deducit. Et cùm solus Spiritus hoc patitur, infidelis mens hæc non in animo, sed in corpore opinatur euenire: cùm Ezechiel propheta visiones Domini non in corpore, sed in spiritu vidit. Et Ioannes Sacramentum Apocalypsis in spiritu non in corpore vidit. *Apoc. 1.* Et Paulus non audet dicere se raptum in corpore. *2. Cori. 11.* Omnibus itaque publicè annunciandum est, quòd qui talia, & his similia credit, fidem perdit. Subscripserunt 18. Episcopi, qui in eo concilio conuenerunt.

Decreta Marcelli papæ.

Marcellus Romanus, sedit annis quinque. Hic à Maxentio comprehensus, vt negaret se esse Episcopum, & sacrificijs se humiliaret dæmoniorum. Qui semper contemnens & deridens dicta Maxentij, damnatus est in Cacabulum: vbi dum multis diebus seruiret, orationibus & ieiunijs Domino deseruire non cessabat. Mense verò nono venerunt clerici eius omnes, & eruerunt eum noctu de Cacabulo. Et matrona Lucina vidua suscepit beatum virum, quæ domum suam nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die noctuq; hymnis & orationibus Domino Iesu Christo confitebantur.

an.d. 304 Marcellus pont. 29.

Marcellus Cardinalium titulos instituit.

His auditis à Maxentio, tenuit iterum beatum Marcellum, & iussit in eadem ecclesia iterum plateas externi, vt ibidem animalia Cacabuli congregata starent, & ipsis beatus Marcellus deseruiret. Qui tandem in seruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus est.

Extat epistola eius decretalis ad Episcopos Antio-

De prima tu ecclesiæ Romanæ. 2.qu.6. ad Romanã. tiochenæ prouinciæ. Vbi primò definit de primatu ecclesię Romanæ, ad quam omnes quasi ad caput iuxta Apostolorum sanctiones, Episcopi suffugere, eamque appellare debent, vt inde accipiant liberationẽ, vnde acceperunt informationem & consecrationem. Cui cessit Antiochena quæ olim erat prima.

Concilium absq; Ro. pon. autoritate irritũ Ab eisdem constitutum est, vt nulla synodus fieret præter eiusdem sedis authoritatem.

Extat alia eius epistola ad Maxentium tyrannum, qua commonet vt cesset sæuire aduersus Christi fideles.

Extat eiusdem decretum 20. q.1. Illud autem statuendum esse censemus, vt si in minori ætate filij monasterio oblati fuerint, vel sacram tonsuram vel velamina susceperint, dignum duximus vt 15. anno à prælatis moniti verbis, inquirantur vtrum in ipso habitu permanere cupiant, an non. Si verò permanere professi fuerint, vlterius pœtendi locum minimè amplecti possunt. Si verò ad secularem habitum reuerti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia satis inutile est vt coacta seruitia domino præstentur.

Decreta Eusebij Papæ.

an.d.309. Eusebius pont. 30. Eusebius Græcus, sedit annos sex temporibus Constantini. Fuit sub Petro. 30. Papa.

De consec. d. 3. c. Crucisdñi. Sub hoc Crux Domini nostri Iesu Christi 5. nonas Maij inuenta est, & festum de ea celebrandum instituit, vt habetur in epistola eius tertia ad Episcopos Tusciæ & Campaniæ prouinciæ.

De consec. d.5. Manꝰ quoque. De sacramẽto cõfirmatiõis. Ibidem definit Hæreticos in sanctę Trinitatis nomine credentes, & sub hac inuocatione baptizatos, per solam manus impositionem reconciliandos. Ibidem, manus impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus, nec tempo-

tempore Apostolorum ab alijs quàm ab ipsis Apostolis legitur aut scitur esse peractum. Nam si aliter præsumptum fuerit, irritum habeatur & vacuum, nec inter ecclesiastica vnquam reputabitur sacramenta.

Decretum est ab eodem, desponsatam puellam non licere parentibus alij viro tradere. Licet tamen illi monasterium sibi eligere si voluerit. *27.q.2.De spōsatam.*

Quod consulto omnium statuimus sacrificium altaris nō in serico panno aut tincto quisquam celebrare præsumat, sed in puro lineo ab Episcopo consecrato. Sic corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone munda sepultum fuit. *De cōs. d.1 Consulto. Quibus vestibus sacrificiū altaris offerendum.*

Idem, ieiunium ecclesiæ à sacerdotibus constitutum, sine necessitate rationabili non soluatur. *De cōs.d.5 Ieiunia.*

Idem, oportet Episcopum moderatis epulis contentum esse, suosque conuiuas ad comedendum & bibendum non vrgere, quin potius sobrietatis præbeat exemplum. Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis argumenta, non ludicra spectacula, non fatuorum stultiloquia, non scurrilium admittantur præstigia. Adsint peregrini & pauperes & debiles, qui de sacerdotali mensa Christum benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio, subsequatur viuæ vocis exhortatio, vt non tantum corporali cibo, immò verbi spiritualis alimento conuiuantes se refectos gratulentur, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum Dominum nostrum. *Præscribitur qualis debet esse mensa episcoporum.*

Extant aliæ duæ epistolæ eiusdem. Vna ad Episcopos Galliæ, altera ad Episcopos Aegypti.

Decreta Melchiadis papæ.

Melchiades Apher, sedit annos 3. Papa.31. Hic constituit vt die dominica, & quinta feria ieiunium nullus fidelium ageret, quia eos dies pagani quasi sacrum ieiunium celebrabant. *an. d. 311. Melchiades pont.31.*

Extat

Extat epiſtola eius ad Epiſcopos Hiſpaniæ, i qua primùm docet quòd inter beatos Apoſto fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et licet cunct rum par electio foret, beato tamen Petro conce ſum eſt vt alijs præemineret.

De primatu Petri. Matt. 16.

An baptiſmus ſacramentũ maius ſit quã cõfirmatio De cõſe. d. 5. c. Spiritus ſanct⁹.

Ibi reſpondet ad quæſtionem, ſcilicet vtru ſit maius ſacramentum manus impoſitio Epiſc porum, an baptiſmus, dicens: Scitote vtrumq magnum eſſe ſacramentum. Et ſicut vnum à m ioribus fit, quod à minoribus perfici non pote ita & maiori veneratione tenendum eſt. Sed coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta, vt ab inu cem, niſi morte perueniente, nullatenus poſſi ſegregari, & vnum ſine altero ritè perfici non p teſt. Nam (præueniente morte) vnum ſaluare ne altero poteſt, aliud autem non poteſt. Ex qu bus colligitur quòd baptiſmus eſt maioris nece ſitatis, manus verò impoſitio maioris dignita ex miniſtro.

Ibi diſtinguit effectus vtriuſque ſacrament quia in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt ba ptiſmum verò confirmamur ad pugnam. In bap mo abluimur: poſt baptiſmum roboramur. E quamuis tranſituris ſufficiant regenerationis be neficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirma tionis auxilia. Nam regeneratio per ſe ſaluat mo in pace beati ſeculi recipiendos, confirmatio vero armat & inſtruit ad agones mundi huius & præ lia reſeruandos. Qui autem poſt baptiſmum cum acquiſita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non poteſt pec care poſt mortem.

Ad hoc profuit Apoſtolis aduentus Spiritus ſancti, quia ante deſcenſum ſancti ſpiritus vſq; ad negationem Apoſtoli deterrentur, poſt viſitatio nem verò eius vſque ad martyrium contemptu

ſalutis

ſalutis armantur. Igitur ſecundùm hoc per Chriſtum redimimur, per Sanctum verò ſpiritum dono ſapientiæ ſpiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, inſtruimur, confirmamur, vt illam ſancti Spiritus vocem audire poſsimus. Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac qua gradieris, Pſalm. 31. De conſecratione diſt.5. cap. Spiritus ſanctus.

Sub hoc congregatum eſt concilium Neocæſarienſe parum ante Nicænum, quoniam idem Epiſcopus reperitur hic & illic aſsignatus. Eſt verò ciuitas Neocęſarienſis clara, nunc Trapezuntium, imperij Turcici ſedes, ante captam Conſtantinopolim in prouincia Cappadociæ, in qua patres, 17. conuenerunt. In concilio Neocęſarienſi, adfuit Epiſcopus Lonnus & in concilio Nicæno. De hoc ſcribit Gratianus. d.16. Sub quo Cæſare celebratum fuerit, ex ſcriptoribus conſtare non poteſt. *Concilium Neocæ. ſub Melchi. pō.*

Habet concilium Canones 14. parum ad hæc tempora pertinentes.

Probauit Canones huius concilij. 6. ſynodus Conſtantinopo. in Trullo celebrata, vt ex ſecundo canone ęditionis Græcæ conſtabit.

Canones Neocæſari cñ. concilij

Ca.1. De presbyteris quòd vxores ducere non debent.

Presbyter ſi vxorem duxerit, àb ordine ſuo illum deponi debere. Quòd ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit, extra eccleſiam abijci, & ad pœnitentiam inter Laicos redigi. *D.25. preſbyter.*

Ca.2. De muliere quæ duobus fratribus nupſerit.

Mulier, ſi duobus nupſerit fratribus, abijciatur vſque in diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis ſuis, ſacramentis reconciliari oportet, ita tamen vt ſi fortè ſanitatem recuperauerit, matrimonio ſoluto, ad pœnitentiam admittatur.

Ca. 3. De multinubis.

De his qui frequenter vxores ducunt, & de his quæ sæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his constitutum manifestum est. Sed conuersatio & fides eorum tempus abbreuiat.

31.q.1. De his qui freq̄uēter.

Ca.4. De concupiscentia non consummata.

Si quis concupita muliere, etiam si concubitus eius desiderium habeat, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

Ca. 5. De catechumenis peccantibus.

Catechumenus, id est audiens, qui ingreditur in Ecclesiam, & stat cum catechumenis, si peccare fuerit visus, figens genua audiat verbum, vt se abstineat ab illo peccato quod fecit. Quòd si in eo perdurat, abijci omnino debere.

Ca.6. De prægnantibus baptizandis.

De prægnantibus, quòd oportet eas baptizari quando volunt. Nihil enim in hoc sacramento commune est parituræ, & illi qui de eius vtero fuerit editus, quia vniuscuiusque in illa confessione libertas arbitrij declaratur.

Ca.7. Presbyteros in secundis nuptijs non debere orare.

32.q.1. De his qui.

Presbyterum conuiuio secundarum nuptiarum interesse non debere, maximè cum præcipiatur secundis nuptijs pœnitentiam tribuere. Quis ergo erit presbyter, qui propter conuiuium illis consentiat nuptijs?

Cap.8. Vxoris adulteræ virum clericum fieri non debere.

34.d. Si cuius vxorē.

Si cuius vxorē adulterium commisisse cùm esset laicus, fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Quod si in clericatu iam constituto eo, adulterauit, dato repudio, dimittere eam debet. Si verò retinere eius consor-

tium

tium velit, non poteſt ſuſcepto miniſterio perfrui.

Ca.9. De presbyteris, corporali peccato præoccupatis.

Qui admiſerit corporale peccatum, & hic po- *15. diſt. 8.*
ſtea presbyter ordinatus eſt, ſi confeſſus fuerit *Qui admi-*
quòd ante ordinationem ſuam peccauerit, non *ſit.*
quidem offerat, maneat tamen in alijs officijs propter eius ſtudij vtilitatem. Nam cætera peccata cenſuerũt plurimi, etiã ordinatione priuari. Quod ſi de his non fuerit confeſſus, nec ab aliquibus poteſt manifeſtè conuinci, huic ipſi de ſe poteſtas eſt committenda.

Ca.10. De diaconis ſimiliter.

Similiter & diaconus ſi in eodem culpæ genere *Ibidem.*
fuerit inuolutus, ſeſe à miniſterio cohibebit.

Ca.11. Quo tempore conueniat presbyterum ordinare.

Presbyter ante triginta annorum ætatem non *d.78. Pres*
ordinetur, quanuis ſit probabilis vitæ, ſed obſer- *byter ante*
uet vſque ad præfinitum tempus. Dominus enim trigeſimo anno baptizatus eſt, & tunc prædicauit.

Ca.12. De his qui in ægritudine baptiſma conſequuntur.

Si quis in ægritudine conſtitutus fuerit baptiza *D.57. Si*
tus, presbyter ordinari non debet. Non enim fides *quis ægri-*
illius voluntaria, ſed ex neceſsitate eſt, niſi fortè *tudine.*
poſtea ipſius ſtudium & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas cogat.

Ca.13. De presbyteris alterius regionis.

Presbyteri qui conregionales ſunt, in eccleſia præſentibus Epiſcopis vel presbyteris ciuitatis offerre non poſſunt, nec dare panem ſanctificatum, nec calicẽ porrigire. Quòd ſi abſentes ſint ciuitatis ſacerdotes, & fuerint inuitati ad dandam orationem, ſoli debebunt dare. Vicarij autem Epiſcoporum (quos Grçci Corepiſcopos vocant) con

ſtituti ſunt quidem ad exemplum ſeptuaginta ſeniorum, ſed tanquam conſacerdotes propter ſolicitudinem & ſtudium quod in pauperes agunt, offerant, & honorabiles habeantur.

Ca.14. De numero certo diaconorum.

d.93. Diaconi 7. Act.6.

Diaconi, ſeptem eſſe debent ſecūdùm regulam, quamuis non magna ſit ciuitas. Regulæ autem authoritas iſta eſt. Quod & liber Act. Apoſtolorum inſinuat.

Decreta Syluestri papæ.

an.d. 315. Sylueſter pon. 32.

Sylueſter natione Romanus, ſedit annis 23. Temporibus Conſtantini, fuit exul in monte Soracte perſecutiones fugiens Imperatoris, vbi in cauernis petrarum cum ſuis clericis latitabat.

Poſtmodū rediens cum gloria, baptizauit Conſtantinum, quem Dominus curauit à lepra in baptiſmo, quoniam fugerat ſuperſtitionem idolorum, cui conſignationem ſancti ſpiritus adhibuit ſancti Chriſmatis vnctione, dicens: Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ, in nomine Patris, & Filij, & Spirituſſancti, in conſignatione fidei. Amen. Quæ forma parum immutata, nunc ſeruatur in ſacramento confirmationis.

Hæc eadem refert Conſtantinus in edicto ſuo generali de conuerſione ſua ad fidem Chriſti.

Nicænum cōciliū ſub Syluеſ. pō.

Huius temporibus factum eſt concilium in Nicæa Bithyniæ, vbi congregati ſunt 318. Epiſcopi Catholici qui expoſuerunt fidem integram, ſanctam, Catholicam & immaculatam. Et damnauerunt Arrium, Photinum, & Sabellium. Et in vrbe Roma congregauit ipſe cum cōcilio Auguſti epiſcopos 277. & damnauit iterum Calixtum & Arrium, Photinum & Sabellium.

Hic conſtituit, vt baptizatum liniat presbyter Chriſmate leuatum de aqua, propter occaſionem tranſitus mortis.

Idem

Idem constituit vt sacrificium altaris non in serico, nec in panno tincto consecraretur, nisi tantum in lineo ex terra procreato, sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone linea & munda sepultum fuit.

Constituit idem, vt presbyter Arrianum resipiscentem non susciperet, nisi Episcopus loci designati.

Constituit & Chrisma ab Episcopo confici: & priuilegium episcopis contulit, vt baptizatum consignent propter hæreticam suasionem.

Hic constituit vt nullus Laicus crimen clerico audeat inferre.

Idem, vt Diaconi Dalmaticis in ecclesia vterentur, & palla linostima læua eorum tegeretur.

Idem constituit vt nullus clericus propter quamlibet causam in curiam introiret, nec ante iudicem cinctum causam diceret, nisi in ecclesia.

Referunt etiam huius temporibus Constantinum Romanam dotasse ecclesiam, & multas constituisse Basilicas, quas ornauit magnificentissima largitione auri & argenti.

In præfatione Nicæni Concilij, primùm notatur illud, quòd ecclesia Romana nullis synodicis decretis prælata est cæteris ecclesijs, sed euangelica voce Domini & Saluatoris nostri primatum obtinuit, vbi dixit Beato Petro Apostolo: Tu es Petrus. Et adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi Apostoli Pauli, qui vno die vnoque tempore gloriosa morte cum Petro sub Nerone agonizans, coronatus est. Et ambo pariter Ecclesiam Romanam Christo Domino consecrarunt, alijsque omnibus vrbibus in vniuerso mundo eam sua præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt. Vnde prima sedes est cœlesti beneficio, Romanæ Ecclesiæ. Secunda apud Alexandriam,

De primatu ecclesiæ Romanæ.

Mat. 16.

xandriam, à Marco Euangelista Petri discipulo consecrata. Tertia apud Antiochiam, vbi beatus Petrus, priusquam Romam veniret habitauit, & Ignatium Episcopum constituit. Quarta apud Hierosolymam, vbi Iacobus Apostolus est Episcopus ordinatus. Itaque secundùm antiquorum patrum definitionem, sedes prima Hierosolymis esse minimè dicitur, ne fortè ab infidelibus aut idiotis sedes Domini nostri Iesu Christi (quæ in cœlo est) in terra esse putaretur.

De origine Concilij Nicæni sub Constantino Augusto congregati.

Rufini nobis decimus liber, qui coniunctus est nouem libris Ecclesi. Histo. quos Eusebius Cæsariensis ædidit, necessario profertur ad medium. Quia dubium non est 318. sanctissimos patres ex vniuerso Orientali atque Occidentali orbe in Nicæa Bithyniæ congregatos, vt & Arrij impium dogma, Christi auxilio, funditus damnaretur, & salubri prouidentia constituerent quid in sancta Catholica Ecclesia debeat obseruari. Consule. c. 1. lib. 10. hist. eccle.

Etenim presbyter quidam apud Alexandriam nomine Arrius, vir ipse & forma magis quàm virtute religiosus, sed gloriæ, laudisque & nouitatis improbę percupidus, praua quędam de Christi fide proferre, quę anteà in quęstionē nunquam venerant, cœpit. Abscindere enim ac separare ab illa æterna & ineffabili Dei patris substantia vel natura, filium conabatur. Quæ res in ecclesia plurimos conturbabat, & à dulci mentis tranquillitate dimouebat. Sed cùm Alexander Episcopus, natura lenis & quietus, assiduis commonitionibus Arrium cuperet à prauo incepto & assertionibus impijs reuocare, nec tamen res ex sententia procederet, & quod plerosque quodam contagio pe-

stiferæ

ftiferæ aſſertionis infecerat non ſolum apud Alexandriam, verùm etiam per alias vrbes prouinciaſque diſperſerat, perniciosum forè credens ſi diſsimularet à talibus, plurimis conſacerdotibus ſuis rem indicat. Quæſtio latius innoteſcit, ſermo vſq; ad aures religioſi principis (quippe qui omni ſtudio & diligentia curaret quæ noſtra ſunt) peruenit. Tunc ille ex ſententia ſacerdotum apud vrbem Nicæam Epiſcopale concilium conuocat, ibique Arrium trecentis decem & octo Epiſcopis reſidentibus adeſſe iubet, ac de eius propoſitionibus & quæſtionibus iudicare. Sed in eo concilio admirabile factum principis nō puto reticendum. Etenim quum ex omnibus penè locis Epiſcopi conueniſſent, & diuerſis ex cauſis inter ſe diuerſa iurgia detuliſſent, interpellabàtur frequenter à ſingulis. Offerebantur libelli, culpæ proferebantur, & magis ad hæc quàm ad id ad quod fuerat ventum, animos dabant. At ille ſuſcepit à ſingulis libellos, quos ſimul omnes in ſinu ſuo continens, nec quod in eis contineretur aperiens, ait ad Epiſcopos: Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi: ideò nos à vobis rectè iudicamur: vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, vt & veſtra iurgia quæcunque ſunt, ad illud diuinum referuentur examen. Vos enim nobis à Deo dati eſtis Dij. Conueniens non eſt vt homo iudicet Deos: ſed ille ſolus, de quo ſcriptū eſt, Deus ſtetit in Synagoga deorum, in medio autem Deos diſcernit. *Pſal. 81.* Et ideò his omiſsis, alia quæ ad fidem Dei pertinent, abſque vlla animorum contentione diſcutite. Cùm hæc dixiſſet, omnes ſimul quærimoniarum libellos iuſsit exuri, ne innoteſceret vlli odium & ſugillatio ſacerdotum. &c.

In hoc etiam concilio adfuit Paphnutius, homo Dei, Episcopus Aegypti, in quo tanta inerat gratia, vt signa per eum non minus quàm olim per Apostolos fierent. Vide lib.10.eccle. hist. c.4. & 5. vbi referuntur alia annotatione digna. Vide & historiam tripertitam, lib.1.cap. 13. & deinceps vsque ad 21. vbi plurima notantur ad hoc Concilium concernentia.

Interea per dies singulos agitabatur conuentus, neque facile aut temerè de re tanta statuere audebant. Euocabatur Arrius frequẽter in concilium, & asiduo tractatu assertiones eius discutiebantur, & quid aduersum hæc teneri deberet ac statui, summa cum deliberatione quærebatur. Tandem post diutinum multumque tractatum placuit omnibus, ac velut vno cunctorum ore & corde decernitur. Homousion conscribi debere. i. eiusdem cum patre substantiæ filium confiteri, idque firmissima omnium sententia pronunciatur. Decem & septem soli tunc fuisse dicuntur, quibus Arrij magis fides placeret, extrinsecus creatum Dei filium, & non ex ipsa patris deitate progenitum confirmantes. Defertur ad Constantinum sacerdotem concilij sententia. Ille tanquam à Deo prolatam veneratur. Cui si quis tentasset obniti, velut contra diuina statuta venientem in exilium se protestatur acturum. Sex igitur soli cum Arrio se patiuntur expelli, reliqui verò vndecim consilio inter se habito, acquiescunt ad subscribendum manu sola, non mente. Cuius simulationis author præcipuè extitit Nicomediæ Episcopus Eusebius.

Homousiō.

Pòst ijdem patres ediderunt canones 20. quos habes à Gratiano transcriptos in volumine decretorum varijs in locis.

Athanasius Alexandrinus tradit 70. capitula decreta

decreta à Nicæno concilio, sed 20. tantum canones habet ecclesia Romana, vt vult Stephanus papa. Et habetur distin. 16. cap. Viginti. Quomodo alia non extent, nescitur. Certum est Antiocheno concilio aliqua esse inserta, & nonnulla alia in Sardinense concilium translata, vt patebit ex canonibus prædictorum conciliorum: & quędam alia in epistolis & decretis Iulij papę primi.

Bona pars horum viginti canonum concilij Nicæni repetita est in concilio Arelateñ. 2. & aliqui ex 70. quorum meminit Athanasius.

Regulæ siue Canones Nicæni concilij.

Itaq; cùm conuenisset hoc sanctum & magnum concilium apud Nicæam Bithyniæ ciuitatem, Constantino Augusto, & Licinio Cæsare, &c. decreta 363. statuta sunt ab Episcopis quæ infra scripta sunt, & ex Græco in Latinum versa sermonem. Et placuit vt hæc omnia mitterentur ad episcopum vrbis Romæ Syluestrum.

Can. 1. De Eunuchis, & de his qui seipsos abscindunt.

Si quis in ægritudine vel à medicis sectus est, vel à Barbaris castratus, placuit vt iste permaneat in clero. Si quis autem sanus seipsum abscidit, hic etiam si est in clero, cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autem de his qui vel affectauerint hæc, vel ausi sunt seipsos abscindere, hæc quæ diximus, statuta sunt, ita si qui vel à Barbaris vel à Dominis suis Eunuchi facti sunt, & probabilis vitæ sunt, tales hoc suscipit ecclesiastica regula in clerum. *D. 55. Si quis à medicis.*

Ca. 2. De his qui post baptisma statim ad clerum applicantur.

Quoniam multa, siue per necessitatem, siue ex quacunque causa contra regulam gesta sunt, ita vt *Disti. 48. quoniam multa.*

 homi-

homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati vel instituti, statim ad spiritualem baptismum venissent, & continuo cum baptizati sunt, etiam ad Episcopatum vel presbyterium prouecti sunt. Rectè igitur visum est, de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore opus est, vt sit catechumenus, & post baptismum multa probatione indi-

1.*Timo.* 3. get. Euidens nanque Apostolicum præceptum est, dicens: Non neophytum, ne fortè elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli. Si verò procedente tempore aliquod peccatum admiserit, & conuictus duobus vel tribus testibus fuerit, cesset à clero qui huiusmodi est. Si quis verò præter hæc facit tanquam contraria statuti sancti Concilij gerens, ipse de clericatus honore periclitabitur.

Ca.3. De subintroductis mulieribus.

D.32. Interdixit. Et in decr. suo lib.3.

Omnibus modis interdixit sancta synodus, neque Episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque vlli clericorum omnino licere habere secum mulierem extraneam, nisi fortè mater, aut soror, aut auia, aut amita, vel matertera sit. In his namq; solis personis, & harum similibus, omnis quæ ex mulieribus est suspicio declinatur. Qui autem præter hæc agit, periclitatur de clero.

Can. 4. Qualiter Episcopi debeant ordinari.

D.94. Episcopi ab omnibus.

Episcopum oportet ab omnibus Episcopis (si fieri potest) qui sunt in prouincia eius, ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente necessitate, vel itineris longitudine, certè tres Episcopi debent in vnum esse congregati, ita vt etiam cęterorum qui absentes sunt, consensum literis teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sanè vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad Metropolitanum Episcopum.

Ca. 5. De excommunicatis clericis, vel Laicis.

Seruetur & iſta ſententia, vt hi qui ab alijs excommunicantur, ab alijs ad communionem non recipiantur. Requiratur ſanè, ſi fortè aliqua indignatione, aut contentione, aut qualibet commotione Epiſcopi ſui, excommunicati ſint. Vt ergo digna hæc poſsint examinatione perquiri, rectè viſum eſt, per ſingulos annos in ſingulis prouincijs bis in anno Epiſcoporum cōcilium fieri, vt ſimul in vnum conuenientes ex communi prouincia, huiuſmodi examinent quæſtiones, vt ita demū hi qui ob culpas ſuas Epiſcoporum ſuorum offenſas merito cōtraxerunt, dignè etiam à cęteris excommunicati ſimiliter habeantur, quouſq; in communi, vel ipſi epiſcopo ſuo viſum fuerit, humaniorem circa eos ferre ſententiam. Habeatur autem ſemel concilium ante dies quadrageſimæ, vt omnibus, ſi quæ ſunt, ſimultatibus amputatis, mundum & ſolenne Deo munus poſsit offerri. Secundùm verò agatur circa tempus Autumni.

11.q.3. ſeruetur iſta ſentētia.

d.18. habeatur ſemel concilium.

Ca.6. De primatibus Epiſcoporum Metropolitanorum.

Mos antiquus perdurat in Aegypto, vel Libya & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quoniā quidem & Epiſcopo Romano * parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque Prouincias, honor ſuus vnicuique ſeruetur Eccleſiæ. Per omnia autem manifeſtum eſt, quòd ſi quis præter voluntatem & conſcientiam Metropolitani Epiſcopi fuerit ordinatus, hunc concilium magnum & ſanctum cenſuit non debere eſſe Epiſcopum. Sanè ſi cōmuni omniū conſenſu rationabiliter probato ſecundùm eccleſiaſticā regulā, duo vel tres animoſitate ducti, per contentionē contradicant, obtineat plurimorum ſententia ſacerdotum.

D.65. Mos antiquus.

D.65. Illud generaliter.

D.65. Sanè ſi cōmuni omniū.

* *Nonnullis perperam viſum eſt, quòd hic Canō ſextus*

parens

parem faceret Episcopum Romanum cum alijs Metropolitanis, quia dicit: Episcopo Romano parilis mos est. Sed licet hoc leue sit argumentum, vt eo ambigamus de re alioqui tam cognita & probata, consului varias editiones tam Græcas, quàm Latinas in illis si inscriberetur hic Canon ad hunc modum: & in editione quadam Latina antiquissima, quam exhibuit mihi Reuerend. Marcell. Cardina. sanctæ Crucis amplissimus, & vnus ex tribus vicarijs Apostol. sedis in synodo Tridentina inuentus dignissimus, sic habet sextus hic Canon. Mos antiquus perduret in Aegypto vel Lybia & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quoniam quidem Metropolitano Episcopo hoc idem moris est, &c. Hunc scrupupulum lectori eximere libuit, ne in eum impingat.

Ca. 7. De honore Episcopi Hierosolymit.

D. 65. quoniam mos antiquus.

Quoniam mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio, vt Aeliæ .i. Hierosolymorum Episcopo honor deferatur, habeat consequenter honorem, manente tamen Metropolitanæ ciuitatis propria dignitate.

Ca. 8. De Nouatianis.

1. qu. 7. Si qui voluerint.

Si qui voluerint venire ad ecclesiam Catholicam ex Nouatianis, placuit sancto concilio vt ordinentur, & sic maneant in clero. Ante omnia autem hanc habeant ab eis confessionem, quam per scripturam exigi oportet, vt fateantur se cum omni consensu ecclesiæ Catholicæ statuta obseruaturos. i. communicaturos se & his qui fortè secundas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionis tempore lapsi sunt. Quibus tamen lapsis pœnitentiæ modus, & tempus ascriptum est, vt in omnibus sequātur ea quæ in Ecclesia catholica obseruātur. Et sicubi ijdē ipsi fuerint inuēti, siue in vicis, siue in vrbib⁹, clerici ordinati à Catholicis, sic etiā in clero persistant, vnusquisque tamen in suo ordine.

dine. Si verò Episcopus vel presbyter Ecclesiæ Catholicæ fuerit, ad quem aliqui ex his accedunt, certum est quod Episcopus quidem Catholicus suam habeat dignitatem. Similiter autem presbyteri & Diaconi habeant. Hi verò qui ab istis veniunt, si fortè Episcopus fuerit, habeat sacerdotij dignitatem, nisi fortè placeat Catholico Episcopo concedere ei etiam Episcopalis nominis honorem. Si verò non placuerit, inueniat ei locum, vt sit in parochia Corepiscopus, aut in clero presbyter, vt in ciuitate vna non videantur duo Episcopi esse, & ille omnimodè in clero permanere videatur.

Can. 9. De presbyteris sine examinatione constitutis.

Si qui sine examinatione promoti presbyteri sunt, & posteà examinati confessi sunt peccata sua, & cùm confessi fuissent, contra regulam venientes homines manus eis temerè imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est defendit ecclesia sancta. *D. 81. Si qui sine examine.*

Can. 10. De lapsis clericis ordinatis.

Quicunque ex lapsis per ignorantiam sunt ordinati, vel contemptu eorum qui eos ordinauerunt, hoc non præiudicat regulæ Ecclesiasticæ. Cùm enim compertum fuerit, deponantur. *D. 81. Quicũq; ex.*

Ca. 11. De his qui sponte lapsi sunt, qualiter debeant pœnitere.

De his qui præter necessitatem præuaricati sunt, aut propter oblationem facultatum, aut propter periculum, aut aliquid huiusmodi, quod factum est sub tyrannide Licinij, placuit sanctę synodo, licet indigni sint misericordia, tamen aliquid circa eos humanitatis ostendi. Si quos ergo ex animo pœnitet, tribus annis inter pœnitentes habeantur. Si tamē fideles sunt, septem annis alijs

inter

inter pœnitentes ſint, duobus autem annis ijdem ſine oblatione in oratione ſola participent populo. Si qui verè per Dei gratiam vocati, primò quidem oſtenderunt fidem ſuam, depoſito militiæ cingulo, poſt hæc autem ad proprium vomitum reuerſi ſunt, vt & pecunias darent, & ambirent redire rurſum ad militiam, iſti decem annis ſint inter pœnitentes poſt primum triennium quo fuerint inter audientes. Ab omnibus verò illud præcipuè obſeruetur, vt animus eorum, & fructus pœnitentiæ attendatur. Quicunque enim cum omni timore & lachrimis perſeuerantibus, & operibus bonis conuerſationem ſuam non verbis ſolis, ſed opere & veritate demonſtrant, cùm tempus ſtatutum etiam ab his fuerit impletum, & orationibus iam cœperint communicare, licebit etiam Epiſcopo humanius circa eos aliquid cogitare. Qui verò indifferenter habuerint lapſum, & ſufficere ſibi quod eccleſiam introierunt arbitrantur, iſti omnimodo tempora ſtatuta complebunt.

Ca.12. De excommunicatis à ſeculo exeuntibus.

26.q.6.de his verò qui.

De his verò qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula obſeruabitur etiam nunc, ita vt ſi fortè quis recedat ex corpore, neceſſario vitæ ſuæ viatico non defraudetur. Quòd ſi deſperatus aliquis, recepta communione ſuperuixerit, ſit inter eos, qui ſola oratione communicant. De omnibus tamen his qui à corpore recedunt, in tradendo eis communionem, & cura & probatio ſint Epiſcopi.

Ca.13. De Catechumenis.

Placuit huic ſancto & magno Concilio, de catechumenis qui lapſi ſunt, vt tribus annis inter audientes verbum ſint tantummodo, poſt hæc verò orent cum catechumenis.

Ca.14. De Diaconis, ne corpus Christi tradant presbyteris.

Peruenit ad sanctum Concilium, quòd in locis quibusdam & ciuitatibus, presbyteris sacramenta Diaconi porrigant. Hoc neque regula neque consuetudo tradidit, vt hi qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his qui offerunt corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit, quòd quidam Diaconi etiam ante Episcopum sacramenta sumunt. Hæc ergo omnia amputentur, & accipiant secundùm ordinem post presbyteros ab Episcopo vel à presbytero sacram communionem. Quòd si non fuerit in præsenti vel Episcopus, vel presbyter, tunc ipsi proferãt & ędant. Sed nec sedere quidem licet in medio presbyterorum diaconos. Si quis autẽ non vult his sufficiens esse, post hanc definitionem cesset esse Diaconus. *d.93. peruenit ad sanctum.*

Ca.15. De clericis temerè ab ecclesia recedentibus.

Propter multas perturbationes, & frequentes tumultus seditionum, quę fieri solent, placuit omnimodo istam abscindi consuetudinem quæ contra regulam est (sicubi tamen sit) id est, ne de ciuitate ad ciuitatem transeat, vel Episcopus vel presbyter, vel Diaconus. Si quis verò post hæc statuta sancti huius concilij tale aliquid agere tentauerit, infringatur omni genere huiusmodi conatus, & restituatur propriæ ecclesiæ in qua ordinatus est. *7.q.1. non oportet episcopum.*

Ca.16. De presbyteris vel clericis qui ad alias ciuitates transeunt.

Si qui verò timorem Dei ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodientes, recesserint ab Ecclesia sua, siue presbyter, siue Diaconus, vel in quocunque ecclesiastico ordine positi fuerint, non debent suscipi in alia Ecclesia, sed cum omni necessitate cogantur vt redeant ad *5.qu.1. Si qui verò.*

ecclesiam

ecclesiam suam: Quòd si permanserint, excommunicare eos oportet.

Can.17. De clericis non ordinandis sine consensu sui Episcopi.

dist.71. Si quis ausus fuerit.

Si quis ausus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet ordinare in sua ecclesia, cùm non habeat consensum Episcopi ipsius, à quo recessit clericus, irrita erit huiusmodi ordinatio.

Can.18. De clericis vsuras accipientibus.

14. qu. 4. Quoniam multi clerici.
Psal.14.

Quoniam multi clerici auaritiæ causa turpia lucra sectantes, obliti sunt diuini præcepti, quo dictum est. Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, fœnerantes centesimas exigant, statuit hoc sanctum concilium, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem vsuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad septuplum dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad quæstum, deijciatur à Clero, & alienus ab Ecclesiastico habeatur gradu.

Can.19. De Paulianistis & Cathaphrygis. rebaptizandis.

1. qu. 1. Si quis confugerit.

Si quis confugit ad ecclesiam Catholicam de Paulianistis & Cataphrygis, statutum est rebaptizari eos debere. Si qui verò clerici erant apud eos, siquidem inculpati fuerint, & irreprehensibiles, rursus etiam ordinentur ab Episcopo Ecclesiæ Catholicæ. Si verò examinati, minus fuerint apti deprehensi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa Diaconos, & de omnibus qui in eodem clero inueniuntur, eadem forma seruabitur. Commemorauimus autem Diaconissas quæ in hoc ordine inuentæ sunt, quæ nec manus impositionem aliquam habeant, & omni modo inter laicas habeantur. Similiter autem Diaconissę quæ in Catholico Canone non habentur simili loco, id est, Laicæ,

Laicæ, & tanquam non consecratę deputentur.

Can. 20. De flectendo genua.

Quoniam sunt in Dominica die quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Penteco-stes, propterea vtiq; statutum est à sancta synodo, quoniam consona & conueniens per omnes ecclesias custodienda consuetudo est, vt stantes ad orationem, vota Domino reddamus. *De consec. d. 3. Quoniam sunt.*

Et subscripserunt trecenti decem & octo Episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Osius Episcopus ciuitatis Cordubensis, prouinciæ Hispaniæ, dixit: Ita credo, sicut superius dictum est.

Victor & Vincentius presbyteri vrbis Romæ pro venerabili viro papa & Episcopo nostro Syluestro, subscripsimus, &c.

Cæterorum verò Episcoporum nomina recitata sunt in conciliorum volumine magno.

Fides Nicænæ Synodi.

Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, & omnium visibilium inuisibiliumque factorem. Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei, natum ex patre vnigenitum, hoc est ex substantia patris. Deum ex Deo, lumen ex lumine. Deum verum ex Deo vero. Natum, non factum. Homousion, hoc est consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt, & quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus & homo factus est passus. Et resurrexit tertia die, & ascendit in cœlos, & inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Dicentes autem, erat quando non erat, aut non erat antequam fieret, & quia ex non extantibus factus *Symbolũ Nicænæ synodi.*

est, aut ex altera substantia vel essentia dicentes esse, aut creatum, aut conuertibilem filium Dei, hos tales anathematizat Catholica & Apostolica ecclesia. Hanc venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo & agnouerũt, & amplexi sunt, & (sicut ait Eusebius) consonantes & vnanimes in scriptis explanauerunt. Quinq; verò non receperũt, verbum consubstantialitatis reprehendentes.

Eodem tempore celebratum est concilium Romanum sub Syluestro papa, præsente Constantino intra thermas Domitianas cũ ducentis septuagintaquinq; Episcopis, qui vocati à Syluestro in ipsa synodo conuenerunt: in quo denuò damnauit Calixtum, Arrium, Photinum & Sabellium, & ordinauerunt canones sequentes.

Canones Syluestri Episcopi vrbis Romæ, & Domini Constantini Augusti.

Can. 1. De congregatione Episcoporum, vel diaconorum.

Eodem tempore cùm multi nobiles gauderent quòd Constantinus baptizatus esset à Syluestro vrbis Romæ Episcopo, & mundatus fuisset à lepra per hoc beneficium quod accepit à Domino Iesu Christo per Syluestrum Episcopum, cœpit integrè prædicare Dominum Iesum Christum & confiteri eius beneficia. Syluester igitur Episcopus vrbis Romæ congregauit fratres compresbyteros & Coëpiscopos vel Diaconos suos ciues Romanos. Et quoniam mater ecclesia genuerat filium charissimum Constantinum, integrè igitur Syluester Episcopus vrbis Romæ, cum suis eam ordinare desyderauit, & filios eius frequenter lactare & gradus eius ordinis, & consuetudines consternere. Collegit autẽ vniuersam synodum episcoporum cum concilio Augusti, vel matris eius, & fecit parari in vrbe Roma intra thermas Domitia-

nas

mas, quæ nunc cognominantur Traianæ. Collegit autem in gremio ſedis ſuæ ducentos octoginta quatuor Epiſcopos, quibus Auguſtus Conſtantinus vehicula & annonas præſtari præcepit. Et alij 57. Epiſcopi partis Rinocoruræ, quorum chirographus in eorum concilio declaratur. Centum quadraginta duo presbyteri vrbis Romæ, & Diaconi ſex, Subdiaconi ſex, Acolythi eius concilio facti quadraginta quinq;. Exorciſtæ 22. Lectores vrbis Romæ nonaginta, quorum præſentes parentes audiebant. Notarij eccleſiæ 14. qui geſta diuerſorum martyrum ſuſcipiētes, ordinare narrabant. Hos omnes etiam dum in vno articulo ad examen ſanctitatis colligeret in thermas ſupradictas, voluit vt nullus laicorum præſens eſſe videretur.

Ca. 4. Vt de redditibus eccleſiæ quatuor partes fiant.

Commoneo autem vobis omnibus mihi conſortibus monimentum hoc, vt de redditibus eccleſiæ quatuor partes fiant, quarum vna cedat pontifici ad ſui ſuſtentationem. Altera presbyteris & Diaconis, & omni clero. Tertia templorum & eccleſiarum reparationi. Quarta pauperibus, & infirmis, & peregrinis.

Facultas eccleſiæ quadripartienda.

Conſtituit & hunc ordinem, vt ſi quis de clero vel presbyteris vniuerſi loci tranſierit (quod commune eſt) de hoc mundo, ſi neminem de ſuo genere habuerit cōſortem, quicquid paupertas eius haberet, conferret eccleſiæ, & exinde quatuor partes fierent, ſicut ſupra dictum eſt.

Ca. 5. Vt nullus presbyter Chriſma conficiat.

Conſtituit etiam clara voce idem Syluester Epiſcopus vrbis Romæ, vt nemo presbyterorum Chriſma conficeret, dicens: quoniam Chriſtus à Chriſmate vocatur.

Ca.6. De numero Diaconorum parochiarum & Cardinalium vrbis Romæ.

Et vt Diaconi non essent plures per Parochiarum examen, nisi duo, & Cardinales vrbis Romæ.7. ita tamen vt Dalmaticis vterentur, & palla linostima læua eorum tegeretur.

Ca.8. Vt nullus subdiaconus ad nuptias transeat.

Nullum autem Subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliquam prævaricationem sumpserit.

Et subscripserunt supradicti Episcopi in istud prædicante Syluestro Episcopo vrbis Romæ. Subscripsit autem & nouissimus Calphurnius præfectus vrbis. Subscripsit Augustus Constantinus cum matre Helena Augusta. Tunc fecit orationem sedens in eodem loco, & discesserunt.

Actio Secunda.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri vrbis Romæ, & Diaconi & Episcopi omnes 284. intra thermas Domitianas, quæ nunc Traianæ vocantur, & sedit in sede sua in eodem loco. Ibi autem fecit septem regiones, & diuisit Diaconis. Erant autem Diaconi isti, Fabianus, Marcus, Liberius, Archidamus, Iulius, &c.

Ca.16. Vt nullus clericus vel presbyter propter causam suam intret in curiam.

Curia à cruore dicitur.

Nemo enim clericus vel Diaconus, aut presbyter propter causam suam quamlibet intret in curiam, quoniam omnis curia à cruore dicitur, & immolatio simulachrorum est. Quoniam si quis clericus in curiam introiret, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrem Ecclesiam. A communione autem non priuetur propter tempus turbidum.

Ca.17. Vt nullus peccantem clericum cæde attingat.

Nemo enim quiſquam peccantem clericum cęde attingat. Non presbyter, non Diaconus, non Epiſcopus ſupra clericum vel ſeruitorem Eccleſiæ ad cædem perducat. Sed ſi ita cauſa exigit, clerici triduo priuetur honore, vt pœnitentes redeant ad matrem Eccleſiam.

Ca.80. Vt nullus dijudicet primam ſedem iuſtitiæ.

Nemo enim iudicabit primam ſedem, quoniam omnes ſedes à prima ſede iuſtitiam deſiderāt temperari. Neq; ab Auguſto, neq; ab omni clero, neq; à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur.

Et ſubſcripſerunt 284. Epiſcopi, & 45. Diaconi, & duo ſequentes, Auguſtus Conſtantinus, & mater eius Helena. Et fixit canonem hunc Syluester Epiſcopus in vrbe Rom. & omnibus Epiſcopis aſperſit & ſcripſit. Actum in Traianas thermas, tertio Calend. Iunij. Domino Conſtantino Auguſto tertio, & Priſco conſule.

Syluester Epiſcopus ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis præſul vrbis Romæ, dixit: Quicquid in Nicæa Bithyniæ conſtitutum eſt ad robur ſanctæ matris Eccleſię Catholicę à ſanctis ſacerdotibus 318. noſtro ore confirmamus. Omnes qui auſi fuerint diſſoluere definitionem ſancti & magni concilij quod apud Nicæam congregatum eſt ſub præſentia pijſsimi & venerandi principis Conſtantini Auguſti, anathematizamus. Et dixerunt omnes, Placet. *Corroboratio concilii Nicæni.*

In exemplaribus huius Synodi Romanæ eſt intolerabilis deprauatio: & ne aliquid ex proprio adderemus, tranſcripſimus hæc parum explicata.

Concilium Elibertinũ

Concilium Elibertinum Hispaniæ circa Syluestri Papæ primi, & Nicæni concilij tempora celebratum, est prouinciale concilium 19. Episcoporum.

Cap.1. De his qui post baptismum idolis sacrificant.

Placuit vt quicunque post fidem baptismi salutaris, adulta ætate ad templum idoli idolatraturus accesserit, & fecerit quod est crimem capitale, nec in fine eum ad communionem suscipere.

Ca.2. De sacerdotibus gentium qui post baptismum immolauerunt.

Flamines qui post fidem lauacri & regenerationis sacrificauerint, eò quòd geminauerint scelera accedente homicidio, vel triplicarint facinus cohærente mœcha, placuit eos nec in fine accipere communionem.

Ca.3. De eisdem si idolis tantum munus dederint.

Item flamines qui non immolauerunt, sed munus tantum dederunt, eò quòd se à funestis abstinuerunt sacrificijs, placuit in fine eis præstari communionem, facta tamē legitima pœnitentia. Item ipsi si post pœnitentiam fuerint mœchati, vlterius eis non esse dandam communionem, ne lusisse de Dominica communione videantur.

Ca. 4. De eisdem quando baptizabuntur.

Item flamines si fuerint catechumeni & se à sacrificijs abstinuerunt, post triennij tempora placuit ad baptismum admitti debere.

Ca.5. Si domina per zelum ancillam occiderit.

dist. 50. Si qua fœmina, Si qua fœmina furore zeli accensa flagellis verberauerit ancillam suam, ita vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eò quòd incertum

sit,

ſit, voluntate, an caſu occiderit, ſi voluntate, poſt ſeptem annos: ſi caſu, per quinque annorum tempora, acta legitima pœnitentia, ad communionem placuit admitti. Quòd ſi intra tempora conſtituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

Ca. 6. Si quis per malitiam hominem interfecerit.

Si quis verò maleficio interficiat alterum, eò quod ſine idololatria perficere ſcelus non potuit, nec in fine impartiendam eſſe illi communionem.

Ca. 7. De pœnitentibus mœchiæ, ſi rurſus peccauerint.

Si quis fortè fidelis poſt lapſum mœchiæ, poſt tempora conſtituta acta pœnitentia, denuò fuerit fornicatus, placuit eum nec in fine habere communionem.

Ca. 8. De fœminis quæ relictis viris ſuis alijs nubunt.

Item fœminæ quæ nulla præcedente cauſa reliquerunt viros ſuos, & alteris ſe copulauerunt, nec in fine accipiant communionem. *32. q. 8. Fidelis fœmina.*

Ca. 9. De eiſdem quæ adulteros maritos relinquunt.

Item fidelis fœmina quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterũ duxerit, prohibeatur ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quàm is quem reliquit, de ſeculo exierit, niſi neceſsitas infirmitatis dare compulerit.

Ca. 10. De relicta à catechumeno ſi alterum duxerit.

Si ea quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obſeruandum. Quod ſi fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo qui vxorem inculpatã reliquit, & cum eluerit illã ab vxore, quam ſine cauſã reliquit, placuit huiuſmodi in

fine dari communionem.

Ca.11. De eadem, si grauiter ægrotauerit.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena si grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptismum placuit, non denegari.

Ca.12. De mulieribus quæ lenocinium fecerint.

Mater, vel parentes, vel quælibet fidelis, si lenocinium exercuerit, eo quòd alienum vendiderit corpus, vel potius suum, placuit eam nec in fine accipere communionem.

Ca.13. De virginibus Deo sacratis si adulterauerint.

27. qu. 1. virgines. Virgines quæ se Deo dedicauerunt, si pactum perdiderint virginitatis, atque eidem libidini seruierint, non intelligentes quid amiserint, placuit nec in fine dandam eis esse communionem. Quod si semetipsas pœnituerint, quod infirmitate corporis lapsę fuerint, & toto tempore vitę suę huiusmodi fœminæ egerint pœnitentiam, & abstinuerint se à coitu, eò quòd lapsæ potius videantur, placuit eas in fine communionem accipere debere.

Ca. 14. De virginibus secularibus si mœchatæ fuerint.

Virgines quæ virginitatem suam non custodierint, si eosdem qui eas violauerunt, acceperint & tenuerint maritos, eò quòd solas nuptias violauerint, post annum sine pœnitentia reconciliari debebunt. Vel, si alios cognouerint viros, eò quòd mœchatæ sint, placuit per quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem.

Ca.15. De coniugio eorum qui ex gentilitate veniunt.

Propter copiam puellarum, gentilibus minime in matrimonium dandæ sunt virgines Christianæ, ne ætas in flore tumens, in adulterio resoluatur

uatur animæ.

Ca.16. De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.

Hæreticis qui errant ab Ecclesia catholica, nec ipsis catholicas dandas puellas, sed neque Iudæis, neque hæreticis dari placuit, eò quòd nulla possit esse societas fidelis cum infideli. Si contra interdictum fecerint parentes, abstinere per quinquennium placet.

Ca.17. De eis qui filias sacerdotibus gentilibus coniungunt.

Si qui fortè sacerdotibus idolorum filias suas iunxerint, placuit nec in fine eis dandam communionem.

Ca.18. De sacerdotibus si mœchati fuerint.

Episcopi, Presbyteri, Diaconi, si in ministerio positi detecti fuerint quòd sint mœchati, placuit, & propter scandalum, & propter nephandum crimen, nec in fine eos communionem accipere debere.

Ca.19. De clericis negotia sectantibus.

Episcopi, presbyteri & Diaconi, de locis suis negotiandi causa non discedant, nec circumeuntes prouincias, quæstuosas nundinas sectentur. Sane, ad victum sibi conquirendum, aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quem libet mittant, & si voluerint negotiari, intra prouinciam negotientur.

Ca.20. De clericis & laicis vsurarijs.

Si quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere placuit degradari & abstinere. Si quis etiam laicus accepisse probatur vsuras, & promiserit correptus se iam cessaturum, nec vlterius exacturum, placet ei veniam tribui. Si verò in ea iniquitate durauerit, ab ecclesia sciat se esse proijciendum. *D. 47. Si quis clericorum.*

Ca. 21. De his qui ad ecclesiam tardè accedunt.

Si quis in ciuitate positus, tres Dominicas eccle siam non accesserit, tanto tempore abstineat, vt correptus esse videatur.

Ca.22. De catholicis in hæresim transeuntibus.

Si quis de Catholica ecclesia ad hæresim transitum fecerit, rursusq; ad ecclesiam recurrerit placuit huic pœnitentiam non esse denegandam, eò quòd cognouerit peccatum suum, qui etiam decem annis agat pœnitentiam: cui post decem annos præstari communio debet. Si verò infantes fuerint transducti, quod non suo vitio peccauerint, incunctanter recipi debent.

Ca.23. De temporibus ieiuniorum.

Ieiunia seu abstinentias per singulos menses placuit celebrari, exceptis diebus duorum mensium Iulij & Augusti ob eorundem infirmitatem.

Ca.24. De his qui peregrè baptizantur, vt ad clerum non veniant.

Omnes qui in peregrinatione fuerint baptizati, eò quòd eorum minimè sit cognita vita, placuit ad clerum non esse promouendos in alienis prouincijs.

Ca.25. De epistolis communicatorijs confessorum.

D.98. Omnis qui. Omnis qui attulerit literas confessorias, sublato nomine confessoris, eò quòd sub hac nominis gloria partim concutiant simplices, communicatoriæ ei dandæ sunt literæ.

Ca.26. Vt omni sabbato ieiunetur.

Errorem placuit corrigi, vt omni sabbati die ieiunium super positionem celebremus.

Ca.27. De clericis, vt extraneam mulierem in domo non habeant.

Episcopus, vel quilibet clericus alius, aut sororē, aut filiam virginem dicatam Deo tantū secum habeat, extraneam verò nequaquam secum habeat.

Ca.28.

Ca.28. De oblationibus eorum qui non communicant.

Episcopum placuit ab eo qui non communicat, munera accipere non debere.

Ca.29. De Energumenis qualiter habeantur.

Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitatur, huius nomen neque ad altare cum oblatione esse recitandum, neque permittendum vt sua manu in ecclesia ministret.

Ca.30. De his qui post lauacrum, mœchati fuerint, vt nec subdiaconi fiant.

Subdiaconum eum ordinari non debere, qui in adolescentia sua fuerit mœchatus, eò quòd postmodum per subreptionem ad altiorem gradum non sit promouendus. Si autem aliqui sunt in præteritum ordinati, amoueantur.

Ca.31. De adolescentibus qui mœchati fuerint.

Adolescentes qui post fidem lauacri salutaris fuerint mœchati, cùm duxerint vxores, acta legitima pœnitentia, placuit ad communionem eos admitti debere.

Ca.32. De excommunicatis presbyteris.

Si quis graui lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere sine Episcopi consultu, sed potius apud Episcopum agat: cogente tamẽ infirmitate non est presbyterorum aut diaconorum communionem talibus præstare debere, nisi eis iusserit Episcopus.

Ca.33. De Episcopis & ministris, vt ab vxoribus abstineant.

Placuit in totum prohibere Episcopis, presbyteris, Diaconis ac subdiaconis positis in ministerio, abstinere se à coniugibus suis, & non generare filios. Quod quicunque fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

Ca.34. Ne cerei in cœmeterijs incendantur.

Cereos per diem placuit in cœmeterio non incendi

cendi. Inquietandi enim ſanctorum Spiritus non ſunt. Qui hæc non obſeruauerint, arceantur ab eccleſiæ communione.

Ca.35. Ne fœminæ in cœmeteriis peruigilent.

Placuit prohiberi ne fœminæ in cœmeterio peruigilent, eò quòd ſæpe ſub obtentu orationis ſcelera latenter committantur.

Ca.36. Ne picturæ in eccleſia fiant.

Placuit picturas in eccleſia eſſe non debere: ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.

Ca.37. De energumenis baptizandis.

Eos qui à ſpiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet. Si verò fideles fuerint, dandam eis eſſe communionem. Prohibendum etiam ne lucernas publicè accendant. Si facere contra interdictum voluerint, abſtineant à communione.

Ca.38. Vt in neceßitate & fideles baptizent.

Peregre nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem qui lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſsitate infirmitatis poſitum catechumenum, ita vt ſi ſuperuixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſsit.

Ca.39. Vt gentibus deſiderantibus manus imponatur.

Gentiles ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi & fieri Chriſtianos.

Ca.40. Ne quod idolis datum eſt, fideles accipiant.

Placuit prohiberi, vt cum rationes ſuas accipiunt poſſeſſores, quicquid ad idolum datum fuerit, acceptum non inferant.

Si verò post interdictum fecerint, per quinquennij spatia temporis à communione esse arcendos.

Ca. 41. Vt prohibeant domini idola colere seruis.

Admonere placuit fideles, vt quantum possunt, prohibeant ne idola in domibus suis habeant. Si verò vim metuunt seruorum, vel seipsos puros conseruent. Si non fecerint, alieni ab ecclesia habeantur.

Ca. 42. De his qui ad fidem veniunt, quomodo baptizentur.

Eos qui ad primam credulitatis fidem accedunt, si bonę fuerint conuersationis, intra biennium temporis placuit ad baptismi gratiam admitti debere, nisi infirmitate compellentę coëgerit ratio, vel socio subuenire periclitanti, vel gratiam postulanti.

Ca. 43. De celebratione Pentecostes.

Prauam institutionem emendari placuit iuxta authoritatem scripturarum, vt cuncti diem Pentecostes celebremus. Quod qui non fecerit, quasi nouam hæresim induxisse notetur.

Ca. 44. De meretricibus paganis, si conuertantur.

Meretrix quæ aliquando fuerit, & postea habuerit maritum, si postmodum ad credulitatem venerit, incunctanter placuit esse recipiendam.

Ca. 45. De catechumenis qui ad ecclesiam non frequentant.

Qui aliquando fuerit catechumenus per infinita tempora, & nunquam ad ecclesiam accesserit, si eum de clero quisquã agnouerit voluisse esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit ei baptismum non negari, eò quòd in vetere homine deliquisse videatur.

Ca. 46. De fidelibus si apostatauerint.

Si quis

Si quis fidelis apostata per infinita tempora ad ecclesiam non accesserit, si tamē aliquando fuerit reuersus, nec fuerit idololatra, post decem annos placuit eum communionem accipere.

Ca.47. De vxoratis sæpius mœchantibus.

Si quis fidelis habens vxorem, non semel, sed sæpe fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus. Quòd si se promiserit cessaturum, detur ei communio. Si resuscitatus rursus fuerit mœchatus, placuit vlterius non edere eum de communione pacis.

Ca.48. De baptizandis vt nil accipiant clerici.

1,q.1.Emēdari placuit. Emendari placuit vt hi qui baptizantur (vt fieri solebat) numos in concham non mittant, ne sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lauandi sunt à sacerdotibus vel clericis.

Ca. 49. Ne fruges fidelium Iudæi benedicant.

Admoneri placuit possessores, vt non patiantur fructus suos, quos à Deo percipiunt cum gratiarum actione, à Iudæis benedici, ne nostram irritam & infirmam faciant benedictionem. Si quis post interdictum facere vsurpauerit, penitus ab ecclesia abijciatur.

Ca.50. De Christianis qui cum Iudæis vescuntur.

Si verò aliquis, siue clericus, siue fidelis fuerit, cum Iudæis cibum sumpserit, placuit eum à communione abstinere, vt debeat emendari.

Ca. 51. De hæreticis, vt ad clerum non promoueantur.

Ex omni hæresi qui ad nos fidelis venerit, minimè est ad clerum promouendus: vel si qui sunt in præteritum ordinati, sine dubio deponantur.

Ca.52. De his qui in Ecclesia libellos famosos ponunt.

Si qui

Si qui inuenti fuerint libellos famosos in ecclesia ponere, anathematizentur. 5.qu. 1. Si qui inuēti.

Ca.53. De Episcopis qui excommunicato alieno communicant.

Placuit cunctis, vt ab eo Episcopo quisq; abstineat communionem à quo abstentus in crimine aliquo fuerit. Quòd si aliquis Episcopus præsumpserit eum admittere, illo adhuc minimè sciente vel consentiente à quo fuerat communione priuatus, sciat se huiusmodi causas inter fratres esse cùm status sui periculo præstaturum.

Ca. 54. De parentibus qui fidem sponsaliorum frangunt.

Si qui parentes fidem fregerint sponsaliorum, triennij tempore abstineant se à communione. Si tamen ijdem spōsus vel sponsa in illo graui crimine fuerint deprehensi, excusati erunt parentes. Si verò in eodem fuerunt vitio, & polluerunt se consentiendo, superior sententia seruetur.

Ca.55. De sacerdotibus Gentilium.

Sacerdotes qui tantum sacrificantium coronam portant, nec sacrificant, nec de suis sumptibus aliquid idolis pręstant, placuit post biennium accipere communionem.

Ca.56. De magistratibus & dominantibus.

Magistratum verò anno quo agit duumuiratum, prohibere placet, vt se ab ecclesia cohibeat.

Ca.57. De his qui vestimenta ad pompam dederint.

Matronæ, vel earum mariti vestimenta sua ad ornandum seculariter pompam non dent. Et si fecerint, triennij tempore abstineant.

Ca.58. De his qui communicatorias literas portant.

Placuit vbicunque, & maximè in eo loco in quo primæ cathedræ constitutus est Episcopus,

vt

vt interrogentur hi qui communicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant, & suo testimonio comprobent.

Ca.59. Ne fideles ad capitolium sacrificandi causa ascendant.

Prohibendum ne quis Christianus aut Gentilis ad idolum Capitolij sacrificandi causa ascendat & videat. Quod si fecerit, pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis, post decem annos acta pœnitentia recipiatur.

Ca.60. De his qui destruentes idola occiduntur.

Si quis idola fregerit, & ibidem fuerit occisus, quia in Euangelio non est scriptum, neque inuenitur ab Apostolis vnquam factum, placuit in numerum eum non recipi martyrum.

Ca.61. De his qui duabus sororibus copulantur.

Si quis post obitum vxoris suæ, sororẽ eius duxerit, & ipsa sit fidelis, quinquennio à communione placuit abstinere, nisi fortè velocius dari pacem necessitas coëgerit infirmitatis.

Ca.62. De Auguribus & Pantomimis.

Si Augur, aut Pantomimi credere voluerint, placuit vt prius artibus suis renuncient, & tunc demum suscipiantur, ita vt vlterius non reuertantur. Quôd si facere contra interdictum tentauerint, proijciantur ab ecclesia.

Ca.63. De vxoribus quæ filios de adulteriis necant.

Si qua mulier per adulterium, absente marito, conceperit, idque post facinus occîderit, placuit ei nec in fine dandam esse communionem, eò quòd geminauerit scelus.

Ca.64. De fœminis quæ semper adulterantur.

Si quæ

Si qua mulier vsque in finem mortis suæ cum alieno fuerit viro mœchata, placuit nec in fine dandam ei esse communionem. Si verò eum reliquerit, post decem annos recipi ad communionem, acta legitima pœnitentia.

Ca.65. De adulteris vxoribus clericorum.

Si cuius clerici vxor fuerit mœchata, & sciat eã maritus suus mœchari, & eam non statim proiecerit, nec in fine accipiat communionem, ne ab his qui exemplum bonæ conuersationis esse debent, videantur magisteria scelerum procedere.

Ca.66. De his qui priuignas suas ducunt.

Si quis priuignam suam duxerit vxorem, eò quòd sit incæstus, placuit nec in fine dandam esse ei communionem.

Ca.67. De coniugio catechumenæ fœminæ.

Prohibendum ne qua fidelis, vel catechumena aut comicos aut viros scenicos habeat, quęcunque hoc fecerit, à communione arceatur.

Ca. 68. De catechumena adultera quæ filium necat.

Catechumena si per adulterium conceperit, & cõceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari.

Ca.69. De coniugatis in adulterium lapsis.

Si quis fortè habens vxorẽ semel fuerit lapsus, placuit cum quinquennio agere debere pœnitentiam, & sic reconciliari, nisi necessitas infirmitatis coëgerit ante tempus dare communionem. Hoc & circa fœminas obseruandum.

Ca.70. De fœminis quæ conscijs maritis adulterantur.

Si conscio marito fuerit mœchata vxor, placuit nec in fine dandam ei esse communionem. Si verò eam reliquerit, post decem annos accipiat communionem.

Ca.71. De stupratoribus puerorum.

 Stupra-

Stupratoribus puerorum, nec in fine dandam esse communionem.

Ca.72. De viduis mœchis si eundem maritum duxerint.

31.qu.1.Si quamulier Si qua vidua fuerit mœchata, & eundem postea habuerit maritum, post quinquennij tempus, acta legitima pœnitentia, placuit eam communione reconciliari. Si alium duxerit relicto illo, nec in fine dandam ei esse communioné. Vel si fuerit ille fidelis quem acceperit, communionem non accipiat nisi post decem annos, acta legitima pœnitentia, nisi infirmitas coëgerit velocius dare communionem.

Ca.73. De delatoribus.

5.q.5.Delator. Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis fuerit proscriptus vel interfectus, placuit eum nec in fine accipere communionem. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit cõmunioné. Si catechumenus fuerit, post quinquennij tempora admittatur ad baptismum.

Ca.74. De falsis testibus.

Falsus testis, prout cremen est, abstinebit, si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & si probauerit quòd diu tacuerit, biennij tempore abstinebit. Si autem non probauerit in conuentu clericorum, placuit per quinquennium abstineri.

Ca.75. De accusantibus sacerdotes.

Si quis autem Episcopum, presbyterum vel Diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem.

Ca.76. De diaconis si peccasse probentur.

Si quis Diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiserit, si sponte fuerit confessus, placuit eum acta legitima pœnitentia, post triennium

accipere

accipere communionem. Quod si alius detexerit, post quinquenniũ, acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere.

Ca.77. De baptizatis non confirmatis.

Si quis Diaconus regens plæbem, sine Episcopo vel presbytero aliquos baptizauerit, Episcopus eos per benedictionẽ perficere debebit. Quod si ante de seculo recesserit, sub fide qua quis crediderit, poterit esse iustus.

Ca.78. De fidelibus cum Iudæa mœchantibus.

Si quis fidelis habens vxorem, cum Iudæa vel Gentili fuerit mœchatus, à communione arceatur. Quod si alius eum detexerit, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, poterit dominicæ sociari communioni.

Ca.79. De his qui tabula ludunt.

Si quis fidelis alea, id est, tabula luserit, placuit eum abstinere. Et si emendatus cessauerit, post annum poterit communione reconciliari.

Ca.80. De libertis.

Prohibendum est, vt liberti quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non prouehantur. *D.54. Prohibẽdũ est.*

Ca. 81. De fœminarum epistolis.

Ne fœminæ suo potius quàm maritorum nominibus, laicis scribere audeant, qui fideles sunt, vel literas alicuius pacificas ad suum solum nomen scriptas accipiant.

Ex eodem concilio Elibertino.

Omnis homo ante sacram cõmunionem à propria vxore abstinere debet tres aut quatuor aut septem dies, nec inter catholicos connumerabitur qui in istis temporibus, Pascha, Pentecoste, Natiuitate Domini, non communicauerit. *De consec. d.4. Omnis ho*

Pueri annos quatuordecim non cogantur iurare. Puella quoque, si in puerili ætate in domo patris illo nesciente se iuramento constrinxerit,

 & si

& si pater statim vt audierit, contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

Subscripsit in hoc Concilio Osius Episcopus Corduben. qui subscripsit in Concilio Nicæno, & Episcopus Hispalen. & Mentesanus, Toletanus, Cæsar Augustan. & Malacitanus.

Finis Concilij Elibertini.

Concilium Arelateñ. primum.

Concilium Arelatense primum, tempore Constantini Imperatoris & Syluestri Papæ primi in Gallijs celebratum. Est prouinciale, sed (vt apparet ex Præfatione) autoritate Pontificis Romani confirmatum.

PRAEFATIO.

Præfatio.

DOmino & sanctissimo Fratri Syluestro Episcopo, Marinus, vel cœtus Episcoporum qui adunati fuerunt in Oppido Arelatensi. Quę decreuimus communi consilio, charitatiuè significamus, vt omnes sciant quid in futurum obseruare debeant.

Ca.1. Vt vno die & tempore Pascha celebretur.

De obseruatione Paschæ Domini, vt vno die & tempore per omnẽ orbem obseruetur, & iuxta consuetudinem, literas ad omnes tu dirigas.

Ca.2. Vt vbi quisque ordinatur, ibi permaneat.

De his qui in quibuscunq; locis ordinati fuerint ministri, in ipsis locis perseuerent.

Ca.3. Vt qui in pace arma proijciunt, excommunicentur.

De his qui arma proijciunt in pace, placuit abstinere eos à communione.

Ca.4.

Ca.4. Vt aurigæ, dum agitant excommunicentur.

De agitatoribus, qui fideles sunt, placuit eos quandiu agitant, à communione separari.

Ca.5. De his qui conueniunt in theatris.

De theatricis, & ipsos placuit, quandiu agunt, à communione separari.

Ca.6. De conuersis in infirmitate.

De his qui in infirmitate credere volunt, placuit debere eis manum imponi.

Ca.7. De præsidibus.

De præsidibus qui fideles ad præsidatũ impetu prosiliunt, ita placuit, vt cùm promoti fuerint, literas accipiant ecclesiasticas communicatorias, ita tamen vt in quibuscunq; locis gesserint, ab Episcopo eiusdem loci cura de illis agatur, vt cùm cœperint contra disciplinã publicam agere, tunc demum à communione excludantur. Similiter & de his fiat qui rempub. agere volunt.

Ca.8. Vt ex hæresi conuersi in Trinitate baptizentur.

De Arrianis qui propria lege sua vtuntur vt rebaptizentur, placuit si ad ecclesiam aliqui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum. Et si peruiderint in Patre, & Filio, & Spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur vt accipiãt Spiritum sanctum. Quod si interrogati non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.

De consec. d.4. De Arrianis.

Ca.9. De afferentibus literas confessorum.

De his qui confessorum literas afferunt, placuit vt sublatis eis literis alias accipiant communicatorias.

Simile legitur in cõcilio Eliber. c. 26.

Ca.10. De illo cuius vxor adulterauit.

De his qui coniuges suas in adulterio deprehundunt, & ijdem sunt adolescentes fideles, &

prohibentur nubere, placuit, vt inquantum potest consilium eis detur, ne viuentibus vxoribus suis, licet adulteris, alias accipiant,

Ca.11. De fœminis fidelibus quæ gentibus se iungunt.

De puellis fidelibus quæ Gentilibus iunguntur, placuit vt aliquanto tempore à communione separentur.

Ca.12. De clericis fœneratoribus.

De ministris qui fœnerantur, placuit eos iuxta 14. qu. 4. Ministri qui. formã diuinitus datam, à cõmunione abstinere.

Ca. 13. De proditoribus.

De his qui scripturas sanctas tradidisse dicuntur vel vasa Dominica, vel nomina fratrum suorum, placuit nobis vt quicunque eorum in actis publicis fuerit detectus, vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. Nam si ijdem aliquos ordinasse fuerint deprehensi, & si in his qui ordinauerunt, ratio subsistit, non tamen illis obsit ordinatio, quoniam multi sunt qui contra ecclesiasticam regulam pugnare videntur, & per testes redemptos putant se ad accusationem admitti debere, qui omnino non admittantur, nisi (vt supra diximus) actis publicis docuerint omni se suspicione carere.

Ca.14. De falsis accusatoribus.

Prouer. 19 De his qui falso accusant fratres suos, placuit eos vsque ad exitum non communicare, sed falsum testem iuxta scripturam, impunitum non licere esse.

Ca.15. Vt Leuitæ non offerant.

De diaconis quos cognouimus multis locis offerre, placuit minimè fieri debere.

Ca.16. De pœnitentia.

De his qui pro delicto suo à communione separantur, ita placuit vt quibuscunque locis fue-

rant

rant exclusi, eodem loco communionem consequantur.

Cap. 17.

Vt nullus Episcoporum alium Episcopum conculcet.

Ca. 18.

De diaconis vrbicis, vt non aliquid per se præsumant, sed honor presbyteris reseruetur.

Ca. 19.

Vt presbyteri sine conscientia Episcoporum nihil faciant.

Ca. 20.

Vt peregrino Episcopo locus sacrificādi detur.

Ca. 21. Vt sine tribus Episcopis nullus Episcopus ordinetur.

De his qui vsurpant sibi quòd soli debeant Episcopū ordinare, placuit vt nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis secum alijs septem Episcopis. Si tamen non potuerint septem, sine tribus fratribus non audeant ordinare.

Ca. 22. Vt clericus alibi transiens excommunicetur.

De presbyteris aut Diaconis qui solent dimittere loca sua in quibus ordinati sunt, & ad alia loca se transtulerunt, placuit vt his locis ministrent quibus præfixi sunt. Qui relictis locis suis ad aliū locum se deferre voluerint, deponantur.

Ca. 23. De apostatis.

De his qui apostatant, & antequam ad Ecclesiam se repræsentent, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & postea in infirmitate arrepti, petunt communionem, placuit eis non dandam communionem, nisi reuelauerint & egerint dignos fructus pœnitentiæ.

Finis concilij Arelatensis Primi.

Concilium Gangrense celebratum circa annum Domini, 324. in Paphlagonia, seu regione Pelasgiorum.

Dominis honorabilibus Consacerdotibus in Armenia constitutis Episcopis, qui conuenerunt in Gangrense concilium, in Domino Salutem.

Hæc epistola est pro argumēto concilij Gangren.

QVoniam conueniens sancta synodus Episcoporum in Ecclesiam Gangrensem, propter quasdam ecclesiasticas & necessarias causas inquirendas, & ea quæ secundùm Eustachium gesta sunt dinoscenda, inuenit multa fieri indecenter ab his qui eundem Eustachium sequuti sunt, necessario statuit palam omnibus factis amputare vniuersa quæ ab eodem male commissa sunt. Declaratum est enim hos eosdem nuptias accusare, & docere quòd nullus in coniugali positus gradu spem habeat apud Deum. Vnde factum est, vt mulieres multæ seductæ, relictis proprijs viris, & viri vxoribus destitutis vinculum coniugale dissoluerent, continentiam profitentes, quam quum retinere non possent, adulterium commiserunt. Inuenti enim sunt dissentiones ac separationes in dominicis ecclesijs docere, id est, traditiones ecclesiasticas, & ea quæ in ecclesijs aguntur, debere contemni, priuatisque conuenticulis institutis, ad imitationem eorum quæ in Domo Dei aguntur, omnia præsumere celebrare. Adhuc etiam vestibus communibus spretis, nouos etiam & insolitos habitus assumpsisse. Primitias quoque fructuum, & oblationes eorū quas veterum institutio ecclesijs tribuit, sibimet vendicasse, id est, propria ratiocinatione doctrinæ, tanquam sanctis sibi eas of-

ferri

ferri debere, apud se & inter se dispensandas. Seruos à dominis recedentes, per hunc inusitatum religionis suæ habitum, sub specie religionis dominos contempsisse. Mulieres quoque, præter consuetudinem, & sui sexus ornatus, hinc se iustificari credentes, virilem habitum suscepisse, pluresq; earum occasione religionis tonsas, genuini decoris comas penitus amputasse. Ieiunia quæ in ecclesia prædicantur, contemnenda asseruisse. Nonnullos eorum etiam cibos carnium tanquam illicitos reputasse. In domibus coniugatorum nec orationes quidem debere celebrari persuasisse, intantum vt easdem fieri vetent, & oblationibus quæ in domibus factæ fuerint, minimè communicandum esse decernant. Presbyteros verò qui matrimonia contraxerunt, sperni debere dicunt, nec sacramenta quæ ab eis conficiuntur attingi. Loca sanctorum martyrum, vel Basilicas contemnere, & omnes qui illuc conueniunt reprehendere. Diuites fideles qui non omnibus renunciant quæ possident, spem apud Deum non habere. Et multa alia quæ enumerare nulli possibile est. Singulos quoque eorum pro suo arbitrio constituere. Vnusquisque enim eorum per tales institutiones ab ecclesiastico canone recessit, tanquam proprias leges sibimet condidisse præsumens.

Sed nec communis his omnibus & vna sententia est. Singuli enim prout videtur & libet, ad accusationem ecclesiæ nitendo, tanquam rector non sit, vel addunt decreta vel minuunt. Propterea ergo coactum est hoc concilium in Gangrensi ecclesia habitum, vt canones istos exponeret quibus probantur memorati extra ecclesiam esse. Quòd si per pœnitentiam condemnauerint omnia hæc quæ male senserunt, tanquam à se non bene prolata, acceptabiles fiant, atque ideo singula quæ de-

beant condemnare, synodus credidit exponenda. Quòd si quis renuerit hæc quæ hodie constitúta sunt, tanquam hæreticus & anathematizatus & damnatus abijciatur. Et erit non solum incommunicatus, verùm etiam ab ecclesia habeatur extorris donec deprecetur Episcopos, & de vniuersis quæ penes eos detecta atque deprehēsa sunt, prouiderit quid horum susceperit obseruandum.

Ca.1. De his qui nuptias execrantur.

Dist.31. Si quis vituperat. Et dis.30. Si quis nuptias. Si quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem ac religiosam detestatur, aut culpabilem æstimat, velut quæ in regnum Dei introire non posit, anathema sit.

Ca.2. De his qui carnes manducantes damnant.

dist.30. Si quis carnē Si quis carnem edentem præter sanguinem, & idolis immolatum & suffocatum, cum religione & fide condemnat, velut spem propter huiusmodi perceptionem non habentem, anathema sit.

Ca.3. Non debere seruum occasione religionis dominum contemnere.

17.q.4. Si quis alienū Si quis seruum prætextu diuini cultus doceat dominum contemnere proprium, vt discedat ab eius obsequio, nec ei cum beneuolentia & omni honore deseruiat, anathema sit.

Ca.4. De oblatione presbyteri coniugati.

dist.28. Si quis discernit. Quicunque discernit à presbytero qui vxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere, anathema sit.

Ca.5. Ne orationes ecclesiæ contemnantur.

dist.30. Si quis docet. Si quis docet domum Dei contemptibilē esse, & conuentus qui in ea celebrantur, anathema sit.

Ca. 6. Non debere extra ecclesiam congregari.

dist.30. Si quis extra. Si quis extra ecclesiam seorsum conuentus celebrat, & despiciens ecclesiam, ea quæ sunt ecclesiæ voluerit vsurpare, non conueniente presbyte-

ro,

ro, iuxta decretum Episcopi, anathema sit.

Ca.7. De fructibus in ecclesiam dandis.

Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere vel dare voluerit præter conscientiam Episcopi, vel eius cui huiuscemodi officia commissa sunt, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.

Ca.8. De his quæ in vsus pauperum conferuntur.

Si quis dederit vel acceperit oblata præter Episcopum, vel eum qui constitutus est ab eo ad dispensandam misericordiam pauperibus, & qui dat & qui accipit, anathema sit.

Ca.9. De his qui in virginitate persistunt.

Quicunque virginitatem custodiens, aut continentiæ studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & sanctnm est nomen virginitatis assumit, anathema sit. *dist.30. Si quis vel virginitatem.*

Ca.10. De his qui pro virginitate superbiunt.

Si quis ex his qui virginitatem propter dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit. *dist.30. Si quis propter.*

Ca.11. Ne quis Agapen fratrum contemnat.

Si quis despicit eos qui fideliter Agapes, id est, conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres, & voluerit communicare huiuscemodi vocationibus, paruipendens quod geritur, anathema sit. *dis.24. Si quis despicit.*

Ca.12. De his qui pallis vtuntur.

Si quis virorum, propter continentiam quæ putatur, amictu pallij vtitur, quasi per hoc habere se iustitiam credens, & despicit eos qui cum reuerentia birris & alijs communibus & solitis vtuntur, anathema sit. *dist.30. Si quis virorum.*

Ca.13. Ne mulieres virilem habitum vsurpent.

Si qua mulier propter continentiam quæ putatur, habitũ mutat, & pro solito muliebri amictum *dist.30. Si qua mulier*

virilem

virilem sumit, anathema sit.

Ca.14. Non debere à viro discedere.

Si qua mulier virum proprium relinquens discedere voluerit, nuptias execrans, anathema sit.

Ca.15. De his qui filios despiciunt.

di. 30. Si quis reliquerit. Si quis filios suos relinquens non eos enutrit, & quod ad se pertinet non ad pietatem diuini cultus informat, sed per occasionem continentiæ negligit, anathema sit.

Ca.16. Ne filij parentes suos contemnant.

dist.30. Si qui filij. Quicunque filij à parentibus prætextu diuini cultus abscedunt, nec debitam reuerentiam dependunt illis qui diuinum cultum sibi proculdubio præferunt, anathema sit.

Ca.17. Caput tondere mulieri non licere.

d.30. Quæcunque mulier. Si qua mulier propter diuinum cultum (vt æstimat) crines attondeat, quos ei Deus ad subiectionis materiam tribuit, tanquam præceptum dissoluens obedientiæ, anathema sit.

Ca.18. Non debere die Dominico ieiunare.

dist.30. Si quis tanquam. Si quis propter continentiam quæ putatur, aut contumaciam, in die Dominico ieiunat, anathema sit.

Ca.19. Non licere communia ieiunia soluere.

dist.30. Si quis eorũ. Si quis eorũ qui continentiæ student, absq; necessitate corporea tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita superbiendo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit.

Ca.20. De his qui collectas quæ fiunt in martyrum commemoratione execrantur.

dist.30. Si quis per. Si quis superbiæ vsus affectu conuentus abominatur, qui ad cõfessiones martyrum celebrantur, & ministeria quæ in eis fiunt, simul cũ eorum memorijs execratur, anathema sit.

d.30. Hæc autem. Hæc autem scripsimus, non eos qui in ecclesia

Dei

Dei ſecundùm ſcripturas ſanctum propoſitum continentię eligunt, vituperantes: ſed eos qui abu tuntur propoſito in ſuperbiam, & extolluntur aduerſus ſimpliciores, abſcindimus, & damnamus eos qui, aduerſum ſcripturas, eccleſiaſticas regulas noua introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam quæ cum caſtitate & religione ſuſcipitur, approbamus, & renunciationem ſecularium negociorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum caſtum vinculum honoramus, & diuitias cum iuſtitia & operibus bonis non ſpernimus, & habitum ſimplicem ac veſtem viliorem pro corporis di ligentia infucatum laudamus, ſicut etiam ſolutas ac fractas in veſtibus proceſsiones reprobamus. Et domos Dei honoramus, & conuentus qui in his fiunt tanquam ſanctos & vtiles ſuſcepimus, pietatem in priuatis domibus non claudentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum honoramus, & congregationem ſanctam in eadem eccleſia pro vtilitate communi recipimus. Et bona opera quæ ſupra vires in fratres pauperes exercen tur ſecundùm eccleſiaſticas traditiones, beatificamus, & omnia quæ per ſanctas ſcripturas, & per Apoſtolos ſunt tradita, in Eccleſia celebrari exoptamus.

Finit concilium Gangrenſe prouinciale, ſed con firmatum in ſexta ſynodo generali Conſtantinopoli in Trullo celebrata, vt ex ſecundo Canone æditionis Græcæ Pariſinæ conſtat.

Concilium Arelatenſe ſecundum, ſub Syl- ueſtro Papa celebratum, eſt prouinciale.

Concilium Arelat. 2.

Ca.1.D. neophytis clericis non ordinandis.

Ordi-

Ordinari ad Diaconatus vel ſacerdotij officiū neophytum non debere.

Ca.2. Ne coniugati ad ſacerdotium proueh antur.

d.82. Aſſumi aliquē. Aſſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in vinculo coniugij conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio, non oportet.

Ca. 3. Ne clericus in ſolatio extraneam habeat mulierem.

3. Canon in concilio Nicæno. Si quis de clericis à gradu Diaconatus in ſolatio ſuo mulierem, præter auiam, matrem, ſororem, filiam, neptem vel conuerſam, ſecum vxorem habere præſumpſerit, à communione alienus habeatur. Par quoque & mulierem (ſi ſe ſeparare noluerit) pœna percellat.

Ca.4. Ne clericus in ſecreto intromittat puellam.

Nullus diaconus, vel presbyter, vel Epiſcopus, ad cellarij ſecretum intromittat puellam vel ingenuam vel ancillam.

Canon quintus hic ſubticetur, eò quòd nihil diuerſum complectatur à canone quarto, concilij Nicæni.

Ca.6. Ne Epiſcopus ordinetur ſine conſenſu Metropolitani.

Illud autem ante omnia clareat, eum qui ſine conſcientia Metropolitani conſtitutus fuerit Epiſcopus, iuxta magnam ſynodum eſſe Epiſcopum non debere.

Ca.7. De his qui ſeipſos abſcindunt.

Si qui ſe carnali vitio repugnare neſcientes abſcindunt, ad clerum peruenire non poſſunt.

Ca.8. De his qui excommunicatos alterius ſuſcipiunt.

d. 55. Hi qui ſe. Si quis excommunicatum alterius, ſiue clericum, ſiue ſecularem recipere poſt interdictum præ

ſumpſerit,

sumpserit, nouerit se reum fraternitatis factū causam in concilio redditurum.

Ca. 9. Vt Nouatiani in communionem non suscipiantur.

Nouatianum in communionem recipi non debere, nisi suscepta pœnitentia incredulitatis præteritum damnet errorem.

Decimum canonem hoc loco non interseruimus, quòd idem planè sit cum eo qui in Nicæno concilio vndecimum locum sortitus est.

Ca.11. De his qui pœnis victi sacrificare coguntur.

Si qui verò dolore victi & pondere persecutionis negare & sacrificare compulsi sunt, duobus annis inter catechumenos, triennio inter pœnitentes habeantur à communione suspensi. *Ex eodem.*

Ca.12. De excedentibus vitam in pœnitentia positis.

De his qui in pœnitentia positi vitam excesserunt placuit nullum communione vacuum debere dimitti, sed pro eo quòd honorauit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur. *Ex. c. 12. Nicænæ syno.*

Canonem 13. hic prætermisimus. ne 15. & 17. ex concilio Nicæno otiosè repetere videremur.

Canon 14. est à nobis sublatus, cum in Nicæna synodo 18. loco idem relatus sit.

Ca.15. Ne diaconus coram presbytero sedeat.

In secretario Diaconos inter presbyteros sedere non liceat, vel corpus Christi præsente presbytero tradere non præsumant. Quod si fecerint ab officio diaconatus abscedant. *Ex. c. 14. eiusdem.*

Ca.16. Vt Photiniani & Paulianistæ baptizentur.

Photinianos siue Paulianistas secundùm patrum statuta baptizari oportet.

Ca. 17. Vt hæretici baptizati recipiantur.

Bona-

Bonasiacos autem ex eodem errore venientes (quos sicut Arrianos baptizari in Trinitate manifestum est) dum interrogati fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum Chrismate & manus impositione in Ecclesia recipi sufficit.

Ca.18. Vt Metropolitani arbitrio synodus congregetur.

Ad Arelatensis Episcopi arbitrium synodum congregandam (ad quam vrbẽ ex omnibus mundi partibus, præcipuè Gallicanis, sub sancti Martini tempore legimus celebratum fuisse concilium, atque conuentum) si quis commonitus infirmitatis causa defuerit, personam vice sua dirigat.

Ca.19. Ne Episcopi discedant ante peractam synodum.

Si quis autem adesse neglexerit, aut cœtum fratrum antequam dissoluatur concilium, crediderit deserendum, alienum se à fratrum communione cognoscat, nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit absolutus.

Ca.20. De aurigis fidelibus.

Vide supra fol. 51. De agitatoribus, siue theatricis, qui fideles sunt, placuit eos quandiu agunt, à communione separari.

Ca.21. Si post acceptam pœnitentiam quis nupserit.

Pœnitentes quę defuncto viro alijs nubere prę sumpserint, vel suspecta vel interdicta familiaritate se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Hoc etiam de viro in pœnitentia posito placuit obseruari.

Cap. 22.

30. *qu.* 4. *Pœnitẽtiã* Pœnitentiam coniugatis non nisi ex consensu dandam.

Cap.23. De sacerdotibus qui idololatriam non eruerunt.

Si in

Si in alicuius presbyterio infideles, aut faculas accenderint, aut arbores, fontes, vel saxa venerantur, si hæc eruere neglexerit, sacrilegij se esse reum cognoscat. Dominus autem vel ordinator rei ipsius, si admonitus emendare noluerit, communione priuetur.

Ca.24. De accusatoribus fratrum.

Eos qui falsa fratribus capitula obiecisse conuicti fuerint, placuit vsq; ad exitum non communicare, sicut magna synodus ante constituit, nisi digna satisfactione pœnituerint. *10. q. 1. eos qui. hic est vnus canõ præter illos 20. ex cõcilio Niceno, quos supra recẽsuimus.*

Ca.25. De apostatis si non reuertuntur.

Hi qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad seculum redeunt, & postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, communionem pœnitus non accipiant.

Quos etiam iubemus ad clericatus officium nõ admitti, & quicunq; ille sit, post pœnitentiam secularem habitũ non præsumat. Quod si præsumpserit, ab ecclesia alienus habeatur. *Ca. 26.*

De his quos clericatui ipsa vitæ gratia suggesserit, si fortè interrupta & duplicata matrimonia inciderint, non vltra subdiaconatum aliásve ecclesiasticas capiant dignitates. Quod si facti forsitan sunt, ab ecclesiastico remoueantur officio.

Ca. 27.

Professas viduas, si in cohabitando perstiterint, cum raptoribus esse damnandas.

Ca. 28.

Secundùm constitutionem synodi Vasensis, qui oblationem fidelium suppresserit, aut negauerit, ab ecclesia cui fraudem fecit, excludatur.

Ca. 29.

Si quis Episcopus suæ sententiæ non acquiescit, synodi legibus, audiendum.

Ca. 30. De Episcopis suspensis.

Secundùm instituta seniorum, si à communione sacerdotali fuerit, autoritate suspensus Episcopus, hunc non solum à clericorum, sed etiam à totius populi colloquio, atque conuiuio placuit excludi, donec resipiscens ad sanitatẽ redire festinet.

Ca.31. De his qui inter se odijs exardescunt.

Hi qui publicis inter se odijs exardescunt, ab ecclesiasticis conuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant.

Ca.32. De expositis ante ecclesiam.

Si expositus ante Ecclesiam, cuiuscunque fuerit miseratione collectus, contestationis ponat epistolam. Et si is qui collectus est, intra decẽ dies quæsitus agnitusq; non fuerit, securus habeat quæ collegit. Sanè qui post prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicida ecclesiastica districtione damnabitur, sicut patrum sanxit autoritas.

Ca.33. De puellis quæ se Deo vouerunt.

De puellis quæ se vouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post 25. annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decreuimus, vt cum his cum quibus se obligauerint communione priuentur, ita vt eis postulantibus, pœnitentia non negetur, cuius pœnitentiæ communio, multo tempore differatur.

Ca.34. De famulis se percutientibus.

Si quis famulorum cuiuslibet conditionis aut generis, quasi ad exacerbandam domini discretionem, se diabolico repletus furore percusserit, ipse tantum sanguinis sui reus erit, neq; ad dominum sceleris alieni inuidia pertinebit.

Ca. 35. De ordinatione Episcopi.

Placuit in ordinatione Episcopi hunc ordinem custodiri, vt primo loco venalitate, vel ambitione submota, ab Episcopis nec nominentur, de quibus clerici vel laici ciues erga vnum eligendi habeant

potesta-

potestatem.

Ca.36. De secularibus hominibus.

Si quis secularium amore religionis, se ad quencunq; sacerdotum crediderit conferendum, ipse sibi eum quē erudiendi gratia suscepit, vindicabit.

Ca.37. De honore synodi Metropolitani.

Hoc etiam placuit custodiri, vt nihil contra magnam synodum Metropolitani existiment vindicandum.

Finit Concilium Arelatense secundum.

Concilium Carthaginense primum, tempore Syluestri primi papæ celebratum. Est prouinciale, & ex diuersis prouincijs Aphricanis ad Carthaginem conuenerunt multi Episcopi.

Concilium Carthagineñ.1.

Ca.1. Ne baptismus reiteretur.

Gratus Episcopus Carthaginensis, qui præsidebat in concilio, dixit: Ergo si vobis placet consideremus primum titulum rebaptizationis. Vnde sanctitatem vestram postulo, vt mentis vestræ placita producatis. Vniuersi Episcopi dixerunt: Absit. Illicitas esse sancimus rebaptizationes, & satis esse alienum à sincera fide & catholica disciplina rebaptizari.

Ca.2. De martyrum sepulchris & honorificentia.

Martyrum dignitatem nemo prophanus infamet. At si quis ad iniuriam martyrum claritati eorum adiungat infamiam, placet eos, si laici sint, ad pœnitentiam redigi. Si autem sunt clerici, post commonitionem & post cognitionem honore priuari.

Ca.3. Quod non liceat clericis habitare cum fœminis.

Gratus Episcopus dixit. Et illud præcipuè, si videtur vestræ dilectioni, cauendum est, vt pastoris cura, quantum debet & potest regularis prouidentia præmoneat, vt nullis liceat ab effectu abstinentibus carnali, apud extraneas pariter commorari. Occasiones enim amputandę sunt peccatorum, & tollendæ omnes suspiciones quibus subtilitas diaboli sub prætextu charitatis & dilectionis incautas animas vel ignaras irretire consueuit. Nullus igitur nullaque sanctimoniæ & virginitati deseruiens, propter blasphemiam ecclesiæ si vobis placet, in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuersi dixerunt: Qui nolunt nubere, & pudicitiæ meliorem eligunt partem, hæc vitare debent, & non solum habitare simul, sed nec habere ad se aliquem accessum. Hoc ergo & lex iubet, & sanctitas vestra commendat, vt in singulis concilijs statutum est. Gratus Episcopus dixit: Ergo persuasio interdum prudentes solet arcere à peccatis, dum imprudentes debet meatus huiuscemodi constringere, si sanum consilium respuunt, & salutare mandatum. Si ergo laici sunt post communionem, si contempserint, à communione separentur. Vniuersi dixerunt: Placet.

Ca.4. Vt cum viduis non commorentur.

Gratus Episcopus dixit: Etsi infinita sunt quæ lege præscripta, proficientia sunt disciplinæ, & vnusquisque nostrum tractatu asiduo, & commonitione frequēti, per singulas quasque species proficientes ad disciplinam poterit populos inuitare, tamen aliqua ex eis propter blasphemias suggerenda sunt à nobis, & in concilio statuenda. Si videtur vobis, pari sententia teneantur etiam hi qui cum viduis commorantur, & nulla secum germa-

germanitate coniuncti sunt. Vniuersi dixerunt: Iuxta viduos & viduas eadem lex maneat & sententia.

Ca. 5. Ne clerici ordinentur in ecclesia alterius.

Priuatus Episcopus Vegeselitanus dixit: Suggero sanctitati vestræ, vt statuatis non licere clericum alienum ab aliquo suscipi sine literis Episcopi sui, neque apud se retinere, nec laicum vsurpare sibi de plæbe aliena, vt eum ordinet sine conscientia eius Episcopi de cuius plæbe est. Gratus Episcopus dixit: Hæc obseruantia pacem custodit. Nam & memini in sanctissimo concilio Sardicensi statutum, vt nemo alterius plæbis hominem vsurpet. Sed si fortè erit necessarius, petat à collega suo, & per consensum habeat.

Ca. 6. Vt clerici actus secularium non suscipiant.

Nicasius Episcopus Culusitanus dixit: Credo placere suggestionem meam sanctitati vestræ, & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo & annexi sunt clero, non accedant ad actus seu administrationem vel procurationē domorum. Gratus Episcopus dixit: Et Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt: Nemo militans Deo, ingerit se negotijs secularibus. Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt: Hoc obseruemus.

11. quæst. 3. Credo.

1. Timo. 2.

Ca. 7. Vt clerici in ecclesia aliena non communicent sine literis sui Episcopi.

Casianus Vsulensis Episcopus dixit: Statuat grauitas vestra vt vnusquisque clericus vel laicus non communicet in aliena plæbe sine literis Episcopi sui. Gratus Episcopus dixit: Nisi hoc obseruatum fuerit, communio fiet fortè passim. Nam si cum literis receptus fuerit, & concordia inter Episcopos seruatur, & nemo subtilis alterius fugiens

communionem, ad alterum latenter accedit. Vniuersi dixerunt: Omnibus prouides, & clero & laicis consulis.

Ca. 8. Ne clerici ordinentur implicati negotijs alienis.

Dist. 54. Magnus Episcopus.

Magnus Episcopus Astiagensis dixit: Quid dilectioni vestræ videtur? procuratores & actores, etiam per se tutores pupillorum si debeant ordinari? Gratus Episcopus dixit: Si post deposita vniuersa & reddita ratiocinia, actus vitæ ipsorum fuerint probati in omnibus, debent & cum laude cleri, si postulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati, ecclesia infamatur. Vniuersi dixerunt: Rectè omnia statuit sanctitas tua, ideoque ita est, & nostra ista quoq; sententia.

Ca. 9. Vt laici clericos actores non constituant.

Metus Caunensis Episcopus dixit: Rectè statutum est vt obnoxij alienis negotijs non ordinentur. Tamen dimissi & gratias referre debent, & à clericorum iniuria temperare. Et ipsis non liceat clericos nostros eligere apothecarios, vel ratiocinatores. Gratus Episcopus dixit: Nulli dubium est, quod omnes vel domini vel procuratores, vel quicunque præsunt, cùm audierint saluberrima instituta concilij, & sibi esse consultum, nec impeditum, propriam debebunt temperare iniuriam in clericis nostris. Quòd si iniuria constitutionis imperatoriæ clericos inquietandos putauerint, si defensio ecclesiastica nos non deridet, pudor publicus vindicabitur. Vniuersi dixerunt: Saluberrimæ professiones debuerunt à tanto concedi concilio.

Ca. 10. Ne Episcopus alterius Episcopi plæbes vel fines vsurpet.

Felix Episcopus Baianensis dixit: Nullus debet

bet collegæ ſuo facere iniuriam. Multi enim tranſcendunt ſua, & vſurpant aliena ipſis inuitis. Gratus Epiſcopus dixit: Auaritiæ cupiditatem, radicem omnium malorum eſſe, nemo eſt qui dubitet. *1. Timo. 6.* Proinde inhibendum eſt, ne quis alienos fines vſurpet, aut tranſcendat epiſcopum collegam ſuum, aut vſurpet alterius plæbes, ſine eius petitu: quia inde cætera mala omnia generantur. Vniuerſi dixerunt: Placet, placet.

Ca. 11. De numero iudicantium presbyterorum.

Si quis tumidus vel contumelioſus extiterit in maiorem natu, vel aliquam cauſam habuerit, à tribus vicinis Epiſcopis, ſi Diaconus eſt, arguatur: ſi presbyter à ſex: ſi Epiſcopus à duodecim conſacerdotibus audiatur. Vniuerſi dixerunt Epiſcopi: Contemptus debet contumaciæ & ſuperbiæ in omnibus frangi, cauſa verò pro perſonis à ſtatuto numero audiatur. *11. qu. 7. Si quis tumidus.*

Ca. 12.

Optantius Epiſcopus circuibat & vſurpabat populos Antigoni Epiſcopi vicini, componitur hæc lis per ſynodum.

Canon 13. eſt in ſecundo Arelatenſi. 14. & in primo 12.

In 14. Canone commendatur obſeruatio conſtitutionũ huius concilij, & ſubſcribunt Epiſcopi.

Finis Concilij Carthaginenſis primi.

Decreta Marci papæ:

Marcus natione Romanus, ſedit annos 2. menſes 8. dies 21. temporibus Conſtantini Iunioris. Quæ ſub illo acta ſunt, habes hiſto. tripar. lib. 4. c. 33. Papa. 33. Sub Petro. *an. d. 336. Marcus põ. 33 Hic ſymbolum inſeruit.*

Hic miſit ad Athanaſium & Epiſcopos Aegypti 70. Canones Nicæni concilij, fideliter tranſcriptos ex exemplaribus quæ Syluester Papa re-

liquerat Romæ, nunc non extant nisi 20. canones. Bona pars horum viginti est in concilio Arelatensi 2. & aliqui illorum 70. (quos nunc non habemus) sunt in prædicto concilio.

Decreta Iulij papæ.

an.d. 338. Iulius 1. pōt. 34. Tēpore huius Arriani hæresis inualuit.

Iulius primus papa, natione Romanus, sedit annos 15. de quo habes historiæ tripartitæ libro. 4. cap. 4. & infra. Extat epistola eius increpatoria ad Episcopos Orientales pro causa Athanasij Episcopi Alexandrini, lectione digna. 34. Papa sub Petro.

Romanæ synodus sub Iulio pōti. Sub eodē Colon. syn.

Sub eodem Iulio celebrata est synodus Romana, in qua conuenerunt 116. Episcopi contra Arrium & eius discipulos, quem damnarunt cum suis dogmatibus, præsidente Iulio, confirmantes acta in synodo Nicæna: De hac synodo nihil prætereа habetur.

Sub eodem celebrata est synodus Coloniensis contra Eufratam blasphemum, & hæreticum, qui Christum negabat Deum. Damnatus est, & priuatus Episcopatu.

Concilium Antiochenum.

Antiochenum Concilium.

Regulæ Antiocheni Concilij expositæ apud Antiochiam.

SAncta & pacatissima synodus in vnum congregata, his qui per singulas prouincias sunt, vnanimis sanctis, & consacerdotibus in Domino salutem. Gratia & veritas Iesu Christi Domini & & saluatoris nostri, sanctam & Antiochenam ecclesiam visitans, & in vnum connectens per concordiam pacatissimi spiritus, multa quidem & alia perfecit, in omnibus autem suggerente sancto & pacifico spiritu, etiam hoc perfecit, vt quæ visa sunt recte constitui, cum plurima consideratione

&

& iudicio vnà cum omnibus nobis Antiochiam ex diuersis prouincijs in vnum collectis episcopis, in vestram notitiam deferantur. Credimus autem gratiæ Domini, & spiritui sancto pacis, quòd & ipsi conspirabitis nobis, tanquam in vnam fuissetis virtutem, & nobiscum orationibus adnitentes, magis autem muniti, & in Spiritu sancto præsente ijsdem ipsis quæ definita sunt, consentientes, & ea quæ visa sunt recta roborantes, cum consensu sancti spiritus consignabitis. Sunt autem prefiniti canones eclesiastici hi qui infra sunt scripti.

Canon primus.

Non licere Pascha diuerso tempore facere, nec cum Iudæis celebrare, sicut in Niceno concilio statutum est.

Ca. 2. Non licere cum excommunicatis communicare.

Omnes qui ingrediuntur Ecclesiam Dei, & scripturas sacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, sed pro quadam intemperantia se à perceptione sanctæ communionis auertunt, hi de ecclesia remoueantur, quandiu per confessionem pœnitentiæ fructus ostendant, & precibus indulgentiam consequantur. Cum excommunicatis autem non licere cõmunicare, nec cum his qui per domos conueniunt, deuitantes orationes ecclesiæ simul orandum est. Ab alia quoq; ecclesia non suscipiendum, quia in alia minimè congregatur. Si quis autem de Episcopis aut presbyteris, vel Diaconis, seu quilibet ex clero deprehensus fuerit cum excõmunicatis communicare, etiam iste priuetur communione, tanquam qui regulam confundat ecclesiæ.

Ca. 3. Non debere clericum ad ecclesiam migrantem ibi perseuerare.

7.q.1. Si quis presbyter. Si quis presbyter aut diaconus, aut omnino quilibet ex clero parochiam propriam deserens ad aliam properauerit, vel omnino demigrans in alia parochia per multa tempora nititur immorari, vlterius ibidem non ministret, maxime si vocāti suo episcopo, & regredi ad propriam parochiam, com monenti, obedire contempserit. Quòd si in hac indisciplinatione perdurat, à ministerio modis om nibus remoueatur, ita vt nequaquam locum restitutionis inueniat. Si verò pro hac causa damnatum alter episcopus suscipiat, hic etiam à communi coërceatur synodo, velut qui ecclesiastica constituta dissoluat.

Ca.4. Non licere episcopo vel clerico si exauctorizatus fuerit, ministrare.

11.q.4. Si quis episcopus. Si quis episcopus damnatus à synodo, vel pres byter aut diaconus à suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro cōtingere, siue episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed communicantes ei omnes abijci de ecclesia, & maxime si postea quàm didicerit aduersum memoratos prolatam fuisse sententiā, eisdem communicare tentauerit.

Ca.5. Ne clerici contempto episcopo seorsum se colligant.

Si quis presbyter aut diaconus episcopum pro prium contemnens, se ab ecclesia sequestrauit, & seorsum colligens altare constituit, & commonen ti episcopo non acquieuerit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterū conuocanti, hic dānetur omnimodo, nec vltra remediū cōsequatur, quia suā recipere non potest dignitatē. Quòd si ec clesiam cōturbare, & solicitare persistat, tanquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

Ca.6.

Ca. 6. De excommunicatis.

Si quis à proprio episcopo communione priuatus est, non ante suscipiatur ab alijs quàm suo reconcilietur episcopo, aut certe ad synodum quæ congregatur occurrens pro se satisfaciat, & persuadens concilio, sententiam suscipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos & presbyteros & diaconos, omnesque qui sub regula esse monstrantur. *11. q. 3. Si quis à proprio.*

Ca. 7. De peregrinis.

Nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitijs suscipiatur epistolis. *dist. 71. Nullus absque.*

Ca. 8. Vt epistolæ à solo fiant Corepiscopo.

Presbyteri qui sunt in agris, canonicas epistolas dare non possunt, ad solos tantum vicinos episcopos literas destinabunt. Corepiscopi autẽ qui sunt irreprehẽsibiles, dare possunt pacificas, id est, generales epistolas.

Ca. 9. De Metropolitanis episcopis.

Per singulas regiones episcopos conuenit nosse Metropolitanum episcopum, solicitudinem totius prouinciæ gerere. Propter quod ad Metropolim omnes vndique qui negotia videntur habere, cõcurrant. Vnde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros episcopos agere, secundùm antiquam à patribus nostris regulam constitutã, nisi ea tantũ quæ ad suam diœcesim pertinẽt, possessionesq́; subiectas. Vnusquisque enim episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, vt regat iuxta reuerentiam singulis competẽtem, & prouidentiã gerat omnis possessionis quæ sub eius est potestate, ita vt presbyteros & diaconos ordinet, & singulis suo iudicio comprehẽdat. Amplius autem nihil agere tentet per Antistitem Metropolitanum, nec Metropolitanus sine cæterorum gerat consilio sacerdotum. *6. q. 3. Per singulas.*

Ca.10. De his qui vocantur Corepiſcopi.

Qui in vicis vel poſſeſsionibus Corepiſcopi nominantur, quanuis manus impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & vt Epiſcopi conſecrati ſint, tamen ſanctæ ſynodo placuit vt modum proprium recognoſcant, vt gubernent ſibi ſubiectas eccleſias, earumque moderamine curaque contenti ſint. Ordinent etiam lectores & Subdiaconos, atque exorciſtas, quibus promotiones iſtæ ſufficiant. Nec presbyterum verò nec Diaconum audeát ordinare, præter ciuitatis Epiſcopum, cui ipſe cum poſſeſsione ſubiectus eſt. Si quis autem tranſgredi ſtatuta tentauerit, depoſitus, quo vtebatur honore priuetur. Corepiſcopum verò ciuitatis Epiſcopus ordinet cui ille ſubiectus eſt.

Ca.11. De Epiſcopis vel clericis adeuntibus Imperatorem.

23.q.8. *Si quis Epiſcopus.* Si quis Epiſcopus aut presbyter, aut quilibet regulæ ſubiectus eccleſiæ, præter concilium & literas Epiſcoporum prouinciȩ, & præcipuê Metropolitani, adierit Imperatorem, hunc reprobari & abijci oportere non ſolum à communione, verum & ab honore, cuius particeps videtur exiſtere, quia venerandi principis auribus moleſtiam tentauit inferre contra leges eccleſiæ. Si igitur adire principem neceſſaria cauſa depoſcit, hoc agatur cum tractatu & conſilio Metropolitani, & cȩterorum Epiſcoporum qui in eadem prouincia commorantur, qui etiam proficiſcentem ſuis proſequantur epiſtolis.

Ca. 12. De damnatis Epiſcopis aut clericis adeuntibus Imperatorem.

10.q.5. *Si quis à proprio.* Si quis à proprio Epiſcopo presbyter, aut diaconus, aut à ſynodo fuerit Epiſcopus fortè damnatus, & Imperatoris auribus moleſtus extiterit, oporteat ad maius Epiſcoporum conuerti concilium,

lium,& quę putauerint habere iusta, plurimis Episcopis suggerant, eorumque discusiones ac iudicia præstolentur. Si verò hæc paruipendentes molesti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitus opperiri dijudicamus.

Ca.13. Ne episcopi in aliena prouincia ordinationes efficiant.

Nullus Episcopus ex alia prouincia audeat ad aliam transgredi, & ad promotionem ministerij aliquos in ecclesijs ordinare, licet consensum videantur præbere nonnulli, nisi literis tam Metropolitani, quàm cæterorum qui cum eo sunt Episcoporum rogatus adueniat, & sic ad actionem ordinationis accedit. Si verò nullo vocante inordinato more deproperet super aliquibus ordinationibus & ecclesiasticis negotijs ad eum non pertinentibus componendis, irrita quidem quæ ab eo geruntur existant, ipse verò incompositi motus sui, & irrationabilis audaciæ subeat vltionem, ex hoc iam damnatus à sancto concilio. *9.q.1. Nullum Episcopum.*

Ca.14. De episcopis accusatis.

Si quis Episcopus de certis criminibus iudicetur, & contingat de eo comprouinciales Episcopos disidere, cum iudicatus ab alijs innocens creditur, reus ab alijs æstimatur: pro totius huius ambiguitatis absolutione sanctę synodo placuit vt Metropolitanus Episcopus à vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuersiam tollant, vt per eos simul & per comprouinciales Episcopos, quod iustum visum fuerit, approbetur. *6.qu.4. Si quis Episcopus.*

Ca.15. De quibus vt supra.

Si quis Episcopus de certis criminibus accusatus, condemnetur ab omnibus Episcopis eiusdem prouinciæ, cunctique consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud *6.qu.4. Si quis Episcopus.*

alios

alios nullò modo iudicari, ſed firmam concordantiam epiſcoporum prouinciæ manere ſententiam.

Ca.16. De epiſcopis vacantibus.

Di. 92. Si quis epiſcopus. Si quis epiſcopus vacans in eccleſiam vacãtem proſiliat, ſedemq́; peruadat abſque integro perfectoq́; concilio, hic abijciatur neceſſe eſt, & ſi cunctus populus quem diripuit, eũ habere delegerit. Perfectum vero concilium illud eſt, vbi interfuerit Metropolitanus antiſtes.

Ca.17. De epiſcopis qui cum ad Epiſcopatum, conuocantur, euitant.

D. 92. Si quis epiſcopus per manus. De reſidentia epiſcoporũ Siquis epiſcopus per manus impoſitionem epiſcopatum acceperit, & præeſſe populo conſtitutus miniſterium ſubire neglexerit, nec acquieuerit ire ad eccleſiam ſibi commiſſam, hunc oportet communione priuari donec ſuſceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiuſdem prouinciæ ſynodus ſacerdotum.

Ca.18. De eiſdem quibus ſupra.

d.92. Si quis epiſcopus ordinatus. Si quis epiſcopus ordinatus ad parochiam minime cui eſt electus, acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quòd eum aut populus vetet, aut propter aliam cauſam non tamen eius vitio perpetratam, hic & honoris ſit & miniſterij particeps, dummodo nil moleſtus eccleſiæ rebus exiſtat, vbi miniſtrare cognoſcitur. Quem etiam obſeruare conueniet quicquid ſynodus perfecta prouinciæ, quod viſum fuerit, iudicando decreuerit.

Ca.19. Non licere epiſcopum ordinari ſine conſilio Metropolitani.

d.65. Epiſcopus non eſt. Epiſcopus præter ſynodum, & præſentiam Metropolitani, nullatenus ordinetur.

Ca. 20. Vt bis in anno ſynodus celebretur.

d. 18. propter. Propter vtilitates eccleſiaſticas, & abſolutiones earum rerum quæ dubitationem controuerſiamq́ue recipiunt, optimè placuit vt per ſingulas quaſ

que

que prouincias episcoporum concilia bis quotannis celebrentur.

Ca.21. Ne episcopus de vna parochia in aliam transeat.

Episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, nec sponte sua prorsus insiliēs nec vi coactus à populis, nec ab episcopis necessitate compulsus, maneat autem in ecclesia quam primitus à Deo sortitus est, nec inde transmigret secundùm pristinum de hac re terminum constitutum. *7.q.1.episcopum.*

Ca.22. Episcopum non debere in alienam irruere ciuitatem.

Episcopus alienam ciuitatem quæ non est illi subiecta, non adeat, nec ad possessionem accedat quæ ad eum non pertinet, super ordinatione cuiusquam, nec constituat presbyteros aut diaconos alteri subiectos episcopo, nisi forte cum consilio & voluntate regionis episcopi. Si quis autem tale aliquid facere tentauerit, irrita sit eius ordinatio, & ipse coërceatur à synodo. Nam si ordinare non potuerit, nullatenus iudicabit. *9.q.2.episcopum nō liceat.*

Ca.23. Episcopo non licere successorem sibi constituere.

Episcopo non licere pro se alterum successorē sibi constituere, licet ad exitum vitæ perueniat. Quòd si tale aliquid factum fuerit, irritum esse huiuscemodi est constitutum. Seruetur autē ius ecclesiasticum id continens oportere non aliter fieri nisi cum synodo & iudicio episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, eum qui dignus extiterit, promouere. *8.q.1. episcopum nō liceat. Episcopo nō licet successorē sibi cōstituere.*

Ca. 24. De rebus ad ecclesiam pertinentibus.

Quæ sunt ecclesiæ, sub omni solicitudine & cōscientia bona, & fide quæ in Deum est, qui cuncta considerat iudicatque, seruentur, quæ etiam dispensanda sunt iudicio & potestate pontificis *9.q.1. Quæcunque res.*

cui commissus est populus, & animæ quæ in ecclesia congregantur. Manifesta verò sint quæ pertinere videntur ad ecclesiam, cum notitia presbyterorum & Diaconorum qui circa ipsum sunt, ita vt agnoscant, nec ignorent quæ sint ecclesiæ propria, nec eos aliquid lateat: vt si contigerit Episcopum migrare de seculo, certis existentibus rebus quæ sunt ecclesię, nec ipsæ collapsę depereant, nec quæ propria probantur Episcopi, sub occasione rerum peruadantur ecclesiæ. Iustum namque & acceptum est coram Deo & hominibus, vt sua Episcopus quibus voluerit derelinquat: & quæ ecclesiæ sunt, eidem conseruentur ecclesię, vt nec ecclesia aliquod patiatur incommodum, nec Episcopus sub occasione proscribatur ecclesię, & in causas incidant qui ad eam pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingrauetur.

Ca. 25. Vt episcopus dispensandi res ecclesiasticas habeat potestatem.

12.q. episcopus ecclesiasticarũ rerum. Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reuerentia & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis quàm in fratrum qui ab eo suscipiuntur, necessarijs vsibus profuturis, ita vt in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum *1. Timo. 6.* Apostolum sic dicentem: Habentes victum & tegumentum, his contenti simus. Quòd si contentus istis minimè fuerit, conuertat autem res ecclesiæ in suos vsus domesticos, & eius commoda, vel agrorum fructus non cum presbyterorum conscientia Diaconorumq́ue pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filijsq́ue committat, vt per huiusmodi personas occultè cæteræ lædantur ecclesiæ, synodo prouinciæ pœnas iste persoluat. Si autem & aliter accusetur

cuſetur epiſcopus, aut presbyteri qui cũ ipſo ſunt, quòd ea quæ pertinent ad eccleſiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet eccleſiaſtica facultate ſibimet vſurpent, ita vt ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi verò & blaſphemijs tam ſermo prædicationis, quá hi qui diſpenſant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, ſancta ſynodo id quod condecet, approbante. Et ſubſcripſerunt. 30. Epiſcopi qui in eodem concilio conuenerunt.

Subſcriptio epiſcoporum.

De hac ſynodo legitur in Decretis d. 16. c. Sexta Synodus.

Finis concilij Antiocheni.

Probatum eſt concilium Antiochenum in ſexta ſynodo generali Conſtantinopoli in Trullo celebrata, vt ex ſecundo canone æditionis Græcæ conſtat, & per Dionyſium Papam, vt patet per Euſeb. lib. 7. ca. 24. & 25. in hiſt. Eccle.

Concilium Sardicenſe, ſub Iulio primo papa, de cuius origine & cauſa qua congregaretur, habes in hiſtoria Tripar. lib. 4. ca. 21.

Concilium Sardicenſe

Congregatum eſt præcepto Conſtantij Imperatoris, vt Athanaſius ad ſuam rediret eccleſiá à qua expulſus fuerat per hæreticos epiſcopos Arrianos. Conuenerunt in eo concilio Orientales & Occidentales Epiſcopi. Occidentales circiter 300. Orientales verò 76. Qui tamẽ continuo diſcedentes à concilio ſeorſum fecere conciliũ aliud in quo ſtatuerunt dogmata Arrij, vt habes in hiſtoria prædicta. Cauſa diſceſſus fuit, quia dixerũt ſe nolle ad verba procedere, niſi prius à concilio ſubmouerentur Pauli & Athanaſij defenſores: quod Occidentales paſsi non ſunt. Cui concilio affuit Oſius epiſcopus Cordubenſis, qui & affuit in Concilio Nicæno. Celebratum eſt anno 11. ab

obitu Constantini patris duorum Augustorum, Constantis & Constantij, vt habes lib. 4. Ecclesiasticæ historiæ Triper. cap. 23.

Ca. 1. De episcopis qui ciuitates mutauerint.

d. 8. Mala cõsuetudo. Prohibetur mutatio episcoporum de vna ad aliam ecclesiam.

Osius Episcopus dixit: Non minus mala cõsuetudo, quàm perniciosa corruptela, funditus eradicanda est, ne cui liceat Episcopo de sua ciuitate ad aliam transire ciuitatem. Manifesta est enim causa qua hoc facere tentant, cùm nullus in hac re inuẽtus sit Episcopus, qui de maiori ciuitate ad minorem transiret. Vnde apparet auaritiæ ardore eos inflammari, & ambitioni seruire, & vt dominationem agant. Si omnibus placet, huiusmodi pernicies sæuius & austerius vindicetur, vt nec laicam communionem habeat qui talis est. Responderũt vniuersi: Placet.

Ca. 2. De eisdem episcopis.

Osius Episcopus dixit: Etiam si talis aliquis extiterit temerarius, vt fortassis talem excusationem afferẽs assereret, quòd à populis literas acceperit, cùm manifestũ sit potuisse plures præmio & mercede corrumpi eos qui syncerã fidem non habent vt clamarent in ecclesia, & ipsum petere viderentur episcopum: Omnino has fraudes damnandas esse arbitror: ita vt nec laicam in fine communionem talis accipiat. Si verò omnibus placet, Statuite. Synodus respondit: Placet.

Ca. 3. De episcopo adiudicato.

6. q. 4. Osius episcopus.

Osius Episcopus dixit: Illud quoque necessario adijciendum est, vt episcopi de sua prouincia ad aliã prouinciã in qua non sunt Episcopi non transeant, nisi fortè à fratribus suis inuitati, ne videamur ianuam claudere charitatis. Quòd si in aliqua prouincia aliquis episcopus contra fratrem suum episcopum litem habuerit, vnus de duobus ex alia prouincia aduocet episcopum cognitorẽ.

Quòd

Quòd si aliquis episcopus iudicatus fuerit in alia causa, & putat se bonam causam habere, vt iterum concilium renouetur, si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur ab his qui causam examinarunt, Iulio Romano episcopo: & si iudicauerit renouandum esse iudicium renouetur & det iudices. Si autem probauerit talem causam esse, vt non refricentur ea quæ acta sunt, quæ decreuerit confirmata erunt. Si hoc omnibus placet? Synodus respondit, Placet. *Causæ episcoporum deferendæ ad episcopum Romanum*

Ca.4. De episcopis depositis.

Gaudentius episcopus dixit: Addendum, si placet, huic sententię, quam plenam sanctitate protulisti, vt cùm aliquis episcopus depositus fuerit eorum episcoporum iudicio, qui in vicinis locis cõmorantur, & proclamauerit agendum sibi negotium in vrbe Roma, alter episcopus in eius cathedra post appellationem eius qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata.

Ca.5. Quando quis debeat à vicinis prouinciæ episcopis ordinari.

Osius episcopus dixit: Si contigerit in vna prouincia in qua plurimi fuerint episcopi, vnum fortè remanere episcopum, ille verò per negligentiã noluerit ordinare episcopum, & populi conuenerint, episcopi vicinæ prouinciæ debent illũ prius conuenire episcopum qui in ea prouincia moratur, & ostendere quod populi petant sibi rectoré, & hoc iustum esse vt & ipse veniat, & cum ipso ordinet episcopum. Quod si conuentus literis tacuerit & dissimulauerit, nihilque rescripserit, satisfaciendum esse populis, vt veniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum. *d.65.c.fin.*

Ca.6. De non ordinandis episcopis per vicos.

Licentia verò danda non est ordinandi episcopũ aut in vico aliquo, aut in modica ciuitate, cui sufficit vnus presbyter, quia nõ est necesse ibi episcopum fieri, ne vilescat nomẽ episcopi & authoritas. Nõ debẽt illi ex alia prouincia inuitati facere episcopum, nisi aut in his ciuitatibus quæ episcopos habuerunt, aut si qua talis, aut tam populosa est ciuitas quæ meretur habere episcopũ. Si hoc omnibus placet? Synodus respondit, Placet.

Ca.7. De Episcopis accusatis.

11.q.9. *Si quis episcopus.* Osius episcopus dixit: Placuit autem vt si episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus est, & confugerit ad episcopum Romanæ ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit vt renouetur iudicium vel discussionis examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiát. Quòd si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanum, vt è latere suo presbyterum mittat: erit in potestate episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse qui præsentes cùm episcopis iudicent, habentes ei authoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit episcopos sufficere vt negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio iudicauerit.

Ca.8. Vt episcopi passim ad comitatum non pergant.

Osius Episcopus dixit Importunitates & nimia frequentia & iniustæ petitiones fecerunt nos non tantã habere vel gratiam vel fiduciam, dum quidam non cessant ad comitatũ ire Episcopi, & maxi-

maximè Aphri, qui(ficuti cognouimus)ſanctiſsimi fratris & coëpiſcopi noſtri Grati ſalutaria conſilia ſpernunt atq; contemnunt, vt non ſolum ad comitatũ multas & diuerſas eccleſiæ non profuturas proferant cauſas, vt fieri ſolet, aut oportet, vt aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis ſubueniatur, ſed & dignitates ſeculares & adminiſtrationes quibuſdam poſtulant. Hæc itaq; prauitas olim nõ ſolum murmurationes, ſed & ſcandala excitat. Honeſtum eſt autem vt Epiſcopi interceſsionem his præſtent, qui iniqua vi opprimitur, aut ſi vidua affligatur, aut pupillis expolietur: ſi tamen iſthęc nõmina iuſtam habeant cauſam, aut petitionem. Si vobis ergo fratres chariſsimi placet, decernite ne epiſcopi ad comitatum accedant, niſi fortè hi qui religioſi Imperatoris literis, vel inuitati vel vocati fuerint. Sed quoniam ſæpe contingit, vt ad miſericordiam eccleſiæ confugiant qui iniuriam patiuntur, aut qui peccantes in exilio vel inſulis dãnantur, aut certè quamcunque ſententiam ſuſcipiunt, ſubueniendum eſt his, & ſine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, ſi vobis placet. Vniuerſi dixerũt: Placet, & cõſtituatur.

Ca.9. De diaconis ad comitatum dirigendis.

Oſius epiſcopus dixit: Hoc quoq; prouidentia veſtra tractare debet, qui decreuiſtis ne epiſcoporum improbitas nitatur, vt ad comitatum pergãt. Quicunque ergo quales ſuperius memorauimus preces habuerint vel acceperint, per diaconum ſuum mittant, quia perſona miniſtri inuidioſa non eſt, & quæ impetrauerit, celerius poterit referre. Et hoc conſequens eſſe videtur, vt de qualibet prouincia epiſcopi ad eum fratrem & coëpiſcopũ noſtrum preces mittant qui in metropoli conſiſtit vt ille & diaconum eius, & ſupplicationes deſtinet tribuens commendatitias epiſtolas pari ratione ad

ne ad fratres & Coëpiscopos nostros, qui in illo tempore in his regionibus & vrbibus morantur in quibus Felix & beatus Augustus rempublicam gubernat. Si verò habeat episcopus amicos in palatio qui cupit aliquid, quod tamen honestum est impetrare, non prohibetur per diaconum suum rogare, ac significare his quos scit benignam intercessionem sibi absenti posse pręstare.

Ca.10. Quod sit eundum ad comitatum pro pupillis & viduis.

Si verò Romam venerint (sicut dictum est) sanctissimo fratri & Coëpiscopo nostro Romanæ ecclesiæ preces quas habent tradãt, vt & ipse prius examinet, si honestæ & iustæ sunt, & pręstet diligentiam atque solicitudinem vt ad comitatum perferantur. Vniuersi dixerunt placere sibi, & honestum esse consilium.

Alipius episcopus dixit: Si propter pupillos & viduas, vel laborãtes, qui causas nõ iniquas habẽt susceperint peregrinationis incõmoda, habebunt aliquid rationis. Nũc verò cũ ea postulent præcipuè quæ sine inuidia hominũ, & sine reprehẽsione esse nõ possunt, nõ necesse est ire ad comitatũ.

Ca.11. Quòd episcopi euntes ad comitatum solicitè discutiant.

Gaudentius episcopus dixit: Ea quæ salubriter præmonuistis cõuenientia & æstimatione omniũ & Deo placitura & hominibus, tenere hãc firmitatẽ possunt, si metus huic sentẽtię cõiugatur. Scimus enim & ipsi, sæpissime propter paucorũ impudentiam religiosum sacerdotale nomẽ fuisse reprehẽsum. Si igitur aliquis contra omnium sententiam nisus, voluerit ambitioni magis placere quã Deo, is debet scire causis redditis, honorem dignitatemq; se amissurũ. Quod ita demum cõpleri poterit, si vnusquisque nostrũ qui in Canali

con-

cõstitutus est, cũ progredientẽ episcopum viderit iniquitas transitũ eius, causas videat, quo tendat agnoscat, & siquidẽ eũ inuenerit ire ad comitatũ, requirat & illud quod superius cõprehensum est, ne fortè inuitatus est, vt ei facultas eũdi permittatur. Si verò (vt superius memorauit sanctitas vestra) propter desideria & ambitiones ad comitatũ pergat, neq; in literis eius scribatur, neque in cõmunionẽ recipiatur. Si vobis placet, omnium sententia cõfirmari debet. Vniuersi dixerunt hoc honestum esse, & placere sibi hanc constitutionem. Osius episcopus dixit: Sed & moderatio necessaria est dilectissimi fratres, ne adhuc aliqui nescientes quid decretum sit in synodo, subito veniant ad ciuitates eas quæ in Canali sunt. Debet ergò episcopus ciuitatis ipsius admonere eũ & instruere, & ex eo loco diaconum suum mittat, Admonitus ipse tamen redeat in parochiam suam.

Ca. 13. Vt ne ex laico quilibet Episcopus ordinetur.

Osius episcopus dixit: Et hoc necessariũ arbitror, vt diligentissime tractetis, si fortè aut diues aut scholasticus de foro aut ex administratore episcopus fuerit postulatus, vt non prius ordinetur nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi aut Prsbyteri fuerit perfunctus, & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus. Potest enim per has promotiones quę habebunt vtique prolixum tempus, probari qua fide sit, quáue modestia, qua grauitate & verecundia, & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur, quia conueniens non est, nec ratio vel disciplina patitur, vt temere & leuiter ordinetur aut Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui neophytus est, maximè cum & magister gentium beatus Apostolus

d. 16. Osius episcopus.

1. Timo. 3.

ſtolus ne hoc fieret denunciaſſe & prohibuiſſe vi deatur, ſed hi quorum per longum tempus exami nata ſit vita, & merita fuerint comprobata. Vniuerſi dixerunt: placere ſibi hęc.

Ca.14. Vt Epiſcopus in aliena prouincia non immoretur.

Oſius epiſcopus dixit: Et hoc quoque ſtatuere debetis, vt epiſcopus ſi ex alia ciuitate cum venerit ad aliã ciuitatẽ, vel ex prouincia ſuã ad aliam prouinciã, & ambitioni magis quã deuotioni ſeruiẽs voluerit in aliena ciuitate multo tẽpore reſidere (fortè enim euenit epiſcopũ loci nõ eſſe tã inſtructũ neq; tã doctũ) is verò qui aduenit, incipiat cõtẽnere eũ, & frequẽter facere ſermonem vt dehoneſtet & deformet illius perſonam, ita vt ex hac occaſione non dubitet relinquere adſignatam ſibi eccleſiam, & tranſeat ad alienam. Definite ergò tempus, quia & non recipi epiſcopum inhumanum eſt, & ſi diutius reſideat, pernicioſum eſt, hoc ergò ne fiat prouidendum eſt. Memini autem ſuperiore concilio fratres noſtros conſtituiſſe, vt ſi quis laicus in ea in qua commoratur ciuitate, tres dominicos dies, id eſt per tres ſeptimanas non celebraſſet conuentum, communione priuaretur. Si ergò hæc circa laicos conſtituta ſunt, multò magis epiſcopo nec licet nec decet, ſi nulla ſit tam grauis neceſsitas quę detineat, vt amplius ſupraſcripto tempore abſens ſit ab eccleſia ſua. Vniuerſi dixerunt placere ſibi.

De reſidẽtia epiſcoporum in ſua eccleſia

Ca.15. Quòd non liceat epiſcopo à ſua eccleſia plus tribus hebdomadis abeſſe.

Oſius epiſcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, ſunt quidam fratres & coepiſcopi noſtri qui non eam ciuitatem poſsident in qua videtur epiſcopi eſſe cõſtituti, vel certè quòd paruam rem illic habeant, alibi autem idonea prædia habere

cognoſ-

cognoſcuntur, vel affectionem proximorum quibus indulgeant, hactenus permitti eis oportet vt accedant ad poſſeſsiones ſuas, & diſponant vel ordinent fructum laboris ſui, vt poſt tres dominicos, id eſt poſt tres hebdomadas ſi morari neceſſe eſt, in ſuis potius fundis morentur. Aut ſi eſt proxima ciuitas in qua eſt presbyter, ne ſine eccleſia videatur facere diem Dominicum, illuc accedat, vt neque res eius domeſticæ per abſentiam eius detrimentum ſuſtineant, & non frequenter veniendo ad ciuitatem in qua Epiſcopus moratur, in ſuſpicionem iactantiæ & ambitionis euadat. Vniuerſi dixerunt placere ſibi.

Ca.16. De clericorum excommunicatione.

Oſius Epiſcopus dixit: Hoc quoque omnibus placeat, vt ſiue Diaconus ſiue presbyter, ſiue quis clericorum ab Epiſcopo ſuo communione fuerit priuatus, & ad alterum perrexerit Epiſcopum, & ſcierit ille ad quem confugit, eum ab Epiſcopo ſuo fuiſſe abiectum, nōn oportere vt ei communionem indulgeat. Quòd ſi fecerit, ſciat ſe conuocatis Epiſcopis cauſas eſſe dicturum. Vniuerſi dixerunt: Hoc ſtatutum, & pacem ſeruabit, & concordiam cuſtodiet.

Ca. 17. De excommunicatis apud vicinos Epiſcopos audiendis.

Oſius Epiſcopus dixit: Quod me adhuc mouet, *11.qu.3.Si*
reticere non debeo. Si Epiſcopus fortè iracundus *fortè.*
(quod eſſe non debet) citò & aſperè commoueatur aduerſus presbyterum ſiue Diaconum ſuum, & exterminare eum de eccleſia voluerit, prouidendum eſt ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideò habeat poteſtatem is qui abiectus eſt, vt Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa eius audiatur ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audienti rogantiam. Et ille Epiſ-

copus qui aut iuſtè aut iniuſtè eum abiecit, patienter accipiat vt negotium diſcutiatur, vt vel probetur ſententia eius à plurimis, vel emendetur. Tamen priuſquam omnia diligenter & fideliter examinentur, eum qui fuerit à communione ſeparatus, ante cognitionem nullus alius debet præſumere vt eum communioni ſociet. Hi verò qui conueniunt ad audiendum, ſi viderint clericorum eſſe faſtidium & ſuperbiam, quia iam non decet vt epiſcopus iniuriam vel contumeliam patiatur, ſeuerioribus eos verbis caſtigent, vt obediant honeſta præcipienti Epiſcopo, qui ſicut ille clericis ſyncerum exhibere debet amorem charitatis, ita quoq; viciſsim miniſtri infucata debent Epiſcopo ſuo exhibere obſequia.

Ca.18. De non ſolicitandis clericis alienis.

Ianuarius Epiſcopus dixit: Illud quoque ſtatuat ſanctitas veſtra, vt nulli Epiſcopo liceat alterius Epiſcopi ciuitatis miniſtrum eccleſiaſticum ſolicitare, & in ſuis parochijs ordinare, Vniuerſi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia, & ideò prohibet omnium ſententia, ne quis hoc facere audeat.

Ca.19. Non licere Epiſcopo, alterius clericum in ſua eccleſia ordinare.

Oſius Epiſcopus dixit: Et hoc vniuerſi conſtituimus, vt quicunq; ex alia parochia voluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu Epiſcopi ipſius & ſine voluntate ordinare, nō ſit rata ordinatio eius. Quicunq; autem hoc vſurpauerit, à fratribus & Coëpiſcopis noſtris & admoneri debet & corrigi.

Ca. 20. Vt extranei clerici apud Theſſalonicam non tardent.

Aëtius Epiſcopus dixit: Non ignoratis quanta & qualis ſit Theſſalonicenſium ciuitas. Sæpè ad eam veniunt ex alijs regionibus presbyteri & diaconi,

coni, & non ſunt contenti breui tempore morari, & aut reſident ibi, aut certè vix poſt longa ſpatia ad ſua redire coguntur. Vniuerſi dixerunt: Ea tempora quæ conſtituta ſunt circa Epiſcopos, & circa has perſonas, obſeruari debent.

Ca.21. De ſuſcipiendis his qui perſecutionem patiuntur.

Oſius Epiſcopus dixit: Suggerente fratre & Coëpiſcopo noſtro Olympio, etiam hoc placuit, vt ſi aliquis vim perpeſſus eſt, & inique expulſus pro diſciplina & catholica confeſsione, vel pro defenſione veritatis, effugiens pericula, innocens & deuotus ad aliam venerit ciuitatem, non prohibeatur immorari, quandiu aut redire poſsit, aut iniuria eius remedium acceperit: quia durũ eſt eum qui perſecutionem patitur, nõ recipi. Etiam & larga beneuolentia & humanitas ei eſt exhibenda. Omnis ſynodus dixit: Vnuerſa quæ conſtituta ſunt, Catholica eccleſia in vniuerſo orbe diffuſa cuſtodiat. Et ſubſcripſerunt qui conuenerant omnes Epiſcopi diuerſarum prouinciarum, num. 121.

Eſt generale concilium ex vniuerſis orbis prouincijs, receptum ab vniuerſali eccleſia, vt patet d. 16. c. Quod dicitis, ex Nicolao papa, & in ſexta ſynodo generali Conſtantinopoli in Trullo celebrata.

Hieroſolymitanum Concilium ſub eodem Iulio celebratum eſt per Maximum Epiſco- pum, cùm Athanaſius reuerteretur ad eccleſiam ſuam, literis Conſtantij Imperatoris & Iulij Pontificis. In quo hoc tantum actum eſt, vt conſenſu omnium Epiſcoporum reſtitueretur Athanaſius ad communionem & priſtinam dignitatem. Quę habentur fuſius hiſtoriæ Tripertitæ, libro 4. cap. 34. *Concilium Hieroſolymitanum.*

Paulò

Concilium Syrmieñ. Paulò post iussit Imperator Constantius, in Syrmio congregari concilium, in quo tradiderunt regulas fidei orthodoxas contra Arrium, in quibus interpretati sunt locum illum Genes.19. Pluit dominus à domino, vt sit sensus. Non quòd ipse pater à semetipso pluere dicatur, sed pluit dominus filius à domino patre. De hoc concilio habetur hist.triper.lib.5.ca. 3, &c. Adfuit Osius Episcopus Cordubensis, vt refertur in historia prædicta.

Fides Syrmiensis Concilij.

Credimus in vnum Deum patrem, omnipotentem, creatorem & factorem vniuersorum, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Et in vnigenitũ eius Filium, Dominum nostrum, Iesum Christum, qui ante omnia secula ex patre natus est, Deum ex Deo, lumen ex lumine per quem facta sunt omnia in cœlis & in terra, visibilia & inuisibilia, verbum existens, & sapientia, & lumen verum & vita. Qui nouissimis diebus propter nos humanatus est ex sancta virgine, & crucifixus & mortuus, & sepultus. Et resurrexit à mortuis tertia die, & ascēdit in cœlum, & sedet in dextra patris. Et venturus est in consummatione seculi iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique secundùm opera sua, cuius imperium sine fine existēs in secula permanet infinita. Erit enim sedens in dextra patris, non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Et in Spiritum sanctum paraclētum, id est, consolatorem, quem promittens Apostolis post ascensionem ad cœlos esse mittendum, vt doceret & commemoraret eis vniuersa, transmisit. Per quem etiam sanctificantur animæ credentium in ea veraciter. Eos autem qui dicunt

Matt. 16.

Ioan. 14.

ex non existentibus filium, aut ex altera essentia, & non ex Dei, & quia erat tempus aut seculum quando non erat, alienos nouit sancta Ecclesia. Rursus igitur dicimus.

1. Si quis patrem & filium duos Deos dicit, anathema sit.

2. Et si quis Deum Christum, ante secula filium Dei, ministrantem patri ad creationem vniuersorum, non confitetur, anathema sit.

3. Si quis ingenitum, aut partum eius ex Maria natum dicere præsumit, anathema sit.

4. Si quis secundùm præsentiam ante Mariam dixerit filium esse, & non ante secula ex patre natum apud Deum esse, & per ipsum omnia facta, anathema sit.

5. Si quis substantiam Dei dilatari aut contrahi dixerit, anathema sit.

6. Si quis dilatatam substantiam Dei filium dixerit facere, aut dilatationem eius substantiæ filium nominauerit, anathema sit.

7. Si quis affectiuum, aut prolatiuum verbum dixerit Dei filium, anathema sit.

8. Si quis hominem solum dixerit filium, qui ex Maria est, anathema sit.

9. Si quis Deum & hominem ex Maria dicens, Deum ingenitum eundem intelligit, anathema sit. *Apoca. 22. Deut. 22. & Esaiæ 4. & 41.*

10. Si quis illud quod scriptum est. Ego Deus, primus, & ego posteà, & præter me non est Deus: cùm ad destructionem idolorum & Deorum non existentium dictum sit, ad destructionem magis vnigeniti ante secula Dei, Iudaicè percipit, anathema sit.

11. Si quis audiens, Verbum caro factum est, verbum in carnem mutatum putauerit, aut conuersione facta suscepisse carnem, anathema sit. *Ioan. 1.*

12. Si

12. Si quis vnigenitum filium Dei crucifixum audiens, corruptionem, aut passionem, aut conuersionem, aut mutationem aut peremptionem sustinuisse dicit, anathema sit.

Genes. 1. 13. Si quis, quod scriptum est, Faciamus hominem, non patrem ad filium dicere, sed ipsum ad semetipsum asserit dixisse Deum, anathema sit.

Gen. 31. 14. Si quis contra Iacob non filium tanquam
Gen. 19. hominem luctatum esse, sed ingenitũ Deum aut patrem eius dixerit, anathema sit.

15. Si quis illud quod scriptũ est: Placuit dominus à domino, non de patre & filio perceperit, sed ipsum à semetipso pluere dixerit, anathema sit. Pluit enim dominus Filius à domino Patre.

16. Si quis audiens dominũ patrem, aut filium dominum, & dominum patrem & filiũ, & dominus à domino dicens duos asseruerit Deos, anathema sit. Non enim coaptamus filium patri, sed subditum nouimus. Neque enim descendit in corpus
Ibidem. sine voluntate patris, neq; pluit à semetipso, sed à domino, authoritatem videlicet præbente patre. Neque sedet à dextris à semetipso, sed audit dicente patre: Sede à dextris meis.
Psal. 109.

17. Si quis Patrem & Filium, & Spiritum sanctum vnam personam dicit, anathema sit.

18. Si quis Spiritum paraclêtum dicens, ingenitum asserit Deum, anathema sit.

19. Si quis sicuti docuit nos, non alium dicit paraclêtum præter filium, ait enim, & alium paraclêtum mittet vobis pater, quem rogabo ego, anathema sit.

20. Si quis Spiritum dicit patrẽ patris, aut filij, anathema sit.

21. Si quis consilio Dei tanquam vnam creaturam factum asserit filium Dei, anathema sit.

22. Si quis Patrem & Filium & Spiritum sanctum

ctum tres dicit Deos, anathema sit.

23. Si quis nolente patre natum filium dixerit, anathema sit. Non enim inuitus, & vim passus pater necessitate naturali, quasi nolens, genuit filium sed illico, vt voluit, etiam sine tempore, & sine passione ex semetipso genuit eum.

24. Si quis ingenitum, & sine principio dicit filium, tanquam duos sine principio, & duo ingenita dicens, & duos faciens Deos, anathema sit. Caput enim est & principium omnium filius. Caput autem Christi, Deus. Sic enim ad vnum omnium principium quod est sine principio, per filium piè omnia referuntur. *1. Cor. 11.*

Rursus autem subtiliter inspicientes Christianum sensum, dicimus:

25. Si quis Christum Deum, filium Dei ante secula, ministrantē patri ad omnem creationem non dixerit, sed ex quo ex Maria natus est, ex eo dicit filium, & Christum esse vocatum, & initium accepisse vt Deus esset, anathema sit, sicut Samosatenus.

Decreta Liberij papæ.

Liberius natione Romanus, temporibus Constantij, filij Constantini magni, sedit annos sex, menses tres. Deportatur in exilium à Constantio, eò quòd noluisset hæresi Arrianæ consentire, & fuit in exilio annos tres. Sacerdotes congregantes concilium, ordinauerunt in locum eius Episcopum Felicem presbyterum. Et fecit concilium Felix, & inuenit duos presbyteros consentientes Constantio Arriano, nomine Vrsatium & Valentem, & damnauit eos in concilio 48. Episcoporum. Post paucos autem dies zelo ducti Vrsatius & Valens rogauerunt Constantium, vt reuocaret Liberium de exilio. Qui rediens habitauit in cœmeterio Sanctæ Agnetis, apud Germanam *an.d. 354. Liberius pa. 35.*

Constan-

Constantij Augusti. Reuocato Liberio Constantius fecit concilium cum hæreticis, & eiecit Felicęm de Episcopatu, qui erat Catholicus. Qui Felix depositus habitauit in prædiolo suo via Portuensi, vbi & requieuit in pace. Et reuocauit Liberium. Ab eo die fuit persecutio maxima in clero, ita vt intra ecclesiam presbyetri & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur. Ingressus autem Liberius in vrbem Romam, consensit Constantino hæretico. Propter hoc nonnulli putant hunc Episcopum Romanũ fuisse hæreticum, sed hoc leue argumentum est, vt tali nota inuratur Pontifex Christi. Primùm ea historia quòd senserit cum Arrianis, à multis reuocatur in dubium.

Maxima persecutio in clero.

Rationes pro Liberio quòd nõ fuerit hæreticus.

Secundò, in epistola ad Athanasium & Episcopos Aegypti in Alexandrina synodo congregatos, insectatur Arrianos, & gratulatur quòd Episcopi Aegyptiorum permaneant in fide synodi Nicæni.

Tertiò, extat alia epistola vnicè Catholica ad vniuersos Episcopos, in qua cum eruditione & pietate exhortatur, vt nullus propter persecutiones suam relinquat ecclesiam, nec quietem magis eligat, quàm pro populo sibi commisso laborare intendat. Hæc non cohærent cum priori opinione.

Aetius hæresiarches suscitatur.

Sub hoc tempore emersit in Antiochia Syrię alter hæresiarches, cognomento Aëtius, id est sine Deo, vel sine causa. Is enim eadem quæ Arrius sapiebat, sed ab Arrianis se segregabat. Is nihil solidę eruditionis habebat, sed venientes ad se disputationibus sophisticis eludebat. Qui tunc Aetiani, nunc Eunomiani vocantur, quoniam Eunomius notarius eius, eruditus ab illo ęditionem eius hæreticam diuulgauit. Habeș hæc latius triper. hist. lib. 5.

lib.5.c.13.& infra.

Hac tempeſtate fecerunt conciliũ hæretici Antiochiæ contra Athanaſium, & alios Catholicos. Fuit concilium prophanum, non Catholicum.

Sub eodem Liberio Vrſatius & Valens hæretici fecere concilium in Nicæna ciuitate Thraciæ. Vbi ſtatuentes ſua dogmata, diuulgabant illam eſſe fidem quæ ab vniuerſali concilio dictata eſſet & ædita Nicææ: vt ſimilitudine nominis Nicænæ vrbis ſimpliciores hac ſubreptione deciperentur. Putabant enim in Nicæa Bithyniæ eſſe dictatam fidem, ſed nihil profuit eis tale commentum. Paulò poſt nanque confuſi ac deriſi ſunt. *Concilium prophanũ in Nicæa Thraciæ.*

Extat epiſtola Athanaſij, & Aegyptiorum Epiſcoporum ad Liberium de oppreſsionibus Arrianorum, miſſa ex concilio Alexandrino. Valdè tunc opprimebantur Epiſcopi, maximè apud Orientem.

Extant decreta eiuſdem Liberij. Primum, in diebus ieiuniorum nullę lites, nulla contentiones eſſe debent, ſed in Dei laudibus, & opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos qui contentiones & lites quadrageſimæ tempore faciunt, & qui debita à debitoribus exigunt, vt dominus per Prophetam Eſa. 58. Ecce in diebus ieiunij veſtri &c. & debitores veſtros expetitis, ecce ad lites & contentiones ieiunatis. *Primũ decretũ Liberij papæ.*

Secundum, abſtinendum eſt in his 40. diebus ſacratiſsimis à coniugibus, & caſtè & piè viuendum, vt ſanctificato corde & corpore iſti dies tranſigantur, donec perueniatur ad diem ſanctum Paſchæ, quia penè nihil valet ieiunium quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ & eleemoſynæ non commendant. *Secundum*

Tertium, ſi euenerit fames, inæqualitas aëris, peſtilentiæ, vel talis qualiſcunque tribulatio, ſta- *Tertium.*

tim ieiunijs, eleemosynis & obsecrationibus, domini misericordia deprecetur.

Decreta Felicis secundi papæ.

an.d.370. Felix pon. 36. Felix secundus Papa, natione Romanus, sedit annum 1. menses tres. Hic declarauit Constantium filium Constantini hæreticum, & secundò rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi. Et pro hac declaratione ab eodem Constantio martyrio coronatur, & capite truncatur. Papa 36. sub Petro.

Extat Epistola eius vna ad Athanasium, & alios Episcopos Aegypti in Alexandrina synodo congregatos, distincta per 21. capitula.

Concilium Laodicẽse.

Concilium Laodicenum in fine Liberij papæ celebratum. Prouinciale, sed confirmatum in sexta synodo generali, quæ in Trullo celebrata est præsente Constantino.

Congregatum est dictum concilium in Laodicea circa annum Domini 364. sub Papæ Liberij finalibus annis. De eodem autem concilio legitur in decretis d. 16. c. Sexta synodus Laodiceñ. in qua patres 22. statuerunt canones 59. quorum author maximè Theodosius Episcopus extitit.

Sancta synodus quæ apud Laodiceam Phrigiæ Pacatianæ conuenit ex diuersis prouincijs Asiæ, regulas exposuit ecclesiasticas, sicut infra scriptum est.

Ca. 1. De bigamis.

De eo quòd oportet secundùm ecclesiasticum canonem eos qui libere & legitime secundis nuptijs iuncti sunt, nec occultam permistionem operati sunt, pauco tempore exempto, vacare orationibus & ieiunijs, secundùm veniam reddi eis communionem.

Ca. 2.

Ca. 2. De his qui peccatorum lapſus incurrunt.

His qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt, & oratione & confeſsione, ac pœnitentia malorum ſuorum perfectam conuerſionem demonſtrant, pro qualitate peccati, pœnitentię tempus attribuendum eſt, propter miſericordiam & bonitatem Dei. Qui ergo huiuſmodi ſunt, reuocandi, & ad communionem ſunt applicandi. *26. qu. 7. His qui.*

Ca. 3. De Neophytis.

Non oportet neophytum promoueri ad ordinem ſacerdotalem.

Ca. 4. Quòd non liceat coram catechumenis clericos fieri.

Non licere manus impoſitionem ſuper ordinandos, præſentibus catechumenis fieri. *D. 46. Nõ licet.*

Ca. 5. Vt hi qui in ſacrario ſeruiunt, vſuras non exigant.

Non licere fœnerare miniſtris altaris, vel in ſacerdotali ordine conſtitutis, vel vſuras vel lucra quæ ſeſcupla dicuntur, accipere.

Ca. 6. De hæreticis intrantibus in eccleſias.

Non concedendum hæreticis ingreſſum domus Dei in hæreſi permanentibus.

Ca. 7. De Nouatianis & Quartodecimanis.

Nouatianos, vel etiam Quartodecimanos, quos Græci Teſſareſcædecatites appellant, id eſt, qui quartadecima luna primi menſis cum Iudæis Paſcha celebrant, ſed & catechumenos eorum fideles non recipi, priuſquam condemnent omnem hæreſim in qua detinebantur. Plenißimè autem ante omnia, & nunc, quia apud eos fideles dicuntur, ſymbolum fidei doceantur, atque ita vnctos etiam ſancto Chriſmate diuino ſacramento communicare conuenit.

Ca. 8. De Cataphrygis ad eccleſiam venientibus.

Eos qui conuertuntur ab hæresi quæ dicitur Cataphrygarum, qui se in clero constitutos existimant, quanuis magni dicantur, huiusmodi cum omni diligentia catechizari oportet, & baptizari ab ecclesiæ Catholicæ Episcopis & presbyteris.

Ca.9. De his qui ad hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.

Non concedendum in cœmeteria, vel quę martyria hęreticorum dicuntur, Catholicos orationis gratia & petendæ curationis intrare. Sed & qui ierint, si sunt fideles, incommunicabiles factos ad pœnitentiam vsq; ad aliquod tempus redigi. Pœnitentes autem eos, & errasse se confitentes, suscipi oportere.

Ca.10. De his qui cum hæreticis nuptiarum copula iunguntur.

Eos qui ad ecclesiam pertinent, indifferenter filios proprios hæreticorum nuptijs minimè sociare debere.

Ca.11. Non congruere presbyteras ordinare.

D.32. Mulieres quæ. Mulieres quæ apud græcos presbyteræ appellantur, apud nos viduæ seniores, vniuiræ, matricurię appellantur, in ecclesia tanquam ordinatas constitui non debere.

Ca.12. De Episcopalibus ordinationibus.

D.61. Episcopum. Episcopum non oportet præter iudicium Metropolitanorum & finitimorũ Episcoporum constitui ad ecclesiæ principatum. Nec eligantur nisi hi quos multò antè nota probabilisque vita commẽdat, & nihilominus si in sermone fidei & recta operatione per suã conuersationẽ fuerint probati.

Ca.13. Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

De eo quòd non sit populis concedendum electionem facere eorum, qui altaris ministerio sunt applicandi.

Ca.14.

Ca.14. Ad alias parochias, eulogias minime destinandas.

Sanctas oblationes ad vicem eulogiarum, per festiuitatem Paschalem ad alias parochias mitti minimè oportere. *Di.6. Non est permittendum.*

Ca.15. De psalmistis.

Non licere prçter Canonicos psaltes, id est qui regulariter cantores existunt, quique pulpitum ascendunt, & de codice legunt, alium quemlibet in ecclesia psallere.

Ca.16. Vt sanctum Euangelium sabbatis legatur.

Sabbatis Euangelia cum alijs scripturis legenda esse censemus.

Ca. 17. Psalmos sparsim non licere confundi.

In processionibus, non connectere, id est ex diuersis versibus & sensibus libri vnum canticũ minimè coniungere, sed singulorum psalmorum ordinabiliter debere fieri lectionem.

Ca.18. De orationibus quotidianis.

De eo quod semper supplicationes orationum & ad horam nonam & vesperam oportet celebrari.

Ca. 19. De ordine orationum catechumenorum atque fidelium.

Quoniam catechumeno orationem separatim & prius prostratis eis Episcopum oportet celebrare. Quibus egressis orent etiam hi qui in pœnitentia sunt constituti. Et post manus impositionẽ his quoq; ascendentibus, tunc fideles orare debebunt. Quorum tres orationes fiant, vna quidem, id est prima, per silentium, secunda verò & tertia per vocis pronunciationem, & tunc demum osculum pacis dari debere. Et posteà quàm presbyteri Episcopo pacẽ dederint, tunc etiam laicos dare, & tunc oblatio offeratur. Solis autem ministris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare.

Ca.20. De disciplina atque modestia clericorum.

di.99. non oportet. Quoniam non oportet diaconum sedere ante presbyterũ, sed ex iussione presbyteri sedeat. Similiter autem honorificetur & Diaconus à ministris inferioribus & omnibus clericis.

Ca.21. De ministerio subdiaconorum.

di.23. Non oportet. Quoniam non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium, siue sacrarium (quod Greci diaconicon appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

Ca.22. De ministris vt orario non vtantur.

dis.23. Ministrum. Ministrum non oportet orario vti, nec ostia derelinquere.

Ca.23. Non debere lectores cum orarijs suum officium agere.

Quoniam non oportet lectores aut psalmistas orarijs vti, & sic legere aut psallere.

Ca.24. Quòd nullus ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.

di.44. Nõ oportet. Quoniam non oportet clericos seruientes à presbyteris vsque ad diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsque ad ministros, aut lectores, aut psalmistas, aut exorcistas, aut ostiarios, aut etiam eos qui in proposito continentiæ sunt, tabernas intrare.

Ca.25. Quòd non liceat ministris panem dare, aut calicem benedicere.

di.93. Non oportet. Non oportet diaconum panem dare, nec calicem benedicere.

Ca.26. De exorcistis.

d.69. Non oportet. Non oportet exorcizare eos qui needum ab Episcopis sunt prouecti, neque in ecclesijs, neque intra domos.

Ca.27. Non debere clericos vel laicos Agapen vocatos partes tollere.

Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos aut laicos ad Agapen vocatos, partes tollere propter iniuriam quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini posit deputari. d. 42. Non oportet.

Ca.28. In ecclesijs prandia fieri non debere.

Non oportet in basilicis seu ecclesijs Agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere. d. 42. Non oportet in basilicis.

Ca.29. Non debere Christianos sabbatizare.

Non oportet Christianos iudaizare, & in sabbato vacare, sed operari eos in eadem diei, Dominicam præponendo eidem die. Si hoc eis placet, vacent tanquam Christiani. Quòd si inuenti fuerint iudaizare, anathema sint.

Ca.30. De viris cum mulieribus lauacra celebrantibus.

Quoniam non oportet ministros altaris, vel etiam clericos quoslibet, aut continentes se, aut omnem omnino Christianum cum mulieribus lauacra habere communia. Est enim apud Gentiles prima reprehensio. di. 81. Non oportet.

Ca.31. De cauendis hæreticorum connubijs.

Quoniam non oportet cum hæreticis commiscere connubia, vel filios & filias dare, sed potius accipere, si tamen profiteantur Christianos se futuros esse & Catholicos.

Ca. 32. Ab hæreticis eulogias accipere non debere.

Non oportet hæreticorum benedictiones accipere, quoniam maledictiones magis sunt quam benedictiones. 1. q. 1. Non oportet.

Ca.33. De schismaticis.

Non oportet cũ hæreticis vel schismaticis orare.

Ca.34. De martyribus hæreticorum.

Non oportet omnino Christianum derelictis martyribus Christi abire ad falsos martyres. Hi

enim alieni à Deo sunt. Quicunque autem abire voluerint, anathema sint.

Ca.35. De his qui angulos colunt.

Non oportet Christianos, derelicta ecclesia abire, & ad angulos idololatriæ abominandæ congregationes facere: quæ omnia interdicta sunt. Quicunque autem inuentus fuerit occultæ huic idololatriæ vacans, anathema sit, quoniam derelinquẽs Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, accessit ad idola.

Ca.36. De his qui incantationibus vtuntur.

29.q.5.Nõ oportet. Quoniam non oportet ministros altaris, aut clericos, magos & incantatores esse, aut facere quæ dicuntur phylacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos autem qui talibus rebus vtuntur, proijci ab ecclesia iussimus.

Ca.37. De his qui ab hæreticis dona feriatica suscipiunt.

Quoniam non oportet à Iudæis, vel hæreticis feriatica quæ mittuntur accipere, nec cum eis dies agere feriatos.

Ca.38. De Christianis qui Iudæorum azyma comedunt.

Non oportet à Iudæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.

Ca.39. Non licere cum paganis festa celebrare.

Non oportet cum paganis festa celebrare, & impietatis eorum habere societatem.

Ca.40. Episcopos ad synodum vocatos non debere contemnere.

D.18.Non oportet. Non oportet vocatos Episcopos ad synodum contemnere, sed abire debere, & aut docere, aut doceri quæ sunt ad ecclesiæ cæterorumque correctionem vtilia. Quòd si contempserit, seipsum videtur accusasse, nisi fortè pro infirmitate ire non posit.

Ca.41. Non debere clericum sine epistolis peregrinari.

Non oportet ministrum altaris vel etiam laicum sine canonicis literis, id est, formata alicubi proficisci.

Ca.42. Nullum clericum debere sine episcopi sui iussione peregrinari.

Non oportet ministrum altaris, vel quemlibet clericum præter iussionem episcopi ad peregrinãdum proficisci. *De con. d. 5. non oportet.*

Ca.43. Vt subdiaconi ad ostia perseuerent.

Non oportet ministros .i. ostiarios, vel breui tẽpore ab ostijs deesse, & orationi vacare.

Ca.44. Vt ad sacrarium mulieres non introeant.

Non oportet mulieres ingredi ad altare.

Ca.45. De his qui circa mediam quadragesimam ad baptisma veniunt.

Non oportet post duas hebdomadas quadragesimæ quenquam ad baptismum suscipi.

Ca.46. De redditione fidei baptizandorum.

Baptizandos oportet fidei symbolum discere, & quinta feria vltimæ septimanæ vel Episcopo vel Presbytero reddere. *De con. d. 4. Baptizãdos.*

Ca.47. De his qui in ægritudine baptizantur.

Qui in ægritudine constituti baptismum perceperunt, facti sani fidei symbolum doceantur, vt nouerint qua donatione digni sunt habiti.

Ca.48. Vt post baptisma Chrisma detur.

Oportet baptizatos post baptismum sacratissimum Chrisma percipere, & cœlestis regni participes fieri.

Ca.49. Oblationes offerri in quadragesima non oportere.

Non oportet in quadragesima panẽ offerri nisi sabbato & dominica tantùm. *De con. d. 3. non oportet.*

Ca.50. Non licere quinta feria septimanæ maioris ieiunium solui.

Non oportet in quadragesimæ quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium dissolui, & totã quadragesimam inhonorari, sed per totos hos dies ieiunare, & escis abstinentiæ conuenientibus, id est, aridioribus vti.

Ca.51. Non debere in diebus ieiuniorum commemorationes martyrum fieri.

33.q.4. *Nõ licet.* Non oportet in quadragesima martyrum natalitia celebrari, sed eorum in sabbato & dominica tantum memoriam fieri.

Ca.52. Non licere nuptias fieri in quadragesima.

33.q.4. *Non oportet.* Non oportet in quadragesima aut nuptias, vel quælibet natalitia celebrare.

Ca.53. Vt in Christianorum non saltetur nuptijs.

Non oportet Christianos ad nuptias euntes vel balare, vel saltare, sed castè cœnare vel prãdere, sicut competit Christianis.

Can.54. Non licere clericis, ludicris spectaculis interesse.

De con.d.5 nõ oportet Non oportere ministros altaris, vel quoslibet clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptijs aut in scenis exhibentur interesse, sed antequam Thymelici ingrediantur, surgere eos de conuiuio, & abire debere.

Ca.55. Non congruere christianis comessationibus interesse.

d.44. non oportet. Non oportere ministros altaris, vel quoslibet clericos vel etiam laicos Christianos ex symbolis (quæ vulgus commissalia appellat) conuiuia celebrare.

Ca.56. Non licere presbyteris ante ingressum episcopi introire ad altare.

d.95. non oportet. Non oportet Presbyteros ante ingressum episcopi ingredi ecclesiam, & sedere in tribunalibus, sed cum episcopo ingredi: nisi fortè aut ægrotet episco-

episcopus, aut in peregrinationis commodo cum abesse constiterit.

Ca.57. Qui in agris vel possessionibus debeant ordinari.

Non debere in villis & vicis episcopos ordinari, sed visitatores.i.qui circumeant constitui. His autem qui ante hoc ordinati sunt, nihil agere censemus sine conscientia Episcopi ciuitatis. Similiter etiam Presbyteri nihil sine præcepto & consilio Episcopi agant. *d.80.non debere.*

Ca.58. Oblationes offerri in domibus non oportere.

Non oportet in domibus oblationes ab Episcopis siue Presbyteris fieri.

Ca.59. Quæ psallere vel legere in ecclesia conueniat.

Non oportet ab idiotis Psalmos compositos & vulgares in ecclesijs dici, neque libros qui sunt extra canonem legere, nisi solos canonicos noui & veteris testamenti. Quæ autem oporteat legi, & in authoritatem recipi, hęc sunt.

Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiũ, Iesu naue, Iudicũ, Ruth, Regnorũ lib.4. Paralipome.lib.2. Esdræ, Liber Psalmorũ nu.150 Prou. Salomonis, Ecclesiastes, Cantica canticorũ, Iob. Esther.12. Prophetarũ libri.i. Oseæ, & Amos Iohel, Abdias, Ionas, Michæas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, Esaias Hieremias, Ezechiel, Daniel. Noui testamenti.i. euangelium secundùm Matthæum, secundũ Marcum, secundùm Ioannẽ. Actus Apost. Canonicæ epist.7. Iacobi vna, Petri.2. Ioan.3. Iudæ vna, Episto. Pauli Apost.num.14. ad Roma. ad Corint. 2. ad Gala. ad Ephe. ad Phill. vna, ad Collo. vna. ad Thes. duæ, ad Timoth. duæ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. *Libri canonici in ecclesia Dei.*

Decre-

Decreta Damasi.1.Papæ.

a.d.371. *Damasus pon.37.* *Hic chorũ instituit.* Damasus natione Hispanus, sedit annos.18.mẽses.3.dies.11.temporibus Iuliani. Hic constituit vt Psalmi die noctuque canerentur per omnes ecclesias. Hoc præcepit Episcopis, Presbyteris & monasteris. Habes de eo histo.eccles. lib. 11.ca.10.& de seditione facta contra illum per Vrsinum eiusdem ecclesiæ diaconum, qui voluit fieri Episcopus collecta turbulentorum & seditiosorum hominum manu. Ex quo facto tãta bella coorta sunt alterutrum descendentibus populis, vt replerentur humano sanguine orationum loca, sed post eiectus est Vrsinus ab vrbe.

Damasus vitas Pontificum qui ante se fuere cõscripsit. Primus etiam Hieronymi scriptis authoritatem dedit, cum prius 70. interpretum scripta tantummodo in pretio essent.

Extat epistola Damasi ad Paulinum Antiochenum Episcopum: per quam instruit illum in duobus. Primum, quòd integrum hominem susceperit Christus sine peccato. Secundum quòd vnus sit Christus ante secula ex patre natus, & in tempore ex virgine ęditus.

Extat eiusdem professio quædam fidei catholicę ad eundem Paulinum sub hac forma:

Professio fidei. Anathematizamus omnes qui non tota libertate proclamant, Spiritum sanctum cum patre & filio vnius potestatis esse atque substantiæ. *Error Sabellij.* Anathematizamus quoque eos qui Sabellij sequuntur errorem: eundem dicentes Patrem esse quem & filiũ. *Error Macedonianorum.* Anathematizamus Arrium, atq; Eunomium, qui pari impietate (licet sermone dissimili) Filium & Spiritum sanctum asserunt esse creaturas. Anathematizamus Macedonianos, qui de Arrij stirpe venientes non perfidiam mutauerunt, sed nomen. *Error Photini.* Anathematizamus Photinum, qui Hebionis hæresim

resim instaurat, qui dominum Iesum Christum tantum ex Maria virgine confitetur. Anathematizamus eos qui duos filios asserunt, vnum ante secula, & alterum post assumptionem carnis ex virgine. Anathematizamus eos qui pro hominis anima rationali & intelligibili dicunt Dei verbum in humana carne versatum, cùm ipse filius sit verbũ Dei, & non pro anima rationali & intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostram. i. rationalem & intelligibilem sine peccato animam susceperit, atque saluauerit. Anathematizamus eos qui verbũ Dei filium extensione aut collectione, & à patre separatum insubstantiuum, & finem habiturum esse contendunt.

Extat epistola eiusdem ad Stephanum Archiepiscopum, & ad tria concilia Aphricæ, quòd episcoporum iudicia, & maiores causæ nõ nisi authoritate sedis Apostolicæ sunt terminandæ.

Extat epistola. 4. Damasi, qua interrogatus de Chorepiscopis, an aliquid essent in ecclesia, vel nihil, & quam haberent in ecclesia authoritatem, respondit. Eos nihil esse in ecclesia, nec aliquam habere authoritatem, sed eorum institutionẽ improbam, & nimis prauam, atq; sacris canonibus contrariam, atque ad totius ecclesiæ perturbationem. Ideo definiunt vanum esse & inane quicquid in prædicto sacerdotij summi egerunt ministerio hisceq; de causis prohibitos esse & à sacra sede, & à totius orbis Episcopis. *In concilio Neocæsariensi c. 3. & in concilio Antiocheno. c. 10.*

Fuerunt in ecclesia primitiua quidam vocati Chorepiscopi, visi tunc necessarij propter studiũ quòd erga pauperes exigebant, qui cum ex consecratione sua nihil essent quàm Presbyteri, tentarunt exercere ministeria Episcopalia, consecrare subdiaconos & diaconos, & virgines erigere, altaria vngere & sacrare, & ecclesias dedicare, quæ sunt *De chorepiscopis.*

ſunt propria miniſteria epiſcoporum. Hos damnauit eccleſia, & reiecit ab eo gradu ad quem ambitione ſua aſcenderant, tantũ cõceſsit eis vt inter ſacerdotes locũ haberent, & miniſterio presbyterorum eſſent contẽti: quoniã eccleſia nõ nouit inter diſcipulos Domini, niſi duos ordines, ſcilicet duodecim apoſtolorum & 70. diſcipulorum, vnde iſte tertius proceſſerit funditus ignoramus. De his d. 78. Chorepiſcopi tam ab hac, &c.

De reſidentia epiſcoporum.

In eadem epiſtola cõtra epiſcopos qui propter ſuam quietem Chorepiſcopis plæbes ſuas cõmittere non formidabant: quos in hunc modũ damnat. Primùm quòd curã ſibi à Deo commiſſam negligant, cùm Dominus dicat: Bonus paſtor animã ſuam ponit pro ouibus ſuis, mercenarius autẽ videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, &c. Secundò illi epiſcopi qui talia præſumunt, videntur (ait) mihi eſſe meretricibus ſimiles, quæ ſtatim vt pariunt, infantes ſuos alijs nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos, alijs educandos tradunt, vt ſuas libidines expleant, id eſt, pro ſuo libitu ſecularibus curis inhient, & quod vnicuique viſum fuerit liberius agant. Pro talibus enim animę negligũtur, oues pereunt, morbi creſcunt, hæreſes & ſchiſmata prodeunt eccleſiæ deſtruũtur, ſacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apoſtoli inſtituerunt, ſed ipſi qui curam ſuſcipiunt, ipſi peragant, & ipſi proprios manipulos domino repræſentent. Nam ipſe ouem perditam diligenter quæſiuit, ipſe inuenit, ipſe proprijs humeris reportauit, noſq; id ipſum facere perdocuit. Si ipſe pro ouibus tantam curam habuit, quid nos miſeri dicturi ſumus, qui etiam pro ouibus nobis commiſsis curam impendere

Ioan.10.

Nota deſidiam epiſcoporum.

dere negligimus, & alijs eas educandas tradidimus? Corrigantur hæc (fratres) necesse est, quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Tertiò audiant quid beatus Iacob, qui pro vxoribus diu seruierat, dixerit socero suo, Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebã, & quicquid furto perierat, à me exigebas: die noctuque æstu vrgebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis. Si ergò sic laborat & vigilat qui pascit oues Labam, quanto labori, quantisque vigilijs debet intendere qui pascit oues Dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat qui pro suis ouibus dedit animam. &c. *Gene.13.* *Ioan.10.*

Idem Damasus in epistola Quinta notat quòd in concilio Romano per episcopos 90. ex Italia & Gallia congregatos celebrato, professi sunt eãdem fidem quam tradiderant patres in Concilio Niceno: & damnarunt quod in concilio quodam Ariminensi tradiderant Episcopi quidam hæretici ibi congregati.

CONCILIVM CONSTANTinopolitanum centum quinquaginta patrum contra Macedonium Episcopum Constantinopolitanum, qui negabat Spiritum sanctum Deum esse. Celebratum temporibus Gratiani & Theodosij principum Damasi Papæ & Cyrilli Hierosolimitani. Est vnum ex quatuor principalibus Concilijs, & quidem proximum post Nicænum. Statuerunt aliquos canones. AEditum est & symbolum fidei in nullo diuersum ab eo quòd nunc publicè canitur in Ecclesia, nisi quòd tantum dixerint, Spiritum sanctum ex Patre *Concilium Constanti nopolitanũ*

pro-

procedentem, ſuppreſſa perſona Filij. Subſcripſerunt 150. Epiſcopi, qui in eodem Concilio conuenerunt.

Ca.1. Vt ea quæ apud Nicæam ſtatuta ſunt, immota permaneant.

Canones concilij Conſtantinopolitani

Cuſtodiendam eſſe fidem 318. patrum, qui apud Nicæam Bithyniæ conuenerunt ad anathematizandam omnem hæreſin, ſpecialiter Eunomianorum & Arrianorum & Macedonianorum, & Photinianorum & Apollinianorum.

Ca.2. Vt epiſcopi ſuam diœceſim gubernent, nec ad alias accedant.

9.q.2. Epiſcopi qui extra diœceſim.

Epiſcopi qui extra diœceſim ſunt, ad eccleſias quæ extra terminos earum ſunt, non accedant, neque confundant & permiſceant eccleſias ſecũdum regulas conſtitutas. Alexandriæ quidem epiſcopi ſolius Orientis curam gerant, ſeruatis honoribus primatus eccleſiæ Antiochenæ qui in regulis Nicænæ ſynodi continentur. Sed & Aſianæ diœceſis epiſcopi ea quæ ſunt in Aſia, & quæ ad Aſianam tantummodo diœceſim pertinẽt, gubernent. Ponti autem Epiſcopi, Ponticæ tantum diœceſis habeant curam. Thraciæ verò ipſius, tãtummodo Thraciæ.

Ca.3. Non inuitatos Epiſcopos vltra diœceſim propriã accedere non debere.

9.q.2. Nõ inuitati epiſcopi. Nicænæ ſynodi.c.5.

Non inuitati Epiſcopi, vltra diœceſin accedere non debent ſuper ordinandis aliquibus, vel quibuſcunque diſponendis eccleſiaſticis cauſis, ſeruata regula quæ ſupra ſcripta eſt de vnaquaq; diœceſi. Manifeſtum nanque eſt quòd per ſingulas quaſque prouincias, prouincialis ſynodus adminiſtrare & gubernare omnia debeat ſecundùm ea quæ ſunt in Nicæa definita.

Ca. 4. De eccleſijs apud Barbaros poſitis.

Eccle-

Ecclesias autem Dei quæ sunt in Barbaricis gentibus constitutæ, regere atque administrare oportet secundùm consuetudinem quàm à patribus obtinuisse dinoscitur.

Ca.5. De honore Constantinopolitani episcopi.

Constantinopolitanę ciuitatis Episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum, propter quòd sit noua Roma. *d.21. Constantinopolitanæ ciuitatis.*

Ca.6. De Maximo Cynico philosopho.

De Maximo Cynico & eius inordinata constitutione quæ Constantinopoli facta est, placuit neque Maximum episcopnm esse, nec eos qui ab ipso in quolibet gradu clerici sunt ordinati, cum omnia quæ ab eodem perpetrata sunt in irritum deducta esse videantur.

Ca.7. De fide symboli apud Constantinopolim constituti.

Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem. Et in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigenitum, ex patre natum ante omnia secula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, Natum non factum: Homousion patri, hoc est eiusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salurem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine. Homo factus, passus est sub Pontio Pilato ac sepultus, & tertia die resurrexit. Ascendit in cœlos, sedet ad dexterâ patris, inde venturus est cum gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus in Spiritum sanctum Dominum & viuificatorem, ex patre procedentem, cum patre & filio adorandum & con- *Symbolum Constantinopolitanũ*

glorificandum, qui locutus est per Prophetas. Et vnam catholicam & Apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus, resurrectionem mortuorum & vitam futuri seculi. Amen.

Hæc in synodo Constantinopolitana generali.

Concilium Valentinū

CONCILIVM VALENTInum prouinciale sub Damaso.1. Papa celebrato.

Conuenerunt.30. Episcopi. Era. 423. sub Gratiano & Valētiniano Imperatoribus. AEdiderunt canones. 4. ex quibus subticuimus primum & subiecimus tres sequentes, quorum tenor est.

Ca.2. De puellis quæ se Deo vouerunt.

De puellis verò quæ se Deo vouerunt, & præclari nominis decore floruerunt, si ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decreuimus, vt pœnitentia his non statim detur, & cùm data fuerit, nisi plene satisfecerint Deo, inquantum ratio poposcerit, eisdem communio differatur.

Ca.3. De his qui post sanctum lauacrum sacrificijs dæmonum se polluerunt.

Circa eorum verò personas qui se post vnum & sanctum lauacrum vel prophanis sacrificijs dæmonum, vel incesta lauatione polluerunt, eá censuræ formam duximus esse seruandam, vt his iuxta synodum Nycænam, satisfactionis quidem aditus non negetur, ne infelicibus lachrymis vel solatij ianua desperatione claudatur, acturi verò pœnitentiam vsque in diem mortis, non sine spe tamen remissionis, quam ab eo plene sperare debebunt qui eius largitatem & solus obtinet, & tam diues misericordia est, vt nemo desperet. Deus enim mortem nō fecit, nec lætatur in perditione viuorum.

Nicænæ synodi.c.11.

Ca.4.

Ca.4. Vt ſacerdos deponatur ſi de ſe crimen confitetur.

Nec illud fratres ſcribere alienum ab eccleſiæ vtilitate cenſuimus, vt ſciretis, quicunque ſub ordinatione vel diaconatus, vel Presbyterij vel Epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos à ſupradictis ordinationibus ſubmouendos, reos ſcilicet, vel veri confeſsione vel mendacio falſitatis. Neque enim abſolui poteſt is qui in ſeipſum dixerit, quòd dictum in alios puniretur, cùm omnis qui ſibi fuerit mortis cauſa, maior homicida eſt. Diuina pietas vos in æternum cuſtodiat dilectiſsimi fratres.

Finit Concilium Valentinum Galliæ.

Decreta Siricij Papæ.

Siricius natione Romanus, ſedit annos.15. menſes.11. dies.25. fuit temporibus Valentiniani & Valentis Auguſtorũ. Huius temporibus fuit Hilarius Pictauorum epiſcopus, qui contra Arrianos duodecim libros ſcripſit. Iſidorus tunc in pretio erat. *a.d.389 Siricius pontif. 38.*

Extat Epiſtola Siricij Papæ, prima ad Himerium Tarraconem epiſcopum, quæ ſic incipit: Siricius Himerio Tarracon. epiſcopo ſalutem, &cæ. Eſtque diſtributa in.15. capita, quorum argumenta placuit hoc loco referre.

Tituli capitulorũ primæ epiſtolæ Siricij Papæ.

1. De Arrianis non rebaptizandis.
2. Vt præterquàm in Paſcha & Pentecoſte, baptiſmus non celebretur.
3. De Apoſtatis ab eccleſia ſeparandis.
4. Quòd non liceat alterius ſponſam in matrimonij iura ſortiri.
5. De his qui acceptam pœnitentiam minimè ſeruauerunt.
6. De monachis & virginibus propoſitum nõ ſeruantibus.
7. De clericis vel miniſtris incontinentibus.

8. Quales debeant ad clericatus officium peruenire.

9. De clericorum conuersatione.

10. De his qui grandæui ad sacram militiã conuertuntur.

11. De clericis qui ad secundas nuptias trãseunt vt deponantur.

12. Quæ fœminæ cũ clericis debeant habitare.

13. De monachorum promotione ad clerum.

14. Quòd pœnitens non fiat clericus.

15. De pœnitentibus vel bigamis, vel viduarũ maritis: vt non permittantur ad ordinem clericatus admitti.

2. Epistola. Idem eiusdem secundã ad ecclesiã Mediolanensem, qua damnat Iouinianum hæreticum, & præcipit illum & socios eius ab ecclesiæ vnitate remouendos. Cõtra hunc scripsit diuus Hieronymus.

Tertia. Extat epistola eiusdem tertia ad vniuersos orthodoxos, in qua tria seruanda docet, & mandat. Primum, vt nullus indignus efficiatur episcopus. Secundum, vt ignotis sacerdotium nõ detur. Tertium, vt neophyti vel laici sacerdotes non fiant.

Concilium Telense.

CONCILIVM TELENSE

prouinciale, sub Siricio Papa contra Iouinianum & socios eius. Lectæ & recensitæ sunt literæ Siricij Papæ, & concilium rescripsit ad Siricium Papã. Hæc tantum acta sunt in hac synodo.

Epistolam Siricij quartam, & rescriptum Episcoporum ad eundem (veluti lectione dignum hic subiecimus, etiam si compendij legem transijsse videamur.

Epistola Siricij Papæ quarta.

Dilectissimis fratribus, & Coepiscopis per Aphri-

Aphricam, Siricius. Cum in vnum plurimi fratres conuenissemus ad sancti Apostoli Petri reliquias, per quem & apostolatus & Episcopatus in Christo cœpit exordium, placueritque propter emergentes plurimas causas, quæ in aliquantis non erant causæ, sed crimina, vt de cætero solicitudo esset vnicuique sacerdoti in Ecclesia sua curam huiusmodi habere (sicuti Apostolus prædicat Paulus) talem Deo ecclesiam exhibendam non habentem maculam aut rugam, ne per alicuius morbidæ ouis afflatum conscientia nostra contaminata videretur, hac de re meliore consilio id sedit, propter eos maximè qui in præsenti valetudine corporis, aut fessæ ætatis causa, adesse minimè potuerunt, quo perpetuo istiusmodi forma seruetur, literas tales dare placuit, non quòd noua pręcepta aliqua imperentur, sed ea quę per ignauiam desidiamque aliquorum neglecta sunt, obseruari cupiamus, quæ tamen apostolica & patrũ constitutione sunt constituta. Scriptum est: State, & tenete traditiones nostras siue per verbum, siue per epistolam. Illud certè vestram debet mentem, dilectissimi fratres vehementius excitare, vt ab omni labe seculi istius immunes ante Dei conspectum, securique veniamus. Non enim erimus immunes, qui præsumus plæbibus, cùm scriptum sit: Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo, quoniam non pro nobis tantum, sed pro populo credito cogimur præstare rationem, populum in disciplina deifica & humili erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli qui statuta maiorum contęmnentes, castitatem ecclesiæ præsumptione sua violarunt, voluptatem populi sequentes, Dei iudicium non timentes. Ergo ne pari more silentio conniuere, atque adhibere consensum talibus videamur, vnde ge-

Epistola Siricij Papæ.4.

Eph.5.

2. Thess.2.

Luc.12.

hennæ pœnas posſimus incurrere, dicente Domi
Pſal.49. no: Furem videbas, & currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuā ponebas. Hæc ſunt quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnes catholicos epiſcopos expedit cuſtodire.

1. Primum vt extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt primatis nemo audeat ordinare. Integrum enim iudicium eſt, quod plurimorum ſententia confirmatur.

Nicænæ ſynodi. ca.4 2. Ne vnus Epiſcopus Epiſcopū ordinare præſumat propter arrogantiam, ne furtiuum beneficium præſtitū videatur. Hoc enim in ſynodo Nicæna conſtat eſſe definitum.

3. Item ſi quis poſt remiſsionem peccatorum cingulum militiæ ſecularis habuerit, ad clerū admitti non debet.

4. Vt mulierem .i. viduam, clericus non ducat vxorem.

5. Vt is qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum.

6. Vt de aliena eccleſia ordinare clericū nullus vſurpet.

7. Vt abiectum clericum alia eccleſia non admittat.

8. Vt venientes à Nouatianis, vel Montenſibus, per manus impoſitionem ſuſcipiantur, præter eos quos rebaptizant.

Præterea quod dignum & pudicum & honeſtum eſt ſuademus, vt ſacerdotes & Leuitæ cum vxoribus ſuis non coëant, quia in miniſterio diui
1. Cor.7. no quotidianis neceſsitatibus occupantur. Ad Corinthios nanque ſic Paulus ſcribit, dicens. Abſtinete vos vt vacetis orationi. Si ergo laicis abſtinētia imperatur vt poſsint deprecantes audiri, quanto magis ſacerdos vtique omni momento paratus eſſe debet, munditiæ puritate ſecurus, ne aut

ſacri-

sacrificium offerat aut baptizare cogatur? Qui si cōtaminatus est carnali cōcupiscentia, quid faciet? Excusabitur? Quo pudore, qua mente vsurpabitur? Qua cōscientia, quo merito hic exaudiri se credit? cùm dictum sit: Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum. Qua de re, hortor, moneo, rogo, tollatur hoc opprobriũ, quod potest iure etiā gētilitas accusare. Fortè creditur, quia scriptũ est: Vnius vxoris virũ. Nō permanenti in concupiscentia generādi dixit, sed propter continētiam futurā. Neq; enim integros nō admisit, qui ait: Vellē autē omnes homines sic esse sicuti & ego. Et apertius declarat dicēs. Qui autē in carne sunt, Deo placere nō possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in Spiritu. *Ad Titū. 1* *1. Timo.* *1. Cor. 7* *Roma. 8*

Hęc itaque (fratres) si plena vigilantia fuerint ab omnibus obseruata cessabit ambitio, dissensio conquiescet, hæreses & schismata non emergent, locum non accipiet diabolus sęuiendi, manebit vnanimitas, iniquitas superata calcabitur, charitas spiritali feruore flagrabit, pax prędicata labijs, cum voluntate concordabit. Pax vtique Dei nostri saluatoris quàm proximus passioni seruandam esse præcepit, & hæreditario eam nobis iure dereliquit, dicens: Pacem do vobis, pacem relinquo vobis. Et dictum Apostoli, vt vnanimes vnũ sentientes, permaneamus in Christo, nihil per cōtentionem nobis, neque per inanem gloriam vindicantes, nec hominibus, sed Deo nostro saluatori placentes. His pręceptis omnibus si fideliter voluerimus obedire, custodiet dominus corpora nostra & animas nostras in die qua redditurus est vnicuique iuxta opera sua. Si quis sanè inflatus mente carnis suæ, ab hac canonis ratione voluerit euagari, sciat se & à nostra communione seclusum & gehennæ pœnas habiturum. Præterea mi- *Ioan. 4* *Philip. 2.* *Roma. 2*

ſericordia cum iudicio eſſe debet, talibus oportet labentibus manum porrigere, qui ſic currentẽ nõ pertrahant in ruinam. Data Romę in concilio episcoporũ octoginta, ſub die octauo Idus Ianuarij, poſt conſulatum Arcadij Auguſti & Bautonis viris clariſsimis conſulibus.

Reſcriptum Epiſcoporum ad Siricium Papam.

Reſcriptũ epiſcoporum ad Siricium.

Dilectiſsimo domino fratri Siricio, Ambroſius, Sabinus, Baſsianus, & cæteri. Recognouimus literis ſanctitatis tuæ boni paſtoris excubias, qui diligenter commiſſam tibi ianuam ſerues, & pia ſolicitudine Chriſti ouile cuſtodias, dignus quem oues domini audiant & ſequantur. Et ideo quia noſti ouiculas Chriſti, lupos facile deprehendis, & occurris (quaſi prouidus paſtor) ne iſti morſibus perfidiæ ſuæ, feralique vlulatu dominicum ouile diſpergant. Laudamus hoc domine frater nobis dilectiſsime, & toto concelebramus affectu. Nec miramur ſi Luporum rabiem grex Domini perhorruerit, in quibus Chriſti vocem non recognouit. Agreſtis enim vlulatus eſt, nullam virginitatis gratiam, nullum caſtitatis ordinem reſeruare, promiſcue omnia velle confundere, diuerſorum gradus abrogarę meritorum, & paupertatem quandam cœleſtium remunerationem inducere, quaſi Chriſto vna ſit palma quam tribuit, ac non plurimi abundent tituli præmiorum. Simulant ſe iſti condonare coniugio. Sed quæ poteſt laus eſſe coniugij, ſi nulla virginitatis eſt gloria? Neque verò nos negamus ſanctificatum à Chriſto eſſe coniugium, diuina voce dicẽte: Erunt ambo in vna carne & in vno ſpiritu, ſed prius eſt quod nati ſumus, quam quod effecti, multoq; pręſtantius diuini operis myſteriũ, quã humanæ fragilitatis remediũ. Iure laudatur bona vxor, ſed melius pia virgo pręfertur, dicente Apoſto-

Gene.2.

postolo: Qui matrimonio inngit, bene facit, & qui non iungit, melius facit. Hæc enim cogitat quæ Dei sunt, illa quę mundi. Illa coniugalibus vinculis colligata est, hæc libera vinculorum. *1. Cor. 7.* *Ibidem.*

Illa sub lege, ista sub gratia. Bonum coniugium, quo est inuenta posteritas successionis humanæ: sed melior virginitas, per quam regni cœlestis hæreditas acquisita, & cœlestium meritorum reperta successio. Per mulierem cura successit, per virginem salus euenit. Denique speciale sibi donum virginitatis Christus elegit, & integritatis munus exhibuit, atque in se repræsentauit, quod elegit in matre. Quanta amentia funestorum latratuum, vt ijdem dicerent Christum ex virgine non potuisse generari, qui asserunt, ex muliere ędi tis humanorum pignorum partubus, virgines per manere? Alijs pręstat ergò Christus, quòd sibi (vt dicunt) præstare non potuit? Ille verò carnem sic suscepit, & homo factus est, vt hominem redimeret, atque à morte reuocaret: inusitato tamen quasi Deus itinere venit in terras, vt quemadmodum dixerat: Ecce facio omnia noua, partu immaculatæ virginis nasceretur, & (sicut scriptum est) crederetur nobiscum Deus. Sed de via peruersitatis produntur dicere: Virgo concepit, sed non virgo generauit. Potuit ergò virgo concipere, non potuit virgo generare, cùm semper conceptus præcedat, partus sequatur? Sed si doctrinis non creditur sacerdotum, credatur oraculis Christi, credatur monitis angelorum dicentium: Quia non est impossibile apud Deum omne verbum. Credatur symbolo Apostolorum, quod ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat. Audiuit Maria vocem angeli, & quę dixerat antè: Quo modo fiet istud? non de fide generationis interrogans, respondit posteà: Ecce ancilla Domini, con- *Apo. 21.* *Esa. 43.* *Matt. 1.* *Luc. 1.*

tingat mihi secundùm verbum tuum. Hæc est virgo quæ in vtero concepit, virgoq; peperit filium. Sic enim scriptum est: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Non enim concepturam tantummodo virginem, sed parituram virginem dixit. Quę autē est sanctuarij illa porta, porta illa exterior ad Orientem, quæ manet clausa, & nemo
Ezec. 44. (inquit) pertransibit per eā, sed solus Deus Israël transibit per eam? Nōnne hęc porta Maria est, per quam in hunc mundum redemptor intrauit? Hęc est porta iustitiæ, sicut ipse dixit: Sine nos implere omnem iustitiam. Hæc porta est Maria, de qua
Matt. 3.
Ezec. 44. scriptum est: Quia dominus pertansibit per eam, & erit clausa post partum, quia & virgo concepit & genuit. Quid autē incredile si contra vsum originis naturalis peperit Maria, & vrgo permanet,
Psal. 123. quando contra vsum naturæ mare vidit & fugit, atq; in fontem suum Iordanis fluenta remearunt?
Exo. 17. Non ergò excedit fidē quòd virgo peperit, quando legimus quòd petra vomuit aquas, & in muri
Exo. 14. speciem maris vnda solidata est. Non excedit fi-
Exo. 17. dem quòd homo exiuit de virgine, quando petra
7. Reg. 6. fontem profluum scaturiuit, ferrum super aquas
Matt. 14. natauit, ambulauit homo super aquas. Ergo si hominem vnda portauit, non potuit hominem virgo
Esa. 19. generare, atque hominem de quo legimus: Et mittet illis dominus hominem qui saluos faciet eos, &
Exo. 14. notus erit dominus Aegyptijs? In veteri itaque Testamento, virga Hebræorū per mare duxit exercitum: in nouo Testamento, virgo regis aula cœlestis electa est ad salutem. Quid autem? Etiam viduitatis adtexamus præconia, cùm in Euangelio
Luc. 2. post virginis celeberrimum partum, Anna vidua subrogetur, quæ vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua, & hęc vidua erat annorum 80. quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecra-

ſecrationibus ſeruiens die ac nocte. Meritò ab illis viduitas deſpicitur, quæ ſolet obſeruare ieiunia, quibus ſe dolent iſti aliquo tempore eſſe maceratos, & propriam vlciſcuntur iniuriam, quotidianis quoque conuiuijs vſuque luxuriæ, laborem abſtinentiæ propulſare deſiderant. Qui nihil rectius faciunt, quàm quod ipſi ſe ſuo ore condemnent. Sed & metuunt ne in iſtis illud ieiunium reputetur, Eligant quod volunt. Si aliquando ieiunauerint, gerant ergò boni facti ſui pœnitentiam. Si nunquam, ſuam ergò ipſi intemperantiam & luxuriam confiteantur. Et ideò dicunt Paulum luxuriæ magiſtrum fuiſſe. At quis erit ſobrietatis magiſter, ſi fuit ille luxuriæ, qui caſtigauit corpus ſuum, & in ſeruitutem redegit, atque ieiunijs multis ſe debitam Chriſto obſeruantiam detuliſſe memorauit, non vt ſe ſuaque laudaret, ſed vt nos quid ſequeremur, doceret? Ille ergò luxuriam docuit, qui ait? Qui adhuc velut viuẽtes, in hoc mundo decernitis, Ne tetigeritis, ne attaminaueritis, ne guſtaueritis? quæ ſunt omnia in corruptelam? qui ait: Non in indulgentia corporis, non in honore aliquo ad ſaturitatem & diligentiam carnis, non in deſiderijs erroris, ſed in Spiritu, quo renouamur, eſſe viuendum. Si parum eſt quod Apoſtolus dixit, audiant Prophetam dicentem: Et operui in ieiunio animam meam. Ergò, qui non ieiunat, intectus & nudus eſt, patet vulneri. Denique ſi Adam ſe texiſſet in ieiunio, non fuiſſet nudus effectus. Niniue ſe à morte ieiunio liberauit. Et ipſe dominus ait: Non eijcient hoc genus, niſi per orationem & ieiunium. Sed quid plura apud magiſtrum atq; doctorem? cùm dignum pretium retulerint illi perfidię ſuę, qui ideò huc venerũt, ne ſupereſſet locus in quo nõ dãnarentur, qui verè ſe Manichęos probauerũt, nõ credentes quia

1. Cor. 9. *Coloſſ. 2.* *Ibidem.* *Eph. 4.* *Pſal. 68.* *Gene. 3.* *Matt. 17. & Mar. 9.*

ex

ex virgine vtique venisse creditur. Quænam hæc est suppar nouorum Iudæorum amentia? Si venisse non creditur, nec carnem creditur suscepisse, ergò in phantasmate visus est, in phantasmate crucifixus est. Sed nobis in veritate crucifixus est. In veritate redemptor est noster. Manichæus est qui abnegat veritatem, qui carnem Christi negat, & ideò non est illis remissio peccatorum, sed impietas Manichæorum, quam & clementissimus execratus ex Imperator, & omnes qui illos viderunt, quasi quædã contagia refugerunt: sicut testes sunt fratres & compresbyteri nostri. Crescens, Leopardus & Alexander, sancto feruentes spiritu, qui eos omnium execratione damnatos, Mediolanẽsi ex vrbe profugos reliquerunt. Itaque Iouinianum, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem, Martialem, Ianuarium, & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos. Incolumem te & florentissimum Deus noster tueatur omnipotens, domine dilectissimè frater. Item subscriptio, Ego Euentus Episcopus saluto sanctitatem tuam in domino, & huic epistolæ subscripsi, Maximus Episcopus, Felix Episcopus, Bassianus Episcopus, Theodorus Episcopus: Ex iussu domini Episcopi Geminiani, ipso præsente Aprus presbyter, Eutasius Episcopus, Constantinus Episcopus, Eustasius Episcopus, eo omnes ordine subscripserunt.

Error Manichæi.

Subscriptio.

Concilium Cartha. 2.

Concilium Carthaginense secundum, habitum Era. 428. Circa tempora Siricij Papæ. Prouinciale, sed confirmatum in 6. synodo generali in Trullo celebrata.

Ca. 1.

Vt tri-

Vt trinitas & credatur & prædicetur.

Ca.2. Vt castitas à sacerdotibus custodiatur.

Ita placuit & condecet sacrosanctos Antistites & Dei sacerdotes, necnon & Leuitas, vel qui sacramentis diuinis inseruiunt, continentes esse in omnibus, quò posint simpliciter, quod à Deo postulant, impetrare, vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Omnibus placet vt Episcopi, presbyteri & Diaconi, & qui sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam ab vxoribus se abstineant. D. 84. Cùm in præterito, & d.31. Episcopus.

De cœlibatu sacerdotum & Episcoporũ.

Ca.3. Vt chrisma à presbyteris non fiat.

Vt Chrisma & consecratio puellarum, & reconciliatio ad pœnitentiam à presbyteris non fiant. D.26.q.6. Si iubet sanctitas.

Ca.4. Vt presbyter iussus ab Episcopo suo pœnitentem reconciliet.

Placuit vniuersis Episcopis, vt presbyter periclitantem pœnitentem, de præcepto Episcopi absentis reconciliet. d.26.q.6. Aurelius Episcopus.

Ca.5. De diœcesibus

Placet vt diœceses quæ nunquam Episcopos acceperunt, non habeant, & illa diœcesis quæ aliquando habuit, habeat proprium Episcopum. D. 16.q.1. Felix.

Ca.6. De his qui non debent clericos accusare.

Placet vt qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem aduersus maiores natu non habeat accusand[illegible]

[illegible] 7. Vt nemo excommunicatum alterius suscipiat.

Placet vt qui merito facinorum suorum ab ecclesia

clesia pulsi sunt, si ab aliquo Episcopo vel presbytero vel clerico fuerint in communione suscepti, etiã ipse pari cùm eis crimine teneatur obnoxius. D. 11. q. 3. Qui merito.

Ca. 8. Vt si presbyter excommunicatus sacrificauerit, anathematizetur.

2. qu. 3. Si presbyter. Placet vt si presbyter excommunicatus, aut correctus à suo Episcopo sacrificare præsumpserit, anathematizetur.

Ca. 9. Ne presbyter inconsulto Episcopo celebret.

Quisquis presbyter præsente & inconsulto Episcopo agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo contrarius existit.

Ca. 10. Quod debeant iudicare sacerdotem.

Placet vt causa criminalis Episcopi à 12. Episcopis audiatur, causa presbyteri à sex, causa verò diaconi à tribus cum proprio Episcopo. D. 15. q. 7. Felix. & 3. q. 9. Suggero secundùm statuta.

Ca. 11. Vt nullus parochiam alienam præsumat inuadere.

2. d. 3. Placet omnibus. Placet secundùm diuinæ legis & sancti Euangelij autoritatem, vt nemo nostrum alienos limites transgrediatur.

Ca. 12. Vt nullus ordinetur Episcopus sine consultu Metropolitani.

Placet omnibus vt inconsulto primate cuiuslibet prouinciæ nemo præsumat, licet cum multis Episcopis in quocunque loco sine eius præcepto Episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit, tres Episcopi in quocunque loco sint, cum primatus præcepto ordinare debeant Episcopum.

Ca. 13. Vt nemo contra subscriptionem [illegible] ...at.

Genedius Episcopus preses conci[illegible] Omnia ergò quæ à vestro cœtu sta[illegible] ...uta sunt, p[illegible] ...tab omnibus custodiri. Et qui . contra suam prof[illegible] sio- em

nem vel ſubſcriptionem venerit,ipſe ſe ab hoc cœtu ſeparabit. Et ſubſcripſerunt omnes.

Finis Concilij Carthaginenſis ſecundi.

Concilium Carthaginenſe tertium, Prouinciale, confirmatum in ſexto ſynodo generali in Trullo celebrata.

Concilium Cartha. 3.

Ca. 1. Vt Epiſcopi prouinciales de paſcha conſulant primatem ſuum.

Placuit ergo in principio propter errorem qui ſæpe ſolet oboriri, vt omnes Aphricanæ prouinciæ Epiſcopi obſeruationem Paſchalem ab eccleſia Carthaginenſi curent accipere.

Ca. 2. Vt per ſingulos annos concilium fiat.

Nota.

Similiter placuit vt propter cauſas eccleſiaſticas quæ ad perniciem plæbis ſæpe veteraſcunt, ſingulis quibuſque annis concilium conuocetur. Ad quod omnes prouinciæ quę primas ſedes habent, de concilijs ſuis binos, aut quantos elegerint, Epiſcopos mittant, vt & minus inuidioſi, minuſque hoſpitibus ſumptuoſi exiſtant, vt congregato conuentu plena poſsit eſſe autoritas. De Tripoli autem propter inopiam Epiſcoporum vnus Epiſcopus veniat.

Quales venturi ſunt Epiſcopi ad concilium.

Ca. 3. Vt Epiſcopus canones agnoſcat.

Item placuit vt ordinandis Epiſcopis vel clericis, prius ab ordinatoribus ſuis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur, ne ſe aliquid contra ſtatuta concilij feciſſe pœniteat.

di. 38. Placuit.

Ca. 4. Vt diaconi ante 25. annos non conſecrentur.

Item placuit vt ante 25. annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur, & vt lectores populum non ſalutent,

d. 77. Placuit. & 20 q. 1. Placuit

Ca. 5.

Ca. 5. Vt sacramentum catechumenis non præbeatur.

Item placuit vt per solénissimos paschales dies sacramentum catechumenis nó detur, nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutari.

Ca. 6. Ne liceat mortuis baptismum nec eucharistiam dare.

Mortuis nō danda eucharistia, nec conferendus baptismus. 4 q. 45. quisquis.

Item placuit vt corporibus defunctorum eucharistia non detur. Dictum est enim à Domino, Accipite & edite. Cadauera autem nec accipere possunt nec edere. Cauendum est etiam ne mortuos baptizari posse fratrum infirmitas credat, quibus nec eucharistiam dari licitum est.

Ca. 7.

Episcopus accusatus, quo loco & quo tempore sit examinandus.

Ca. 8.

Qui sunt qui debent audire accusationes diaconorum. 15. q. 7. Si autem presbyteri vel diaconi.

Ca. 9.

Vt clerici publica iudicia non appellent. 11. q. 1. Placuit.

Ca. 10.

Quomodo prouocandum clericis ab inferioribus iudicibus ad superiores. 2. q. 6. Placuit.

Ca. 11. Vt filij clericorum ad spectacula non accedant.

Vt filij sacerdotum vel clericorum spectacula secularia non exhibeant, sed nec spectent: quoniam quidem ab spectaculo & omnes laici prohibeantur. Semper enim Christianis omnibus hoc interdictum est, vt vbi blasphemi sunt, non accedāt.

Ca. 12. Vt clericorum matrimonijs infideles non socientur.

Item placuit vt filij vel filiæ Episcoporum, vel quorumlibet clericorum Gentilibus, vel hæreticis

aut

aut schismaticis matrimonio non iungantur.

Ca.13. Vt clerici de rebus suis nihil infidelibus conferant.

Vt Episcopi vel clerici in eos qui Catholici Christiani non sunt, etiam si consanguinei fuerint nec per donationes rerum suarum aliquid conferant.

Ca.14. Vt clerici filios suos à sua potestate exire non sinant nisi. &c.

Vt Episcopi vel clerici filios à sua potestate per emancipationem exire non sinãt, nisi de moribus eorũ fuerint & ætate securi, vt possint ad eos iam propria pertinere peccata.

Ca.15. Vt clerici non sint negociatores.

Item placuit vt Episcopi & presbyteri & diaconi vel clerici non sunt conductores, neque procuratores, neque vllo turpi vel inhonesto negotio victum quærant, quia respicere debent scriptum esse. Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. *21.q.3. Placuit.* *2.Timo.2.*

Ca.16. Vt clerici non sint vsurarij.

Vt nullus clericorum amplius recipiat quàm cuiquam accommodauerit, si pecuniam, pecuniam accipiat, speciem eandem quantam dederit accipiat, & quicquid aliud tantum quantum dederit, accipiat. *14. qu.4. Nullus.*

Ca.17. Vt extraneæ fœminæ cum clericis non cohabitent.

Vt cum omnibus omnino clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ matres, auię, materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum aut sororum, & quæcunque ex familia, domestica necessitate etiam antequam ordinarentur, iam cum eis habitabant, vel si filij eorum iam ordinatis parentibus, vxores acceperunt, aut seruis non habitantibus in domo quas ducant, aliunde ducere neces-

sitas fuit.

Ca.18. Vt clerici non ordinentur nisi qui cum eis sunt, fideles existant.

Vt Episcopi, presbyteri & diaconi, non ordinentur, prius quàm omnes qui sunt in domo eorum Christianos Catholicos fecerint.

Ca.19. De clericis cùm ad pubertatem veniunt.

dis.23. Lectores. Placuit vt lectores cùm ad annũ pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

Ca.20. Vt plæbes alienas alius Episcopus non vsurpet.

7. q.1. Placuit. Placuit vt à nullo Episcopo vsurpentur plæbes alienæ, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in diœcesi suum collegam.

Ca.21. Vt nullus Episcopus alienum clericum ordinet.

d.75. Clericum. Vt clericum alienum nisi concedente eis Episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi credita. Clericorũ autem nomẽ etiam lectores & psalmistæ & ostiarij retineant.

Ca.22. De clericis non ordinandis nisi probabiles fuerint.

D. 24. Nullus. Vt nullus ordinetur clericus, non probatus vel Episcoporum examine, vel populi testimonio.

Ca.23. De precibus & orationibus.

In altari semper ad patrem dirigatur oratio. Vt nemo in precibus, vel patrem pro filio, vel filium pro patre nominet. Et cùm ad altare assistitur, semper ad patrem dirigatur oratio. Et quascunque sibi preces aliquis describit, non eis vtatur, nisi prius eas cum instructioribus fratribus contulerit.

De consec. d. 2. In sacrament. *Ca.24. Quid in sacrificio offeratur.*

Quid in sacramento altaris offe Vt in sacramentis corporis & sanguinis domini, nihil amplius offeratur, quàm ipse dominus tradidit, hoc est panis & vinum aquę mistum. Nec amplius in sacrificijs offeratur, quàm de vuis &

fru-

frumentis. ratur.

Ca.25. Ne clerici soli accessum habeant ad viduas vel virgines. *D.81. Clerici.*

Vt clerici vel continentes, ad viduas vel virgines nisi iussu vel permissu Episcoporum & presbyterorum non accedant. Et hoc non soli faciant, sed cum clericis, vel cum quibus Episcopus iusserit vel presbyter. Nec Episcopi aut presbyteri soli habeant accessum ad huiusmodi fœminas, nisi aut clerici præsentes sint, aut graues aliqui Christiani.

Ca.26. Quomodo Episcopus primæ sedis debeat appellari.

Vt primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps sacerdotũ, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum primæ sedis Episcopus. *d.99. Primæ sedis.*

Ca.27. Vt clerici tabernas non ingrediantur.

Vt clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. *d.44. Clerici.*

Ca.28. Quòd Episcopus sine licentia non debet peregrinari. *Episcopi nõ peregrinari debẽt vltra mare nisi cum venia Episcopi Romani*

Item placuit vt Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ sedis Episcopo siue cuiuscunque prouinciæ primate, vt ab Episcopo præcipuè posśint sumere formatam vel commendationem.

Ca.29. Vt missa à ieiunis celebretur.

Vt sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario, quo cœna Domini celebratur. Nam si aliquorum pomeridiano tempore defunctorum siue Episcoporum siue cęterorum commendatio facienda est, solis orationibus fiat, si illi qui faciunt, iam pransi inueniantur. *De consec. d.1. sacramenta altaris.*

Ca.30. Nullus in ecclesia conuiuetur.

Vt nulli Episcopi vel clerici in ecclesia conuiuen-

d.42. *Nulli Episcopi.* tur, nisi fortè transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiantur. Populi etiam ab huiusmodi conuiuijs, quantum fieri potest, prohibeantur.

Ca.31. De pœnitentia quomodo danda sit pœnitentibus.

16. q.7. *pœnitentibus* Vt pœnitentibus secundùm peccatorum differentiam, Episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur.

Ca.32. De modo reconciliandi pœnitentes.

26. qu. 6. *Presbyter.* Vt presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pœnitentem, nisi absente Episcopo, & necessitate cogente. Cuiuscunq; pœnitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod vniuersam ecclesiam commouerit, ante absida (.i. atrium ecclesiæ) manus eis imponatur.

Ca.33. De custodia sacrarum virginum.

26. qu. 6. Vt virgines sacræ, si parentibus à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint, Episcopi prouidentia, vel presbyteri vbi Episcopus absens est, in monasterio virginum vel grauioribus fœminis commendentur, vt simul habitantes inuicem se custodiant, ne passim vagantes ecclesiæ lædant opinionem.

Ca.34. De baptizandis ægrotis.

De consec. d.4. ægrotantes. Vt ægrotantes si pro se respondere non possunt, cùm voluntas eorum testimonium sui dixerit, baptizentur. Similiter & de pœnitētibus agendum est.

Ca.35. Ne histrionibus conuersis pœnitentia negetur.

De consec. d.2. Scenicis. Vt scenicis atque histrionibus, cæterisque huiusmodi personis, vel apostaticis conuersis, vel reuersis ad dominũ, gratia vel recōciliatio nō negetur.

Ca.36. Vt presbyter chrisma non conficiat.

16. qu. 6. *Presbyter* Vt presbyter inconsulto Episcopo virgines nō consacret. Chrisma verò nunquam conficiat.

Ca.37.

Ca.37. Ne clerici in aliena ciuitate non immorentur.

inconsulto Episcopo.

Vt clerici in aliena ciuitate non immorentur, nisi causis eorum iustas Episcopi loci, vel presbyteri locorum peruiderint.

Ca.38. Vt non liceat fieri translationes Episcoporum.

Placuit (quod etiam in Capuensi plenaria synodo videtur statutum) quòd non liceat fieri rebaptizationes & recordationes, vel translationes Episcoporum. De consecratione, D.4. Non licet fieri.

Ca.39. Vt non præsumant duo Episcopi ordinare pontificem.

Vt non minus quàm tres Episcopi, qui fuerint Metropolitano directi, sufficiant ad Episcopum ordinandum.

Ca.40. De electioue Episcopi si contradictores habeat.

Dum Episcopus eligitur, si contradictores habeat, quinque sacerdotes conueniant. D.33. Illud statuendum est.

Ca.41. De Episcopis conuenientibus ad concilium.

Vt per singulos annos conuenientes Episcopi ad concilium, etiam de Paschali solennitate à primate suo informentur.

Ca.42.

Vt non accipiat alienũ Episcopum plæbs quæ in diœcesi semper subiacuit. 16.q.1. Multis concilijs.

Ca.43.

Vt qui plæbe sua contempta ad concilium venere.

Ca. 44.

Vt clericum alienum nullus sibi præripiat episcopus præter eius arbitrium, cuius fuerit clericus.

Ca. 45.

Vt Episcopus qui plures habet clericos, ei qui eget, ad ordinandum postulatus largiatur.

Ca. 46.

Vt Episcopus in diœcesi factus solum eam plæbem teneat, in qua extitit ordinatus.

Ca. 47. Vt præter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur.

Scriptura canonica. Item placuit vt præter scripturas Canonicas nihil in ecclesia legatur sub nomine diuinarū scripturarum. Sunt autem canonicæ scripturæ, Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesus naue, Iudicum, Ruth, Regum libri 4. Paralipomenon libri 2. Iob vnus, Psalterium Dauidicum, Salomonis libri quinque, libri 12. Prophetarum, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Thobias, Iudith, Esther, Esdræ libri 2. Machabæorum lib. 2. Noui autem testamenti, viginti septem, Euangeliorum libri quatuor, Actuum Apostolorum liber vnus, Pauli Epistolæ tredecim, eiusdem ad Hebræos vna, Petri Apostoli duæ, Ioannis Apostoli tres, Iudæ Apostoli vna, & Iacobi vna, Apocalypsis Ioan. liber vnus, qui sunt viginti septem.

Additio. Hoc etiam fratri & consacerdoti nostro Bonifacio, vel alijs earum partium episcopis, pro confirmando isto canone innotescat, qui à patribus ista accepimus in ecclesia legenda. Liceat etiam legi passiones martyrum, cùm anniuersarij dies eorum celebrantur.

Ca. 48.

1. q. 4. Placuit vt de infantibus De baptizatis à Donatistis.

Ca. 49. De his qui positi in ecclesiastico gradu aliquid acquirunt.

12. q. 3. Placuit vt Episco. Placuit vt Episcopi, presbyteri, Diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus vel clericatus sui agros vel quæ-

quæcunque prædia nomine ſuo camparant, tanquam rerum diuinarum inuaſionis crimine teneantur obnoxij, niſi admoniti eccleſię eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis propriè aliquid liberalitate alicuius vel ſucceſsione cognationis venerit, faciant inde quod eorũ propoſito congruit. Quòd ſi à ſuo propoſito retrorſum exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni, tanquam reprobi iudicentur.

Ca. 50. Vt geſta concilij confirmentur.

Aurelius Epiſcopus dixit: Quoniam igitur vniuerſa arbitror fuiſſe tractata ſi omnia cum animo veſtro conuenerunt, ſermône veſtro cuncta roborate. Vniuerſi dixerunt: Omnibus hęc placuerunt, & hac noſtra ſubſcriptione firmamus. Et ſubſcripſerunt, Aurelius Epiſcopus eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi & relicto ſubſcripſi, Epigonius Epiſcopus Bubeñ. Regieñ. ſubſcripſi. Auguſtinus Epiſcopus plæbis Hipponæ ſubſcripſi. Similiter & omnes Epiſcopi quadragintaquatuor numero ſubſcripſerunt. *Subſcriptio.*

Concilij tertij Carthaginenſis finis.

Hæc tria decreta pertinent ad concilium Carthaginenſe tertium.

Ca. 1.

Presbyter ſi fornicationem fecerit, &c. Vide in decretis. D. 82. Presbyter ſi fornicat.

Ca. 2.

Non eſt aliquid exigendum ab his qui infantes ſuos ad baptizandum adducunt. Fuſius apud Gratianum. 1. q. 1. Placuit vt vnuſquiſque.

Ca. 3. De clericis ſcurrilibus.

Si quis clericus aut monachus verba ſcurrilia ioculatoria, riſumque mouentia loquitur, acerrimè corripiatur.

Concilium Cartha. 4.

Concilium Carthaginense quartum, cui adfuerunt Episcopi 214. Era. 436. dicitur à Gratiano, quòd interfuit Zozimns Papa per vicarios suos, quod tamen intelligendum est de Concilio Carthaginensi sexto, non de quarto.

dis.23. Qui Episcopus.

Ca.1. Qualiter debeant Episcopi ordinari.

Quomodo examinandus qui ordinatur episcopus.

Qui Episcopus ordinandus est, anteà examinetur. Si natura sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotijs cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus exercitatus, & ante omnia si fides documenta verbis simplicibus asserat, id est, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, &c. Quærendum etiam ab eo si noui & veteris Testamenti, id est, Legis & Prophetarum, & Apostolorum, vnum eundemque credat authorem & Deum. Si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus.

Ca.2. Qualiter consecrentur Episcopi.

d.23. Episcopus dum ordinatur.

Episcopus cùm ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Euangeliorum codicem super caput & ceruicem eius, & vno super eum fundente benedictioné, reliqui omnes Episcopi qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.

Ca.3. Qualiter presbyteri ordinentur.

Ibi. Presbyter.

Presbyter cùm ordinatur Episcopo eum benedicente, manum super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui præsentes sunt, manus suas iuxta manum Episcopi super caput illius teneant.

Ca.4. Quomodo diaconi constituantur.

Diaco-

Diaconus cùm ordinatur, ſolus Epiſcopus qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur. *Ibi. Diaconus.*

Ca.5. Quomodo ſubdiaconi ordinentur.

Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de epiſcopi manu accipiat vacuam,& calicem vacuum. De manu verò archidiaconi vrceolum cum aqua, & mantile,& manutergium. *Ibi. Subdiaconus.*

Ca.6. Qualiter Acolythi ordinentur.

Acolythus cum ordinatur, ab Epiſcopo quidem doceatur qualiter in officio ſuo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat ceroſarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accedenda eccleſiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum, ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti. *Ibid. Acolythus.*

Ca.7. Qualiter exorciſtæ conſtituantur.

Exorciſta cùm ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi Epiſcopo: Accipe & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum ſiue baptizatum, ſiue catechumenum. *Ibid. Exorciſta.*

Ca.8. Qualiter lectores fiant.

Lector cùm ordinatur, faciat de illo verbum Epiſcopus ad plæbem, indicans eius fidem ac vitam atque ingenium. Poſt hæc ſpectante plębe tradat ei codicem de quo lecturus eſt, dicens ad eũ: Accipe & eſto lector verbi Dei, habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris officium, partẽ cũ eis qui verbum Dei miniſtrauerunt. *Ibi. Lector*

Ca.9. Qualiter Oſtiarij ordinentur.

Oſtiarius cùm ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit qualiter in domo Dei *Ibid. Oſtiarius.*

debeat conuerſari, ad ſuggeſtionem archidiaconi tradat ei epiſcopus claues eccleſię de altario, dicẽs: Sic age, quaſi redditurus Deo rationẽ pro his rebus quæ his clauibus recluduntur.

Ca. 10. Qualiter Pſalmiſtæ.

Ibid. Pſalmiſta. Pſalmiſta, id eſt, cantor poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſola iuſsione Presbyteri officium ſuſcipe ri cantandi, dicente ſibi Presbytero. Vide vt quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, ope ribus comprobes.

Ca. 11. Qualiter virgines ſanctimoniales.

Ibi. ſanctimonialis. Sanctimonialis virgo cùm ad conſecrationem ſui Epiſcopo offertur, in talibus veſtibus applicetur, qualibus ſemper vſura eſt, profeſsioni & ſanctimoniæ aptus.

Ca. 12. Qualiter viduæ ad baptiſterium ordinentur.

Viduæ, vel ſanctimoniales quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructæ ſint ad officium, vt poſsint apto & ſano ſermone docere imperitas & ruſticas mulieres tempore quo baptizandæ ſunt qualiter baptizatori interrogatę reſpondeant, & qualiter accepto baptiſmate viuant.

Ca. 13. Qualiter ſponſi & ſponſæ benedicantur.

Sponſus & ſponſa cùm benedicendi ſunt à ſacerdote, à parentibus ſuis vel paranymphis offerantur. Qui cùm benedictionem acceperint, eadẽ nocte pro reuerentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant.

Di. 23. & 30. q. 5. Sponſus

Di. 41. Epiſcopus vilem. De familia & menſa Epiſcopi.

Ca. 14. De cellula ſacerdotis.

Vt epiſcopis non longe ab eccleſia hoſpitiolum habeat.

Ca. 15. De victu & habitu Epiſcopi.

Vt epiſcopus vilem ſuppellectilem, & menſam ac vi-

ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem fide & vitæ meritis quærat.

Ca.16. Vt episcopus libros gentilium non legat.

Vt episcopus gentilium libros non legat, hæreticorum autem pro necessitate & tempore. *d.37. Episcopus gentilium.*

Ca.17. Vt episcopus indigentium curam per Presbyteros agat.

Vt episcopus gubernationem viduarum & pupillorum ac peregrinorum non per seipsum, sed per archipresbyterum aut archidiaconum agat. *d.88. Episcopus.*

Ca.18.

Vt Episcopus initionem testamentorum non suscipiat. *41.q.1. Episcopus*

Ca.19. Vt episcopis pro rebus secularibus non litiget.

Vt episcopus prouocatus pro rebus transitorijs non litiget. *d.88. Episcopus nullam rei.*

Ca.20. Vt Episopus tantum diuinis vacet.

Vt episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed vt lectioni & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet. *d.18. Episcopus ad synodum.*

Can.21. Vt episcopus ægrotans pro se legatum ad synodum mittat.

Vt episcopus ad synodũ ire non tardet, si nõ sine satis graui necessitate inhibeatur, sic tamẽ vt in sua persona legatum mittat, suscepturus salua fidei veritate quicquid synodus statuerit. *d.24. Episcopus sine.*

Ca.22. Ne episcopus clericos instituat sine testimonio plæbis.

Vt episcopus sine consilio clericorum suorum clericos non ordinet, ita vt ciuium assensum, & cõniuentiam & testimonium quærat.

Ca.23. Vt episcopus causas audiat præsentibus clericis.

Vt episcopus nullius causam audiat absq; præsentia clericorum suorum, alioquin irrita erit senten- *15.q.7. Nullius causam.*

ten-

tentia Episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur.

Ca.24. Vt nemo discedat quando Episcopus verbum facit.

De consec. d.1. Sacerdote. Sacerdote verbũ faciente in ecclesia qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur.

Ca.25. De discordantibus episcopis.

Distin.99 Dißidẽtes Dissidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet.

Ca.26. Vt episcopus dißidentes concordare compellat.

Ibidèm. Studendũ est. Studendum est episcopis, vt dissidentes fratres siue clericos siue laicos ad pacẽ magis quàm ad iudicium cohortetur.

Ca.27. De Episcopo non transferendo.

7.q.1. episcopus de loco. Vt Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sane si id vtilitas ecclesiæ fiẽdum poposcerit, decreto pro eo clericorum & laicorum Episcopis porrecto in præsentia synodi transferatur, nihilominus alio in loco eius episcopo subrogato. Inferioris verò gradus sacerdotes, vel alij clerici concessione suorum Episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Ca.28. De damnatione Episcoporum.

11.q.3. Irritam esse. Irritam esse iniustam Episcoporum damnationem, & idcirco à synodo retractandam.

Ca.29. De Episcopo qui alicui crimen obiecerit.

6.q.2. episcopus. Episcopus si clerico vel laico crimen imposuerit, deducatur ad probationem in synodum.

Ca.30. Quòd irrita sit sententia episcopi in absentem.

11.q.2. Sine exceptione. Caueant iudices ecclesiæ ne absente eo cuius causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit, imò & causam in synodo pro facto dabunt.

Ca.31.Qualiter res ecclesiæ ab episcopis habeantur.

Vt episcopus rebus ecclesiæ tanquam cōmendatis,non tanquam proprijs vtatur. *Nota.*

Can.32. De irritis distractionibus episcoporum.

Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio vel commutatio rei ecclesiasticæ absque conniuētia & subscriptione clericorum. *12.q.2. Sine exceptione.*

Ca.33.De receptione Episcoporum.

Episcopi vel Presbyteri si causa visendæ ecclesiæ alterius Episcopi ad ecclesiam venerint, & in gradu suo suscipiantur,& tam ad verbum faciendum,quàm ad oblationem consecrandam innitentur. *7.q.1. episcopi.*

Ca.34. De primatu consessus presbyterorum cum Episcopo.

Vt Episcopus in quolibet loco sedēs,stare Presbyterum non patiatur. *d.95. Episcopus.*

Ca.35. De consessu presbyterorum in ecclesia.

Vt Episcopus in ecclesia in consessu presbyterorum sublimior sedeat. Intra domum verò collegam se Presbyterorum esse cognoscat. *Distin.95 Episcopi.*

Ca.36.Vt Presbyteri ab episcopis Chrisma petant.

Presbyteri qui per diœceses ecclesias regūt,nō à quibuslibet Episcopis, sed à suis,nec per iuniorem clericum,sed omni anno, aut per seipsos aut per illum qui sacrarium tenet,ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant. *D.95.presbyteri.*

Ca.37.De obedientia diaconorum.

Diaconus ita se Presbyteri, vt Episcopi, ministrum esse cognoscat.

Can.38.

Vt diaconus præsente Presbytero eucharistiam cor-

corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget.

Ca.39. Quando debeat diaconus sedere.

d.93.Diaconi. Diaconus quolibet loco, iubente Presbytero, sedeat.

Ca.40.

Ibid.Presbytero. Vt diaconus in conuentu Presbyterorum interrogatus, loquatur.

Ca.41. Quando diaconus alba vti debeat.

Ibi. Diaconus. Vt diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis, alba induatur.

Ca.42. De clericis qui pro fide tentati sunt.

Ibi. Diaconus sedeat. Clericum inter tentationes officio suo incubãtem, gradibus sublimandum.

Ca. 43. De his qui pro fide persecutiones passi sunt.

Christianum catholicum, qui pro catholica fide & pro ecclesiastica re, & Christiana religione tribulationes patitur, honori omni à sacerdotibus honorandum. Etiam & per diaconũ ei victus administretur.

Ca.44. De tonsura clericorum.

D.42. Clericus. Clericus nec comam nutriat, nec barbam.

Ca. 45. De habitu clericorum.

Clericus professionem suam & in habitu & in incessu probet, & ideò nec vestibus, nec calceamẽtis decorem quærat.

Ca.46. De continentia clericorum.

Clericus cùm extraneis mulieribus nõ habitet.

Ca. 47. De incessu clericorum.

Clericus per plateas & andronas, nisi certa & maxima officij sui necessitate, non ambulet.

Ca.48. Ne clerici ad nundinas vadant.

D.91.Clericus. Clericus qui nõ pro emẽdo aliquid in nũdinis vel in foro deambulat, ab officio suo degradetur.

Ca.49. De vigilijs clericorum.

Cleri-

Clericus qui absque corpusculi sui inęqualitate vigilijs deest, stipendijs priuatus excõmunicetur.

Ca.50. De clericis ab officio continentibus.

Clericum inter tentationes ab officio suo declinantem, vel negligentius agentẽ, ab officio suo remouendum. *Ibidem. Clericus.*

Ca.51. Vt clerici artificio victum quærant.

Clericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat. *Nota.*

Ca.52. Quum clerici debeant victum quærere.

Clericus victum & vestimentum sibi artificiolo vel agricultura, absque officij sui duntaxat detrimento, præparet.

Ca.53. Vt legant clerici qui orare possunt.

Omnes clerici qui ad operandũ validi sunt, & artificiola & literas discant.

Ca.54. De clericis inuidus.

Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est non promoueatur. *D.46. Clericus.*

Ca.55. De clericis accusatoribus.

Vt episcopus accusatores fratrum excommunicet. Et si emendauerint vitium, recipiat eos ad cõmunionem, non ad clerum. *Ibi. accusatores.*

Ca.56. De clericis adulatoribus.

Clericus qui adulationi & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur. *Ibi. clericus qui.*

Ca.57. De clericis maledicis.

Clericus maledicus, maximè in sacerdotibus, cogatur ad postulandum veniam. Si noluerit degradetur, nec vnquam ad officium absque satisfactione reuocetur.

Ca.58. De clericis frequenter litigantibus.

Clerici qui frequenter litigat, & ad causandũ facilis est, testimonium nemo absque grandi examine recipiat.

Ca.59. De clericis discordantibus.

di.90.discordantes. Discordantes clericos episcopus vel ratione vel potestate ad concordiam trahat, inobedientes synodus per audientiam damnet.

Ca.60. De clericis turpiloquis.

Clericum scurrilem,& verbis turpibus ioculatorem,ab officio retrahendum.

Ca.61. De clericis iurantibus.

Clericum per creaturas iurantem,acerrime obiurgandum. Si perstiterit in vitio, excommunicandum.

Ca.62. De clericis inter epulas cantantibus.

22.q.1. Clericum. Clericum inter epulas cantantem, supradictæ sententiæ seueritate coërcendum.

Ca.63. De clericis ieiunia polluentibus.

Clericum qui tempore indicti ieiunij, absque ineuitabili necessitate ieiunium rumpit, minorem habendum.

Ca.64. De his qui dominico die ieiunant.

76.q.7. sacerdos. Qui Dominico die studiose ieiunat,non credatur catholicus.

Ca.65. De Pascha suo tempore celebrando.

Paschæ solennitas vno die & tempore celebranda.

Ca 66. Quando clericus recurrere debet ad synodum.

Clericus qui episcopi circa se districtionem iniustam putat,recurrat ad synodum.

Ca.67. De seditionarijs ne clerici fiant.

d. 40. Seditionarios Seditionarios nunquam ordinádos clericos, sicut nec vsurarios,nec iniuriarum suarum vltores.

Ca.68. Vt ex pœnitentibus ordinatus clericus deponatur.

Ex pœnitentibus (quàmuis sit bonus) clericus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum fuerit,deponatur à clero,quia se ordinationis tem-

nis tempore non prodidit fuisse pœnitentem. Si autem sciens Episcopus ordinauerit talem, etiam ipse ab Episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate priuetur.

Ca.69. Vt episcopus viduæ maritum ad clerum promouens deponatur.

Simili sententiæ subiacebit Episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum qui viduam aut repudiatam vxorem habuit, aut secundam.

Ca.70. Vt clericus hæreticorum conuiuia fugiat.

Clericus hæreticorum aut schismaticorum tam conuiuia quàm sodalitates euitet æqualiter. *24.q.3. clericus.*

Ca.71. De hæreticorum cœtu.

Quòd hæreticorum cœtus non ecclesia, sed cõciliabulum sit.

Ca.72. Quòd nihil fiat cum hæreticis.

Cum hæreticis nec orandum, nec psallendum.

Ca.73. De communicantibus cum excommunicatis.

Qui communicauerit vel orauerit cum excõmunicato, siue clericus, siue laicus, excommunicetur. *11.q.3. Qui communicauerit.*

Ca.74. De pœnitentium lege.

Vt sacerdos pœnitentiã imploranti, absque personæ acceptione, pœnitentiæ leges iniungat.

Ca.75. De neglentioribus pœnitentibus.

Vt negligentiores pœnitentes tardius reconcilientur. *26.q.7. sacerdos.*

Ca.76. De poscentibus pœnitentiam si postea obmutescant.

Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositioné, & in funda- *26.q.6. Is qui in infirmitate. In phrenesim versus interdum*

& absoluẽdus & cõmunicãdus fundatur ori eius Eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à supradictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitẽtiæ legibus, quã diu sacerdos qui pœnitẽtiam dederit, probauerit. *Can.77. De pœnitentibus infirmis.*

26.q.6. Is qui. Pœnitentes qui in infirmitate sunt, viaticum accipiant.

Ca.78. De eisdem si post viaticum superuiuant.

Pœnitentes qui in infirmitate viaticum eucharistiæ acceperint, nõ se credant absolutos sine manus impositione, si superuixerint.

Ca.79. De pœnitentibus si casu aliquo moriantur.

26.q.7. sacerdos. Pœnitentes qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, vbi eis subueniri non posit, memoria corũ & orationibus & oblationibus commendetur.

Ca.80. De manus impositione super pœnitentes.

Ibidem. Omni tempore ieiunij, manus pœnitentibus à sacerdotibus imponantur.

Ca.81. Vt pœnitentes mortuos sepeliant.

Mortuos pœnitentes ecclesiæ afferant, & sepeliant.

Ca.82. Vt pœnitentes genua flectant.

Pœnitentes etiam diebus remisionis genua flectant.

Ca.83. De senibus honorandis.

Pauperes & senes ecclesiæ plus cæteris honorandi sunt.

Ca.84. Vsque ad mißam catechumenorum nullus ecclesiam ingredi prohibeatur.

De con.d.1 Episcopus nullum. Vt Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire verbum Dei, siue gentilem siue hęreticum, siue Iudæum, vsque ad missam catechumenorum.

Ca.85. De baptizandis.

Baptizandi nomen suum dent,& diu sub abstinentia vini & carnium,ac manus impositione crebra examinatione baptismum percipiant. *De con. d. 4. Baptizādi.*

Ca.86. Vt nuper baptizati caste viuant.

Neophyti aliquandiu à lautioribus epulis & spectaculis vel coniugibus abstineant. *De con.d.5 Neophyti.*

Ca.87. De catholicis qui apud infideles causam proponunt.

Catholicus qui causam suam, siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat,excommunicetur. *2.q.6. Catholicus.*

Ca.88. De his qui missam prætermittunt.

Qui die solenni prætermisso solenni ecclesiæ conuentu ad spectacula vadit,excommunicetur. *De con.d.1 Qui die.*

Ca.89. De his qui iudaicis superstitionibus seruiunt.

Auguris vel incantationibus seruientem à cōuentu ecclesiæ separandum. Similiter & superstitionibus iudaicis vel ferijs inhærentem. *26.q.5. Augurijs.*

Ca.90. De energumenis.

Omni die exorcistæ energumenis manus imponant. *De con.d.5 Omni die.*

Ca.91. De eisdem.

Pauimenta domorum dei energumeni verrant.

Ca.92. De victu energumenorum.

Energumenis in domo dei asidentibus,victus quotidianus per exorcistas opportuno tempore ministretur.

Ca.93. De oblationibus discordantium.

Oblationes disidentium fratrum, neque in sacrario neque in gazophylacio recipiantur. *Dist.90 Oblationes*

Ca.94. De oblationibus opprimentium pauperes. *Ibidem.*

Eorum qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus refutanda.

Ca.95. De his qui oblationes defunctorum defraudant.

De oblationibus quæ pro defunctis offeruntur. Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesijs, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur.

Ca.96. De accusatore & accusato.

2.q.7. Quærendum est. Quærendum in iudicio cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur.

Ca.97. De eo qui religiosis fœminis præficitur.

18.q.2. Qui. Qui religiosis fœminis præponendus est, ab Episcopo loci probetur.

Ca.98. Vt laicus præsentibus clericis non doceat.

Laicus præsentibus clericis, nisi ipsis rogātibus, docere non audeat.

Ca.99. Vt mulieres publicè non doceant.

dist.23. Mulier. Mulier, quamuis docta & sancta, viros in conuentu docere non præsumat.

Ca. 100. Vt mulieres non baptizent.

Mulier baptizare non pręsumat.

Ca.101. De viduis infirmis.

Viduæ adolescentes quæ corpore debiles sunt, sumptu ecclesiæ cuius viduæ sunt, sustententur.

Ca.102 Ne clerici viduarum familiaritati associentur.

D. 91. Ad reatum. Ad reatū episcopi pertinet, vel presbyteri qui parochiæ præest, si sustentādæ vitæ præsentis causa, adolescentiores viduæ vel sanctimoniales, clericorum familiaritatibus subijciantur.

Ca.103. De viduis quæ ecclesiæ stipendijs sustentantur.

Ibid. Viduæ. Viduæ quæ stipendio ecclesię sustentantur, tā assiduæ in Dei opere esse debēt, vt meritis & orationibus suis ecclesiam adiuuent.

Ca.104.

Ca.104. De viduis professis continentiam præuaricantibus.

Sicut bonum est castitatis præmium, ita & maiori obseruantia & præceptione custodiendum est: vt si quæ viduæ quantumlibet adhuc in minoribus annis positę, & matura ætate à viro relictæ se deuouerunt domino, & veste laicali abiecta, sub testimonio Episcopi & ecclesiæ, religioso habitu apparuerint, postea verò ad nuptias seculares trãsierint, secundùm Apostolum damnationem habebunt, quoniam fidem castitatis quàm domino vouerunt, irritam facere ausæ sunt. Tales ergo personæ sine Christianorum communione maneant quæ etiam nec in conuiuio cum Christianis communicent. Nã si adulteræ coniuges reatu suo sunt viris suis obnoxiæ, quanto magis viduæ quæ religiositatem mutauerunt, crimine adulterij notabũtur, si deuotionem quam Deo sponte, non coacte obtulerunt, libidinosa corruperint voluptate, atque ad secundas nuptias transitum fecerint? Quæ & si violentia irruente ab aliquo pręreptę fuerint, ac postea delectatione carnis atque libidinis permanere in coniugio raptori vel violento viro consenserint, damnationi superius comprehensæ tenebuntur obnoxiæ. De talibus ait Apostolus: Cùm luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Aurelius Episcopus Carthagin. ecclesiæ subscripsi, Donatianus Talabricensis primæ sedis subscripsi, Augustinus Hipponæ Regien. subscripsi. Similiter omnes Episcopi subscripserunt.

1. Tim. 5 *1. Tim. 5* *Subscriptio.*

Finit Concilium Carthaginen. 4.

Prouinciale Concilium, confirmatum tamẽ in 6. synodo generali in Trullo celebrata, vbi recepta sunt vniuersa Concilia Carthagini habita.

Concilium Taurinatē.

CONCILIVM TAVRINATEN. prouinciale celebratum tempore Siricij Papæ, & beati Ambrosij Episcopi Mediolanen. Nihil habet annotatione dignum, totum consumitur in compositione causarum quorundam ciuilium quæ inter Episcopos quosdam & cæteros Presbyteros tractabantur.

Decreta Anastasij Papæ.

a.d. 494. Anastasius ponti. 39. Sub hoc propter scripta origenis in Alexandria celebrata est synodus.

Anastasius Papa natione Romanus, sedit annos. 3. dies decem. Papa. 39. sub Petro.

Sub Anastasio floruerunt apud Orientē Gregorius Nazianzenus & Basilius.

Extat epistola decretalis eius ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ, in qua constituit, vt dum sancta euangelia in ecclesia recitantur, sacerdotes & cæteri omnes præsentes, non sedentes, sed venerabiliter curui in conspectu sancti euangelij stātes dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent.

Qualiter standum dum legitur euāgelium in ecclesia.

Secundo significat eisdem ne Manichæos quos in vrbe Roma inuenit recipiant, neque cùm eis aliquam participationem habeāt, priusquā ad rectam conuertantur fidem, quorum ille aliquos Romæ conuertit. Quos autem ad fidem trahere non potuit, secundū Christianorū principū constituta ne sanctum gregem sua contagione pollucrēt, per publicos iudices perpetuo exilio relegauit.

Concilium Cartha. 5.

CONCILIVM CARTHAGIN. quintum celebratum Era. 438. pręsentibus. 73. Episcopis.

Ca. 1.

De clericis ad testimonium non pulsandis. 2. q. 6. statutum est.

Ca. 2.

De

De clericis pro crimine suo damnatis, vt à quolibet non defensentur. 21. q. 5. Si quis cuiuslibet.

Ca. 3.

De sacerdotibus & Leuitis, vt ab vxoribus se contineant. d. 84. Cum de quorundam.

Ca. 4.

De rebus ecclesiæ, sine concilio Metropolitani Episcopi non alienandis.

Ca. 5. Vt nullus Episcopus relicta cathedra principali in diœcesi resideat.

Placuit vt nemini sit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam ecclesiam in diœcesi constitutam se cōferre, vel in re propria diutius quā oportet constitutum curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligere. *7. q. 1. Placuit.*

Ca. 6. De his qui nullo testimonio se baptizatos nouerunt.

Placuit de infantibus quoties nō inueniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi sacramentis respondere, absque vllo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari. Hinc enim Legati Maurorum fratres nostri consuluerunt, quia multos tales à Barbaris redimunt. Similiter & de ecclesijs, quoties super earum consecratione hæsitatur, agendum est. i. vt sine vlla trepidatione consecrentur. *De consf. d. 4. Placuit de.*

Ca. 7.

De tempore Paschali, & concilij.

Ca. 8.

De intercessoribus ne cathedram moriētis episcopi diu retineant, sed intra annum sacerdotem prouideant. *7. q. 1. constitutū est*

Ca. 9. De defensore ecclesiarum.

Ab imperatoribus vniuersis visum est postu-

23.q.3. *Ab imperatoribus.* landum propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur ecclesia, vt defensores eis aduersus potentias diuitum cũ Episcoporum prouisione deligentur.

Ca.10.

Vt Episcopi ad diem Concilij occurrant. d.18. Placuit vt.

Ca.11.

Vt lapsis sacerdotibus manus sicut laicis nõ imponatur. d.50. confirmandum est.

Ca.12.

De clericis excommunicatis, quandiu eis asserere liceat innocentiam suam. 11.q.3. Rursus constitutum est.

Ca.13.

De clericis vel monachis ab alio Episcopo ordinatis. In decretis. d.58. Siquis de alterius.

Ca.14. De basilicis quæ sine martyrum reliquijs dedicatæ sunt.

De con. d. 1. Placuit altaria. Eremitaria per agros constituta euertãtur. Item placuit vt altaria quæ passim per agros aut vias tanquam memoriæ martyrum constituuntur in quibus nullum corpus aut reliquiæ martyrum conditæ probantur, ab Episcopis qui eisdem locis præsunt (si fieri potest) euertantur. Si autem hoc propter tumultus populares non sinitur, plębes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, vt qui recte sapiunt, nulla ibi superstitione deuincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ sint, aut vbi origo alicuius habitationis vel possessionis vel passionis fidelissima origine traditur. Nam quę per somnia & per inanes quasi reuelationes quorumlibet hominum vbiq; cõstituũtur altaria, omnimodo reprobẽtur.

Ca.15. De idololatrijs destruendis.

Item

Item placuit ab Imperatoribus gloriosissimis peti, vt reliquiæ non solum in simulachris, sed in quibuscunque locis vel lucis vel arboribus omnimodò deleantur.

Aurelius Episcopus ecclesiæ Carthaginis, supra comprehensis in nostro concilio statutis subscripsi. Similiter 72. Episcopi subscripserunt.

Finit concilium Carthagineñ. 5.

CONCILIVM TOLETAnum primum 19. Episcoporum Patrono Episcopo præsidente. Est prouinciale, sed confirmatum authoritate Leonis papæ.

Toletanũ Conciliũ 1.

Considentibus presbyteris, astantibus diaconis, & cæteris qui intererant concilio congregato, Patronus Episcopus dixit: Quoniam singuli cœpimus in ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sunt quę vsque ad scisma peruenirunt, si placet, communi consilio decernamus quid ab omnibus Episcopis in ordinandis clericis sit sequendum. Mihi autem placet constituta primitus Nicæni concilij perpetuo esse seruanda nec ab his esse recedendum. Vniuersi Episcopi dixerunt: Hoc nobis placet, ita vt si quis cognitis gestis Nicæni concilij, aliud quàm statutum est facere præsumpserit, & non in eo perseuerandum putauerit, hic excommunicatus habeatur, nisi per correctionem fratrum emendauerit errorem.

Ca. 1.

De presbyteris & diaconis, si post ordinationem filios genuerint, ad altiorem gradum non ascendant.

Ca.2. Vt pœnitens si necessitas cogat, lector aut ostiarius fiat.

d.50. Placuit. Item placuit vt pœnitentes non admittantur ad clerum, nisi tantum si necessitas aut vsus exegerit, & tunc inter ostiarios deputentur, vel inter lectores, ita vt Euāgelia aut epistolam non legant. Si qui autē antè ordinati sunt diaconi, inter subdiaconos habeantur, ita vt manum non imponant, nec sacra contingant. Eum verò pœnitentem dicimus qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisque peccatis, publicam pœnitentiam gerens, sub cilicio diuino fuerit reconciliatus altario.

Ca.3. De his qui viduas acceperint ne diaconi fiant.

Item constituit sancta synodus, vt lector fidelis si viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut fortè subdiaconus.

Ca.4. Vt subdiaconus si defuncta vxore aliam duxerit, ostiarius fiat.

Subdiaconus autem defuncta vxore si vxorem aliam duxerit ab officio in quo ordinatus fuerat remoueatur, & habeatur inter hostiarios vel lectores, ita vt Euangelium & epistolam nō legat, propterea ne qui ecclesiæ seruierit, publicis officijs seruire videatur. Qui verò tertium (quod nec dicendum est) acceperit, abstentus biennio, posteà inter laicos reconciliatus per pœnitentiā communicet.

Can.5. De clericis ad ecclesiam non venientibus.

Presbyter vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco in quo ecclesia est, aut castella aut vici sunt, aut villæ, si ad ecclesiam aut ad sacrificium quotidianum nō venerit, clericus non

habeatur,

habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab Episcopo noluit promereri.

Ca.6. Ne religiosa puella virorum familiaritatem habeat.

Itemque puella Dei nec familiaritatem habeat cum confessore, aut cum quolibet laico sanguinis alieni, aut conuiuium sola adeat, nisi vbi sit seniorum honestorum, aut viduarum honestarum frequentia, vbi honestè confessor quilibet cum plurimorum testimonio testium conuiuio interesse possit. Cùm lectoribus autem in ipsorum domibus non admittendas penitus, nec videndas, nisi fortè consanguinea soror sit, vel vterina.

Ca. 7. De clerico cuius vxor peccauerit.

Placuit vt si quorumcunque clericorum vxores peccauerint: ne fortè licentiam peccandi plus habeant, accipiant mariti earum hanc potestatem (præter necem) custodiendi, ligandi in domo sua, ad ieiunia salutaria, non mortifera eas, cogentes: ita vt inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant si seruitia fortè non habeant. Cum vxoribus autem ipsis quæ peccauerint, nec cibos sumant, nisi fortè ad timorem Dei acta pœnitētia reuertantur. *33.q.2.Placuit vt si.*

Ca.8. De his qui post baptismum militauerint.

Si quis post baptismum militauerit, & chlamydem sumpserit aut cingulum ad necandos fideles, etiam si grauia non admiserit, si ad clerum admissus fuerit, diaconij non accipiat dignitatem. *dist. 21. Si quis post.*

Ca.9. De professis vel viduis absente sacerdote.

Nulla professa vel vidua absente Episcopo vel presbytero in domo sua antiphonas cū confessore vel seruo suo faciāt. Lucernariū verò nisi in ecclesia non legatur, aut si legatur in villa præsente Episcopo vel presbytero vel diacono legatur.

Ca.10. Ne clericus fiat sine consensu domini aut patroni.

Cle-

Clericos, siquidem obligati sint, vel pro æquatione, vel de genere alicuius domus, non ordinandos nisi probatæ vitæ fuerint, & patroni consensus accesserit.

Ca.11. De potentibus qui pauperem expoliant.

24.q.3.Si quis de. Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum expoliauerit, & mandauerit eum ad se venire Episcopus, vt audiatur, & is contempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ Episcopos, & quoscunque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipse donec obediat, & reddat aliena.

Ca.12. Ne clericus ab Episcopo recedat.

Item vt liberum nulli clerico sit discedere ab Episcopo suo, & alteri Episcopo cõmunicare, nisi fortè ei quem Episcopus alius libenter habeat de hæreticorum schismate discedentem, & ad fidem Catholicam reuertentem. Si qui autem de Catholicis discesserint, & in communione eorum vel palam vel occulte cum eis qui vel excommunicati sunt, vel per sentẽtiam iam notati, fuerint inuenti, habeant illorum ad quos ire voluerint etiam in damnatione consortium.

De cõs.d.2 Hi qui intrant.

Ca.13. De his qui ecclesiam intrant.

De his qui intrant in ecclesiam, & deprehenduntur, nunquam communicare admoneantur. Quòd si non communicant, ad pœnitentiam accedant. Si communicant, nõ semper abstineantur. Si non fecerint, abstineantur.

Ca. 14. De accipientibus eucharistiam.

Si quis autem acceptam à sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.

Ca.15. De excommunicatis à sacerdote.

Si quis laicus abstinetur, ad hunc vel ad domum eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat.

dat. Similiter & clericus si abstinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui aut conuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, qui eius sunt Episcopi, & ad omnes qui commoniti fuerint de eo qui abstinetur, siue laico quolibet siue clerico.

Ca.16. De pœnitentia deuotæ si adultera fuerit.

Deuotam peccantem non recipiendam in ecclesiam nisi peccare desierit: & si desinens egerit aptam pœnitentiam decem annis, recipiat communionem. Priusquam autem in ecclesiam admittatur ad orationem, ad nullius conuiuium Christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam hæc quæ eam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhuc ipso viuente marito castè viuere cœperit, aut postquam ipse decesserit. *27.q.1. Deuotam.*

Ca. 17. De vxorato concubinam habente.

Si quis habens vxorem fidelis concubinam habeat, non communicet. Cæterum is qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur, tantum vt vnius mulieris aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione contentus. Alias verò viuens abijciatur donec desinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *dist.34. Is qui.*

Ca.18. De vidua Episcopi si maritum acceperit.

Si qua vidua Episcopi aut presbyteri aut diaconi maritum acceperit nullus clericus, nulla religiosa cum ea conuiuium sumat, nunquam communicet, morienti tantum ei sacramentum subueniat.

Ca.19. Si filia sacerdotis religiosa peccauerit.

Episcopi siue presbyteri siue diaconi filia, si deuota fuerit & peccauerit, & maritum duxerit, si

eam

eam pater vel mater in affectum receperint, à communione habeãtur alieni, pater verò causas in concilio nouerit se præstaturum. Mulier autem non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem viuente eo secesserit & pœnituerit, nullo modo nisi vitę deficiens accipiat communionem.

Ca.20. Vt nullus præter Episcopum Chrisma conficiat.

Nullus præter Episcopum chrisma conficiat.

Quanuis penè vbique custodiatur, vt absq; Episcopo Chrisma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis vel prouincijs presbyteri dicuntur Chrisma conficere: Placuit ex hac die nullũ alium nisi Episcopum Chrisma conficere, & per diœcesin destinare, ita vt de singulis ecclesijs ad Episcopum ante diem Paschæ diaconi destinentur, aut subdiaconi, vt cõfestim Chrisma ab Episcopo destinatum, ad diem Paschæ posśint ad tempus deferre. Episcopo sanè certum est quòd omni tempore licet Chrisma conficere, sine conscientia autẽ Episcopi nihil penitus presbyteri agere præsumant. Statutum verò est diaconum non Chrismare, sed presbyterum absente Episcopo, pręsente verò nõ, nisi ab ipso fuerit præceptum, Huiusmodi constitutionem meminerit semper archidiaconus vel præsentibus vel absentibus Episcopis suggerendam, vt eam & Episcopi custodiant, & presbyteri non relinquant.

Chrismare potest presbyter absente episcopo

Ca.21. De regulis fidei Catholicæ.

Regulæ fidei contra omnes hæreses, maximè contra Priscillianistas: quas Episcopi Tarraconeñ. Carthaginensis, Lusitani & Bethici fecerunt, & ex præcepto papę Leonis ad Balconium Episcopum Galliciæ transmiserunt. Ipsi etiam suprascripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano.

Assertio fidei eiusdem concilij contra Priscillianistas.

Credi-

Credimus in vnum verum Deum patrem omnipotentem, & Filium & Spiritum sanctum, visibilium & inuisibilium factorem, per quem omnia facta sunt in cœlo & in terra, vnum Deum & vnam esse diuinæ substantiæ trinitatem. Patrem autem non esse Filium ipsum, sed habere filium qui pater non sit. Filium non esse patrem, sed filium Dei de patris esse natura. Spiritum quoque esse paraclêtum, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre filioque procedés. Est ergò ingenitus pater, genitus filius, non genitus paraclêtus, sed à patre filioque procedens: Pater est cuius vox hæc audita est de cœlis. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite. Filius est, qui ait: Ego à patre exiui, & à Deo veni in hunc mundum. Paraclêtus est Spiritus, de quo filius ait: Nisi ego abiero ad patrem, paraclêtus non veniet. Hanc Trinitatem personis distinctam, substantia vnitā, virtute & potestate & maiestate inuisibilem indifferentem. Prȩter hanc nullam credimus diuinam esse naturam, vel Angeli vel Spiritus, vel virtutis alicuius quæ Deus credatur. Hunc ergò filium Dei, Deum natum à patre ante omne omnino principium sanctificasse vterum virginis Mariæ, atque ex ea verum hominem sine virili generatum semine suscepisse, duabus duntaxat naturis, id est, deitatis & carnis in vnam conuenientibus omnino personam, id est, dominum nostrum Iesum Christum. Nec imaginarium corpus, aut phantasmatis alicuius in eo fuisse, sed solidum atque verum. Hunc & esurijsse & sitijsse, & doluisse & fleuisse, & omnes corporis iniurias pertulisse. Postremò à Iudæis crucifixum & sepultum, & tertia die resurrexisse. Conuersatum postmodum cum discipulis suis, & quadragesima post resurrectionem die ad cœlum ascendisse. Hunc filium hominis,

Assertio fidei contra Priscillianistas.

Matt.3. Marc.1. Luca.3. Ioan.16.

etiam

etiam filium Dei, & filium Dei & hominus filium appellamus. Resurrectionem verò futuram humanæ credimus carnis, animam autem hominis non diuinæ esse substantiæ, aut Dei patris, sed creaturam dicimus Dei voluntate creatam. Si quis autem dixerit aut crediderit à Deo omnipotente mundum hunc factum non fuisse atque omnia eius instrumenta, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit Deum patrem eundem esse Filium vel Paracletum, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit filium eundem esse patrem, vel paraclêtum, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit paraclètum esse vel patrem vel filium, anathema sit. Si quis dixerit, vel crediderit carnem tantum sine anima à filio Dei fuisse susceptã, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit Christum innascibilem esse, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit deitatem Christi conuertibilem fuisse vel pasibilem, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit alterũ Deum esse priscæ Legis, alterum Euangeliorum, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit ab altero Deo mundum factum fuisse, & non ab eo de quo scriptum est. In principio fecit Deus cœlum & terram, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit corpora humana non resurgere post mortẽ, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit animam humanam Dei portionem, vel Dei esse substantiam, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit alias scripturas præter quas ecclesia catholica recipit, in authoritate habendas vel esse venerandas, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit deitatis & carnis vnam in Christo esse naturam, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit esse aliquid quod se extra diuinam trinitatem posit extendere, anathema sit. Si quis Astrologiæ vel Mathesi existimat esse credendum, anathema sit. Si

Gene. 1.

quis

quis dixerit vel crediderit cõiugia hominum quę ſecundùm legem diuinam licet habere, execrabilia eſſe, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit carnes auium ſeu pecudum quæ ad eſcam datæ ſunt, non tantum pro caſtigatione hominum abſtinendas, ſed execrandas eſſe, anathema ſit. Si quis in errore, Priſcilliani ſectam ſequitur vel profitetur, vt aliud in ſalubri baptiſmo contra ſedem S. Petri faciat, anathema ſit.

Finit regula fidei Catholicæ aduerſus Priſcillianiſtas, Patronus Epiſcopus ſubſcripſi. Marcellus Epiſcopus ſubſcripſi. Afrodiſeus Epiſcopus ſubſcripſi. Subſcripſerunt & alij Epiſcopi qui interfuerunt concilio.

Subſcriptio.

an.d. 408 *Innocẽtius pont.* 40. *Sub hoc cœpit hæreſis Deũ corpus habere aſſerens. Et prædeſtinatorum & Cataphrygarum & Pelagij. Et Roma à Gotthis capta eſt. In cõcilijs.*

Decreta Innocentij papæ.

Innocentius primus Papa, natione Albanenſis, ſedit annis 15. menſibus 2. Hic conſtituit vt qui natus fuerit de Chriſtiana, denuò naſci debeat per baptiſmum, quod Pelagius damnauit. Eo tempore florebat Hieronymus presbyter in Bethleem. Pelagium & Cæleſtinum inuenit, quos tanquam hæreticos damnauit.

Extat epiſtola eius decretalis ad Decentium Epiſcopum, in qua paucis admonet antiquas patrum traditiones ſeruandas, nec nouitates aliquas inducendas in ſua eccleſia, nec alterius eccleſiæ quàm Romanæ in conſecrandis myſterijs, vel in cæteris agendis, conſuetudinem eſſe ſeruandam.

Cap. 1. De pacis oſculo dando poſt confecta myſteria.

Pacis oſculum dandum eſt poſt confecta myſteria, vt conſtet populum ad omnia quæ in myſterijs aguntur atque in eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe, pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.

Ca. 2. De non recitandis nominibus ante precem sacerdotis.

De conſ.d. 2. Pacem igitur. De conſ. d. 2. De nominibus recitandis.

De nominibus verò recitandis, antequam preces ſacerdos faciat, atque eorum oblationes quorum nomina recitanda ſunt, ſua oratione commendet, quàm ſuperfluum ſit, & ipſe per tuam prudentiam recognoſcis, vt cuius hoſtiam necdum Deo offeras, eius ante nomen inſinues, quanuis illi incognitum ſit nihil. Prius ergò oblationes ſunt commendandæ, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt oblationes, edicenda, vt inter ſacra miniſteria nominentur, non inter alia quæ antè præmittimus, vt ipſis myſterijs viam futuris precibus aperiamus.

Ca. 3. Vt infantes baptizati à ſolo Epiſcopo conſignentur.

Confirmationis ſacramentum.

De conſignandis verò infantibus, manifeſtum eſt, non ab alio quàm ab Epiſcopo fieri licere. Nam presbyteri licet ſint ſacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem pontificibus ſolis deberi vt vel conſignent, vel Paraclêtum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo eccleſiaſtica demonſtrat, verùm & illa lectio actuum Apoſtolorum, quę aſſerit Petrum & Ioannem eſſe directos, qui iam baptizatis traderent Spiritum ſanctum. Nam presbyteris ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo, cùm baptizant Chriſmate baptizatos vngere licet: ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis cum tradunt Spiritum ſanctum Paraclêtum. Verba verò dicere non poſſum, ne magis prodere videar, quàm ad conſultationem reſpondere.

Act. 4.

De conſ.d. 4. presbyteris.

Ca. 4. De ieiunio ſabbati.

de. con. d. 3 Sabbato.

Quòd ritè omni ſabbato ieiunetur, quia feria ſexta & ſabbatum ambo dies triſtitiam Apoſtolis vel

vel his qui Christum secuti sunt, indixerunt: qui die Dominico exhilarati, non solum istum festiuissimum esse voluerunt, verùm etiam per omnes hebdomadas frequentandum esse duxerunt.

Ca. 5.

De fermento, id est, sacramento quod ciuitatis tantum presbyteris dirigatur.

Ca. 6.

De energumenis baptizatis, vt eis à presbytero vel cæteris clericis absente Episcopo manus imponatur.

Ca. 7. De pœnitentibus.

De pœnitentibus verò qui, siue ex grauioribus commissis, siue ex leuioribus pœnitētiam gerunt. si nulla interueniat ęgritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romanę ecclesiæ consuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorum, sacerdotis est iudicare vt attendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus atq; lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cùm viderit congruam satisfactionem. Sanè si quis in ægritudinem inciderit, atq; vsq; ad desperationem deuenerit, ei est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de seculo absque communione decedat.

de. con. d. 3 De pœnitentibus.

Ca. 8. Quòd orandum sit pro infirmis.

Sanè quoniam de hoc, sicuti de cæteris cōsulere voluit dilectio tua, adiecit etiã filius meus Cælestinus diaconus in epistola sua esse à tua dilectione positũ illud quod in beati Apostoli Iacôbi, epistola conscriptum est: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orent super eum, vngentes eũ oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmũ, & suscitabit illũ Dominus: & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Quòd nō est dubium de fidelibus ęgrotãtibus accipi vel intelligi debere qui sancto oleo Chrismatis perũgi possunt,

Extremã vnctionem esse genus sacramẽti. Iaco. 5.

quo ab Episcopo confecto nō solum sacerdotibus, sed omnibus vti Christianis licet in sua aut suorum necessitate inungendo. Cæterum illud superfluum videmus adiectum, vt de Episcopo ambigatur, quod presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco de presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Cęterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere & tangere Chrismate sine cunctatione potest, cuius est ipsum Chrisma conficere. Nam non pœnitentibus istud fundi non potest, quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo vnum genus putatur posse cōcedi? Hic ergò frater charissime, omnibus quę tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus respōdere curauimus, vt ecclesia tua Romanam consuetudinē, à qua originē ducit, seruare valeat atque custodire. Reliqua verò quæ scribi fas non erat, quum adfueris, interrogati poterimus edicere. Erit antem domini potentiæ etiam id procurare, vt tuam ecclesiam & clericos nostros qui sub tuo pontificio diuinis famulantur officijs, bene instituas, & alijs formam tribuas, quam debeant imitari.

d. 95. Illud superfluū.

Epist. 2.

Extat epistola secunda eiusdem Innocentij Papæ ad Victricium Rothomagensem Episcopum, in qua eum instruit de Romanæ ecclesiæ norma atque authoritate, digestas vitæ & morum probabilium disciplinas annectens, per quas populum doceat quibus rebus & regulis Christianorum vita in sua cuiusque professione debeat contineri, & quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnem Catholicum Episcopum expediat custodire. Partita est in 13. capita quæ in epist. 4. Siricij papæ superius descripta sunt.

Sequi-

Sequitur eiusdem epist.3.ad Exuperium Tolosanum Episcopum.

Innocentius Exuperio Episcopo Tolosano salutem. Consulenti tibi frater charissime, quid de proposita specie vnaquaque sentirem, pro captu intelligentiæ meæ quæ sunt visa respondi, quid sequendum vel quid vitandum docilis ratio persuaderet, vel authoritas lectionis ostenderet, vel custodita series temporum demonstraret. Et quidem dilectio tua institutum sequuta prudentium ad sedem Apostolicam referre maluit, quid de rebus dubijs custodire deberet, potius quàm vsurpatione præsumpta quæ sibi viderentur de singulis obtinere. Cur enim magis pudendum putemus discere aliquid, quàm omnino nescire? Mihi quoque ipsi de collatione docilitas accedit, dum perscrutatis rationibus ad proposita respondere compellor, eoque fit vt semper aliquid addiscat qui postulatur vt doceat. Proponam igitur singula, subijciamque responsum.

Epist.3. De incontinentia sacerdotum.

Ca.1. De incontinentia Sacerdotum vel Leuitarum.

Proposuisti quid de his obseruari debeat quos in diaconij ministerio, aut in officio presbyterij positos incontinẽtes esse aut fuisse, generati filij prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Siricij Episcopi monita euidentia commearunt vt incontinentes in officijs talibus positi, omni ecclesiastico honore priuarentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continẽtia oportet impleri. Est enim vetus admodũ sacræ legis authoritas iam inde ab initio custodita, quod in templo, anno vicis suæ, habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puri & ab omni labe mundati sibi vindicent diuina mysteria, neque

d.82. Proposuisti.

Luc.1.

1.Para.24

eos ad sacrificia fas sit admitti qui exercent vel cũ vxore carnale consortium, quia scriptum est: San-
Leuit. 11. cti estote, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester. Quibus vtique propter sobolis successionẽ vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu,
Num. 1. & præterquàm ex semihe Aaron ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi sacerdotes vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suę seruare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit dies qua vel à sacrificijs diuinis, vel à baptismatis officio vacent. Nam si beatus Paulus Apostolus
1. *Cor.* 7. ad Corinthios scribit, dicens: Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi, & hoc vtiq; laicis præcepit, multo magis sacerdotes quibus & orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere. Quòd si contaminatus fuerit carnali concupiscentia, quo pudore vel sacrificare vsurpabit, aut qua cõscientia, quóue
Tit. 1. merito exaudiri se credit, cùm dictum sit: Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mũdum? Sed fortasse hoc licere credit, quia
1. *Tim.* 3. scriptum est: Vnius vxoris virum. Non vt permaneat in concupiscentia generandi, hoc dixit, sed propter continentiam futuram. Neque enim inte-
1. *Cor.* 7. gros corpore non admisit, qui ait: Vellem autem omnes sic esse sicut & ego.

Roma. 8. Quod & apertius declarat, dicens: Qui autem in carne sunt, Deo placere nõ possunt. Vos autem
Idẽ in concilio Agat. ca. 6. iam non estis in carne, sed in spiritu, & habentem filios, non generantem, dixit: Sed ea planè, dispar & diuisa sentẽtia est. Nam si ad aliquos forma illa ecclesiasticæ vitæ pariter & disciplinæ quæ ab Episcopo Siricio ad prouincias commeauit, non probabitur peruenisse: his ignorantibus venia remittitur, ita vt de cætero penitus incipiant abstinere.

Et ita

Et ita gradus suos in quibus inuenti fuerint, sic retentent, vt eis non liceat ad potiora conscendere. Quibus in beneficio esse debet quod hunc ipsum locum quem retinent, non amittunt. Si qui autem sciuisse formam viuendi, missa à Siricio deteguntur, neque statim cupiditates libidinis abiecisse, illi sunt modis omnibus submouendi, quia post admonitionem cognitam, præponendam arbitrati sunt voluptatem.

Ca.2. De his qui post baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus sunt dediti, & in vltimo pœnitentiam poscunt.

Et hoc quæsitũ est quid de his obseruari oporteat, qui post baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo fine vitæ suæ pœnitentiam simul & reconciliationem communionis exposcunt. De his obseruatio prior, durior: posterior, interueniente misericordia, inclinatior est. Nàm consuetudo prior tenuit vt concederetur pœnitentia, sed cõmunio negaretur. Nam cùm illis temporibus crebræ persequutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non reuocaret à lapsu, negata merito communio est, concessa pœnitentia: ne totum penitus negaretur: & duriorem esse remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem ecclesijs suis reddidit, iam depulso terrore, communionem dari obeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticum profecturis, & ne Nouatiani hæretici negantis veniam, asperitatem & duritiam subsequi videamur. Tribuitur ergò cum pœnitentia extrema cõmunio, vt homines huiusmodi vel in supremis suis, permittente saluatore nostro, à perpetuo exitio vindicentur.

Ca.3. De administratoribus vel iudicibus secularibus.

23. qu. 4. Quæsitum est. Quæsitum etiam est super his qui post baptismum administrauerũt, & aut tormenta sæua exercuerunt, aut etiam capitalem protulêre sentẽtiam. Nihil de his legimus à maioribus definitum esse. Meminerant enim à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium *Rom. 13.* fuisse permissum, & Dei ministrum esse datum in huiusmodi vindicem. Quomodo ergò reprehenderent factum, quod authore Deo viderent esse concessum? De his ergò ita vt hactenus seruatum est, sic habeamus, ne aut disciplinam euertere, aut contra authoritatẽ domini venire videamur. Ipsis autem in ratione reddenda, gesta sua omnia seruabuntur.

Ca. 4. Quòd viri cum adulteris vxoribus non conueniant.

32. quæst. 5. Christiana religio. Et illud desideratum est sciri, cur communicantes viri cum adulteris vxoribus non conueniant, cùm econtrà vxores in consortio adulterorum virorum manere videantur. Super hoc Christiana religio adulterium in vtroque sexu pari ratione condemnat. Sed viros suos mulieres non facilè de adulterio accusant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius vxores adulteras apud sacerdotes deferre consueuerunt, & ideò mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur. Virorum autem latente commisso, non facilè quisquam ex suspicionibus abstinetur. Qui vtique submouebitur, si eius flagitium detegatur. Cùm ergò par causa sit, interdum probatione cessante, vindictę ratio conquiescit.

Ca.5. Quòd qui preces vel crimina dictant, habeantur immunes.

Illud

Illud etiam sciscitari voluisti, an preces dictantibus liberum concedatur, vtique post baptismi regenerationem à principibus poscere mortem alicuius, vel sanguinem de reatu, quàm rem principes nunquam sine causæ cognitione concedunt, sed ad iudices commissa ipsa, vel crimina semper remittunt, vt causa cognita vindicentur. Quæ cũ quæsitori fuerint delegata, aut absolutio aut damnatio pro negotij qualitate profertur. Et dùm legum authoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis. *23. q. 4. Illud etiam.*

Canon. 6. Quòd hi qui intercedente repudio diuortium pertulerunt, si se nuptijs alijs iunxerint, adulteri esse mõstrantur.

De his etiam requisiuit dilectio tua, qui interuenientes repudio, alij se matrimonio copularunt, quos in vtraque parte adulteros esse manifestum est. Qui verò vel vxore viuente (quãuis dissociatum videatur esse coniugium) ad aliam copulam festinarunt, neque possunt adulteri non videri, in tantum, vt etiam hæ personæ quibus tales cõiuncti sunt, etiam ipsæ adulterium commisisse videãtur secundùm illud quod legimus in euangelio. Qui dimiserit vxorem suam, & duxerit aliã, mœchatur. Similiter & qui dimissam duxerit, mœchatur. Et ideò tales omnes à cõmunione fideliũ abstinendos. De parẽtibus autem aut de propinquis eorum nihil tale statui potest, nisi incentores illiciti consortij fuisse detegantur. *Matt. 5. 19*

Ca. 7. Qui libri in canone recipiantur.

Qui verò libri recipiàntur in canone sanctarum scripturarum, breuis annexus ostendit. Hæc sunt ergo quæ desiderata moneri voce voluisti.

Moysi libri quinque, id est, Genesis, Exodus, Leuiticus, &c. Cætera autem quæ vel sub nomine Matthiæ siue Iacobi minoris, vel sub nomine Pe- *Nota.*

tri & Ioannis, quę à quodam Leutio scripta sunt, vel sub nomine Andreę, quæ à Nexocharide & Leonide philosophis, & sub nomine Thomæ, & si qua sunt alia], non solùm repudiãda, verumetiã noueris esse damnanda. Datum decimo Calend. Martij, Stilicone. 2. & Antemio, viris clarissimis consulibus.

Sequitur eiusdem epistola quarta, ad Felicem Nucerianum Episcopum.

Episto. 4. Innocentius Felici epis. Nuceriano: Mirari non possumus dilectionem tuam sequi instituta maiorũ, omniaque quæ possunt aliquam recipere dubitationẽ, ad nos quasi ad caput atque ad apicem episcopatus referre, vt consulta videlicet sedes apostolica ex ipsis rebus dubijs certũ aliquid faciẽdum pronunciet. Quod & nos libenter accipimus & dilectionẽ tuam memorem canonũ approbamus. Scripsisti ergo quod feruore fidei quo polles & amore sanctæ plæbis, vel reparaueris ecclesias Dei, vel nouas quasque construxeris, sed in his clericos quos constituas, non habere: aliquos verò mutilos, aliquos digamos esse. Ad quod studuimus prudentem virum de his noluisse consulere quæ omnibus sunt certa ratione comperta.
Ergo non quasi ignorãti dicimus, sed in alijs forsitan occupatos, istud oblitos vos esse dicimus.

Ca. 1. Si quis volens, partem sui corporis amputauerit, clericus esse non potest, nolens autem potest.

Qui igitur partem cuiuslibet digiti sibi ipse volens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui verò casu aliquo contigit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit, hos canones præcipiunt & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti, non abijci. In illis enim voluntas iudicata est, quæ sibi

ausa

ausa fuerit ferrum inijcere, quòd scilicet & alij id facere dubitari non posit, in istis verò casus veniam meruit.

Ca.2. Quod digami ad clerum admitti non possunt.

De digamis autem nec consuli debuit, quòd manifesta lectio sit Apostoli. Vnius vxoris virum ad sacerdotium siue ad clericatum admitti debere, & hanc ipsam tamen si virginem decepit. Nam ea quæ habuerit ante virum, licet defunctus sit, tamē si clerico postea fuerit copulata, clericus qui eam acceperit, esse non poterit, quia in lege cautū est. Non viduam, non abiectam habere posse con iugem sacerdotem. *1.Timo.3. & Tit. 1.* *Leuit. 21.*

Ca.3. Qui de laicis ad clerum non debeant promoueri.

De laicis verò religio tua consuluit, quos canones ordinare prohibeant. Certum est quidem hoc regulas ecclesiasticas continere, sed non ita definitum est, vt de omnibus sit laicis constitutum. Neque enim clerici nasci, & non fieri possunt, sed designata sunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non possunt, id est, si quis fidelis militauerit, si quis fidelis causas egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit. De curialibus autem manifesta ratio est, quoniam & si inueniātur huiusmodi viri, qui debeant clerici fieri, tamē quoniam sæpius ad curiam repetuntur, cauendū ab his est propter tribulationem quæ sæpe de his ecclesiæ prouenit. *d.31. designata sunt*

Ca.4. Qui de laicis posunt clerici fieri.
Hic aperte concubina prohibetur.

Laici verò qui habentes vxores baptizati sunt, ac sic se instituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti sint, aut monasterijs ex quo baptizati sunt hæserint, & si non con- *D.33. laici*

cubi

cubinam, non pellicen nouerint, si in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

Ca. 5. De temporibus in clero immorandis.

Ita sane vt in eis tépora à maioribus constituta seruētur. Nec cito quilibet lector, cito acolythus, cito diaconus, cito sacerdos fiat: quia in minoribus officijs si diu perdurent, & vita eorum pariter & obsequia comprobantur, vt ad sacerdotiū post hęc emensis stipendiorum meritis veniant, nec præripiant quod vita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monstratum, qui debeant admitti quiue reprobari, ex his omnibus quos videt dignatio tua non posse reprobari, eligere debebis quos clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præstare velimus, talesinuenire possumus, de quorum assumptione nec incurrere scandalum, nec erubescere valeamus.

Sequitur eiusdem Epistola.24. ad synodum in Toletana ciuitate constitutam.

Ca. 1. De Hispanorum reprehensione, qui inordinatè constituunt clericos.

*Epist.*24. Innocentius vniuersis episcopis in Toletana synodo constitutis, dulcissimis fratribus in domino salutem. Sæpe me & nimium cùm teneret cura solicitum super dissensionis schismate ecclesiarum, quod malum per Hispanias latius in dies separationis gradu incedere, fama proloquitur, necessarium tempus emersit, quo non posit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis vitio Hispanienses episcopos celebrare cognoscimus, fuerat aliquid secundùm maiorum traditionem statuendum, nisi perpenderemus, ne perturbationes quam plurimas ecclesijs moueremus.

Quo-

Quorum factum ita reprehendimus vt propter numerum corrigendorum ea quæ quoquo modo facta sunt, non in dubium vocemus, sed Dei potius dimittemus iudicio.

Ca.2. Vt causidici, vel curiales, vel seculari militiæ dediti, ad clerum non admittantur.

Quantos enim ex eis qui post acceptam baptismi gratiam in Forensi exercitatione versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperunt, accitos ad sacerdotium esse comperimus, è quorum numero Rufinus & Gregorius perhibentur, quantos ex militia, qui cum potestatibus obedierunt, seuera necessario præcepta sunt executi, quantos ex curialibus, qui dum parerêt potestatibus, quę sibi sunt imperata fecerunt, quantos qui voluptates & æditiones populo celebrarunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse, quorum omnium neminē ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse. Quæ si singula discutienda mãdemus, non modicos motus aut scandula Hispaniensibus prouincijs, quibus mederi cupimus, de studio emendationis inducemus. Idcirco remittenda potius hæc putamus. Sed ne deinceps similia committãtur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vsurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur, eo videlicet constituto, vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

D. 51. Aliquãtos ex.

Ca.3. Vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Post hęc, si quis aduersus formas canonum, vel ad ecclesiasticum ordinem, vel ad ipsum sacerdotium venire tentauerit, vnà cum ordinatoribus suis, ipso in quo inuenti fuerint, ordine & honore priuentur. Et quamuis dilectioni vestræ fratres charis-

charissimi, regulæ Nicænæ sint cognitæ, secundū quas ordines esse faciendos per sententiam decernitis, tamen aliquam partem, quæ de ordinationibus est prouisa, inserendam putaui, vt secundùm eā ordinationes in posterum celebrandas esse sciamus, ne cui interpretandi aliter liberum arbitrium relinquatur. Ac primū quæ sunt prohibita digerantur. *Ca.4. De commemoratione Nicæni concilij, in quo supradicta prohibentur.*

Nicænæ synodi.c. 11. 12. Ne quispiā qui post baptismū militauerit, ad ordinē debeat clericatus admitti, neque qui causas post acceptū baptismū egerint, aut qui post acceptā Dei gratiā administrauerint, neq; de curialibus aliquē ad ecclesiasticū ordinem venire posse, qui post baptismū vel coronati fuerint, vel sacerdotiū (quod dicitur) sustinuerint, & ęditiões publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus est cauendū, ne ijdem qui ex curialibus fuerint, aliquando à suis curijs, quod frequenter videmus accidere, poscātur. Quæ omnia rationabiliter prohibita, oportet modis omnibus custodiri.

Can. 5. Quales eligendi sunt in ordine clericorum.

In dec. Siricij ad Himerium. Quales verò eligendi sunt in ordine clericorum euidens forma declarat, id est, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & lectorum officio sociati, vel si maiores sunt, cum fuerint dei gratiam consecuti, statim se ecclesiasticis ordinibus mācipauerint. Et si vxores habuerint, quærendum si vxorē virginem habuerint, quia scriptum est in veteri testamento: Vxorem virginem accipiat sacerdos. Et alibi. Sacerdotes mei semel nubant. Neq; qui duas vxores habuerit, quia Paulus Apostolus ait. Vnius vxoris virum. *Leuit. 21.* *1.Timo.3. & Titū.1.*

Ca 6. De eo qui ante baptismum vxorem habuit, & post baptismum aliam, vt clericus non fiat.

Nec

Nec illud debere admitti quod aliquanti pro defensione praui erroris opponunt: & asserunt quod ante baptismũ omnia dimittuntur, non intelligentes huiusmodi quòd sola in baptismo peccata dimittuntur, non vxoris numerus aboletur. Nã si à Deo, vt scriptũ est, præparatur viro vxor: & quod Deus iunxit, homo non separet: & ipsi authores generis humani in origene à Deo benedicuntur, quomodo inter peccata ista creduntur posse dimitti? Quòd si secundum illos qui tanta credunt, verũ est, ergo omnis iniustitia quæ à catechumenis ante baptismũ fuerit operata, per baptismũ aufertur. Nullius ergo cõtra Apostolũ tale aliquid sentiat, nec admittat, sed fideliter intelligat vnius vxoris virum siue ante baptismũ esse nominatum, siue post baptismũ. Si enim vxor ante baptismum accepta, non ducitur in numerum, nec filij ex eadem suscepti inter filios poterũt nominari. Quod quàm absurdum sit atque alienum prudentia vestra melius æstimabit. Vnde neminẽ liceat interpretari aliter diuinas scripturas, nisi quod recta ratio permittit, ne dum quidam remedia sibi iniqua ad excusationem præparant, ex eo rupisse legem, & regulas euertisse iudicentur: sed ea tenenda sunt quæ diuinarum scripturarum series continet, & à sacerdotibus vtili ratione sunt constituta. Bene valeatis fratres charissimi.

In Epistō. Innoc. ad Rufum cap. 2.

Prou. 19.

Matth. 19 & Mar. 10

Extat epistola concilij Carthaginen. ad Innocentium Papam, in qua sequentes damnantur errores Pelagij & Cælestij.

Lege in volumine conciliorũ

Error. 1.

Quòd naturaliter posit implere legẽ qui vult, & quòd Deus legem ad adiutorium dedit.

Error. 2.

Ad perficiendam iustitiam & Dei mandata complenda, sola humana sufficere potest natura.

Error. 3.

Error.3.

Paruuli propter salutem quæ per saluatorem Christum datur, baptizandi non sunt.

Ad hęc rescripsit Innocentius in Episto. 25. in qua gratulatur Episcopis Carthagi. ecclesiæ, de solicitudine sua. Deinde damnat propositos errores, & authores eorum Pelagium & Cælestium, & quia nihil addidit ad Epistolam Concilij Carthaginen. ideò non censuimus subijciendam hoc loco.

Vide in cõcilijs.

Epistola Concilij Mileuitani ad Innocentium Papam, quæ incipit: Domino beatissimo meritóque venerabili Papæ Innocentio, &c. In qua sequentes damnantur errores.

Primus, potest homo in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionē iustitiæ sine adiutorio gratiæ saluatoris per solum liberæ voluntatis arbitrium peruenire, vt etiam non sit necessarium dicere, dimitte nobis debita nostra.

Secundus, illud, Ne nos inferas in tentationem, non ita intelligendū, tanquam diuinum adiutorium poscere debeamus ne in peccatum tentati decidamus, quoniam hoc in nostra positum est potestate, & ad hoc implendum sola sufficit hominis voluntas.

Tertius, non est orandus Deus vt contra peccati malum, & ad operandam iustitiam sit noster adiutor.

Quartus, non opitulatur paruulis ad consequēdam vitam æternam, Christianæ gratiæ Sacramentum.

Rescripsit Innocentius Papa ad Mileuitanum Concilium. Est inter epistolas illius. 26. in qua primùm gratulatur de solicitudine sua, & quòd in rebus arduis consulant ecclesiam Romanam, deinde damnat propositos errores, & quia nihil addidit

uidit ad Epistolā Concilij Mileuitani, censuimus eam non esse subijciendam hoc loco.

Hæc eadem explicatius in Concilio Mileuitano definita sunt.

CONCILIVM MILEVITA. sub Innocentio primo Papa, à quo confirmata sunt in eo definita.

Concilium Mileuitanum.

Gloriosissimis Imperatoribus Archadio & Honorio Augustis, viris clarissimis consulibus. 6 Cal. Septemb. in ciuitate Mileuitana in secretario Basilicæ, cùm Aurelius Episcopus ecclesię Carthaginis in concilio vniuersali consedisset, astantibus diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Quoniam ecclesiæ sanctæ vnum est corpus, omniumq; membrorum caput est vnum, factum est, volente domino, ac nostram infirmitatem iuuante, vt ad hanc ecclesiam conueniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæso charitatem vestram, quia ita credendum est quod noster accessus ad vos, nec superfluus nec insuauis est cunctis, ideoque pariter quædam de causis fidei, vnde nunc quæstio Pelagianorum imminet, in hoc cœtu sanctissimo primitus tractentur, deinde subsequantur & aliqua quæ disciplinæ ecclesiasticę necessaria existunt.

Huic Concilio inter fuit Anselmus Rom. ecclesiæ legatus contra Pelag.

Ca. 1. Contra Pelagianos qui dicunt etiam sine peccato mori potuisse Adam.

Placuit ergo omnibus Episcopis qui fuerunt in hac sancta synodo, constituere hæc quæ in præsenti Concilio definita sunt. Vt quicunque dicit Adam primum hominem mortalem factum, ita vt siue peccaret siue non peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit.

Ca.2. Quòd omnes in peccatorum remißione veraciter baptizentur.

De con. 4. placuit. Item placuit vt quicunque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remißionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde sit consequés vt in eis forma baptismatis in remißionem peccatorum, non vera sed falsa intelligatur, anathema sit: quoniam non aliter intelligendum est quod ait *Roma. 5* Apostolus: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerunt: nisi quemadmodum ecclesia catholica vbique diffusa semper intellexit: Propter hanc enim regulam fidei, etiam paruuli qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideò in peccatorum remißionem veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundētur, quod generatione traxerunt.

Can.3. Quòd gratia dei non solum peccata dimittit, sed etiam adiuuat ne committantur.

De cō.d.4. Placuit vt Item placuit vt quicunque dixerit gratiam dei, in qua iustificamur per Iesum Christum dominū nostrum, ad solam remißionem peccatorum valere quæ iam commissa sunt, non etiā ad adiutoriū vt non committantur, anathema sit.

Ca.4. Quòd per gratiam dei sciamus quid facere debeamus, & diligere vt faciamus.

De consec. dist. 4. Quisquis dixerit. Item quisquis dixerit eandem gratiam Dei per Iesum Christum dominum nostrū, propter hoc tantum nos adiuuare ad non peccādum, quia per ipsam nobis reuelatur & aperitur intelligentia mādatorum, vt sciamus quid appetere quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præstari, vt quod faciendum cognouerimus, etiam facere diliga-

ligamus atque valeamus, anathema sit. Cùm enim dicat Apostolus: Scientia inflat, charitas verò ædificat: valde impium est vt credamus ad eam quæ inflat nos habere gratiam Christi, ad eam quæ ædificat, non habere, cùm sit vtrunque donum dei, & scire quid facere debeamus, & diligere vt faciamus: vt ædificante charitate, scientia non possit inflare. Sicut autem de eo scriptum est. Qui docet hominem scientiam, ita etiam scriptũ est: Charitas ex Deo est. *1. Cor. 8.* *Psal. 63.* *Ioan. 4.*

Ca. 5. Quod gratia Dei præstet vt lex impleatur, non (sicut ait Pelagius) facile, quasi sine gratia Dei difficilius poßit impleri.

Item placuit vt quicunque dixerit ideo nobis gratiam iustificationis dari, vt quod facere per liberum iubemur arbitrium, facilius posimus implere per gratiam, tanquam & si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen posimus etiam sine illa implere diuina mandata, anathema sit. De fructibus enim mãdatorum dominus loquebatur, vbi non ait, Sine me difficilius potestis facere, sed ait: Sine me nihil potestis facere. *De cõ. d 4. Placuit vt* *Ioan. 15.*

Can. 6. Quod iuxta sententiam Ioannis Euangelistæ, nemo sit qui esse poßit sine peccato.

Item placuit quod ait sanctus Ioannes Apostolus. Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis nõ est. Quisquis sic accipiendũ putauerit, vt dicat propter humilitatẽ nõ oportere dici nos nõ habere peccatũ non quia veritas est, anathema sit. Sequitur enim Apostolus & adiungit: Si autẽ confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est & iustus qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate: Vbi satis apparet hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici. Poterat enim Apostolus dicere. Si diximus quia non habemus peccatum, *1. Ioan. 1.* *Ibidem.*

tũ, nosipsos extollimus, & humilitas in nobis non erit. Sed cũ ait: Nosipsos decipimus, & veritas in nobis nõ est: satis ostendit eũ qui se dixerit nõ habere peccatum, non verum loqui, sed falsum.

Ca. 7. Quod vnicuique etiam iusto dicere oporteat. Dimitte nobis debita nostra.

Item placuit vt quicunque dixerit in oratione dominica ideo dicere sanctos, Dimitte nobis debita nostra, vt non pro seipsis hoc dicant, quia nõ est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs qui sunt in suo populo peccatores, & ideo non dicere vnumquenque sanctorum, Dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, vt hoc pro alijs potius quàm pro se iustus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus enim & iustus erat Apostolus Iacobus cum dicebat: In multis enim offendimus omnes. Nam quare additum est omnes, nisi vt ista sententia conueniret & Psalmo vbi legitur: Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens? Et in oratione sapientissimi Salomonis: Non est homo qui non peccet. Et in libro Iob: In manu omnis hominis signat, vt sciat omnis homo infirmitatem suam. Vnde etiam Daniel sanctus & iustus cùm in oratione pluraliter diceret: Peccauimus, iniquitatem fecimus, &c. quæ ibi veraciter & humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodum quidam sentiunt, hæc non de suis, sed de populi sui potius dixisse peccatis, postea dixit: Cùm orarem & confiterer peccata mea, & peccata populi mei domino Deo nostro, noluit dicere peccata nostra, sed populi sui dixit, & sua, quia futuros istos qui tam male intelligunt, tanquam Propheta præuidit.

Matt. 6 · *Iacobi. 3* · *Psal. 142.* · *Eccl. 7.* · *Iob. 37.* · *Danie. 9.* · *Ibidem.*

Ca. 8. Quod à sanctis veraciter dicitur. Dimitte nobis debita nostra.

Item

Item placuit vt quicunque verba ipsa dominicæ orationis, vbi dicimus, dimitte nobis debita nostra, ita volunt à sanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed ipsi domino mentientem, qui labijs sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non habere? Hucusque de fide contra Pelagianos nunc regulæ tractentur ecclesiasticæ. *Mat.6.*

Ca.9. Quod ad communes causas ecclesiæ generale concilium congregari oporteat, in priuatis vero causis speciale vniuscuiusque prouinciæ.

Placuit vt non sit vltra fatigandis fratribus anniuersaria necessitas, sed quoties exegerit causa cōmunis, id est, totius Aphricæ, vndecunque ad hāc sedem pro concilio datæ literæ fuerint, congregādam esse synodum in ea prouincia vbi opportunitas persuaserit. Causæ autem quæ communes non sunt, in suis prouincijs iudicentur. *Regulæ Ecclesiasticæ*

Ca.10. Vt Epistolas ad concilium euocandum, Metropolitanus subscribat & dirigat.

Placuit etiam pati, vt omnium episcoporum epistolis omnibus de concilio dandis, sanctitas tua sola subscribat.

Ca.11. Vt de hæreticis & infidelibus quicquid in Concilio constituitur, à principe impetretur.

Placuit & illud aduersus hæreticos, vel paganos, vel eorum superstitiones, vt legati missi de hoc glorioso concilio, quicquid vtile prouiderint à gloriosissimis principibus impetrent.

Ca.12. Vt preces & orationes compositæ, nisi probatæ fuerint in Concilio, non dicantur.

Placuit etiam & illud, vt preces vel orationes, seu missæ quę probatę fuerint in Concilio, siue præfationes siue cōmendationes, seu manus impositiones, ab omnibus celebrētur. Nec aliæ omnino

dicentur in ecclesia, nisi quæ à prudentioribus tractatæ vel comprobatæ in synodo fuerint, ne forte aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, vel per minus studium sit compositum.

Ca.13. Vt posteriores anterioribus episcopis non præferantur.

Palentinus Episcopus dixit: Si permittit bonũ patientiæ vestræ, prosequar ea quæ necessaria sunt ecclesiasticæ disciplinæ. Scimus enim sic inuiolate permansisse ecclesiasticam disciplinã, ita vt nullus fratrum prioribus suis se aliquando auderet anteponere, sed officijs legitimis id semper exhibitum est prioribus, quod ab insequentibus ratio nabiliter semper acciperetur. Hunc ordinem iubeat sanctitas vestra melius vestris interlocutionibus roborare. Aurelius Episcopus dixit: Non decuerat quidem, vt hęc repeteremus, nisi forte existerent inconsideratę mentes quorundam, quę ad hæc statuenda nostros acuerent sensus. Sed & cõmunis hæc causa est quam insinuauit frater & coëpiscopus noster, vt vnusquisque nostrũ ordinem sibi decretum à Deo cognoscat, & posteriores anterioribus deferãt, nec eis incõsultis aliquid agere præsumant. Qua de re oportet eos qui putauerint spretis maioribus aliquid pręsumendum, competenter esse ab omni concilio coërcendos. Vniuersi Episcopi dixerunt: Hic ordo & à patribus & à maioribus est seruatus, & à nobis Deo propitio seruabitur saluo, etiam iure primatus Numidiæ & Mauritaniæ.

Ca.14. Vt episcopi pro tempore consecrationis suæ literas ab ordinatoribus habeant.

Deinde placuit vt quicunque deinceps ab episcopis ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis, manu eorum subscriptas, continentes cõsulem

sulem & diem, vt nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.

Can.15. Vbi primum quis legerit, ibi permaneat clericus.

Itē placuit vt quicūq; in ecclesia vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur. *D.72. Placuit vt.*

Ca.16. Vt pro causis ecclesiarum exequutores vel aduocati à principe postulentur.

Placuit præterea vt exequutoribus in omnibus iustis desiderijs impertiatur. Placuit etiam vt petatur à gloriosissimis Imperatoribus, vt iubeant iudicibus dare peritos sibi defensores scholasticos, qui in actu sint vel in officio defensionum causarum ecclesiasticarum, more sacerdotum, vt prouinciæ ijdem ipsi qui defensionem ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotijs ecclesiarum (quoties necessitas flagitauerit) vel ad obsistendum callidè decipientibus vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi iudicū secretaria.

Ca.17. Vt neque dimißus, neque dimißa alteri coniungantur.

Placuit vt secundū euangelicā & apostolicā disciplinā, neque dimissus ab vxore, neque dimissa à marito, alteri coniungātur, sed ita maneāt, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad pœnitentiam redigantur. In qua causa legem Imperialem petendam promulgari. *32.q.7. Placuit vt. 1.Cor.7.*

Ca.18. De his qui in sua prouincia non communicant, vt alibi non communicent.

Placuit vt quicunq; nō cōmunicat in prouincia propria, & in alijs prouincijs vel transmarinis partibus ad cōmunicandū obrepserit, iacturam communionis vel clericatus excipiat.

Can.19. De clericis qui apud principem seculare iudicium aut synodale impleuerint.

 Placuit

11.q.1 Placuit quicunque. Placuit vt quicunque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur, si autem episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit.

Ca. 20. Vt sine formatis nemo ad comitatum proficiscatur, & qualiter formatæ fiant.

Placuit vt quicunque clericus propter necessitatem suam alicubi ad comitatum ire voluerit, formatam ab Episcopo suo accipiat. Quòd si sine formata voluerit pergere, à communione remoueatur. Quòd si alicubi ei repētina necessitas orta fuerit ad comitatū pergendi, alleget apud Episcopū loci eius ipsam necessitatem, & de hoc scripta eiusdem Episcopi deferat, formatæ autem quæ à primatibus, vel à quibuscunque Episcopis clericis proprijs dantur, habeant diem Paschæ. Quod si adhuc eiusdem anni Paschæ dies incerta est, ille præcedens adiungatur, quomodo solet post consulatum in publicis gestis ascribi.

Ca. 21. De Episcopis qui quod repetere poterant, prætermissa synodo inuaserunt.

16.q.6 Placuit vt. Item placuit vt quicunque episcopi quascunque ecclesias, vel plębes quas ad suam cathedram æstimāt pertinere, non ita repetierint, vt causas suas episcopis iudicantibus agāt, sed alio retinēte irruerint, siue volētibus siue nolentibus plębibus, causæ suæ detrimētum patiantur. Et quicunque iam hoc fecerint, si nondum est inter Episcopos finita contentio, sed adhuc inde contendunt, ille discedat quem constiterit prætermissis iudicijs ecclesiasticis irruisse. Nec sibi quisque blandiatur, si à primate vt retineat literas impetrarit, sed siue habeat literas, siue non habeat, conueniat eum qui tenet, & eius literas accipiat, vt eum appareat pacifice tenuisse Ecclesiam ad se pertinentem. Si autem illi aliquam quæstionem retule-

retulerit, per Episcopos iudices causa finiatur, siue quos eis primates dederint, siue quos ipsi vicinos ex consultu primatis delegerint.

Ca. 22. De clericis qui de iudicio Episcoporum suorum conqueruntur.

Item placuit vt presbyteri, diaconi vel cæteri inferiores clerici in causis quas habuerint, si de iudicijs Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos audiant, & inter eos quicquid est, finiant adhibiti ab eis ex consensu Episcoporũ suorum. Quòd si & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent nisi ad Aphricana concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Aphricam in communionem suscipiatur. *2.q.6. Placuit vt presbyteri.*

Ca. 23. De his qui apud hæreticos pœnitentiam acceperunt.

Placuit vt quicunq; conuersus ab hæreticis, dixerit se apud eos pœnitentiam accipere, vnusquisque Catholicus Episcopus requirat vbi & ob quã causam apud eosdẽ hæreticos pœnitentiam susceperit: vt cùm documentis certis hoc ipsum approbauerit sibi pro qualitate peccati, sicut eidem Episcopo Catholico visum fuerit, tempus pœnitentię vel reconciliationis decernat.

Ca. 24. De Episcopis negligentibus aduersus hæreticos.

Item placuit vt quicunque negligunt loca ad suam cathedram pertinentia in Catholicam vnitatem lucrari, conueniantur à diligentibus vicinis Episcopis, vt id agere non morentur. Quòd si intra sex menses à die conuentionis hoc nõ fecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineãt, ita sanè vt si ille ad quem pertinuisse videbantur, probare potuerit magis illius electam negligentiam ab hæreticis, vt impune ibi sint, & suam diligentiã fuisse *16.q.3. Placuit vt.*

præuentam, vt eo modo eius cura solertior vitaretur, cum hoc iudices Episcopi cognouerint, suæ cathedræ loca restituant. Sanè si Episcopi inter quos causa versatur, diuersarum sunt prouinciarum, ille Primas det iudices in cuius prouincia est locus de quo contenditur. Si autem ex communi placito vicinos iudices elegerint, aut duo eligãtur aut tres. Quòd si tres elegerint, aut duo omnium sententiam sequantur, aut duorum. A iudicibus autem quos communis consensus elegerit, non liceat prouocari. Et quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatũ, det literas vt nullus ei communicet Episcoporum donec obtemperet.

2. quæ. 6. A iudicib⁹

2. q. 6. Quisquis.

Ca. 25. *Vnde supra.*

Si in matricibus cathedris Episcopus negligens fuerit aduersus hæreticos, conueniatur à vicinis Episcopis diligẽtibus, & ei sua negligẽtia demonstretur, vt se excusare non possit. Quòd si ex die quo conuenitur, intra sex menses, si in eius prouincia executio fuerit, non eos ad vnitatem Catholicam conuertendos curauerit, non ei communicetur donec impleat. Si autem executor ad loca non venerit, non ascribatur Episcopo. Si autem probatum fuerit eum de communione illorum fuisse mentitum, dicendo eos communicasse, quos eo sciente non communicasse constiterit, etiam Episcopatum amittat.

Ca. 26. De virginibus quæ intra viginti quinque annos necessitate cogente velantur.

Item placuit vt quicunque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cùm vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus

parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velauerit virginem, seu velauit intra vigintiquinque annos ætatis, non ei obsit concilium quod de isto annorum numero constitutum est.

Ca. 27. De Episcopis qui post acta Carthagineñ. synodi retenti sunt ad reliqua peragenda.

Item placuit ne diutius vniuersi Episcopi qui ad concilium congregati sunt, tenerentur, ab vniuerso concilio ternos iudices de singulis prouincijs eligi. Et electi sunt de prouincia Carthaginensi, Vincentius, Fortunatianus & Clarus. De prouincia Numidiæ Alypius. Augustinus & Restitutus. De prouincia Byzacena, cum sancto sene Donatiano primate Cresconius, Iocundus & Emilianus. De Mauritania Sitifensi, Seuerianus, Asiaticus & Donatus. De prouincia Tripolitana Plautius, qui (ex more) legatus vnus est missus: qui omnes cum sancto sene Aurelio vniuersa cognoscant. A quo petijt vniuersum Concilium, vt cunctis, siue gestis quę confecta iam sunt, siue epistolis ipse subscribat. Et subscripserunt: Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & perlecto subscripsi. Donatianus Telepiensis primæ sedis subscripsi, Augustinus Hipponæ Regiensis subscripsi. Similiter & omnes Episcopi subscripserunt. *Subscriptio.*

Finit Concilium Mileuitanum.

Decreta Zozimi Papæ.

an. d. 142. Zozimus pont. 41. Tēpore huius fuit Lucius hæreticus & Pelagius damnatus est.

Zozimus Papa natione Græcus, sedit annum 1. mēs. 2. dies 11 sub Honorio & Theodosio iuniore. Hic Paschale cereum sacrauit. Seruis sacerdotio sacerdotibus verò tabernis interdixit. Ex eius decretis hoc extat ex Gratiano desumptum.

Contra statuta Patrum condere aliquid vel mutare, nec huius quidem sedis potest authoritas, apud nos enim inconuulsis radicibus viuit antiquitas, *25. q. 1. Contra statuta.*

quitas, cui decreta patrum sanxère reuerentiam.

Extant etiam eiusdem duæ decretales epistolę, altera ad Isychium Salonitanum Episcopum, altera ad clerum Rauennatium.

Decreta Bonifacij primi, Papæ.

Bonifacius 1. pont. 42 Bonifacius primus, Romanus, sedit annos tres, menses octo. Hic, Eulalio schismatico superato, statuit ne mulier sacra attingeret, nec incensum adoleret. Prohibuitque ne obnoxius, aut errans, aut annis 30. minor ad sacerdotium admitteretur. Huius Pótificatum insignem reddidit diuus Hieronymus presbyter. Moritur in Bethleem ætatis suæ anno 91. Quantum hic vita & doctrina iuuerit ecclesiam Dei, alijs iudicandum relinquo. Siquidem claruit miraculis, & eius scripta omnibus sunt in pretio. Decretũ eiusdem Bonifacij de ætate presbyterorum, ne ante 30. annos ordinentur, prætermisimus, quia hoc idem exaratum est in statutis Fabiani. *Hierony. vita & obitus.*

Concilium Cartha. 6.

CONCILIVM CARTHAginense sextum, ab Episcopis 217. celebratum.

In hoc Concilio quæ statuta sunt, breuis declarat annexus. Primùm, interfuit Legatio ecclesiæ Romanæ. Faustinus Episcopus, Philippus & Asellus presbyteri. Deinde actum est, vt ab Episcopis Orientalibus peteretur Nicænum Concilium. Vbi in præsentia omnium, exemplaria Nicænæ synodi (sicut à Patribus constituta fuere) in medium prolata sunt. Postremò recitata fuit professio fidei Nicæni concilij, quam superius post Canones suo loco inseruimus.

Finit Concilium Carthaginense sextum prouinciale,

Conci-

CONCILIVM CARTHAginense septimum sub eodem Bonifacio primo per 38. Episcopos celebratum est, nihil habens quod ad nostra hæc tempora pertineat. In hac synodo fuerunt recitati canones conciliorum diuersorum vniuersæ Prouinciæ, Aphricæ, numero 105. Quos non recensemus, quia quæ ibi decreta sunt, superioribus probantur inserta.

Hoc in loco adiecta sunt etiam capita Nicæni concilij è Græco in Latinum conuersa, missa ab Episcopis Orientalibus ad concilium Aphricanum, sicut in concilio Carthagineñ. 6. latius explicatur in volumine conciliorum.

Decreta Cælestini primi, Papæ.

Cælestinus primus, Romanus sedit annos 8. menses 10. dies 17. Hic Psalmos Antiphonis interstrinxit, Introitus, Gradus, Tractus, Offertoria, Communiones & Orationes inseruit Missæ. Clericos canonicarum institutionum doctos esse voluit. Scotos atque Britannos in viam Christi reduxit.

Cælesti. 1. pont. 43. Sub hoc põ. moritur B. Aug. Et Nesterius in Mariã matrẽ Dei blasphemauit

Extat epistola eius ad Episcopos Galliæ, in qua damnat errores Pelagij, quos iam damnarat Innocentius primus in epistola ad Carthaginense concilium, cuius initium est. Inquirendo de his rebus quas omni, &c. Quos etiam damnauit concilium Mileuitanum. Ideo superuacaneum duximus hic omnia illa transcribere per capita, nisi titulis duntaxat in hac serie expressis.

Primum notat, quod nisi gratia Dei iuuemur, insidias diaboli euitare non possumus.

Secundo, Quod Adam omnes homines læserit, nec

rit, nec quempiam per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei erexerit.

Tertiò, quòd nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione eius qui solus est bonus.

Quarto, quod per Christum libero benè vtamur arbitrio.

Quintò, quòd omnia sanctorum merita dona sint Dei.

Sextò, quòd omnis sancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo sunt.

Septimò, quòd gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiã adiuuet ne committantur, & præstet vt Lex impleatur, non sicut Pelagius ait facile, quasi sine gratia Dei difficilius possit impleri.

Octauò, quòd præter statuta sedis Apostolicæ omnes orationes ecclesiæ gratiam Christi resonant, qua genus humanum reparatur, & ab æterna damnatione reducitur.

Nono, quod gratiam Dei etiam baptizandorum testatur instituta purgatio, cum exorcismis & insufflationibus Spiritus ab eis expelluntur immundi.

Extat altera epistola eiusdem Cœlestini ad eosdem Episcopos Galliæ, quos corrigit in nonnullis superstitionibus, vt sequitur.

Ca. 1. Quòd non debeant sacerdotes amicti pallijs in ecclesia ministrare.

Didicimus quosdã Domini sacerdotes superstitioso potius cultui inseruire quàm mentis vel fidei puritati qui amicti pallio & lumbos præcincti credunt se sanctæ scripturæ fidem non per spiritum, sed per literam completuros. *Luc. 12.* Nam si ad hoc ista præcepta sunt vt taliter seruarentur, cur non fiunt pariter quæ sequuntur, vt lucernæ ardentes in manibus vna cum baculo teneantur? Habent autem suum ista mysterium, & intelligentibus ita clara

clara sunt, vt ea magis quæ decet significatione seruentur. Nam in lumborum præcinctione castitas, in baculo regimen pastorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur, de quo dicitur: Sic luceant opera vestra. Discernendi à plæbe vel cæteris sumus doctrina, non veste, conuersatione non habitu, mentis puritate non cultu. Nam si studere incipiamus nouitati, traditum nobis à patribus ordinem calcabimus, vt locum superuacuis superstitionibus faciamus. Rudes ergò fidelicuis superstitionibus faciamus. Rudes ergò fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim potius sunt quàm illudendi. Nec imponendum est eorum oculis, sed mentibus infundenda præcepta sunt. *Matt.5.*

Ca.2. Quòd nulli sit vltima pœnitentia neganda.

Agnouimus pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desiderijs annui qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subueniri. Horremus fateor tantæ impietatis aliquem reperiri, vt de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quouis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem redimere, quo se ille expediri desyderat & liberari. Quid hoc (rogo) aliud est, quàm morienti mortem addere, eiusque animam suam crudelitate ne absolui posit, occidere. Cùm Deus ad subueniendum sit paratissimus, & inuitans ad pœnitentiam, sic promittat peccatori, inquiens: Quacunq; die conuersus fuerit, peccata eius non imputabuntur ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, sed tantum vt conuertatur & viuat. Salutem ergò homini adimit quisquis mortis tẽpore pœnitentiã denegauerit. Et desperat de clementia Dei, qui cũ ad subueniendum morienti sufficere vel in momento posse non credit. Perdidisset latro in cruce premiũ *26. qu. 6. Agnouimus mortem.* *Ezech. 33. & 18.*

Luc. 23. ad Christi dexteram pendens, si illum vnius horę pœnitentia non iuuisset. Vera ergò ad Deum conuersio in vltimis positorum, mente potius est

Ezech. 18. & 33. æstimanda quàm tempore. Propheta hoc taliter asserente: Cùm conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Quum ergò dominus sit cordis inspector, quouis tempore non est deneganda pœnitentia postulanti, quum ille se obliget iudici, cui occulta **omnia nouerit reuelari.**

CANONES DVCENTOrum sanctorum & beatorum Patrum, qui in Epheso conuenerunt sub Theodosio Imperatore & Cælestino Papa. Luciano Mantuano Monacho Casineñ. interprete.

De hac Synodo habes supra.

Ca. I. Vt qui cum Cælestio aut complicibus sentiunt, deponantur.

Quoniam autem oportebat & absentes à sancta synodo, morantesque in vrbibus & prouincijs ob aliquod impedimẽtum, siue ecclesiasticum siue corporeum, non ignorare quæ de ipsis sunt constituta, significamus sanctitati vestræ ac dilectioni, vt si quidam Metropolita prouinciæ derelicta sancta & œcumenica synodo, aut accessit ad illorum defectionis consessum, aut accedet in posterũ, siue cum Cœlestio sensit aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere aduersus prouinciæ Episcopos, vt qui iam inde à synodo totius ecclesiasticæ communionis expers sit factus, & prorsus inutilis, sed & ipsis Episcopis illius prouinciæ circumque vicinis Metropolitis recta sentientibus subiacebit, vt omnino deiectus sit à sede Episcopatus.

A synodo

A synodo Ephesina recesserunt quidam numero circiter 30. qui deprehensi sunt Nestorij atque Cælestij sensa tenêre. Fugerunt autem nolentes vnà cum Patribus Nestorium condẽnare, quos sancta synodus omni Ecclesiastica communione priuauit, & sacerdotij omne munus ademit. Hic est scopus huius canonis.

Ca. 2. Qui deficientibus à synodo adhæserunt, sacerdotio priuantur.

Si qui autem prouinciales Episcopi à sancta synodo defecerunt, vel deficientibus adhęserunt aut adhærere tentarunt, vel etiam postquam subscripserunt Nestorij depositioni, rursus ad defectionis consessum nihilominus recurrerunt: istos placuit sanctæ synodo penitus alienos esse à sacerdotio, à graduque cecidisse.

Ca. 3. Restituuntur qui à Nestorio sunt sacerdotio prohibiti.

Si qui verò clericis in singulis vrbibus aut regionibus à Nestorio & conspirantibus sacerdotio prohibiti sunt, quòd rectè sentirent, iustum putauimus hos quoque proprium gradum accipere. In summa autem clericos orthodoxæ & œcumenicæ synodo consentientes iubemus eis qui defecerunt aut defecturi sunt, Episcopis nullo pacto aut ratione subiectos esse debere.

Regiones intelligit pagos aut vicos.

Ca. 4. Qui cum Nestorio aut Cælestio sentiunt, deponantur à synodo.

Si qui autem clericorum defecerint, & ausi fuerint vel priuatim vel publicè quæ sunt Nestorij aut Cælestij sapere, sancitum est à sancta synodo istos quoque depositos esse.

Ca. 5. Quos sancta synodus condemnauit. restitui non debere.

Quicunque autem ob turpia gesta sunt à sancta sy-

ĉta synodo condemnati, vel à proprijs eorum Episcopis, quibus præter Canones Nestorius qui nullum rerum discrimen habebat, & qui cum illo eadem sentiunt, restituere conati sunt gradum vel communionem, aut conarentur, istos censuimus inutiles esse, & manere nihilominus depositos.

Ca. 6. Contra turbatores gestorum in synodo.

Similiter autem & si qui velint ea quæ de singulis per sanctam Synodũ gesta sunt Ephesinam, quocunque modo mouere, sancta Synodus ipsa decreuit, siquidem Episcopi aut clerici fuerint, eos omnino à proprio cadere gradu. Sin verò laici, aut alij, sine communione permaneant.

Collocutio eiusdem sanctæ synodi ędita postquam lecta fuit expositio sanctorũ aut beatorum Patrum trecẽtorum decem & octo apud Nicęam, & impium symbolum à Theodoro Mopsuestięsi confictum, & à Carisio presbytero Philadelphiæ porrectum sanctæ synodo Ephesinæ.

Ca. 7.

His igitur lectis, decreuit sancta hæc synodus alteram fidem nemini licere proferre aut scribere, aut componere, præter eã quæ definita fuit à sanctis Patribus apud Nicæam vrbem in Spiritu sancto congregatis.

Eos autem qui fuerint ausi aliam fidem componere siue porrigere, aut proferre, his qui volunt ad cognitionem veritatis conuerti, vel ex gentibus, vel ex Iudæis, vel etiam ex qualibet hæresi, istos si quidem Episcopi fuerint aut clerici, alienos esse Episcopos quidem ab Episcopatu, clericos autem à clericatu. Si verò laici fuerint, anathematizari. Pari modo si deprehensi fuerint aliqui siue Episcopi, siue clerici, siue laici sentientes, aut docentes ea quæ continentur in expositione per Carisium allata presbyterum de incarnatione vnigeniti filij

Dei,

Dei, seu scelerata atq; peruersa Nestorij dogmata, quæ & subiecta sunt, subiaceant sententiæ sanctæ huius & œcumenicæ synodi. Vnde liquet Episcopum quidem alienum ab Episcopatu, atque depositum esse, clericumque similiter cecidisse à clero: & si laicus fuerit, anathemati subiacere quemadmodum dictum est.

Edictum eiusdem sanctæ synodi ex aduentu Cypriorum Episcoporum constitutum atque vulgatum.

Ca. 8.

Rem nouam, ac præter ecclesiasticas leges & canones sanctorum Apostolorũ, quæ & libertatem omnium tangit, Deo dilectus coëpiscopus Regynus annũciauit, vnà cum Deo dilectis Episcopis Prouinciç, Cypri, Zenône, & Euagrio. Nẽpe Episcopum Antiochenum in Cypro facere ordinationes, quemadmodũ per libellos & proprias voces fidem fecere religiosissimi viri, qui ad sanctã synodum huc accesserũt, habebũt ius suum intactum & inuiolatum qui sanctis Cypriorum ecclesijs præsunt secundùm canones sanctorũ Patrum, & antiquam consuetudinẽ per seipsos religiosissimorum Episcoporum faciẽtes ordinationes. Idem autẽ & in alijs diœcesibus omnibusque vbiq; prouincijs erit seruãdum, vt nullus videlicet Deo dilectorũ Episcoporum alienã inuadat prouinciam, quæ nõ prius atq; ab initio sub illius, seu antecessorũ fuerit potestate. Sed & si quis occupauerit, vel vi sibi subegerit, idem ipse restituat, ne Patrũ statuta frangantur, neue sub specie sacræ functionis potentiæ tumor irrepat, sicque incogitãtes & paulatim libertatem perdamus, quam Iesus Christus Dominus noster redemptor hominũ omnium proprio sanguine nobis quæsiuit & condonauit.

In sexta synodo gene. ca. 39. confirmat hũc octauũ canonem vt Cypri ecclesia sit principalis & prima.

Placuit igitur sanctæ & œcumenicæ synodo,

vt ſingulis, prouincijs pura & inuiolata, quæ iam inde ab initio habent, ſua iura ſeruentur, vt vnuſquiſque Metropolita ſecundùm priſcum & ſolitum morem rerum faciendarum æqualiter facultatem obtineat, propriumq́; ius firmum poſsideat. Quòd ſiquis ſuperbia contumaci definitis obuiam ierit, hunc abrogatum iri placuit toti ſanctę & œcumenicæ ſynodo.

Finiunt Canones ſynodi Epheſinæ generalis.

Secundùm veterē trāſlationem.

Concilium epheſinum contra Neſterium.

CONCILIVM EPHESI-*num vnum ex quatuor principalibus, ſub Cæleſtino primo Papa.*

Habitum eſt aduerſus Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui purum hominem ex ſancta virgine Maria natum aſſeruit, vt aliam perſonam carnis, aliam faceret deitatis, nec vnum Chriſtum in verbo Dei & carne ſentiret, ſed ſeparatim atq; ſeiunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicaret. Conuenit autem hæc ſynodus ſub Theodoſio iuniore, Era.468. Cui ſynodo vice ſancti Cæleſtini Papæ (cuius anno penultimo celebrata eſt) præſedit beatiſsimus quondam Cyrillus Alexandriæ Epiſcopus, qui cum vniuerſo concilio ad eundem Neſtorium ſynodalia decreta tranſmiſit, vt habentur in epiſtola concilij Epheſini ad ipſum Neſtorium. In qua ſymbolum fidei, quòd à magno illo concilio apud Nicæam congregato traditum eſt, prolixè interpretantur, vt iure optimo poſsint dici ſumma quædam totius doctrinæ Chriſtianæ.

Sequuntur ea quæ à 200. Epiſcopis in ſynodo Epheſina congregatis cum anathemate definita ſunt.

Ca. 1.

Si quis non confitetur Deum esse veraciter Emmanuel, & propterea Dei genitricem sanctam virginem, peperit enim secundùm carnem, carnem factum Dei verbũ, secundùm quod scriptum est, Verbum caro factum est, anathema sit. *Decreta cõcilij Ephesini primi.* *Ioan. 1.*

Ca. 2.

Si quis non confitetur carni secundùm substantiam vnitum Dei patris verbum, vnumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul & hominem, anathema sit:

Ca. 3.

Si quis in vno Christo diuidit substantias post vnitatem, sola eas connexione coniungens, eamq; quæ secundùm carnes dignitatem fit, vel etiam authoritatem & potestatem, ac non potius conuentu qui per vnitatem factus est naturalem, anathema sit.

Ca. 4.

Si quis in personis duabus vel subsistentijs eas voces quæ in Apostolicis scriptis continentur & Euangelicis, diuidit, vel quæ de Christo dicuntur à sanctis, vel ab ipso, & aliquas quidem ex his velut homini qui præter Dei verbum specialiter intelligatur, aptauerit, illas autem tanquam dignas Deo, soli Dei Patris verbo deputauerit, anathema sit.

Ca. 5.

Si quis audeat dicere hominem Christum, Theophoron, id est, Deum ferentem, ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tanquam filium per naturam secundùm quod verbum factum est caro, & communicauit similiter vt nos carni & sanguini, anathema sit.

Ca. 6.

Si quis dicit Deum esse vel Dominum Christi Dei Patris verbum, & non magis eundem

Ioan.1. ipſum confitetur. Deum ſimul & hominem, propterea quòd verbum caro factum eſt ſecundùm ſcripturas, anathema ſit.

Ca.7.

Si quis velut hominem Ieſum, operãte Deo verbo dicit adiutum, & vnigeniti gloriam tanquam alteri præter ipſum exiſtenti tribuit, anathema ſit.

Ca.8.

Si quis audet dicere aſſumptũ hominem coadorandum Deo verbo, & conglorificãdum & nuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero (nam conſyllaba ſuperadiecta hæc cogit intelligi) ac non potius vna ſupplicatione veneratur Emmanuel, vnamq́; ei glorificationem dependit, iuxta Ioan.1. quod verbum caro factum eſt, anathema ſit.

Ca.9.

Si quis vnum Dominum Ieſum Chriſtum glorificatum dicit à Spiritu ſancto, tanquam qui aliena virtute per eum vſus fuerit, & ab eo acceperit efficaciam contra immundos Spiritus, poſſe & coram hominibus diuina ſigna perficere, ac non potius fatetur eius proprium ſpiritum per quem diuina ſigna expleuit, anathema ſit.

Ca.10.

Pontificem & Apoſtolum confeſsionis noſtrę factum eſſe Chriſtum, diuina ſcriptura commemo-
Hebr.3. rat. Obtulit enim ſemetipſum pro nobis in odo-
Ephe.5. rem ſuauitatis Deo & Patri. Siquis ergò Pontificem & Apoſtolum noſtrũ dicit factum, non ipſum Dei verbum quãdo caro factũ eſt, & homo iuxta nos homines, ſed velut alterum præter ipſum ſpecialiter hominem ex muliere, aut qui dicit quod
Eſa.53. pro ſe obtuliſſet ſemetipſum oblationem, & nõ potius pro nobis ſolis (nõ enim eguit oblatione qui peccatum omnino neſciuit) anathema ſit.

Ca.11.

Si quis

Si quis non confitetur carnem Domini viuificatricem esse, & propriam ipsius verbi Dei patris, sed velut alterius preter ipsum, cõiuncti eidem per dignitatem, aut quasi diuinam habentis habitationem, ac non potius viuificatricem esse, quia facta est propria verbi cuncta viuificare valentis, anathema sit.

Ca.12.

Si quis non confitetur Dei verbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis, secundùm quòd vita est, & viuificator vt Deus, anathema sit. *1. Cor. 5.*

Ca.13.

Ait igitur magna & sancta synodus, ipsum qui est ex Deo patre naturaliter natus, filiũ vnigenitũ, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo omnia fecerit pater, hunc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum passum esse, & resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in cœlos. Hæc nos sequi verba debemus: his nos conuenit obtemperare dogmatibus, considerântes quid sit incarnatum esse, & hominem factum Dei verbũ. Non enim dicimus quod Dei natura conuersa vel immutata, facta sit caro, nec quod in totum hominem, qui est ex anima & corpore, transformata sit, sed magis quod carnem animatam anima rationali sibi copulauerit, verbumq; substantialiter ineffabiliter & incomprehensibiliter factus sit homo, & nuncupatus sit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec assumptione sola personæ, sed quod diuersæ quidem naturæ in vnum conuenerint, vnus tamẽ ex ambabus Christus, & filius non euacuata vel sublata diuersitate naturarũ per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt vnum Deum, & Christum, & filium, id est, diuinitas & humanitas per

Idem habetur in concilio Chalced.

Nota quid sit hominẽ factum Dei verbum.

arcanam illam ineffabilemque copulationis adunationem. Itaq; is qui ante secula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter est procreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra Virgine sumpsit exordium, nec propter seipsam opus habuit secundò nasci post illam natiuitatem quam habebat ex Patre (est enim ineptum & stultum hoc dicere, quòd is qui ante omnia secula est, & consempiternus Patri, secundæ generationis eguerit, vt esse inciperet) sed quia propter nostram salutem naturam sibi copulauit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicitur esse natus carnaliter. Nec enim primùm natus est homo communis de sancta Virgine, & tunc demum inhabitauit in eo verbum, sed in ipsa vulua vteroque virginali secum carnem coniunxit, & sustinuit generationem carnalem, carnis suæ natiuitatem suam faciens. Sic illum dicimus & passum esse & resurruxisse, non quia Deus verbum in sua natura passus sit aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia vulnera susceperit (Deus nanque incorporalis extra passionem est) sed quia corpus illud quod ipsius proprium factum est, hoc sustinuit, ideò hæc omnia pro nobis ipse dicitur passus. Inerat enim in eo corpore quod patiebatur Deus, qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipsius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile est naturaliter, & vita & viuificans Deus verbum, sed quia corpus ipsius proprium,
Hebr.2. gratia Dei (iuxta Pauli vocem) pro omnibus mortem gustauit, idcirco ipse dicitur mortem passus pro nobis: non quod ipse mortem esset expertus quantum ad ipsius naturam pertinet (insania enim est hoc vel sentire, vel dicere) sed quod (vt diximus) verà caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne ipsius, rursus resurrectionem dicimus,

mus, non quia in corruptionem ceciderit (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christũ vnum & dominum confitemur, non tanquam hominem cum Verbo coadorãtes, ne diuisionis quędam species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum à Verbo corpus suum, cùm quo ipse etiam assidet patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filijs assidentibus, sed vno cum carne per vnitatem, quia si talem copulationem factam per substantiam, aut quasi præpassibilem, aut quasi parum decoram voluerimus accipere, in id incidemus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere & dicere hominem separatim fuisse sola filij appellatione honoratum, & rursus verbum quod est ex Deo in homine, in veritate filium Dei. Sed discernere in duos Filios non debemus vnum Dominum Iesum Christum. Neque enim adiuuat rectam fidei rationẽ, licet nõnulli copulationem (nescio quã) perhibeant personarum. Non enim dicit scriptura verbum Dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factum esse. Id autem est ostendere *Ioan.1.* Dei verbum similiter ac nos principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriè suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abiecta vel deposita deitate, aut generatione illa quam habebat ex patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaque rectæ fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideoque illi non dubitauerunt sanctam Virginem dicere Theotocon, non quia verbi natura deitasque in sancta Virgine sumpsit exordium, sed quòd ex ea natum sit sacrum illud corpus animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur. Hæc igitur pro charitate

in Christo scribo tibi, quærens tanquam frater & contestans coram Deo & electis eius angelis, vt hæc nobiscū sentias simul & doceas, vt ecclesiarū pax salua seruetur, & cōcordiæ charitatisq; vinculum indissolubile maneat sacerdotibus Dei.

Finis Concilij Ephesini.

Decreta Sixti Tertij Papæ.

a. d. 439. *Sixtus.3 Pon.44.* Sixtus tertius, natione Romanus, sedit annis. 8. diebus. 19. Hic post annum vnum & menses octo accusatur Romæ apud Augustum & plæbem, ita vt Augustus & multus populus ab eius commu-

De hoc 2.q.4. ca. Sixtus. niōe se segregaret. Accusatur autē à quodā Basso. Sixtus autem volēs se purgare, fecit vt Valentinianus Augustus sanctam synodum congregaret in Basilica beati Petri Apostoli. Et facto conuentu cum magna examinatione per iudicium synodicum purgatur à. 56. Episcopis, & condemnatur Bassus à synodo, ita tamen vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis ecclesiæ. Hoc audiens Valentinianus Augustus, cum matre sua Placida furore sancto commoti, proscriptione Bassum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius ecclesiæ catholicæ sociauit. Qui Bassus nutu diuino intra tres menses defunctus moritur. Cuius corpus Sixtus Episcopus cū linteaminibus & aromatibus manibus suis tractās recondidit & sepeliuit apud beatum Petrū Apostolum in cubiculo parentum eius.

Extat epistola Sixti tertia ad Episcopos Orientales, elegans & lectione digna, gratias referens quòd suis literis illum visitauerint in tribulatione & persecutione sua. In qua hanc tradit regulā qua persecuti nos consolari debeamus.

Epistola hæc est pa- Fratres propter insidiantium vituperationes aut accusationes, vel propter laudantium opinio-

nes,

nes, nec ad dexteram nec ad sinistram declinare debemus, sed inter verba laudantium siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est. Et si in ea non inuenitur bonum quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet. Et rursum si in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim si omnes laudent, & conscientia nos accuset, aut si omnes accusent, & conscientia nos liberos demonstret? Habemus Paulum dicentem: Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. Iob quoque dicit: Ecce in cœlis testis meus. Si ergo est nobis testis in cœlo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerē sufflant, atque in oculos suos terram excitant? vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamen sunt etiam ipsi, & tranquille admonendi, eisque satisfieri modis omnibus debet, scientes quod de Iudæis veritas ait: Ne fortè scandalizemus eos. Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint, habes consolationem quam in Euangelio aspicias: quia cum domino dictum fuisset. Scis quod Pharisæi audito verbo hoc scandalizati sunt, respondit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.

renætica & consolatoria.

11.q. 4. Inter verba.

Nota.

2.Cor.1.

Iob.16.

Matt.17

Mat.15

In capite secundo eiusdem epistolæ Sixtus decreuit, vt hi qui non sunt bonę conuersationis, & quorum vita est accusabilis, vel quorum fides, vita & libertas nescitur, non posint domini sacerdotes accusare, nec viles personæ ad accusationē eorum admittantur.

In tertio agit de peregrinis siue de prouincialibus iudicijs. Et siquis sibi iudicem senserit aduersum, appellationis vtatur remedio.

Supra in decretis Fabiani.

In

In quarto, vt qui crimen obijcit, ſcribat ſe probaturum, & qui non probauerit, ſimilem pœnam ſuſtineat.

Ibidem. In quinto, De Epiſcopis accuſatis. Vbi placuit vt ſi Epiſcopus accuſatus appellauerit Apoſtolicam ſedem, id ſtatuendum quod eiuſdẽ ſedis Pótifex cenſuerit.

CONCILIVM PROVINC. Rhegien. ſub Sixto. 3. Papa, ab Epiſcopis. 13. Era. 472.

Concilium Rhegien.

Ca. 2. Taurinaten. cõcil.

Canones Concilij Rhegien.

1. Vt peruerſi ordinatores nullis denuò ordinationibus interſint.

2. De remotione eius quem ordinare perperam duo præſumpſerunt.

Nicænæ conc. ca. 8. 3. De hæreticis & ſchiſmaticis Epiſcopis, ſi ad catholicã fidem venerint, quid obſeruari debeat.

4. Vt Epiſcopus benedicat & confirmet neophytum.

5. Vt Epiſcopus, cum ſepelierit epiſcopum, curá habeat eccleſiæ ipſius.

6. Vt abſque Metropolitani literis & conſenſu nullus accedat ad eccleſiam deſtitutam Epiſcopo.

Finis Concilij Rhegienſis.

Concilium Agathen.

CONCILIVM AGATHENSE prouinciale in ciuitate Agatha in Gallia habitum, ab Epiſcopis. 35.

Exordium Cùm in dei nomine ex permiſſu regis Alarici in Agathẽſem ciuitatem ſancta ſynodus conueniſſet, & in ſancti Andreæ baſilica conſediſſemus, ibique flexis genibus in terra, pro regno eius, pro longæuitate populi dominum deprecaremur, vt qui

qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum eius dominus fœlicitate extenderet, iustitia gubernaret, virtute protegeret, de disciplina & ordinationibus clericorum ✣ atque Pontificum ✣ vel de ecclesiarum vtilitatibus tractaturi in primis id placuit vt canones & statuta Patrum per ordinem legerentur.

Ca.1. De contumacibus clericis, & ad officium tardis.

Contumaces vero clerici, prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur, & si qui prioris gradus elati superbia, communionem fortasse contempserint, aut ecclesiā frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis cōmunio tribuatur, ita vt cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum dignitatemque recipiant. *Canones Concilij Agathen. d. 50. contumaces*

Ca.2. De Episcopis qui pro minimis causis aliquos excommunicant.

Episcopi verò si sacerdotali moderatione postposita innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, aut ad gratiam baptismatis festinantes fortasse recipere noluerint à vicinis Episcopis eiusdem prouinciæ literis moneantur. Et si parère noluerint, communio illis vsque ad tempus synodi à reliquis Episcopis denegetur, ne fortè per excommunicationis peccatum excommunicati longo tempore, morte præueniantur. *11. q. 3. Episcopi si sacerdotali.*

Ca.3. De his qui oblationes ecclesiæ defraudent.

Clerici etiam vel seculares qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamento relictas retinere persisterint, aut id quod ipsi donauerint ecclesijs vel monasterijs, crediderint auferendum, sicut sancta synodus constituit, velut necatores pau- *13. q. 2. Clericus vel.*

pauperũ, quousq; reddãt, ab ecclesijs excludãtur.

Can. 4. Si clericus furtum ecclesiæ fecerit.

Ibidem. Si quis clericus furtum ecclesiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur.

Ca. 5. Si quicquam fuerit Episcopo derelictum.

12. q. 3. Põtifices. Pontifices quibus in summo sacerdotio constitutis ab extraneis aliquid aut cum ecclesia aut sequestratim dimittitur aut donatur, quia hoc ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commodo sacerdotis probatur offerre, non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiæ inter facultates ecclesiæ computabunt, quia iustum est vt sicut sacerdos habet quod ecclesię dimissum est ita & ecclesia habeat quod relinquitur sacerdoti. Sanè quicquid per fideicommissum aut sacerdoti aut ecclesiæ fortassè dimittitur, cuicunq; alij post modum profuturum, id inter facultates suas ecclesia computare aut retinere non poterit.

Ca. 6. De rebus ecclesiæ quomodo ab Episcopo habeantur.

10. q. 2. Casellas vel mancipiola Casellas verò vel mancipiola ecclesiæ Episcopi (sicut prisca sanctorum canonum præcipit authoritas) vel vasa monasterij, quasi commendata fideli præposito, integro ecclesiæ iure possideant, id est, vt episcopi neque vendere, neque per quoscunque contractus res vnde pauperes viuunt, alienare pręsumant. Quòd si necessitas compulerit vt pro ecclesiæ necessitate aut vtilitate, vel in vsufructu vel indirecta venditione aliquid distrahatur apud duos vel tres comprouinciales vel vicinos Episcopos causa qua necesse sit vendi, primitus comprobetur, vt habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione quæ facta fuerit venditio corroboretur. Aliter facta venditio vel transactio non valebit. Sanè siquos de seruis ecclesiæ *10. q. 2. Ea enim* bene-

benemeritos sibi Episcopus libertate donauerit: collatam à successoribus libertatem placuit custodiri cum hoc quod eis manumissor in libertatem contulerit, quod tamen iubemus viginti solidorum numerum & modum in terrula vel vineola vel hospitiolo tenere. Quod amplius datum fuerit, post manumissoris mortem Ecclesiæ reuocetur. Minusculas verò res, aut ecclesię minus vtiles peregrinis vel clericis saluo iure ecclesiæ in vsum præstari permittimus. *12.q.2. Si quis de seruis.*

Can.7. De clericis qui ad seculares iudices confugiunt.

Id etiam placuit, vt si clericus relicto officio suo propter districtionem ad secularem iudicem fortasse confugerit, & is ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de ecclesiæ communione pellatur. *21.q.1. Placuit vt clericus*

Ca.8. Vt in quadragesima non soluatur ieiunium.

Placuit etiā vt omnes ecclesię filij, exceptis diebus dominicis, in quadragesima, etiā in die sabbati sacerdotali oratione, & discretionis communione ieiunent. *De con.d.3 Placuit vt omnes.*

Ca.9. De prædicatione symboli.

Symbolum etiam placuit ab omnibus ecclesijs vna die.i. ante octo dies dominicæ resurrexionis, publicè in ecclesia competentibus prædicari. *De cons.d. 4. symbolū*

Ca.10. De benedictione & vnctione altaris.

Altaria placuit non solum vnctione chrismatis sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. *De con.d.1 Altaria*

Ca.11. Qualiter maiores & minores pœnitentiam accipiant.

Pœnitentes tempore quo pœnitentiam petunt, impositionem manuum, & cilicium super caput à sacerdote (sicut vbique constitutum est) *D.5. Pœnitentes.*

con-

consequantur. Si autē comas non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint abijciantur. Et nisi dignè pœnituerint non recipiantur. Iuuenibus etiam pœnitentia non facile committēda est propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamē omnibus in morte positis non est negandum.

Ca.12. Qua ætate diaconi ordinentur.

d.77. Episcopus benedictionem Episcopus benedictionem diaconatus minoribus vigintiquinque annorum pœnitus nō cōmittat. Sanè si coniugati iuuenes consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, vt sequestrato mansionis cubiculo religione promissa, posteaquàm pariter conuersi fuerint, ordinentur.

Can.13. De sanctimonialibus qua ætate velentur.

20.q.1. Sanctimonialis. Sanctimoniales quantumlibet vita earū & mores probati sint; ante annum ætatis suæ quadragesimum non velentur.

Ca.14. Vt solennitates maiores in ciuitatibus celebrentur.

De con.d.1 Si quis etiā Si quis etiam extra parochias in quibus legitimus est ordinariusque conuentus, oratorium habere voluerit, reliquis festiuitatibus vt ibi Missam audiat, propter fatigationem familiæ, iusta ordinatione permittimus. Pascha verò, Natali domini, Epiphania, Ascensione domini, Pentecoste, & natali sancti Ioannis Baptistæ, & siqui maximi dies in festiuitatibus habentur, non nisi in ciuitatibus aut in parochijs audiant. Clerici verò si in his festiuitatibus quas suprà diximus, nisi iubente aut permittente episcopo, ibi Missas celebrare voluerint, communione priuentur. *Solennitates maiores. Idē Augu. Ignaro.*

Ca.15. Vt non liceat Presbyterum rem ecclesiæ vendere.

Statuimus (quod omnes canones iubēt) vt ciuita-

uitatenses siue diœcesani Presbyteri, vel clerici, saluo iure ecclesiæ, rem ecclesiæ (sicut permiserint Episcopi) teneant, vendere autem aut donare penitus non præsumant. Quòd si fecerint, & facta vēditio non valebit, & de facultatibus si quas habēt proprias, indemnem ecclesiam reddant, & cōmunione priuentur. *12.q.2.Statuimus quod Episcopi.*

Can.16. Vt clericus minori seniori non præponatur.

Episcoporum etiam quorum vita non reprehēditur, posteriorem priori nullus prȩponat, nisi forte elatus superbia, quod pro necessitate Ecclesiæ episcopus iusserit, implere contemnat. Sanè si officium archidiaconus aut propter simpliciorem naturam implere aut expedire nequiuerit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationem ecclesiæ, quē elegerit episcopus præponendum. *d.74.Episcoporū etiā* *Idē Gregorius Ioāni episcopo Syracusano.*

Ca.17. De secularibus qui vxores suas derelinquunt.

Si verò seculares qui coniugale consortium nulla culpa grauiori dimittunt, vel etiam dimiserunt, & nullas causas dissidij probabiliter proponentes, propterea matrimonia sua dimittunt, vt aut illicita aut aliena præsumāt, si antequam apud Episcopos comprouinciales dissidij causas dixerint, & priusquam in iudicio damnentur, vxores suas abiecerint, à communione sanctæ ecclesiæ, & populi cœtu (pro eo quòd fidem & coniugia maculant) excludantur. *33.q.2. Seculares qui* *Idē Amb. super Lucā*

Ca.18. Vt monasterium nouum inconsulto episcopo nullus constituat de monachis.

Monasterium nouum, nisi Episcopo aut permittente aut probante, nullus incipere aut fundare præsumat. Monachi etiam vagantes ad officiū clericatus, nisi eis testimonium Abbas suus dederit, nec in ciuitatibus nec in parochijs ordinen- *18.q.2.De monachis.*

20.q.5. Monachũ nisi. tur. Monachum nisi abbatis sui permissu aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem nullus abbas suscipere aut retinere præsumat, sed vbicunque fuerit Abbati suo, authoritate canonũ reuocetur.

Ca.19. Vt monasteria puellarum sint procul à monachis.

18.q.2. Monasteria puellarum. Monasteria puellarũ longius à monasterijs monachorũ, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.

Ca.20. De libertis vt in necessitate ab ecclesia tueantur.

d.87. Libertos legitime. Libertos legitimè à dominis suis factos, ecclesia (si necessitas exegerit) tueatur: quos si quis ante audientiam aut peruadere aut expoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur.

Ca.21. Vt post Antiphonas orationes dicantur.

De cõ. d.5. Conuenit. Et quia conuenit ordinem ecclesiæ ab omnibus æqualiter custodiri, statuendũ est (sicut vbiq; fit) vt post antiphonas collationes ab episcopis vel Presbyteris dicantur, & hymni matutini vel vespertini decantentur diebus omnibus, & in conclusione matutinarum vel vespertinarum, & missarũ post hymnos capitula de psalmis dicãtur, & plebs collecta oratione ad vesperam ab episcopo cũ benedictione dimittatur.

Ca.22. De his qui propter odium ad pacem non reuertuntur.

D.90. Placuit etiam. Placuit etiam vt (sicut plærunque fit) quicunque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diuturna obstinatione nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguãtur. Qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excómunicatione pellantur.

Ca.23.

Ca.23. Quòd clericus inconsulto episcopo apud iudicem secularem pulsari non debet.

Clericū nullus præsumat apud seculare iudicē episcopo nō permittente pulsare. Sed si pulsatus fuerit, nō respondeat vel proponat, nec audeat criminale negotiū in iudicio seculare proponere. *11.q.1. Clericū nullus*

Ca.24. De episcopis quando hæredes non habent.

Episcopus qui filios aut nepotes non habuerit, alium quàm ecclesiam non relinquat hæredem si quid de ecclesia non in ecclesię causa aut necessitate præsumpserit, quod distraxit aut donauit, irritum habeatur. Qui verò filios habet, de bonis quæ reliquit, ab hæredibus eius indemnitatibus eius consulatur. *12.q.2. Episcopus qui.*

Ca.25. De Iudæis qui conuerti cupiunt.

Iudęi (quorum perfidia frequenter ad vomitū redit) si ad legem catholicā venire voluerint, octo menses inter catechumenos ecclesię limen introeant. Et si pura fide noscuntur venire, tunc demum baptismatis gratiam mereantur. Quòd si casu aliquo periculum infirmitatis intra præscriptū tempus incurrerint, & desperati fuerint, baptizentur. *De cō. d.4 Iudæi quorum.*

Can.26. De stipendijs clericorum.

Clerici etiam omnes qui ecclesiæ fideliter vigilanterq; deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita, secundū seruitij sui meritum, per ordinationem canonum à sacerdotibus consequantur. *1.q.2. Clerici.*

Ca.27. De homicidis & falsis testibus.

Itaque cēsuimus homicidas & falsos testes à cōmunione ecclesiastica esse submouendos, nisi pœnitētiæ satisfactione crimina admissa diluerint. *24. d. Itaque.*

Ca.28. Vt clerici nuptialia vitent conuiuia.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non est, *D.34. presbyteri.*

etiam aliarum nuptiarum euitent conuiuia. Nec his cœtibus misceantur vbi amatoria cantantur & turpia, aut obscœni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur, nè auditus & obtuitus sacris mysterijs deputati, turpium spectaculorũ atque verborum contagione polluantur.

Ca.29. Ne de pœnitentibus clericus ordinetur.

De pœnitentibus id placuit obseruare, quod sancti patres nostri synodali sententia censuerunt, vt nullus de his clericus ordinetur, & qui iã sunt per ignorantiam ordinati, aut sicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneant. Ministrare diaconus aut consecrare altare Presbyter non præsumat.

26.q.6. ministrare diaconus.

Ca.30. Ne presbyter benedictionem populo dare præsumat.

Ibidem. Benedictionem super plæbem in ecclesia fundere, aut pœnitentem in ecclesia benedicere presbytero penitus non licebit.

Ca.31. Vt ante missam expletam egredi populus non præsumat.

De con.d.1 Missas. Missas die dominico secularibus totas audire speciali ordine precipimus, ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerint, ab episcopo publicè cõfũdãtur.

Ca.32. De non alienandis ab aliquo rebus ecclesiæ.

12.q.2. Diaconi. Diaconi vel Presbyteri in parochia constituti, de rebus ecclesiæ sibi creditis nihil audeant commutare, vendere vel donare, quia res ecclesiæ, sacratæ Deo esse noscuntur. Similiter & sacerdotes nihil de rebus ecclesiæ sibi commissæ (vt superius comprehensum est) alienare præsumant. Quod si fecerint, conuicti in Concilio, & ab honore depositi, de suo proprio aliud tantum restituant, quantum

tum visi fuerint presumpsisse. Sanè si quis quali- 12.q.2. Si
bet conditione de rebus ecclesię aliquid alienare quis quali
pręsumpserit, si de suo proprio tantum ecclesiæ bet.
contulerit, quantum visus est abstulisse, tunc demū
illud stare licebit.

Ca.33. De cleric. capitale crimen incurrentibus.

Si episcopus aut presbyter aut diaconus capita d.50. Si
le crimē cōmiserit, aut chartā falsauerit, aut falsum Episcopus.
testimoniū dixerit, ab officij honore depositus in
monasteriū detrudatur, & ibi quandiu vixerit, lai
cam tantummodo communionem accipiat.

Ca.34. De testamento Episcopi.

Si episcopus condito testamento aliquid de ec clesiastici iuris proprietate legauerit, aliter non va lebit, nisi tantundem de iuris proprij facultate sup pleuerit.

Ca.35. Vt sacerdotes canibus ad venandum non vtantur.

Episcopum, Presbyterum, aut diaconum, canes d.34. Epis
ad venandum, aut accipitres, aut huiusmodi res ha copū pres-
bere non liceat. Quod si quis talium personarum byterum.
in hac voluptate sæpius detentus fuerit, si Episco pus est, tribus mensibus à communione suspenda tur, presbyter duobus mensibus se abstineat, dia conus vero ab omni officio vel communione sus pendatur.

Ca.36. De venditionibus quas Abbates facere præsumunt.

In venditionibus quas Abbates facere præsu- 27.q.4.
munt, hæc forma seruetur, vt quicquid sine epis- In venditi
copi licentia venditū fuerit, ad potestatē episcopi onibus.
reuocetur. Mancipia vero monachis donata, ab Abbate non liceat manumitti. Iniustum enim putamus, vt monachis quotidianū rurale opus faciē tibus, serui eorum libertatis otio potiantur.

C.37. De lapsis qui de catholica fide in hæresim trāseūt.

Lapsis, id est, qui in catholica fide baptizati sunt, si præuaricatione damnabili post in hæresim transierint, grandem redeundi difficultatem sanxit antiquitas. Quibus nos annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biennij conditione infrascriptæ obseruationis imponimus, vt præscripto biennio tertio sine relaxatione ieiunent, & ecclesiam studeant frequentare. In pœnitentium loco standi, & orandi humilitatem ita nouerint obseruandam, vt etiam ipsi quum catechumeni egredi commonentur, abscedant. Hoc si obseruare voluerint, constituto tempore admittendis ad altarium obseruatio relaxetur. Quod si ardua vel dura fortè putauerint, statuta præteritorum Canonũ implere debebunt.

Ca.38. De laicis qui in solennitatibus maioribus ad ciuitatem non occurrunt.

Ciues qui superiorum solennitatum. i. Paschæ ac Natalis domini, vel Pentecostes festiuitatibus cũ episcopis interesse neglexerint, quum in ciuitatibus communionis vel benedictionis accipiendæ causa positos se nosse debeant, triennio cõmunione priuentur ecclesiæ.

Ca.39. De clericis qui ab ecclesiæ officio diebus solennibus desunt.

7.q.1. Si quis. Si quis in clerico constitutus ab ecclesia sua diebus solennibus defuerit. i. Natiuitate domini. Epiphania, Pascha vel Pentecoste, dum potius singularibus lucris studet quã seruitio dei parere, conuenit vt triennio à communione suspẽdatur. Similiter diaconus vel presbyter si per tres hebdomadas ab ecclesia sua defuerit, huic damnationi succumbat. *Itẽ Hilarius Papa.*

Ca.40. De synodo annis singulis congreganda.

Synodum etiam secundùm constituta Patrum, annis singulis placuit congregari. Et quia in nomine

mine domini omnibus salubriter constitutis, synodus cum pace dimittitur, gratias Deo primitus & domino nostro regi agamus, orantes diuinam clementiam, vt hęc eadē facere & docere per multos annos in honore domini posimus.

Finit Concilium Agathense.

CONCILIVM AQVILEiense sub Damaso primo celebratum, tempore quoque beati Ambrosij Medionalensis episcopi contra Palladium & Secundianum Arrianæ hæresis defensores, quos damnarunt in prædicto concilio prouinciali, disputāte Ambrosio cū Palladio. Sententia verò damnationis sub hac forma pronunciata est ab Episcopo Constantio. *Consilium Aquileiense. De damnatio Palladij hæretici à cōsilia*

Palladium Arrij discipulum, cuius impietates iā olim damnatæ sunt à patribus nostris in concilio Nicæno, & nūc hodiæ probatæ cum recenserentur à Palladio singulæ, quia non confusus est, dū Dei filium à Deo patre esse alienum, cùm creaturam confitetur, cum tempore dicit, dominum & Deum verū negat, solum patrem esse sempiternū & immortalem, in sempiternum censeo esse damnandum, & vlterius sacerdotē dici non posse, nec inter episcopos deputari.

In hoc concilio pro prouincijs Occidentalibus quia propter prolixitatem itineris episcopi venire non potuerunt, adfuerunt Legati prouinciarum, vt legati Aphrorum, & legati Gallorum.

Decreta Leonis primi Papæ.

Leo primus Papa, natione Tuscus, sedit annos 21. mēsem vnum, dies. 13. Hic & doctrinæ & vitæ præstantia magnus, Homiliarum declamator insignis, in Chalcedonensi. 4. principali. 630. *a.d.44. Leo.1. Pont. 45. Hic Ace-*

 episco-

phalos confutauit, Attilã retro vertit & Censeri cum mitigauit. episcoporum synodo. Martiano principe, contra Eutychen Abbaten de Christi natura perperam sentientem (vt infra dicetur) celebrata omniũ cõsensu ter sanctus acclamatus est. Hic ecclesiam ab hæreticis pene discerptam reparauit. Sanctorum statuis reuerentiam sub anathematis nota decreuit, Secretæ missæ, Sanctum sacrificium, Immaculatam hostiam addidit. Monialibus ante. 40. probatę castitatis annum velum negauit. Ecclesias cõdidit, & Cubicularios instituit.

Concilium Arausicanum.

CONCILIVM ARAVSICAnum prouinciale, sub Leone primo Papa, tempore Theodosij iunioris.

Ca. 1. Vt nullus minister nusquam sine chrismate proficiscatur.

de cõ. d. 4. Nullus. Nullus ministrorum qui baptizandi recipit officium, sine Chrismate vsquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari: de eo autem qui in baptismate, quacunque necessitate faciente chrismatus non fuerit, in confirmatione sacerdos commonebitur. Nam inter nos chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est. Non præiudicantes cuiquam hoc dicimus, sed vt necessaria habeatur chrismatio.

Ca. 2. De hæreticis si in mortis discrimine conuertantur.

Hæreticos in mortis discrimine positos, si catholici esse desyderẽt, si desit episcopus, à presbyteris cũ chrismate & benedictione consignari placet.

Ca. 3. De pœnitentibus qui de corpore exeunt.

26. q. 6. Qui recedunt. Qui recedunt de corpore pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicare, quod morientis sufficit reconciliatione secundum definitiones Patrum, qui

qui huiusmodi communionem congruenter viaticum nominauerunt. Quòd si superuixerint, stent in ordine pœnitentium, vt ostensis necessarijs pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant.

Ca. 4. De his qui ad ecclesiam confugiunt, ne tradantur.

Eos qui ad ecclesiam confugiunt, tradi non oportet, sed loci sancti reuerentia & intercessione defendi. *D. 77. Eos qui.*

Ca. 5. Quòd nullus, clericorum mancipia occupet.

Si quis autem mancipia clericorum pro suis mancipijs ad ecclesiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes ecclesias districtissima damnatione feriatur.

Ca. 6. De libertis qui in ecclesia commendati sunt, ne opprimantur.

In Ecclesia manumissos, & per testamentum ecclesiæ commendatos, siquis in seruitutem vel obsequium, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coërceatur.

Ca. 7. De his qui clericum alienum ordinare præsumunt.

Si quis alibi consistentem clericum ordinandum putauerit, prius definiat vt cum ipso habitet. Nec eũ sine consultatione eius Episcopi cum quo antè habitauit, ordinare præsumat, quia non sine causa diu ab alio non ordinatus remansit.

Ca. 8. De his qui ciues alienos ordinauerint.

Si qui autem alienos ciues, aut alibi consistentes ordinauerint, nec ordinati in vllo accusantur, aut ad se eos reuocent, aut ipsi eis impetrent, cum quibus habitent.

Ca.9. De Episcopis qui in aliena ciuitate ecclesiam ædificant.

Si quis Episcoporum in alienæ ciuitatis territorio eccclesiam ædificare disponit, non præsumat dedicationem, quæ illi omnimode reseruatur, in cuius territorio ecclesia assurgit. Reseruata verò ædificatori Episcopo hac gratia, vt quos desyderat clericos in re sua videre, ipsos ordinet is in cuius ciuitatis territorio est: vel si ordinati iam sunt, ipsos habere acquiescat.

Ca.10. De Episcopis qui excommunicatum alterius suscipiunt.

Placuit in reatum venire Episcopum qui admonitus de excommunicatione cuiusque, sine reconciliatione eius qui eũ excõmunicauit, ei communicare præsumpserit, vt integra omnia (si reconciliatio intercesserit) de iniustitia vel iniquitate excommunicationis proximæ synodo reseruentur.

Ca.11. De his qui subito obmutescunt.

Subito obmutescens (prout statutum est) baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentibus in suo nutu.

Ca.12. Vt Euangelia catechumeni non audiant.

Placuit catechumenis non legi Euangelium in ecclesia.

Ca.13. De eisdem ne ad baptisteria accedant.

Catechumeni nonnunquam admittendi sunt etiam inter domesticas orationes, ad baptisteria nequaquam.

Ca.14. De eisdem ne cum fidelibus benedictionem accipiant.

Segregandi informandique sunt catechumeni, vt se reuocent, & signandos vel benedicendos semotim offerant eos fideles.

Ca.15.

Ca. 15. De fœminis quæ viduitatem professæ sunt.

Viduitatis seruandæ professionem coram Episcopo in secretario habitam, imposita à presbytero veste viduali, didicimus non esse violandam. Eius verò repudiatorē, vel ipsam talis professionis desertricem, merito esse damnandam decernimus. *17.q.1.Viduitatis.*

Ego Hilarius Episcopus subscripsi. Ego superuentor pro patre & meo Episcopo Claudio subscripsi, & recognoui. *Subscriptio.*

Finit Concilium Arausicanum.

CANONES CONCILII

Arausicani circa tempora Leonis primi Papæ, De libero arbitrio, & de rebus necessarijs per capitula requirendis.

Ca. 1. De gratia & libero arbitrio.

Si quis per offensam peruaricationis Adæ non totum, id est, secundùm corpus & animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed animæ libertate illęsa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagij errore deceptus aduersatur scripturæ dicenti: Anima quæ peccaue- *Ezech. 18.*
rit, ipsa morietur. Et nescitis, quoniam cui exhibe- *Rom. 3.*
tis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui
obeditis? Et à quo quis superatur, eius & seruus *2.Pet.2.*
addicitur.

Ca. 2. Quod præuaricatio Adæ omnes infecerit.

Si quis soli Adæ præuaricationem suam, non & eius propagini asserit nocuisse, aut certè mortem tantum corporis (quæ pœna peccati est, nō autem & peccatum quod mors est animæ) per vnum hominem in omne genus humanum transisse testa-

Rom. 5. tur,iniustitiam Deo dabit, contradicens Apostolo dicenti: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerunt.

Ca.3. De gratia Dei.

Si quis per inuocationem humanam gratiam Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere vt inuocetur à nobis, contradicit Esaię prophetæ, vel Apostolo idem dicenti: Inuentus sum non quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant. *Esa. 65. Rom.10.*

Ca. 4. De purgatione peccati.

Si quis vt à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem vt etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nos fieri confitetur resistit ipsi Spiritui sancto, per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas à Domino, & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. *Philip.2.*

Ca.5. Quod ad fidem & regenerationem baptismatis per gratiæ donum perueniamus.

Si quis sicut augmentum, ita etiam initium fidei ipsum credulitatis affectum, quo in eum credimus qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis peruenimus, non per gratiæ donum, id est, per inspirationē spiritus sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, & naturaliter nobis inesse dicit: Apostolicæ dogmatibus aduersarius approbatur, beato Paulo dicente: Confidimus quia qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet vsque in diem Domini nostri Iesu Christi. Et illud: Vobis datum est pro Christo non solùm vt eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Et gratia salui facti estis per fidem, non ex vobis, Dei enim do- *Philip.2. Ibidem. Ephe.2.*

num est. Qui enim fidem qua in Deum credimus, dicũt esse naturalẽ: omnes eos qui ab ecclesia Christi alieni sunt, quodammodo fideles esse definiunt.

Ca. 6. Quod gratia Dei sumus id quod sumus.

Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desyderantibus & pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri, non autem diuinitus, vt credamus, velimus, vel hæc omnia sicut oportet agere valeamus, per infusionem & inspirationem sancti Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati aut obedientiæ humanæ subiungit gratiæ adiutorium, nec vt obediens & humillimus ipsius gratiæ donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: Quid habes quod non accepisti? & Gratia Dei sum id quod sum. *1. Cor. 4.* *Ibidẽ. 15.*

Ca. 7. Quòd non sumus idonei cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis.

Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare non expedit, aut eligere siue saluari, id est, Euangelizanti prædicationi consentire posse confirmat, absq; illuminatione & inspiratione Spiritussancti, qui dat omnibus suauitatẽ in consentiẽdo & credendo veritati, hæretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in Euangelio dicentis: Sine me nihil potestis facere. Et illud Apostoli: Nõ quòd idonei sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. *Ioan. 13.* *2. Cor. 3.*

Recentiores quidam Theologi interpretantur hæc duo loca de auxilio Dei generali, sine quo nihil omnino valemus facere, nec opus aliquod naturæ. Magis legitimum est, quod hic sentitur à Concilio & Pontifice, vt hic non negentur opera naturæ, sed quæ pertinent ad salutem æternæ vitæ. *Censura authoris.*

Ca. 8. Nemo per semetipsum salutis æternæ mysterium potest conquirere.

Si quis

Si quis alius misericordia, alias verò per liberum arbitrium (quod in omnibus qui de præuaricatione primi hominis nati sunt) constanti sæuitia hominem ad gratiam baptismi posse venire contendit, à recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitriū per peccatum primi hominis asserit infirmatum, aut certè ita læsum putat, vt tamen quidam valeant sine reuelatione Dei mysterium salutis æternæ per semetipsos posse conquirere. Quod quam sit cōtrarium, ipse dominus probat, qui non aliquos sed neminē ad se posse venire testatur, nisi quem pater attraxerit: sicut & Pe-

Ioan.16. tro dicit: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro &

Matt.16. sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in

1.Cor.12. cœlis est. Et Apostolus: Nemo potest dicere Do-

Philip.2. minum Iesum Christum nisi in Spiritu sancto.

Ca.9. De adiutorio Dei.

Diuini est muneris cùm rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & iniustitia tenemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum, vt operemur, operatur.

Ca.10. De eodem.

Adiutorium Dei ètiam renatis ac sanctis semper est implorandum, vt ad finem bonum peruenire, vel in bono posit opere perdurare.

Ca.11. De obligatione votorum.

Nemo quicquam domino rectè vouerit, nisi ab ipso acceperit, sicut legitur: Quæ de manu tua accepimus, damus tibi.

Ca. 12 Quales non diligit Deus.

Tales nos amat Deus quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.

Ca.13. De reparatione liberi arbitrij.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari. Quod amissum, nisi à quo potuit dari, non

potest

potest reddi. Vnde ipsa veritas dicit: Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis. *Ioan. 8.*

Ca. 14. De misericordia Dei.

Nullus miser de quantacunque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia præuenitur, sicut dicit Psalmista: Citò anticipet nos misericordia tua domine. Et illud: Deus meus, misericordia eius præueniat me. *Psál. 118.* *Psal. 58.*

Ca. 15. De mutatione præuaricationis Adæ.

Ab eo quod formauit Deus, mutatur Adam, sed in peius per iniquitatem suam. Ab eo quod operata est iniquitas, mutatur fidelis, sed in melius per gratiam Dei. Illa ergò mutatio fuit præuaricatoris primi, hæc secundùm Psalmistam, mutatio dexteræ excelsi. *Psal. 76.*

Ca. 16. Quod nemo glorietur de substantia sua.

Nemo ex eo quod videtur habere, glorietur, tanquam non acceperit: aut ideò se putet accepisse, quia litera extrinsecus velut legitur, apparuit, vel vt audiretur sonuit. Nam sicut Apostolus dicit: Si per legem iustitia, ergò Christus gratis mortuus est. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Inde habet, quicunque habet. Quisquis autem inde se habere negat, aut verè non habet, aut id quòd habet, auferetur ab eo. *1. Cor. 4.* *Galat. 2.* *Ephe. 4.* *Psal. 67.* *Matt. 25.*

Ca. 17. De fortitudine Christiana.

Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam præuenientibus. *Rom. 5.* *Rom. 4.*

Ca. 18. De mercede boni operis.

Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed

gratia

gratia quæ non debetur, præcedit vt fiant. Neminem, nisi Deo miserante, saluari.

Ca.19. De natura humana.

Natura humana etiam si in illa integritate in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante, seruaret.

Vnde cùm sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?

Ca.20. Nihil boni hominem posse sine Deo.

Multa in homine bona fiunt quæ non facit homo. Nulla verò facit homo bona quæ non Deus præstet vt faciat homo.

Ca.21. De natura & gratia.

Sicut eis qui volentes in Lege iustificari, & à
Esa.26. gratia exciderunt, verissimè dicit Apostolus: Si ex
Galat. 2. lege iustitia est, ergò Christus gratis mortuus est, iam hic enim erat Lex, & non iustificabat, iam hic erat & natura, & non iustificabat, ideò Christus non gratis mortuus est, vt & Lex per il-
Matt.25. lum impleretur, qui dixit: Non veni legem soluere, sed adimplere: & natura per Adam perdita, per
Lucæ. 19. illũ repararetur, qui dixit venisse se quærere & sal
Psal.115. uare quod perierat.

Ca.22. De his quæ hominum propria sunt.

Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum. Si quis autem habet homo veritatem atque
Esaiæ.10. iustitiam, ab illo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo, vt ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, non deficiamus in via.

Ca.23. De voluntate Dei & hominis.

Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt quod volunt, vt diuinæ seruiant voluntati, quamuis volentes agant quod agunt, illorum tamen voluntas est, à quo præparatur, &

obi-

obitur quod volunt.

Ca.24. De palmitibus vitis.

Ita sunt in vite palmites, vt viti nihil conferant, *Ioan.15.* sed inde accipiant vnde viuāt. Sic quippe vitis est *Et Augustin⁹ super Ioan.* in palmitibus, vt vitale subministret eis, nō sumat ab eis. Ac per hoc & manentem in se habere Christum, & manere in Christo, discipulis prodest, & non Christo. Nam præciso palmite, potest de viua radice alius pullulare. Qui autem præcisus est, non potest sine radice viuere.

Ca.25. De dilectione qua diligimus Deum.

Prorsus donum Dei est diligere Deum. Diffundit enim charitatem in cordibus nostris Spiritus Patris & filij, quem cum patre amamus & filio. Ac sic secundùm supra scriptas sanctarum scripturarum sententias, vel antiquorum patrum definitiones, hoc Deo propitiante & prædicare debemus, & credere, quòd per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, vt nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonū est, posit, nisi gratia eum *Heb.11. per totum.* & misericordia diuina præuenerit. Vnde Abel iusto, & Noë, & Abraham, & Isaac, & Iacob, & omni antiquorum sanctorū multitudini, illam præclaram fidem quam in ipsorum laudem prædicat Apostolus, non per bonum naturæ, quod prius in Adam datum fuerat, sed per gratiam Dei credimus fuisse collatam: quia gratiā etiam post aduentum Domini omnibus qui baptizari desyderant, non in libero arbitrio haberi, sed in Christi nouimus simul & credimus largitate conferri, secundùm illud quod supra dictum est, & prædicat Paulus Apostolus: Vobis donatum est pro Christo *Ephe.2.* non solum vt in eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Et illud: Deus qui cœpit in vobis

 bonum

bonum opus, perficiet vſque in diem Domini noſtri. Et illud: Gratia ſalui facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt. Et quod de ſeipſo ait Apoſtolus: Miſericordiam conſequutus ſum, vt fidelis eſſem. Non dixit, quia eram, ſed
Iaco. 2. vt eſſem. Et illud: Quid habes quod non accepiſti? Et illud: Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum. Innumerabilia ſunt ſanctarum ſcripturarum teſtimonia, quæ poſsint ad probandá gratiam proferri, ſed breuitatis ſtudio prætermiſſa ſunt, quia & re vera, cui pauca non ſufficiunt, plura non proderunt. Hoc etiam ſecundùm fidem catholicam credimus, quòd accepta per baptiſmum gratia, oẽs baptizati (Chriſto auxiliante & cooperante) quę ad ſalutẽ pertinẽt, poſsint & debeãt (ſi videlicet laborare voluerint) adimplere. Aliquos verò ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe non ſolùm nõ credimus, ſed etiã ſi ſunt qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione in illis anathema dicimus. Hoc etiam ſalubriter profitemur & credimus, quòd in omni opere bono nos non incipimus, & poſteà per Dei miſericordiam adiuuamur, ſed ipſe nobis nullis præcedentibus bonis meritis & fidem & amorem ſui prius inſpirat, vt & baptiſmi ſacramenta fideliter requiramus, & poſt baptiſmum (cum ipſius adiutorio) ea quæ ſibi ſunt placita, implere poſsimus.
Lucæ.23. Vnde manifeſtiſsimè credendum eſt, quòd & illius latronis quem Dominus ad paradiſi patriam
Act.10. reuocauit, & Cornelij Centurionis, ad quem an-
Lucæ.19. gelus Domini miſſus eſt, & Zachæi, qui ipſum Dominum ſuſcipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, ſed diuinæ largitatis donum.

Subſcriptio. Hanc definitionem antiquorum Patrum, non ſolum

ſolum Epiſcopi, ſed laici etiam illuſtres & magnifici viri ſubſcripſerunt.

CONCILIVM VASENSE ſub Leone primo Papa, & Theodoſio iuniore celebratum eſt. In quo nonnullæ conſtitutiones ſancitæ ſunt per 18. Epiſcopos ibi congregatos; ex quibus aliquas tanquam præcipuas ſubijcere placuit.

Concilium Vaſenſe.

Ca.1. Vt alterius Epiſcopi Chriſma nullus accipiat, ſed proprij.

Per ſingula territoria presbyteri vel miniſtri ab Epiſcopis non prout libitum fuerit, à viciniоribus, ſed à ſuis proprijs per annos ſingulos petant Chriſma appropinquante ſolennitate Paſchali, nec per quemcunque eccleſiaſticum, ſed ſi qua neceſsitas, aut miniſtrorum occupatio eſt, per ſubdiaconum, quia inhonorum eſt inferioribus ſumma committi.

Ca.2. Vt qui oblationes defunctorum retinent, excommunicentur.

Qui oblationes defunctorum retinent, & eccleſijs tradere demorantur, vt infideles ab eccleſia ſunt abijciendi, quia vſque ad exinanitionem fidei peruenire certum eſt hanc pietatis diuinæ exacerbationem: quia & fideles de corpore recedentes, votorum plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniæ, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur. Hi ergo tales quaſi egentium necatores, nec credentes iudiciũ Dei habendi ſunt. Vnde quidam ✠ patrum hoc ſcriptis ſuis inſeruit congruente ſententia, qua ait: Amico quicquam rapere furtum eſt, eccleſiam verò fraudare ſacrilegium eſt.

23. quæſ. 2. Qui oblationes.

✠ Hieron. vt habetur 12. q. 2. Gloria epiſcopi.

Ca.3. De sepulturis quomodo non est accipiendum pretium.

12.q.2.præcipiendum Præcipiendum est secundùm canonum authoritatem, vt de sepulchris & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi fortè qui sepelitur, viuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur aliquid de rebus suis tribuere, aut etiam post mortem ipsius illi quibus commissum est eius eleemosinam facere de rebus illius aliquid sponte dare voluerint. Et tamen nullatenus à presbyteris ecclesię illius aliquid exigatur, sine illis qui locis & villis præsunt.

Ca.4. Vt presbyteris prædicandi potestas suis plæbibus concedatur.

Hoc etiam pro ædificatione omnium ecclesiarum & pro vtilitate totius populi nobis placuit, vt non solum in ciuitatibus, sed etiam in omnibus parochijs verbum faciendi daremus presbyteris potestatem, ita vt si presbyter, aliqua infirmitate prohibente, per seipsum non potuerit prædicare, sanctorum Patrum homiliæ à diaconis recitentur. Si enim digni sunt diaconi, quæ Christus in Euangelio loquutus est legere, quare indigni iudicentur sanctorum Patrum expositiones publicè recitare?

Ca.5. Vt Kyrie eleison in omnibus ecclesijs dicatur.

Et quia tam in sede Apostolica quàm etiam per totas Orientis, atque Italiæ prouincias dulcis & nimis salubris consuetudo intromissa est, vt Kyrie eleison frequentius cum grandi affectu ac compunctione dicatur, placuit etiam nobis, vt in omnibus ecclesijs nostris ista consuetudo sancta & ad Matutinum & ad Missas, & ad Vesperam, Deo propitiante, intromittatur.

Ca. 6. Vt in omnibus Mißis semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, dicatur.

In

In omnibus Mißis siue Matutinis, siue in quadragesimalibus, siue in illis quæ pro defunctorum commemorationibus fiunt, semper, Sanctus, Sanctus, Sanctus, eo ordine quo ad Missas publicas, dici debeat: quia tam dulcis & desiderabilis vox, etiam si die noctuque posit dici, fastidium non poterit generare. Et hoc nobis iustum visum est, vt nomen domini Papæ, quicunque sedi Apostolicæ præfuerit, in nostris ecclesijs recitetur. *Nomen Papæ in Missa recitãdũ*

Ca.7. Vt propter hæreticorum incredulitatem, post Gloria patri.&c. Sicut erat in principio,&c. semper dicatur.

Quia non solum in sede Apostolica, sed etiam per totum Orientem & totam Aphricam vel Italiam, propter hæreticorũ astutiam, qua Dei filium non semper cum patre fuisse, sed à tẽpore cœpisse blasphemant, in omnibus clausulis post Gloria patri,&c. Sicut erat in principio, &c. dicatur etiam & nos in vniuersis ecclesijs nostris hoc ita dicendum esse decreuimus.

CONCILIVM CARPENTORACtense sub Leone 1. Papæ celebratum est, in quo hæc constitutio à Patribus est definita.

Concilium Carpentoractense.

Constitutio sanctorum Episcoporum in ciuitate Carpentoractensi.

Licet omnia quæ ecclesiastica regula præcepit obseruari, in multis canonibus contineantur inserta, nascuntur tamen causæ pro quibus, necesse habent sacerdotes domini quod ad iustitiam pertinet, secundùm disciplinam ecclesiasticam ordinare. Et ideò quia Carpentoracte conuenientes huiusmodi ad nos querela peruenit, quòd ea quę à

quibusdam fidelibus parochijs conferuntur, ita ab aliquibus Episcopis præsumantur, vt aut parũ aut propè nihil ecclesijs quibus collata fuerant relinquatur: hoc nobis iustum & rationabile visum est, vt si ecclesia ciuitatis eius cui præest Episcopus, ita est idonea, vt ipsa nullius indigeat, quicquid parochijs fuerit derelictum, clericis qui in ipsis parochijs deseruiunt, vel reparationibus ecclesiarum rationabiliter dispensetur. Si verò Episcopum multas expensas, & minorem substantiam habere constiterit: parochijs quibus largior fuerit collata substantia, hoc tantum quod clericis vel architectis rationabiliter sufficiat, reseruetur.

Et subscripserunt hanc constitutionem Episcopi, quorum nomina in concilijs habentur.

Concilium Arela. 3.

CONCILIVM ARELATENSE tertium sub Leone 1. Papa, celebratum est à 34. Episcopis, Era. 461. Martiano Augusto, Opilione & Vincomalo Cõsulibus. 8. Idus Iulij. Cùm in Basilica S. Mariæ in Are

lateñ, ciuitate sacerdotes Domini conuenissent, congruum eis & rationabile visum est vt primùm de obseruandis canonibus attentissima solicitudine pertactantes, qualiter ab ipsis ecclesiasticæ regulæ seruarentur, salubri concilio definirent.

Primùm, vt diaconus ante 25. annos, & sacerdos ante 30. annos non ordinetur.

2. Vt bigami vel pœnitentes, vel repudiatarum mariti ad sacerdotium non prouehantur.

3. Vt laicus ante annum conuersionis non ordinetur.

4. Vt qui clericum alienum defendere nititur, communione priuetur.

5. Vt laici qui excubias funeris obseruant, cum timore

timore & terrore & reuerentia hoc faciant. Nullus ibi diabolica carmina pręsumat cantare, nec iocos nec saltationes facere, quæ Pagani, docente diabolo, adinuenerunt. Quis enim nesciat diabolicum esse, & non solùm à religione Christiana alienum, sed etiam humanæ naturæ contrarium, ibi lętari, cantare, inebriari, & cachinnis ora dissolui, & omni pietate & affectu charitatis postposito, quasi de fraterna morte exultare, vbi luctus & planctus flebilibus vocibus debuerit resonare pro amissione chari fratris? Patres siquidem veteris & noui testamenti mortes sanctorum virorum legimus multis in locis cum fletu deplorasse, in nullo autē loco de illis qui à seculo discesserant, exultasse. Nam & Iacob Patriarcham tota fleuit Aegyptus 70. diebus. Et Ioseph & fratres eius, cùm patrem deferrent in terram Chanaan ad sepeliendū, celebrantes exequias, planctu magno atque vehementi impleuerūt septem dies. Tantus autem fuit planctus, vt lucus nomen inde acceperit. Et de beato Sthephano legimus quòd sepelierūt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnum super eum. Et ideo talis inepta lætitia & pestifera cantica, ex authoritate interdicenda sunt. Si quis autem cantare desyderat Kyrie eleison, cantet, si autem aliter, omnino taceat. Si autem tacere non vult, in crastino à presbytero taliter coërceatur vt alij timeant.

De his qui vanitates in excubijs exercent.

Gene. 50.

Ibidem.

Act. 8.

CHALCEDONENSE CONcilium vnum ex quatuor celeberrimis, celebratum est præsentibus 630. Patribus. Temporibus Leonis 1. Papæ, & Martiani Imperatoris contra Eutychem Constantinopol. Abbatem, qui asserebat Christum post hu-

Concilium Chalced.

manam assumptionem non ex duabus naturis existere, sed solam in eo diuinam naturam permanere, & contra Dioscorum eiusdem defensorem. Qui condemnata præscripta hæresi statuerunt hos Canones, quorum author maxime sanctus Anatolius Constantinopolitanus Episcopus fuit.

Ca.1. De seruandis Canonibus synodorum.

25.qu.1. A sanctis patribus.

A sanctis patribus in vnaquaq; synodo vsque nunc prolatas regulas tenêre statuimus.

Ca.2. In quo damnatur Episcopus qui per pecuniam ordinationem facit.

1.qu.1. Si quis Episc.

Si quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, & precio redegerit Spiritus sancti gratiam quæ vendi non potest, ordinaueritque per pecuniam presbyterum aut diaconum, vel quemlibet de his qui cognominantur in clero, promouerit, & dispensatorem aut defensorem, vel quemlibet qui subiectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo: is qui hoc attentare probatus fuerit, proprij gradus periculo subiacebit, & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione quæ est pro negotiatione facta, proficiat, sed sit alienus à dignitate vel solicitudine quã pecunijs acquisiuit. Si quis verò mediator tam turpibus & nephandis datis vel acceptis extiterit, siquidem clericus fuerit, à proprio gradu decidat: si verò laicus, anathematizetur.

Itẽ ex octaua, sanctã.

Ca.3. Vt hi qui connumerantur in clero turpibus lucris non inseruiant.

d.86. Peruenit ad sanctam.

Peruenit ad sanctam synodum, quia de his in clero connumerantur quidam, propter turpis lucri gratiam aliorum possessionum cõductiones, &

causas

causas secularium negotiorum suscipiunt,& à sacris officijs se per desidiam separant,ad domos autem secularium concurrunt,& substantiarum eorum gubernationes auaritiæ causa suscipiũt. Decreuit igitur sancta & vniuersalis & magna synodus,neminem horum deinceps, hoc est Episcopũ siue clericum aut monachum conducere possessiones, aut misceri secularibus possessionibus posse, nisi fortè qui legibus ad minorum ætatis tutelas siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut ipsius ciuitatis Episcopus Ecclesiasticarum rerũ cómiserit gubernacula, & orphanorum ac viduarum quæ indefensã sunt, aut earum personarum maximè quæ ecclesiastico indigent adminiculo, propter Dei timorem. Si quis verò transgressus fuerit hæc præcepta, Ecclesiasticæ subiaceat correctioni.

Ca.4.Quòd monachi in ciuitatibus episcopo debeant esse subiecti.

Qui verè & purè solitariam eligunt vitam, digni sunt conuenienti honore. Quidam tamen monachorum habitu vtentes indifferenter per ciuitates incedunt,necnon & monasteria,& seipsos propria præsumptione commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare aut construere monasteria aut oratorij domum,sine conscientia ipsius ciuitatis episcopi. Eos verò qui per singulas ciuitates seu possessiones in monasterijs sunt, placet nobis episcopo subiectos esse debere, & quieti operam dare,atque obseruare ieiunia & orationes,in locis in quibus semel se Deo vouerint, permanentes: & neque communicare ecclesiasticas, neque seculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monasteria, nisi forte iubeantur propter vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis episcopo. Et neminem seruorum suscipi in monasterium,vt sit

16.q.1 Qui verè & pure &.18.q.2 Quidam monachorũ habitu.

Notent Monachi.

cum eis monachus, nisi cum domini proprij licẽtia. Prætereuntem verò hæc decreuimus extra cõmunionem esse, ne nomen domini blasphemetur. Conuenit ergo ciuitatis Episcopo, curam solicitudinemq́ue necessariam monasterijs exhibere.

Ca. 5. Non licet Episcopo ecclesiam suam relinquere, & ad aliam transire.

7.q.1. Propter eos. Nicæ.conc. ca.15. Propter eos episcopos & clericos qui de ciuitate ad ciuitatem transeunt, placuit definitiones datas à sanctis patribus habere propriam firmitatem.

Ca. 6. Vt nemo ordinetur absoluté.

d.70. Neminem. *✣ 1. sine titulo.* Neminem absolute ✣ ordinari iubemus Presbyterum neque diaconum, nec quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in ecclesia suæ ciuitatis, siue possessionis, aut in martyrio, aut in monasterio, hic qui ordinatur, mereatur ordinationis publicæ vocabulum. Eos autem qui absolute ordinantur, decreuit sancta synodus vacuam habere manus impositionem, & nullum tale factum valere ad iniuriam ipsius qui eos ordinauit.

Can. 7. Quod semel in clero taxati, vel monasterijs deputati, ad militiam non redeant.

20.q.3 Eos qui semel. Eos qui semel in clero taxati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus neque ad militiam neque ad honores seculares venire. Eos autem qui hoc ausi fuerint facere, & non eius rei pœnitere maluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quòd antè obtentu Dei sibi proposuerunt, conuenit anathematizari.

Ca. 8. Dispensatores pauperum Episcopo suo obediant.

18.q.2. Quidam monachorum. Clerici in parochijs, monasterijs, aut martyrijs constituti, sub potestate sint eius qui in ea ciuitate est episcopus, secundum traditionem sanctorum Patrum, neque per præsumptionem recedant à

suo

ſuo epiſcopo. Eos verò qui auſi fuerint reſcindere huiuſmodi inſtitutionem quocunque modo, vel ſi noluerint ſubiacere proprio epiſcopo, ſi quidem fuerint clerici, ſecundùm perſonarum ordinationem ſubiaceant condemnationibus canonum. Si verò monachi, ſeu laici fuerint, communione priuentur.

Can.9. Si clericus contra alium cauſam habeat, ante epiſcopum ſuum examinetur.

Si clericus aduerſum clericum habet negotium, non relinquat ſuum epiſcopum, & ad ſecularia iudicia non concurrat, ſed prius negotium agitetur apud proprium epiſcopum. Vel certè ſi fuerit negotium ipſius Epiſcopi, apud arbitros ex vtraque parte electos audiatur negotiũ. Si quis verò contra hoc fecerit, canonum correctiõibus ſubiaceat. Et ſi clericus aduerſus ſuum vel alium Epiſcopũ habeat cauſam, apud audientiam ſynodi prouinciæ conqueratur. Si verò contra ipſius prouinciæ Metropolitanum Epiſcopum epiſcopus ſiue clericus habeat controuerſiam, pergant ad ipſius diœceſis primates, aut certè ad Conſtantinopolitanæ regię ciuitatis ſedem, vt eorum ibi negotium terminetur. *11. q. 1. Si clericus aduerſum clericum.*

Ca.10. Vt non liceat de alia ciuitate in aliam tranſmigrare.

Nõ liceat clericum in eccleſijs duarũ ciuitatũ ordinari, ſed in ea in qua ab initio ordinatus eſt, & cuius expetitio erat ante profugium. Et ſi propter vanæ gloriæ deſideriũ contigerit, vt pòſt ad maiorem eccleſiam confugerit, eum indubitanter reuocari decet ad ſuã eccleſiã, in qua ab exordio ordinatus eſt, & ibi tantummodo miniſtrare. Si quis vero iam tranſlatus eſt ab vna eccleſia in aliam, nihil habeat commune cũ priori, ſiue ſub eccleſia cõſtitutis martyribus, ſiue in parochijs vel *21.q.1. Clericum in duarum.* *Ibid.2. Si quis.*

xeno-

xenodochijs, aut eorũ negotijs. Eos verò qui ausi fuerint post ordinationẽ huius magnæ & vniuersalis synodi agere quæ prohibita sunt, statuit sancta synodus cadere de proprio gradu.

Ca.11. Vt prouincia in duos Metropolitanos Episcopos non diuidatur.

D.101. peruenit ad nos. Peruenit ad nos quòd quidem præter ecclesiasticas ordinationes, affectantes potẽtiam, per pragmaticum sacrũ vnã prouinciã in duas diuidant, & ex hoc inueniãtur duo Metropolitani episcopi in vna eademq; prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale attentari à quolibet episcopo. Eos verò qui tale aliquid tentauerint, cadere de proprio gradu.

Ca.12. Vt sine literis commendatitijs clericus extra suam ecclesiam non ministret.

d.17. Extraneo clerico. Extraneo clerico & lectori, extra suam ciuitatẽ sine commendatitijs literis proprij Episcopi nusquam penitus liceat ministrare.

Ca.13. Quod non liceat clericis alterius sectæ vxorem accipere.

d.32. Quoniam in quibusdã. Quoniam in quibusdam prouincijs concessum est Psalmistis & lectoribus vxores ducere, constituit sancta synodus prorsus cuiquam ex his non licere alterius sectę accipere vxorem. Si quis verò præuenit, & habet iam de tali connubio filios, si fortè præuenerint eos iam apud hæreticos baptizari, debent eos offerre sanctæ ecclesię catholicæ vt ibi communicent. Qui verò adhuc baptizati non sunt, omnimodo non posse eos in hæretica ecclesia baptizari, nec in matrimonio iungi hæretico, Iudęo vel Pagano, nisi fortè spoponderit se venire ad orthodoxam fidem, dum coniungitur personæ orthodoxæ. Si quis verò hanc definitionem sanctæ synodi præterierit, regularum condẽnationibus subiaceat.

Ca.14. Diaconißa quæ post ordinationem nubit, anathema sit.

Diaconissam non debere ante annos 40. ordinari statuimus,& hoc cum diligente probatione. Si verò ordinationem susceperit, & quantocunque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptijs tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema sit, cùm eo qui in nuptijs illius cóuenerit. *25.q.1. Diaconissam non*

Ca.15. Vt nec Deo dedicata virgo, nec monachus nuptijs iungi poßint.

Si qua virgo se dedicauerit Deo, similiter monachus, non licet eis nuptijs iungi. Si vero inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus verò posse eis fieri humanitatem, si ita probauerit Episcopus loci. *27.q.1. Si qua virgo*

Ca.16. De rusticanis parochijs.

Per singulas ecclesias parochias rusticanas permanere immobiles apud eos qui eas tenent Episcopos decreuimus,& maximè si eas sine violentia per triginta annos gubernauerunt. Si verò intra triginta annos facta fuerit de his dubitatio, liceat eis qui se dixerint læsos, propterea mouere apud synodum prouinciæ certamen. Si quis verò putauerit se à proprio Metropolitano grauari apud primatem diœceseos, aut apud Constantinopolitanæ ciuitates sedem agat negotium, sicut dictum est. Si verò quælibet ciuitas per authoritatem imperialem renouata est, aut si renouetur in posterũ ciuilibus & publicis ordinationibus, etiã ecclesiarũ parochianarum sequatur ordinatio. *16.q.3. Per singulas ecclesias.*

Ca.17. De his qui coniurationem aut calumniam contra Episcopum faciunt.

Coniurationum & conspirationum crimen (quod apud Græcos dicitur phratria) publicis etiam legibus certũ est penitus inhiberi, hoc multo ma- *11.q.1. Cõiurationũ.*

to magis in sancta dei ecclesia(ne fiat)cōuenit abdicari. Si qui verò clerici vel monachi inuenti fuerint coniuratores aut conspiratores, aut phratrias vel factiones componentes aliquas, suis episcopis aut alijs omnino: cadant de proprio gradu.

Ca.18. Quòd corripiantur episcopi qui ad concilium vocati, venire recusant.

18. *Peruenit ad nostras* Peruenit ad nostras aures quod in prouincijs constituta Episcoporum concilia minime celebrētur, hoc ex eo probatur quod multæ quæ correctione opus habent ecclesiasticæ res negligātur. Statuit ergo hæc sancta synodus secundū regulas patrum bis in anno in vnum conuenire per singulas prouincias episcopos, vbi singula quæ emerserint, corrigantur. Qui verò noluerint cōuenire episcopi constituti in suis ciuitatibus, & hoc maximè cùm sui corporis sanitate sint consistentes, cū etiā ab omnibus alijs vrgentibus necessitatibus & inexcusabilibus negotijs sint liberi, licere eos fraternę charitatis commonitionibus corripi.

Ca.19. Quòd clericus vnius ecclesiæ in aliena non ordinetur.

71. *clericos in singulis Item. Gregorius. Fortunato episcopo.* Clericos in singulis ecclesijs constitutos, sicut iam definiuimus, non liceat in alterius ciuitatis ecclesijs ordinari, sed quiescāt in ea in qua ab initio ministrare meruerunt, exceptis illis qui proprias ciuitates perdiderunt, & ex necessitate ad alias ecclesias migrauerunt. Si verò quicunque episcopus post definitionē istam ad alium episcopū pertinētem clericū susceperit, placuit sanctæ synodo, & hūc qui suscepit, & eum qui susceptus est: tandiu excommunicatos manere, quādiu ipse clericus ad propriam reuertatur ecclesiam.

Ca.20. De his qui accusant ecclesiam.

2.q.7. *Clericos aut laicos.* Clericos aut laicos passim accusantes, & sine probatione episcopos aut clericos ad accusationē

non

non recipiendos decreuimus, nisi prius discutiatur eorum existimationis opinio.

Ca.21. Clericis non licere diripere bona Episcopi.

Non liceat clericis post mortẽ Episcopi sui rapere res pertinentes ad eum, sicuti præcedentibus regulis cõstitutum habetur. Si verò hæc fecerint, periclitari se nouerint à proprio gradu. *12. q. 2. Nõ liceat cleri cis.*

Ca.22. Vt monachi qui sine licentia Episcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur.

Quidam monachi nihil habentes sibi iniunctũ à proprio episcopo, interdũ verò etiam illi qui ab eo fuerãt excommunicati, veniunt ad ciuitatẽ Cõstantinopolitanã, & in ea perturbationes trãquillitati ecclesiasticæ inferunt, & diuersorum domos corrumpũt. Statuit igitur sancta synodus hos primũ commoneri, vt exeãt à regia ciuitate, demum eos inuitos deijci, ac inde per defensorem compelli vt ad sua loca redeant. *16. q. 1. Quidã monachi. Itẽ, Pelagius papa Paulino solitario.*

Can.23. Vt quæ Deo semel dedicata sunt monasteria, cœnacula secularium non fiant.

Quæ semel sunt dedicata monasteria Concilio Episcoporũ, maneant perpetuo monasteria, & res quæ ad ea pertinent, monasterijs reseruari oporter, nec posse ea vltra fieri secularia habitacula. Qui verò permiserint hoc fieri, subiaceant ijs cõdemnationibus quæ per canones constitutæ sunt. *19. q. 3. Quæ semel sunt.*

Ca.24. Quod intra tres menses Episcoporum ordinationes fiant.

Quoniam quidam Metropolitanorũ (sicut ad nos perlatum est) negligunt greges sibi creditos, & differunt ordinationes facere Episcoporum, placuit sanctæ synodo intra tres menses fieri ordinationes Episcoporum, nisi fortè inexcusabilis necessitas coëgerit ordinationis tempus amplius protelari. Si autẽ quis Episcoporum hoc non obserua- *d. 57. Quoniam quidam Metropolitanorũ*

ſeruauerit,ipſum debere eccleſiaſticæ condemnationi ſubiacere. Redditus verò eiuſdē viduatæ eccleſiæ integros reſeruari apud œconomum eiuſdem eccleſiæ cenſemus.

Canon.25.Vt Epiſcopi diſpenſatores habeant.

d.89.Quia in quibuſdam & 16 q.7. Quoniā in quibuſdam.

Quia in quibuſdam eccleſijs (vt rumore comperimus) epiſcopi præter œconomos facultates eccleſiæ tractant, placuit omnem eccleſiam habentē Epiſcopum habere œconomum de clero proprio qui gubernet eccleſiæ res cum arbitrio ſui epiſcopi, vt non ſine teſtimonio ſit gubernatio ipſarum rerum eccleſiaſticarum, & ex hoc eueniat diſpergi eiuſdem res eccleſiæ, & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si verò quis non obſeruauerit hoc, diuinis ſubiaceat regulis.

Ca.26.De his qui mulieres accipiunt.

36.q.2 Eos qui rapiunt.

Eos qui ſibi rapiunt vxores, vel eos qui eis auxilium præſtiterint, ſtatuit ſancta ſynodus, ſi quidem clerici fuerint, decidere à proprio gradu. Si verò laici fuerint, anathematizentur.

Canones ſancti Concilij Chalcedonenſis finiunt.

Subſcriptio.

Bonifacius presbyter S.E.R. ſtatui & ſubſcripſi, & cæteri epiſcopi diuerſarum ciuitatum vel prouinciarum ſubſcripſerunt.

Fides Romanorum ex Concilio Chalcedo.

Fides Romanorum

Credimus in vnum Deum omnipotentem, & in vnigenitum filium eius Ieſum Chriſtum, & dominum ſaluatorem noſtrum, & ſpiritum ſanctum Deum non tres deos, ſed patrem & filium, & ſpiritum ſanctum vnum Deum eſſe confitemur. Nō ſic vnum Deum quaſi ſolitarium, nec eūdem qui ipſe ſibi pater ſit ipſe filius, ſed patrem verum qui genuit filium verum, id eſt, Deum de Deo, lumē de lumine: vitam ex vita, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno, non creatum, ſed

genitum

genitum, non ex nihilo, ſed ex patre vnius ſubſtãtiæ cum patre. Spiritum verò ſanctum Deum non ingenitum, neque genitum, non creatum, ſed nec factum, ſed patris & filij ſemper in patre & filio æternum veneramur, vnum tamen Deum, qui ex vno.

Subſcripſerunt vniuerſi Epiſcopi, & Euſebius & Conſtantius Presbyteri, agentes vicẽ Anaſtaſij Epiſcopi Nicææ, & Ariſto Presbyter habens vicem Eunomij epiſcopi Nicomediæ. *Subſcriptio epiſcoporum.*

Finis Concilij Chalcedonenſis.

SYNODVS CHALCEDOnenſis. 630. Epiſcoporum habita contra omnes hæreſes, maximè contra Eutychem & Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopũ. Era. 488. ſub Valentiniano & Martiano Imperatoribus.

Actio prima.

In ciuitate Chalcedo. Metropoli prouinciæ Bithyniæ facta eſt ſynodus ex decreto pijſsimorum Imperatorum Valentiniani & Martiani ſub die 8. Idus Octob. Indi. 4. in eccleſia ſanctæ martyris Euphemiæ. Congregatis & conſedentibus Paſchaſino & Lucentio reuerendiſſ. Epiſcopis, & Bonifacio religioſiſſ. Presbytero tenentibus locum ſanctiſſ. & reuerendiſſ. Archiepiſcopi vrbis Romæ Leonis, & Anatolio reuerendiſſ. Epiſcopo inclytæ vrbis Conſtantinop. cæteriſq; reuerendiſſ. Epiſcopis, & glorioſiſſ. iudicibus. Ecce aduenientibus omnibus ante cancellos ſancti altaris cum magnificentiſſ. & eximio Senatu, aduenienté etiam pijſsimo Imperatore Martiano in ſupra dicta ſanctiſſ. Baſilica, ſanctam ſynodum allocutus *Bis adſcribitur hoc Concilium ob verſionem diuerſam. Et hæc eſt noua.*

eſt, animum Chriſtianum declarans, qualiter inter tantas publicas vtilitates nullum magis eum conſtringeret negotium, quam rectam & veram fidem Chriſtianorum, quæ ſancta & vera conſiſtit, indubitatam omnibus declarare: ob idque ſanctam conueniſſe oſtendit ſynodum, quam non ſemel hortatur, vt pro viribus inuigilent patres, omneque adhibeant ſtudium, vt hæreſibus omnibuſque prauis ſublatis inſtitutionibus, fides noſtra pura & ſancta in omnium ingrediens animas, propriæ veritatis effulgeret luce. Deinde ſubdidit dicens. De cætero audeat nemo de natiuitate Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti aliud diſputare præter quod Apoſtolicum prooemium. 318. ſanctorum patrum tradidiſſe noſcitur, ſicut ſanctiſs. Papæ Leonis, qui Apoſtolicum gubernat thronum, ad ſanctæ memoriæ Flauianum vrbis Conſtantinopolita. Epiſcopũ teſtãtur literæ. Et poſt regis hæc verba, Paſchaſinus reuerendiſſ. epiſcopus & vicarius ſedis Apoſtolicæ cùm in medio vnà cum collegis ſuis ſtetiſſet, dixit: Beatiſſ. atque Apoſtolici viri Papæ vrbis Romæ (quæ eſt caput omnium eccleſiarum) præcepta habemus pre manibus, quibus præcipere dignatus eſt, vt Dioſcorus Alexandrinorum Archiepiſcopus non ſedeat in Concilio, ſed audiendus intromittatur, quod nos ſeruare neceſſe eſt. Si ergò præcipit veſtra magnificentia, aut ille egrediatur, aut nos exibimus. Quibus in Græco interpretatis per Berouicianum virum deuotiſsimum & ſecretarium ſacri conſiſtorij glorioſiſsim. iudices & ampliſsi. Senatus dixerunt. Quid enim ſpecialiter ingeritur Dioſcoro Epiſcopo? Paſchaſinus verò Epiſcopus & vicarius ſedis Apoſtolicæ dixit: Cùm intromiſſus fuerit, neceſſe eſt vt illi obijciatur. Iudices & ſenatus dixerunt: Vt iam interfati ſumus, cauſa

caúſa quæ obijcitur, ſpecialiter manifeſtetur. Lucentius Epiſcopus & vicarius ſedis Apoſtolicæ, dixit: Iudicij ſui neceſſe eſt eum dare rationem, quia cum nec perſonam iudicandi haberet ſubrepſit, & ſynodum auſus eſt facere ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ, quod nunquam ritè factum eſt, nec fieri licuit. Paſchaſinus verò vicarius ſedis apoſtolicæ, dixit. Iſta ſic eſt. Nos contra præcepta beatiſsim. atque Apoſtolici Papæ gubernatoris ſedis Apoſtolicę venire non poſſumus, nec contra eccleſiaſticas regulas, vel contra patrum inſtituta. Iudices & ſenatus dixerunt: Conuenit vos ſpecialiter quid errauerit, exponere. Lucentius Epiſcopus & Vicarius ſedis Apoſtolicæ dixit: Et iſta ſic eſt. Non patimur tantam iniuriam nec vobis fieri nec nobis, vt iſte ſedeat qui iudicandus aduenit. Iudices & ſenatus dixerunt: Si iudicis obtines perſonam, non vt accuſator debes proſequi. Et Dioſcoro Epiſcopo Alexandriæ ſecundùm iuſsionem iudicum & ſenatus reſidente in medio & reſidentibus Romanis & Epiſcopis in proprijs locis, & tacentibus. Euſebius Epiſcopus Doriletanæ ciuitatis tranſiens in medium, dixit: Per ſanctam Trinitatem vos adiuro, quæ cuſtos eſt principum, quamq́ue colitis, & in qua baptizati eſtis, cuius quoque inuocatione ſaluamini, iubete preces meas relegi. Clementiſsimi iudices miſeremini, & adeſte fidei quæ violata eſt à Dioſcoro. Clementiſsimi Iudices per ſalutem vos adiuro Imperatorum. Flauianus ſanctus Epiſcopus inique occiſus eſt. Lachrymis impleor: ſimul mecum iniuſtè à Dioſcoro damnatus eſt. Iubete preces meas perlegi. Et lectæ ſunt publicè preces & queræle Euſebij Doryletanæ ciuitatis contra Dioſcorum, quibus oſtendit ipſum Dioſcorum in Concilio. Epheſi. ſecundo malis perturbationibus

verba in Concilio Constantinopo. pronunciaret Eutyches in sua confessione, recepta tamen à Dioscoro in secunda synodo Ephesina, & hic recitata. Quæ cùm legerentur, Orientales & qui cum ipsis erant Episcopi dixerunt: Ista nemo dixit. Anathema ei qui dixit ista. Homicida dixit Aegyptij dixerunt. Ista Pharaonis sunt Anathema qui ista dixerunt. Hæc Dioscori sunt, &cæt. Perlectis quæ in Ephesina secunda synodo acta sunt, iudices & senatus dixerunt.

Quoniam verò Flauianus religiosæ memoriæ & Eusebius episcopus, ex gestorum & cognitionum scrutatione, & ipsa voce quorundam, qui tunc synodo prefuerunt, confitentium se errasse, & frustra eos damnasse, quia nihil circa fidē monstrantur errasse, ostenduntur iniustè depositi, videtur nobis iustū esse eidē pœnę Dioscorum Episcopum Alexandriæ, & Iuuenalem episcopū Hierosolymorum, & Thalassium episcopum Cæsareæ Cappadociæ, & Eusebium Episcopum Ancyræ, & Eustachium episcopum Beryti, & Basilium Episcopum Seleuciæ Isauriæ, qui principatū tunc synodi tenuerunt subiacere & ab episcopali dignitate fieri alienos. Quā sententiā vt iustā cæteri oēs episcopi approbarunt: gratias deinde Imperatori, iudicibus, atque senatui referentes. Et sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Cōueniente sancto & vniuersali concilio secundū sacram actionē in Chalcedonensi ciuitate cōgregato i. Paschasino & Lucentio reuerēdissimis Episcopis, & Bonifacio reuerendiss. presbytero, agentibus vices sanctissimi & deo amātiss. archiepis. senioris Romæ sancti Leonis, & Anatolio sanctiss. archiepis. Constantin. ciuitatis nouæ Romæ, & cætero sancto concilio, &c.

Præ-

Præceptum est à Legatis & senatu, vt in præsentia Concilij legeretur Symbolum 318. patrum in Nicæa congregatorum. Et lecta est per episcopũ Nicomediæ expositio fidei Concilij Nicæni. De quo vide supra fol. 41.

Rursus præceperunt, vt recitaretur Symbolum 150. patrum, qui in Constantinopolitana synodo prima cõuenerant, quod cum epistolis etiam Leonis Papæ ad Flauianum Episcopum de hæresi Eutychis Aëtius archidiaconus ecclesiæ Constantinopolitanæ recitauit.

Iterum etiam leguntur duæ Epistolæ Cyrilli ad Nestorium, quæ habẽtur in prima actione huius synodi, quarum etiam mentionem fecimus in eadem actione.

Hæc acta sunt, vt per hæc examinaretur Dioscorus discipulus Eutychetis, si sequeretur fidem prædictorum patrum, aliam, vel quam docuerat Eutyches. Post lectionem verò Epistolæ Leonis (quæ est. 10. in numero) Episcopi clamauerunt: Hæc patrum fides. Hæc Apostolorum fides. Omnes ita credimus. Anathema qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est. Apostoli ita docuerunt. & cæ.

Et cùm legeretur predicta epistola, in qua ista verba continebantur, scilicet. Et ad resoluendum conditionis nostræ debitum, natura inuiolabilis naturæ est vnita passibili, vt quod nostris remedijs congruebat, mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero: dubitantibus Illyricianis & Palestinis Episcopis, quidam Episcoporum surrexerunt, vt eos in his quæ fidei sunt, instruerent. Et hac de causa, etiam & vt pertinentia ad fidem commodius tractarentur, inducias non nulli petierunt, quas etiam iudices concesserunt,

differentes audientiam vsque ad quinque tantum dies. Et sic absoluta est actio. 2.

Author. *In actione videre licet quanta reuerentia prosequantur, & titulis efferant Romanum Episcopum. Dominum enim nostrum vocant, ipsumq; adorantem Apostolicam sedem fatentur, eius doctrinam vt ter beatißimi Petri amplectuntur, nempe vt in primatu ecclesiæ successor, in doctrinæ soliditate, in pascendo sibi commisso grege esset, & Petri hæres.*

Actio tertia.

Conueniente sacro & vniuersali Concilio. & cæt.

Accusatur Dioscorus ab Eusebio Dorylei episcopo sicut in actione prima, & supplicat sanctam synodum, vt sceleratum dogma Dioscori anathematizare dignaretur ipsum etiam compellere, vt coram concilio compareret. Dioscorus enim continuerat se domi, nolens coram synodo cõparere.

Rursus accusatur absens à Theodoro diacono ecclesiæ Alexandrinæ. Primùm de homicidio. Secundo de blasphemia in sanctam Trinitatem. Deinde quòd cum Origene consentiret, quòd incendiarius fuerit. Postremò quod excommunicationem contra sanctissimum apostolicæ sedis magnæ Romæ Episcopum Leonem fecerit, necnon etiam quod temerarius extiterit contra gestum in Metropoli. Nicæna Concilium. Et dato libello accusationis subscripsit, dicens:

Paratus sum adueniente Dioscoro in hoc sacrũ Concilium meis adesse accusationibus.

Post productus est alius libellus accusationis per Ischyrionem Diaconum, qui libellus sic incipit.

Sanctissimo & beatissimo vniuersali Archiepiscopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, & sanctæ & vniuersali Chalcedonensi synodo, &c. Vbi

&c. Vbi de multis alijs criminibus prædictum accusat Dioscorum.

Quartò productus & lectus est alius libellus accusationibus aduersus eundem Dioscorum per Athanasium presbyterum de similibus sceleribus.

Quintò productus & lectus est alius libellus contra Dioscorum per Sophronium laicum: in quo præter alia accusauit illum de adulterio: & quòd iniquo desiderio captus suam rapuerat vxorem. Insuper quòd ipsum Sophronium viribus totis Dioscorus de rebus humanis curauerat facere alienum.

Sextò vocatus est Dioscorus ad concilium per notarium concilij, vt responderet ad prædictas accusationes. Ille tamen simulans ægritudinem, noluit venire.

Vocatus est secundo directis literis à concilio ad illum & missis tribus Episcopis, qui commone facerent, illum vt veniret, & satisfaceret, de illis quæ in concilio illi ingerebantur. Quo adhuc renuente, directæ sunt literæ à sacro concilio ad illum quibus iam tertio vocatus est, vt in sacrum illud concilium dignaretur venire ad satisfaciendũ simul & reuerendissimo Eusebio Episcopo, & ijs quæ illi tũc ingerebantur: similiter responsurus & illis qui illic aduersus illum alios accusatorios dederant libellos: alias si post tertiam (dicunt patres) hanc regularem vocationem ex omni parte nullam habentem suspicionem ad veniendum distuleris, præsens sancta synodus ad illum veniet modum, quem contra pertinaces & contemptores synodalis vocationis seruare solet, &c.

Et cùm adhuc in sua permaneret pertinacia, Paschasinus Episcopus, & cum ipso Lucentius Episcopus, & Bonifacius presbyter tenentes locum sanctissimi & beatissimi archiepiscopi Apo-

ſtolicæ ſedis ſenioris Romæ Leonis Papæ, pronunciauerunt:

Manifeſta facta ſunt, quæ à Dioſcoro quondam Alexandriæ Epiſcopo commiſſa ſunt aduerſus ſanctarum regularum ordinem, & eccleſiaſticam diſciplinam, tam ex ijs quę dudum examinata ſunt in priore conſeſſu, quàm ex ijs quæ hodie acta ſunt. Hic enim vt plura intermittamus, Eutychem ſimilia ſibi ſapientem, & regulariter à proprio damnatum Epiſcopo, id eſt, ſanctiſsimo Flauiano pręſumēs ſibi primatũ, irregulariter in communione ſuſcepit priuſquam conſideret in Epheſo cum Deo amantiſsimis Epiſcopis. Sed & illis quidem Apoſtolica ſedes veniam præſtitit de his quæ ibi non voluntariè ab eis geſta ſunt, qui hactenus permãſerunt obediētes ſanctiſsimo Archiepiſcopo Leoni, & omni ſancto & vniuerſali concilio. Hic autem & hactenus permanſit glorians in eis, pro quibus eum oportebat gerere, & ſe terrę proſternere. Super hæc nec epiſtolam beatiſsimi Leonis papæ ad ſanctæ memoriæ Flauianum ſcriptam legi permiſit, etſi cum iuramento fieri lectionem promiſerit. Sed quoniam ſecundis exceſsibus priorem iniquitatem valdè tranſcendit, præſumpſit enim & excommunicationem dictare aduerſus ſanctiſsimum Archiepiſcopum magnæ Romæ Leonem: inſuper etiam & multi libelli multis eius pleni iniquitatibus contra eum in ſancto & magno concilio oblati ſunt, & ſemel & 2. & 3. regulariter vocatus minimè voluit obedire, & hos quia à diuerſis concilijs regulariter damnati ſunt, contra diuinas leges ſuſcepit: ideo ipſe contra ſe elicuit ſententiam, ſæpius eccleſiaſticos conculcans canones. Vnde ſanctiſsimus Archiepiſcopus magnę Romę Leo per nos, & per pręſentem ſanctam ſynodum vnà cum ter beatiſsimo & omni

laude

laude digno beato Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholicæ ecclesiæ, & ille qui est rectæ fidei fundamentum, nudauit eum tam Episcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni sacerdotali alienauit ministerio.

Tunc Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus dixit: Hæc eadem Apostolicæ sedis per omnia sapiens, concors sententiæ efficior. Similiter & omnes dixerunt consentientes sententię legatorum Apostolicæ sedis.

Post hæc sacrum concilium epistolam ad Valentinianum & Martianum Imperatores misit, rationem reddens omnium quæ in his tribus actionibus gesta sunt in depositionẽ Dioscori, huius causas in eadem epistola breuiter complectens, vt Dioscori malitiam, & in eum prolatæ iustæ sententiæ synceritatem consyderarent.

Miserunt patres & aliam epistolam ad sanctæ memoriæ Pulcheriam Augustam, quæ idem quod in præcedenti continet argumentum.

Deinde subiectum est edictum, siue leges Martiani Imperatoris ad Constantinopolitanos ciues, quo interdicuntur & prohibentur disputationes Christianorum cum Paganis & Iudæis. Quas leges beatissimus Papa Leo in suis confirmauit epistolis, & confirmantur Chalcedonensis concilij ædita atque statuta.

Extat in hac actione etiam relatio sanctæ synodi Chalcedonensis ad Leonem Papam de omnibus gestis generaliter in synodo. Quæ vniuersa postulant confirmari authoritate Apostolica, vt latè ponitur in epistola quæ incipit: Repletum est gaudio os nostrum, &c. Et inter alia hęc subijciuntur. Hæç sunt quæ tecum, qui spiritu præsens eras, & placere tanquam fratribus deliberasti, & qui penè per tuorum vicariorum sapientiam videbaris

nobis

nobis, effecimus. Indicauimus verò quia & alia quædam pro rerum ipſarum ordinata quiete, & propter eccleſiaſticorum ſtatutorum definiuimus firmitatem, ſcientes quia & veſtra ſanctitas addiſcens, & probatura & confirmatura eſt eadem. Rogamus igitur, & tuis decretis noſtrum honora iudicium, & cætera.

Ad quam epiſtolam reſpondet Leo, & confirmat acta huius ſynodi, excepto dereto primatus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ſupra Alexandrinam & Antiochenam: & eſt inter epiſtolas Leonis epiſtola 59. quæ incipit: Omnem quidem fraternitatem veſtram, &c.

Actio quarta.

Congregato ſancto & vniuerſali concilio, &c.

Primò, iudicum & ſenatus iuſſu lecta ſunt coram ſynodo, quæ in præcedentibus actionibus acta fuerant. Deinde iudices & ſenatus dixerunt: Singuli reuerendiſsimi Epiſcopi qui hic conuenerunt, doceant, ſi expoſitio 318. Patrum qui olim in Nicæa collecti ſunt, & poſt hæc 150. qui Conſtantinopoli congregati ſunt conſonant epiſtolæ reuerendiſsimi Papæ Leonis. Anatolius Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus dixit: Non ſolum illis conſonat epiſtola ſanctiſsimi Leonis Papæ, ſed & ijs quæ in Epheſo ſub beatiſsimo Cyrillo geſta ſunt ab vniuerſali & ſancto concilio. Hoc idem vicarij ſedis Apoſtolicæ cum omnibus alijs Epiſcopis dixerunt.

Illyricani & Palæſtini Epiſcopi qui in ſecundo actione cùm legeretur epiſtola Leonis Papæ (vt diximus) dubitare cœperant ſuper verbis illis iam recitatis, conſequenter dixerunt: Nos ſanctorum patrum 318. qui in Nicęa conuenerant fidem ſemper ſeruauimus, & ſeruamus. Sequimur & 150. patrum nullo modo diſſonantem. Conſentimus

etiam

etiam actis & constitutis in prima synodo Ephesina. Sed & lecta est nobis epistola beatissimi Archiepiscopi Romani Leonis in plurimis rectè habens & prædictis consonans,& consentimus. Aliqua autem nobis ex ipsa apparuerunt verba, vt partitionem & separationem aliquam à diuinitate carnis Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, quam sibi adunauit de sancta virgine Maria, demonstrãtia, de quibus paulo antè dubitabamus. Sed quum iam à sanctissimis vicarijs locum tenentibus eiusdem sanctissimi Leonis, edocti sumus quia talia verba nullam partitionem in Domino & Saluatore nostro Iesu Christo, sed vnum eundemq; Dominũ Filiũ Dei indicant, consentimus.

Deinde surrexerunt aliqui Episcopi Aegyptiæ regionis pro tota illa prouincia,& suam confessionem in scriptis dederunt, in qua secundùm fidem à sanctis prædictis concilijs expositam fatebantur se credere: epistolæ autem Leonis Papæ nolebant subscribere. Ob idque magna est orta concertatio & tumultus in synodo, vt compellerent illos Leonis Papæ epistolæ subscribere, aut regularem damnationem vt excommunicati susciperent: indigne ferentes patres vt decem homines præiudicium facerent synodo sexcentorum patrum,& Catholicæ fidei. Illi verò instanter clamabant misericordiam petentes, vt concederetur illis à sancto synodo à tali subscriptione vt supersedere possent quoadusque esset electus Archiepiscopus pro ecclesia Alexandrina, cuius consensum (vt mos in Aegypto erat) Episcopi debebant expectare, vt tale quid possent deliberare. Sin autẽ, quòd in concilio fieret Archiepiscopus Alexandrinus, & tunc subscriberent & consentirent. Tandem datis fideiussoribus quòd non exirent de ciuitate, quoadusque acciperet Episcopum Alexandria, quando

non

non vt repugnarent catholicę fidei, nec vt nō obtemperarent ſynodo, ſubſcribere in præſenti diſtulerint, eorum petitioni ſacra annuit ſynodus.

Extat in fine huius actionis epiſtola Pſeudo Archimandritarum hæreticorum quam protulerunt in Concilio pro reſtitutione Dioſcori. Quæ cùm legeretur, omnes Epiſcopi clamauerunt: Anathema Dioſcoro. Dioſcorum Chriſtus depoſuit. Iſtos foras mitte. Petitiones iſtas ſynodum audire non licet. Qui damnatus ab omni ſynodo Epiſcopum nominare non licet, &c. Et ſic abſoluta eſt Actio quarta.

Actio quinta.

In iſta Actione committitur quibuſdam Epiſcopis cum vicarijs Apoſtolicæ ſedis, & Anatolio Archiepiſcopo Cōſtantinopolitano, vt definitionem de fide inter ſe ordinarent, cui omnes poſteà aſſentiri deberent, in quo decreto quę à 318. patribus in Nicæa, & quæ 150. in ſynodo Conſtantinopolitana prima ſtatuta ſunt, ſimiliter & geſta in ſynodo Epheſina prima congregata ſub Cæleſtino papa, & Cyrillo Archiepiſcopo Alexandriæ, reuocantur, & recipiuntur. Similiter & epiſtola Leonis Papæ ad Flauianum pro expugnanda prauitatis Eutychis perfidia, miſſa, recipitur à ſancta ſynodo, & nihil præterea.

Actio ſexta.

Conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c.

Ad hanc Actionem venit Imperator Martianus, qui Græcè & Latinè ſanctam allocutus eſt ſynodum, cuius orationis eadem ferè ſunt, quæ in prima actione (vt annotauimus) ad ſynodum verba fecit. Poſt verò allocutionem lecta eſt imperatori definitio fidei, quæ in Actione quinta fuerat prolata.

Et poſt

Et post lectionem definitionis extant subscriptiones Episcoporum, & multi pro absentibus Episcopis subscripserũt. Paschasinus Episcopus vice domini mei beatissimi atq; Apostolici viri vniuersalis ecclesiæ Papæ vrbis Romæ Leonis, synodo præsidens statui, consensi & subscripsi. Similiter & alij duo vicarij beatissimi Leonis papæ dixerunt & subscripserunt, consequenter & alij Episcopi subscripserunt.

Post hęc idem pijssimus Imperator ad sanctam synodum dixit: Pia & Catholica fide à sancta & Vniuersali synodo secundùm patrũ expositionem declarata, iustum simul & expediens esse nostra tranquillitas approbauit, omnem de cętero contentionis occasionem de sancta fidei religione penitus amputari. Si quis igitur idiota, vel militaris, vel clericus publicè de fide turbam congregans sub obtentu disputationis tumultum fecerit, sciat quia siquidem idiota sit, ab vrbe regia expelletur: militaris verò & clericus gradus sui periculum sustinebunt, & pœnis alijs subiacebunt. Tunc omnes clamauerunt: Multos annos Imperatori. Multos annos Augusto pio & Christiano. Augustæ orthodoxæ multi anni &c. Dioscoro anathema, &c.

Imperator ad sanctam synodum dixit: Quædam capitula sunt quæ ad honorem vestræ reuerentiæ vobis seruauimus, decorum esse iudicantes à vobis hæc regulariter potius formari per synodum quàm nostra lege sanciri. Et iubente pijssimo principe lecta sunt capitula quæ superfluum iudicauimus recenseri, vtpote quòd primum caput sit c. 4. & 2. c. sit 3. can. & 3. sit can. 5. huius concilij, & in alijs sæpe repetitus.

Actio septima.

In ista Actione agitur de concordia duorum Episcoporum iam inter se composita super quibusdam

dam parochijs, quam postulant à sancto concilio, vt permaneat confirmari, quod & factum est: & nihil præterea.

Actio octaua.

Residente sancto Concilio ante cancellos sanctissimi altaris, reuerendissimi Episcopi clamauerunt: Theodoretus modo anathematizet Nestorium. Theodoretus dixit: Ego preces meas obtuli pijssimo Imperatori, & libellos obtuli reuerend. Episcopis agentibus locum Archiepiscopi Leonis: & si vobis placet, legantur coram vobis, vt sicut sapio cognoscatis. Episcopi clamauerunt: Nihil relegi volumus, modo anathematiza Nestorium. Theodoretus dixit: Ego ab orthodoxis nutritus sum: orthodoxè prædicaui & docui, & non solum Nestorium & Eutychem, sed & omnem hominem qui rectè non sapit, auersor. Episcopi dixerunt: Clarè dic anathema Nestorio, & dogmatibus eius anathema. Tandem compulsus est vt expresse & clare Nestorium & Eutychē omnem hæreticum, & omnem hominem dicentem vel opinantem duos filios, & eos qui non dicerent Dei genitricem virginem Mariam, anathematizaret. Quod cùm dixisset, omnes Episcopi clamauerūt: Theodoretus dignus est sede ecclesiæ. Orthodoxum ecclesia pastorem recipiat, orthodoxum doctorem ecclesia recipiat. Archiepiscopo Leoni multos annos, post Deum Leo iudicauit. Et sic decretum est à sancta synodo, vt Theodoreto ecclesia sua restitueretur à qua fuerat & eiectus, & ab Episcopatu exclusus.

Index immediatus post Deū episcopus Romanus.

Author. *Theodoretus iste fuerat suspectus de Arriana hæresi, qua de causa apparet fuisse depositus. Et ob hoc (vt est videre supra in actione prima huius concilij) cum accusaretur Dioscorus ab Eusebio & Theodoreto, ille conquerebatur quòd permissus fuerit à iudicibus & sena-*

tu Theodoretus concilium intrare, qui nec Episcopus erat. Insinuans idem magis apparet ex sententia Theodosij iunioris lata in concilio Ephesino prophano, vbi exclusit illum ab Episcopatu, & pari modo prohibuit scripta Theodoreti legi sicut & Nestorij Arriani: & ob hanc causam patres in ista actione tanto clamore insurrexerunt in prædictum Theodoretum, quoadusque fidem suam palam & manifestam faceret, quod & fecit, addens etiam quòd ille subscribebat epistolæ Leonis Papæ, vnde vt per omnia orthodoxus à synodo receptus est.

Actio 9. & 10.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. Ibas reuerendus Episcopus, qui fuit Edessenæ ciuitatis Episcopus, dixit: Iniustitiam ab Eutiche & falsa figmẽta perpessus absens à quadraginta mansionibus & condemnatus, huc adueni impetrare clementiam, &c.

Deprecor igitur vos, vt cognoscatis quàm falsam accusationem pertuli & calumniam à quibusdam clericis. Iubete omnia quæ per absentiam meam in Epheso sub Dioscoro gesta sunt euacuari: & iustitiam mihi seruari, qui sum in nullo culpabilis: & reddi mihi Episcopatum pariter & ecclesiam, &c.

Accusabatur Ibas quòd publicè coram clero & populo dixisset: Non inuideo Christo facto Deo. Et etiam quòd Cyrillum vocasset hæreticum. *Ibæ accusatio.*

Examinatus tamen Ibas præsentibus & instantibus accusatoribus suis talem audiuit sententiam.

Paschasinus & Lucentius Episcopi, & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis Apostolicæ. Quia missi Apostoli semper in synodis prius loqui & confirmare soliti sunt, per Paschasinum

Sententia pro Iba episcopo. dixerunt: Relictis chartis agnouimus ex sententia reuerendissimorum Episcoporum Ibam reuerendum innoxium approbari. Relecta enim eius epistola cognouimus eum orthodoxũ: & ob hoc decernimus ei honorem Episcopatus restituendum, & ecclesiam à qua iniustè & absens expulsus est, reparandam. De sanctissimo igitur Episcopo Nono, qui pro eo paulo antè factus est, existimationis erit venerabilis Episcopi Antiochenæ ecclesiæ, quid oporteat de eo statui, & cætera. Omnes Episcopi clamauerunt: Omnes eadem dicimus. Nestorium modo anathematizet: Eutychem & eius dogma modo anathematizet: Ibas reuerendus Episcopus dixit: Et iam in scripto anathematizaui Nestorium, eiusque dogma, & nunc anathematizo eum decies millies. Anathema Nestorio & Eutychi. Et omnem eum qui non sapit sicut hæc sancta synodus, anathematizo. Gloriosissimi iudices dixerunt: Quæ iudicata sunt à sancta Synodo de Iba Reuerendissimo Episcopo, propriam fortitudinem retinebunt. Et sic absoluta est Actio decima.

Actio vndecima & duodecima.

In istis duabus actionibus agitur causa inter Bassianum & Stephanum contendentes de Episcopatu ecclesiæ Ephesinæ, & definitum est ambos esse remouendos, quia pręter regulas Episcopi facti fuerant: & alterum episcopum ordinari, prædictos verò habere episcopi dignitatem, & à sanctissima Ephesina ecclesia nutriendos.

In 13. & 14. actionibus tractatur de compositione quorundam Episcoporum, & prætera nihil.

Actio decimasexta.

Conueniente sancto & vniuersali concilio, residentibus omnibus ante altaris cancellos sanctæ martyris Ephemiæ, vicarij sedis Apostolicæ

licæ ad iudices dixerunt. Hesterna die postquam potestas vestra surrexit, & humilitas nostra vestigia vestra secuta est, quædam gesta facta dicuntur, quæ nos & præter canones ecclesiasticos, & disciplinam æstimamus effecta. Possimus ergò vt vestra magnificentia relegi hæc præcipiat, vt omnis fraternitas inspiciat vterum iusta, an iniusta sint ea quæ gesta sunt. Iudices dixerunt. Relegantur. Beronicianus vir deuotus, secretarius diuini consistorij, legit sic:

Definitiones sanctorum patrũ sequentes vbiq; & regulam, & quæ nunc relecta sunt 150. Deo amantissimorum episcoporum, qui congregati sunt sub piæ memoriæ Imperatore maiore Theodosio in regia ciuitate Cõstantinopoli, cognoscentes, & nos eadem definiuimus de priuilegijs eiusdẽ Constantinopol. ecclesiæ nouæ Romæ. Etenim sedis senioris Romæ propter imperium ciuitatis illius patres consequenter priuilegia reddiderunt. Eadẽ intentione permoti centum quinquaginta Deo amantissimi Episcopi æqua sedi nouæ Romæ priuilegia tribuerunt, rationabiliter iudicantes imperio & senatu vrbem ornatam æquis senioris Romæ priuilegijs frui, & in ecclesiasticis, sicut illa, maiestatem habere negotijs, & secundam post illam existere: & vt his qui de Ponto sunt, & de Asia, & de Thracia diœcesibus Metropolitano solos: rursus autem & qui inter Barbaros sunt Episcopos præfatarum diœcesum ordinari à prædictæ Constantinopolitanę sedis ecclesia, quippe vt vnusquisque Metropolita præfatarum diœcesum cum Episcopis suæ prouinciæ ordinet suæ regionis Episcopos, sicut diuinis canonibus est præceptum. Ordinari autem (sicut dictum est) Metropolitas præfatarum diœcesum à Constantinopo. Archiepiscopo, decretis consonis secundùm mo-

rem factis,& ad eum relatis. Anatolius Episcopus Constantinopolis definiens subscripsi. Maximus Episcopus Antiochiæ definiens subscripsi, & cæt. Lucentius Episcopus Apostolicæ sedis vicarius, dixit:

Primò, gloria vestra perpendat, qua circunuentione cum Episcopis sanctis gestum sit, vt non con scriptis canonibus quorum mentionem fecerunt, subscribere sunt coacti. Episcopi clamauerũt: Nemo coactus est. Lucentius Episcopus sedis Apostolicæ dixit: Accedit ad cumulum, quòd trecentorum decem & octo constitutionibus postpositis, centum quinquaginta quæ in synodicis canonibus non habentur, mentionem tantum fecisse noscuntur, quæ dicunt ante octoginta propè annos constituta fuisse. Si ergò his temporibus in hoc beneficio vsi sunt, quid nunc requirunt? Si nunquam vsi sunt, quare requirunt? Aëtius Archidiaconus ecclesiæ Constantinop. dixit: Si de hoc capitulo aliquod mandatum acceperunt, proferant. Bonifacius presbyter sedis Apostolicæ vicarius dixit: Beatissimus & Apostolicus vir Papa inter cætera hoc nobis mandauit, & ex chartula recitauit. Sanctorum quoque patrum constitutionem prolatam, nulla patiamini temeritate violari, seruantes omnimodo personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus, dignitatem. Ac si qui fortè ciuitatũ suarum splendore confisi, aliquid sibi tentauerint vsurpare: hoc qua dignũ est constantia, retundatis. Iudices dixerunt: Vtraque pars canones proponant. Paschasinus vicarius sedis Apostolicæ recitauit canonem sextum concilij Nicæni, & secundùm canonem Constantinopolitani concilij, & alios recitauerunt canones vicarij sedis Apostolicæ, vbi decernitur sedem Romanam esse in omnibus & per omnia primam, &

post

post illam secundùm habere gradum Constantinopol. Quæ quæstio valdè inter vicarios sedis Apostolicæ cæterosque Episcopos controuertitur. Tandem iudices dixerunt: Ex his quæ gesta sunt, vel ab vnoquoque deposita perpendimus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum secundùm canones antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conseruari. Oportere autem Archiepiscopum Constantinopol. eisdem primatibus honoris & ipsum dignum esse, & potestatem habere ordinare Metropolitanas in Asiana & Pontica & Thracia diœcesibus, hoc modo, vt electi à clericis cuiuscunque Metropolis Episcopi referantur ab eligentibus Archiepiscopo Constantinop. vt penes eum sit (si velit) hunc qui electus est confirmare, repudiaréue, &c. Episcopi dixerunt: Hæc omnes dicimus. Hæc omnibus placent. Lucentius Episcopus sedis Apostolicæ vicarius dixit: Sedis Apostolica nobis præsentibus humiliari non debet. Et ideo quęcunque in præiudicium canonum vel regularum hesterna die gesta sunt nobis absentibus, sublimitatem vestram petimus vt circunduci iubeatis: sin alias, contradictio nostra his gestis inhæreat, vt nouerimus quid Apostolico viro vniuersalis ecclesiæ Papæ deferre debeamus, vt ipse aut de suæ sedis iniuria, aut de canonum euersione posit ferre sententiam. Episcopus Sebastiæ dixit, Omnes in sententia vestræ magnificentiæ permanemus.

Inualida quæ absq; Apostolicæ sedis legatis in concilio geruntur.

Concilium Veneticum

CONCIIVM VENETIC. prouinciale, sub Leone Papa, in quo pauci Episcopi conuenerunt, qui statuerunt 16. *Canones, in quibus agitur de regula ecclesiast.*
quæ sacerdotibus (donante Domino) credita est,

& de districtione, cuius cura non sine eorum culpa vitiata torpescit. Et ea quę in priorũ patrum statutis ab eis visa sunt omissa, & procedente tempore ex nimia licentia prolabente seculari libertate præsumpta, statutis saluberrimis in hac synodo sancita sunt. Quæ omnia, quia abunde in superioribus adscripta sunt, ex industria subticemus.

Finis concilij Venetici.

Concilium Turonẽ.

CONCILIVM TVRONEN. *prouinciale, interfuerunt octo Episcopi continet 13. Canones, quorum summa est.*

Primùm hortatur clericos ad castitatem, nam si laico abstinentia imperatur, vt posit orationi vacans exaudiri, quanto magis sacerdotibus qui omni momento parati esse debent sacrificium offerre pro populo cum omni munditia & puritate?

Secundò hortatur eos ad abstinẽtiam. Alij continent regularem institutionem clericorum.

In vltimo clericis prohibet vsus.

Decreta Hilarij Papæ.

a. d. 485. *Hilarius pont.* 46. Hilarius, natione Sardus, ex patre Crispino, sedit annos sex, menses tres, dies decem. Hic Pontificibus successoris substituendi, & laicis inuestiendi potestatem abrogauit, & epistolas de fide Catholica per vniuersum Orientem sparsit, confirmans tres illas vniuersales synodos, Nicænam, Ephesinam & Chalcedonensem, & damnauit Eutychem & Nestorium, & eorum sequaces. Approbauitque dominationem & principatum sanctæ ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ.

Romanum Concilium Sub hoc celebratum est concilium Romanum 50. ferè Episcopis ibidem congregatis, & statuerunt

runt aliquot canones.

Primò, vt canones Nicæni concilij, & Apostolicæ sedis decreta custodiantur. *2.q.1. Nulli fas.*

Secundò, vt bigami aut viduæ aut corruptę mariti ad gradus ecclesiasticos non accedant. *D.34. Curandũ est.*

Tertiò, vt pœnitentes, aut inscij literarum, siue defectu membrorum, aut decisione aliquid minus habentes, ad superiorem ordinem non accedant. *D.55. Pœnitẽtes vel insciti.* *8.q.1. Pplerique.*

Quartò, vt nullus Episcopus sibi eligat successorem, ad petitionem episcoporum Tarraconensium. Nam episcopus Barchinonensis post mortem suam velut iure hæreditario voluit Irenеum successorem in ecclesia derelinquere. Quibus Hilarius respondit ex sententia episcoporum qui in ipso concilio sunt congregati, per subiecta capita. *Nullus episcopus eligat sibi successorem.*

Primùm, quòd nullus ordinetur Episcopus sine consensu Metropolitani episcopi.

Secundùm, vt nullus episcoporum relicta vna ecclesia ad aliam transeat.

Scripsit duas epistolas ad quosdam Episcopos, aliqua errata eorum emẽdare volens, nihil tamen continent notatione dignum.

Decretum Hilarij iuxta Gratianum.

Vbi pars est corporis, est & totum. Eadem ratio est in corpore Domini, quæ in Manna, quod in eius figura præcessit: de quo dicitur, Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus parauerat, habuit minus. Non enim est quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio, sed virtutis sacramenti spiritualis. *De cons.d. 2. Vbi pars est.* *Exo.16.*

Decreta Simplicij Papæ.

Simplicius, natione Tiburtinus, ex patre Cástino, sedit annos 15. mensem vnum, dies 7. Hic vrbem Romã in quinq; ecclesias distribuit, quarum prima Petri, secũda Pauli, tertia Laurentij, quar- *an.d.471. Simplicius pont.47.*

ta Ioannis Laterani, nunc in vrbe prima, quinta Mariæ Maioris. Tum Constautino Episcopo damnato, ecclesiarum omnium primam Romanam esse declarauit. A laicis ecclesiasticum beneficium recognosci noluit. Hic scripsit aliquot epistolas ad quosdam Episcopum.

In quarum secunda ad Ioannem Rauennaten Episcopum, habetur illa regula iuris.

Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

2.q.1.Priuilegium. 12.q.2. De redditibus. Item Græ. Maximiano episcop.

In tertia ad Florentinum & Seuerum Episcopos scribit, quòd de redditibus ecclesiæ, vel oblatione fidelium, sola Episcopis ex his vna portio remittatur, duæ ecclesiasticis fabricis & erogationi pauperum profuturæ, à presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur. Vltima clericis pro singulorum meritis diuidatur.

Finis decretorum Simplicij Papæ.

Decreta Felicis tertij Papæ.

a. d. 486. Felix 3. pō. 48.

Felix Romanus, ex Patre Felice presbytero sedit annos octo, menses vndecim: dies septemdecim. Fuit temporibus Odoacris Regis vsq; ad tempora Theodorici Regis.

Hic cùm intellexisset Petrum Eutychianum ob hæresim antè in exilium pulsum ab Achatio Constantinopolitano Episcopo reuocatum, fraudem subesse veritus, authoritate Se. A po. ac consilio bene sententium approbata, Petrum & Achatium damnat. Post annos verò tres cum Zeno Imperator fidē faceret, hos homines pœnitere: Felix eo misit Episcopos duos Messenum & Vitalem, qui re cognita damnatos absoluerunt. Hi itaque Heracleam ciuitatem ingressi pecunia corrupti, nihil ex sententia Felicis egere. Vnde Pontifex indignatus, habita de more synodo, hos vt præuaricatores & simoniacos à communione deiecit.

Messeno

Messeno tamen pœnitentiæ tempus adscriptũ est, quia errorem suum confitebatur.

Hic congregauit Synodum multorum Episcoporum & Presbyterorum, eò quòd in Aphrica rebaptizarentur Episcopi & Presbyteri, & Diaconi. In quo primùm statuitur, rebaptizatos Episcopos, diaconos, Presbyteros, in pœnitentia manere vsque ad diem obitus sui, & non communicare orationi fidelium, & catechumenorũ, & cõmunio laica tantum in morte illis est reddenda. *De cõ. d.4 Eos quos. In Conc. Nicæno. c. 41. &, 14. q.7 Qui in qualibet. In concilijs*

Alij verò per tres annos sint inter audientes, & septem annis pœniteant, & duobus annis non sinantur oblationes offerre.

Scripsit epistolam Achatio, in qua eum deposuit & damnauit propter Eutychianorum communionem.

Scripsit & aliam ad Zenonem Episcopum Italię.

CONCILIVM TARRACOnense huius etiam tempore celebratum est, prouinciale, decem Episcopis congregatis. Fuit Concilium anno sexto Theodorici regis. In quo. *Concilium Tarracon.*

Primò cauetur conuersatio inter fœminas & clericos & monachos, etiam si earum curam ratione parente legerant. *14.q.4. Canonum statutis*

Secundò, vt quicunque in clero esse voluerit, emendi vilius, & vendendi carius, studio non vtatur. *14.q.5. Si quis clericus*

Tertiò, vt quantum clericus præstiterit, tantum recipiat. *15.q.4. Nullus episcoporũ*

Quartò, quòd nullus clericus vnquam iudicet criminalia: diebus verò dominicis nec etiam ciuilia, sed vt tantum Deo statuta solennia peragat. *D.65. Si quis.*

Quintò, vt qui in Metropolitana ciuitate epi-

ſcopus non fuerit ordinatus, poſt duos menſes ſe Metropolitano prę́ſentet.

Di.18. Si quis epiſcoporum. Sextò, vt epiſcopus cõtemnens venire ad ſynodũ Metropolitani vocatus, excommunicetur.

10.q.1. Decreuimus. Septimò, vt epiſcopi annuatim diœceſim viſitent, & baſilicas deſtitutas reſtituant, & non niſi tertiam partem de parochijs accipiant.

15.q.2. Ob ſecundum. Octauò, quòd clericus nullus accipiat munera pro iudicijs.

Nonò, quod monachus miſſus alicubi miniſterium clericatus agere non præſumat, niſi cum abbatis imperio, nec negociator exiſtat. 16. quę. 1. Monachi.

12.q.5. Sicubi. Decimò, vt ſi epiſcopus inteſtatus deceſſerit, inuentarium de rebus eius fiat, & nullus exinde aliquid auferat.

De con. d. 5 Dictum. Citat & Gratianus ex hoc Pontifice, quod nullus confirmetur bis, aut ter, ſicut nec baptizatur.

Finit Concilium Tarraconenſe.

Decreta Gelaſij Papæ.

a.d. 494. Gelaſius. Ponti. 48. Gelaſius natione Apher, ex patre Valerio, ſedit annos quatuor, menſes octo, dies. 18. temporibus Theodorici regis & Zenonis Auguſti. Hic ſanctitate, doctrina & pauperum dilectione clarus, Manichæos, libris eorum combuſtis, proſcripſit, vtriuſque Teſtamenti libros ac doctorum ſcripta, ab ambiguis authentica ſeparauit. Ordinum ſacrorũ adminiſtrationem à menſe Decembri, quatuor tẽporum ſabbatis attribuit, Epiſcopos. 67. creauit. Canonem & Præfationes Miſſæ. Proſas & Hymnos canticis miſcuit. Imperatore excommunicato, eundem excommunicari poſſe probauit. Sub eo Honorius Sæuus Vandalorum Aphricæ rex, Arrianorum fauore infideles gladio flammaque ſæuiendo fatigatus. *In cõcilijs. 522.* 4965. relegatis, eccleſias & bona Arrianis tradidit.

Scripſit

Scripsit Epistolã ad episcopos per Lucaniam & Brutios & Siciliẽ cõstitutos, in qua.30. decreta cõtinentur, quæ omnia longum esset recensere, præsertim cum superioribus sparsim adscripta sint.

Scripsit & aliam Epistolam ad episcopos Siciliæ, in qua ita habetur:

Pręsulum nostrorum authoritas emanauit, vt facultates ecclesię Episcopi ad regendum habeant potestatem, ita tamen vt viduarum & pupillorum atque pauperũ, necnon & clericorum stipẽdia distribuere debeãt. Hoc etiã eis statuim⁹ dari, quod hactenus decretum est, reliquum sibi episcopi vẽdicent, vt (sicut antea diximus) peregrinorum atque captiuorum largitores esse posśint. *16.q.3. Præsulum*

In quodam Tomo quem Gelasius fecit de vinculo anathematis super acta Concilij Chalcedonensis, sunt aliqua annotatione digna.

Primùm, Chalcedonen. Synodum admittendã excepto decreto illo de priuilegio ecclesiæ Constantinopolitanæ, cui repugnarunt vicarij Apostolicæ sedis in ea præsidentes.

Secundò, videtur fauere sententiæ quã Hieronymus habet de obseruantia legaliũ quã Petrus simulauit, inquit enim sic: Sanctus Petrus primus Apostolorũ, sic existimans noui testamenti gratiã prædicandam, vt à legis veteris non recederet institutis, quædam per simulationem legitur inter Iudæos Gentilesque gesśisse.

Tertiò exponit illud Matthæi de peccato in Spiritum sanctum: & illud Ioan.5. Est peccatum ad mortẽ, &c. de eo peccato quod vsque ad mortem durat. Nam nullum, inquit, est peccatum pro quo aut non oret ecclesia remittendum, aut quod data sibi diuinitus potestate desistentibus ab eodem non posśit absoluere, vel pœnitentibus rela- *Explicatur locus. Mat.12. de peccato in Spiritum sanctum.*

xare

xare, cui dicitur. Quæcunque ligaueris. &cæ. Loquens etiam de vinculo anathematis dicit quod ecclesiastica sententia reos tantum & præuaricatores obligat.

Acta in synodo non firma sine auctoritate Papæ.

Habet etiam quod quæcunque cuiuscunque synodi acta, nisi per Roma. Pontif. confirmentur, nullum habeant robur. Totum, inquit, in sedis Apostolicæ positum est potestate. Ita quod firmauit in synodo sedes Apostolica, hoc robur obtinuit. Quod refutauit, habere non potuit firmitatem, & sola rescindit quod præter ordinem congregatio synodica putauerat vsurpandum.

Qualiter sint intelligendæ comminatiões diuinæ

Hiero. 47.

Lucæ. 10.

Quintò dicit quod comminationes quæ fiunt in sacris literis, sunt intelligendæ quandiu permãserint in statu rationis quo fiunt. Sic, inquit, Tyrus & Gaza, Berytos & Aegyptus, pronunciatæ sunt periture, quas postea per euangelium nouimus esse saluatas. Perierunt itaque duplici modo aut permanentes in eo quod talem sententiam susceperunt, aut deficientes ab eo quo tales fuerant, & incipientibus esse quo non tales fuerant.

Explicatur locus. Esa. 6.

Sextò & super illud Esa. Claude oculos eorũ, vt videntes non videant, &cæt. Sic etiam, inquit, De gente Iudæorum Prophetatum est, Claude oculos, &c. ne vnquam conuertantur, & sanem illos, &cæ. Hic etiam correctio & emendatio interdicta monstratur, & resipiscẽdi quoque spes prorsus abscinditur, de quo tamen populo Apostolos & ecclesiam primitiuam nouimus processisse, & tot milia hominum vna die baptismate fuisse saluata.

Fuerunt olim aliqui & reges & sacerdotes.

Dixit quod fuerunt hæc antè aduentum Christi, vt quidam figuraliter adhuc tamen in carnalibus actibus constituti pariter reges existerent, & pariter sacerdotes. Quod sanctum Melchisedec fuisse sacra prodit historia. Quod in suis quoque

diabo-

diabolus est imitatus, vtpote qui semper quæ diuino cultui conuenirent, sibimet tyrannico spiritu vindicare contendit, vt Pagani Imperatores ijdē & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum est regem eundem atque Pontificem vltrà sibi nec Imperator Pontificis nomen imposuit, nec Pontifex regale fastigium vendicauit. Quanuis enim membra ipsius, id est, veri regis atque Pontificis, secundum participationem naturæ magnifice vtrunque in sacra generositate sumpsisse dicâtur, vt simul regale genus & sacerdotale subsistant: quoniam Christus memor fragilitatis humanæ, quod suorum saluti congrueret, dispensatione magnifica temperauit, sic actionibus proprijs dignitatibusque distinctis officia potestatis vtriusque discreuit, suos volens medicinali humilitate saluari, non humana superbia rursus intercipi, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium cursu rerum Imperialibus dispositionibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & ideo militans Deo, minimè se negotijs secularibus implicaret: ac vicissim non ille rebus diuinis pręsidere videretur, qui esset negotijs secularibus implicatus: vt & modestia vtriusque ordinis curaretur, ne extolleretur vtroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur. Ex quibus, inquit, apertè colligitur à seculari potestate nec ligari prorsus nec absolui posse Pontificem.

Gene. 14. & Heb. 7.

1. Pet. 2

Post Christum diuersa sunt Pōtifex & Imperator

2. Timo. 2.

Misit etiam epistolam eloquentem & elegantem ad Faustũ magistrũ, fungentem legationis officio Constantinopoli, in qua docet nullum absolui posse ab errore præterito, nisi resipiscat. Remitti culpa de præterito potest, correctione sine dubio subsequente, nam si deinceps finitur mansura

Episto. 3.

24. q. 2. Legatur.

peruer-

peruersitas, non est benignitas remittentis, sed cō-
sentientis assensio.

24.q.1 Achatius. Docet enim solum Pontificem posse hæreticos damnare sine aliorum consensu, immò & quemlibet Episcopum hoc posse. Et quòd non opus est noua damnatione ei qui in errorē iam alias comdemnatum incidit, sicut iste Achatus.

9.q.3. Ipsi sunt. Appellationes etiam omnes ad ecclesiam Rom. licere deferre, ab ipsa verò nunquam appellare sacri canones sanxerunt.

Episto.4. Aliam etiam misit epistolam ad Anastasium Augustum, in qua fidei zelum & charitatem erga

d.96.Duo quippe. proximos argute demonstrat, sic dicens: Duo sunt Imperator Auguste, quibus principaliter hic regitur mundus, Authoritas sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus vel legibus hominum in diuino sunt examine rationem reddituri. Licet enim præsideas humano generi dignitate rerum, tamen præsulibus diuinarum deuotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expectas, inque sumendis cœlestibus sacramentis, eisq; (vt competit) disponendis, subdite debere cognoscis religionis ordine, potius quam præesse.

Episto.5. Extat alia eiusdem epistola ad episcopos Dardaniæ de eiusdem Petri & Achatij iusta damnatione per sedem Apostolicam facta.

Ex hac epistola citat Gratianus duo Decreta.

Primùm, quòd repeti non possunt quæ 30. annis quietè posside ntur.

Secundùm, quòd non oportet ab eorū eleemosynis abstinere post mortem, quibus in vita cōmunicarē non destitimus.

Aliam etiam scripsit epistolam ad Euphemianum, in qua sanctissime & doctissime illum

cohor-

cohortatur ad vnitatem fidei catholicæ, & vt Petrum & Achatium hæreticos habeat.

Ordo veteris & noui testamenti, quem sancta & catholica Romana suscipit & veneratur ecclesia, digestus à Gelasio Papa cum. 70. episcopis, in superioribus iam bis relatus est. *Scriptura sacra digesta.*

CONCILIVM EPAVNENSE, tempore Gelasij primi Papæ, est prouinciale, tempore Sigismundi Regis celebratum. Fuerunt verò 70. Episcopi in hoc Concilio, in quo ediderunt 40. decreta, quæ omnia ferè ad institutionem clericorum & Episcoporum & ecclesiarum pertinent. Sed ea cum iam superius relata sint, maximè in Concilio Agathensi hoc loco recensere non duximus necessarium. Ex præcipuis tamen hæc summa est. *Concilium Epaunen.*

Vt episcopi venatores non sint, nec accipitres habeant.

Vt clerici vagi ad cõmunionẽ non assumantur.

Vt alterius episcopi clericus in alia ciuitate non constituatur.

Vt vnius monasterij sit vnus Abbas.

De correctione Abbatis peccantis.

Quod clericus publicum iudiciũ nõ interpellet.

Ne illicitis horis clericus ambulet.

De pœnitentia homicidarum.

De confirmatione canonum.

Finis Concilij Epaunensis.

Decreta Anastasij Papæ.

Anastasius secundus, natione Romanus, ex Patre Fortunato, sedit annum vnum, menses. 11. dies 24. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Imperatoris, cuius tempore multi cle- *a.d. 498. Anastasius 2. Pon. 56.*

rici

De quo D.19.c Anastasius

Hic à Nestorianis corruptus viscerum egestu pœnas luit.

rici ab eius communione se subtraxerunt, quòd communicasset Photino Thessalonicensi diacono sine consilio episcoporum & clericorum, qui cómunis erat Achatio,& quia occulte voluit reuocare Achatium, & non potuit. Qui nutu diuino subita morte percussus est.

Hunc recẽsent aliqui inter hæreticos propter communionem Achatij & Photini diaconi, Sed de hoc diximus in controuersia.4.supra.

Scripsit epistolam ad Anastasium Augustum, in qua hæc continentur.

Primùm,quod non sit temere iudicandum de his qui ad dominum migrauerunt.

Secundùm,quòd magnoperè sit contentio vitanda.

Tertiùm, vt Imperator quoscunque potuerit ad veram fidem pertrahat.

Quartùm, vt ipse monitis apostolicis pareat.

d.19. Secũdũ ecclesiæ

Quintùm,quod mali ministrando sibi tantummodo noceant, non ecclesiæ sacramenta commaculent,nec eos qui per hæreticos sunt aut baptizati aut ordinati,portio lęsionis attingat.

Decretum eiusdem ex Gratiano.

23.q.3. Qui potest

Qui potest obuiare & perturbare peruersos,& non facit,nihil est aliud quàm fauere impietati eorum: nec caret scrupulo societatis occultę, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Decreta Symmachi Papæ.

a.d. 499. Symmachus Ponti.51.

Symmachus, natione Sardus, ex patre Fortunato,sedit annos.15.menses septem,dies.28. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Augusti.Fuit verò ordinatus sub contentione vna cũ Laurentio.Symmachus in Basilica Constantiniana, & Laurentius in Basilica beatæ Mariæ:ex qua causa separatus est clerus ,& diuisus est Senatus. Sed schismaticis superatis Symmachus pauperum & cle-

& clericorum amator & ſuſtentator fuit. Eugeniũ fidelem Carthaginenſem Epiſcopum cum 220. Epiſcopis à Tranſamundo Vandalorum Rege in Sardiniam proſcriptum piè fouit. Hic decreuit, vt viuente Pontifice, de futuri ſubrogatione præſumat nemo. Hic inuenit Manichæos in vrbe, quorum ſimulachra & codices cremãs, ipſos in exiliũ relegauit. Innumeras ferè Baſilicas ſanctorũ conſtruxit & reparauit, & infinito auro & argẽto eas donauit. Hic conſtituit, vt omni die dominico, & natalitijs martyrum, hymnus Gloria in excelſis diceretur. Multos captiuos redemit, fecit ordinationes quatuor in vrbe: Presbyteros. 92. Diaconos. 16. Epiſcopos. 117. Sepelitur in Baſilica beati Petri. 14. Cal. Auguſti, & ceſſauit Epiſcopatus dies ſeptem. *Decreta Symmachi*

Hic ſtatuit bona eccleſiæ non alienari, niſi magna & pia cauſa exigente. *16. q. 1. Poſſeſsiões*

Vt raptores viduarum vel virginum, eccleſiæ communione priuentur. *36. q. 2. raptores.*

Vt viduæ & virgines diu in religioſo propoſito per tempus commoratæ vltra non nubant. *27. q. 1. Neque viduas.*

Vt nullus per ambitũ ad epiſcopatum accedat. *1. q. 1. Nullus itaque*

Secunda Synodus Romana ſub Papa Symmacho.

Congregauit Romæ ſynodum in Baſilica beati Petri, & inter cętera ſtatuit, vt ſiquis, papa ſuperſtite, pro Romano pontificatu cuiquam quolibet modo fauorem præſtare conuincatur, loci ſui honore priuetur. *Secunda ſynodus d. 79. c. Si quis papa*

Item, quòd ſi papa morte pręuentus non potuerit de ſui ſucceſſoris electione antè decernere, is cõſecretur epiſcopus, quem cunctus clerus, aut certè pars maior elegerit. *D. 19. Si tranſitus. Ibidem*

Item, quod qui ambientes, vel ambientiũ fautores cõiuraresq́; prodiderit, non ſolum purgatus *Si quis Papa.*

ab omni culpa videatur esse (etiam si fuerit particeps) verum etiam remuneratione dignissimus.

Romana synodus Aliam etiam synodum congregauit Romę anno domini 504. In qua cauetur sub anathematis pœna, ne bona ecclesiastica alienentur.

Synodus 4. Roma. Congregauit ibidem & aliã synodũ, quæ dicitur Palmaris, tempore Theodorici, cuius iussu fuit congregata, vt Symmachus à sibi obiectis criminibus se purgaret. Extat liber eruditus & elegans Ennodij ecclesiæ Romanæ Diaconi pro defensione quartæ & quintę synodi Symmachi Papæ & 230. Episcoporum. Ex quo desumptum est huiusmodi decretum.

8. q. 4. Nónne directa. Nónne directa sunt verba canonum, siquis clericorum ab Episcopo suo ante sententiæ tempus pro dubia suspicione discesserit, manifestã in eum manere censuram? Lex enim ecclesiastica Pontificẽ ab alijs accusatum, priusquam sub luce obiecta constiterint, exigit non relinqui.

9. q. 3. Aliorum hominum Item illud: Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed sedis istius præsulem suo sine quæstione reseruauit arbitrio.

Synodus Roma. 5 Alia etiam synodus est Romę congregata sub hoc Symmacho, in qua approbatur supra scriptus liber Ennodij Diaconi, & ei datur eadem authoritas, quæ Decretis synodorũ, & ita iussus est inter actiones synodicas adscribi.

Secundò.

2. q. 7. Oues quæ. Statutum est Decretum illud à multis antecessoribus synodaliter firmatum.

Verba sunt Eusebij Papæ. 3. q. 1. reintegrãda. Oues quę suo pastori commissæ sunt, eum nec reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, nec vllatenus accusare possunt, quia facta pastorum oris gladio ferienda non sunt, quanquam reprehendenda recte videantur.

Ex hac etiam synodo habetur in Decretis quod nul-

nullus Episcopus aut clericus ante sententiã suis bonis spolietur,& si spoliatus fuerit,restituatur in omnibus. *Idẽ Euse. omnibus Episcopis.*

Fuit & alia synodus Romæ sub Symmacho tẽpore Theodorici regis, ad ecclesiæ reformatiõnẽ & gubernationem congregata. In qua strictè & sub pœna anathematis prohibetur ne vllus bona ecclesiç à fidelibus oblata occupet,& quasi propria possideat sine episcopi licentia. *Synodus Roman. 6 contra inuasores rerum ecclesiasticarum.*

Quòd ferro abscindenda sunt vulnera quæ fomenta non sentiunt. 16.*q*.1.

Quòd iniustum iudicium,& definitio iniusta, regio metu vel iussu, aut à iudicibus ordinata non valeat. *In canonibus.* 16.*q*.1.

Extant eiusdem epistolæ aliquot,quas recẽsere superuacaneum est. *Ferro.* 11.*q*.3.*Iniustum.*

CONCILIVM ILSERDEN.

tempore Symmachi. 8. Episcoporum habitum, anno.15.Theodorici Regis.In hoc Concilio statuerunt canones sequentes. *Concilium Illerden.*

Canon.1.

Vt clerici in obsidionis necessitate positi à sanguine humano (etiam hostili) se abstineant, admittantur tamen ad pristina officia post.2.annos pœnitentiæ. D.50. *De his.*

Ca.2.

Quòd his qui abortiuum faciunt, vel natos suos extinguunt,post.7.annorum curricula communio tribuatur.

Canon.3.

Quòd Monachi sine licentia Abbatis non ordinentur. 16.*q*.1. *Cùm vtilitate.*

Ca.4.De incæstis.

Vt hi qui se incæstus pollutione commaculant, quousque in ipso detestando & illicito carnis cõtubernio perseuerant vsque ad Missam tantum Catechumenorum in ecclesia admittantur, cùm 35.*q*.2.*&* 4.*de his qui incæstẽ*

1.Cor.5. quibus etiam nec cibum ſumere vllum Chriſtianorum, ſicut Apoſtolus iuſsit, oportet.

Ca.5. De his qui altario ſeruiunt.

Hi qui altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito inflenda carnis fragilitate corruerint, & Deo reſpiciẽte dignè pœnituerint, ita vt mortificato corpore cordis contriti ſacrificium Deo offerant, maneat in poteſtate Pôtificis, vel veraciter afflictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiori tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare, ita tamen vt ſic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſsint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd ſi iterato velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerint, non ſolùm dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionẽ, niſi in exitu, non percipiant.

Ca.6. De eo qui viduæ vel religioſæ virgini ſtuprum intulerit.

Qui pœnitenti viduæ, vel virgini religioſę vim ſtupri intulerit, ſi ſe ab eo ſequeſtrare noluerint, pariter à communione Chriſtianorum & conſortio ſegregentur. Si verò illa quæ vim pertulerit, ad ſanctam religionem redierit, in illo ſolo ſentẽtia excommunicationis teneat, quoaduſque publicè pœniteat.

Can.7. De his qui Sacramento ſe obligant, &c.

22.q.4. *Qui ſacramento.* Qui ſacramento ſe obligauerit, vt litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat: pro periurio vno anno à communione corporis & ſanguinis domini ſegregatus, reatum ſuum eleemoſynis,

1.Petr. 4. fletibus, & quâtis potuerit ieiunijs abſoluat. Ad charitatem verò quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter venire feſtinet.

17.q.4. *Ca.8. Si clericus ſeruum de eccleſia traxerit.*

Nullus clericorum Nullus clericorum ſeruum vel diſcipulũ ſuum ad eccleſiam cõfugientem extrahere audeat, vel fla-

gella-

gellare præſumat. Quod ſi fecerit, donec dignè pœniteat, à loco, cui honorẽ nõ dederit ſegregetur. *Ca.11. Nicænæ ſynodi.*

Ca.9. De his qui rebaptizati ſunt.

De his qui in præuaricatione rebaptizati ſine aliqua neceſsitate vel tormento delapſi ſunt: placuit vt circa eos illa Nicænæ ſynodi ſtatuta ſeruentur.

Can.10. De his qui iubente Epiſcopo ab eccleſia exire contemnunt.

Qui iubente ſacerdote pro qualicunq; culpa ab eccleſia exire contempſerit, pro noxa cõtumeliæ, tardius recipiatur ad veniam. *11.q.3. Qui iubente.*

Can.11. De clericis qui in mutuam cædem prorumpunt.

Si qui clerici in mutuã cædẽ proruperint, prout dignitas officiorum in tali exceſſu contumeliam pertulerit, à Pontifice diſtrictius vindicetur.

Ca.12. De his qui contra Canones ordinati ſunt.

Qui contra decreta Canonũ indiſcrete clericos vſque nũc ordinauerunt, eis dominus, vel ſancta & eccleſiaſtica charitas ignoſcat. Amodo verò ſi in tali auſu proruperint, decretũ Canonũ quod circa eorum perſonas ſtatutum eſt, obſeruetur.

Ca.13. De catholicis qui filios ſuos hæreticorum baptiſmati tradiderunt.

Catholicus qui filios ſuos in hæreſi baptizandos obtulerit, oblatio illius in eccleſia nullatenus recipiatur.

Ca.14. De ſacerdote moriente.

Cùm ſacerdos moritur, res eccleſiæ non diripiantur, ſed fideliter obſeruentur.

Sergius Epiſcopus relegi & ſubſcripſi. Gratus Epiſcopus directus à domino meo Stephano epiſcopo his conſtitutionibus inter fui & ſubſcripſi. *Subſcriptio.*

Ex hoc Concilio citat Gratianus.4. Canones. *Ca. Gratiano citati de hoc Concilio.*

Primùm, quòd in diebus quadrageſimæ nuptias celebrare non licet.

2.q.4. Nō oportet. Non oportet à lxx. vſque in octauam Paſchæ, & tribus hebdomadibus ante feſtiuitatem Sancti Ioannis Baptiſtę, & ab aduentu domini vſq; poſt Epiphaniam nuptias celebrare: Quòd ſi factum fuerit, ſeparentur.

Secundùm.

2.q.4 preſ byter ſi. Non prohibetur à ſacris ordinibus qui à medicorum inciſione claudus efficitur.

Tertiùm.

Statuitur quomodo clericus infamatus debeat ſe purgare ſeptem teſtibus & iuramento, vt fecit Leo Papa coram Cæſare Carolo. Et ſi hoc facere non potuerit, ſuſpendatur vſque ad dignam ſatisfactionem.

Quartùm.

De cō.d. 4 omnis preſ byter. Statuitur quod ſacerdos ad baptizandi officiū & ad veſtimenta altaris lauanda, debet habere propria vaſa.

Concilium Valentinū

CONCILIVM VALENTI- *num prouinciale. 6. Epiſcoporum circa tem-*

pora etiam Symmachi celebratum eſt in Valentia Hiſpaniæ, Theodorici Regis anno. 15.

Can. 1. Vt euangelium poſt Apoſtolum legatur.

Inter cætera hoc eſſe cenſuimus obſeruandum vt ſacroſancta Euangelia ante munerū illationem in Miſſa Catechumenorum, in ordine lectionum poſt Apoſtolū legātur, quatenus ſalutaria Chriſti præcepta, vel ſermones ſacerdotis, non ſolum fideles, ſed etiam Catechumeni ac pœnitentes, & omnes qui è diuerſo ſunt, audire licitum habeāt. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus.

Nota quomodo intelligebatur à plæbe euangeliū.

Statuitur qualiter epiſcopus defunctus per vicinio-

ciniorem Episcopum sit honorifice tumulandus, & eius exequiæ celebrandæ.

Finit Concilium Valentinum.

Decreta Hormisdæ Papæ.

Hormisda, natione Campanus ex patre Iusto, de ciuitate Frusinone, sedit annos. 9. dies 17. temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Augusti. Hic Pont. regibus fuit charus, hæreticis exosus, & in ecclesiam magnificus. Nuptias publicè agi decreuit. Manichæos palam combustis libris oppressit. Ab Anastasio Imperatore contemptus inquiête, Imperatoris esse imperare, non imperata Pont. vel cuiusuis recipere. Sed à Iustino confirmatus ecclesiarum pacem obtinuit. *a.d.514 Hormisdæ Ponti. 52. Tempore huius fuit Boetius Seuerinus.*

Scripsit epistolam ad Episcopos Hispaniæ, exhortans eos ad obseruantiam veterum Canonũ: & in primis docet eos qui ad clerũ promouentur, debere alijs esse præstantiores, nam milites suos probatos sibi quærũt instituta fidelium, & prius debent exemplum religiosę conuersationis de se potius alijs pręstare, quàm sumere, & oportet emendatiorem esse populo, quem necesse est orare pro populo, ideoq; nullus ex pœnitentibus debet ordinari, quis enim eum quem paulò ante iacentem viderat, veneretur antistitem? *Argumentum epistolæ Hormisdæ Papæ d. 61. c. nõ negamus.*

Admonet secundò, vt pro episcopatu præmiũ non accipiatur, ne spiritualia vilescant, dum precio emuntur, & à domino corripiantur: sicut Simon Magus Spiritum Sanctum mercari volens: nam quis non vile putat quod venditur? Sed ita debet fieri electio, vt in graui murmure populorũ diuinum credatur esse iudicium. *Secundò*

Tertiò. Tertiò, vt bis in vnoquoque anno prouincialia cõcilia celebrẽtur, vt circa res ecclesiasticas recta disponãt, & de rectè dispositis Deo gratias agãt.

Episto. 2. Hormisdæ Scripsit & aliam epistolam ad episcopos Hispanię, in qua ponitur Ioannis Episcopi Constantinopolitani professio, propter clericos Orientales, qui eius communionem poposcerant, & docet quomodo sint recipiendi ad ecclesiæ fidē, qui antè fuerant errores Nestorij, Eutychis, Achatij, & aliorum secuti.

Epist. 5. Hormisdæ Aliam etiam misit epistolam ad Epiphaniū Cōstantinopolitanum Episcopum, de reconciliatione Romanæ & Constantinopolitanæ ecclesiæ, Deo gratias agens, quòd hoc beneficium suis temporibus exhibuerit.

Episto. 4. Aliā scripsit epistolam ad Salustiū Hispalensem episcopū, cui commisit vicem suā super prouinciā Beticam & Lusitaniam, admonēs vt in omnibus statuta à patribus decreta obseruari faciat.

Epist. 5 Aliam etiam misit ad Episcopos Beticæ, in qua eis gratulatur, quòd pacem diu desideratam inter se composuerint.

Epist. Iustini Imperatoris. Habetur etiam Epistola Iustini Imperatoris ad Hormisdam Papam, rogās pro pace & vnitate ecclesiarum, maximè Hierosolymitanæ, sed nihil speciale continet annotatione dignum.

Deprecatio Hierosolymitanorum clericorum. Extat etiam deprecatio Hierosolymitanorum clericorum & Abbatum ad eundem Iustinum: in qua ei supplicant, vt pacem & vnitatē ecclesiarum pro virili conetur procurare, & offerunt ei libellum, in quo ostendunt qualiter de sancta Trinitate, & de Iesu Christi domini nostri incarnatione sentiant, iuxta Decreta à sanctis Pontificibus in cōcilijs Nicæno & Chalcedonensi.

dist. 50. Si ille. Ex hoc Pontifice citat Gratianus decretū quo statuitur, ne ille qui in monasterio reclusus est vt pœnitentiam agat, ordinetur Presbyter.

30. q. 5 Nullus. Item quòd nullus fidelis cuiuscunque conditionis sit, occultè nuptias faciat, sed benedictione ac-

cepta

cepta à sacerdote, publicè nubat in Domino. 31.q.2. De neptis tuæ.

Ibi etiam statuitur ne aliquis ad matrimonium compellatur.

CONCILIVM AVRELIAnense tempore Hormisdæ. In hoc Concilio primùm habetur epistola Clodouei Regis Franciæ ad synodum, in qua profitetur se pariturum præceptis ecclesiæ & Papæ de non captiuandis clericis, monialibus, & seruis ecclesiarum, nec eorum filijs, &c. & de captiuatis reddendis. Secundò loco habetur rescriptum synodi ad eundem regem, in quo: Concilium Aurelian.

Primò continetur de homicidijs, adulterijs & furibus, si ad ecclesiam confugerint, vt ab ecclesiæ atrijs, vel domo Episcopi eos abstrahere omnino non liceat. 17.q.4. Id constituimus.

Secundò, De raptoribus verò si ad ecclesiam raptor cum rapta cõfugerit, & fœminam ipsam violentiam pertulisse cõstiterit, statim liberetur de potestate raptoris, & raptor mortis vel pœnarum impunitate concessa, aut ad seruiendum subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatem. 36.q.1.De raptoribus

Tertiò, De obligationibus vel agris quos dominus noster Rex ecclesiæ contulerit, id esse iustum definimus, vt in reparationibus ecclesiarum, alimonijs sacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur.

Quartò, Si seruus, nesciente Domino, sciente tamẽ Episcopo, ordinetur, teneatur Episcopus eius pretium in duplo reddere Domino, & ipse permaneat in ordinibus. Si verò ignorante Episcopo, d.54.Si seruus.

idipſum facere teneatur, qui illum ordinandum obtulerit.

dist.82. Si diaconus. Quintò, Si Diaconus aut presbyter crimen capitale commiſerit, ſimul & ab officio & communione pellatur.

dist.82. episcopus. Sextò, Epiſcopus pauperibus vel infirmis qui debilitate faciente non poſſunt ſuis manibus laborare, victum & veſtitum, inquantum poſsibilitas habuerit, largiatur.

18.q.2. Abbates. Septimò, Ne ſuperſtes frater thorum defuncti fratris aſcendat, nec ſe quiſquam amiſſę vxoris ſorori audeat ſociare.

27.q.1. Monachus. Octauò, Quòd Abbates Epiſcopis, Monachi Abbatibus ſint ſubiecti.

16.q.3. Si episcopus. Nonò, Quòd Monachus in monaſterio orarium vel zonas non habeat.

De cō.d.3. sacerdotib⁹ Decimo, Quòd præſcriptio non habeat locum in rebus eccleſiæ.

Vndecimò, Quòd ante Paſchæ ſolennitatem, non quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur.

De cō.d.3. Rogatiōes. Duodecimò, Quòd Rogationes. i. Letaniæ ante Aſcenſionem Domini celebrentur, ita vt præmiſſum triduanum ieiunium in Dominicæ Aſcenſionis ſolennitate ſoluatur, per quod triduum ſerui & ancillæ ab opere relaxantur.

De cō.d.3. episcopus. Tertiodecimò, Quòd Epiſcopus ſi infirmitate non fuerit impeditus, eccleſiæ cui proximus fuerit, die Dominico deeſſe non debet.

Alia multa ſancita ſunt circa partionem bonorum eccleſiaſticorum, & baſilicas conſtruendas, & honeſtatem monachorum & clericorum, &cæt. Subſcripſerunt in hoc Concilio 31. Epiſcopi.

Concilium Gerundeñ. *CONCILIVM GERVNDEN est prouinciale, tēpore Hormiſdæ papæ, celebratū est an. 7. Theodorici Regis, in quo:*

Primò

Primò statuitur, vt vnaquæque prouincia in officio ecclesiæ vnum ordinem teneat. *De cō.d.2. Institutio.*

Secundò, Vt expleta solennitate Pentecostes, in sequenti septimana à quinta feria in sabbatum, per hoc triduum abstinentia celebretur.

Tertiò, Vt Catechumeni Baptizentur die vel vigilia Paschæ & Pentecostes, cæteris solennitatibus tantum infirmi. *De cō. d.4 catechumeni.*

Quartò, Vt paruuli, si infirmari contingat, eodem die quo nati sunt, baptizentur.

Quintò, Vt omnibus diebus post matutinas & vesperas oratio Dominica à sacerdote proferatur. *De cō d.5. Id semper.*

Alia statuuntur circa honestatem & vitam tam clericorum, quàm ordinandorum.

CONCIIVM CAESAR AVgustan. à 12. Episcopis celebratum. In quo primum statuitur, vt mulieres fideles ad virorum alienorū cœtum & lectionem non accedant, nec ad ipsas legentes, alij studio vel discendi vel docendi conueniant, vt Apostolus iubet.

Concilium Cæsar Augustan. 1.Cor. 14. 1.Timo. 2.

Item, ne quis ieiunet die Dominica causa timoris, aut persuasionis, nec quadragesimæ diebus ab ecclesijs fideles desint, nec habitent in latibulis cubiculorum aut montium qui in suspicionibus perseuerant. *De cō.d.3. Ne quis.*

Item Eucharistiæ gratiam si quis probatur acceptam non consumpsisse in ecclesia, anathema sit in perpetuum.

Item vicesimo & primo die, id est, à 16. Calendas Ianuarij vsque in diem Epiphaniæ, quæ est 8. Idus Ianuarij, cōtinuis diebus nulli liceat de ecclesia se absentare, nec latere in domibus, nec secedere ad

re ad

re ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, sed ad ecclesiam concurrere, quod qui non obseruauerit, anathema sit in perpetuum.

Item ne quis doctoris nomen sibi imponat, præter has personas quibus est concessum, secundùm quod scriptum est:

Heb. 5. Item quòd Virgines non velentur, quę se Deo vouerunt, nisi 40. annorum probata ætate, quam sacerdos comprobauerit.

Decreta Ioannis 1. Papæ.

a.d. 523. Ioan. 1. pō. 53 Ioannes natione Tuscus, ex patre Constantio, sedit annos duos, menses nouem, dies 17. temporibus Theodorici Regis, & Iustini Augusti Christiani. Hic à Iustino Constantinopoli honoratus, Theodorici Regis paulò post in Vulcani ollã deiecti, iussu, carceris pædore, fameque consumptus, Rauennæ martyrum numero est adscriptus.

Tẽpore huius floruit B. Benedictus. Scripsit epistolam ad quendã Zachariam Archiepiscopum, ex qua illud decretum quod suprà retulimus, desumptum est, Oues quæ suo pastori, &c.

Item illud, vbi dicitur quòd nullus Episcopus vocetur ad Concilium, nec accusetur donec omnia quæ ab illo fuerint ablata restituantur.

Aliam misit ad Episcopos Italiæ, de Theodorico Rege, hortans eos vt pestem Arrianam conentur pro virili extirpare, & eorum ecclesias Catholicas consecrẽt, nõ timẽtes minas Theodorici.

Decreta Felicis Papæ.

a.d. 525. Felix 4. pōt. 54. Hic Cõstantinop. Patriarchã damnauit. Felix natione Sammius, ex patre Constantio, sedit annos 4. menses 2. dies 13. fuit temporibus Theodorici regis, & Iustiniani Augusti. Hic Diuis medicis Cosmo & Damiano templum Romæ dedicauit. Huius temporibus consumpta est incendio Basilica sancti Maryris Saturnini, quam à solo denuò extruendam curauit, & vixit vsque ad tempora Athalarici.

Scripsit epistolam ad Episcopos omnes per diuersa loca cõstitutos, in qua primùm habetur Missam non debere celebrari nisi in sacratis Domino locis, nisi magna compulerit necessitas: Quoniam scriptum est: Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus. *In quibus locis missa sit celebranda.* *Deut. 12.*

Sicut enim non alij quàm sacrati Domino sacerdotes debent missas cantare, nec sacrificia super altare offerre, sic non in alijs quàm in Domino consecratis locis. i. in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, missas cantare, aut sacrificia offerre licet. Non ergò licet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, & presbyteris. Idem habetur in concilio Laodiceñ. *De con. d. 1 sicut non alij.*

Decreta Bonifacij Papæ.

Bonifacius, natione Romanus, ex patre Sigibuldo, sedit annos 2. dies 26. temporibus Athalarici Regis hæretici, & Iustiniani Augusti. Hic cum Dioscoro ordinatur, sub contentione: Dioscorus ordinatur in Basilica Constantiniana. Bonifacius verò in Basilica Iulij: & fuit dissensio in Clero & Senatu dies 29. Quo tempore defunctus est Dioscorus, & quieuit seditio. Hic Bonifacius instituit ne quispiam sibi in Episcopatu successorem deligeret, quod posteà multi pontifices confirmarunt. *a. d. 525. Bonif. 2. Pont. 55* *Hic cleros à laicis in ecclesia segregauit.*

Extat epistola eiusdem ad Eulalium Alexandrinum Episcopum, de reconciliatione Carthaginensis ecclesiæ, ostendens per diuinam sapientiam optimè constitutum, vt maiora minoribus subdantur, & omnes Episcopi Episcopo Romano. Et hinc desumptum est decretum illud.

Ad hoc dispensationis prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera *d. 89. ad hoc dispensa.*

concor-

concordia fieret, & ex diuersitate contentio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum: neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus causam differentiæ ordo seruaret.

Extat etiam epistola precum Eulalij Episcopi Carthagin. & Iustiniani prædicti principis pro reconciliatione suæ ecclesiæ, in quo se submittit Romano pontifici, asserens esse veram salutem in ecclesia Romana, & veram fidem, & non extra illam, & anathematizat omnes hæreticos qui oppositum tenent & statutis Roma. pontifi. contradicunt.

Decreta Ioannis 2. papæ.

a.d.533. Ioannes. 2. pont. 56. Ioannes qui & Mercurius, natione Romanus, ex patre Proiecto de Cælio monte, sedit annos 2. menses 4. dies 6. Fuit temporibus Athalarici & Iustiniani, cuius tempore idem Imperator Iustinianus misit fidem suam in scripto sub chirographo proprio ad sedem Apostolicā per Episcopos Apatium & Demetrium, cum ingentibus donis auri, argenti & gemmarum.

In l. inter claras. de sum. Tri. & fi. cath.

Scripsit vnam epistolam ad Valerium Episcopum in qua ostendit quod filius est patri æqualis, congestis multis & probatissimis sacrarum literarum testimonijs.

Concilium Toletanum

CONCILIVM TOLETAN. 2. *anno* 5. *Almarici Regis.*

1. decretum In hoc Concilio primùm statutum est, vt clerici quos parentes ab infantia clericatus officio mancipauerunt, si pòst velint ad nuptias accedere permittantur. Et idem de monachis: & cùm peruenerint ad annum 18. eorum voluntas requiratur, & non anteà, nec subdiaconatus officium ante 20. & diaconatus ante 25. accipiant.

Simi-

Similiter placuit vt nullus clericorum à gradu subdiaconatus, (vt suprà) in consortio familiaritatis habeat mulierem, vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam, &c. *Secundū.*

Item, quòd qui in terris ecclesiæ agellos siue vineolas, seu alia ædificia fecerit, illa testamento legare non possit, sed ecclesiæ relinquat. *Tertium.*

Habetur etiam hic edictum pijssimi imperatoris Iustiniani, fidei confessionem continens, & refutationem hæresum, quæ aduersantur Catholicæ Dei ecclesiæ, Ioanni papæ 2. transmissum, vt patet in vita eiusdem in libro Pontificali, in quo optimè & satis prolixè ostendit in sancta Trinitate tres personas vel proprietates, & vnam essentiam & naturam, in Christo verò duas naturas, vnam personam, duas natiuitates. Beatam verò Virginem propriè dici genitricem Dei. Et vltimo ostendit hæreticos & post mortem posse anathematizari. Hoc probat multis rationibus, & sanctorum testimonijs.

In fine primi Tomi habetur epistola Pontiani Episcopi ad eundem Iustinianum Imperatorem, illius fidem & religionem collaudans: supplicans tamen, ne Theodorum hæreticum post mortem iubeat anathematizari: nam licet eius dicta possimus respicere, non tamē authorem damnare: nam si viueret, posset errorem admonitus corrigere.

Decreta Agapeti papæ.

Agapetus, natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero, sedit menses vndecim, dies 18. Hic à Theodato Rege Gothorum Constantinopolim Legatus missus, Iustinianum Imperatorem ab Arrianis in Constantinopol. Synodo, vbi mortuus est, auertit: de cuius vita ac morum sanctimonia Gratianus dicit: Agapetus papa, vas Catholicum. Euangelij Tuba, præco iustitiæ, sacra Altaris, *an.do.533. Agapetus. pont.57. Hic dominicas processiones instituit.*

sedisque

De con. d. 1. Agapet⁹. In. 2. Tomo concil. fo. 1

sedisque velamina, sacrilegis Anthemij infecta fabulis, suis Catholicis precibus deleuit. Cuius corpus Romam translatum est.

Extat elegans & Catholica epistola eiusdem ad Anthemium episcopum de duabus naturis in vno Christo.

Decreta Siluerij papæ.

an. d. 534. Siluerius pont. 58. Tēpore huius Neapolis capta est & Belisarius Romæ ponitur.

Siluerius, natione Campanus, ex patre Hormisda, Episcopo Romano, ex matrimonio tamen natus, sedit annum vnum, menses 5. dies 11. Qui quoniam noluit reuocare Anthemium hæreticum in locum suum, quē deposuerat Agapetus Papa propter hæresim, præcepto Augustæ missus est in exilium ad Pontianas, vbi accusante Vigilio martyrium pertulit. De obitu autem eius vide in exemplaribus.

Decreta Vigilij papæ.

535. a. d. Vigilius pon. 59.

Vigilius natione Romanus, ex patre Ioāne consule. sedit annos 17. menses 6. dies 26. Hic Constantinopolim Theodoræ Imperatricis iussu tractus, in quinta principe synodo contra Theodorum Constan. Patriarcham, Eutychi Arrioque dissentiens, flagris expirauit & sanctis adnumeratus est. Obitus eius diffusius scribitur in exēplaribus.

Extat epistola eiusdem ad Eutherum, in qua eum instruit quid iuxta Catholicam disciplinam teneat Apostolicæ sedis authoritas. Diuisa est in septem capita.

In primo agit de Priscillianistis, qui ab esu carnium se subtrahunt, dicens:

Hęc igitur sequentia Patrum Venerabilium constituta, specialiter eos censuerunt esse damnandos, qui cùm carnibus abstinerent, ea quoque credebant esse vitanda quæ carnibus fuisse videbantur admista. Nam & ipse Dominus noster Iesus Christus ita præmonuit, dicens: Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt quæ coinquinant hominem. Quapropter

Matth. 16.

propter

propter nec abstinentiam Deo placitam reprobamus, nec eos qui execrantur domini creaturam, recipimus in nostra societate.

In secundo agit de trina renascentium mersione, dicens: De baptismo quoque solenniter adimplendo, similiter quid Apostolica vel sanxerit vel obseruet authoritas, in subiectis tua charitas euidenter agnoscet. Illud autem nouelli esse iudicamus erroris, quòd cum in fine Psalmorum ab omnibus Catholicis ex more dicatur Gloria patri & filio & spiritui sancto, aliqui (sicut indicas) subducta vna syllaba coniunctiua, perfectum conantur minuere vocabulum, Trinitatis, dicendo: Gloria patri & filio & spiritui sancto. Quamuis ergò ipsa nos ratio euidenter edoceat, quia subducta vna syllaba, personam filij & spiritus sancti vnam quodam modo esse designent, tamen ad errorem talium conuincendum sufficit, quòd Dominus Iesus Christus designans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptisma celebrari, dixit: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Ergò cùm non dixerit, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, sed æqualibus distinctionibus Patrem & Filium & Spiritum sanctum iusserit nominari, constat illos omnino à doctrina Dominica deuiare qui aliquid huic voluerint confessioni derogare. Qui si in errore permanserint, socij nobis esse non possunt.

Contra eos qui Filium & Spiritũ sanctum dicunt vnam esse personã Matt. vlt.

In tertio agit de his qui ab Arrianis iterum baptizantur, sic dicens: De his etiam qui baptismatis gratia salutaris accepta, apud Arrianos iterum baptizati profundæ voraginis sunt morte demersi, quid per singulos ordines vel ætates antecessorũ nostrorũ Decreta censuerint, quæ multiplici sunt digesta ratione, è nostro scrinio releuata capitula

De rebaptizatis ab Arrianis.

his subiecta direximus. In quibus tamen illud speciali charitate etiam conuenit obseruari, vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipsa surrexit, in estimatione fraternitatis tuę aliorũq;

Pontificum per suas diœceses relinquatur, vt si qualitas & pœnitẽtis deuotio fuerit approbata, indulgentię quoq; remedio sit vicina. Quorũ tamen recõciliatio non per illã impositionem manus, quæ per inuocationem sancti spiritus fit operatur, sed per illam, qua pœnitentiæ fructus acquiritur, & sanctæ communionis restitutio perficitur.

De cõ. d. 1. de fabrica. Verba sunt Iuliani papæ.

In quarto agit de ecclesiarum restauratione in fabricis, quid sit obseruandũ dicens: De fabrica verò cuiuslibet ecclesiæ, si diruta fuerit instauranda, & si in eo loco consecratio solennis debeat iterari, in quo sanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, si per eam minimè iactetur aqua exorcizata, quia in consecratione cuiuslibet ecclesiæ, in qua Spiritus sancti ara non ponitur, celebritatem scimus tantum esse Missarum. Et ideò siqua sanctorum basilica à fundamentis fuerit innouata, sine aliqua dubitatione, cùm in ea fuerit Missarum celebrata solennitas, totius consecratio sanctificationis implebitur. Si verò sanctuaria quæ habebant ablata sunt, rursus eorum repositione, & Missarum solennitate reuerentiam sanctificationis accipiet.

In quinto agit de Paschæ festiuitate, & precum ordine, ac Missarum solennijs.

In sexto agit, quòd in nomine Trinitatis debeat baptizari, sic dicens: Si quis Episcopus, aut presbyter iuxta præceptum Domini non baptizauerit in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, sed in vna persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus, aut in tribus filijs, aut tribus paraclètis, proijciatur de Ecclesia Dei.

In

In ſeptimo agit de primatu eccleſiæ Romanæ, ſic dicens: Nulli vel tenuiter ſentienti, vel pleniter ſapienti dubium eſt, quòd eccleſia Romana fundamentum & forma ſit eccleſiarum, à qua omnes eccleſias principium ſumpſiſſe nemo rectè credentium ignorat: quoniam licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt cæteris præmineret, vnde & Cephas vocatur, quia caput eſt, & primus omnium Apoſtolorum. Et quod in capite præceſsit, in membris ſequi neceſſe eſt. Quam ob rem ſancta Romana eccleſia eius merito, Domini voce conſecrata, & ſanctorum patrum authoritate roborata, primatum tenet omnium eccleſiarũ, ad quam tam ſumma Epiſcoporum negotia, & iudicia atque querælæ, quàm & maiores eccleſiarum quæſtiones, quaſi ad caput ſemper referenda ſunt. Nam & qui ſe ſcit alijs eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem eſſe ſibi prælatum. Ipſa nanque eccleſia quæ prima eſt, ita reliquis eccleſijs vices ſuas credidit largiendas, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde omnium appellantium Apoſtolicam ſedem Epiſcoporum iudicia & cunctarum maiorum negotia cauſarum eidem ſanctæ ſedi reſeruata eſſe liquet, præſertim cùm in his omnibus eius ſemper ſit expectandum conſultum, cuius tramiti, ſi quis obuiare tentauerit, ſacerdotum cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eandem ſanctam ſedem nouerit redditurum.

Ioan.1.

Rom. eccl. mater ſacerdotalis dignitatis, & eccleſiaſ. magiſtra rationis.

CONSTANTINOPOLITAna ſynodus quinta, circa tẽpora prædictorum pontificum Agapeti, Siluerij, & Vigilij celebrata eſt, præſidente Menna Patriarcha,

Conſtanti. ſynodus.5.

ſedentibus verò multis alijs Epiſcopis Orientalis eccleſiæ, & paucis quibuſdam qui ex Italia venerant. Cōgregata eſt ſynodus contra Petrum, Anthimum, Seuerum & Zoaram hæreticos. Petrus Archiepiſcopus Antiochenus tenuit in Triſagio addendam eſſe crucem, id eſt trinitatem eſſe crucicifixam, vt diceretur: Sanctus, Sanctus, Sanctus, qui crucifixus eſt pro nobis, vbi neceſſe erat aut confundi perſonas Trinitatis, aut negare duas naturas in Chriſto. Contra hunc ſcripſerunt plures Epiſcopi Orientales: quæ omnia in ſecunda Tomo conſcripta ſunt, quapropter hic ea pręcidimus lectorem illuc deſtinantes. Epiſtolam tamen Felicis papæ contra ipſum Petrum ſcriptam hic ſubiecimus, quia lectione digna eſt, & à memoria hominum nunquam excidenda.

Epiſtola Felicis papæ Romæ, ad Petrum Epiſcopum Antiochiæ monitoria, quoniam non oportet addere in triſagio, crucifixus propter nos.

Hier.9. Quis dabit capiti meo aquā, & oculis meis fontem lachrymarum? qualem autem & dignum fletum adducam animæ meæ, condolens domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſanctæ Catholicæ *Thre.1.* & Apoſtolicæ eccleſiæ? Ipſa enim plorans plorauit ſuper filios, & filias, & non eſt qui conſoletur eam ex omnibus qui diligunt eam. Vniuerſi tyranni & hæreſiarchæ perſequentes ipſam, apprehenderunt eam per te, frater honoratiſsime, & affligentes ipſam facti ſunt in caput eius. Omnis decor ipſius quātum in te eſt, factus eſt ad nihilum. Videntes inimici eius, gauiſi ſunt ſuper perditione filiorū eius. Quos enim fouerat: quos enutrierat, quos ad menſuram ætatis perduxerat, lacteq; pauerat, Propheticis & Apoſtolicis doctrinis, hos tu vno *Pulchra cō paratio.* temporis momento veneno necaſti. Quemadmodum enim qui piſcationem ſectantur, hamum

eſca contegunt, & ex improuiſo capiunt piſces, ſic & tu angelicæ laudationi additionem induxiſti, & triſagiæ deprecationi, quaſi pietatis obtentu, diram impietam excogitaſti. Ex pluribus enim Orientalibus prouincijs literas ſuſcepimus, ſignificantes nobis, quomodo veneratio tua dudum ſopitum Valentiniani dogma reſumpſit, & irritatur à vobis Saluatoris incarnatio, quodq́; in Manichęorum dogma, & Arrij & Apollinaris, Pauliq́; Samoſateni incidiſtis. Dicere enim vnigenitum filium, & Dominum noſtrum Chriſtum Ieſum perfectum non eſſe in deitate, atq; in humanitate perfectum, nec ipſum ſubijſſe paſsionem crucis, ſed vnam verbi Dei naturam incarnatam, corpuſque Domini ſine anima & mente, Apollinaris hæreſim roborat. Ille enim ignorauit quòd ab ipſis mundi naſcentis exordijs primũ anima primi parentis noſtri mortua eſt, vel in mortem præcipitata eſt, atque ita demum corpus. Dictum quippe illi eſt à Deo, In quacunque die comederis de ligno ſcientiæ boni & mali, morte morieris. Itaque iuxta latam in illum à Deo ſententiam, qua die comedit ex ligno, in ipſa ſecundùm animam mortuus eſt. Nam ipſius corporis mors poſt nongentos & triginta annos contigit. Itaque Deus donum non dimidiatum fecit, ſed totum ſimul Adam ex vtero virginis ſumpſit, vt etiam perditum totum ſaluum faceret. Idcirco & Dominus ipſe dicebat: Ego animam meam pro ouibus pono. Valentini item & Marcionis, Manichæorumque ac gentilium innouare vis dogmata. Si enim Deus eſt, qui diuiſibiliter atque ſubſtantialiter eſt mortuus, ſimiliter & ſanctus Spiritus Deus & ipſe diuiſibiliter ac ſubſtantialiter inuenietur, ſicque iuxta tuam & illorum rationem tres Dij erunt, ac per hoc plurium Deorum inualeſcet error, quantumque

Gene.2.

Ioan.10.

Deut.6 tumque in te est, euacuabitur illud: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est. Item quod *Baruc.3* ait Hieremias: Hic Deus noster, non reputabitur alius ad eum. Similiter & Dominus: Vt cognoscant *Ioan.17* te solum verum Deum. Cùmque scriptura diuina vnum Deum, sanctam & indiuiduam Trinitatem prædicet, tu, & hi qui ante te fuerunt hæresiarchæ, tres Deos dogmatizare ausi estis, alium quidem dicentes Deum Patrem præter Filium, & alium Deum Filium præter Patrem. Rursúsque alium Deum Spiritum sanctum præter Patrem, præter Filium, & alium Deum Filium præter Patrem. Rursúsque alium Deum Spiritum sanctum præter Patrem & Filium. Atque alium quidem mortalem, & nouiter genitum, alium verò æternum atque immortalem. In his autem noxijs verbis tuis contraria sentire vis Patribus qui in Nicæa, & qui in Constantinopoli atque Chalcedone conuenerunt, qui & consubstantialem roborarunt, & vnam deitatem Patris & Filij sanctiq; Spiritus prædicarunt, atque Arrij amentiam confuderunt. At verò tu in ecclesia ausus es dicere, quòd vnus increatę atque indiuiduæ Trinitatis passionem subijt, & per hoc consubstantialem quoque soluere niteris, ac Deum subijcere numero. Si enim vnus est sanctæ Trinitatis & Coæternus, qui crucifixus est Deus, hoc est, Filius, sunt autem duo sanctæ Trinitatis Pater & Spiritus, dicuntur autem Dij, & non, vt habet verà ratio, Deus, sicut tradiderunt nobis qui ipsi inspexerunt, & ministri fuerunt verbi, inueniris quoque consubstantialem soluere. Quippe mortale & immortale consubstantialia iam esse non possunt roborabitur autem sic pluralitas Deorum, dum tres Dij Christianis auribus ingeruntur. Cùm itaque scriptum *Ioan.1.* sit:

sit: Verbum caro factum est, & Deus erat verbum: non alius Deus Verbum præter Patrem inuenietur, Verbum, non simpliciter, sed Verbum substantiale, & Deus Filius inuenientur, vt ex vilitate nostra identitatem substantiæ Patris & verbi & sancti Spiritus agnoscamus. Nos enim non alij præter Verbum nostrum inueniemur. Quoniam igitur vnigenitus Dei Filius, qua ratione Verbum est in propria substantia, non poterit pati, ne ad omnipotentis Dei patris substantiam passio referatur, est enim vna Patris & Filij & sancti Spiritus deitas, patitur autem proprium animatum corpus, quod ipsum substantiale Dei Verbum ex ipsa sanctæ & intemeratæ Virginis vulua sibi coniungens, ex muliere processit, de qua sancto Spiritu afflati Prophetę cecinere: Deus virtutum conuertere, respice de cœlo, & vide, & visita vitem istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & super Filium hominis quem confirmasti tibi, vitem, & Filium hominis quem confirmauit Verbum, vt inferni claustra contereret, & viuificaret eos qui à seculo mortui sunt, salutarem verbi incarnationem vocans. Idcirco & dominus dicebat discipulis suis: Ego sum vitis, vos autem palmites, & Pater meus Agricola est, & tradetur Filius hominis in manibus peccatorum. Patris enim intimum substantiale Verbum, ac Deus per sanctæ Virginis aures illapsum, conceptionem ineffabiliter operatum est. Qua igitur parte vnigenitus Filius est consubstantialis Patri & vnius indiuiduæ Trinitatis, increatus atque inuisibilis, impassibilis & immortalis permansit.

Psal. 79 · *Ioan. 15.* · *Math. 26*

Quod ergò increatum atque immortale est, creaturæ ne applices, neque Deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens vnum sanctæ Trinitatis mortuum esse. Rursus qua parte ex mu-

liere natum est,& substantiæ nostræ ac generationis est particeps absque peccato, substinuit passionem. Porrò quod non modo consubstantialis, verumetiam cognatus secundùm carnem sit nobis filius Dei, docet ipse dominus, nunc quidem in Euangelio his qui in se crediderant dicens: Ego

Ioan.15. sum vitis, vos palmites. Nunc autem in Psalmis:

Psal.81. Annunciabo nomen tuum fratribus meis. Vnde autem tibi tam pessima superbia subrepere potuit, vt te ipsis quoque sanctis Angelis intelligentiorem sapientioremque putares? Super his ingemisco, in his plango inimicos crucis Christi, quorum

Philip.3. finis perditio,& quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum. Non cogitasti, quòd

Matth.19. scandalizare vel vnum solum ex his qui credunt in Dominum nostrum Iesum Christum, quàm graui cruciatui facit obnoxium? Sed incautè, vt

Gene.3. serpens Euæ, tu ipse quoque erroris venena multitudini fidelium atque auribus infudisti, traditamque ab Angelis sanctissimam laudationis formam corrupisti, inserens illi. Qui crucifixus es pro nobis. Ergóne non aduertisti, quòd Paulum Somosatenum, Photinumque, & Artemium impietate transcendis, qui duos Dei filios posuerunt, vnum quidem ante secula, alterum verò nouiter natum, cùm ipse quoque Trinitati inue-

Error Manichæi. xeris pluralitatem, duos Dei filios dicens, vnum, fortem, alterum crucifixum? Ad hæc fidelissimum Christi gregem in Manichæi opinionem præcipitare contendis, qui Spiritum sanctum asserit crucifixum. Nam quod post illud Sanctus immortalis, quod est Spiritus Sanctus, tunc infers, qui pro nobis crucifixus es, Miserere nobis, quaternitatemque non Trinitatem populo insinuare videris. Nempe si ex humana traditione manasset hæc laus, non ita incautè Crucem

inſereres laudi in qua filij appellatio, fortis ſcilicet, ponitur. Quoniam verò ab Angelis nobis laus iſta profluxit, qui ante crucem dicebãt, Sanctus, Sanctus, Sanctus, ſicut reſpicere Eſaias meruit, poſt crucem verò cum laude clamabant: Sãctus Deus, Sanctus fortis, Sãctus immortalis. Denique cum terręmotu Conſtantinopolis quateretur, populuſque in campo oraret, infantulus toto populo ſpectante cum Proclo ciuitatis Epiſcopo in cœlum per vnam horam raptus eſt, ibiq; huiuſmodi didicit hymnum. Rurſumq; deſcẽdens, nũciauit quæ in æthere audierat, dicẽs, de cœlo quaſi de multitudine pſallentium huiuſmodi laudes inſonuiſſe auribus ſuis, dictumque ſibi, vt eã laudationem populo indicaret. Quam vbi populi incœperant, ciuitatem receperũt. Deoq; per huiuſmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati ſunt. At tu, quàm temere, vt ſcripturas diuinas reliquas, ita & Angelorum laudem peruertere præſumpſiſti. Quis igitur in huiuſmodi non ingemiſcat? quis non lamentetur? quis dolor ſimilis inuenietur, ſicut dolor eccleſiæ domini, & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti? Conſpice te conſtitutum vt ſis lumen his qui in tenebris ſunt, & eruditor inſipientium. Immò inſipientiæ præceptor es, lucem in tenebras transferens, vide à te populos ſemel illuminatos qui bona guſtauerunt Dei verba, Dei mandata, Dei prophetias, prædicationes Dei apoſtolicas, euangelicaſque doctrinas, abs te peruertari magis, ac doceri non ſolum crucifigere filium Dei, & oſtentui habere, verùm & contraria ſentire ſcripturis diuinis, & pacta abnegare, quæ accedentes ad ſanctum baptiſma fecerunt. Nam cùm coram cœleſtibus virtuoſis omnibus coram Apoſtolicis euangelicis quæ ordinibus ſancti baptiſmatis tempore promiſerint credere in vnum Deum

Eſaiæ.6

Miraculũ.

Hebr.6.

omnipotentem: nunc illos in tres deos credere docuisti. Rursum cùm polliciti sint credere in vnum dominum Iesum Christum, filium Dei incarnatum, & hominem factum de Spiritu sancto, ex Maria virgine, tu eos doces ne dicant dominum Iesum Christum, filium Dei, crucem perpessum esse, qui Deus est secundùm sempiternam & impassibilem ex patre generationem, & idem homo secundùm eam qua in nouissimis diebus ex matre prodijt natiuitatem, secundùm quam etiam sustinuit passionem, sed vnum Trinitatis mortuũ esse, qui est ipsum Dei verbum. Confessi sunt rursus Spiritum sanctum viuificum & immortalem, dicentes credere in Spiritum sanctum dominum, & viuificantem, & mortalem esse ponis Spiritũ sanctum, cùm dicis: Sanctus immortalis, qui crucifixus est pro nobis. Fuge obsecro huiusmodi errorẽ. Corruisti, noli in ruina persistere. Peccasti, iam peccare noli. Expectat te sancta Dei ecclesia, cupit amplecti pœnitentem in vanis propositionibus tuis, & secum de Christo diuina prædicantem, neque negantem ipsius animatam incarnationem, secundũ quam etiam passus esse memoratur, clamatque tibi per nos: Venite ad me omnes qui laboratis, & ego reficiam vos. Non vult Deus, frater charissime, mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. Memor esto Iesum Christum resurrexisse à mortuis secundùm Euangelium. Memẽto B. Matthæi scribentis: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham. Recordare quid Paulus scribat. Segregatus in Euangelium Dei, quod promiserat ipse Deus in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundùm carnem, qui prędestinatus est filius. Memento etiam Ioannis clamantis: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum (sicut

Mat. 11. *Ezech.* 18. 2. *Timo.* 2. *Mat.* 1. *Roma.* 1. *Ioan.* 1.

etiam est) & Deus erat verbum, quodque caro factum est, homine assumpto, & quòd Deum nemo vidit vnquam. Hæc tibi scripsi vnà cum præsenti synodo, conueniés te coram Deo & sanctis Angelis, vt ea doceas, ea nobiscum sentias, vt illibata fides nostra permaneat in gloriam Dei. *Ioan. 1*

Sequitur expositio fidei secundùm reuelationem Gregorij Episcopi Neocæsariensis.

Vnus Deus pater verbi viuentis, sapientiæ subsistentis, & potentiæ ac characteris sempiterni, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus dominus, solus ex solo, Deus ex Deo, character & imago deitatis, verbum operatiuum, sapientia consistentiæ omnium comprehensiua, & virtus totius creaturæ factiua, filius verus veri patris, inuisibilis inuisiblis, ineffabilis ineffabilis, & immortalis immortalis, & sempiternus sempiterni. Vnus Spiritus sanctus ex Deo subsistentiam habens, & per filium existens, scilicet hominibus imago. Filij perfecti perfecta vita, viuentium causa, sanctificatio, sanctificationis donatiuus: in quo apparet Deus pater qui est super omnia in omnibus, & Deus filius, qui per omnia est. Trinitas perfecta, gloria & ęternitate, ac regno & imperio nõ partita, id est, distributa, nec abalienata. Non ergo creatum quid, vel seruitium in Trinitate, neq; aduentitium, tãquam prius nõ existens, & posterius adueniens. Non ergo defuit aliquando filius patri, neque filio Spiritus, sed inconuertibilis & immutabilis semper ipsa Trinitas. *Expositio fidei.*

Actio prima.

In hac actione leguntur multi libelli Episcoporum & monachorum, & aliorum Presbyterorum accusantium prædictos hæreticos, quibus auditis pronunciantur sequentes sententiæ damnationis contra Seuerum & Petrum, &c.

Extant

Extant quoque ſententiæ Epiphanij Patriarchæ,& ſynodi congregatæ,ac Mennæ contra Seuerum Petrum & Zoaram hæreticos, ad quem locum(ſuperfluitatẽ vitantes)remittimus lectorem.

Ibidem. *Nota.* Acceſsit ſupra dictis ſententijs conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris contra quatuor ſupradictos hæreticos: qua iubet eos de ſacris ſedibus deponendos,iuxta ſententiam Agapeti Papæ , & ſanctorum Epiſcoporum , habetur in exemplaribus huius ſynodi.

In iſtis actionibus vocatus & inquiſitus eſt Anthimus Archiepiſcopus Trapezuntius & eo non comparente, nec volente reſpondere ad libellos accuſationum,damnatus eſt à ſynodo,& eiectus à loco ſuo.

Ibidem. Extat ſententia ſynodi præſentis contra Anthimum in actione quatuor quę incipit, Multarũ tranſgreſsionũ Anthimus,&c. In qua dãnatur de hæreſi,& deponitur de ſede Trapezuntina , iuxta ſententiam beatiſsimi Agapeti Papæ.

Ibidem. Sequitur & alia ſententia Mennæ contra Anthimum in eadem actione.4.quæ incipit . Cũ ſaluator noſter Ieſus,&c. In qua dãnat & deponit prædictum Anthimum.

Subſcriptio. Hæc omnia quæ in his actionibus definita ſunt à ſanctis patribus ibi congregatis etiam per literas Syrias ſubſcripta fuere.

Capitula ſancti Quinti Concilij Conſtantinopoli celebrati ſub Iuſtiniano Imperatore, anno eius vigeſimoſeptimo.

Canon.1.

De confeſſione ſanctæ Trinit. Si quis non confitetur patris & Filij & Spiritus ſancti vnam naturam ſiue eſſentiam,vnam virtutem & poteſtatem. Trinitatem conſubſtantialem, vnam deitatem in tribus ſubſiſtentijs ſiue perſonis adorandam,talis anathema ſit . Vnus enim

Deus

Deus & pater, ex quo omnia: & vnus Dominus Iesus, per quem omnia: & vnus Spiritus sanctus, in quo omnia.

Canon.2.

Si quis non confitetur Dei verbi esse duas natiuitates, vnam quidam ante secula & sine tempore ex patre incorporaliter, aliam verò eiusdem in vltimis diebus descendentis de cœlo, & incarnati ex sancta gloriosa Dei genitrice semperq; virgine Maria, qui natus est ex ea, talis anathema sit.

Duplex verbi natiuitas.

Canon.3.

Si quis dicit alium esse Deum verbum qui miracula fecit, & alium Christum qui passus est, vel Deum verbum cum Christo esse dicit quando ex muliere nascebatur, vel in ipso esse, vt alterum in altero, & non vnum eundemque dominum nostrum Iesum Christum Dei verbum incarnatum, & hominem factum, atque eiusdem miracula & passiones, quas sponte passus est carne, talis anathema sit.

Idem erat qui miracula faciebat & qui patiebatur

Can.4.

Si quis dicit, secundùm gratiam vel secundùm operationem, vel secundùm dignitatem, vel secundùm ęqualitatem honoris, vel secundùm authoritatem, aut relationem, aut effectum, aut virtutem vnitionem Dei verbi ad hominem factam esse, aut secundum bonam voluntatem, quasi quod placuit Deo verbo homini, quia bene visum est ei de ipso, sicut Theodorus insaniens dicit, vel secundùm solam hominis similitudinem quam Græci homonymiam vocant, per quam Nestoriani Deũ verbum Iesum & Christum vocantes, & hominem separatum Christum & filium nominantes, & duas personas manifeste, dicentes, per solam nominationem, & honorem & dignitatem, & adorationem & vnam personam, & vnum Christum confingunt dicere, sed non confitentur sicut sancti pa-

Facta est in Christo vnitio naturarũ per compositionẽ in vna persona.

cti patres docuerunt, vnitatem Dei verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali secundùm compositionem, id est, secūdùm subsistētiam factam, & propterea vnam eius subsistentiā, qui est dominus noster Iesus Christus, vnus de sancta Trinitate, talis anathema sit. Cū enim multis modis vnitas intelligitur, aliquando quidem impietatem Apollinaris & Eutychetis sequuntur, imperemptionem eorum quæ conuenerunt colētes, vnitionem secundùm confusionem prædicāt. Theodori autem & Nestorij sequaces, diuisione gaudentes, affectualem vnitatem introducunt. Sancta Dei verò ecclesia vtriusque perfidiæ impietatem eijciens, vnitionem Dei verbi ad carnem secundùm compositionem confitetur, quod est secundùm subsistentiam. Vnitio enim pro cōpositionem in Christi mysterio, non solum incōfusa ea quæ conuenere conseruat, sed neque diuisionem suscipit.

Canon. 5.

Non introducendæ sunt in Christo duæ subsistentiæ nec personæ.

Si quis vnam subsistentiam domini nostri Iesu Christi ita intelligit tanquam suscipientem multarum substantiarum significationem, & propterea conatur introducere in mysterio Christi duas subsistentias vel personas, & ab eo introductis duabus personis vnam personam dicit per dignitatē & honorem & adorationem, sicut Theodorus & Nestorius insanientes conscripserunt, & calumniantur S. Synodum Chalcedonen. tanquam secundū hūc impijssimum intellectum vsam vnius intelligētiæ vocabulo, sed non cōfitetur Dei verbum carni substātialiter vniri, & propterea vnam eius substantiam, vel vnam personam, & ita sanctam Chalcedonen. synodum vnam subsistentiam domini nostri Iesu Christi confiteri, talis anathema sit. Neque enim adiectionem personę vel subsistentiæ

sistentiæ sancta Trinitas suscepit ex incarnato vno de eadem Trinitate Deo verbo.

Can.6.

Si quis abusiuè & non verè Dei genitricem dicit Sanctam gloriosam semper Virginem Mariam aut per relationem tanquam homine puro nato. Non enim Deo verbo ex ea incarnato, sed relati secundùm illos hominis natiuitate in Deum verbum, tanquam cohærens nascenti homini, & criminatur sanctam Chalcedonen. synodum, tanquã secundùm eundem impium intellectum à Theodoro commentatum, Dei genitricem virginẽ asserentem, aut si quis hominis genitricẽ vocat eam: aut Christi genitricem, vtpote Christo non existẽte Deo, & non specialiter, & secundùm veritatem Dei genitricem eandẽ confitetur, ob id quòd ante secula à patre genitus Deus verbum, in vltimis diebus ex ea incarnatus & natus est, atque ita piè sanctam Chalcedon. synodum Dei genitricem eam confiteri, talis anathema sit.

Virgo Maria verè Dei genetrix & mater.

Canon.7.

Si quis in duabus naturis dicens, non vt in deitate & humanitate vnum dominum nostrum Iesum Christum cognosci confitetur, vt per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus incõfusa & ineffabilis vnitas facta est, neque verbo in naturam carnis trãsfigurato, neque ad verbi naturam translatam. Manet enim vtrunque quod est secundùm naturam & post factam vnitatem substantialiter, sed in diuisionem per partem huiusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarum confitentes in vno eodemq; domino nostro Iesu Christo Deo verbo incarnato, & nõ tantummodo contemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus & incompositus est, non interempta proprietate propter vnitatem. (Vnus

Cum dualitate naturarum vnitas personæ.

enim ex vtrisque & per vnum vtraque) sed propterea numero vtitur, tanquam diuisis & propriæ subsistentiæ cósistétes naturas, talis anathema sit.

Canon.8.

Si quis ex duabus naturis deitate & humanitate confitens vnitionem factam fuisse, vel vná naturam Dei verbi incarnati dicens, & non sic has voces intelligit, sicut sancti Patres docuerũt, quòd ex diuina natura & humana, vnitione secundum subsistentiam facta, vnus Christus factus est, sed ex huiusmodi vocibus vnam naturam siue substãtiam deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundùm substantiam enim dicentes carni vnigenitum verbum vnitum esse, non confusionem quandam ad vices naturarum factam fuisse dicimus, magis autem manente vtraque, hoc quod est vnitum esse carni intelligimus verbum. Propter quod & vnus est Christus idem Deus & homo, cósubstantialis patri secũdũ deitatem, & consubstantialis nobis idé secundum humanitaté. Similiter enim & eos qui per partes diuidunt, vel incidunt & confundunt dispensationis mysterium Christi, auertitur, & anathematizat catholica Dei ecclesia. *Canon.9.*

Vna adoratione adorãdus Christus Deus & homo.

Si quis adorari in duabus naturis dicit Christũ, ex quo duæ adorationes introducũtur semotim Dei verbo, & semotim homini. Aut si quis ad peremptum carnis, aut in confusionem deitatis & humanitatis vná naturá siue essentiam conuenientium portentuose dicit, sic adorat Christum: sed non vna adoratione Deum verbũ incarnatũ cũ eius carne adorat, iuxta quod sanctæ Dei ecclesiæ ab initio traditum est, talis anathema sit.

Canon.10.

Si quis non confitetur crucifixum carne Dominum nostrum Iesum Christum esse verum & dominum

minum gloriç,& vnum de sancta Trinitare, talis anathema sit.

Canon. 11.

Si quis non anathematizat Arrium, Eunomiū, Macedoniū, Apollinarem, Nestoriū, Eutychem & Origenem, cum impijs eorū scriptis, & oēs alios hæreticos qui condemnati sunt, & anathematizati à sancta dei catholica & Apostolica Ecclesia vel prædictis sanctis quatuor Cōcilijs, sed & eos qui similia cum prædictis hæreticis sapuerunt, aut sapere noscuntur, & vsque ad finem permāserūt in propria impietate, talis anathema sit. *Condemnantur hæretici*

Canon. 12.

Si quis defendit Theodorum impijssimū Mopsuestenum, qui dixit alium esse Deum verbum, & alium Christum, & passionibus animæ & concupiscentijs carnis molestatum, & à malis molestatum, & à malis paulatim separantem se, & ita ex promotione operum melioratum, & ex vitæ conuersatione incontaminatum constitutum tanquā purum hominem baptizari in nomine Dei patris, Filij & Spiritus sancti, & per baptismum gratiam sancti spiritus accipere, & adoptionem promereri, ad similitudinem Imperialis imaginis in persona dei verbi adorari. Post resurrectionem inconuertibilem secundùm intellectum, & sine peccato pœnitus factum. Et iterum dicente eodem impijssimo Theodoro vnitionem Dei verbi ad Christum talem factam fuisse, qualem dixit Apostolus in marito & vxore: Erunt duo in carne vna. Et super alias innumerabiles eius blasphemias, præsumente dicere quòd post resurrectionem sufflās Dominus in discipulos suos, & dicens: Accipite Spiritum sanctum, non dedit Spiritum sanctum, sed tantum schemate sufflauit. Hic autem & confessionem Thomç, per quā, dum palparet manum *Dānatur Theodorus cū dogmatibus suis.* *Ephe. 5.* *Ioan. 20.* *Ibidem.*

vel latus domini post resurrectionē, dixit: Deus meus, & dominus meus, asseruit non fuisse dictū de Christo à Thoma. Nec enim esse eum Deum dicit, sed miraculo resurrectionis obstupescentem Thomam glorificasse Deum, qui suscitauit Christum. Quod autem peius est, & in interpretatione facta ab eo in gestis Apostolorum quasi in interpretatione comparans idem Theodorus Christū Platoni, vel Manichæo & Epicuro, & Marcioni dicit, quia sicut vnusquisque illorum inueniens propriam sectam, discipulos suos fecit nominari Platonicos, & Manichæos, & Epicureos & Marcionistas, simili modo & Christo inueniente sectā ex ipsa Christianos vocari. Si quis igitur defendit prædictum impijssimum Theodorum, vel impia eius scripta, in quibus tam prædictas quàm & alias innumerabiles blasphemias euomuit aduersus magnum Deum & saluatorem nostrum Iesum Christum, & non anathematizat eum, vel impia eius conscripta, & omnes qui susceperint aut defendunt eum, aut dicentes rectè eum exponere & eos qui pro ipso scripserunt, & similia ei sapuerunt, aut pro eo scribunt, vel eius impia conscripta, & eos qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & vsque ad finem permanserunt aut permanēt in huiusmōdi impietate, talis anathema sit.

Hæretica cōparatio.

Canon. 13.

Si quis defendit impia scripta Theodoreti, quæ contra rectam fidem exposita sunt, & primam Ephesinam sanctam synodum, & S. Cyrillum, vel. 12. eius capitula, & ea omnia quæ conscripsit pro Theodoro & Nestorio impijssimis, vel alijs qui similia prædictis Theodoro & Nestorio impijssime sapuerunt, & recipit eos, vel impietatem eorum, atque propterea impios vocat ecclesię doctores qui substantialiter Dei vnitionem Dei verbi ad

Dānatur Theodoretus episcopus.

bi ad carnem confitentur, & non anathematizat prædicta impijssime conscripta, & eos qui similia his sapuerunt vel sapiunt, sed & omnes qui contra rectam fidem scripserunt, aut contra beatę memorię Cyrillũ, vel. 12. eius capitula, & in hac impietate defuncti sunt, tales anathema sit.

Can. 14.

Si quis defendit epistolã quam dicitur Iba scripsisse ad Marim Persam, quę denegat quidẽ Dei verbum de sancta genitrice semperque virgine Maria incarnatum hominem factum, dicit autem purum hominem ex ea natum fuisse, quem templum vocat, tanquam alio existente Deo verbo, & alio homine, sed & S. Cyrillum rectam Christianorum fidem prædicantem reprehendit hęreticũ, & similia scelesti Apollinaris scribentem, atque vituperat Ephesinam sanctam primam synodũ, tanquam sine iudicio & requisitione Nestorium deponentem, sed &. 12. capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduersa rectæ fidei nominat prædicta impia epistola, & defendit Theodorum & Nestorium, & impia eorum dogmata & conscripta: Si quis igitur prædictam epistolam defendit, & non eam anathematizari submittit, & eos qui defendunt eam, & dicunt rectam esse, aut partẽ eius & eos qui conscripserunt vel scribunt pro ea, siue pro impietatibus quæ in ipsa continentur, & præsumentes ea defendere, aut positas in ea impietate ex nomine sanctorum Patrũ, aut sanctę Chalcedonensis synodi, & vsque ad finem in his permanserunt, talis anathema sit.

Dãnatur Epistola quã scripsit Iba.

His igitur ita cõfessis à nobis quæ & accepimus de diuina scriptura à sanctorũ Patrum doctrina, & definitis de vna eademq; fide à prædictis sanctis quatuor Concilijs, facta verò & à nobis super hæreticos, vel impietatẽ eorũ: sed & cõtra eos

qui defendere præsumpserunt, aut defendūt prę dicta tria capitula, aut permāserunt & si permanēt in proprio errore & cōdemnatione: si quis conatus fuerit cōtraria his quæ à nobis piè terminata sunt, tradere, aut docere aut scribere, siquidē episcopus est, aut in clero cōnumeratus, talis extranea, & à sacerdotū & ecclesiastica disciplina peragēs denudabitur ab Episcopatu aut clero: si autem Monachus aut laicus fuerit, anathematizabitur.

Finis capitulorum quintæ synodi.

Conciliū. 2 Aurelianēse.

CONCILIVM AVRELIANENSE secundum, circa tempus Vigilij Papæ: & est prouinciale. Cum ex præceptione gloriosissimorum Regū in Aurelianensem vrbem de obseruatione legis catholicæ tractaturi, Deo auxiliante, sancti Patres conuenirēt, ibi quid de antiquis regulis, quid de nouis ambiguitatibus pro captu intelligentiæ (illuminante domino) senserint, expresse atque sigillatim, descriptisque cōstitutionibus, atque (Deo propitio) in posterum quæ sint obseruanda, ex veterum canonum authoritate sequentes canones conscripserunt.

Canon. 1.

Id ergo est constitutum, vt nullus Episcoporum admonente Metropolitano Episcopo, nisi certa tædij causa detentus ad Concilium vel ordinationem consacerdotis venire pœnitus nulla excusatione detrectet.

Canon. 2.

Vt Metropolitani singulis annis cōprouinciales suos ad Concilium euocent.

Canon. 3.

Ne

Ne quis Episcopus quibuslibet causis, vel Episcoporum ordinationibus, cæterorumque clericorum aliquid præsumat accipere: quia sacerdotem nefas est cupiditatis venalitate corrumpi.

Canon. 4.

Si quis sacerdotum per pecuniæ nundinũ execrabili ambitione quęsierit, abijciatur vt reprobus quia Apostolica sententia donum dei esse præcipit pecuniæ trutina minimè comparandum. *Mat.10*

Canon. 5.

Nullus episcopus ad sepeliendum Episcopum venire conficta occasione dissimulet, ne cuiuslibet corpusculum diutius inhumatum negligentia interueniente soluatur. Is verò Episcopus qui defunctum aduenerit sepelire, præter expensam necessariam nihil pretij pro fatigatione deposcat.

Canon. 6.

Vt episcopus qui ad sepeliendum Episcopum venerit, euocatis presbyteris in vnum domũ ecclesiæ, adeat descriptum, qui idoneis personis custodiendam sub integra diligẽtia derelinquat, vt res ecclesiæ vllorum improbitate non pereant.

Canon. 7.

In ordinandis Metropolitanis Episcopis antiquam institutionis formulam renouamus, quam per incuriam omnimodis videmus amissam. Itaque Metropolitanus Episcopus à comprouincialibus clericis vel populus electus congregatis in vnum omnibus comprouincialibus Episcopis ordinetur, vt talis (Deo propitio) ad gradum huius dignitatis accedat, per quem regula ecclesię in melius aucta plus floreat.

Canon. 8.

Si quis diaconus in captiuitatem redactus, vxori fuerit copulatus, reuersus, ab officij omnino ministerio remouẽdus est, Cui sufficere debet, pro

actus sui leuitate, impleta pœnitentia, pro satisfactione communio. *Canon. 9.*

Nullus clericorum sine permissióe episcopi sui cum secularibus habitare præsumat. Quod si fecerit, ab officij communione pellatur.

Canon. 10.

Nullus nouercæ suę.i. vxori patris sui nulla copulatione iungatur. Quod si præsumpserit, nouerit se anathematis supplicio feriendum.

Canon. 11.

Contraria matrimonia, accedente infirmitate, nulla voluntatis contrarietate soluantur. Quod si, qui ex coniugibus fecerint, nouerint se communione priuandos. *Ca. 12.*

Ne quis in ecclesia votum suũ cantando, bibendo, vel lasciuiendo exoluat, quia Deus talibus votis irritatur, potius quàm placatur.

Canon. 13.

Clerici qui officium suum implere despiciunt, aut vice sua ad Ecclesiam venire detrectât, loci sui dignitate priuentur.

Canon. 14.

Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus, si tamen non ipsi sibi mortem probentur proprijs manibus intulisse. *Canon. 15.*

Presbyter, vel diaconus, si nec literas, vel baptizandi ordinem nesciat, nullatenus ordinetur.

Canon. 16.

Fœminæ quæ benedictionem diaconatus hactenus contra interdicta canonum acceperint, si ad coniugium probantur iterum deuolutæ, à cõmunione pellantur. Quôd si huiusmodi cõtubernium, admonitæ ab episcopo, cognito errore dissoluerint, in communionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur.

Ca-

Canon.17.

Placuit etiam vt nulli postmodum fœminę diaconalis benedictio pro cõditionis huius fragilitate credatur. Ca.18.

Placuit, vt nullus Christianus Iudæam, neque Iudæus Christianam in matrimonio ducat vxorem, quia inter huiusmodi personas illicitas nuptias esse censemus. Qui si commoniti à cõsortio hoc se separare distulerint, à communionis gratia sunt sine dubio submouendi.

Canon.19.

Catholici qui ab idolorũ cultu se nõ custodiũt nec ad integrã accepti baptismi gratiam reuertuntur, vel qui cibis idolorũ cultibus immolatis, gustu illicitæ præsumptionis vtuntur, ab ecclesiæ cœtibus arceantur.

Canon.20.

Similiter & hi qui bestiarum morsibus extincto, vel quolibet morbo, aut casu suffocato vescũtur. Canon.21.

Abbates qui episcoporum præcepta despiciunt ad communionem nec penitus admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant.

Canon.22.

Sanè si qui post hanc diligentissimam sanctionem non obseruauerint quæ sunt superius comprehensa, reos se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futuros esse cognoscant.

Finit. II. Concilium Aurelianense.

CANONES AVRELIAnen. Concilij tertij, tempore Childeberti Regis.

Estque prouinciale. Cum in Dei nomine Aurelianensem vrbem ad synodale concilium Patres venissent, de his per longum tempus, obseruatione Concilium 3 Aurelianẽse.

cessante, fuerint intermissa, priorum canonum tenore seruato, præsentibus regulis vetera statuta seruanda, & noua pro causarum vel temporũ conditione addenda crediderunt.

Ca.1. Ne à subdiacono & supra, quis se proprijs vxoribus misceat.

Vt nullus clericorum à subdiacono & supra, quos vxores in proposito suo accipere inhibetur, propriȩ, si forte iã habeat, misceatur vxori. Quod si fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonum statuta ab officio deponatur. Quẽ si sciens Episcopus suus in hac vilitate permistionis viuentem, ad officium posteà admiserit: & ipse episcopus ad agendam pœnitentiam tribus mẽsibus sit à suo officio sequestratus.

Ca.2. De electione Metropolitanorum.

De Metropolitanorum verò ordinationibus id placuit, vt Metropolitani à Metropolitanis omnibus (si fieri potest) præsentibus comprouincialibus ordinentur, ita vt ipsi Metropolitano ordinandi priuilegium maneat, quem ordinationis consuetudo requirat. Ipse tamen Metropolitanus à comprouincialibus Episcopis (sicut decreta sedis Apostolicæ continent) cum cõsensu cleri vel ciuium eligatur. De comprouincialibus verò ordinandis, cum consensu Metropolitani, cleri vel ciuium, iuxta priorum canonum statuta electio & voluntas requiratur.

Ca.3. De oblatis & collatis Basilicis.

Si quæ oblationes in quibuslibet rebus atq; corporibus collatæ fuerint basilicis in ciuitatibus cõstitutis, ad potestatẽ episcopi redigãtur. Et in eius sit arbitrio, quid in reparatione basilicæ, aut obseruãtiũ ibi substãtiæ deputetur. De facultatibus verò parochiarũ vel basilicarũ in pagis ciuitatum cõstitutis, singulorũ locorũ consuetudo seruetur.

Can. 4. De ordinatis clericis, ne nubant: & ne quis inuitus ordinetur.

Clerici verò, qui cum vxores non habuerint, benedictione suscepta, coniugia crediderint eligenda, qui volentes absque vlla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cum ipsis mulieribus quas acceperunt, excommunicatione percellantur. Quòd si inuitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidē deponatur, sed non à communione pellatur. Episcopus autem qui inuitum aut reclamantem præsumpserit ordinare, annuali pœnitentiæ subditus, Missas facere non præsumat. De adulterijs autem honoratorum clericorum, id obseruandum est vt si quis adulterasse aut confessus vel conuictus fuerit, depositus ab officio communione concessa in Monasterio toto vitæ suæ tempore detrudatur.

D. 54. episcopus qui inuitum.

Dist. 81. Si quis cleri. inuitum.

Ca. 5. De clerico conuicto de furto, aut falsitate, & de periurio.

Si quis clericus furtum aut falsitatem commiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. De periurio verò id censuimus obseruandum, vt si quis clericus in causis quæ sub iureiurando finiendæ sunt, præbuerit iuramenta, & post rebus euidentibus detegitur peierasse, biennij tempore à communione pellatur.

Ca. 6. De his qui vxoribus defunctis, concubinas crediderint sociandas.

De his qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas posthabuerint, aut defunctis vxoribus sibi cōcubinas publicè crediderint sociandas, id obseruandū esse censuimus, vt sicut eos qui iam sunt clerici per ignorantiam ordinati, nōn remouemus ista statuimus ne vlterius ordinentur.

Ca.7. De incæstis coniunctionibus, vel à quibus personis coniugalis copula sit obseruanda.

De incæstis coniunctionibus ita quæ sunt statuta seruentur, vt hi qui aut modo ad baptismum veniunt, aut quibus patrum statuta sacerdotali prędicatione anteà in notitiã non venerunt, ita pro nouitate conuersionis ac fidei suę credidimus cõsulendum, vt contracta hucusque huiusmodi coniugia non soluantur, sed in futurum, quod de incęstis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictum est obseruetur, id est, ne quis sibi sub coniugij nomine sociare præsumat relictam Patris, filiam vxoris, relictam fratris, sororem vxoris consobrinam, aut sobrinam, relictam auunculi, vel patrui. Quòd si qui in hoc incæsti adulterio potius quàm coniugio fuerint, sociatiq; diu, se non sequestrauerint, à communione ecclesiastica repellantur. Illud etiam adijciẽdum esse credidimus, vt in episcopi discusione consistant. De his qui in ciuitate sua ac territorio cõsistunt, & tali sunt ordine sociati, vtrum ignoranter ad illicita cõiugia venerint, aut per contumaciam quæ sunt interdicta, præsumpserint, quia sicut his qui per ignorantiam lapsi sunt subuenitur, ita illis quibus prius Patrũ statuta in notitiam venerunt, quique etiam cõtra sacerdotũ interdicta in tali permistiõe versantur, priorũ canonum in omnibus statuta seruentur, vt non prius ad communionẽ recipiantur, quã incæsti adulteriũ, sicut scriptum est, separatione sanauerint, quia in lege domini manifeste legitur. Maledictus qui dormit cũ vxore patris sui, cũ priuigna
Deut. 27. vel vxoris suæ sorore, & reliqua his similia. Quo fit, vt quos Deus maledixit nos nisi emẽdatos benedicere non possumus.

Ca. 8. De Clericis propter patrocinia secularium, officium suum minus implentibus.

Si clerici ministeria suscepta quacunque occasione agere sicut & reliqui detrectant, & excusationem de patrocinijs quoruncunque, ne officiũ impleant, prætendunt, ac sacerdotes suos sub huiusmodi causa æstimant per inobedientiam contemnendos, inter reliquos clericos canonicos, ne ea licentia alij vitientur, nullatenus habeantur, nec ex rebus ecclesiasticis cum canonicis stipendia aut munera vlla percipiant.

Canon. 9. De agris ecclesiæ ab Episcopo inutiliter distractis.

De agellis verò cæterisque facultatibus ecclesiasticis à sacerdotibus non alienãdis, nec per cõtractus inutiles obligandis, priorũ canonũ statuta seruētur, vt nobis per nullos cõtractus res ecclesiasticas alienare aut inutiliter liceat obligare. Ea etiã quæ de rebus ecclesiasticis ab antecessoribus alienata, vel quibuscunque instrumentis inutiliter in dispēdiũ ecclesię obligata noscuntur, & intra tricennaria tēpora repetitio suppetit, quæ acta sunt, suffragante iustitia per publicũ aut clericorũ iudiciũ reuocentur. Quòd si is qui rem ecclesiasticam tenet, admonitus iudiciũ declinarit, quousque aut ad discussionem veniat, aut rem ecclesiasticã restituat, communione priuetur.

Canon. 10. De mancipijs Christianis, quæ in Iudæorum seruitio detinentur.

De mancipijs Christianis quæ in Iudæorum seruitio detinentur, si eis quod Christiana religio vetat, à dominis imponitur, aut si eos de ecclesia excusatos tollant pro culpa quæ remissa est, & affligere aut cædere fortasse præsumpserint, & ad ecclesiã iterato confugerint, nullatenus à sacerdote reddantur, nisi pretium offeratur ac detur, quod mancipia ipsa valere pronunciauerit iuxta taxationē. Christianis quoq; omnibus interdicimus, ne

Iudæorum coniugijs misceantur. Qui si fecerint, vsque ad sequestrationem, quisquis ille est, communione pellatur. Itē, Christianis conuiuia interdicimus Iudæorum, in quibus si fortè fuisse probantur, annuali excommunicationi pro huiusmodi contumacia subiacebunt.

Ca 11. Vt missarum celebritas hora tertia inchoetur.

De missarum celebritate in præcipuis duntaxat solennitatibus, id obseruare debemus, vt hora tertia missarum celebratio in Dei nomine inchoëtur, quo faciliùs intra horas competentes ipso officio expedito, sacerdotes possint ad vespertina officia, id est, in vespertino tempore conuenire: quia sacerdotem vespertinis officijs ad ecclesiam talibus præcipuè diebus nec decet deesse, nec conuenit.

Ca. 12. Quòd id quod clerici beneficia ecclesiæ perceperint, à successore non auferatur.

De munificentijs verò sacerdotum id obseruandum, quòd sicut si quid præsenti tempore à clericis decentibus munificentijs habetur vel possidetur, deinceps à successoribus nullatenus auferatur: ita qui decessorum largitatibus gaudent, officia, & ecclesiæ obedientiam, & affectum sacerdotibus præbeant. De quibus tamen munificentijs quæ præsenti tempore ab his, sicut dictum est, possidentur, si pro oportunitate Episcopo placuerit, quod voluerit commutare sine accedente dispendio, in locis alijs commutetur. De munificentijs verò præsentibus, quas vnusquisque clericus pro sua gratia eorum obsequijs existimat conferenda, sicut in arbitrio dātis est vt tribuere quibus voluerit debeat, ita si inobedientia vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio sit præsentis, vtrum vel qualiter debeat reuocare.

Ca. 13. De clericis qui in oratorijs ordinationē acceperint.

De

De his verò clericorum personis quæ de Ciuitatensis ecclesiæ officio monasterij vel diœcesis, vel basilicis in quibuscunque locis positis, id est, siue in territorijs siue in ipsis ciuitatibus suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit Episcopi, si de eo quod antè de ecclesia habebant, eos aliquid aut nihil exinde habere voluerit, quia vnicuique facultas, suscepti monasterij, diœcesis vel basilicę debet plena ratione sufficere.

Ca. 14. De clericis contumacibus.

Si quis superbia elatus officium suum indignatione quacunque implere noluerit, iuxta statuta priora, à cõmunione retentus, & ab ordine depositus tandiu habeatur, quandiu, sicut scriptum est, pœnitentiæ suppletione satisfecerit præsente Pontifice. Tamen illis regulariter, iuxta charitatem integram, & quæcunq; illis stipendiorum iuxta consuetudinem debẽtur, pro qualitate temporis sunt ministrãda. De quibus si querela procedat, officium agens recurrat ad synodum.

Ca. 15. De clericis iniustè oppreßis à suis Pontificibus.

Si quis clericorum circa se districtionem Episcopi sui putat iniustam, iuxta antiquas constitutiones recurrat ad synodum.

Ca. 16. De clericorum conspiratione per rebellionem in scripturis aut alias factam.

Si qui clericorum, vt nuper in multis locis per superbiam diabolo instigante actum fuisse perpatuit, rebelli authoritate se in vnum, coniuratione intercedente, collegerint, aut sacramenta inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit, nullis excusationibus prę sumptio elabatur, sed res detecta, cùm in synodum ventum fuerit, in præsumptores iuxta personarum & ordinum qualitatem à Pontificibus qui tunc in vnum collecti fuerint,

11. q. 1. Si qui clericorum.

rint, vindicetur: quia ſicut charitas ex prçceptis diuinis corde, non chartulæ conſcriptione, vel coniuratione eſt exhibenda, ita quæ ſupra ſacras admittunt ſcripturas, authoritate & diſtrictione Pótificali ſunt reprimenda.

Canon. 17. De ſacerdotibus eccleſiæ res debitas occupantibus.

Si quis ſacerdos res eccleſiæ debitas vel proprias horrenda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut à poteſtate ex cõpetitione perceperit, ſi eas nó reſtituerit, nullis rebus excuſetur. Sed & ſi agnito iure eccleſiaſtico non ſtatim eccleſiæ vel ſacerdoti reformauerit, vt ipſum ius agnoſcere poſsit, & in iudicium electorum venire diſtulerit, tandiu à cõmunione eccleſiaſtica ſuſpendatur, quandiu reſtitutis rebus, tam eccleſiam quàm ſacerdotem reddat indemnem. Similis etiam de his qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas quolibet ordine aſsignare tardauerint, vel detinere præſumpſerint, diſtrictionis eccleſiaſticæ iuxta priores canones forma ſeruetur. Cui etiam ſententiæ ſubiacebit, quiſquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione ſua eccleſijs dedit, reuocare prçſumpſerit.

De retinẽtibus defũctorum delationes

Canon. 18. Quòd miniſtris eccleſiarum non liceat eccleſiæ res ſine Epiſcopi conſenſu alienare.

12. q. 2. Abbatibus presbyteris

Abbatibus presbyteris, alijſque miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio deditis alienare & obligare abſque permiſſu & ſubſcriptione Epiſcopi nihil liceat. Quod ſi præſumpſerint, degradentur, communione conceſſa. Et quod alienatum vel temere ordinatum eſt, ordinatione epiſcopi reuocetur.

Canon. 19. Quòd pœnitentia non ſit iuuenibus temere credenda.

De pœnitentium conuerſione, vt ne quis bene dictio-

dictionem pœnitentiæ iuuenibus personis credere præsumat. Certè côiugatis, nisi ex cõsensu pari ætate iã plena eam dare nõ audeat. At si quis pœnitentiæ benedictione suscepta ad secularem habitũ militiamq; reuerti præsumpserit, excommunicatione plectatur, viatico concesso ad exitum.

Canon. 20. Ne seruus vel colonus ad honorem promoueatur ante acceptam ingenuitatem.

Vt nullus seruilibus colonarijsque conditionibus obligatus, iuxta statuta sedis Apostolicæ, ad honores ecclesiasticos admittatur, nisi prius aut testamento, aut per tabulas eum legitime constiterit absolutum. Quod si quis Episcoporum eius qui ordinatur conditionem sciens, transgredi per ordinationem indebitam fortasse voluerit, anni spatio missas facere non pręsumat.

Ca. 21. Quod die dominico operari non permittatur.

Quia persuasum est populis die dominico cũ caballis & bobus & vehiculis itinerare non debere, neque vllam rem ad victum præparare, vel ad nitorem domus vel hominis pertinentem, nullatenus exercere (quæ res quia ad Iudæam magis, quàm ad obseruantiam Christianam pertinere probatur) id statuimus, die Dominico quod antè fieri licuit, licere. De opere tamen rurali. i. agricultura vel vinea, vel sectione vel messione, excussione vel ex acto sæpe censuimus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam venientes, orationis gratia vacent. Quòd si inuentus fuerit quis in operibus suprascriptis, quæ interdicta sunt, se exercere, qualiter emendare debeat, non in laici districtione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

Can. 22. Vt ante dominicam orationem expletam de ecclesia nullus discedat.

De missis nullus laicorum antè discedat, quã

Domi-

Dominica dicatur oratio. Et si Episcopus præsens fuerit, eius benedictio expectetur. Sacrificia verò matutina missarum siue vespertinarum ne quis cum armis pertinentibus ad bellorum vsum expetat. Quod qui fecerit, in sacerdotis potestate consistat, qualiter eius districtione debeat castigari.

Ca.23. Quando Iudæis inter Christianos procedere non liceat.

Quia Deo propitio, sub catholicorum Regum dominatione viuimus, Iudęi à die Cœnæ Domini vsque in secundam Sabbati in Pascha, hoc est, ipso quatriduo procedere inter Christianos, neq; Catholicis populis se vllo loco, vel quacunque occasione misceri præsumant.

Ca.24. De hæreticis vel Bonosiacis.

Iudex ciuitatis, vel loci, si hæreticum aut Bonosiacum, vel cuiuslibet alterius hæresis sacerdotem, vel quamcunque personam de Catholicis rebaptizasse cognouerit, quia reges non constat habere catholicos, non statim rebaptizantes adstrinxit, & ad regis fidem propterea distringendos adduxerit, annuali excommunicatione subdatur.

Ca.25. Vt non liceat laicis clericos accusare.

11.q.1.Clericum cuiuslibet. Clericum cuiuslibet ordinis absque Pontificis sui permissu nullus præsumat ad secularem iudicem attrahere. Nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

Ca. 26. Quid de Episcopis qui suprascripta obseruare distulerint.

Quo circa hac quæ inspirante Deo communi consensu placuerũt, si quis Antistitum, vel eorum quos Spiritus Dei esse voluerit successores, relicta obseruationis integritate, custodire & implere neglexerit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurum esse cognoscat, quia & Canones

suos

ſuos nec figurare quenquam nec diſsimulare, id eſt præterire permittitur.

Finiunt canones Aurelianeñ. ſynodi.

SANCTI QVINTIANI EPIſcopi Eſculani ad Petrũ Antiochenũ fides.

Omnis qui dicit vnam naturã Dei verbi & carnis, & non duas vnitas indiuiſaſq;, damnetur. *Fides à S. Quintiano epiſcopo expoſita.*

Si quis confundit duas Chriſti naturas, dicens Deum paſſum carne, ſecundùm Apoſtolum damnetur.

Si quis impaſsibilem, immortalem Deum verbum dicit cõuerſum in paſsione ac morte, & non hæc reddit eius carni, damnetur.

Si quis vocem triſagiam, id eſt, ter ſanctam dicit propter nos crucifixam, & non Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum, damnetur.

Si quis poſt vocem ter ſanctam dicit Deum crucifixum propter nos, & non potius vnum filium, cui in medio ter ſanctæ vocis hymnus dicitur, damnetur.

Si quis hominem dicit qui pro nobis crucifixus eſt, ſiue Deum, diuidendo naturas, & non eas copulando in crucifixione eius, damnetur.

Si quis dicit duas perſonas ſeu ſubſiſtentias, & non potius duas naturas in vnam perſonam, & vnã ſubſiſtentiã in vnũ concurrentes, damnetur.

Si quis Deum hominem, & non magis Deum & hominem dicit, damnetur.

Si quis dicit creatum patris Verbum, & non magis eius carnem, damnetur.

Si quis dicit conſubſtantialẽ carnem Domini Deo patri, & non potius Deum verbũ, damnetur.

Si quis dicit ſine mente & ſine anima Domi-

num noſtrum Ieſum Chriſtum,& pro ea habuiſſe diuinitatem,& quia ex hoc dicendum paſſum carne Deum verbum,& non magis mente cum anima rationali inhumanatum Deum verbũ & impaſsibilem dicendo eundem diuinitate, humanitate verò paſsibilem,damnetur.

Si quis quaternitatem introducit in triſagio, apponens poſt Trinitatem Chriſtum crucifixum, anathema ſit.

Si quis vnum filium ſecat in dualitatem filiorũ anathema ſit.

Si quis Dei verbum & carnem dicit vnam naturam,ignorans naturarum differentiam,anathema ſit.

Si quis confundit Trinitatem, eundem dicens eſſe patrem & filium & Spiritum ſanctum,anathema ſit.

Si quis diſtinguit vnam eſſentiam Trinitatis in duas, anathema ſit.

Si quis diuinã naturã filij cõfundit paſsionibus carnis eius,& nõ cõfitetur cũ ſpiritu impaſsibilem,carne verò paſſum,anathema ſit.

Si quis dicit Deum paſsibilitatem aut mortem guſtaſſe,tanquam ad hæc cum bona voluntate veniſſe,cum conuerſus eſſet, & non confitetur eum tanquam Deum non fuiſſe ſub damnatione mortis,mortem verò mortificaſſe per carnem ſuã mortalem,quam aſſumpſit,anathema ſit.

Credimus enim,quia vita eſt ,& non recedit in mortem. Tu autem cognoſce, & abſcinde in quibus inique locutus es. Tamen ſit & eſt Dei gratia cùm his qui rectè prædicant verbum Veritatis.

CON-

CONCILIVM AVERNENse circa tempora Vigilij Papæ. Apud ecclesiam Auernen. cùm in Dei nomine cõgregante S. Spiritu conscientiæ domino gloriosissimo, proquo Rege Theodeberto, in Auernã vrbem sancta Synodus conueniſſet, ibique in ecclesia (ex more) Patres consediſſent, inspectisque canonibus, id eis rationabile visum est, vt quanuis ecclesiasticæ regulæ penè omnia comprehendant, quædam tamen vel adderentur noua, vel repeterentur antiqua. *Concilium Auernum*

Canon. 1.

In primis placuit, vt quoties secundùm statuta Patrum, sancta synodus congregaretur, nullus episcopus aliquã prius causam ſuggerere audeat, quã ea quæ ad emendationẽ vitæ, ad serenitatem regulæ, ad animæ remedium pertinent, finiantur. *In Decre. Iuonis lib. 4.*

Canon. 2.

Placuit etiam vt sacrum quis Pontificij honorẽ non votis quærat, sed meritis, nec diuinũ videatur munus comparare rebus, sed moribus, atque eminentissimæ dignitatis apicem omnium conſcendat electione, non paucorũ fauore. Sit in eligendis sacerdotibus cura præcipua, quia irreprehensibiles esse cõuenit, quos præesse necesse est corrigendis. *Qualiter sit eligẽdus Pontifex.*

Canon. 3.

De opertorio dominici corporis, seu palla altaris, nunquã sacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur obtegatur, quia sacro velamine vsibus suis reddito, dum honorâtur corpora, altaria polluuntur. *Canon. 4.*

Ne ad nuptiarum ornatum ministeria diuina

præstentur,&c. *Ca. 5.*

Ne Iudæi Christianis populis iudices præponantur. *Ca. 6.*

Episcopus, presbyter atque Diaconus tam sancta conscientia resplendeant, vt effugiant probitate actuum maledicorum obloquia, & testimonium in se diuinum implere contendant, quo dominus ait: Sic luceat lux vestra.&c. *Math. 5*

Ca. 7.

Vt presbyteri plæbes suas admoneant quod hospitales sint. *Ca. 8.*

Quod licitum sit Episcopum cum consilio cleri de thesauro ecclesiæ pauperibus eiusdem ecclesiæ secundùm canonum instituta iuxta quod indiguerint erogare.

Decreta Pelagij Papæ.

a.d. 552 Pelagius pon. 60

Pelagius Romanus, sedit annos 11. menses 10. dies 18. Hic cano preces ecclesiast. quotidie perorandas instituit, & defunctorum suffragia approbauit. Hæreticos seculari potestate coërcendos indulsit.

Concilium Aurelianen. 4

AVRELIANENSE CONcilium quartum, circa tempora Pelagij papæ primi, & est prouinciale tempore Chil. Regis. Cùm in Aurelianensem vrbem vnanimiter in Christi nomine adfuissent sacerdotes, & de his quæ ad sacrum propositum pertinent, vel quæ secundùm ecclesiasticam ordinationem regulari conueniunt disciplinæ (Deo medio) tractata recepissent, placuit vt definita secundum antiquam consuetudinem inuiolata monstrentur. Et quo firmius statuta seruentur, cum consensu omnium docet adnotata subscriptio.

Ca. 1.

Ca.1. De festiuitate Paschali celebranda.

Placuit vt sanctum Pascha secundùm laterculum Victori, ab omnibus sacerdotibus vno tempore celebretur. Quæ festiuitas annis singulis ab Episcopo, Epiphaniarum die in ecclesijs denuncietur. De qua solem. quoties aliquid dubitatur, inquisita vel agnita per Metropolitanos à sede Apostolica sacra constitutio teneatur.

Ca.2. Vt quadragesima æqualiter teneatur.

Hoc etiam decernimus obseruandum, vt 40. ab omnibus ecclesijs æqualiter teneatur. Neque 50. aut 60. ante Pascha quilibet sacerdos præsumat indicere. Sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam soluat quadragesimæ ieiunia nisi tantum die dominico prandeat. Quod fieri spiritualiter patrum statuta sanxerũt. Si quis hanc regulam irruperit, tanquam transgressor disciplinæ à sacerdote censeatur.

Ca.3. Vt primates ciuitatis Pascha in ciuitate celebrent.

Quisquis de prioribus ciuibus Pascha extra ciuitatem tenere voluerit, sciat sibi à cuncta synodo esse prohibitum. Sed principales festiuitates sub præsentia Episcopi teneant, vbi sanctum decet tenere conuentum. Tamen si aliquis certa necessitate astringatur, vt hoc implere non possit, ab Episcopo postulet commeatum. Quod si postulare despexerit, & eundem locum idem in festiuitate præsentibus tenere voluerit, suspendatur.

Ca. 4. De ordinatione Episcopi.

Id etiam regulare esse perspeximus decernendum, vt Episcopus in ciuitate in qua decreto eligitur ordinandus, in sua ecclesia, cui profuturus est, constituatur, &c.

Ca. 5. Quòd clerici canonum statuta ab Episcopis percipiant.

Parochiani clerici à Pontificibus suis necessaria sibi statuta canonum legenda percipiant, ne ipsi vel populi, quę pro salute eorum decreta sunt, excusent postmodum ignorasse.

Canon. 6. De oratorijs & clericis in illis seruire debentibus.

Vt in oratorijs domini clericorũ nemo contra votum episcopi, ad quẽ territorij ipsius priuilegiũ noscitur pertinere, peregrinos clericos intromittat, nisi forsitan quos probatos ibidem districtio Pontificis obseruare præcepit.

Can. 7. De alienatis à sacerdote cuiuslibet ecclesiæ.

Vt episcopus qui de facultate propria ecclesiæ nihil relinquit, de ecclesiæ facultate. i. si aliter quã canones eloquũtur, obligauerit, vendiderit, aut distraxerit, ad ecclesiam reuocetur, &c.

Canon. 8. De indignis ad sacerdotium promotis.

Si quis episcoporum sciens, aut bigamũ, aut inter nuptæ maritum, ad offic. Leuit. digni. siue presbyterij contra ius cano. promouere præsumpserit sciat se vnius anni spatio ab omni officio sacerdotij esse suspensum. Qui si forte sententiæ subiacere contempserit, à communione eius vsque in aliam synodum se fraternitas vniuersa suspendat, illi verò qui illicite promoti sunt, degradentur.

Can. 9. De non distrahendis his quæ ecclesijs sunt collata.

Si quid abbatibus, aut sacris monasterijs, aut parochijs pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in sua proprietate hoc abbates aut Presbyteri minime reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacunque occasione. Quibus si fuerit necessarium vt statuta conuellent, non aliter valeat, nisi fuerit sui Episcopi subscriptione firmatum.

Ca.10. De his quæ Episcopus ecclesiæ dederit.

Quæcunque ecclesijs à Pontificibus sub competenti ac iusto documento fuerint derelicta, ab hęredibus legitimis dignum est vt pro Dei contemplatione seruentur.

Ca.11. De his qui post baptismum dæmonibus oblata sumunt.

Si quis post acceptum baptismi sacramentũ ad immolata dæmonibus sumẽda, tanquã ad vomitũ reuertitur, si cõmonitus à sacerdote se corrigere ex hac præuaricatione noluerit, à communiõe catholica pro emendatione sacrilegij suspendatur.

Can.12. Quòd Christianus in pecudes non iuret.

Si quis Christianus, vt est Gentilium consuetudo, apud cuiuscunque feræ vel pecudis extra inuocatis insuper nominibus Paganorum fortasse iurauerit, si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, à consortio fidelium, vel ecclesiæ communione pellatur.

Can.13. Quod ecclesia præiudicium non patiatur ex alienatione bonorum per clericos.

Vt quicunque clericus aliquid de iure ecclesiastico, seu verbo seu per scripturam acceperit ad vtendum, & postmodum alienare quacunque occasione voluerit, non valebit, quia secundùm canonum instituta proprietatem ecclesiæ nõ violat in alios quælibet longa possesio. Sed in Pontificis potestate consistat, qualiter pro conseruando iure ecclesiastico rem possessam inter clericos debeat communicare.

Can.14. Quod ecclesiæ collatum est, nec à collatore nec ab illius hæredibus repeti debet.

Quicunque pro deuotione sua oblationis studio aliquid in campellis, vel in vineolis, etiã absque scriptura probatur ecclesiæ contulisse, si post

modum ipſe vel hæredes eius quacunque occaſione auferre à iure hoc eccleſiæ, vel alienare voluerint, quoaduſque à tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, à communione eccleſiaſtica ſuſpendantur.

Ca.15. De mancipijs propter ſpem coniugij ad eccleſiam confugientibus.

Quæcunque mancipia ſub ſpe coniugij ad eccleſiæ confugerint ſepta, vt per hoc credant poſſe fieri coniugia, minimè eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio à clericis defenſetur, quia probatum eſt, vt ſine legitima traditione coniuncti pro religionis ordine ſtatuto tempore ab eccleſiæ communione ſuſpendantur, ne in ſanctis locis talis coitus miſceatur. De qua re decernimus, vt parentibus aut proprijs dominis (prout ratio poſcit) perſonarum accepta fide reſtituti, ſub ſeparatione promiſſioni reddantur. Poſtmodum tamen à parentibus atq; dominis conceſſa libertate, ſi voluerint eos, propria voluntate coniungant.

Ca. 16. De homicidio voluntario.

Quiſquis homicidium voluntate commiſerit, ita vt occidere audeat innocentem, ſi à principibus aut à parentibus quacunque re ſe reddiderit abſolutum, modus pœnitentię diſtringendæ in ſacerdotis poteſtate conſiſtat.

Ca.17. De mulieribus in adulterio cum clericis deprehenſis.

Si quæ mulieres fuerint prolapſæ in adulteriũ cum clericis, diſtrictione adhibita, mulieres ipſæ, prout ſacerdoti viſum fuerit, diſtrictioni ſubiaceant, & à ciuitatibus, vt ſacerdos præceperit propellantur.

Ca.18. De mancipijs Chriſtianis ſeruientibus Iudæis.

Cum prioribus canonibus fuerit definitum, vt de mancipijs Chriſtianis quæ apud Iudæos ſunt,

ſi ad

ſi ad eccleſiam confugerint,& redimi ſe poſtulaue rint,etiam ſi ad quoſcunque Chriſtianos refugerint,& ſeruire Iudæis noluerint, taxato & oblato à fidelibus iuſto pretio ab eorum dominio liberen tur. Itidem ſtatuimus, vt tam iuſta conſtitutio ab omnibus catholicis obſeruetur.

Canon.19. De Iudæis qui aduenam vel Chriſtianum ad Iudaicam ſuperſtitionem ſeduxerint.

Hoc etiam decernimus obſeruãdum, vt ſi quicunque Iudæus proſelytum (qui aduena dicitur) Iudæum facere præſumpſerit, aut Chriſtianum factum ad Iudaicam ſuperſtitionem adducere, vel ſi Iudæus Chriſtianam ancillam ſuam, ſibi crediderit ſociandam, vel de parentibus Chriſtianis natũ, Iudæum ſub promiſsione fecerit, libertatis mancipiorum amiſsione mulctetur. Ille verò qui de Chriſtianis natus Iudæus factus eſt, ſi ſub conditione fuerit manumiſſus, vt in ritu Iudaico permanens habeat libertatem, talis conditio non valebit: quia iniuſtum eſt, vt ei libertas maneat, qui de Chriſtianis parentibus veniens, Iudaicis vult cultibus adhærere.

Canon.20. De exiſtentibus genere ſeruilibus perſonis.

De genere ſeruili id decreuimus obſeruandum vt deſcendens inde poſteritas vbicunque, quanuis poſt longa ſpatia temporum reperiatur in loco, cui authores eius cõſtat fuiſſe depoſitos ſtudio ſacerdotis, in ea quę cõſtituta eſt à deuotis conditione permaneat. Cui præcepto ſi quis ſeculariũ humanæ cupiditatis impulſu crediderit obuiandũ, quouſque ſe corrigat, ab eccleſia ſuſpendatur.

Canon.21. De facientibus in agro ſuo oratorium.

Si quis in agro ſuo aut habet, aut poſtulat habere diœceſim, primũ & terras ei diſponat ſuffi-

cienter,& clericos qui ibidē sua officia impleant, vt sacratis locis reuerentia condigna tribuatur.

Canon.22.De agellis sacerdotum.

Quisquis agellum ecclesiæ in die vitæ suæ à quocūque sacerdote cui potestas est,acceperit pos sidēdū,quæcūq; ibi profecerint, alienādi nullam habeat potestatem,nec ibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vindicandum.

Can.23.De substituendo Antistite.

De substituendo Antistite,si fortassis mora ex titerit,& voluntate decessoris antè fuerit res subarrata,quam successor accedit ecclesiæ, non impediat successorem. Si quispiam clericorum aliquid de facultate illa præsumpserit, in potestate sit aduenientis Episcopi, vtrum sua debeat voluntate adire,an reijcere decessori,nec ecclesię in obiecto veniant tempora legibus cōstituta, dum non exti tit persona quæ de vtilitate ecclesiæ cogitaret.

Canon.24.

Si quis Episcopus alterius ecclesiæ clerico de facultatibus suæ ecclesię aliquid sub titulo quocū que donauerit,post eius obitum qui acceperit ad ecclesiæ ius de cuius facultate discesserat, reuertatur,quia iniquum est vt sub hac specie damnum ecclesia,quæ multis subuenit patiatur.

Can.25.Vt quæ statuta sunt obseruentur.

Quapropter(auxiliante domino)quæ synodus sancta constituit,decernimus vt à cūctis fratribus hæc definitio sancta conseruetur.

Finiunt Canones synodi Aurelianensis quartæ.

Turonica Synodus II.Prooemium.

TVRONICA SECVNDA *synodus circa tempora Pelagij Papæ primi, est prouincialis.*

Ec-

Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragiũ cõgregatio sacerdotum, nec aliud erit suæ solicitudinis, tam peculiare cõscribere, quam quod ad fundamentum religionis proficere recognouerit, operari nõ cesset, vt cũ pastoralis cautela propagatur in ouilis custodia, paucorũ veneranda decreta sint salutis publicę documenta. Et quoniã quod omitti nõ decet, oportet implere, præsertim cum cuius animarum intellectualium, de quibus Deo cura est forma processit, eius traditionis lex ad Pontifices manauit, necesse est vigilantissime prouidere, repulso torpore, vt quicquid ab antiquis patribus statutũ de tramite canonico, quarũdam personarũ temeritate cernitur imminutũ, reuocandũ est in statum pristinum, vt possint male admissa corrigi, & non admittenda damnari. Magna est enim in ipsa seueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam vbi insana libertas generat vulnera, sacerdotalis districtio dat medelam.

Quapropter, Christo auspice, in Turonica ciuitate cõcilio concordante, iuxta conniuentiam gloriosissimi domini Arithberti Regis annuentis coadunati pro pace & instructione ecclesiæ, opportunum credidimus, subter adnexa decreta conficere, & subscriptionibus proprijs roborare, vt retundantur noxia, propagentur optata, ne taciturnitate silentij vitiosorum criminũ nutriri videretur licentia, non abscindi, & quæ opportuna erãt pro qualitate temporis adijci, non paterentur negligi, sed procurentur impleri. *Nota.*

Can.1.

Ideo placuit propter cœleste illud mandatum: Pacem meam do vobis, &cæt. vt Pontificalis affectus inter consacerdotes inuiolabiliter conseruetur. Verum si pro peccatis (vt assolet) ex causa liuor emerserit, vt pendente certamine sibi inuicẽ recõciliari nõ possit, electis ab vtraque parte fra- *Ioan.14.* *De pace sacerdotali*

tri-

tribus.i.presbyteris, præponderante dulcedine li tis iacula finiant, & vota pacis acquirant.

Can.2.

Vt corpus domini in altari, non in armario, sed sub crucis titulo componatur.

Canon.3. Ne laici in ecclesia clericis misceantur.

Vt laicis secus altare in quo sancta mysteria celebrantur, inter clericos tã ad vigilias quã ad missas stare pœnitus non præsumant, sed pars illa quę à cancellis versus altare diuiditur, choris tantum psallentium pateat clericorum. Ad orandum & communicãdum laicis, & fœminis (sicut mos est) pateant sancta sanctorum.

Canon.4.

De pastu pauperum propriorũ. Vt vnaquæque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat secundùm vires, vt tam vicini Presbyteri quàm ciues omnes suum pauperem pascant, quo fiet vt ipsi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.

Canon.5.

De epistolis dandis. Vt nullus clericorum vel laicorum præter episcopum epistola facere prȩsumat.

Canon.6.

De remotione abbatum. Vt Episcopus nec abbatem nec Archipresbyterum, sine omnium suorum compresbyterorum & abbatum cõsilio de loco suo præsumat eijcere, neque per prȩmium alium ordinari, nisi facto concilio tam abbatum quàm Presbyterorũ suorum. Cum autem negligentia eijcitur, cũ omniũ presbyterorum consilio refutetur.

Can.7. Ne clericus familiaritate extranearum mulierum vtatur.

Vitãda familiaritas mulierum De familiaritatibus mulierum licet crebrius sit in canonibus replicatum, attamen necesse est vt sicut secta virgulta quæ male pullularunt, rursus

fidei

fidei falce succidantur, atqui etiá radicitus eruantur, nullus deinceps clericorum pro occasione necessitatis faciendæ vestis, aut causa ordinandę domus extraneam mulierem in domo sua habere pręsumat. Et cum iubeamur victum aut vestitum artificiolo quærere, & manibus proprijs laborare, quid opus est in domo serpentem includere pro veste, quæ multiformem vestem non propterea deponit vt nudetur, sed vt se gratiorem dum remouetur, ostendat?

Canon. 8.

✠Episcopus coniugem vt sororem habeat, & ita sancta gubernatione gubernet domum omnem tam ecclesiasticam quàm propriam, vt nulla de eo suspicio quaqua ratione consurgat. Et licet (Deo propitio) clericorum suorum testimonio viuat, quia cum illo tam in cella quam vbicunq; fuerit, secum habitent, eumq́; sequantur & Presbyteri & diaconi, vel deinceps clericorum turba iuniorum (Deo adiutore) conuersentur, sic tamen propter zelotem Deum nostrum tam longè absint, mansionis propinquitate diuisi, vt nec hi qui ad spem recuperandam Clericorum seruitute nutriuntur, famularum propinqua contagione polluantur.

Episcopus in domo, ac alias habere debet suæ bonæ cōuersationis testes.

✠Intellige hunc Canonem iuxta vsum Orientalis ecclesiæ, in qua coniugatus promouebatur ad sacerdotiū. *Censura.*

Canon. 9.

Episcopum Episcopam non habentem, nulla sequatur turba mulierum, licet saluetur vir per mulierem fidelem, sicut & mulier per virum fidelem vt Apostolus ait. Nam vbi talis custodia necessaria non est, quid est necesse vt miseria prosequatur vnde fama consurgat? Habeant ministri ecclesiæ, vtique clerici qui Episcopo seruiunt, & cū custodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequen-

Episcopum mulieres prosequi nō debent.
1. Cor. 7

frequentia cohabitationis eijcere.

Canon.10.

Duo clerici, aut duo monachi in vno stratu recumbere nō debent.

Et ne occasio famam laceret honestatis, quia aliqui laici, dum diuersa perpetrant adulteria, hoc quod de se sciunt, in alijs suspicantur, sicut ait Seneca pessimum in eo vitium esse qui in id quo insanit, cęteros putat furere. Vt ergo ipsis putandi, aut certè æstimandi locus amputetur, nullus sacerdotū aut monachorū colligere alium in lecto suo præsumat. Neque liceat monachis cellas habere communes, vbi aut bini maneant, aut singulares reponi possint, sed schola labore communi construatur, vbi omnes iaceant, aut Abbate aut Præposito imminente, vt dum duo vel tres vicissim & legunt & excubant, alij consolentur, vt non solum sit custodia corporum, sed & surgat pro lectiōe assidua profectus animarum.

Canon.11.

Monachus cōiugio nō copuletur.

Si qui in monasterio conuersi sunt, aut conuerti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi, nec (quod absit) vllus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam sicut suprà dictum est, si vxorē duxerit, excommunicetur, & de vxoris malę societatis consortio, etiā iudicis auxilio separetur. Quòd si iudex ad hoc solatium dare noluerit, excommunicetur. Qui infelix monachus tali coniunctione fœdatus, si per cuiuscunque patrocinium se conatus fuerit defensare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eum exceperit ad defensandū, ab ecclesia segregentur donec reuertatur ad septa monasterij, & indictam ab abbate quandiu præceptum ei fuerit agat pœnitentiam.

Mulier sola monasterium non adeat.

Canon.12.

Mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. Si abbas in hac parte, aut præpositus

tus negligens apparuerit: qui eam viderit, & non statim eiecerit, excommunicetur.

Canon. 13.

De ieiunijs verò antiqua à monachis instituta seruentur, vt de Pascha vsque ad quinquagesimã, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prandium prçparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exacte ieiunent. Postea vsque ad Calend. Augusti ter in septimana ieiunent, secunda & 4. & sexta die, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ sanctorum sunt, prandium habeant. In Septẽbri toto & Nouẽbri (sicut prius dictum est) ter in septimana. De Decẽbri vsque ad Natalẽ domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalẽ domini & Epiphaniã omni die festiuitates sunt, itemq́ue prãdebũt. Excipitur triduũ illud quo ad Calcandã Gẽtiliũ consuetudinem Patres nostri statuerunt priuatas in Calen. Ianuarij fieri Litanias, vt in ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Calendis circuncisionis Missa (Deo propitio) celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad quadragesimam ter in septimana ieiunent.

De obseruatione ieiuniorum.

Canon. 14.

Itemq́; pro reuerentia domini Martini, vel cultu ac virtute, id statuimus obseruandum, vt tam in ipsa basilica sancta, quàm in Ecclesijs nostris, iste psallendi ordo seruetur. Vt in diebus æstiuis ad matutinũ sex Antiphonæ binis psalmis explicẽtur. Toto Augusto manicationes fiant, quia festiuitates sunt, & Missæ Septẽbri septem Antiphonę explicẽtur binis psalmis. Octobri octoternis psalmis. Nouẽbri, nouẽ ternis Psalmis, Decẽbri, decẽ ternis psalmis. Ianuario & Februario itidem vsque ad Pascha. Sed vt posibilitas habet, qui facit amplius pro se, & qui minus (vt potuerit) supereſt,

De obseruatione psallendi.

pereſt,vt vel duodecim Pſalmi expediãtur ad matutinum,quia patrum ſtatuta præceperunt, vt ad ſextam ſex Pſalmi dicantur cum Alleluya, & ad duodecimam duodecim, itemq́ue cum Alleluya, quod etiam (Angelo oſtendente) didicerunt. Si ad duodecimam duodecim Pſalmi, cur ad matutinũ non itemq́ue vel duodecim explicentur? Quicunque minus quam duodecim Pſalmos ad matutinũ dixerit, ieiunet vſque ad veſperam, panem cum aqua manducet, & non illi ſit altera in illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempſerit, vna hebdomada panem cum aqua mãducet, & ieiunet omni die vſque ad veſperum.

Canon. 15.

Archipreſbyteri coniugati ſine teſtimonio clericorum dormire nõ debent.

Archipresbyteri verò vicani, & diaconi, & ſub diaconi, non quidem omnes, ſed plures in hac ſuſpicione tenentur à populo, quod cum coniugibus ſuis maneant. Pro qua re hoc placuit obſeruari, vt quotieſcunque Archipresbyter, ſeu in vico mãſerit, ſeu ad villam ſuam ambulauerit, vnus lectorum canonicorũ ſuorum, aut certus aliquis de numero clericorum cũ illo ambulet, & in cella vbi ille iacet, lectum habeat pro teſtimonio.

Conon. 16.

De Calẽd. Ianuarij.

Enimuero quoniam cognouimus nonnullos inueniri ſequipedas erroris antiqui, qui Calend. Ianuarij colunt, cùm Ianus homo Gentilis fuerit rex quidam, ſed Deus eſſe non potuit. Quiſquis ergo vnum Deum patrem regnantem cum filio & Spiritu ſancto credit, certè hic non poteſt integer Chriſtianus dici, quia aliqua de gentilitate cuſtodit. Sunt etiam qui in feſtiuitate cathedræ domini Petri apoſtoli cibos mortuis offerunt, & poſt miſſas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium reuertuntur errores, & poſt corpus domini ſacratas dæmoni eſcas accipiunt. Conteſtamur illam

De cathedra ſancti Petri.

lam solicitudinem tam pastores quã Presbyteros gerere, vt quemcunque in hac fatuitate persistere viderint, vel (nescio) ad petras, aut arbores, aut ad fontes designata loca Gentilium perpetrare quæ ad ecclesiæ rationem non pertinent, eos ab ecclesia sancta authoritate repellant, nec participare sancto altario permittant, qui Gentilium obseruationes custodiunt. Quid enim dæmonibus cũ Christo commune, cum magis sumendo cibum delicta videatur addere, quàm purgare?

Canon. 17.

De hymnis recipiendis.

Et licet Ambrosianos habeamus hymnos in canone, tamen quoniam reliquorum sunt aliqui qui digni sunt forma, cantare volumus libenter, & amplecti eos, præter ea quorum auctorum nomina non fuerint in limine prænotata, quoniam quę fidem constituerũt, dicendi rationi nõ obstãt.

Can. 18. De peruasoribus rerum ecclesiasticarum.

Iste canon habetur in Parisiensi synodo prima in primo cap.

Placet itaque, ac omnibus nobis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis ecclesijs contulisse probantur, quòd à diuersis Deũ minus timentibus, eatenus mortifera calliditate tęnetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinã, nec intueri corde possunt diem iudicij, dũ nimiæ cupiditatis delectantur ardore. Quicunque ergo immemor interitus sui, res ecclesijs delegatas iniustè posſidens præsumpserit retinere, & veritate comperta, res Dei seruis suis dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesijs segregatus, à sancta cõmunione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare Domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas & audet rapere, & iniuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim paupe-

rum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerunt. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, vt vindictam admonitio manifestam præcedat, vt res vsurpatas si iniustè quis tulerit, adhibita æquitate restituat. Quòd si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat: neq; quisquā per interregna res Dei defensare nitatur, quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit.

Canon.19. De iudicibus qui pauperes opprimunt.

Vt iudices aut potentes qui pauperes opprimūt si cōmoniti à Pōtifice suo se nō emēdauerint, excommunicentur.

Canon.20.

Sacerdotium per pecuniam acquiri non debet.

Cauta enim est in salute prouisio ad effugiendā culpam delicti, aditum delinquendi repellere. Nullus episcoporum de ordinationibus clericorum pręmia præsumat exigere, quia non sacrilegium, sed hæreticum est (sicut in dogmatibus ecclesiasticis habetur insertum) ad ordinandū clericum per ambitionem, ad imaginem Simonis Magi, pecuniam offerre sacerdoti, quia dicitur, Gratis accepistis, gratis date. Et cum talis sit qui gratiam Dei à sacerdote æstimat pretio comparari, qualis ille qui vendit, vterque vsque ad synodum ab ecclesia segregetur.

Acto.8. Mat.10

Finiunt canones secundę Synodi Turonen.

An.d.552. Concilium Parisien.1.

PARISIENSE CONCILIUM primum circa tempora Pelagij papæ primi, estque prouinciale.

Coniuncti in vnum (Christo opitulante) Parisijs pro vtilitatibus ecclesiarum, vnde non leuiter rationem sumus quandoque reddituri, in-

inquantum diuina pietas virtutem dare dignata est, tentauimus salubri consideratione prospicere, ne dum periculosa abusione ordinatio superna negligitur, in nobis aliorum crimina vindicentur.

Canon. I.

Itaque placet, ac omnibus nobis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui, &c.

In isto ca. agitur contra raptores & iniustos possessores rerum ecclesiasticarum, est idem quod habetur in secunda synodo Turon. ca. 18.

Canon. 2.

Et quia Episcoporum res proprie Ecclesiarum res esse nōscuntur, si in eorum facultatibus simili fuerit facultate grassatum, peruersores rerum memoratarum, canonum districtione feriantur, vt dum vindicta corrigit, qui moribus proprijs, ac nulla conscientiæ castigatione corripitur, saltem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res confiscare aut corrūpere, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit. *Res Episcopi confiscare præsumat nemo.*

Canon. 3.

Et quia exempla boni operis à pontificibus debent primùm, Christo opitulante, procedere: nullus Episcopus res competat alienas, aut si competitas aut à se aut ab antecessore suo fortè quis possedit, domino proprietatis possessionem propriam absque præiudicio liberalitatis regiæ, integra reformidatione restituat, vt quia Deus dona reprobat iniquorum, non ad iudicium suum Ecclesiæ res exteras derelinquat. *Episcopus alterius episcopi res nō cōpetat.*

Canon. 4.

Sacrarum etiam virginum, neque per raptum neque per competitiones aliquas quisquā cōiugia sortiatur. Similiter de earum cōiunctionibus abstinendum, & hi qui eas rapere aut competere voluerint, à cōmuniōe sunt remouendi, quæ vestium *De sanctimonialiū raptarum indecenti copula.*

commutatione, tam viduæ quàm puellæ religionem pœnitentium, aut virginitatem publica declaratione fuerint professæ. Quòd si contradicta quis venerit, & sacerdotem suum audire neglexerit, & in præsenti à communione catholicæ ecclesiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriatur.

Canon. 5.

Excõmunicatus ab alijs colligi non debet.

Et quia vniuersis sacerdotibus ita conuenit vt si quis de eis pro contemptu canonum, aut peruersione legum ecclesiasticarum à communione ecclesiæ aliquem fortasse suspenderit, à nullo penitus Episcopo recipi præsumatur. Quod si factum fuerit, is qui eum contra indicta receperit, & à fratrum suorum erit concordia separatus, & æterni iudicis in futurum, vt confidimus, iracundiam sustinebit.

Canon. 6.

De ordinatione Episcoporum.

Et quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur, placuit vt iuxta antiquam consuetudinem canonum decreta seruentur. Nullus ciuibus inuitis ordinetur Episcopus, nisi quem populi & clericorum electio plenissima quæsierit voluntate, non principis imperio, neque per quamlibet conditionem cõtra Metropolis voluntatem Episcoporum cõprouincialium ingeratur. Quòd si per ordinationem regiam honoris sui culmen peruadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, à comprouincialibus loci ipsius Episcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebite assumptum agnoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra indicta præsumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus. Nam de actis ordinationibus Pontificum ita conuenit, vt coniuncti Metropolitanus cum suis comprouincia-

uincialibus Episcopis, vel quos vicinos Episcopos eligere voluerint, in loco vbi conuenerit, iuxta antiqua statuta canonum, omnia communi consilio & sententia decernantur.

Canon. 7.

De degeneribus seruis qui sepulchris defunctorum pro qualitate ipsius ministerij deputãtur, hoc placuit obseruari, vt sub qua ab actoribus fuerint conditione dimissi, & siue hęredibus, siue ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat conseruari. Quòd si ecclesia eos de fisci defunctiõibus in omni parte defenderit, tam illi quàm posteri eorum ecclesiæ defensione in omnibus potiantur, & occursum impendant. Et quia huic definitioni coniuncti fratrum interesse minime potuerunt, hoc omnis congregatio sacerdotum (Christo propitiante) decreuit, vt constitutio præsens à quantis oblata fuerit, subscriptionibus tamen eorũ debeat probari, quatenus in hoc quod ab vniuersis obseruandum est, vniuersitas debeat consentire. *De ministerio seruorum degenerum.*

Finiunt Canones Pariensis synodi. 1.

CONCILIVM AVRELIANENSE quintum, circa tempora Pelagij primi Papę celebratum est.

Concilium 5 Aurelianense.

Ad diuinam gratiam referendum est, cum vota principum concordant animis sacerdotum: vt dum fit Pontificale Concilium, normam viuendi teneat recapitulatio antiqua Canonum, vt locus & tempus, quia est in quibuscunque titulis veteribus adhærens noua constitutio sanctionum. Igitur clementissimus princeps triumphorum titulis inuictissimus dominus Childebertus, cum pro amore sacræ fidei studio religionis in Aurelianen- *Præfatio.*

 sium

sium vrbem congregasset in vnum dominos sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod sacrũ est, & quod pro Ecclesiastico ordine authoritate promoueretur pastorali, & quod aduenietibus sit norma, & præsentibus sit disciplina, atque conueniens à præsenti tẽpore in posterũ custodiri (præstante Deo) signanter est titulis prænotatum.

Canon. 1.

Dogmata Eutychetis & Nestorij damnantur.

Primùm itaq; nefarias sectas Eutychetis & Nestorij, quas sedes Apostolica sancta condemnat, similiter & nos easdẽ cũ suis authoribus & sectatoribus execrãtes, præsentis cõstitutionis vigore anathematizamus atq; dãnamus, Apostolicũ fidei ordinem in Christi nomine prædicantes.

Canon. 2.

Nullus pro leuibus causis à communionẽ suspẽdi debet

Nullus sacerdotũ, quenquã rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis à communione suspẽdat, præter eas culpas pro quibus antiqui patres ab Ecclesia arceri iusserunt committentes.

Canon. 3.

Nulli liceat episcopatum pretio comparare.

Vt nullum episcopatum per præmia, aut cõparatione liceat adipisci, sed voluntate Regis iuxta electionem cleri ac plæbis (sicut in antiquis canonibus continetur scriptum) consensu cleri ac plæbis à Metropolitano, vel quem vice sua permiserit, cum comprouincialibus Pontifex consecretur.

Canon. 4.

Nullus inuitis ordinari debet Episcopus.

Item, iuxta quod antiqui canones decreuerunt, nullus inuitis detur episcopus, sed nec per oppressionẽ potentiũ personarũ ad consensum faciendũ ciues, aut clerici, quod dici nefas est, inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse Episcopus qui magis per violentiam quã per decretum legitimum ordinatur, ab indepto Pontificatus honore in perpetuum deponatur.

Canon. 5.

Nulli viuenti Episcopo alius superponatur aut

superordinetur episcopus, nisi forsitã in eius loco quem culpa capitalis deiecerit.

Canon. 6.

Quæcunque puellæ seu propria voluntate monasteriũ expetunt, seu à parentibus offeruntur, annum in ipsa veste qua intrauerint permaneant. In his verò monasterijs vbi non perpetuo tenẽtur inclusæ, trienniũ in ea qua intrauerint veste permaneant, & postmodum secundum statuta monasterij ipsius in loco quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. Quæ si deinceps sacra relinquẽtes loca, propositũ sanctũ seculi ambitione transcenderint, illæ quæ in domibus proprijs tam puellæ quàm viduæ cõmutatis vestibus conuertuntur, cum his quibus coniugio copulantur, ecclesiæ communione priuentur.

De oblatione puellarum in monasterijs.

Canon. 7.

Id etiam miseratione certe condiximus custodiri, vt qui pro quibuscũque culpis in carceribus deputantur, ab archidiacono, seu à præposito ecclesiæ diebus singulis dominicis requirantur, vt necessitas vinctorũ secundũ præceptũ diuinũ misericorditer subleuetur, atq; à Pontifice instituta fideli & diligenti persona, quæ necessaria prouideat, cõpetens victus de domo ecclesiȩ tribuatur.

Qui in carceribus cõtinẽtur ab archidiacono diebus dominicis requirãtur

Canon. 8.

Et licet (propitio Deo) omniũ Domini sacerdotũ, vel quorũcunque fidelium hæc cura posset esse vt egentibus necessaria debeãt ministrari: specialiter tamen debilibus id pietatis causa conuenit, vt vnusquisque episcoporũ incolis quos infirmitatẽ incurrisse tã territorij sui quã ciuitatis agnouerint de domo ecclesiæ iuxta possibilitatem victui & vestitui necessaria subministret, vt non eis desit misericordiæ cura, quos per durã infirmitatẽ intolerabilis constringit inopia.

De solicitudine infirmorũ, vel sustẽtatiõe

Canon. 9.

Hic canon erat renomandus

Nullus ex laicis absque annua conuersatione præmissa Episcopus ordinetur, ita vt intra anni ipsius spatium à doctis & probatis viris disciplinis & regulis spiritualibus plenius instruatur. Quod si hoc quisquam Episcoporum transcendere quacunque conditione præsumpserit, anno integro ab officio vel charitate fratrum habeatur extraneus.

Canon. 10.

Qui facultates ecclesiæ subtraxerit puniatur.

Ne cui liceat res vel facultates Ecclesiæ aut monasterijs vel Xenodochijs pro quacunque eleemosyna cum iustitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere. Quod si quis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum canonum sententijs constrictus, ab ecclesiæ liminibus excludatur, quandiu ab ipso ea quæ sunt ablata vel retenta reddantur.

Canon. 11.

Nullus ecclesiæ oblata auferre præsumat.

Quisquis etiam aut maiorum aut mediocrium personarum, quodcunque muneris vel facultatis sacerdotibus, aut ecclesijs, aut quibuslibet sanctorum studio mercedis cum iustitia pro Dei contéplatione contulerit, & hæc ipsa quæ à parentibus donata noscuntur, postmodum quis auferre præsumpserit: superiori sententia vt necator pauperũ communione priuetur.

Canon. 12.

De annua euocatione Concilij.

His quoque (Deo propitio) constitutis, quod præcipue in omnibus Patrum Concilijs habetur scriptum, congrua definitione sancimus, vt intra anni circulum vnusquisque Metropolitanus Episcopus, iunctis in vnum locum comprouincialibus suis, intra prouinciam suam studeat habere Concilium, vt aut si qua accesserint, charitatis emendentur studio, aut si pax regalis, vel disciplina

in cun-

in cunctis permanserit, gratias Deo referant. Hæc ergo vnanimiter definita seruantes, etiam præteritorum statuta canonum his decernimus vt inconuulsa vniuersa seruentur.

Finis Aurelianen. Concilij V.

Decreta Ioannis 3. Papæ.

Ioannes tertius, natione Romanus, de patre Anastasio illustri, sedit annos. 12. menses. 11. dies. 26 Fuit temporibus Iustini iunioris Imperatoris. Hic Pont. ædem Apostolorum Philippi & Iacobi à Vigilio inchoatam absoluit, & Narseti eunucho amicissimus fuit, eique consulatum impetrauit. Prodigiosam tempestatem perturbationibus & annis plenus superauit.

an.d. 563. Ioan. 3 Pont. 61 Tempore huius Armeni Christum recepere.

Extat eiusdem epistola decretalis ad vniuersos Episcopos per Germaniæ & Galliæ prouincias constitutos, in qua:

Primò damnat Chorepiscopos, quomodo dãnati sunt à Damaso & Leone, & à Concilio Neocæsariensi.

Secundò tradit quòd Clemens post Petrum sedem Apostolicam & potestatem Pontificalem tenuit, & id factum est tradente sibi beato Petro Apostolo.

Canon. 13. 8. q. 1. Si Petrus.

Tertiò demonstrat quanto labore, quantisque vigilijs intendere debet qui pascit oues Christi, quod fusius habetur in Epistola Leonis, & Damasi quarti.

Decreta Benedicti Papæ.

Benedictus, natione Romanus, ex patre Bonifacio, sedit annos. 4. mensem. 1. dies. 28. Huius tẽporibus gens Longobardorum totam Italiam inuasit, simulque & fames nimia, vt etiam multitudo castrorum se tradiderit Longobardis, vt temperare posset inopiã famis. In istis laboribus & afflictiõibus positus Benedictus Papa, mortuus est.

an.d. 575. Benedictus 1. Pon. 62. fuit tempore Maurícij Imper.

Hæc Epist. plena est mysterijs. Extat Epistola decretalis ad Episcopũ Dauid, qui per literas significauerat Apostolicæ sedi, esse quosdam intra prouinciam Beticam, qui dicerent neminem veraciter posse probare Trinitatẽ vnitatem fieri, cum neque tres vnum, neque vnũ in tribus posse quenquam proprie approbari. Hos longa disputatione confundit testimonijs veteris & noui Testamenti.

Quæ omnia habentur in Epistola prima decretali Alexandri Papę primi.

Esai.6. Primum est Esa. Vidi dominũ Sabaoth, & cæt. & Seraphim stabant in circuitu eius, dicentes. Sanctus, Sanctus, Sanctus, dominus Deus Sabaoth. Quia Trinitas est, tertio Sanctus dixerunt. Quia vnitas est, sub trium repetitione vnum Deũ ac dominum intimarunt.

Exod.34 Secundum Exod. Domine, Domine, Domine, miserator, misericors, &c.

Gene.18. Tertiũ Gene. Abrahã sedens ad ilicem Mambræ, tribusque occurrens, vni dixit. Domine, &c.

Esa.37. Quartum Esa. Domine Deus Sabaoth, Deus Israel, qui sedes super Cherubim, &c.

2.Regũ.7. Item illud Reg. Domine Deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt, &c.

Mat.28 Item Matth. Dominus discipulos suos in nomine patris & filij & spiritussancti vniuersas gentes misit baptizare.

an.d.580.

Decreta Pelagij.2.Papæ.

Pelagius.2 Ponti.63. Hic basilicam Laurentij martyris extruxit. Pelagius, natione Romanus, sedit annos. 10. menses. 2. dies. 10. tempore Mauricij Imperatoris. Hic absque Roma. Principis authoritate (contra consuetudinem) creatus est. Nihil enim tunc à clero in eligendo Pontifice actum erat, nisi Imperator approbasset. Sed Longobardis tũc Romã obsidentibus, facultas mittẽdi Constantinopolim

nulla

nulla fuit. Posteà verò offensam, misso illuc Gregorio, deprecatus est.

Extat decretalis epistola Pelagij, in qua primo definit, generales synodos non posse conuocari nisi authoritate Apostolicæ sedis, quoniam sedi beati Petri singulari priuilegio hæc authoritas est tradita, & quia nulla vnquam synodus rata legitur quę apostolica authoritate non fuerit fulta. Hoc definit contra Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, qui intentarat Concilium quoddam generale conuocari.

In eadem epistola adiecit, Orate fratres, vt honor ecclesiasticus nostris diebus non euacuetur, neque vnquam Romana sedes, quæ instituēre domino, caput est omnium ecclesiarum, priuilegijs suis vsquam careat, aut spolietur. *Dist.17 multis denuo.*

In eadem sic: Maiores verò & difficiles quæstiones, vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit, ad sedem Apostolicam semper referantur, & cæt.

Extat secunda epistola decretalis eiusdē de mutatione episcoporum, in qua Benigno Archiepiscopo respondet, sic dicēs: Exigit ergo dilectio tua consulta sedis Apostolicæ, si licitū foret Episcopū transire aut mutari de ciuitate in ciuitatem, cùm quidam canones (vt tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significasti etiam literis tuis, quendam fratrum nomine & actu Dei seruum, causa vtilitatis te velle mutare in locum & ciuitatem defuncti, licet quidam dicāt hoc fieri non licere: nisi consensum Apostolicæ sedis habuisses. Quapropter scias frater dilectißime, aliud esse causam necessitatis & vtilitatis, & aliud presumptionis ac propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedem, qui non mutat mentem, id est qui non auaritiæ causa, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, aut dele- *Quibus causis possit mutari Episcopus de vna ciuitate ad aliam.* *7.q.1. Scias frater.*

delectationis suæ migrat de ciuitate in ciuitatem, sed causa necessitatis & vtilitatis mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari. Quod enim in canonibus legitur, non debere Episcopum de ciuitate in ciuitatem transire, non de his dicitur qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, authoritate maiorum hoc agunt, sed de his qui auaritiæ ardore inflammati sponte sua prosiliunt, & potius ambitioni quam vtilitati ecclesiæ seruire, & vt dominationem agant, insistere cupiunt.

Quapropter, charissime, muta Episcopum causa necessitatis aut vtilitatis, super quo consulere nos voluisti, & alios fratres nostros, quibus hoc faciendum necessitas aut vtilitas compulerit, agere doce, quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Quia sic potestatem habemus Episcopos & sacerdotes regulariter titulare & ordinare, ita vt prædictum est, causa necessitatis aut vtilitatis: habes & mutare, ac de titulo ad titulum transferri, licet de minori ad maiorem vrbem mutandus sit. Hoc tamen summopere prouidendum est, ne causa arrogantię aut auaritię vnquam fiat, quia hi à prædictis canonibus damnantur, non illi qui necessitate aut vtilitate, maiorum consilio, & sana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt.

Extat epistola decretalis tertia eiusdē ad vniuersos Episcopos Italiæ, in qua eos adhortatur ad solicitudinem ecclesiarum.

De con.d.1 Inuenimus. Extat quarta ad Episcopos Germanię & Gallię, in qua ordinem præfationum quem ecclesia Romana habet, requirentibus Episcopis tradit. Inuenimus has nouem præfationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro ve-

veritas in Romana ecclesia hactenus seruauit. Vnã in albis Paschalibus, aliam de Ascensione domini, tertiam die Pentecostes, quartam de Natali domini, quintam de Apparitiõe domini, sextam de apostolis, septimam de sancta Trinitate, octauam de Cruce, nonam de Ieiunio in quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & custodit sancta Romana ecclesia, has tenendas vobis mandamus.

HISPALENSE CONCILIVM primum sub Pelagio secundò Papa. Est prouinciale, sed robur habet à sede Romana, vt patet ex prȩfatione Concilij, Presidente Leandro Episcopo Hispalensi.

Concilium Hispalense

Domino sancto & reuerenter à nobis honorando, charissimo fratri Pelagio Episcopo, Leander, Agapius, &c. Episcopi qui vna in vrbe Hispalensi adfuimus, sanctitatem tuam charitatis studio salutantes, precamur dominum qui nos de salute mutua vel visione lætificare dignetur, te lætũ multo conseruet in tempore.

Præfatio.

Canon. 1. De disponendis ecclesiæ rebus post Episcopi excessum.

✠Comperimus autem in canone, consulentes vetera statuta, vt Episcopus qui res proprias alteri & non ecclesiȩ suæ dimiserit, quicquid de ecclesiæ rebus aut donauit aut vẽdidit, aut quoquo modo ab ecclesia transtulit, irritum habeatur.

✠Hæres Episcopi defuncti est ecclesia sua.

✠Hic Can. erat renouandus in Concilio, vt hæres defuncti Episcopi esset ecclesia, non tamen Papa. Secũdo. Alienum est à sententia horum patrum licere Episcopo instituere primogenituras, vel locupletare consanguineos.

Canon. 2.

Ea verò mancipia quæ memoratus de iure ecclesiæ

De mancipijs ecclesiæ.

clesiæ sublata, suis proximis contulit, si similia de proprio suo ecclesiæ ipsi non compensauit, ecclesia absque aliqua oppositione accipiat.

Canon. 3. De clericis cum quibus mulieres cohabitent.

C.a.3. secundi Concilij Toletani. Inter cætera verò hoc definitum à nobis est pro abolendis maculis clericorum, secundùm edictum Concilij Toletani, vt si presbyteri, diaconi vel clerici consortia extranearũ fœminarum, vel ancillarum familiaritatem, per sacerdotis sui admonitionem à se minus remouerint, seculi iudices easdem mulieres cùm voluntate & permissu episcopi comprehensas in suis lucris vsurpent, vt vitiũ hoc dũ sacerdos inhibere nõ præualet, potestas iudicialis coërceat, dato tamen ab eisdẽ iudicibus sacramento Episcopo, vt eas clericis nulla arte restituant. Quòd si restituerint, ipsi iudices sententia excommunicationis feriantur. Mulieribus verò illis, iuxta priores canones à sacerdote distractis, pretium earum indigentibus dispensetur.

Subscriptio. Quæ statuta manu nostra subscripsimus. Data ad sanctitatem vestram die. 2. Nonarum Nouembris anno. 5. gloriosi domini nostri Reccaredi regis. Era. 628. Leander ecclesiæ sanctæ Hispalensis episcopus hanc constitutionem confirmaui & subscripsi. Ioannes Episcopus Agragensis, &c.

Concilium Toletanũ. 3

CONCILIVM TOLETANVM

tertium sub Pelagio secũdo Papa, in quo Arrij heresis in Hispania condemnatur, Mausona Emeritano Episcopo.

Præfatio. In nomine domini nostri Iesu Christi anno. 4. regnante gloriosissimo atque pijssimo, & Deo fidelissimo Reccaredo rege, die octauo Iduum Maiarum, Era. 627. hæc sancta synodus habita est in sancta ciuitate Regia Toletana ab Episcopis totius

tius Hiſpaniæ & Galiciæ qui infra ſcripti ſunt.

Canon.1.

Cũ pro fidei ſuę ſynceritate idẽ glorioſiſsimus Princeps omnes regiminis ſui Pontifices in vnũ cõuenire mandaſſet, vt tam de eius conuerſione, quam de gentis Gothorum innouatione in domino exultarent, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent, memoratus ſanctiſsimus Princeps ſic venerandum Concilium alloquitur. Non incognitum reor eſſe vobis Reuerendiſsimi ſacerdotes, quod propter inſtaurandã diſciplinæ eccleſiaſticæ formã, ad noſtræ vos ſerenitatis præſentiã euocauerim, & quia decurſis retro temporibus hæreſis imminens in tota eccleſia catholica agere ſynodica negotia denegabat, Deus, cui placuit per nos eiuſdẽ hæreſis obicẽ depellere, admonuit inſtituta de more eccleſiaſtico reparare. Ergo ſit vobis iocunditatis, ſit gaudij, quod mos canonicus proſpectu Dei per noſtrã gloriam ad Pater nos reducitur terminos. Prius tamẽ admoneo, pariter & exhortor, ieiunijs vos & vigilijs atq; orationibus operam dare, vt ordo canonicus, quem à ſacerdotalibus ſenſibus detraxerat longa ac diuturna obliuio, quam ætas noſtra ſe neſcire fatetur, diuino dono vobis rurſum pateſiat.

Allocutio Reccaredi ad cõcilium

Sancta admonitio.

Ad hęc autem gratias Deo agentes & religioſiſsimo Principi vniuerſo Concilio in laudibus adclamante, triduanum eſt exinde prædicatum ieiunium. Sed cum die octaua Iduum Maiarum in vnum cœtum Dei ſacerdotes adeſſent, & oratione præmiſſa vnuſquiſque ſacerdotum competenti loco reſediſſet, ecce in medio eorũ adfuit ſereniſsimus Princeps, ſeq; cum Dei ſacerdotibus orationi communicans, diuino deinceps ſlamine plenus ſic ad loquendum exorſus eſt, dicens:

Gratiarũ actio Concilij.

Secunda allocutio Reccaredi.

Non credimus vestram latere sanctitatem, quãto tempore in errore Arrianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ catholicæ cognouit esse sociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudium habuisse: & ideo venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregari decreuimus synodum, vt de omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi æternas Deo gratias referatis. Quicquid verò verbis apud sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe vestra, quam gerimus, in hoc Tomo conscripta atque allegata, nota facimus. Relegatur ergo in medio vestri, & in iudicio synodali examinata, per omne successiuum tempus gloria nostra eiusdem fidei testimonio declarata clarescat.

Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus offerente Rege: sacrosanctæ fidei Tomus, & pronunciante notario clara voce recensitus est, in quo confessus est fidem catholicam iuxta canones quatuor conciliorum generalium, cui subscripsit Rex, his verbis. Huic verò confessioni meæ, sanctarum scripturarum & cõciliorum constitutionibus cõsentiens, testimonio diuino tota cordis simplicitate subscripsi.

Subscriptio cõfeßionis fidei per Reccaredum.

Tunc acclamatum est in laudibus Dei & in fauore principis ab vniuerso Concilio, Gloria patri & filio & spiritui sancto, cui cura est pacem & vnitatem ecclesiæ catholicæ prouidere, &c.

Acclamatio concilij

Deinde vniuerso Concilio iubente, vnus Episcoporum catholicorum ad Episcopos & religiosos clericos vel maiores natu ab hærese Arriana conuersos, sic est allocutus: Officij nostri cura cõpellimur, à vestra charitate perquirere, quid damnetis in hæresi, aut quid intra sanctam catholicam

creda-

credatis ecclesiam. Tunc Episcopi omnes vnà cũ clericis suis, primoresq; gentis Gothicæ pari consensione dixerunt. Licet hoc quod tua paternitas atque fraternitas vestra à nobis cupit audire, iam olim conuersionis nostrę tempore egerimus, quãdo secuti gloriosissimum Reccaredum regem nostrum ad Ecclesiam transiuimus, & perfidiam Arrianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus, nunc tamen propter charitatem & deuotionem quam Deo & ecclesiæ catholicæ debemus, quæ petitis promptissimè agere properamus, sed & si qua adhuc congrua fidei esse perspicitis, ac nobis charitate persuadetis, faciemus.

Confeßio fidei Episcoporum & primorum Gothicæ gentis.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Arrio venientẽ, & vsque ad nos retentam adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema sit.

Quicunque filium Dei, dominũ Iesum negauerit à paterna substantia sine initio genitum, & æqualem patri esse, vel consubstantialem, anathema sit.

Quicunque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit à patre & filio procedere, eumque non dixerit coæternũ esse Patri & Filio & coëssentialem, anathema sit.

Quicunque in patre & filio & Spiritu sancto, & personas non distinguit, & vnius diuinitatis substantiam non agnoscit, anathema sit.

Quicunque filium Dei, dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum iuxta deitatem esse patre minorem asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamque esse dixerit, anathema sit.

Quicunque nescire filium Dei, quod Deus pater, sciat dixerit, anathema sit.

Quicunque initium filio Dei & spiritui sancto deputauerit, anathema sit.

Quicunque filium Dei secundùm diuinitatem suam visibilem aut passibilem ausus fuerit proferre, anathema sit.

Quicunque Spiritum sanctum, sicut patrem & filium verum Deum & omnipotentem esse non credit, anathema sit.

Quicunque alibi fidem & communionẽ catholicam, præterquam in ecclesia vniuersali, quam Niceni & Constãtinopolitani, & primi Ephesini & Chalcedonensis Cõcilij decreta tenent, pariter & honorant, anathema sit.

Quicunque patrem & filium & Spiritumsanctũ honore & gloria & diuinitate separat aut disiungit, anathema sit.

Quicunque non dixerit, gloria patri, & filio & spiritui sancto, anathema sit.

Quicunque rebaptizandi sacrilegum opus esse bonum credit aut crediderit, agit aut egerit, anathema sit.

Quicunque Ariminen. Concilium ex toto corde non respuerit & damnauerit, anathema sit.

Sint ergo damnata in cœlo & in terra quæcũque per hanc catholicam fidem damnantur: & sint accepta in cœlo & in terra, quæcunque per hanc fidem accipiuntur, regnante domino nostro Iesu Christo, cui cum patre & spiritu sancto est gloria in secula seculorum,

Subscriptio. Subscripserunt episcopi, Presbyteri, & diaconi ex hæresi Arriana conuersi, & Gothorum viri illustres, & omnes seniores subscripserunt.

Conciliorũ statuta & Pon. Rom. decreta custodiri debent.

Decreta Concilij. Canon. 1.

Post damnationem hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctũ præcepit Concilium, vt quia à nonnullis vel hæresis vel gentilitatis necessitate per Hispaniarum ecclesias canonicus prætermissus est ordo, dum & licen-

tia

tia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur, dum omnis excessus hæresis foueretur patrocinio, & abundantia mali temporis procul esset districtio disciplinæ. At nunc pace ecclesiæ Christi misericordia reparata, quod priscorum Canonum authoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibitum, & agatur omne quod præcepit fieri: Permaneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & synodicæ sanctorum pręsulum Romanorum Epistolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores Ecclesiasticos contra canonum statuta aspiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod sancti Patres Spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri, Et qui præsumpserit, seueritate priorum canonum distringatur.

Aduertat Lector.

Canon.2.

Petitione Reccaredi Regis constituit synodus vt per omnes ecclesias Hispaniæ & Galiciæ secundùm formam Orientalium Ecclesiarũ Concilij Constantinopolitani, hoc est centum quinquaginta Episcoporum symbolum fidei recitetur: & priusquam Dominica dicatur oratio, voce clara prædicetur, quo fides vera manifesta sit & testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum, pectora populorum fide purificata accedant.

In omnibus ecclesijs die dominica Symbolũ recitetur.

Canon.3. Vt ne quis extra necessitatem rem ecclesiæ alienet.

Hæc sancta synodus nulli Episcoporum licentiam tribuit res alienare ecclesiæ, quia & antiquioribus canonibus hoc prohibetur. Si quid verò quod vtilitatem non grauet ecclesiæ, pro suffragio monachorum vel ecclesiarum ad suam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat Peregrinorum vel clericorum, & egenorum ne-

cessitati, saluo iure ecclesiæ, præstare permittitur pro tempore quæ potuerint.

Canon. 4. Quòd licet religionis intuitu res ecclesiæ alienare.

12. q. 2. Si Episcopus. Si episcopus vnam de parochianis ecclesijs monasteriũ dedicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter cógregatio viuat, hoc de consensu cócilij sui habeat licentiã faciendi. Qui etiam si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid, quod detrimentũ ecclesiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bene statuendæ sanctũ Concilium dat consensum.

Canon. 5.

Sacerdotibus non licet cum societate libidinosa viuere. Compertum est à sancto Concilio, Episcopos Presbyteros & Diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cętero hoc fiat, præcipitur, quod & canonibus prioribus continetur, vt non liceat eis viuere in libidinosa societate, sed manente inter eos coniugali lege, communem vtilitatem habeant, & non sub vno conclaui maneant. Vel certe si suffragatur virtus, in alia domo suam vxorem faciat habitare, vt castitas apud Deum & apud homines habeat testimonium bonum. Si quis verò post hanc conuentionem obscœnè cum vxore elegerit viuere, vt neglector habeatur. Qui verò semper sub canone ecclesiastico iacuerint, si contra veterum imperata in suis celliulis mulierum, quæ infamiæ suspicionem possunt generare, cósortium habuerint, illi canonice quidem distringantur, mulieres verò ab Episcopis venundentur, & pretium ipsum pauperibus erogetur.

Ca. 6. Vt liberti ab Episcopo defendantur.

De libertis autem hoc præcepit sancta synodus vt si qui Presbyteri vel diaconi ab Episcopis facti sunt, secundùm modum quo canones antiqui dãt licen-

licentiam, sint liberi, & tamen à patrocinio ecclesiæ tam ipsi quam ab eis progeniti non recedant. Ab alijs quoque libertati traditi, & ecclesijs cōmendati, patrocinio Episcopi colligantur, & ne cuiquā donentur, hoc à principe Episcopus postulet. *Can. 7. Quod sacrarum scripturarum lectio sacerdotalibus conuiuijs misceatur.*

Pro reuerentia Dei & sacerdotum id vniuersa constituit synodus, vt (quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ interponi) in omni sacerdotali conuiuio lectio diuinarum scripturarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariȩ prohibentur. *Dist. 44. Pro reuerentia.*

Canon. 8.

Iubente autē atque consentiente Domino Reccaredo Rege id præcepit sacerdotale Concilium, vt clericos ex familia fisci, nullus audeat à principe donatos expetere, sed tradito capitis sui tributo, ecclesiæ Dei cui sunt alligati, vsque dum viuūt regulariter administrent. *Clerici de familia fisci à principe non donentur.*

Canon. 9.

Decreto huius Concilij hoc statuitur, vt ecclesiæ quæ fuerunt in hæresi Arriana, nunc autē sunt catholicæ, ad eos Episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiȩ ipsæ in quibus ipsæ ecclesiȩ fundatæ sunt, pertinere videntur. *Ecclesiæ Arrianorū in cuius diœcesi sunt permanere debent.*

Ca. 10. Vt mulier inuita viro non nubat.

Viduæ quibus placuerit, teneant castitatem, nō tamen ad nuptias vt venire cogantur. Similis conditio & de virginibus habeatur. Si quis verò propositum castitatis viduæ vel virgini impedierit, à sancta communione & à liminibus ecclesiæ habeatur extraneus. *32. q. 2. Hoc sanctum confirmat.*

Canon. 11.

Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum eccclesias non secundùm canones, sed fœ- *Pœnitens pœnitentiā agere debet*

dissimè pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, vt quoties peccare libuerit, toties à Presbyteris se reconciliari expostulent, ideo pro coërcenda tam execrabili præsumptione, id à sancto concilio iubetur, vt secundũ formam canonum antiquorum detur pœnitentia, hoc est vt prius eum quem sui pœnitet facti, à communione suspẽsum faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere. Expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi verò qui ad propria vitia vel intra pœnitentiæ tẽpus, vel post reconciliationem labuntur, secundũ priorum canonum seueritatem damnentur.

Canon.12.

De his qui pœnitentiã poscunt. Quicũq; ab episcopo vel Presbytero sanus vel infirmus pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus seruet & presbyter, vt si vir est, siue sanus siue infirmus, prius eũ tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & sic pœnitentiam ei tradat. Si verò mulier fuerit, non accipiat pœnitẽtiam, nisi prius aut velata fuerit, aut mutauerit habitum. Sæpius enim laicis cum fœminis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinora post acceptam pœnitentiam relabuntur.

Canon.13.

11.q.2. Inolita præsumptio. Inolita præsumptio vsque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici clericos suos relicto suo Pontifice ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus vt hoc de cætero nõ præsumatur. Si quis hoc præsumpserit facere, cõuentus & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

Canon.14.

Officia publica Iudæis non Conuentus noster hoc canonibus inserendum præcepit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel concubinas, neque mancipium Christia-

ſtianum in vſus proprios comparare: ſed & filios qui ex tali coniugio nati ſunt, aſſumendos eſſe ad baptiſmum. Nulla officia publica eis iniungantur, per quæ eis occaſio tribuatur Chriſtianis pœnam inferre. Si verò Chriſtiani ab eis in Iudaiſmo ritu ſunt maculati, vel etiam circuncisi, nō red dito pretio, ad libertatem & religionem redeant Chriſtianam.

ſunt cōmittenda.

Diſt. 54

Nulla officia publica

Canon. 15.

Si qui ex ſeruis fiſcalibus fortaſſe eccleſias con ſtruxerint, eaſque de ſua paupertate dotauerint, has procuret Epiſcopus prece ſua authoritate regia confirmari.

De ſeruis fiſcalibus.

Canon. 16.

Quoniam pene per omnem Hiſpaniam ſiue Galiciam, idololatriæ ſacrilegium inoleuit, hoc cū conſenſu glorioſiſsimi principis ſancta ſynodus ordinauit, vt omnis ſacerdos in loco ſuo vnà cum Iudice territorij ſacrilegium memoratū ſtudioſe perquirat, & exterminare inuentum non differat. Omnes verò qui ad talem errorem cōcurrunt ſine diſcrimine qua poterunt animaduerſione coërceant. Quod ſi neglexerint, ſciant ſe vtrique excōmunicationis periculum eſſe ſubituros. Si qui verò domini extirpare hoc malum de poſſeſsione ſua neglexerint, & familiæ prohibere noluerint, ab Epiſcopo & ipſi à communione pellantur.

Epiſcopi cū iudicibus idola deſtruere debent.

Canon. 17.

Cū multæ queræ ad aures ſancti Cōcilij deferrētur, inter cætera tātę crudelitatis opus eſt nū ciatū, quantū cōfidentium aures ſacerdotum non poſſent ſuſtinere, vt in quibuſdā Hiſpaniæ partibus filios ſuos parentes interimant, fornicationis auidi, pietatis alieni, quibus ſi tædium eſt filios numeroſos alere, prius ſeipſos debent caſtigare à fornicatione. Nam dum cauſa propagandæ prolis

Epiſcopi cum iudicibus necatores filiorū corripiant.

ſortiuntur coniugia, parricidio & fornicationi tenentur obnoxij, qui filios necando proprios, docent ſe non pro filijs, ſed pro libidine vxores duxiſſe. Proinde tantum nefas ad cognitionem glorioſiſsimi domini noſtri Reccaredi Regis perlatum eſt, cuius gloria digna eſt iudicibus earundem partium imperare, vt amouendum tantum facinus diligenter cum ſacerdote procuret, & adhibita ſeueritate prohibeant. Ergo & ſacerdotes locorum eorundẽ, in quibus ſceleris huius immanitas peragitur, ſancta ſynodus præcipiẽdo cõuenit, vt idẽ ſcelus cum iudice curioſius quærant, & ſine capitali vindicta acriori diſciplina prohibeant.

Can. 18. Vt eccleſiæ cum dotibus ſuis in Epiſcopi poteſtate conſiſtant.

10. q. 1. Sic quidã contra. Et in Decre. Iuo. lib. 2.

Sic quidam contra canonum authoritatem eccleſias quas ędificauerunt, poſtulant conſecrari, vt dotem quam eidem eccleſiæ contulerint, cẽſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere. Quod factum taliter in præterito corrigatur, vt & in futuro ne fiat prohibeatur, & omnia ſecundum cõſtitutionem antiquam ad Epiſcopi ordinationem & poteſtatem pertineant.

Canon. 19.

10. q. 3. Quia cognouimus. 1. Petr. 5 Epiſcopos nõ licet in diæceſi ſua angarias imponere.

Quia cognouimus Epiſcopos per parochias ſuas non ſacerdotaliter agere, ſed crudeliter deſęuire, & dum ſcriptum ſit. Forma eſtote gregi, non vt dominantes in clerum, qui exactiones diœceſi ſuæ, vel damna infligunt, ideo cenſemus (excepto quod veterum conſtitutiones à parochijs habere iubent Epiſcopos) vt alia quæ illis hucuſque præſumpta ſunt, denegentur, hoc eſt neque angarijs Presbyteri, aut diaconi, neque aliquibus fatigentur indictionibus, ne videamur in eccleſia dei exactores potius quàm Pontifices nominari. Hi verò clerici tam locales quàm diœceſani, qui ſe ab

Episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanum deferre non differant, & Metropolitanus non moretur huiusmodi præsumptiones auertere.

Canon.20.

Ecclesiarum seruos & Episcoporum, vel presbyterorum, vel omnium clericorum à iudicibus vel exactoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus. Propter quod omne Concilium à pietate gloriosissimi domini nostri poscit, vt tales vlus deinceps inhibeat, sed serui supradictorum officiorum in eorum vsibus vel ecclesiæ laborent. Si quis verò iudicum aut actorum clericum, aut seruum clerici, vel ecclesiæ in publicis ac priuatis negocijs occupare voluerit, à communione ecclesiastica, cui impedimētū facit, efficiatur extraneus. *12.q.2. Ecclesiarū seruos. Serui ecclesiarū publicis angarijs nō fatigentur.*

Can.21. Quod qui spem futuræ resurrectionis habent, de mortuis tristari non debent.

Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt cū psalmis tantummodo & psallentium vocibus debent ad sepulchrum deferri. Nam funebre carmen quood vulgo defunctis cantari solet, vel in pectoribus se, aut proximos, aut familias cædere, omnino prohibemus. Sufficiat autem quod in spe resurrectionis Christianorum, corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorū. Prohibet enim nos Apostolus sanctus lugere defunctos, dicens: De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & cęteri qui spem non habent. Dominus nō fleuit Lazarum mortuum, sed ad huius vitæ ærūnas plorauit suscitandum. Si autem potest hoc episcopus omnibus Christianis prohibere, nō moretur agere: religiosis autē omnino aliter fieri nō debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum. *13.q.2. Qui diuina vocatione.* *1.The.4* *Ioan.11*

Can.22. Quòd in sanctorum natalitijs ballimathiæ prohibeantur.

De conf. d. 3. Irreligiosa consuetudo.

Irreligiosa consuetudo est, quàm vulgus per sanctorum solennitates & festiuitates agere consueuit. Populi qui debent officia diuina attendere, saltationibus turpibus inuigilant, cantica non solum mala cantantes, sed etiam religiosorum officijs perstrepunt. Hoc enim vt ab omnibus prouincijs depellatur, sacerdotum & iudicum à concilio sancto curæ committitur.

Post confessionē ergo & subscriptionē omniū episcoporū, & totius gētis Gothicæ seniorū, Reccared[9] rex Dei sacerdotes pie & benigne affatus est, & post alia verba hoc subiecit decretum.

Decretum Reccaredi regis.

Hoc adhuc necessario pro firmitate catholicæ fidei nostræ Deo supplex instituere decreuit autoritas, vt propter roborādā gētis nostrę nouellam conuersionem, omnes Hispaniarum & Galiciæ ecclesiæ hanc regulam seruent, vt omni sacrificij tempore ante cōmunicationem corporis Christi & sanguinis, iuxta Orientaliū partium morem vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseāt symbolum, vt primùm populi quam credulitatem teneāt fateantur, & sic corda fide purificata, ad Christi corp[9] et sanguinē percipiēdū exhibeāt.

Descriptio confirmationis concilij.

Publico edicto regis confirmatum est conciliū, & singula eius capitula in vnam summam redacta, confirmauit dicens: Flauius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam sancta definiuimus synodo, confirmans, subscripsi. Subscripseruntque Episcopi præsentes.

Finit concilium Toletanum tertium.

Concilium Matiscon. 1.

MATISCONEN. CONCILIVM primum circa tempora Pelagij secundi, papæ. & est prouinciale.

Canon. 1.

Vt

Vt nullus Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicunque secularis in monasterijs puellarum, nisi probatæ vitæ, & etatis prouectæ præter vtilitatem, aut pro quacunque reparatione monasterij in quacunque earum necessitate habitare, aut secretas collocutiones habere præsumant, neque intra salutatorium aut oratorium ingredi permittantur, præcipue Iudæi, non pro quoruncunque negatorium occasione puellis intra monasterium Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem vel moras ibidem, habere præsumant.

Prohibentur episcopi & presbyteri in monasteria puellarum ingredi.

Canon. 2

Vt nulla mulier in cubiculo Episcopi absque duobus presbyteris aut certe diaconis ingredi permittatur.

Canon. 3.

Vt nullus clericus sagum, aut vestimenta, aut calceamenta secularia, nisi quod religionem deceat, induere præsumat. Quod si post hanc definitionem clericus aut cum indecenti veste aut cum armis inuentus fuerit, à seniore ita coerceatur, vt 30. dierum inclusione detentus, aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur.

Sacerdotes secularia vestimenta induere non debent.

Canon. 4.

Vt Archiepiscopus sine pallio Missas dicere nō præsumat.

Canon. 5.

Vt nullus clericus ad iudicem secularem quemcunq; alium fratrē de clericis accusare, aut ad causam dicendā trahere quocunque loco præsumat, sed omne negotium clericorum, aut in Episcopi sui, aut in presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur Quod si quicunque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, vna minus de quadraginta ictus accipiat: si certe honoratior, 30. dierum inclusione mulctetur.

Clerico nō licet aliū clericum coram iudice seculari accusare

Canon. 6.

Vt à feria sancti Martini vsque ad Natalem

domini

De ieiunio aduentus domini. domini, secunda, quarta, & sexta sabbati ieiunetur & sacrificium quadragesimale debitè, quemadmodum ordino celebrentur. In quibus diebus canones legendos esse speciali definitione sancimus, vt nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.

Canon.7.

De obediētia circa Episcopum Vt Presbyteri, diaconi, vel de quolibet ordine clerici, ita episcopo suo obedientiæ deuotiōe subiaceant, vt nō alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere aut celebrare. Quod si quis per quācunq; cōtumaciā, aut per cuiuscunq; patrocinium hoc facere distulerit, ab officio segregetur.

Canon.8.

De Iudæis. Nec Iudæi Christianis populis iudices deputētur, aut telonarij esse permittantur, per quod illis Christiani videantur esse subiecti.

Canon.9.

Canon hic debet renouari. Vt Iudæis à cœna domini vsque ad primam diem post Pascha, secundum edictum bonæ recordationis domini Childeberti Regis per plateas aut forum, quasi insultationis causa deambulandi licentia denegetur, & vt reuerentiam cunctis sacerdotibus domini vel clericis impendant, nec ante sacerdotes consensum, nisi ordinati, habere pręsumant. Qui hoc facere fortasse præsumpserit, à iudicibus locorum, prout persona fuerit, distringatur.

Canon.10.

De mancipijs Iudæorum. Præsenti Concilio (Deo authore) sancimus quòd qui Iudæo deinceps debeat deseruire, datis pro quolibet bono mancipio .12. solidis ipsum mācipium quicunque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium licentiam habeat redimendi quia nefas est, vt quos Christus dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum vinculis permaneant irretiti. Quòd si acquiescere his quæ statuimus, quicunque Iudęus noluerit, quandiu

ad

ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipium ipsum cum Christianis vbicunq; voluerit habitare.

Canon.11.

Id etiam pari conniuentia placuit, vt si quis cõuictus fuerit alios ad falsum testimonium vel periurium attraxisse, aut quacunque corruptione solicitasse, ipsi quidem vsque ad exitum non communicent. Hi verò qui ei in periurio consensisse probantur, pòst ab omni sunt testimonio prohibẽdi, & secundum legem infamia notabuntur. *De his qui alios ad falsum testimonium attrahunt*

Canon.12.

De his verò qui innocentes aut corã principe, aut iudicibus accusare conuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officij sui ordine degradetur: si verò secularis, communione priuetur. *De his qui innocentes accusant*

Finit Matisconen. Concilium primum.

MATISCONEN. CONCILIVM secundum, & est prouinciale.

Concilium Matisconens.2.

Canon.1.

Custodire debemus diem dominicam, quę nos denuo peperit, & à peccatis omnibus liberauit. Nullus vestrum litium fomitibus vacet, nullus causarum actiones exerceat, nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponere cogat. Estote omnes hymnis & laudibus Dei animo corporeque intenti. Si quis vestrum proximam habeat ecclesiam, properet ad eandem, & ibi dominico die semetipsum precibus lachrymisque afficiat. Sint oculi manusque vestrę toto illo die ad Deum expansæ, ipse est enim dies requietionis perpetuus, ipse nobis per septimæ diei vmbram insinuatus noscitur in lege & Prophetis. Iustum igitur est vt hanc diem vnanimiter celebremus, per quam facti sumus *De obseruantia diei dominicæ.*

mus quod non fuimus. Fuimus enim antè serui peccati, sed per eam facti sumus filij iustitiæ. Exhibeamus domino liberam seruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris: non quia hoc dominus noster à nobis expetit, vt corporali abstinentia diem dominicam celebremus; sed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus, ad cœlum vsque misericorditer prouehat. Si quis igitur vestrum hanc salubrem exhortationem paruipenderit, aut contēptui tradiderit, sciat se pro qualitatis merito principaliter à deo puniri, & deinceps sacerdotali quoq; iræ implacabiliter subiacere. Si causidicus fuerit, irreparabiliter causam amittet, si rusticus aut seruus, grauioribus fustium ictibus verberabitur, si clericus aut monachus, mensibus sex à consortio suspendetur fratrum.

Canon. 2.

De veneratione Paschæ.

Pascha nostrum in quo summus sacerdos & pōtifex pro nostris delictis immolatus est, omnes debemus festiuissimè colere, & in illis sanctissimis sex diebus nullus seruile opus audeat facere.

Canon. 3.

De oblatione altaris diebus dominicis.

Decernimus vt extra tempora decreta baptismi, nullus filios suos baptizet, nisi infirmitas nimia, vel dies extremus compulerit filios suos baptismum suscipere.

Gen. 4

Canon. 4.

Item statuimus vt omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur, tam panis quàm vini, vt per has immolationes & peccatorum suorum fastibus careant, & cum Abel vel cæteris iustè offerentibus promereantur esse consortes.

Canon. 5.

Omnes reliquas fidei sanctæ catholicæ causas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas

rioratas fuisse, oportet nos ad statum pristinum reuocare, ne nobis simus aduersarij, dum ea quæ cognoscimus ad nostri ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigimus, aut quod nefas est, silentio præterimus. Leges nanque diuinæ consulentes sacerdotibus ac ministris ecclesiarum, pro hæreditaria portione, omni populo præceperunt decimas fructuum suorum locis sacris præstare, vt nullo labore impediti per res illegitimas spiritualibus possint vacare ministerijs, quas leges Christianorum congeries longis temporibus custodiuit intemeratas. Vnde statuimus, vt decimas ecclesiasticas omnis populus inferat, quibus sacerdotes aut in pauperum vsum, aut captiuorum redemptionem prorogatis, suis orationibus pacem populo ac salutem impetrent. Si quis autem contumax nostris statutis fuerit, à membris ecclesiæ omni tempore separetur. *De decimis fructuum locis sacris præstandis.*

Canon.6.est Ca.29. concilij Carthaginensis tertij, qui etiam corrigitur per ca.29.sextę synodi.

Canon.7.

Statuimus insuper vt liberti ecclesiæ, per solos Episcopos iudicentur.

Canon.8.

Item decernimus, vt quicunque, culpa compellente, aut potentum importuna non sustinens, suę gremium matris ecclesiæ petierit, in eodem loco inconcusse permaneat, nulli permittentes quolibet gradu dignitatis functo fugitiuo in locis sacris violentiam inferre.

Canon.9.

Statuimus etiam, vt Episcopus per secularem potestatem non iudicetur. Nefas est enim vt illius manibus Episcopus aut iussione de Ecclesia trahatur, pro quo semper Deum exorat, & cui inuocato nomine domini, ad saluationem corporis *Humana temeritas in sacerdotes dei grassari non debet.*

ris animæq; euchariſtiã ſæpe porrexit. Hoc enim decretum à nobis præfixum, qui fuerit audacter transgreſſus, tam ipſe quàm omnes qui ei conſenſerint, vſque ad generale Concilium anathemate de eccleſia ſeparentur.

Canon. 10.

Clerici à laicis iniuriam pati nõ debent. Quod de Epiſcopis cēſuimus, vim obtineat & in clero, vt neque presbyter, nec diaconus, neque ſubdiaconus de eccleſijs trahantur, aut iniuriam aliquam inſcio Epiſcopo eorum patiantur, ſed quicquid quis aduerſus eos habuerit, in notitiam Epiſcopi proprij perducat, & ipſam cauſam iuſtitia præeunte diſcutiens, animo clericos accuſantis ſatisfaciat.

Canon. 11.

Mat. 25. Paulus in multis locis. Sectatores hoſpitalitatis nos eſſe non ſolũ dominus Ieſus admonet, cum ſe dicit in hoſpitem receptum fuiſſe, ſed etiam Apoſtolus, omnibus pene præceptis. Propterea beatiſsimi fratres vnũquenque noſtrum oportet non ſolũ ſemetipſum ad hoc opus aptare, ſed etiam omnium fideliũ mẽtes, vt poſsint apud deum miſericordię operibus pro noſtris peccatis intercedere, & nos ei per veram hoſpitalitatem reconciliari. Si quis ergo noſtrum non admonuerit, aut exemplum exhortationis ſuæ ipſe prius comprobauerit opere, indignationem diuinę proculdubio incurret maieſtatis. Prædicetur hoc noſtræ mediocritatis ſtatutum in auribus omnium Chriſtianorum.

Canon. 12.

De viduis & pupillis Quid autem ſcriptura diuina de viduis & pupillis pręcipiat, nobis clam non eſt, ideoque quia prouiſioni noſtrę (Deo authore) cauſę principaliter viduarum & pupillorum ſunt commiſſę decernimus vt iudices non prius viduas & pupillos conueniant, niſi Epiſcopo nunciarint, cuius ſub vela-

vel animę degunt. Quod si Episcopus præsens nõ fuerit, archidiaconus & presbyter pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant, ita iuste & recte, vt deinceps de talibus antedictæ personæ non conquassentur. Quòd si quis iudex aut impeditor eis iniuriã aliquã ingesserit, aut hanc definitionem transgressus fuerit, à communione suspendatur.

Canon. 13.

Conon hic nostris tẽporibus negligitur.

Volumus igitur quòd Episcopalis domus, quæ ad hoc instituta est, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat, canes non habeat, ne fortè hi qui in ea miseriarum suarum leuamen habere confidunt, dũ infestorum canum morsibus lanientur, detrimentum versa vice suorum sustineant corporum. Custodienda est igitur episcopalis ✠ habitatio, hymnis, non latratibus: operibus bonis, non morsibus venenosis. Vbi igitur Dei est assiduitas cantilenæ, monstrum est, & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.

✠Nota.

Canon. 14.

Quòd nullus miserorum rebus suis fraudetur.

Ex interpellatione quorundam cognouimus, quòd calcatis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, vel aliqui qui potentia seculari inflantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut coniunctionibus prærogatis non solum miseros de agris, sed etiam de domibus propriis exulare. Idcirco in remedium consulentes decernimus, vt deinceps huius mali licentiam quispiam non habeat, sed secundùm canonum atque legum tenorem causarum suarum actionẽ proponat, vt nullus miserorum rebus suis per vim aut assentationẽ quamlibet defraudetur. Illi autẽ qui contra fecerint, procellosi anathematis vltione plectantur.

Statuimus, vt si quis quempiam clericorum ho-

De reuerẽtia præstã da clericis.

noratorum in itinere obuium habuerit, vsque ad inferiorem gradum honoris, veneranter illi colla subdat, prout is officia & obsequia fidelissimæ Christianitatis iure promeruit. Et siquidem ille secularis equo vehitur, clericusque similiter, secularis galerum de capite auferat, & clerico syncerae salutationis manus adhibeat. Si verò clericus pedes graditur, & secularis vehitur equo, illico ad terram defluat, & debitum honorem illi syncerae charitatis exhibeat. Qui verò horum quæ spiritu sancto dictante sancita sunt, transgressor fuerit, ab ecclesia, quandiu Episcopus illius Ecclesiæ voluerit, suspendatur.

Canon.16.

Illud quoque rectum nobis visum est dispone re, vt quæ vxor subdiaconi vel exorcistæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo, secundo se non audeat so ciare matrimonio. Quod si fecerit, separetur, & in cœnobijs puellarum dei tradatur, & ibidem vsq; ad exitum vitæ permaneat.

Canon.17.

De his qui sepulchra reserant.

Comperimus multos necdum marcidatis mortuorum membris sepulchra reserare, & mortuos suos superimponere, & aliorum (quod nefas est) pro mortuis suis religiosa loca vsurpare sine volũ tate domini sepulchrorum: ideoque statuimus vt nullus deinceps hoc peragat. Quod si factum fuerit, secundùm legem superimposita corpora de eisdem tumulis reiactentur.

Canon.18.

Incęstã copulationem, in qua nec coniuges nec nuptias rectè appellari leges sanxerunt, catholica detestatur ecclesia, & grauioribus pœnis eos afficere promittunt, qui natiuitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnentes, in stercore vt sues teterrimi conuoluuntur. *Canon.19.*

Item

Item statuimus vt ad locum vbi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est, nullus clericorum accedat. *Canon.20.*

Decernimus etiam vt ad synodum post triennij tempus omnes conueniant, & hoc adimplere solicitudini sit metropolitani Lugdunensis Episcopi, vnà cum dispositione magnifici principis nostri definientis locum ad quem omnes congregentur. Si aliquis eorum contumax fuerit, aut excusationem falsæ necessitatis inuenerit, volumus vt vsque ad concilium generale à communione maneat alienus.

Accessit ad hæc edictum regis Guntraniti insigniter pium, de obseruando die dominico, & alijs statutis secundæ synodi Matisconensis.

Finiunt canones concil. Matisconensis, 2.

Gregorius. 1. sexagesimus quartus papa.

Gregorius natione Romanus, ex patre Gordiano, sedit annos, 13. menses. 6. dies. 10. Hic exposuit homilias euangeliorum. 40. In Iob scripsit libros 35. In Ezechielem homilias. 22. Pastorale quoque & Dialogorum libros quatuor edidit & alia multa, quæ vulgo suo nomine circunferuntur. Sub Gregorio celebrata sunt duo concilia Romæ, quæ habentur in Registro lib. 4. ca. 88. Celebratum est sub eodem concilium Lateranense, de quiete & libertate atque exemptione nigrorum monachorũ. *a.d.590.*

Sabinianus. 65. Papa sub Petro, sedit annum vnũ, menses. 5. dies. 11. nihil fecit memoria dignũ. Eius patria ignoratur, successit Gregorio, cuius res bene gestas perpetuo auersatus est. *a.d.603* *Sabinianus papa*

Bonifacius. 3. natione Romanus, papa. 66. sub Petro obtinuit à Phoca Imperatore vt sedes B. Petri, quæ caput est omnium ecclesiarum, ita & diceretur & haberetur ab omnibus, quem locum ecclesia Constantinopolitana sibi vendicare co- *a.d.605.* *Bonifacius papa.*

nabatur fauentibus malis principibus, & affirmantibus eo loco primam sedem esse debere vbi imperij caput esset. Quantum temporis sederit pōtifex iste diuersitas est inter scriptores: nam ex Platina colligitur quod sederit menses nouem, nonnulli quod octauo cum dimidio sederit annū vnum, dies. 25. Alij verò annum vnum, menses quinque, dies. 28. Alij quod mense octauo, & die 22. sui Pontificatus obierit.

An.do. 606. Bonifacius papa. Bonifacius. 4. Papa. 67. sub Petro, natione Mansus, sedit annos. 6. menses. 7. dies. 13. hic templū quod veteres Pantheon appellabāt, (quia omnibus diis commune esset) à Phoca Imperatore obtinuit, & cōsecrauit in honorē beatæ Mariæ virginis & omniū Martyrū, eiectis prius gētiū simulachris, vnde postea Virgo ad martyres appellata est.

ã.d. 613. Deusdedit papa. Deusdedit papa. 68. sub Petro, natione Romanus, ex parte Stephano subdiacono, hic sedit annos. 3. dies. 23. sub hoc floruit in Hispania Isidorus Hispalensis episcopus Leandri successor: iste Deusdedit fuit vir sanctitatis eximiæ. Sub hoc celebratum est concilium Antisiodorense, cuius canones sunt sequentes, hoc concilium fuit prouinciale.

Canon. 1.

Non licet calen. Ianuarij vecolo aut ceruolo facere, vel strenas diabolicas obseruare, sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus,

Canon. 2.

Vt omnes presbyteri ante Epiphaniam missos suos dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuncient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent.

Canon. 3.

De superstitionibus quorundam. Non licet compensas in domibus proprijs, nec vigilias in festiuitates sanctorum facere, nec inter sentes aut arbores sacriuos, vel ad fontē vota exoluere, sed quicunq; votum habuerit, in Ecclesia

ſia vigilet, & matriculæ ipſum votum aut pauperibus reddat, nec ſubtilia, aut pede, aut hominem lineo fieri penitus præſumat.

Canon. 4.

Nō licet ad ſacrilegos vel auguria reſpicere, nec ad characteres, nec ad ſortes quas ſanctorum vocant, vel quas de ligno aut de pane faciunt, aſpicere, ſed quæcunque homo facere vult, omnia in nomine domini faciat. *De ſortilegijs vel auguriſ.*

Canon. 5.

Omnino & inter ſupradictas conditiones, vigilias, quas in honore domini obſeruāt, omnibus prohibemus. *De vigilijs.*

Canon. 6.

Vt à media quadrageſimæ presbyteri Chriſma petant, & ſi quis infirmitate detentus venire non potuerit ad archidiaconum ſuum, vel archiſubdiaconum tranſmittat, & Chriſmatio & linteo imponant, ſicut reliquiæ ſanctorum deportari ſolent. *De chriſmate.*

Canon. 7.

Vt omnes presbyteri ad ſynodum in ciuitatem veniant, & cal. Nouemb. omnes abbates ad concilium veniant.

Canon. 8.

Non licet in altario in ſacrificio diuino mellitum (quod mulſum appellatur) nec vllum aliud poculum extra vinum cum aqua miſtum offerre, quia ad grandem reatum & peccatum pertinet presbytero illi, quicunque aliud poculum extra vinum in conſecratione ſanguinis Chriſti offerre præſumpſerit. *Extra vinum non fiat conſecratio ſanguinis Chriſti.*

Canon. 9.

Non licet in eccleſijs choros ſecularium, vel puellarum cantica exercere, nec conuiuia in Eccleſia præparare, quia ſcriptum eſt, Domus mea domus orationis vocabitur. *Mat. 21*

Canon. 10.

Non licet ſuper vno altario in vna die duas miſſas dicere, nec in altario, vbi epiſcopus miſſas dixerit, presbyter in illa die miſſas dicat.

Canon.11.

Non licet in vigilia Paschæ ante horam secundam noctis vigiliam expedire, quia in illa nocte non licet post mediam noctem bibere, nec in Natali domini, nec in reliquis solennitatibus.

Canon.12.

Non licet mortuis nec Eucharistiam nec osculum tradi, nec velo neque pallijs corpora eorum inuolui.

Canon.13

Non licet diacono velo vel palla scapulas suas inuolui.

Canon.14.

Non licet in baptisterio corpora sepelire.

Canon.15.

Non licet mortuum super mortuum mitti.

Canon.16.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia opera exercere.

Canon.17.

Quicunque se propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato se suspenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percusserit, aut qualibet occasione voluntate se morti tradiderit, istorum oblata non recipiantur.

Canon.18.

Non licet absq; Paschæ solennitate vllo tẽpore baptizare, nisi illos quibus mors vicina est, quos Grabarios dicunt: quod si quis in alio pago, cõtumacia faciente post interdictum hoc infantes suos ad baptismum detulerit, in ecclesias nostras nõ recipiantur: & quicunque presbyter ipsos extra nostrum præceptum recipere presumpserit tribus mẽsibus à communione ecclesiæ sequestratus sit.

Canon.19.

Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono, post acceptum cibum vel poculũ missas tractare, aut in ecclesia dum missæ dicuntur stare.

Canon.20.

Quod

Concordat Concil. Cartaginense 3. Canon. 6.

Quod si presbyter (quod nefas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus post acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium cõmiserit, & archipresbyter hoc episcopo aut archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet.

Canon.21.

Non licet presbytero in vno lecto post acceptã benedictonem cum presbytera dormire, nec in peccato miscere, nec diacono nec subdiacono.

Canon.22.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec subdiaconi, post eius mortem maritum accipere.

Canon.23.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtũ fecerit, & hoc Abbas per se non emendauerit, aut episcopo aut archidiacono non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monasterio retrudatur.

Canon.24.

Non licet Abbate vel monacho ad nuptias ambulare.

Canon.25.

Non licet Abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere.

Canon.29. Abbas non permittat mulieres monasterium ingredi.

Quòd si quis Abbas mulierem in monasteriũ ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare perceperit, tribus mensibus in monasterio trudaur, pane & aqua contentus.

A canone.27. vsque ad.32. tantum agitur de personis inter quas prohibitum est nuptias celebrare: quod quidem omnibus notum est.

Canon.33.

Non licet presbytero, nec diacono ad trepaliũ vbi rei torquentur, stare.

Canon.34.

Non licet presbytero in iudicio illo ſedere, vnde homo ad mortem tradatur.

Canon. 35.

Non licet presbytero, aut diacono, vel cuiquã clericorum de qualibet cauſa conclericum ſuum ad iudicem ſecularem trahere.

Canon. 36.

Non licet mulieri nuda manu Euchariſtiam ſumere, nec manũ ſuã ad pallas dominicas mittere.

C. 37. *Nullus cum excommunicatis communicet.*

Si quis presbyter, aut quilibet de clero aut de populo excommunicatum, abſque volũtate ipſius qui eum excommunicauit, ſciens receperit aut cũ illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit, ſimili ſententiæ ſubiaceat.

Canon. 38.

Non licet presbytero inter epulas cantare, nec ſaltare.

Canon. 39.

Vnaquæque mulier quando communicat, Dominicalem ſuum habeat. Quòd ſi non habuerit, vſque in alium diem dominicum nõ cõmunicet.

Ca. 40. *Iudex ſecularis inconſulto Epiſcopo nulli clericorum iniuriam inferat.*

Quicunque iudex aut ſecularis, presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus abſq; audientia Epiſcopi aut Archidiaconi aut Archipresbyteri iniuriam inferre præſumpſerit, annũ ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus.

Canon. 41. *Parendum eſt præceptis archipreſbiteri.*

Si quis ex ſecularibus inſtitutionem, aut commonitionem archipresbyteri ſui contumacia faciente audire diſtulerit, tamdiu à limitibus ſanctæ eccleſiæ habeatur extraneus, quandiu tam ſalubrem inſtitutionem adimplere ſtuduerit. Inſuper

per & mulctam quam gloriosissimus Rex dominus instituit, sustineat.

Finiunt canones Concilij Antisiodoren. *an.d.617.*

Bonifacius quintus Papa, natione Campanus Heraclio Impe. sedit an. 5. dies. 10. Hic Pontifex Cāpanos sacrilegos ab ecclesijs exclusit: sed ad ecclesias confugientes immunitate donauit. *Bonif. 5 Ponti. 69.*

Sub hoc Pontifice Mahometus Arabs natus est ex patre Pagano & ex matre Hebræa Hismaëlitici generis. Qui magnum in Christianum populū excitauit incendium. Qui cùm magnum se Dei Prophetam assereret, magicis artibus Asianos & Aphricanos deludens, ita populos quosdam concitauit noua à se religione imbutos vt paulū abfuerit quin omnino Imperij nomen deleret, capta Alexandria, multisq́ue alijs Syriæ & Ciliciæ vrbibus. Sarracenos sectatores suos habuit. Qui annos natus penè. 40. postquam tam tetra peste animos hominum infecisset, extinctus est. Visitur in Arabię vrbe Modina eius sepulchrum vti sanctorum apud nos. *Mahometi origo, ingenium & obitus.*

an.d.622.

Honorius primus Papa. 70. natione Campanus ex patre Petronio viro consulari, sedit annos. 12. menses. 11. dies. 17. Hic Ponti. ecclesias restaurans Heraclij permissu æreas Romuli ædis tegulas, S. Petro supertexit. Quo mortuo vacauit sedes mensibus. 19. *Honorius Ponti. 70.*

CONCILIVM HISPALENSE secundum, sub die Iduum Nouembrium circa tépora Honorij Papæ tempore Sisebuti regis. Estq́; prouinciale. *Concilium Hispalen. 2*

Canon. 1. Non est obijcienda præscriptio, vbi necessitas interest hostilitatis.

Prima actione Theodolphi Malacitanæ antistitis ecclesiæ ad nos oblata precatio est: asserentis

antiquam eiusdem vrbis parochiam militari quodam discrimine fuisse decisam, & ab alijs ecclesijs esse remotam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia quæ ab antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiam suam quisquis cóprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundialem his quos Barbarica seueritas captiua necessitate transuexit, postliminio reuertentibus redditur antiqua possessio: sic ecclesia receptura est parochiam, quam antea tenuit cũ rebus suis. Non enim erit obijcienda prę scriptio temporis, vbi necessitas interest hostilitatis.

C. de capti. & post. l. quos.

Canon. 2. Legitimus si deficiat limes: præscriptio longi temporis silentium repetenti imponit.

Placuit, vt si in diœcesi Episcopi possidentis sitã basilicam veteribus signis limes prę uisus monstrauerit, ecclesiæ cuius est ius retentionis sit æternũ dominium. Quòd & si limes legitimus eandem basilicam non recludit: & tamen longi tẽporis probatur obiecta præscriptio, appellatio repetentis Episcopi non valebit, quia illi triennalis obiectio silentium imponit. Sin verò infra metas triennalis temporis extra alienos terminos basilicæ iniusta retentio reperitur, repetentis Episcopi iuri sine mora restituetur.

Canon. 3. De desertoribus clericis, vt episcopis suis restituantur.

Placuit, vt si quis clericus in monasterijs ecclesiæ propriæ destitutus ad aliam transitum fecerit, compellente ad quem fugerit sacerdote, ad ecclesiam quam prius incoluerat remittatur. Qui verò eum susceperit, nec statim sine vllo nisu exceptióis ad propriam ecclesiam remittendum elegerit, quã diu eum restituat, communione se priuatũ agnoscat. Desertorem autem clericum cingulo honoris atque ordinationis suę exutum, aliquo tẽpore mo

nasterio relegari conuenit: sicque postea in ministerio ecclesiastici ordinis reuocari.

Canon. 4. Bigami ad presbyterium vel diaconatum non sunt promouendi.

Nunciatum est nobis apud Astigitanam ecclesiam quasdam nuper ordinationes illicitas extitisse, ita vt quidam viduarum mariti Leuitarum ministerio sacrarentur. Quos quidem conuenit à gradu suscepto in irritũ deuocari, nec vltra prouenire ad diaconij ministerium qui contra diuina atque ecclesiastica iura instituti reperiuntur.

Ca. 5. Presbyteri non præsumant ordinare.

Relatum est nobis de quibusdam clericis, quorum dum vnus ad presbyterium, duo ad Leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos imposuisse tantum, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Qui licet propter tantã audaciã poterat accusatus dãnari, si adhuc viueret: tamẽ quia iã ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari nõ potest, hi qui supersunt, gradũ sacerdotij vel Leuitici ordinis, quẽ peruerse adepti sunt, amittant. *Dist. 23 Quorundã clericorum*

Can. 6. Presbyteri vel Diaconi ab vno Episcopo non sunt deponendi.

Comperimus quendam presbyterum à Pontifice suo iniuste olim deiectũ, & innocentẽ exilio cõdemnatum. Ideo decreuimus (iuxta priscorum patrum decretũ) synodali sententia, vt nullus nostrũ sine concilij examine, deijcere quemlibet presbyterũ vel diaconum audeat. Episcopus enim sacerdotibus & ministris solus honorem dare potest: auferre solus non potest. Tales enim neque ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegijs exui, sed præsentari synodali iudicio, quod canon de illis præceperit, definiri.

Ca. 7.

Canon.7. Prohibita Corepiscopis & Presbyteris.

Relatum est nobis Agapium Cordubensem Episcopum frequenter Corepiscopos vel Presbyteros destinasse, qui tamen iuxta canones vnũ sunt, qui absente Pontifice altaria erigerent, basilicas cõsecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse virum ecclesiasticę disciplinę ignarum. Ergo ne vltrà talis à nobis licentia vsurpetur, communi sententia statuendum oportuit, scientes, quia sicut Presbytero vel Corepiscopo illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente domino, solus Aaron in tabernaculo erexit altare, solus ipse vnxit: quia summus Dei sacerdos erat, sicut scriptum est de eo. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius, ideoq; id quòd tantum facere principibus sacerdotum iussum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerint, presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quanuis cum Episcopis plurima illis mysteriorum communis sit dispensatio, quędam tamen authoritate veteris legis quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint: sicut Presbyterorum & diaconorum, ac virginum consecratio. Constitutio altaris, benedictio, vel vnctio, siquidem nec liceat eis benedicere ecclesiam, vel altaria consecrare, nec per impositiones manus fidelibus baptizandis, vel cõuersis ex hæresi Spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare, sed nec publicè quidem in missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc omnia illicita esse presbyteris, quia Pontificatus apicem non habent, quem solis deberi Episcopis authoritate canonum præcipitur, vt per hoc & discretio graduũ, & dignitatis fastigium summi Pontificis demonstre-

Aaron summus Dei sacerdos.

Presbyteri filiorum Aaron gestant figuram.

Probibita Corepisco. & Presbyteris ecclesiastica sacramenta.

stre-

ftretur. Sed nec coram Epiſcopo licere eis in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare, nec pœnitentem ſine pręcepto Epiſcopi ſui reconciliare, nec eo præſente ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti conficere, nec eo coram poſito populum docere, vel benedicere, aut ſalutare, nec plæbem vtique exhortari. Quę omnia eis à ſede Apoſtolica prohibita eſſe noſcuntur.

Canon. 8. Ob ingratitudinem liberti libertate priuentur.

Statuimus, vt qui ab Epiſcopo ſuo libertati traditi ſunt, ſi immemores beneficij accepti, ei ingrati ob ſuperbiam ſuam extiterint, in ſeruitutem reuocentur, vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus.

Hic canon diſcußus eſt propter Heliſeum Agabrenſis eccleſiæ

Canon. 9. eſt Ca. 25. Concilij Chalcedonenſis.

Canon. 10. Anathemate feriuntur monaſteriorum expoliatores.

Si quis noſtrum, vel nobis ſuccedentium ſacerdotum quodlibet monaſterium aut vi cupiditatis expoliandum, aut ſimulatione aliqua fraudis conuellendum aut diſſoluendum tentauerit, anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus, nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad ſalutem, qui tantæ & ſalutaris vitæ deſtruxerit tramitem. Super hos etiam vniuerſi illius prouinciæ epiſcopi congregati, eundem ſacrilegum, cœtuſque ſui euerſorem à communione ſuſpendant: quod impiè vnus ſubuerterit, omnes reſtaurent.

Salutaris vitæ via monaſtica vita.

Canon. 11. Vt virginum monaſteria monachorum curæ committantur.

Decreuimus, vt monaſteria virginum monachorum adminiſtratione gubernentur. Tunc enim ſalubria Chriſto dicatis virginibus prouidemus,

quando

quando eis patres ſpirituales eligimus, quorũ non ſolum gubernaculis tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſsint. Et tamen circa monachos ✠ cautela ſeruatur, vt remoti ab earum familiaritate maneant. Sed nec Abbati vel ei qui præficitur, extra eã quę præeſt, loqui virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutionem morum non pertineat licebit, nec cum ea ſola, quæ præeſt, frequenter eis loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſsio, & breuis omnis locutio. Abſit enim vt monachos (quod dictu etiam nefas eſt) Chriſti virginibus familiares eſſe velimus, ſed eos tantum earundem gubernaculis deputamus conſtituentes, vt vnus monachorum probatiſsimus eligatur, cuius curæ ſit prędiis earum ruſticis vel vrbanis intendere, fabricas extruere, & cæt. vt Chriſti famulæ ſolis diuinis cultibus, operibusque ſanctis inſeruiant. Sanè is qui ab Abbate præponitur, iudicio ſui epiſcopi comprobetur. Veſtes autem illæ ijſdem cœnobijs faciant, à quibus tuitionem expectant: ab ijſdem denuo laborum fructus, & procurationis ſuffragium recepturæ. Si qui monachorum contrafecerint, ſciant quòd eorum temeritas excommunicationis ſit plectenda cenſura.

✠ *Nota.*

Canon. 12.

In iſto canone hæreſis cuiuſdam Epiſcopi Acephalorum abnegantis proprietatem duarum naturarum in Chriſto, & aſſerentis deitatem paſsibilem damnatur, & eiuſdem Epiſcopi conuerſio ad fidẽ deſcribitur.

Iſte Epiſcopus natione erat Syrus.

Canon. 13.

Tertiadecima proſecutione breuiter narrandum putauimus, ad refutationem eorundem hæreticorum qui duas naturas Chriſti poſt vnionem delirantes confundunt, & paſsibilem in eo diuinitatis

In hoc canone agitur de duabus in Chriſto na

nitatis substantiam asserunt. Contra quorum blasphemias oportet nos in vna persona Christi geminæ naturæ proprietatem ostendere, passionẽque eius in sola humanitatis susceptione manifestare, vt si fortè aliqui stultorum huius sententię errore decepti sunt, dum ista legerint, resipiscant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant. Ergo (sicut immaculata fides & sancta Dei ecclesia docet) confitemur dominum nostrum Iesum Christum æternaliter ex patre Deum natum, temporaliter ex vtero gloriosæ virginis Mariæ hominem æditũ, & ob hoc in vna persona duas naturas habentẽ, deitatis, qua ante secula genitus est, & humanitatis, qua in tempore æditus est. Cuius geminæ naturæ distinctio primùm ex literis legis, deinde ex Prophetis, & Euangelicis atque Apostolicis depromenda est paginis, vt ea quæ asserimus, non argumentis, sed exemplis scripturarum firmemus.

turis & vna persona.

Primo ex illo. Ecce mitto angelum meum, qui præcedat te. Obserua eum, &c. quia est nomen meum in illo. Hic diuina demonstratur natura. Et illud, in semine tuo benedicentur omnes gentes, id est, in carne Christi, quę de Abrahæ stirpe descendit. Hic humana demonstratur natura. Secundo in Psalm. Dauid sub vna Christi persona sic ostendit vtranque naturam: diuinam secundum illud: Ex vtero ante luciferum genui te. Humanam ibi. Homo natus est in ea. Rursus diuinam ibi: Eructauit cor meum verbum bonũ. Humanam ibi: Speciosus forma præ filijs hominum. Tertio Esaias sub vna eademque Christi persona vtranque ostendit naturam. Deitatis, ibi: Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam? Humanitatis verò, secundum illud: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Rursus Deitatis, Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum,

Exo.23. Gene.22. Psal. 109. Psal 86 Psal. 44. Ibidem. Esa.66 Esa.7. Esa.45

ſtum. Humanitatis ibi. Aperiatur terra & germinet Saluatorem. Et iterum humanitatis ibi. Paruulus natus eſt nobis. In Euangelio quoque in vno eodemque Chriſto diuinæ naturæ ſignificatio. Ego & pater vnum ſumus Humanæ naturæ inſinuatio ibi. Pater maior me eſt. Item diuinæ naturæ ibi: Ego ſum via, veritas & vita. Humanæ naturæ, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Paulus quoque Apoſtolus in vno eodéque Chriſto naturam diuinitatis exprimit ibi: Primogenitus omnis creaturæ, ipſe eſt ante omnes. Humanitatis cum dicit: Ipſe eſt caput corporis eccleſię. De paſsione verò quam in ſola humanitate, non in deitate ſuſtinuit, legis & prophetarum authoritas, Euangeliorum & Apoſtolorum prædicatio adhibenda eſt. Ex Prophetis illud, Lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vuæ pallium ſuũ. Quid hic pallium, quid ſtola niſi caro Chriſti, paſsionis ſanguine decorata? Et alia multa quæ ſuperuacaneum eſt referre. Probatur ergo veteris ac noui teſtamenti teſtimonijs, in quibus duæ naturæ Chriſti patefactæ ſunt in vna ſubſiſtentes perſona, in quibus & paſsio eius apparuit, in homine ſolo expleta, deinde oportuit ſententijs ſubnecti ſanctorum patrum, qui in ſacris literis ingenti gloria refulſerunt, vt etiam eorũ traditione perpateat: quia dominus noſter Ieſus Chriſtus ex duabus naturis & vna perſona ſubſiſtit, & quia mortem & paſsionem in ſola carne ſuſcepit.

Eſai.9. *Ioan.10* *Ioan.14* *Ibidem* *Mat.26* *Coloſſ.1* *Ibidem.* *Gene.49.*

Recenſentur ad hoc Hilarius, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Baſilius, Cyrillus. Athanaſius, Auguſtinus, Leo papa, Fulgentius: quorum etiam teſtimonijs concluditur quæſtio. Hæc quidem quæ tam diuinę ſcripturæ quam etiam ſanctorum Patrum eloquia docuerunt, decretis noſtris breuiter inſerta protulimus, demonſtrantes geminam

geminam carnis & deitatis naturam in vna Domini & saluatoris nostri persona, passum quoque eundem in ea natura quæ corporis est: non tamen passum in ea natura quæ deitatis est. His ergo concordi sententia in tribus secretarijs definitis pro confirmatione sui propriam subscriptionem subiecimus. Isidorus in Christi nomine ecclesiæ Hispalen. Episcopus subscripsi. Malacitanus Episcopus, Corduben. Episcopus, & cæteri omnes fecerunt similiter. *Subscriptio Episcoporum.*

Finiunt Canones secundi Concilij Hispalensis.

CONCILIVM TOLETANVM quartum sub Honorio.1. Papa, & anno tertio regnante Sisenando rege, celebratum est ab omnibus episcopis Hispaniæ & Galiciæ. Era.681. *Concilium Toletan. 4*

Cùm conuenissemus sacerdotes domini apud vrbem Toletanam, vt regijs Imperijs atque iussis commoniti, à nobis agitaretur de quibusdam ecclesiæ disciplinis tractatus, primùm gratias saluatori nostro Deo omnipotenti egimus. Post hæc antefato ministro excellentissimo, & glorioso regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, vt nō solum in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis solicitus maneat. Hic quippe dum in basilica beatissimæ & sanctæ martyris Leocadiæ omnium nostrum pariter iam cœtus adesset, pro merito fidei suæ cum magnificentissimis & nobilissimis viris ingressus, primùm coram sacerdotibus Dei humi prostratus, cum lachrymis & gemitibus pro se interueniendum domino postulauit. Deinde religiosa prosecutione synodum exhortatus est, vt paternorum Decretorum memores, ad conseruāda in nobis iura ecclesiastica studium præberemus, & illa corrigere quæ dum per negligentiam in vsum venerunt, contra ecclesiasticos mores li- *Deuotio Sisenandi.*

centiam sibi de vsurpatione fecerunt. Talibus eius monitis congaudentes, necessarium extitit (iuxta eius nostrumque votum) quæ conueniunt tractare. Et quoniam generale Concilium agimus: oportet primùm nostræ vocis sermonem de cœlo esse, vt post professionem fidei sequentia operis nostri vota quasi super fundamentum firmissimũ disponantur.

Canon.1. De oratione & fidei confeßione.

Explicatur Descendit ad inferos.

In isto primo canone pronunciatur publice generalis professio omnium pertinentium ad fidem per formã symboli. Specialiterque explicatur illud symboli. Descendit ad inferos, vt sanctos qui ibi tenebantur erueret, per quem & nos sumus in nouissimo die resuscitandi in ea qua nũc viuimus carne, & in ea qua resurrexit idem dominus forma, percepturi ab ipso, alij pro iustitię meritis vitã æternã, alij pro peccatis suppliciũ æternũ. Quæ omnia in alijs symbolis explicite tradita nõ sunt.

Canon.2. Diuersitas in his quæ ad religionem pertinent, prohibetur.

Nulla res magis disciplinæ mores ab ecclesia depulit quam inordinata diuersitas officij.

Placuit vt vnus ordo orandi atque psallendi à nobis per omnem Hispaniam atque Galiciã conseruetur. Vnus modus in missarum solennitatibus vnus in vespertinis officijs, nec diuersa sit vltra in nobis ecclesiastica consuetudo, quia in vna fide cõtinemur & regno.

Canon.3. Statuitur formula pro concilijs celebrandis.

Statuimus, vt saltẽ semel in anno à nobis concilium celebretur, ita tamen vt si fidei causa est, aut quælibet alia ecclesiæ communis, generalis Hispaniæ & Galiciæ synodus celebretur. Si verò talis non extiterit causa, speciale erit concilium, omnes autem qui causas aduersus quoscunque habere noscuntur, ad idem Concilium concurrant, & pro

compel

compellendis quibuſcunque perſonis quidã executor à principe poſtuletur, &c. Deinde annotatur modus obſeruandus in concilio celebrando, & in tractandis rebus ſynodalibus.

Can. 4. De ſolennitate paſchali.

Placuit vt ante tres menſes Epiphaniarũ, Metropolitani ſacerdotes literis ſe inuicem inquirant vt diẽ reſurrectionis Chriſti cõprouincialib⁹ ſuis inſinuent, & vno tempore celebrandũ annũcient. *Sup. in Concil. Aurc. 4.*

Can. 5. De baptiſmi ſacramento.

In iſto canone docetur quòd in vſu baptiſmi teneatur modus ille, quem Gregorius primus conſultus à Leandro epiſcopo Hiſpano definiuit, ſcilicet vt ſiue trina, ſiue ſimpla merſione fuerit infãs baptizatus, cenſeatur baptizatus, quia in illa trina merſione triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignificamus, vt dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimitur, etiam & trinitas deſignatur. In ſimpla vero merſione vnitas ſubſtantiæ in trinitate datur intelligi. Ne tamẽ hæreticis videamur conſentire (qui tertio mergũt) dum eorum morem ſeruamus, cautum eſt, ne in Hiſpania fiat baptiſmus, niſi in vna merſione. *Lib. 1. Regiſtri epiſto. 41.* *De cõ. d. 4 De trina merſione* *De cõ. d. 4. ca. papa vitandum*

In reſiduo capituli declarat pulchre myſterium quare in vna merſione debeat fieri baptiſmus.

Canon. 6. Vt paßio Chriſti populis prædicetur.

Statuimus in ſexta feria paſsionis Domini myſterium crucis quod ipſe Dominus cunctis annũciandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum præſtolari vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabile feſtum Dominicæ reſurrectionis, remiſsis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſq; eius & ſanguinis Sacramentum mundi à peccato ſumamus.

Canon.7. In die passionis Christi ieiunium solui non debet.

Quicunque in die Passionis domini ieiuniũ, præter paruulos senes & languidos, ante peractas indulgentiæ preces soluerit, à paschali gaudio depellatur, nec in eo sacramenrum corporis & sanguinis Domini percipiat, qui diem passionis eius per abstinentiam non honorauit.

Canon. 8.

Exprimitur causa benedictionis cerei in vigilia resurrectiõis domini.

Lucerna & cereus in vigilia sacræ resurrectionis propter gloriosum noctis ipsius sacramentum soléniter benedicatur, vt sacræ resurrectiõis Christi mysterium, quod tempore huius noctis votiue aduenit, benedictione sanctificati luminis suscipiamus.

Canon. 9. De efficacia orationis Dominicæ.

Nonnulli sacerdotum in Hispania reperiũtur qui dominicam orationem, quam Saluator noster docuit & præcepit, non quotidie, sed tantum die dominica dicunt. Attamen, quia quotidiana oratio est, quotidie quoque vt detur, dici oportet. Delet enim hæc quotidiana oratio minima & quotidiana peccata. Delet & illa à quibus vita fideliũ (etiam scelerate gesta) pœnitendo in melius discedit mutata. Quisquis ergo sacerdotum, vel subiacentium clericorum hanc orationem quotidie, aut in publico aut in priuato officio prætererit, ordinis sui honore priuetur. Pro confirmatione huins canonis adducitur Cyprianus in sermone de oratione dominica. Hilarius & Augustinus in libro Enchiridij vltra medium.

Mat. 6.

Canon. 10. In quo tempore Alleluya decantari debeat.

Statuimus, vt in omnibus diebus quadragesimę Alleluya non cantetur, quia tempus mœroris est. In temporibus verò reliquis, id est, Calen. Ianua-

rij,

rij, quæ propter errorẽ gẽtiliũ aguntur, omnino. Alleluya non decantabitur. In quibus etiam, præter piſcem & olus, ſicut & in illis quadraginta diebus cęteris carnibus abſtinetur, & à quibus etiam nec vinum bibitur. Si quis ergo Epiſcopus, aut Presbyter, aut diaconus contrafecerit, ordinis ſui officio carere cogatur, & communione eiuſdem Paſchæ priuetur.

Canon. 11. Vt poſt euangelium decantentur laudes.

Item decreuimus vt in miſſa laudes poſt Epiſtolam nõ decantentur, donec prædicetur euangeliũ. Nam laudes ideo euangelium ſequuntur propter gloriam Chriſti, quæ per idem euangelium prædicatur. Qui verò hunc ordinem perturbauerint, excommunicationis pœnam ſuſcipiant.

Canon. 12. De Hymnis canendis.

De hymnis & Pſalmis etiam canendis publicè in eccleſia, & Saluatoris & Apoſtolorum habemus exemplum, Et hymno dicto, &c. Paulus hoc etiam docet: Implemini ſpiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis & hymnis, &cæ. Et quia nonnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei compoſiti eſſe nõſcũtur, ſicut hi quos Hilarius & Ambroſius ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, pro eo quod de ſcripturis ſanctorũ canonum, vel apoſtolica traditione non exiſtũt. Reſpuant ergo illum hymnum ab hominibus compoſitum, quem in fine omnium pſalmorum dicimus, Gloria & honor patri & filio & ſpiritui ſancto, &c. Similiter & totũ illud quod ſequitur poſt Angelicum hymnum Gloria in excelſis Deo, &c. quod tamen eccleſiaſtici doctores compoſuerunt. Ergo nec ipſi in eccleſijs canendi ſunt, quia in ſanctarum ſcripturarum libris non inueniuntur? Cõponuntur miſſæ, ſiue preces vel orationes, ſiue cõmendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla

De con. d. 1 De hymnis
Mat. 16.
Eph. 5.

1.Timo. 2. nulla decantentur in ecclesia, vacant omnia officia ecclesiastica. Admonet enim hæc fieri, atq; hortatur Apostolus Timotheũ dicens: Obsecro igitur primũ omniũ fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones. Excommunicatione ergo plectendi sunt qui hymnos reijcere fuerint ausi.

Can.13. De hymno trium puerorum.

De hymno trium puerorum. Hymnum quoque trium puerorum, in quo vniuersa cœli & terræ creatura Deum collaudat, & quem ecclesia tota catholica per totum orbem diffusa celebrat, publicè sanctum concilium decantari instituit.

Can.14. Quid in fine psalmorum dicendum.

Statuimus, & in fine psalmorũ, non gloria patri sed gloria & honor patri dicatur, Dauid dicente: *Psal.28* Afferte domino gloriã & honorẽ. Et Io. Euange. *Apo.5.* audiuit vocem dicentem, Honor & gloria Deo nostro, &c. Qui verò hoc prẹterierit, excõmunicetur

Canon.15.

Statuimus, vt gloria in fine responsoriorum in lætis sequatur, in tristioribus verò repetatur principium.

Ca.16. De libro Apocalypseos.

Apocalypsim librum multorum Conciliorum authoritas, & synodica sanctorum præsulum Romanorum decreta Ioannis Euangelistæ esse præscribunt, & inter diuinos libros recipiendũ constituerunt, Et quia plurimi sunt, qui eius authoritatem non recipiunt, eumq; in ecclesia Dei prædicare contemnunt, si quis eum deinceps aut non receperit, aut à Pascha vsque ad Pentecosten missarũ tẽpore in ecclesia non prædicauerit, excõmunicationis sententiam habebit.

Canon.17. Quo loco & tempore communicandum.

Nonnulli sacerdotes post dictam orationẽ Dominicam statim communicant, quod deinceps interdi-

terdicimus,ſed data benedictione ad populũ tunc corporis & ſanguinis Domini ſacramentum ſumatur,eo videlicet ordine,vt ſacerdotes & Leuitæ ante altare communicent,in choro clericus, extra chorum populus.

Canon.18. A quibus debet eße immunis qui in Epiſcopum ordinatur.

In iſto canone notatur qui ſunt indigni ad honorem ſacerdotij, quos ius nunc vocat irregulares. Inter quos etiam recenſentur & iſti,qui muneribus ✣ honorem obtinere moliuntur. Qui à deceſſoribus in ſacerdotiũ eligũtur. Qui inſcij literarũ ſunt. Qui nõdũ ad 30. annos peruenerũt. Qui nec à clero nec à populo propriæ ciuitatis electi ſunt. Qui verò probatus inuentus fuerit, ab vniuerſis cõprouincialibus epiſcopis, aut certe à tribus in ſacerdotẽ die dominica cõſecrabitur. Epiſcopus verò cõprouincialis ibi cõſecrãdus eſt, vbi Metropolitanus elegerit. Metropolitanus autẽ nõ niſi in ciuitate Metropol. cõprouincialibus ibi cõuenientibus. Si quis autẽ ad gradũ ſacerdotij indignus aſpirare contenderit, cũ ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit.

d.51. qui in aliquo crimine.

✣ Nota

Canon.19. Quo tempore in veteri lege Leuitæ ordinabantur.

Decreuimus,vt.25. annorũ ætatis Leuitæ cõſecrentur,& 30. presbyteri ordinentur,ita vt ſecundũ præceptũ Apoſtolicũ probentur primũ,& ſic miniſtrent,nullũ crimẽ habentes, quoniam & in veteri lege ab anno.25. Leuitæ in tabernaculo ſeruire mandantur.

D.77. In veteri lege

Num.7

1.Tim.3

Ca.20. De ſacerdotibus quales eße debeant.

Quicunque in ſacerdotio Dei poſiti ſunt, irreprehenſibiles eſſe debent,Paulo atteſtante: Oportet epiſcopũ irreprehenſibilem eſſe. Inoffenſos ergo & immaculatos decet Dei exiſtere ſacerdo-

tes: nec vllius eos fornicationis contagio pollui: Abstineamus ergo nos ab omni opere malo, vt mundi corpore, purgati mente, possumus ad sacrificium Christi digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

Ca.21. De eisdem.

Ro.12.d. & 2. Co.8.d.

Quanuis conscientiam puram apud Deũ, nos habere oporteat: tamen & apud homines famam optimam custodire oportet. Ideo conuenit episcopos testimonium probabilium personarũ conuersationis & vitæ in conclaui suo habere: vt & Deo placeant per conuersationem boná, & ecclesiæ per optimam famam.

Ca.22. De Presbyteris & Leuitis.

Item placuit, vt quemadmodum Antistites, ita presbyteri atq; Leuitæ, quos forte infirmitas, atque ætatis grauitas in conclaui suo manere nõ sinit, vt & ijdem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamq; suam sicut nomine, ita meritis teneant.

Can.23. Quod adolescentes probatißimo seniori deputentur.

12.q.1. Omnis ætas. Gene.6.d. Pro 30.

Omnis ætas ab adolescentia prona est in malũ. Nihil enim incertius quàm vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, vt si qui in clero impuberes aut adolescentes existunt: omnes in vno conclaui commaneant, vt lubricæ ætatis annos nõ in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem & magistrũ doctrinæ, & testem vitæ habeant.

Ca.24. Quod sacerdotibus maxime ignorantia vitanda est.

Dist.38 Ignorãtia.

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei euitanda est, qui docendi officium in populo Dei susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus, dicens ad Timotheum. Attende le-

1.Timo.4

ctioni

ctioni & exhortationi,&c. Sciant ergo sacerdotes scripturas sanctas,& canones meditentur,omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia quàm operum disciplina.

Ca.25. Quòd officialem libellum ab episcopo accipiant presbyteri cum ordinantur.

Quando presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialem à suo sacerdote accipiant, vt ad ecclesias sibi deputatas instructi accedant, ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramentis Christum offendant:ita vt quando vel ad litanias vel ad concilium venerint, rationem episcopo suo reddant,qualiter susceptum officium celebrent, vel baptizent. *Dist. 38 Quando presbyteri.*

C.26. De castitate seruanda: tempore suæ ordinationis presbyteri & diaconi votum emittant.

Quando presbyteri aut diaconi per parochias constituuntur,oportet eos primùm professionem suo Episcopo facere, vt caste & pure viuant sub Dei timore, vt dũ eos talis professio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam retineant. *In decre. Iuo. li.3*

C.27. Presbyteri iniuste depositi quomodo in pristinũ restituantur statum.

Episcopus presbyter aut diaconus,à gradu suo iniuste deiectus,si in sancta synodo innocens inueniatur,gradus amissos recipiat coram altari de manibus episcoporum.Si episcopus est,orarium,annulum & baculũ,Si presbyter, orarium & patenã. Si diaconus,orariũ & albã. Si subdiaconus, patenam & calicem.Sic & reliqui gradus ea in reparatione sua recipiãt,quę cũ ordinarẽtur,perceperũt.

Ca.28. Priuetur honore quicunque ex ordine clericorum magos consuluerit. *26..q.5*

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut quilibet de ordinibus clericorum,magos aut aruspices, aut *Si quis Episcopus.*

certe augures, vel ſortilegos, vel eos qui profitentur artem magicam, aut aliquos eorum ſimilia exercentes, conſuluiſſe fuerit deprehenſus, ab honore dignitatis ſuæ depoſitus monaſterij cenſurã excipiat: ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. *Canon.29.*

Confinitimi hoſtium ſacerdotes nullum mandatum ad gentem extraneam occulte accipere vel dirigere præſumant.

Ca.30. Nullus ſacerdos ſit iudex, vbi ſanguinis ſententia præparatur.

Si quis ſacerdotum, vbi ſanguinis ſentẽtia pręparatur, iudex extiterit, reus effuſi ſanguinis ſit apud Chriſtum: & apud eccleſiam perdat proprium gradum.

Canon.31. Ne pauperes à potentibus opprimantur, epiſcopis cura committitur.

Nota. Epiſcopi (quibus hæc cura à Deo impoſita eſt) dũ conſpiciunt iudiçes ac potẽtes pauperũ oppreſſores exiſtere, prius eos ſacerdotali admonitione redarguãt: & ſi contempſerint emendari, eorũ inſolentiã regis auribus intimẽt: vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam, regalis poteſtas ab improbitate coerceat. Si quis epiſcoporũ id neglexerit, concilio erit reus,

Canon.32. Epiſcopi nihil de iure ſuæ diœceſis præſumant auferre.

1.Ti.6 Auaritia radix eſt cunctorum malorum: cuius ſitis etiam ſacerdotum mentes obtinet. Ideo conſtitutum eſt à præſenti concilio, Epiſcopos diœceſes ſuas ita regere, vt nihil ex earum iure præſumant auferre: ſed iuxta priorum authoritatem

16.q.1.cõſtitutum eſt à. conciliorum, tam de oblationibus quàm decimis, tributis, ac frugibus tertiam conſequantur, vt conceſſa à fidelibus in Chriſti & martyrum honorem ipſorum epiſcoporum parochijs intacta

maneant,

maneant. Nouerint tamen conditores basilicarum in rebus quas eisdem ecclesijs conferunt, nullam se potestatem habere, sed iuxta canonum instituta sicut ecclesia, ita & dos eius ad ordinationem episcopi pertineat. 10.q.1. *Nouerint.*

Canon.33. Quòd tricennalis possesßio intra eandem prouinciam seruari debeat.

Quicunq; episcopus alterius episcopi diœcesim per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit, admittenda non est contra eum actio reposcendi. Sed hoc intra vnam prouinciam. Extra verò nullo modo: ne dum diœcesis defenditur, prouinciarum termini confundantur: 16.q.3. *Quicūque episcopus.*

Canon.34.

Sicut diœcesim alienā tricennalis possessio tollit, ita territorij possessio conuentum non adimit. 10.q.3. *Sicut diœcesim.*

Can.35. In valetudine grauatus episcopus, visitationis officium alijs committat.

Episcopum per cunctas diœceses parochiasque suas per singulos annos ire oportet, vt exquirat quo vnaquæque basilica in reparatione sui indigeat. Quòd si ipse ant languore aut alijs occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles aut diaconos mittat, qui & redditus basilicarum, & reparationes & ministrantiū vitam inquirant:

Canon.36. Exoluat prælatus quod in remunerationem obsequij ecclesiæ impensi alicui promisit. 10.q.1. *episcopū per.*

Quicunque suffragio cuiuslibet aliquid Ecclesiasticæ vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcunque cōmodum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos exoluere oportebit.

Can.37. Fundatores ecclesiarum si ad inopiam deuenerint, ab eisdem alimenta accipiant. 12.q.2 *Quicunque suffragio.*

Quicunq; fidelium de facultatibus suis ecclesię aliquid deuotione propria contulerint, si forte ipsi

aut

aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadẽ ecclesia suffragium vitæ pro temporis vsu percipiant. Si enim omnibus alijs necessitatẽ sustinentibus, pro solo religionis intuitu, in vsum res Ecclesiæ largiuntur, quanto magis consulendum est, quibus retributio iusta debetur?

Canon. 38. est ca. 7. sextæ synodi.

Ca. 39. Vt leuita vnum tantum humerorum ambiat orario.

Dist. 25. Vnum orarium.

Vnũ orarium oportet leuitã gestare in sinistro humero, propter quod orat. i. prædicat. Dexteram autẽ partẽ oportet habere liberam, vt expeditius ad ministerium sacerdotale discurrat. Caueant ergo leuitæ gemino vti orario, sed vno tantum & puro, nec vllis coloribus aut auro ornato.

Ca. 40. Vt clerici tonsuram deferant.

Omnes clerici vel lectores, sicut leuitæ & sacerdotes, de tonso superius capite toto, inferius solam circuli coronam relinquant. Non sicut hucusque in Galiciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis (vt laici) comis in solo capitis apice modicum circulum tondunt. Ritus enim iste in Hispanijs hucusq; hæreticorum fuit. Vnde oportet vt pro amputando ab ecclesijs scandalo hoc signum dedecoris auferatur. Qui secus fecerit, fidei catholicæ reus erit.

Canon. 41. & 42. idem continent quod & ca. 5. sextæ synodi. *Ca. 43.*

D. 81. Quidam clerici.

Clerici qui sine consultu episcopi sui vxores duxerint, separari eos à proprio episcopo oportebit.

Ca. 44. De clericis qui voluntarie arma sumunt.

23. q. 8 Clerici.

Clerici qui in quacunque factione arma volentes sumpserunt, amisso ordinis sui gradu in monasterio pœnitentiæ tradantur.

Ca. 45. Ne clerici sepulchra demoliantur.

Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit

rit deprehensus, à clericatus ordine submoueatur, & pœnitentiæ triennio deputetur.

Ca. 46. De libertate clericorum.

Præcipiente domino nostro Sissebuta rege, id constituit sanctum concilium, vt omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo seruiant.

Canon. 47. est ca. 25. conc. Chalced.

Ca. 48. Quòd paterna deuotio monachum faciat, sicut propria professio.

Monachũ, aut paterna deuotio aut propria professio facit. Quicquid horum fuerit alligatũ, tenebit. Proinde his ad mundum reuertẽdi intercludi mus aditũ, & oẽs ad seculũ interdicimus regressus. *20. q. 1. Monachum. De hoc vide infrà in concil. Vormaciẽ. ca. 5.*

Canon. 49. Quod liberum sit clericis monasticam profiteri vitam.

Clerici qui monachorũ propositũ appetũt (quia meliorem vitam sequi cupiunt) liberos eis ab episcopo in monasterijs largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorum qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

Canon. 50. Quale ius Episcopi in monasterijs habere debeant.

Nunciatum est præsenti cõcilio quod monachi episcopali imperio seruili opere mãcipentur, & iura monasteriorũ illicita præsumptione vsurpẽtur: ita vt pene ex cœnobio possessio fiat, atq; illustris portio Christi ad ignominiam seruitutemq; perueniat. Quapropter monem⁹ eos qui ecclesijs pre sunt, vt vltrà talia nõ præsumant. Sed hoc tantũ sibi in monasterijs vindicent sacerdotes, abbates, aliaq; officia instituere, atq; extra regulam facta corrigere. Qui contrà fecerit, excommunicetur. *18. q. 2. Hoc tantum sibi*

Canon. 51. De monachis à monasterio egredientibus.

Non-

Nonnulli monachorum egredientes à monasterio nō solum ad seculum reuertūtur, sed etiā vxores accipiunt. Igitur reuocati in eodem monasterio à quo exierant, pœnitentiæ deputentur.

Can.52. Qui seipsos infamia notant, ad clerum peruenire non possunt.

Hi qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta crimina confitentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt vt aliquod mortale peccatum se perpetrasse publice fateantur, ad clerum vel honores ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

Ca.53. Pœnitentiæ statum qui semel acceperint mutare non possunt.

Quicunque ex secularibus accipientes pœnitentiam totonderunt se, & rursus præuaricātes laici effecti sunt, ab episcopo suo ad pœnitentiam reuocentur. Quod si aliqui admoniti ad pœnitentiā reuerti noluerint: vt vere apostatæ corā ecclesia anathematis sententia cōdēnētur. Hoc etiā totum seruetur in religiosis: etiā in viduis virginibusque sacris, ac pœnitentibus fœminis quæ habitum religionis mutauerunt, aut ad nuptias transierunt.

In canone. 54. idem habetur quod de viduis in præcedenti dictum est.

Can.55. Sicut Iudæi ad fidem non sunt cogendi, ita nec conuersi ab ea recedere permittuntur.

D.45. De Iudæis. De Iudæis præcepit sancta synodus nemini de inceps ad credendum vim inferre. Cui enim vult
Rom.9 Deus miseretur, & quem vult indurat. Non enim
Gen.3 tales inuiti saluandi sunt, sed volētes: vt integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo propria arbitrij voluntate serpenti obediēs perijt: sic (vocante

se gratia Dei)propriæ mentis conuersione quisq; credendo saluatur. Qui autem iāpridem ad Christianitatem venire coacti sunt (sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti)quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis domini & sanguinis extitisse participes, oportet vt fidem etiam quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen domini blasphemetur: & fides quam susceperunt, cōtemptibilis habeatur.

Canon. 56. Iudæis contra fidem Christianam dare suffragium prohibetur.

Quicunque Iudæus cōtra fidem Christianā suffragiū qualecunque pręstiterit, vere vt prophanus & sacrilegus anathemate effectus ab Ecclesia catholica & regno Dei habeatur extraneus.

Canon. 57. De præuaricatione eorum qui ad fidem christianam promoti fuerant.

Iudæi qui ad fidem Christianā promoti abominandas circuncisiones & alios Iudaicos vsus exercuerint, pontificali authoritate corrigantur, & ad cultum Christiani dogmatis reuocentur. Eos autem quos circunciderunt, si filij eorū sint, à parentum consortio separentur. Si serui, pro iniuria corporis sui, libertati tradantur. *De cō. d. 4 Plerique.*

Canon. 58. Iudæorum filij post baptismum à parentibus separentur.

Iudæorum filios vel filias baptizatos, ne parentum inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus. Deputandos autem monasteriis, aut Christianis viris aut mulieribus Deū timentibus, vt in moribus & fide proficiant. *28. q. 1. Iudæorum filios.*

Ca. 59. Perfidia parentum filiis obesse non debet.

Iudæi baptizati si postea præuaricātes in Christum qualibet pœna damnati extiterint, à re-

2.q.4.1 *Iudæi baptizati. Eze.18* bus eorũ fideles filios excludi nõ oportebit: quia scriptum est: Filius nõ portabit iniquitatẽ patris. Hoc desideramus obseruari.

Canon.60.Iudæi ad fidem conuersi cum remanentibus in veteri ritu non communicent.

28.q.1. *Sæpe malorum.* Nulla communio sit Hebræis ad fidem Christianam translatis cum his qui adhuc in veteri ritu consistunt, ne eorum participatione subuertantur. Quicunque hoc non seruauerit, & hi Christianis donentur: & illi cum quibus prohibitum est eis conuersari, publicis cædibus deputentur.

Can.61.Iudæus ab vxore fideli separetur, nisi ad fidem accesserit.

28.q.1. *Iudæi qui.* Iudæi qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab Episcopo ciuitatis illius vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur. Filij autem qui ex talibus nati sunt, fidem atq; cõditionem matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianam religionem sequantur, nõ Iudaicam superstitionem.

Ca.62.Iudæi testes esse non possunt.

2.q.7. *Nõ potest.* Iudæi qui Christiani effecti sunt, & Christi fidem præuaricati sunt, ad testimonium dicendũ admitti non debent: quamuis se esse Christianos annũcient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur.

Canon.63.Iudæi publicis officijs non præficiantur.

17.q.4.*Cõstituit sanctum.* Constituit sanctum Concilium, vt Iudęi aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant, nec illa exercere iudices prouinciarũ permittant. Si quis iudex hoc permiserit, excõmunicetur & is qui subrepserit, publicis cędib9 deputetur

Can.64.

Ca. 64. Quòd non liceat Iudæis Christianos seruos habere.

Iudæis nullo modo liceat Christianos seruos nec Christiana mancipia emere. Si contrafecerint, ablati ab eis à principe libertatem consequantur. *Ex decr. Sesinādi regis.*

Canon. 65.

Nullus episcoporum libertos ex familijs ecclesię fatere præsumat. Si secus fecerit per successorem episcopum ad ecclesiam reuocentur. *12. q. 2. Et si illi qui*

Canon. 66. Liberti ecclesiæ à patrocinio ecclesiæ non discedent.

Liberti ecclesiæ, quia nunquam moritur eorū patrona, ne à patrocinio ecclesiæ aliquando discedant, necesse est vt tā hi liberti quàm ab eis progeniti, professionem episcopo suo faciāt. Qui si à patrocinio ecclesiæ præmissa admonitione nihilominus discesserint, manumissio eorum irrita sit. *12. q. 2. Liberti ecclesiæ quia. 12. q. 2. Liberti Ecsiæ.*

Canon. 67. Quando libertatem quis integram consequitur, ad clericatum suscipi potest.

Quicunque libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium patronus retentet, isti si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinem suscipiantur. *D. 54. Quicunque.*

Canon. 68. Quòd de familijs ecclesiæ liceat presbyteros constituere.

De familijs ecclesiæ constituere presbyteros & diaconos per parochias liceat, quos tamen vitæ rectitudo commendat. Ea tamen ratione, vt anteamanumissi libertatem status sui percipiant. In vltimo canone excommunicantur omnes qui contra regis regnique Hispaniæ conseruationem aliquid tyrannicè attentauerint. Quibus omnibus subscripserunt omnes episcopi numero septuaginta. Subscripsit etiam episcopus Carcassonensis, & vicarij etiam episcoporum.

Finit concilium Toletanum, 4.

Concilium Tolet. 5

CONCILIVM TOLETANVM quintum. Circa tempora Honorij papæ primi, anno primo Chintilani Regis Gotthorum præsidente Eugenio ecclesiæ Toletanæ & prouinciæ Charthaginen. Episcopo Metropolitano. Affuerunt & alij viginti episcopi.

Ca. 1. Quando Litaniæ dici debeant.

In cuncto regno specialis & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, vt à die Iduum Decembrium Litania triduo vbique annua successione peragatur. Quòd si dies Dominica intercesserit, in sequenti hebdomada celebretur.

In canone secundo nihil aliud tractatur, nisi de custodia salutis Regum, & defensione prolis præsentium principum.

Canon. 3. Sine electione omnium nullus præficiatur in Regem.

Si quis ad regiæ maiestatis ambit peruenire fastigia, quem nec electio omniũ præficit, nec Gotticæ gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, fit consortio catholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.

In reliquis canonibus cauetur sub anathemate, ne quis in principem maledicta congerat: aut illi aliquo modo insidietur.

Subscripserunt omnes episcopi, & vicarij etiam episcoporum.

Finit concilium Toletanum quintum.

Concilium Tolet. 6

CONCILIVM TOLETANVM sextum, sub eodem Honorio papa primo anno. 2. Chintilani regis in ecclesia Leocadiæ martyris, celebratum ab episcopis Hispaniæ & Galiciæ quinquaginta duobus, præsidente Eugenio Episcopo Toletano.

Ex tribus personis

In primo canone pronunciatur symbolum Fidei in quo explicatius habetur illud: Quòd ex tribus

bus personis diuinis solum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro libero arbitrio cõtraximus, resoluenda à secreto patris arconoque prodiisse, & humanitatem sine peccato de sancta virgine assumpsisse, vt idem filius Dei patris esset filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus, in duabus naturis vna persona, ne quaternitas trinitati accederet, si in Christo gemina persona esset.

diuinis solus filius humanitatẽ aßũpsit.

Et ibidẽ etiam habetur: Et cũ tota cooperata sit Trinitas formationẽ suscepti hominis, quoniã inseparabilia sunt opera Trinitatis, solus tamen filius suscepit humanitatẽ in singularitate personæ, nõ in vnitate diuinæ naturæ, id est in eo quod propriũ est filij, nõ quod commune est Trinitati: quoniã constat naturã Trinitatis esse, non tamen personam. Hic ergo dominus noster Iesus Christus mortuus est propter expiationẽ nostrã, resurrexit propter iustificationem nostrã. Quẽ etiam venturum in fine expectamus seculorum cum resurrectione omnium, æquissimo suo iudicio, redditurũ iustis præmia, & impijs pœnas, &c.

Filius Dei in singularitate personæ nõ in vnitate naturæ humanitatem assumpsit.

In can. 2. agitur tantum de obseruantia Litaniarum pro successu regum.

Ca. 3. Vt Hispaniarum reges iuramentum præstent de expellendis à suo regno infidelibus.

Sanctũ conciliũ simul & cũ cõsensu Christianissimi principis, suorũq; optimatũ, illustriũq; virorũ hanc promulgam⁹ Deo placiturã sentẽtiam, vt quisquis succedẽtiũ tẽporũ regni sortitus fuerit apicem, nõ ante cõscẽdat regiam sedẽ, quàm inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit nullum non catholicum permittere in suo regno degere. Si verò postquam ad regni gubernacula accesserit, ipse temerator huius extiterit promissi,

 sit

ſit anathema maranatha in conſpectu ſempiterni Dei,& pabulum efficiatur ignis æterni. Similiter & omnes qui cum eo conſenſerint.

Author. *Horum patrum ſententia vſus eſt Ferdinandus Hiſpaniarum rex cognomento Catholicus, cum à tota ditione ſua expulit Iudæos & Saracenos.*

Canon.4.eſt ca.22.ſextæ ſynodi,de his qui per pecunias eccleſiaſticos gradus aſſumunt.

Canon.5.Qui Beneficium ab eccleſia accipit,eius profeßionem nomine precarie faciat.

12.q.2.Sæpe ſit. Si quis clericorum ſtipendium de rebus Eccleſiæ cuiuſquam epiſcopi percepit largitate, ſub precarie nomine debeat profeſsionem ſcribere:ne per retentionem diuturnam præiudicium afferat Eccleſiæ.

Canon.6.

Quicunque religioſum ſpontaneè ſemel indutum habitum dimiſerint,excommunicentur ſi reuerti noluerint.

Can.7.eſt can.53.ſupra in Concil.Tolet.4

Canon.8.

33.q.2.c.ſi Et habetur in epi. Leonis pa. ad ruſticũ Narbonẽſem epiſcopum,quæ eſt.90.reſpon.11. Qui in ætate adoleſcentiæ poſitus dum mortis formidat caſum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium,ſi coniugatus,& forte fuerit incontinens,ne poſtea adulterij incurrat lapſum , redeat ad priſtinum cõiugium,quouſque poſsit adipiſci temporis maturitate continentię ſtatum.Quod nos ſicut de viris,ita de fœminis æquo modo cenſemus:nõ quidem hoc generaliter & canonice præceptum, ſed pro humana fragilitate conſtat à nobis indultum ea duntaxat ratione, vt ſi is qui pœnitentiæ nõ eſt legibus deditus, antè ab hac vita deceſſerit, quã ex communi conſenſu ad continentiam vnus eorum fuerit regreſſus,ſuperſtiti non liceat denuo tranſire ad vxoris amplexus. Si autem illius vita ſuperſtes extiterit,qui non acceperit ✠ abſolutionem pœnitentis,nubat ſi ſe continere non poteſt:

Vel benedictionem.

&

& alterius consortio fruatur vxoris. In omnibus tamen sacerdotis expectetur ordinatio: vt iuxta quod ætatem aptam perspexerit, pœnitentię absolutionis tribuat legem.

Cum coniugatus in ægritudine vouet cõtinentiam, si postea non potest continere redibit ad vxorem. Ea tamen mortua non transibit ad secundas nuptias. Visum est synodo dispensandum cum illo in vsu primi matrimonij, & arcere eum à secundis nuptijs. Quod tamen licebit coniugi non vouenti. Atque hic est scopus huius canonis. *Author.*

Canon. 9.

Nouo adueniente Pontifice omnes Ecclesiæ liberti, & ab eis progeniti, chartulas & professiones suas in conspectu ecclesiæ renouare debent. Quod si intra annum non fecerint, vacuæ remaneant & inanes.

Canon. 10.

Libertorum filij intra ecclesiam erudiendi nutriantur, & episcopo debitum reddãt famulatum.

Canon. 11.

Quisquis à quolibet criminatur, non antea accusatus supplicio detur quàm accusator præsentetur. *3. q. 9. Dignũ est vt.*

Canon. 12.

Quisquis patrator culparũ extiterit, & ad hostium refugium confugerit, excommunicetur.

Canon. 13.

Qui primatum dignitatis habent in palatio, à iunioribus modestus honor per omnia deferatur, & minores à senioribus dilectionis amplectantur affectu, & vtilitatis imbuantur auxilio.

Canon. 14. est can. 6. conc. Tolet. 5.

Canon. 15.

Res ecclesiæ à quibuslibet iustè collatæ in earũ iure firma stabilitate permaneant.

Can. 16. est can. 2 Conc. Toletani. 5

Can. 17. est can. 4. in Conc. Toletano. 5.

Can. 18. est. 18. can. in Conc. Toletano. 5.

*Ca.*19.consumitur in gratiarum actionibus deo & deinde regi: cuius studio & instantia collecti sunt Episcopi.

Subscripserunt Episcopi qui ibi conuenerunt numero.52. Ego Eugenius ecclesiæ Tolet. Episcopus subscripsi.

Subscripserunt etiam vicem agentes absentium Episcoporum.

Finit concilium Toletanum.6.

Concilium Bracar.1. CONCILIVM BRACARENSE primum sub Honorio papa.1.& an.3. Arriamiris regis,celebratum in Hispania citeriori ab Episcopis Galiciæ prouinciæ:in quo primùm lectum est exéplar fidei cũ capitulis,quæ Episcopi Tarraconenses,& Carthaginenses,Lusitani & Bætici contra impiam Priscillianæ hæresis sectam olim facto inter se concilio tanquam regulam fidei tradiderant.Proposita capitula sic habent.

*Canon.*1.

Si quis patrem,filium & spiritum sanctum non confitetur tres personas vnius substantiæ & virtutis ac potestatis, sicut catholica Ecclesia docet, sed vnam tantum ac solitariam dicit esse personã, vt ipse sit pater, qui filius, &c. sicut Sabellius & Priscillianus dixerunt:anathema sit.

*Canon.*2.

Si quis extra sanctam Trinitatem alia (nescio quæ) & diuinitatis nomina introducit, dicens quòd ipsa diuinitas sit Trinitas, sicut Gnostici & Priscillianus dixerunt,anathema sit.

*Canon.*3.

Si quis dicit filium Dei dominum nostrum antequam ex virgine nasceretur,nõ fuisse,sicut Paulus Samosatenus,& Fotinus, & Priscillianus dixerunt,anathema sit.

*Canon.*4.

Si

Si quis natale Christi secundùm carnem non vere honorat, sed honorare simulat se, ieiunans in eodem die, & in dominico, quia Christum in hominis vera natura esse non credit, sicut Cernon, Marcion, Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Canon.5.*

Si quis animas humanas vel angelos ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichęus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon.6.

Si quis animas humanas dicit prius in cœlesti habitatione peccasse, & pro hoc in corpora humana interiectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. *Canon.7.*

Si quis dicit diabolum non fuisse prius angelum bonum à Deo factum, nec Dei opificiũ fuisse naturam eius, sed dicit eum ex tenebris emersisse, nec aliquem sui habere authorem, sed ipsum esse primum absque substantia mali, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt: anathema sit.

Canon. 8.

Si quis credit quod aliquas immundas creaturas diabolus fecerit, & tonitrua & fulgura, & tempestates & siccitates ipse diabolus sua authoritate facit, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

Canon.9.

Si quis animas & corpora humana fatalibus stellis credit astringi, sicut Pagani & Priscillianus dixerunt anathema sit.

Canon.10.

Si quis duodecim signa, id est sydera quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ vel corporis mẽbra dissipata credunt, & nominibus Patriarcharum ascripta dicũt, sicut Priscillianus dixit: anathema sit. *Canon.11.*

Si quis coniugia humana damnat, & procrea-

tionem naſcentium perhorreſcit, ſicut Manichęus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

Canon.12.

Si quis plaſmationem humani corporis diaboli dicit figmentum eſſe, & conceptiones in vteris matrum operibus dicit dæmonum figurari, propter quod reſurrectionem carnis non credit, ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

Canon.13.

Si quis dicit creationem vniuerſæ carnis non opificium eſſe Dei, ſed malorum angelorum ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

Canon.14.

Si quis immũdos puta cibos carniũ, quas Deus in vſum hominum dedit, & non propter afflictionẽ ſui corporis, ſed quaſi immunditiã putans, ita abſtineat ab eis vt nec olera cocta cum carnibus prægustet, ſicut Manichæus & Priſcillianus docuerunt, anathema ſit.

Canon.15.

Iſtas olim necabant ſubintroductas mulieres quas ſynodus nõ permittit.

Si quis clericorum vel monachorũ præter matrem aut germanam, vel etiam quæ proxima conſanguinitate iunguntur, alias aliquas quaſi adoptiuas fœminas ſecum retinet, & cũ ipſis habitat, ſicut Priſcilliani ſecta docuit, anathema ſit.

Canon.16.

Si quis feria Phaſchali, quæ vocatur cœna domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in Eccleſijs miſſas non tenet: ſed ſecundùm ſectam Priſcilliani feſtiuitatem ipſius ab hora tertia permiſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit, anathema ſit.

Canon.17.

Si quis ſcripturas, quas Priſcillianus ſecundùm ſuum deprauauit errorem, vel tractatus Dictinij, quos ipſe Dictinius antequam conuerteretur ſcripſit, ſub nomine Patriarcharum, Prophetarum & Apoſtolorum, & ſuo errori con-

ſon

ſona confinxit, legit, & impia eorum figmenta ſequitur, aut defendit, anathema ſit.

Hæc ſunt dogmata Priſcillianiſtarum.

Poſt hæc pronunciati ſunt canones ad inſtructionem clericalis diſciplinæ pertinentes.

Ca.19. eſt Canon.2. Conc. Toletani ſecundi, & Conc. Venet. ca.15. *Ca.20.*

Item placuit vt per ſolennium dierum vigilias, vel miſſas, omnes eaſdem & non diuerſas lectiões in eccleſia legant. *D. 12. Placuit omnibus.*

Canon.21. Vt ſit vnus modus ſalutandi in miſſa.

Item placuit, vt non aliter Epiſcopi & aliter Presbyteri populum, ſed vno modo ſalutent, dicẽtes. Dominus ſit vobiſcum, ſicut in libro. Ruth legitur. Et vt reſpondeatur à populo. Et cum ſpiritu tuo, ſicut & ab ipſis Apoſtolis traditum omnis retinet Oriens, & non ſicut Priſcilliana hæreſis permutauit. *Ruth.2* *Traditio apoſtolorũ*

Ca.22. Vt vno ordine miſſæ celebrentur.

Item placuit vt eodem ordine miſſæ celebrentur ab omnibus, quo profuturus quondam huius Metropolitanæ eccleſiæ epiſcopus ab ipſa Apoſtolicæ ſedis authoritate ſuſcepit ſcriptum.

Can.23. Vt ſit vnus ordo baptizandi.

Item placuit vt nullus eum ordinem baptizandi prætermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracarenſis eccleſia: & pro amputanda aliquorum dubietate prędictus Profuturus Epiſcopus ſcriptum, & ſibi directum á ſede beatiſsimi Petri Apoſtoli ſuſcepit.

Can.24. Epiſcopi ſecundum tempus ordinationis ſedeant.

Item placuit vt conſeruato Metropolitani epiſcopi primatu, cęteri Epiſcoporum ſecundum ſuæ ordinationis tempus, alius alij ſedendi deferat locum.

Cano.25. Res ecclesiasticæ in quatuor partes diuidendæ.

Item placuit vt de rebus ecclesiasticis tres fiant æquæ portiones.i. vna episcopi, alia clericorũ, tertia in reparatione vel in luminaribus ecclesiæ. De quarta parte, siue archipresbyter, siue archidiaconus illam administrans episcopo faciat rationem.

Canon.26.

Itẽ placuit vt nullus Episcopus clericum alterius ordinare præsumat, sine licentia alterius Episcopi.

Canon.27.

Item placuit, vt diacones superposito scapulæ vtantur orario.

Canon.28.

d.23. Non licet cuilibet.

Placuit, vt non liceat cuilibet ex lectoribus, sacra altaris vasa portare, nec alijs nisi his qui ab episcopo subdiaconi fuerint ordinati.

Canon.29.

Lectores in ecclesia in habitu seculari ornato, non psallant.

Canon.30.

Extra psalmos veteris testamenti, nihil poëticê compositum in ecclesia psallatur.

Canon.31.

Ingredi sacrarium ad communicandum non liceat laicis, nisi tantum clericis.

Can.32. Ne ab esu carnium abstineat clerus.

Quicunque in clero cibo carnium nõ vtuntur pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carnibus tamen prægustare cogantur. Quòd si cõtempserint, necesse est pro suspicione hæresis huius, vt excommunicentur, & ab officio remoueantur.

Canon.33. Vitentur excommunicati.

Qui pro hęresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præsumat. Quæ si quis spernit voluntarie, seipsum alienum è communione facit.

Canon.34.

Qui sibiipsis quolibet modo culpabili inferunt mortem, nulla pro illis fiat commemoratio, nec cum psalmis sepeliantur. Hoc idẽ obseruetur in illis qui pro suis sceleribus puniuntur. 23.q.5.*Placuit vt hi qui.*

Canon.35.De catechumenis sine baptismo defunctis.

Catechumenis sine redemptiõe baptismi defunctis, simili modo nõ oblationis sanctæ commemoratio, nec psallendi impendatur officium.

Ca.36.est can.17. Concil. Tiburiensis.

Ca.37.Ne presbyter altaria consecret.

Si quis Presbyter post hoc interdictum ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam aut altaria consecrare, à suo officio deponatur.

Canon.38.Ne quis ex ordine laico assumatur ad sacerdotium.

Ex laico ad gradum sacerdotij antè nemo veniat, nisi prius anno integro in officio lectorum, vel diaconatus disciplinam ecclesiasticam discat: & sic per singulos gradus eruditus, ad sacerdotium veniat. *Hoc idẽ de Episcopis præcipitur in c.5.octauæ synodi.*

Canon.39.Qualiter distribuendæ oblationes fidelium.

Si quid ex collatione fideliũ, aut per festiuitates martyrũ, aut per cõmemorationẽ defunctorũ offertur, apud vnũ clericorũ fideliter colligatur, & constituto tempore aut semel, aut bis in anno inter omnes clericos diuidatur.

Finiunt Canon. Conc. Bracarensis.1.

CONCILIVM BRACARENSE secundum anno.2. Regis Ariaminen. Era.610. sub Honorio papa.1. Est Conciliũ prouinciale, in quo tractantur ea tãtum quę ad ecclesiasticam disciplinam pertinent.

Ca-

Canon.1. Qua forma visitabunt Episcopi ecclesias suas.

10.q.1.placuit omnibus episcopis. Placuit omnibus Episcopis, atque conuenit, vt per singulas ecclesias Episcopi, & per diœceses ambulantes, primùm discutiant clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel missarum, & qualiter quæcunque officia in ecclesia peragant. Et si recte quidem inuenerint, Deo gratias agant, sin autem minime, docere debent ignaros: & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones iubent, vt ante dies. 20. baptismi ad purgationem exorcismi concurrant Catechumeni. In quibus viginti diebus omnes Catechumeni symbolum, quod est Credo in deum, &cę. specialiter doceantur. Postquam ergo ex his suos clericos discusserint vel docuerint Episcopi, alia die vocata plæbe ipsius ecclesiæ, doceant illos vt errores fugiant idolorum, vel diuersa crimina, id est, homicidiū, adulterium, periurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt sibi fieri, alteri non faciant, & vt credant resurrectionem omniū hominum, & diem iudicij, in quo vnusquisq; secundū opera sua recepturus sit. Et sic postea episcopus de illa ecclesia proficiscatur ad aliam.

Quem ordinem seruēt episcopi visitantes diœcesim suã

Ca.2. Quid accipient episcopi visitantes.

10.q.3.placuit vt nullus. Nullus episcoporum per suam diœcesim ambulans, præter honorem cathedræ suæ, id est, solidos duos, aliquid aliud per ecclesias tollat. Tertia vero pars oblationum populi pro luminaribus, vel reparatione, in ecclesijs parochialibus seruetur. Similiter & parochiales clerici seruili timore in aliquibus operibus episcopis seruire non cogantur, quia scriptum est. Neque vt dominantes in clero, & cætera. *1.Pet.5.a.*

Canon.3. Non sunt accipienda munera ab Episcopo.

De

De ordinatione clericorum Episcopi munera nulla accipiant, sed sicut scriptum est, Gratis accepistis, &cæt. quia antiqua definitio patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens: Anathema sit danti, & accipienti. *1.q.1.Placuit vt de ordinatio. Mat.10.4.*

Canon.4. Pro balsamo nihil accipiat Episcopus præter solitum.

Modicũ balsami, quod benedictum pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia à singulis tremisses pro ipso exigi solent, nihil vlterius exigatur, ne forte quod pro salute animarũ per inuocationem sancti spiritus consecratur, sicut Simon Magus donũ Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes, damnabiliter venundemur. *Acto.8.*

Ca.5. Pro consecratione ecclesiæ nihil accipiendum.

Placuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias episcopi inuitantur, non quasi ex debito munus aliquod à fundatore requirant, sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuatur. Si vero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigetur ab illo. Attamen vnusquisque episcoporũ meminerit, vt non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotẽ basilicæ, & obsequiũ ipsius per donationẽ chartulæ confirmatũ accipiat. Contrà verò facere temeritas magna est. *1.q.2.Placuit vt quoties.*

Ca.6. Qualiter ædificandæ basilicæ.

Si quis basilicam, non pro deuotione fidei, sed pro quęstu cupiditatis ædificat, vt quicquid ibi de oblatione populi colligitur medium cum clericis diuidat, eò quod basilicam in terra sua condiderit, nullus Episcoporum tam abominabili voto consentiat, nec talem basilicam audeat consecrare. *De con.d.1 Si quis basilicam.*

Ca.7. Nihil exigendum pro baptismo. *1.q.1.Placuit vt vnusquisq;.*

Vnusquisque episcoporum per ecclesias præcipiat, vt hi qui infantes suos ad baptismum offerunt,

runt, si quid voluntarie pro suo offerunt voto, su scipiatur ab eis. Si quid verò per necessitatē pau pertatis aliquid non habent quod offerāt, nullum illis pignus violenter tollatur à clericis,

Canon.8. Qualiter accusandi clerici.

2.q.5. Placuit vt si quis aliquē Si quis aliquē clericorū in accusatione fornicationis impetit, secundū præceptum Pauli, duo vel tria testimonia requirātur ab illo. Quòd si nō potuerit datis testimonijs approbare quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat.

Canon.9. De ieiunio quadragesimæ indicendo.

De con.d.3 Placuit vt post quam Quadragesimale ieiunium præcipitur. Adueniente natalis Domini die, post lectionē euangelicā, superuenturū ipsius anni Pascha, quota Calendarū die, vel quota luna debeat suscipi, à sacerdotibus nuncietur populo, & quadragesimæ ieiunijs populo seruire præcipiant.

Ca.10. Vt nullus nisi ieiunus missas peragat.

Cognouimus, quosdam Presbyteros in huius præsumptionis audacia retineri, vt missas mortuorum etiam post acceptum merum vel oblationem ausi sint consecrare. Ideoque hoc præfixæ euidentis sententiæ admonitione seruetur, vt si quis presbyter post hoc edictum nostrū amplius in hac vesania fuerit deprehensus, hoc est, non ieiunus, sed quocunque cibo præsumpto oblationem consecrauerit in altari, continuo ab officio suo priuatus à proprio deponatur Episcopo.

Finit Concilium Bracarense secundum.

an.d.634. Seue.Pap. 71. Seuerinus Papa septuagesimus primus sub Petro, patria Romanus, patre Labieno, in locum Honorij subrogatus, ab Isatio totius Italię hexarcho in Pontificatu confirmatur. Tunc enim non habebatur rata cleri ac populi electio, nisi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmassent. Seuerinus igitur pontifex vir singularis pietatis & religionis,

gionis, amator pauperum, sedit menses vndecim, dies verò quatuor.

Ioannes quartus Papa septuagesimus secūdus sub Petro, natione Dalmata, patre Venantio, sedit annũ vnum, iuxta vero aliquos tres annos. *an.d.635. Ioan. Papa.72.*

Theodorus Papa septuagesimus tertius sub Petro, natione Græcus, ex patre Theodoro episcopo Hierosolymis oriundo, sedit annos sex, menses quinque, dies octo. Hic fuit amator pauperũ, largus, benignus super omnes, & multũ misericors. Isti tres Pontifices fuerunt sub Heraclio Imperatore. 57. anno Christi. 612. *an.d.636. Theodorus Papa.73.*

CONCILIVM TOLETANVM septimum. Circa tempora Theodori, vel Martini primi Papæ in quo conuenerunt triginta & octo Episcopi.

Canon. 1. De euentu languoris in clerico ministrante.

Censuimus conuenire, vt cùm à sacerdotibus missarum tempore Sancta mysteria consecrantur, si ægritudinis accidit quilibet euentus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberũ episcopo vel Presbytero alteri consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplementũ initiatis mysterijs cōpetit, quam aut incipientis, aut subsequentis completa benedictio Sacerdotis, quia nec perfecta videri possũt nisi perfectionis ordine compleantur. Cùm enim simus omnes vnum in Christo, nihil contrarium personarũ diuersitas format vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quod etiam consultum cuncti ordinis clerici indiuiduum sibi esse nō ambigant, sed præcedentibus libenter alij pro cōplemēto succedant. Ne tamen quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis *1.q.1. Nihil contra ordinis.*

primus

primus perniciem conuertatur, nullus post cibum potumque quemlibet minimum sumptum missas facere, nullus absque patentis prouentu molestiæ minister vel sacerdos cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Qui contra fecerit, excommunicetur.

Ca. 2. De exequijs morientis Episcopi.

De exequijs morientis, episcopi habetur in ca. 4. in conc. Valentino Hispaniæ celebrato.

Si quis sacerdotum ad humanda decedentis episcopi membra venire commonitus distulerit, appellantibus clericis abeuntis Episcopi apud synodum, vel Metropolitanum Episcopum tempore anni vnius nec faciendi missam, nec communicandi habeat omnino licentiam. Presbyteri autem, siue cæteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem ecclesiam fuerit, cuius sacerdos obierit, si omni solicitudine pro exequijs aut iam mortui, aut continuo antistitis morituri, ad commonendum episcopum tardi inueniantur, aut per quamcunque molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spatio ad pœnitentiam in monasterijs deputentur.

Canon. 3.

10. q. 3. Inter cætera deniq; quæ

Vltra duos solidos à parochianis ecclesijs Episcopus non præsumat accipere, & amplius quàm vna die per vnamquanque basilicam morandi licentiam non habeat. Omisimus alia tria cap. alias repetita.

Finit Conc. Toletanum. 7.

an. d. 643 Martinus Papa. 74.

Martinus Papa septuagesimusquartus sub Petro, de ciuitate Tudertina, prouinciæ Tuscię, sedit annos sex, mensem vnum, dies viginti & sex, Imperatore Constante circa annum Christi. 643 Huius temporibus fuit Paulus Constantinopolitanæ vrbis Episcopus hæreticus, contra quem congregauit synodum Lateranen. in vrbe Roma, vbi conuenerunt episcopi numero centum quinque, & con-

condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, Patriarchas Constantinopolitanos, quia nouitates contra immaculatam fidem præsumpserunt innectere, anathematis vltione percussi sunt. Quæ synodus hodie in archiuis ecclesiæ continetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Orientis & Occidentis direxit, & per manus Orthodoxorum fidelium dissem inauit.

Hic Paulus hæreticus suggessit Imperatori, vt deduceretur Martinus Constantinopolim occidendus, nisi cessaret à sua persecutione: quod obtinuit, quoniam delatus est Cōstantinopolim per Pellurium cubicularium Imperatoris. Qui cum nollet omnino acquiescere, directus est in exilium in locum qui dicitur Cersona, & ibidem vitam finiuit in pace Christi confessor, vbi operatus est multa miracula.

Canones synodi Lateranen. contra Theodorum & Cyrum & Paulum hæreticos, quondam Episcopos ac socios eorum. *Synodus Lateranēsis.*

Canon.1.

Si quis non cōfitetur, secundum sanctos patres, propriè & verè patrem & filium & spiritum sanctum, Trinitatem in vnitate, vnitatem in Trinitate, &c. sit condemnatus.

Canon.2.

Si quis non confitetur, secundùm sanctos Patres, propriè & verè, ipsum vnum sanctæ & consubstantialis & adorandæ Trinitatis Deum verbum descendentem de cœlis, & incarnatū de spiritu sancto ex Maria virgine, & hominem factum &c. sit condemnatus.

Canon.3.

Si quis non confitetur propriè & verè Dei genitricem sanctam semper virginem immacu-

latam Mariam in vltimis seculorum absque semine concepisse ex Spiritu sancto, & incorruptibiliter enixam esse, & indissolubili permanente & ante & post partum eiusdem virginitate, sit condemnatus.

Canon.4.

Si quis non confitetur propriè & verè ipsius vnionis Domini nostri & Dei nostri Iesu Christi duas natiuitates existere, vnam ante secula ex Deo patre incorporaliter & sempiternaliter, alteram autem de virgine Maria carnaliter in vltimis seculorum, & eundem Dominum & Deum Iesum Christum consubstantialem Deo patri secundum deitatē, & consubstantialem virgini secundū humanitatem, ac eundem pasibilem carne, impasibilem Deitate, &c. sit condemnatus.

Canon.5.

Si quis non confitetur propriè & verè vnā naturā Dei verbi incarnatā, ex hoc quòd incarnata dicitur nostra substantia perfectè in ipso Christo Deo, & indiminute absque tantummodo peccato significata, sit condemnatus.

Canon.6.

Si quis non confitetur propriè & verè ex duabus naturis deitate & humanitate, secundū subsistentiam vnitis, inconfuse. & indiuise eundem & vnum Christum esse, sit condemnatus.

Canon.7.

Si quis nō cōfitetur propriè & verè substātialem differentiam naturarū post ineffabilē vnionē, ex quibus vnus & solus extitit Christus, in ea saluatam, sit condemnatus.

Canon.8.

Si quis non confitetur propriè & verè secundū compositionem, id est secundum subsistentiā naturarum vnitionem, ex quibus vnus & solus extitit

titit Christus, inconfuse & indiuise in eo cognitá, sit condemnatus.

Canon. 9.

Si quis non confitetur propriè & verè naturales proprietates deitatis Christi & humanitatis, indiminute in eo, & sine defectione saluatas in affirmationem veracem eundem ipsum Deum perfectum & hominem perfectum, secundum naturam existere, sit condemnatus.

Canon. 10.

Si quis non confitetur propriè & verè duas eiusdem & vnius Christi Dei voluntates similiter & operationes cohærenter vnitas, diuinam & humanam, ex hocque in vtraque eius natura voluntarium efficacemque secundum naturã eundẽ existere nostræ salutis, sit condemnatus.

Canon. 11.

Si quis confitetur secundum sceleratos hæreticos, deitatis & humanitatis Christi vnam naturam, aut vnam voluntatẽ, aut vnam operationem, in peremptionem quidẽ sanctorũ patrũ confessionis, abnegationem autem eiusdem Saluatoris nostri dispensationis, sit comdemnatus.

Canon. 12.

Si quis secundũ sceleratos hereticos, in Christo Deo vnitis substantialiter saluatis, & à sanctis patribus nostris piè prædicatis duabus volũtatibus, & duabus operationibus, diuinam & humanam subterfugit simul cõfiteri, asserens cõtra sanctorũ doctrinã & vnã voluntatem, & vnam operationem, sit condemnatus.

Canon. 13.

Si quis secundum sceleratos hæreticos, cum vna voluntate & vna operatione, quę ab eisdẽ hæreticis in Christo Deo impiè confunduntur, & duas voluntates, & duas operationes, diuinam

 & hu-

& humanam, simul abnegat, simul respuit, sit condemnatus. *Canon.*14.

Si quis secundùm hæreticos, Dei virilem operationem vnam insipienter suscipit, & non duplicem eam confitetur, hoc est diuinam & humanam sit condemnatus.

*Canon.*15.

Si quis secundum hæreticos in peremptionem in Christo Deo secundùm vnitionem saluatis essentialiter, & à sanctis patribus piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, diuinam & humanam, dissensiones & diuisiones insipienter in mystero dispensationis eius innectit, & propterea euangelicas & apostolicas de eodẽ Saluatore voces non vni & eidem personæ essentialiter tribuit. i. Christo Iesu, sit condemnatus.

*Canon.*16.

Si quis non confitetur secundùm sanctos patres, propriè & verè omnia quæ tradita sunt, & prædicata sanctæ & Apostolicæ dei ecclesiæ ab ipsis sanctis patribus & probabilibus & vniuersalibus quinque concilijs vsque ad vnum apicẽ verbo & mente, sit condemnatus.

*Canon.*17.

Si quis secundùm sanctos patres consonanter nobiscum eadem credens, nõ respuit & anathematizat anima & ore omnes quos respuit & anathematizat nefandissimos hæreticos, cum omnibus impijs eorum scriptis, vsque ad vnum apicem, sancta Dei catholica & apostolica ecclesia, hoc est sanctæ & vniuersales quinque synodi, & ipsi omnes consonanter probabiles ecclesiæ patres. Dicimus autẽ Sabelliũ, Arrium, Eunomiũ, Macedoniũ, Apollinarem, Polemonem, Eutycem, Dioscorũ, Timotheum, Eleurum, Seuerum, Theodosium: Cholutum, Themistium, Paulum Samosatenum,

Colluuies hæreticorũ recensita.

Cho-

Chodorum, Theodorum, Nestorium, Periã, Origenem, Didymum, Euagrium, & compendiose alios omnes hæreticos, qui à catholica ecclesia reprobi atque abiecti sunt, quorum dogmata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos qui similia cum his vsque ad finem sine pœnitentia sapuerunt, aut sapiunt vel sapient: cum quibus meritò, vtpote eadem dogmatizantes & docentes (sicut ostensum est) Theodorum quondam Episcopum Pharanitanum, & Cyrum Alexandrinum, & Sergium Constantinopolitanum, & eius successores Pyrrhum & Paulum, & omnia impia eorũ scripta anathematizamus, & eos qui nobiscum consonanter non respuunt & anathematizãt prædictos hæreticos, eorumq́ue scripta.

Et subscripserunt Martinus papa, ac cæteri episcopi numero. 105.

Finiunt Canones Martini Papæ.

CONCILIVM TOLETANVM octauum tempore Martini papæ.

Concilium Toletan. 8

In primo Canone pronunciatur tantum symbolum fidei, quomodo nunc proponitur publicè in ecclesia.

Canon. 2. De incauto iuramento.

In secundo canone de incautis iuramentis disserit multa. Primò quòd iuramenta resolui nõ possunt. Probat per illud Exodi. Nõ assumes nomen domini Dei tui in vanum, id est frustra. *Exo. 20. b*

Secundò, quòd iuramenta illicita non sunt seruanda, & comminatoria sunt mitiganda. Primũ probat ex Ambrosio, qui pro hoc adducit illud Matth. 14. de Herode, qui iurauit, quoniam quicquid petitura esset, daret filiæ Herodiadis, & necem Ioannis pręstitit, ne promissum denegaret: quod tamen negandum, & promissum seruãdũ nõ *Amb. lib. 1 de officijs capi. 50. Mat. 14 Mar. 6.*

 erat.

Iudic.11.f. erat. Et illud etiam de Iephthe, qui immolauit filiam, &c. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promissum soluere. Mirabilis (inquit) necessitas, quæ soluitur parricidio. Et pro hoc alia multa adducit ex August. etiam ex Isidoro.

g.22.q.2. Non semper pro. 22 q.4. Nõ est ob.

Secundum probat, quia Deus multoties talia comminatoria mutabat soluebatque iuramenta. *Ionæ.3* Hoc in Niniuitis patet. Similiter Israelitico populo sępe vltio promissa suspenditur. Hinc etiam per Hieremiam Dominus ipse dicit: Si pœnitẽtiã egerit gẽs illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eã, agã & ego pœnitentiã. &c. Si ergo nostra conuersio sic diuinam mutat sententiã, cur miserorum tantæ lachrymæ, vel pressuræ, tã crudam non temperent ex miseratione vindictam?

Hier.18.b.

Quartum quod tractat est: Vbi periculi necessitas compulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius quidúe sit grauius, pietatis acumine inuestigemus. Etenim dum periurare cõpellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantummodo maculamus. Cum vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbè contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nosipsos crudeliori gladio trucidamus.

Canon.3. De his qui sacros ordines muneribus assequuntur, est canon plus milies repetitus, ideo hoc loco omissus.

Canon.6.De castitate Episcoporum.

Qualiter puniendi Episcopi fornicarij.

Omnes episcopi inter cætera virtutum ornamenta nitore carnis debent propensius enitêre, vt ex hoc audientes munditiam appetant, ex quo doctores aliorũ immunditia non deturpat, adeò vt si deinceps episcopi detecti fuerint, execrabilibus flagitijs cum quibuslibet fœminis pollui, ac familia-

ri peculiaritate versari, nouerint se irreuocabili sententia patrum vlcisci, id est, & loci & ordinis dignitate priuari. Diaconi verò & presbyteri, si omnino coërceri nequiuerint, vsque ad exitũ vitæ suæ monasterijs deputati, disciplinis monasticis maneât omnino subiecti. Hoc idem statuimus de subdiaconis, qui hoc deinceps vulnere fuerint sauciati, ita vt vsque ad extremum vitæ suæ sub pœnitentiæ oneribus in monasterijs religentur.

Canon. 7. De his qui post assumptum ecclesiasticum gradum ad coniugia redire volunt.

Sicut sanctum Chrisma collatum, & altaris honor propter consecrationem (quæ per Episcopos tantum exercenda & conferenda sunt) euelli non queunt, ita quoque sacrum decus honorum quod his compar habetur & socium, qualibet fuerit occasione perceptum, manebit omnimode inconuulsum: sicut enim & sono sancti baptismatis inappretiabile donum semper, & sæpe non solum nolentibus, verum etiam (quod maius est) nescientibus impartitur, tamen hoc à nullo penitus profanari permittitur, sic nec quod diuina iussione, simulque Apostolicæ traditionis authoritate sacrum noscitur extitisse, à quo quam aliquando profanari licebit. Vnde quicunque etiam si inuiti, ad ecclesiasticarum officia & dignitatem assumuntur, deserere quam semel receperunt gratiam donumque nequaquam audeant. Si verò ad coniugia moresque seculi redire attentauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & Apostatæ habeantur: & in monasterio donec vixerint, sub pœnitentia retrudantur.

Canon. 8. Nemo ordinandus nisi nouerit psalterium.

Decreuimus, vt nullius cuiusque dignitatis ecclesiasticæ deinceps percipiant gradum, qui non

eotum psalterium, vel canticorum vsualiũ & hymnorum siue baptizandi perfecte nouerint supplementum, qui vero iam honore dignitatum funguntur, & hoc ignorant, aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Solus ergo accedat ad sacra Dei mysteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum splendor reddunt illustrem.

Quam seuere olim cauebatur esus carniũ in quadragesima.

Ca.9. De his qui ieiunium quadragesimæ soluunt.

Quisquis sine ineuitabili necessitate, atque fragilitate, & euidenti languore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ esum carnium præsumpserit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab eiusdem diei sancta communione, & hoc illi cumuletur ad pœnã, vt ipsius anni tempore ab omni esu carniũ abstineat gulã, quia sacris diebus abstinentię oblitus est disciplinã. Illi verò quos aut ætas incuruat, aut lãguor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare præsumant, quam à sacerdote permissum percipiant.

In Canone .10. commendatur obseruantia decretorum.

In Canone vltimo tantum definitum est, vt circa Iudæos seruentur decreta in Concilio Toletano 4. cap. 56. 57. 58. 59. 60. & in multis alijs capitibus illius Concilij.

Subscripserunt quinquaginta & quinque Episcopi. Subscripserunt & Abbates deinde Vicarij Episcoporum absentium: Vltimo viri illustres officij Palatini.

Finit Concil. Toletanum. 8.

Concilium Toletan. 9.

CONCILIVM TOLETANVM nonũ, habitũ anno septimo Recesiunthi Regis, calend. Nouemb. ab Episcopis. 16.

Quia

Quia nequaquam recte subditos iudicat, qui non & seipsum prius iustitiæ censura castigat, aptum nobis expedibile visum est antè nostris excessibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc nanque melius iudiciorũ exordia ducuntur, cum vita iudicum antè disponitur, eò quòd potius iudicij forma completur, cũ negotiorum principijs æquitas iudicantiũ antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfecta iuris causatio limitem apertius formet. *Præfatio. A correctione prælatorum inchoanda synodus.*

Canon.1. Qualiter hæredes fundatores ecclesiæ solicitudinem eius gerant.

Nullus sacerdotum, vel ministrorum ex rebus Ecclesiæ, quæ in quibuscũque locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri suo connectat. Et vt huius rei potior soliditas hadeatur, condignis filijs, vel nepotibus, honestioribusque propinquis eius qui construxit vel ditauit ecclesiã, licitũ sit, hanc bonę intentionis habere solertiam, vt si sacerdotẽ seu ministrũ aliquid ex collatis rebus pręuiderint refraudare, aut cõmonitionis honestę cõuentione cõpescant, aut talia episcopo vel iudici corrigẽda denuncient. Qui verò hęc monita temerare voluerit, excommunicetur.

Canon.2. Fundatores ecclesiarum, ministros eligant ibi seruituros.

Quandiu fundatores ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curã permittãtur habere solicitam, atq; rectores idoneos in eisdem basilicis idem ipsi offerant seruituros. *Can.3.*

Si sacerdos vel minister de rebus Ecclesiæ quidpiam alicui sub præstationis obtentu concedat, instrumento causam præstiti euidenter exponat. Aliter verò pro huius negotij causa deinceps scriptura non valeat.

Canon.4. De rebus conquisitis à clericis, qualis diuisio fiat.

De rebus conquesitis per eos quibus ecclesiasti carum rerum cura commissa est, inter Ecclesiam & sacerdotis hæredes æqualis diuisio fiat.

12.q.4. Sacerdotes vel 12.q.3 Quicũque de sacerdo.

Quicunque verò de prædictis sacerdotibus vel ministris pro sui vtilitate atque amicitia, vel præstatione, aut quocunque modo, aut per scripturæ seriẽ aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus ecclesiasticis non poterit numerari: sed quod exinde voluerint facere, in ipsorum voluntatis arbitrio subiacebit.

Canon.5. Quid monasterio vel ecclesiæ episcopus conferre poßit.

12.q.2. Bonæ rei dare.

Si Episcopus monasterium facit, vel Ecclesiam parochialem, quam pro suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius quam centesimam partem census ecclesiæ cui præsidet, ibidem conferre licebit. At verò monasterio quinquagesimam tantum partem dare debebit.

Can.7. Episcopus tertiam partem sibi debitam, cui voluerit conferat.

12.q.2. Episcopus si tertiam partem.

Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur quæ de rebus Parochialium ecclesiarum pars episcopo conferatur, opportunè tamen duximus decernendum, vt si episcopus tertiam partem, quã de rebus earundem sanctione sibi debitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patebit, aut alteri Ecclesiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur ei⁹ sententia ferat.

Nota quod hic nulla mentio fit consanguineorum, sed tantũ ecclesiarũ suarum,

Canon.7. Ne extra ordinem præscriptum hæredes morientis sacerdotis res eius adire præsumant.

Propinqui morientis episcopi nihil de rebus eius absque Metropolitani cognitione vsurpare præsumant. Quòd si is qui decesserit, Metropolitanus fuerit, successoris eius sententiam aut consilium

lium sustinebunt, ne passim hæreditatis adeundæ data licentia de rebus Ecclesię, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd si presbyteri aut diaconi fuerint, quos obiisse constiterit, non sine agnitione sui episcopi rem eius hæredibus adire licebit.

Simile quiddam in cōci. Valent. ca. 2.

Canon. 8. A quo tempore incipiat præscriptio in rebus ecclesiæ.

Si Episcopus vel sacerdos vel minister illicite alienauit res Ecclesiæ, viuente ipso nulla præscriptio currit cōtra ecclesiam in rebus illis, sed eo mortuo incipit currere.

16. q. 3. Si Sacerdos.

Canon. 9. Quantum commodum sibi episcopus tollat de ecclesia cuius tumulauerit sacerdotem.

Communi decreto sancimus, vt cum pontificē mori contigerit, episcopus qui ad humandū corp⁹ aduenerit, descriptis thesauris, atque ornamentis omnibus, si locuples decedentis ecclesia fuerit, non amplius quam libram auri in rebus, quibus ei placuerit (exceptis ornamētis ecclesiæ) cū gratia offerētium auferre pertentet. Si verò minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi scienter vsurpet.

In conc. Valen. canon. 2.

Canon. 10. De filijs clericorum.

Cùm multæ super incontinentia ordinis clericorum hactenus emanauerint sententiæ patrum, & nullatenus ipsorum reformari quiuerit correctio morum: Ideo quilibet ab episcopo vsque ad subdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ vel ex ingenuæ detestando connubio in honore constituti filios procrearint, illi quidem ex quibus geniti probātur, canonica censura damnētur. Proles autē ex tali pollutione nata, non solum hæreditatem parentum nunquam accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

15. q. 8. Cū multæ.

Nota pro filijs clericorum.

Can.11.Serui ecclesiarum non ordinandi.

Serui ecclesiarum ordinari non debent, nisi prius libertatem ab Episcopis consequantur. Et si honeste in clericatu vixerint, poterunt ad officia maiora promoueri.

Canon.12.

Si seruis ecclesiæ à sacerdote libertas conferatur, tempus annorum à die mortis eius tantum computari debet.

Can.13.Vt liberti ecclesiæ abstineant à coniugio Romanorum & Gotthorum.

Cunctis ecclesiarum libertis, tā viris quā fœminis, eorumque propagini interdicitur iudicio genarali, ne deinceps causa connubij aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quòd si hoc factum quādoque patuerit, permistione tali genita proles nunquam merebitur ius debitæ dignitatis, nec ecclesiæ vnquam carebit obsequiis.

Canon.14.

Quòd si tales liberti ad ecclesiā reuerti noluerint, quæcunque vel parentes eorū, vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, insistente pontifice, in ditionem propriæ reducantur ecclesiæ.

Canon.15.

In canone.15.tantum agitur de obsequio & disciplina libertorum ecclesiæ.

Canon.16.

Libertis ecclesiæ, eorumque propagini ex omnibus quę de iure ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneum dominium transferre. Suis ergo filijs vel propinquis eiusdem ecclesiæ vel seruitio vel patrocinio subiugatis, quæcunque donare vel vendere voluerint, poterunt.

Canon.17.Bapaizati Iudæi cum episcopis celebrent dies festos.

Baptizati Iudæi quocunq; loco certo tēpore cō uer-

uersentur, festis tamē præcipuis noui testamenti se res cōsecratis, ac diebus illis quos olim sanctione veteris legis sibimet cēsebāt esse solēnes in ciuitatibus publicisq; conuentibus cū summis Dei sacerdotibus celebrare præcipimus, vt eorū cōuersationē & fidem & pōtifex approbet, & veritas seruet. Huius verò temerator edicti, prout episcopus per miserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit.

Finit concilium, Tolet. 9

CONCILIVM TOLETANVM 10. an. 8. Reccesiunthi regis, tempore Martini pap. *Concilium Tol. 10.*

Canon. 1. De celebritate annunciationis Dominicæ.

Quoniam die qua inuenitur angelus virgini verbi conceptū & nūciasse verbis, & indidisse miraculis, eadem die festiuitas non potest celebrari condigne, quod interdum quadragesima, vel paschale festum videatur incumbere, in quibus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, cōuenit celebrari: cùm secundū ipsam incarnationem verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, quando constat ipsum verbum post mortem carnis gloria resurrectionis attolli: ideo speciali constitutione sancitur, vt ante octauum diem quo natus est Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus, & præclarus. Ex pari enim honore constat, vt sicut natiuitatem filij sequentium dierum insequitur dignitas, ita festiuitatē matris tot dierū sequatur sacra solēnitas. Nā quod festum matris est nisi incarnatio verbi? Cuius festū ita debet esse solenne, sicut est & eiusdem natiuitatis verbi. In multis itaque ecclesijs à nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Solennitas itaque Dominicæ matris, die. 15. Calen. Ianuarium omnimodo celebretur. *Hæc festiuitas in sola Hispania celebratur.*

Can.

Canon.2.

Qui contra salutem principum gentis aut patriæ aliquid machinatur, ab Episcopo vsque ad extremum ordinis clericorum, aut monachorum mox omni dignitate & honore priuetur.

Canon.3. Contra Episcopos qui monasterijs vel Ecclesijs consanguineos, vel sibi fauentes præficiunt.

1.Pet.5. Agnouimus enim quosdã Pontifices præcepti principis Apostolorum, qui ait: Pascite qui in vobis est gregem, non coacte, sed spontaneè, neque vi dominantes in clero, &c. ita esse immemores, vt quibusdam monasterijs, parochialibusque ecclesijs, aut suæ consanguinitatis personas, aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuant in prælatum, ita illis prouidentes commoda inhonesta, vt aut eisdem deferantur quæ proprio episcopo dari iustus ordo depoposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violẽtia poterit. Proinde placuit nobis & in præsenti tale rescindere factum, & non esse de cætero faciendum: Nam quisquis Pontificum deinceps aut sanguine propinquis, aut fauore personis quibuscunque sibi coniunctis, talia commendare lucra tentauerit, ad suum nefandæ præsumptionis excidium, & quod iussum fuerit, deuocetur in irritum: & qui ordinauit, annuæ excommunicationi subiaceat. Quæ verò ablata fortasse fuerint, ab eo qui tulit, reddantur in duplum.

d.89. decẽter omnibus placet.

Canon.4. De professione & habitu viduæ professæ.

Vidua quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti vel ministro ad quẽ aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem faciat à se aut signo aut subscriptione notatam, continenté se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuiolate seruare.

20.q.1. Vidua quæ sanctæ religionis.

Tunc

Tunc accepta à sacerdote vel ministro apta religionis huius veste, seu lectulo quiescens, siue in quocunque loco consistens, incunctanter ea vtatur. Nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit nobilis vestis, sed religiosa & non suspecta, quæ careat varietatibus colorum. Pallio purpureo, vel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ religionis, vt dum illic tulerit signum probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuentis, nunquam ausus attentet detestandæ præsumptionis.

Canon. 5. De fœminis quæ propositum religionis abiecerunt.

Sanctimoniales fœminæ quæ propositum abiecerunt religionis, cōmoneantur sacerdotis authoritate, vt redeant sponte. Quæ si redire noluerint impulsu sacerdotis, ad religionis cultum reducantur, & in monasterijs redactæ excommunicationis sententia feriantur. Hic idem quoque ordo in illarū condemnatione manebit quæ quanquam à sacerdote sanctimoniæ vestem non accepissent, ipsæ tamē aut indutæ sunt, aut in illo diu habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, si coram ecclesia, vel sacerdote, aut etiā competentibus testibus quandoque indutæ certis indicijs aut testimonijs approbantur.

27. q. 1. Omnes fœminæ venientes.

Canon. 6. Quoto anno liceat parentibus filios tradere religioni.

Si in qualibet minori ætate vel religionis tonsuram, vel religionis debitam vestem in vtroque sexu filijs aut vnus aut ambo parentes dederint certe, aut nolentibus, vel nescientibus sese susceptam non mox visam in filijs abdicauerint, sed vel coram se, vel coram ecclesia palàmque in conuentis eosdem filios talia habere permiserint, ad secularem reuerti habitum ipsis filijs quandoque peni-

20. q. 2. Si in qualibet minori. Et in decr. Iuo. lib. 3.

penitus non licebit, sed conuicti quòd tonsuram aut religiosam vestem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum habitúmque reuocentur, & sub strenua districtione huiuscemodi obseruantiæ inseruire cogantur. Parentibus sanè filios suos religioni contradere non amplius quàm vsque ad quartumdecimum ætatis eorum annum licentia poterit esse.

In decr. Iuo. habetur vsque ad decimū.

Item decretum pro Potamio episcopo,

Ecce enim tractantantibus nobis in pace de ecclesiasticis regulis, delatū est conuentui nostro epistolium confusæ confessionis, & abolendæ subscriptionis, quo Potamius Bracarensis ecclesiæ Episcop⁹ de factis proprijs, suisque verbis annotaret articulis. Quo reserato quid obliteranda pagina, & abolenda literarum panderet elementa, fletibus potius quā sermonibus lachrimosa cócio recēsuit. Tūc solitarie tātū secretisq; adunatis pontificibus Dei, prædictum adesse corā nobis fecimus episcopū. Quē singultibus aggredientes, amplius quā loquelis, reseratā illi suæ deformitatis, & nostræ cófusionis scripturam protulimus. Quam accipiens, ac recurrens scisitātibus nobis vtrū sui operis & suæ annotationis intimatio esset: ille suum actum suique oris eloquium, suorum quoque digitorum esse robur asseruit, quod illic relegendo peruidit. Rursum diuini nominis contestatione huc adiurantes obtestati sumus, vt aut de se sponte mendacium diceret, an alicuius violentia premeretur, & perterritus talia narraret. Qui mox flebili voce, luminibusque ploratu madentibus & fragore singultuum, cum vnius Dei nominis iuramento clamauit, se & verè eadem mala de se confiteri, & ad hęc confitenda nulla se violentia prægrauari. Vnde etiam per nouem menses sponte deseruisse regimē ecclesiæ suæ, & ergastulo quodam, pro admisso flagitio

Confeßio episcopi qui tactu fœmineo se polluerat.

Nota.

gitio acturus pœnitentiam se conclusisse dixit. Tunc per fidelem confessorem eius agnito, quòd tactu fœmineo sorduisset, & declarato, licet hunc paterna antiquitas sacris regulis deijcere ab honore decernat, nos tamen miserationis iura seruātes, non abstulimus nomen honoris, sed valida authoritate decreuimus, perpetua pœnitentia hunc inseruire officijs & ærumnis: prouidentes, melius illum per asperam & dumosam ire pœnitentiæ solitudinem, vt quandoque perueniret ad refrigerij mansionem, quàm relictum in voluntatis suæ latitudine, ad præcipitium deijci æterna damnatiōe. Tunc venerabilē fructuosum ecclesiæ Dimiensis Episcopū cōmuni omniū nostrum electione constituimus ecclesiæ Bracarensis gubernacula continere. Eugenius indignus Toletanæ sedis Metropolitanus Episcopus, hoc iudicij nostri Decretum subscripsi. Similiter & alij episcopi subscripserūt numero decem & septem.

Finit Concil. Toletan. 10.

Eugenius primus, septuagesimus quintus Papa sub Petro, natione Romanus, clericus à cunabulis ex patre Ruffiniano, sedit annos duos, menses nouem, dies viginti quatuor. Benignus, mitis, mansuetus, omnibus affabilis, & sanctitate præclarior. Imperat. Constante. Eodem tempore Petrus in locum Pauli hæretici Constantinopolita. sufficitur, quo Eugenius Romæ in locum Martini Papæ. *An.d. 650 Eugenius Papa. 75.*

CABILONENSE CONCILIVM in gallijs celebratum tempore Eugenij Papæ. Est prouinciale. *Concilium Cabilonē.*

Canon. 1.

Omnes inspirante domino vno animo definimus, vt fidei norma sicut in Nicæno Cōcilio pia est professione firmata, vel à sanctis patribus tra-

dita, atque ab ipsis exposita, vel postmodum à sancto etiam Chalcedonen. Concilio firmata, ita in omnibus & ab omnibus conseruetur.

Canon. 2.

Canonũ statuta ab omnibus intemerata seruẽtur.

Canon. 3.

Si quis episcopus, Presbyter, aut Diaconus, vel quicunque ex sacerdotali catalogo, cum qualicunque extranea muliere familiaritatem habuerit, quæ dedecoris vel adulterij posit afferre suspicionem, ab ordine degradetur.

Canon. 4.

Vt duo in vna ciuitate penitus vno tẽpore nec ordinentur nec habeantur Episcopi.

Canon. 5.

Seculares verò qui necdum sunt ad clericatum conuersi, res parochiarum, vel ipsas parochias ad regendum non habeant commissas.

Canon. 6.

Nullus ante audientiam res quorumlibet inuadere, aut auferre præsumat. Quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur.

Canon. 7. Vt bona ecclesiarum integra maneant.

Defuncto presbytero, vel abbate, nihil ab Episcopo auferatur, vel à quocunque de rebus parochię, vel xenodochij, vel monasterij aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta decreta canonum coërceatur.

Canon. 8. Confitentibus propria peccata à sacerdote imponatur pœnitentia.

De pœnitentia verò peccatorum, quæ est medela animæ, vtilem omnibus hominibus esse censemus, & vt pœnitentibus à sacerdotibus facta confessione indicatur pœnitentia.

Canon. 9.

Nullus mancipium extra fines vel terminos qui

ad

ad regnum Clodouei regis pertinent, penitus debeat venundare, ne per tale commercium, aut captiuitatis vinculo, vel iudaicæ seruituti mancipia Christiana teneantur implicita.

Canon. 10. Ad quos pertineat electio Episcoporum.

Si quis episcopus de quacunque ciuitate fuerit defunctus, non ab alio, nisi à comprouincialibus, clero & ciuibus suis, alterius habeatur electio. Sin autem, huius ordinatio irrita habeatur.

Canon. 11.

Statuimus, vt si iudices publici, præsumptione, vel potestate qua pollent, clericos vel abbates coram se comparere fecerint, à communione omniũ sacerdotum eos conuenit sequestrari.

Canon. 12.

Duo abbates in vno monasterio esse nõ debẽt: verũtamẽ si quilibet Abbas sibi elegerit successorem, ipse qui sic eligitur, de facultatibus ipsius monasterij ad regendum nullam habeat potestatem.

Canon. 13.

Nullus alterius clericum retinere præsumat, nec ad sacrũ ordinem sine voluntate Episcopi, penitus promouere. *Canon. 14.*

Statuimus vt episcopis cura & potestas sit tam de ordinatione clericorũ, quam de facultatibꝰ collatis oratorijs quæ per villas fiunt, qualiter ad ipsa oratoria & officium diuinum posit impleri, & sacra libamina consecrari. Quod si aliquis, etiam fundatores illorum contradixerint, communione priuentur.

Canon. 15.

Abbates, vel monachi, aut agentes monasteriorum, patrocinio seculari penitus non vtantur, nec ad principis præsentiam sine episcopi sui permissu ambulare audeant. Aliàs excommunicentur.

Canon. 16.

Nullus episcopus, nec presbyter, vel abbas, seu diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat. Si accesserit, ipso honore priuetur.

Canon. 17.

Nullus seculariũ nec in ecclesia nec infra atrium ipsius ecclesiæ qualecunque scandalũ, aut simultates excitare præsumat, nec arma trahere, aut quemcunque ad vulnerandum vel interficiendum appetere. Quod si fecerit, communione priuetur.

Canon. 18.

Hic agitur de obseruatione dominici diei tãtũ, secundũ statuta Concilij Aurelianen. 3. Can. 27.

Ca. 19. Ne turpia cantica in ecclesijs cantentur.

Valde enim omnibus noscitur indecorũ, quòd per dedicationes basilicarũ, aut festiuitates martyrum, ad ipsa solennia confluentes chorus fœmineus turpia quidem & obscœna cantica decantare videntur, dum aut orare debeant, aut clericos psallentes audire. Vnde conuenit vt sacerdotes loci talia à septis basilicarũ vel porticibus ipsarum, ac etiam ab ipsis atrijs vetare debeant. Et si voluntarie noluerint emẽdare, aut excommunicari debeant, aut disciplinę aculeum sustinere.

Finit Concilium Cabilonense.

an. d. 653. Vital. 76. Pont. alias Vitellianus.

Vitalianus Papa. 76. natione Signensis prouincię Campaniæ, de Patre Anastasio, sedit annos. 17 menses. 6. Imperat. Constante, circa annum Domini 656. Hic regulam ecclesiasticam ac rigorem (vt mos erat) omnimode conseruauit.

Concilium Tolet. 11

CONCILIVM TOLETANVM vndecimũ anno. 4. Bãbæ Regis, septimo Idus Nouembris, circa tempora Vitaliani papæ.

Primùm omnium publicè pronunciatur fides catholica, & declarantur vniuersa dogmata fidei,

maximè quæ ad incarnationis & Trinitatis mysteria pertinent,& hoc longa & elegantiſsima diſputatione. Ex quibus omnibus nonnullos articulos hoc in loco cenſuimus annotandos.

Primus,de proceßione Spiritus ſancti.

Spiritum quoque ſanctũ,qui eſt tertia in Trinitate perſona, vnum atque æqualem cum Deo patre & filio credimus eſſe Deum, vnius ſubſtantiæ, vnius quoque eſſe naturæ, non tamen genitũ vel creatum,ſed ab vtriſque procedentem, amborum eſſe ſpiritum. Hic etiam ſpiritus ſanctus nec ingenitus,nec genitus creditur,ne aut ſi ingenitum dixerimus, duos patres dicamus , aut ſi genitum, duos filios prædicare monſtremur, qui tamẽ nec patris tantum,nec filij tantum, ſed ſimul patris & filij ſpiritus dicitur. Nec enim de patre procedit in filium, vel de filio procedit ad ſanctificandam creaturam,ſed ſimul ab vtriſque proceſsiſſe monſtratur,quia charitas ſiue ſanctitas amborum eſſe agnoſcitur. Hic ergo ſpiritus ſanctus miſſus ab vtriſque creditur,ſed minor patre & filio non habetur, ſicut filius propter aſſumptam carnem minorem ſe patre & ſpiritu ſancto eſſe teſtatur. Hęc eſt ſanctæ Trinitatis relata narratio, quæ non triplex, ſed Trinitas & dici & credi debet. Nec recte dici poteſt, vt in vno Deo ſit Trinitas, ſed vnus Deus Trinitas. In relatiuis verò perſonarum nominibus pater ad filium, filius ad patrem, ſpiritus ſanctus ad vtroſque refertur. Quæ cum relatiuæ tres perſonæ dicantur, vna tamen naturalis ſubſtantia creditur.

In vno deo nõ eſt Trinitas, ſed vnus deus eſt Trinitas.

Secundus, Hęc ergo ſancta Trinitas, quæ vnus & verus eſt Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In relatione enim perſonarum numerus cernitur, in diuinitatis verò ſubſtantia quid enumeratum ſit, non comprehenditur. Ergo hoc ſolo

Trinitas ſancta nec capitur numero, nec recedit à numero.

ſolo numerum inſinuat, quòd adinuicem ſunt: & in hoc numero carent quòd in ſe ſunt. Nam ita ſanctæ huic Trinitati vnum naturale conuenit nomen, vt tribus perſonis non poſsit eſſe plurale. Ob hoc ergo credimus illud in ſacris literis dictum:

Pſal.146. Magnus dominus noſter, & magna virtus eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus.

Tertius, Tres igitur perſonæ iſtæ dicũtur, iuxta quod maiores definiunt, vt agnoſcantur. Nam & *Sap.7.d.* ſi attendamus illud quod ſcriptura ſancta dicit de ſapientia: Splendor eſt lucis æternæ: ſicut ſplendorem luci videmus inſeparabiliter inhęrere, ſic confitemur filium à patre ſeparari non poſſe. Tres ergo illas vnius atque inſeparabilis naturæ perſonas ſicut non confundimus, ita ſeparabiles nullatenus prædicamus, quandoquidem hoc nobis dignata eſt ipſa Trinitas euidenter oſtendere, vt etiã in omnibus quibus voluit ſigillatim perſonas agnoſci, vnam ſine altera nõ permittat intelligi. Nec enim pater abſque filio cognoſcitur, nec ſine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipſa vocabuli perſonalis perſonas ſeparari vetat.

In ſancta Trinitati vna perſona non intelligitur ſine alia quicquid diſputent aliqui recẽtiores.

Explicatur incarnationis filij Dei myſterium.

Quartus, De his tribus perſonis ſolam filij perſonam pro liberatione humani generis, hominem verum ſine peccato de ſancta & immaculata Maria virgine credimus aſſumpſiſſe, de qua nouo ordine, nouaque natiuitate eſt genitus. Nouo ordine, quia inuiſibilis diuinitate, viſibilis monſtratur in carne. Noua autem natiuitate eſt genitus, quia intacta virginitas & virilem coitum neſciuit, & fœcundata per ſpiritum ſanctum, carnis materiam miniſtrauit. Qui partus virginis nec ratione colligitur, nec exemplo monſtratur. Quòd ſi ratione colligitur, non erit mirabile: ſi exemplo, non erit ſingulare dare. Nec tamen ſpiritus ſanctus pater eſſe credendus eſt filij, pro eo quòd Maria eodem

ſpiri-

ſpiritu ſancto obumbrante concepit, ne duos patres filij videamur aſſerere, quod vtique nefas eſt dici. In quo mirabili conceptu, ædificante ſibi ſapientia domum, verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.

Quintus, Nec tamen qui duas in Filio diximus eſſe naturas, duas cauſabimur in eo eſſe perſonas, ne Trinitati (quod abſit) accedere videatur quaternitas. Deus enim verbum non accepit perſonam hominis, ſed naturam, & in æternum perſona diuinitatis temporalem accepit ſubſtantiam carnis.

Cum duabus naturis nõ ſunt in Chriſto duæ admittendæ perſonæ.

Sextus, Itẽ idem Chriſtus in his duabus naturis tribus extat ſubſtantijs, verbi, quod ad ſolius Dei eſſentiam referendũ eſt: corporis, & animæ, quod ad verũ hominẽ pertinet. Habet ergo in ſe geminam ſubſtãtiam, diuinitatis ſuæ, & humanitatis noſtræ. Hic tamen per hoc quod de Deo patre ſine initio prodijt, natus tantum (nã neque factus nec prædeſtinatus accipitur) per hoc tamen quòd de Maria virgine natus eſt, & factus & prædeſtinatus eſſe credendus eſt.

Tres in Chriſto ſubſtantiæ

Septimus. Exẽplo ergo capitis noſtri cõfitemur vera fide reſurrectionẽ carnis omniũ mortuorum nec in aëre, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) reſurrecturos nos credimus, ſed in iſta qua viuimus cõſiſtimus, & mouemur. Peracto huius ſanctæ Chriſti reſurrectionis exẽplo, idẽ dominus noſter paternã aſcẽdendo ſedẽ repetijt, de qua nũquã per diuinitatẽ diſceſsit. Illic ad dexterã patris ſedens, expectatur in fine ſeculorũ iudex omnium viuorũ & mortuorũ. Inde cum ſanctis omnibus veniet ad ferendum iudicium reddere vnicuique mercedis propriæ debitum, prout quiſque geſsit in corpore, ſiue bonum, ſiue malum.

Exponitur articulus reſurrectionis.

Octauus, Hæc eſt cõfeſsionis noſtræ fides ex-

posita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, & per quã omniũ fidelium corda mũdantur, per quam & ad Deum gloriose acceditur.

Canones Concilij Tolet. 11. In primo canone tantum decernitur ne tumultu Concilium agitetur.

Ca. 2. Quod necesse sit Episcopum prædicare, & ab alijs curis cessare.

Quantũ quis præcelsi culminis obtinet locum, tantum necesse est præcedat cęteros gratia meritorum, vt in eo quod præsidet singulis, singulariter ornetur eminentia sanctitatis, habens semper & in ore gladium veritatis, & in opere efficaciam luminis, vt iuxta Paulum, potens sit exhortari in do- *Ad Titũ. 1* ctrina sana, & contradicentes reuincere. Nos proinde nostri ordinis gradum, vel suscepti regiminis modum magnopere cogitare debemus, vt qui officiũ prędicationis suscepimus, nullis curis à diuina lectione priuemur. Nã quorundam mẽtes pontificũ ita torporis otio à lectionis gratia secludũtur, vt quid doctrinæ gregibus subditis exhibeat, nó inueniat præco mutus. Insistẽdũ ergo semper erit maioribus, vt quos sub regiminis cura tuentur, fame verbi Dei perire non sinant.

In residuo canonis tractatur id quod habetur in Concilio Toletano. 8. ca. 8.

Ca. 3. Quòd etiam episcopi eundem habeant modum psallendi.

d. 12. de his qui cõtra. Pontifices rectoresq́ue ecclesiarum, vnum eundemq́ue in psallendo teneant modum, quẽ in Metropolitana sede cognouerint institutum. Qui cótrà fecerit, sex mensibus communione priuatus apud Metropolitanum sub pœnitentiæ cẽsura permaneat corrigendus.

Canon. 4. De discordia sacerdotum componenda.

Relatum est nobis quosdam sacerdotes in tantam obstinationis efferbuisse discordiã, vt nó solũ

illos

illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec anno *Ephes.4.*
sa quidē transactio temporum ad bonū charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen charitatis redire vix posśint. Horū ergo & similium discordātium fratrū oblationes nullo modo recipiēdas cēsuimus. De personis tamē discordantium id præcipimus, vt antequàm eos recōciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare domini audeat, vel gratiā communionis sanctæ percipiat. Quod si vnus eorū alio cōtemnente ad satisfactionem charitatis occurrerit, ex eo tēpore vt pacificus intra Ecclesiā reputetur, ex quo ad concordiā festinasse cōuincitur. Hoc tamē seruato, vt tēpus quod in ira expendit, geminatū in pœnitētiæ satisfactiōe persoluat.

In ca.5. agitur de corrigēdis excesśibus sacerdotum. Nihil tamen habet annotatione dignum.

Canon.6. A clericis causa sanguinis non iudicetur.

His à quibus domini sacramēta tractanda sunt iudiciū sanguinis agitare non liceat. Aliàs verò & ordinis honore priuetur, & loco: sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastulo. *23.q.8 His à quibus domini.*

Canon. 7.

Ecclesiarum rectoribus discretio esse debet, ne per incōditam & indiscretam disciplinam subeāt homicidij notam.

Canon.8. Ne merces aliqua pro diuinis sacramentis sumatur.

Quicunque in ecclesiastico ordine constitutus pro baptizādis cōsignādisq; fidelibus, aut collatione chrismatis, vel promotionibus graduū, pretia quælibet, vel præmia, nisi volūtarie oblata susceperit, si sciēte loci episcopo hoc impunè euaserit, idē episcopus duobus mēsibus excōmunicationi subiaceat. Sin autē, patrator si presbyter est, triū mensium *1.q.1. Quicquid inuisibilis.*

sium

sium excõmunicatione plectatur: si diaconus, quatuor: subdiaconus vel clericus, excommunicentur.

Ca. 9. Quid custodiri debeat si per præmium quis episcopus fiat.

Quisquis pontificale culmen ante domini altare percepturus accesserit, sacramenti exactione astringatur, quòd pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collatationem vel aliquando dedisset, vel aliquando in futurum dare procuret. Sicque aut mundus accedat, aut publicato hoc scelere, denudatus corã ecclesia, ad talem honorem non accedat. Quòs autem post prælationem per pretium ordinatos fuisse patuerit, vt verè simoniaci ab Ecclesia separentur, & duorum annorum spatio ex illo relegentur, vt lachrymis & pœnitentia honorem conquirere & reparare intendant, quem præmijs emerant. Vnde si digna eos satisfactio commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantum communioni, sed & loco & totius ordinis officijs à quibus separati fuerant, restaurandi sunt.

Canon. 10. Quæ sint promittenda in ordinatione Pontificum.

Omnes pontifices rectoresque ecclesiarũ tépore quo ordinandi sunt, sub cautione promittãt, vt Fidé catholicã syncera cordis deuotione custodiétes, iustè & piè viuere debeant, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi dependant.

Canon. 11. Quomodo puniendus qui acceptam à sacerdote eucharistiam non sumpserit.

Quicunque fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus eucharistiam perceptã reiecerit, in nullo ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui quod fecerint

cerint, ignorare videntur. Iam verò quicunque, aut de fidelium aut infidelium numero corpus Domini absque ineuitabili infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua communione priuetur: si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quòd si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni pristinæ reformari.

Canon. 12. Qualiter agendum cum pœnitente in mortis periculo.

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutinè sa reconciliationis gratia differēdus est. Sed si præcincto mortis vrgeatur periculo, pœnitentia per manus impositionem accepta, statim ei recōciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis accipiat. Vnde iuxta papæ Leonis edictum his qui in *26. q. 6* tēpore necessitatis, & in periculi vrgentis instan- *His qui* tia præsidiū pœnitentiæ ex more reconciliationis *tempore.* implorāt, nec satisfactio interdicēda est, nec recon *Et in epist.* ciliatio deneganda, quia in misericordia Dei nec *Leònis e-* mēsuras possumus ponere, nec tēpora definire. De *pist. 89.* his autē qui accepta pœnitētia antequàm reconciliētur, ab hac vita recesserint, placuit nobis vt & memoria taliū in ecclesijs cōmmendetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyteris recipiatur.

Canon. 13. De sacerdotibus qui vexantur à spiritu.

Bene si quidem maiorum regulis definitum est, vt dæmonijs, alijsque passionibus irretitis mysteria sacra tractare non liceat. Cui præcepto consensu rationis adhibito, id communiter definiuimus, vt nullus de his qui in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferūtur, vel sacris audeant ministra-

nistrare altaribus, vel indiscussi se diuinis ingerát sacramẽtis: exceptis illis qui varijs corporum incómoditatibus dediti, in huiusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamẽ & ipsi tamdiu erũt ab officij sui & ordine loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab incursu dæmonum alieni.

Canon.14. Vt qui domino sacrificant, secum semper habeant adiutoria constituta.

7.q.1.Illud diuini oraculi. Summopere cauendum est, ne horis illis atque temporibus quibus domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officijs insistenti perniciosa passio, vel corporis quælibet valetudo occurrat, quæ aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione vel terrore confundat. Ob hoc ergo instituimus, vt vbi temporis vel loci siue cleri copia suffragatur, habeat ille quisquis canens Deo atque sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem, vt si aliquo casu ille qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram elisus, à tergo semper habeat qui eius vicem exequatur intrepidus.

In ca.15. habetur tantum, vt omni anno conueniant episcopi ad celebrandum concilium.

In ca.16. agitur solum de gratiarum actione Deo & Regi.

Subscripserunt præsentes episcopi, & abbates monasteriorum, & Egila diaconus agens vicem episcopi Arcobricensis, & Liberatus diaconus agẽs vicem episcopi Segouiensis.

Finit concilium Toletan.11.

Concilium Bracar.3. CONCILIVM BRACARENSE tertium, tempore Vitaliani papæ celebratum, & est prouinciale.

Canon.11. Vt exclusis omnibus opinionibus, panis tantum & vinum aqua permistũ in sacrificio offerãtur.

Audiui-

Audiuimus quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines & Apostolicas institutiones lac pro vino in diuinis sacrificijs dedicare, alios quoque intinctam eucharistiam populis pro complemẽto cõmmunionis porrigere, quosdã etiã expressum vinum in sacramẽto dominici calicis offerre. Quod quã sit euangelicę atque Apostolicæ doctrinæ contrariũ, & consuetudini ecclesiasticæ aduersum, nõ difficile ab ipso fonte veritatis probatur, à quo ordinata ipsa sacramentorũ mysteria processerunt. Ait enim euãgelista: Accepit Iesus panem & calicem, &c. Cesset ergo lac in sacrificio offerri, quia euidens exemplum euangelicæ veritatis illud offerri non sinit. Illud verò quòd pro complemento communionis intinctam tradunt eucharistiam populis, nec hoc prelatum testimoniũ ex euangelio recipit, vbi Apostolis corpus suum & sanguinem commendauit. Nam quòd Dominus intinctam buccellam Iudæ dedit, id fecit vt proditorem ostenderet, non tamẽ vt sacramenti huius institutionem monstraret. Quòd verò de expresso botro, id est, de vuarũ granis populus cõmunicatur, valde est omnino confusum. Calix enim Dominicus vino & aqua permistus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi: in vino verò ostẽdi sanguinem Christi. Ergo quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur. Non enim potest calix domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi vtrunque simul misceatur.

De cõ.d.2. cùm omne crimen.

Mat.26

Canon.2. Ne vasa Domino sacrata, humanis vsibus seruiant.

Si quis scienter diuina vasa vel ministeria aut in vsus suos transtulerit, aut comedere in his, vel poculũ sibi sumendum elegerit, gradus sui vel officij periculum sustinebit. Si secularis fuerit, perpetua excommunicatione damnetur: si religiosus,

ab officio deponatur. Sub hac ſententia tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornamenta, vela, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtenſilia ſcienter in ſuos vel aliorum vſus tranſtulerint.

Canon.3. Ne ſacerdos ſine orario ſacrificet.

23.d.Ec cleſiaſt. inſti.. Quando ſacerdos miſſam celebraturus accedit non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circũſeptus, ſicut & quando fuit cõſecratus, ita vt de vno eodemque orario ceruicem pariter & vtrũque humerum premens, ſignum in ſuo pectore præparet crucis. Si quis aliter egerit, excommunicationi ſubiaceat.

Canon.4. De vitanda extranearum mulierum familiaritate.

Nullus de clero abſq; honeſto & competenti teſtimonio, excepta ſola matre, cum quibuſlibet fœminis ſecretè ſe præſumat adiũgere. Et non ſolum cũ extraneis, ſed nec cum ipſis etiam ſororibus vel propinquis, ne licẽtia ſororũ, vel propinquarũ mulierum, quiſque ſolus familiarior habeatur ad perpetrandum ſcelus. Huius præceptionis tranſgreſſor ſex menſibus pœnitentiæ ſubiaceat.

Canon.5. A quibus & quomodo geſtandæ martyrum reliquiæ.

In feſtis quibuſque diebus arcam Domini cũ reliquijs, non epiſcopi, ſed Leuitæ in humeris geſtent, quibus & in veteri lege onus idem impoſitũ
1.Par.15.a nouimus eſſe præceptũ. Quòd ſi epiſcopus per ſe reliquias deportare elegerit, non ipſe à diaconibus in cella vehatur, ſed potius pedeſtri eo vnà cum populis progreſsione procedente ad eccleſias per eundem ſanctæ Dei reliquiæ portabuntur.

Canon.6. Quomodo plectendi eccleſiaſtici ab Epiſcopo.

D.15.Cum oeatus Pa. Qui gradus iam eccleſiaſticos meruerunt, id eſt, Presbyteri, abbates & Leuitæ, exceptis gra-

grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere. Non est dignũ vt passim vnusquisque prelatus honorabiliora membra sua prout voluerit verberibus subiiciat, & dolori, ne dum incautè subdita percutit mẽbra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat.

Canon Septimus est secundus canon in Chalcedonensi concilio. *12.q.4. Quicunque sub hoc.*

In canone octauo habetur vt rectores ecclesiarum curent magis Ecclesiastica iura quam sua.

Finit concilium Bracaren. tertium.

ADeodatus septuagesimusseptimus papa sub Petro, anno Christi. 671. Sedit annos quatuor mẽses. 2. dies. 5. patria Romanus, ex monacho Pontifex creatur, vir religione & omni comitate præditus. Constantino Progonato Imperat. 61. *an.do.671 Adeo datus.pon.77 an.do.672*

Donus. 78. papa natione Romanus, ex patre Mauricio, sedit annum vnũ, menses quinque, dies sex. Sub hoc conuocata est synodus Constantinopolitana sexta, sub Agathone cœpta, sub Leone secundo absoluta est. Donus tantum doctrina & sanctitate vitæ adeò floruit, vt Rauennatum ecclesiam iampridem à Romana segregatam, sedi Apostolicæ obtemperantem reddiderit. *Donus pon.78 an.do.673*

Agatho septuagesimusnonus papa, natione Siculus, ex monacho Pontifex creatur, sedit annos duos, menses sex, dies quatuor. Vir fuit adeò benignus & mansuetus, vt vniuersis hilaris & iocundus comprobaretur, & tantæ sanctitatis, vt leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Huius pontificis morte vacat sedes annum vnum, menses quinque. *Agatho pont.79*

Leo iunior, papa octuagesimus sub Petro, natione Siculus ex patre Paulo, sedit menses decem, dies. 17. Vir in humanis & diuinis scripturis sufficienter instructus, Græca & Latina lin- *an.do.676 Leo.2 pont.80 sub Petro.*

gua eruditus, paupertatis amator, erga inopũ pro uisionem, non solũ mẽtis pietate, sed & studij sui labore sollicitus. Hic excepit & probauit acta sextæ synodi in noua Roma celebratæ, residente magno principe Cõstantino, simulq; cũ eo legatis sedis Apost. & duobus patriarchis Cõstãtinopolitano, & Antiocheno, ac. 150. episcopis. In qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus & Macarius cum discipulo suo Stephano, qui vnam voluntatem & vnam operationem in Christo prædicauerant, sed & supra scriptos defensores hæreticos Macariũ, Stephanum, Polychroniũ & Anastasium dum nollent à suo recedere proposito, per diuersa monasteria retrusit. Mense decimo sui pontificatus prædictus Leo moritur, & sepelitur collachrymantibus omnibus, tanquam publico parente orbatis vacat sedes menses vndecim, ac dies

SEXTA SYNODVS CONstantinopolitana, sub tribus supradictis pontificibus aduersus Sergium Paulum, Pyrrhum, Petrũ, Syrum & Theodorum, omnes archiepiscopos Cõstantinopolitanos. Qui impiè docuerunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi præsidente Constantino Imperatore, & legatis missis ab Agathone papa, Theodoro, & Georgio presbyteris, & Ioanne diacono, qui præsentabant in concilio locum archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis.

6. Synodus generalis.

Actio prima sub Agathone papa.

Confessus synodi in actione. 1.

In nomine Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, præsidente piisimo & Deo dilecto Magno Imperatore Cõstãtino in secretario sacri palatij quod cognominatur Trullus, &c. Conueniente quoque sancta & vniuersali synodo, quæ secundùm imperia-

perialem sanctionem congregata est in hac Regia vrbe, Theodoro & Georgio presbyteris, & Ioanne diacono vicem agentibus Archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos, nouę Romæ, & Petro Deo amabili Presbytero, & monacho, & locum seruãte sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ & Macario Archiepiscopo Theopoleos Antiochię, & Georgio religioso presbytero monacho & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne Episcopo Portuensi, Abondantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne Episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus centum 25. venerabilium Episcoporum sancti Concilij antiquæ Romæ, residentibus gloriosis Patricijs & Consulibus ex latere pijssimi nostri Imperatoris Constantini, & ex læua quidem eius parte residentibus vicarijs Agathonis Archiepiscopi antiquæ Romæ, & qui ex persona synodi erant Deo amabiles Episcopi: A dextera verò eius parte residentibus Georgio Archiepiscopo nouæ Romæ, & cætera. Propositis in medio sacrosanctis Euangelijs Christi Dei nostri, Theodorus & Georgius Presbyteri, & Ioannes Diaconns vicarij Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, necnon & qui ex persona synodi erant, dixerunt. Benignissime domine secundum sacrum à vestra fortitudine ad sanctissimum Papam rogationem demandati sumus ad pijssima vestigia vestræ serenitatis vnà cum eius suggestione, quam & obtulimus coronatæ vestræ serenitati. Quoniam igitur ante hos 46. plus minus annos quasdam nouitates vocum contrarias orthodoxæ fidei introduxerunt, qui in illo tempore fuerunt præsules huius Regiæ vestræ ciuitatis, id est, Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus, necnon & Cyrus quondam Alexan-

drinæ ciuitatis Antiſtes,& Theodorus Epiſcopus ciuitatis Pharan,& alij quidam qui eos ſecuti ſunt non modice,quę per totum orbem terrarum eſt eccleſiam turbauerunt, vnam voluntatem in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Christi,vnamque operationem dogmatizantes & docentes,quæſumus à Deo coronatam veſtram fortitudinem,vt dicant qui ex parte ſunt ſanctiſsimæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ , vnde huiuſmodi vocum adinuenta eſt nouitas.

Conſtantinus pijſsimus Imperator dixit: Audientes Georgius Archiepiſcopus noſtræ huius ciuitatis,& Macarius Archiepiſcopus Antiochenæ ciuitatis,& ei adiacens ſynodus , quæ à parte Apoſtolicæ magnæ Romæ ſedis dicta ſunt, quæ eis videntur,proſequantur.

Macarius Archiepiſcopus Antiochię, vna cum Stephano presbytero,& monacho eius diſcipulo, & alij Epiſcopi Orientis dixerunt : Has quidem vocum nouitates nõ edidimus, ſed quicquid percepimus tam à ſanctis vniuerſalibus ſynodis & ſanctis probabilibus patribus,quamque à præſulibus huius regiæ vrbis,id eſt,Sergio,Paulo, Pyrrho & Petro,necnon & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ,& Cyro qui fuit Papa Alexandriæ,hoc eſt de voluntate & operatione,ſic & credimus & prædicamus, & docemus, & parati ſumus hoc oſtendere. Et petentibus illis iuſsit Imperator proferri & in medium legi geſta tertiæ ſynodi generalis Epheſinæ,& Epiſtolam Cyrilli,& inter alia verba eius epiſtolæ habentur & iſta:

Prou.8, b. Chriſtus Ieſus eſt per quem reges regnant, & cæ. ſequitur: Eſt enim eius omnipotens voluntas,&c. Quibus verbis perperam intellectis, contendebat Macarius archiepiſcopus Antiochiæ probare vnã voluntatem in Chriſto. Et tandem cõſideratis &

examinatis

examinatis verbis illis Cyrilli, redargutus & confusus est Macarius à vicarijs Apostolicæ sedis, & ab alijs Episcopis Orientalibus, & precepto Imperatoris absoluta est. I. actio.

Actio secunda.

Præsidente eodem pijssimo & Magno Imperatore Constantino, &c. & côueniente sancta & vniuersali synodo, &c. sicut in actione prima. *Sessio. 2*

Prolata & lecta sunt acta quartę synodi Chalcedonensis, & cum legeretur epistola Leonis Papæ, & ventum est ad illud: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod propriû habuit, verbo quidem operante quod verbi est, carne autem exequente quod carnis est: & horum vnum coruscat miraculis, aliud vero succûbit iniurijs: exurgentes qui ex parte Apostolicę sedis erant antiquæ Romæ, clamauerunt: Ecce benignissime Domine, manifeste duas naturales operationes inconfuse & indiuise in domino nostro Iesu Christo. Et respondente Macario & qui cum eo erant, finita est actio secunda.

Actio tertia.

Præsidente eodem pijssimo & Magno Imperatore Constantino, &c. sicut in actione prima. *Sessio. 3.*

Præceptum est, vt legerentur acta in quinta synodo generali, & cùm lector incepit legere initium libri qui ita continebat: Sermo sanctæ memoriæ Mænæ Archiepiscopi Constantinopoleos, ad Vigilium beatissimum Papam Romanum, de eo quod vna sit Christi voluntas. Exurgentes legati Apostolicæ sedis Romæ, exclamauerunt: Pijssime domine, falsatus est pręsens liber quintæ synodi. Nequaquam relegatur sermo, qui dicitur Mænæ ad Vigilium, quia fictus est: sed iube diligenter aduertere præsentem librum. Et inspicientes Imperator vna cum iudicibus & qui-

busdam de sancta synodo Episcopis, inuenerunt tres quaterniones in principio libri aditos, non habentes subnotationem numeri, falsatus enim erat liber ab hæreticis in nonnullis locis. Lecta sunt reliqua gesta quintæ synodi, & absoluta lectione sancta synodus & iudices dixerunt: Ex lectione summorum Conciliorum, sicut audistis, non inuenimus in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi vnam voluntatem, & vnam operationem.

Falsatus codex ab hæreticis.

Actio quarta.

Sessio.4.

Præsidente pijssimo Imperatore, & cæt. sicut in actione prima. Prolata & lecta est Epistola Agathonis Papæ ad Cæsarem, & synodum: cuius quidem epistolę nonnulla duximus hic subijcienda, quæ sic habet.

Episto. Agathonis ad Cæsarem & synodum.

Vt autem vestræ pietati, quid Apostolicæ nostræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apostolicam Apostolicorumque Pontificum traditionem, & sanctarum quinque generalium synodorum, per quas fundaměta catholicæ Christi ecclesię firmata sunt. Hic igitur status est euangelicæ atque Apostolicæ fidei regularisque traditio, vt confitentes sanctam & inseparabilem Trinitatem, id est, patrem & filium & spiritũ sanctum vnius esse deitatis, vnius naturæ & subsistentiæ, siue essentiæ, vnius eam prędicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis & maiestatis, potestatis & gloriæ. Et quicquid de eadem sancta Trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tanquã ne vna natura triũ consubstãtialiũ personarum, comprehendamus regulari ratione hoc institui. Cum verò de vno earundě triũ personarum ipsius sanctę Trinitatis filio Dei, Deo verbo, & de mysterio admirandæ eius secundùm carnem dispěsatio

nis confitemur, omnia duplicia: vnius eiusdemq; domini saluatoris nostri Iesu Christi (secundùm euangelicam traditionem) asserimus, id est, duas eius naturas prædicamus, diuinam scilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam post admirabilem atque inseparabilem vnionem subsistit. Et vnamquanque eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur: & habere diuinã omnia quæ diuina sunt; & humana omnia quæ humana sunt absque vllo peccato. Et vtrasque vnius eiusdem Dei verbi incarnati, id est, humanati, inconfuse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia quæ vnita sunt discernentes propter confusionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuisionis & commistionis detestamur blasphemiam. Cùm duas autem naturas duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno Domino nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrum dicimus, sic vt à via veritatis errantes Apostolicam traditionem accusant, absit hæc impietas à fidelium cordibus, nec tanquam separatas in duabus personis vel subsistentijs, sed duas dicimus vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates & operationes habere diuinam scilicet & humanam, diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cum coëssentiali patre communem, humanam temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptam. Hæc est Apostolica atque euangelica traditio, quam tenet spiritalis vestri fœlicissimi Imperij mater Apostolica Christi ecclesia. Hæc est mera confessio pietatis. Hæc est enim veræ fidei regula, quam & in prosperis & aduersis viuaciter tenuit Apostolica Christi ecclesia, qua per Dei gratiã à tramite Aposto-

Explicatur pluralitas volũtatum & operationũ in Christo.

licæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit: quia dictũ est Petro: Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Hic dominus fidem Petri non defuturam promisit, & confirmare eum fratres suos admonuit, quod Apostolicos pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum: quorum & pusillitas mea licet impar & minima, pro suscepto tamen diuina dignatione ministerio, pedissequa cupit existere.

Luc. 22. c.

Ibidem anathematizat hæreticos qui contra prædicta senserũt, Theodorum, Sergiũ, Pyrrhũ, Paulũ, Petrum, qui fuerunt nouæ Romę antistites, & Honorium qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum Alexandrinum Episcopum, & Macarium, qui nuper fuerat Antiochiæ præsul, & Stephanum eius discipulum. Insuper & Arrianos, Apollinaristas, Eutychianos, Thimoteranos, Acephalos, Theodosianos, Sayanitas, & omnẽ denique furorem hæreticorum siue confundentium seu diuidentium incarnationis Christi mysteriũ.

Probatur articulus de pluralitate voluntatũ & operationum multiplicitate.

Quod autẽ duæ sint naturales volũtates & operatiões in Christo, probat prędict⁹ papa multifarie.

Primùm quia Deus perfectus est, & homo perfectus est Christus Iesus, ergo naturalibus proprietatibus vtranque naturam perfectam necesse est esse, & duas in eo operationes & voluntates. Igitur sicut in tribus personis Trinitatis tres personales voluntates asserere absurdum est, quoniam vna natura est, quam sequitur voluntas vna: ita in vna Christi persona, quæ duas naturas habet, duas voluntates, & duas operationes naturales negare impium est.

Secundo testimonijs scripturarum. Mat. 26. Veruntamẽ non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et alibi:

libi:Non mea voluntas, sed tua fiat. Et in alio loco dicit: Non veni vt facerem voluntatem meam, sed eius qui misit me patris. Et iterum. Surgens venit in partes Tyri,& ingressus domum, noluit aliquem scire,& non potuit latere, cùm tamen ille sit de quo dicitur: Omnia quæcunque voluit dominus, fecit in cœlo & in terra. Igitur hoc ad humanam eius voluntatem redigi oportet. Et alibi etiam. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Spiritum voluntatem intelligit diuinam, carnem vero voluntatem humanam. *Mar.14.a* *Luc.22.d.* *Marc.7.*

Tertiò, vt synodus probet hæc pertinere ad fidem, vtebatur expositione sanctorum doctorum, Ambrosi. Augustin. Chrysosto. Athanas. Cyrilli, vtriusque Gregorij, Leonis Pontificis, cuius testimonio multoties libenter vtitur, præcipue cum scribit ad sanctum Fabianum Episcopum Constãtinopoli, vbi sic habet. Agit enim vtraque forma cum alterius communione quòd proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est,& carne exequente quod carnis est,&cæ. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit. At vero illa ad diuinam naturam pertinere dicuntur: scilicet. Sicut pater suscitat mortuos, ita dedit & filio,&c. Et illud: Nemo potest cognoscere patrem nisi filius,& cui voluerit filius reuelare. Ad humanam tamen illa: Nolebat per Iudæam ambulare, quia quærebant Iudæi eum interficere. Et quæ suprà citauimus ex Euangelio. Illud etiam quod Dauid in persona Christi ait. Vt faciam voluntatem tuam Deus meus,&cæt.& illud, Voluntarie sacrificabo tibi. *Synodus testimonijs patrũ probat ad fidem pertinentia.* *Ioan.5.* *Mat. 11.d.* *Ioan.7.d.* *Psal.142.* *Psalm.53.*

Solet hoc aliàs fieri in Concilijs, etiam cum definiunt ad fidem pertinentia, iuuari sententijs antiquorum patrum.

Postremo confirmantur omnia ista definitione sancti concilij Chalcedonen. actione quinta, vbi hęc fides asseritur. Etiam & ex Concilio Constantinopol. quinto .cap.7. deinde refertur ex integro symbolum, quod publice in ecclesia cantatur, in quo obseruatur hæc forma loquendi.

Desideratur hoc symbolum Confitemur Trinitatem personarum, siue subsistentiarum, non trium nominum subsistentiam, sed bene trium personarum vnam subsistentiam. Item confitemur & Christum ex duabus naturis compositum.

Author *Hæc fuit instructio legatorum quorum superius fecimus mentionem.*

Quibus omnibus subscripserũt, primũ Agatho Papa, deinde innumerabiles episcopi Occidentales, per quos delecti sunt tres prædicti legati, qui ad Cõciliũ generale Constantinop. mitterẽtur, vt hæc certa fidei confessio publicè prædicaretur.

Habentur ibidem etiã argumenta hæreticorũ, Apollinaris, Seueri, Theodosij, Cyri Alexandrini, & Theodori episcopi contra pluralitatem operationum in Christo domino, quæ quoniã nihil habent nisi verba, missa fecimus.

Actio quinta.

Sessio. 5 Præsidente pijssimo & magno Imperatore Cõstantino, &c. vt in actione prima.

In hac actione commonuit Imperator Macarium & socios, vt proferrent testimonia sanctorũ patrum demõstrãtia vnã voluntatem & vnã operationem in domino nostro Iesu Christo, sicut dudum promiserãt, & protulerũt duos codices quorum prior in superscriptione ita continebat.

Testimonia sanctorũ patrũ vnam Domini nostri Iesu Christi voluntatẽ docentia, quæ est etiam patris & Spiritus sancti. Quibus lectis absoluta est iussu principis actio quinta.

Actio

Actio sexta.

Præsidente piissimo & Magno Imperatore, &c. sicut in actione prima. *Sessio. 6*

In hac actione rursus commonitus est Macarius cum socijs si haberet alia testimonia de vna voluntate, & operatione Domini nostri Iesu Christi, quæ proferret in concilio. At ille protulit & aliũ codicem, qui in superscriptione continebat sic.

Sequentia testimoniorum de voluntate.

Et lectus est coram concilio. Quo lecto, & prædicto Macario cum socijs suis contentis, & nolentibus alia testimonia pro se afferre, vicarij apostolicæ sedis Romanæ & qui cum eis erant Episcopi & clerici & monachi dixerunt: Piissime domine, adhuc aliquid de vna voluntate & vna operatione non ostenderunt Macarius amabilis archiepiscopus, & eius socij per testimonia ab eis prolata, sed & ipsa quæ protulerunt, detruncauerunt, & quæ ad Trinitatis quidem attinent rationem de vna voluntate pro incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi protulerunt. *Testimonia prolata ab hæreticis detrũcata.*

Quæ verò conueniunt, & quæ proprie pro huiusmodi incarnationis dispensatione posita sunt, tã sensum quã verba detruncauerunt. Vnde petimus vestram pijssimam fortitudinem iubere authenticos codices proferri ex venerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblatis, &c. Piissimus Imperator præcepit vt id in sequenti actione fieret.

Actio septima.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est, &c. vt in actione prima. *Sessio. 7.*

Commoniti sunt vicarij sanctissimi Agathonis Papæ vrbis Romæ, vt proferrent testimonia prædicantia duas voluntates naturales, & duas ope-

operationes etiam naturales in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi,& prophanorum hæreticorum similiter testimonia manifestantia vnam voluntatem & vnam operationem. Et protulerunt codicem suprascriptum ita.

Testimonia sanctorum ac probabilium patrum demõstrantia duas volũtates & duas operationes in domino Deo & saluatore nostro Iesu Christo. Quem Stephanus monachus relegit ab initio vsque ad finem, tam sanctorum ac probabilium testimonia, quam quæ prophanorum hæreticorum. Et absoluta est actio septima.

Actio.8.

Sessio.8 Præsidente eodem Magno Imperatore,&c. sicut in actione prima.

Piisimus Imperator præcepit vt Georgius archiepiscopus Constantinopol. & Macarius, & ei subiacens synodus edicat, si conuenit ei sensus suggestionum directarum ab Agathone sanctisimo papa Romæ,& eius synodo. Respondit Georgius archiepiscopus, Suscipio, & sequor domine directas suggestiones à sanctisimo Agathone papa Romæ,& credo, & sic profiteor in vno sanctę Trinitatis domino nostro Iesu Christo vero Deo nostro duas naturales voluntates, & duas operationes. Sic cæteri dixerunt, sic credimus, & sequimur:& omnes qui docuerũt,& dicũt vnã volũtatẽ & vnã operationẽ in duabus naturis vnius domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, anathematizamus, Macarius protulit voce & scripto suã fidem iuxta editionẽ sanctarum & vniuersaliũ quinque synodorum. Rogatus verò si confiteretur aperte duas naturales volũtates, & duas operationes in dño nostro Iesu Christo, respõdit: Nõ diço duas volũtates, aut duas operationes in incarnationis dispẽsatione domini nostri Iesu Christi, sed

vnam voluntatem, & Dei virilem operationem, nō tamen duas confiteor, etiā si mēbratim incidar & mittar in mare. Tandem omnes Episcopi consenserunt vnanimes his quæ per Agathonem papam & eius synodum antèdicta sunt in epistola, & in legatorum suorum instructione lectā, actione quarta exceptis Macario, & duobus aut tribus eius discipulis, qui noluerunt consentire quòd in Christo essent duæ naturales voluntates, & duæ operationes: Quos exilio relegatos coram toto concilio denudauerunt pallio episcopali, quo & nunc etiam vtuntur Episcopi, alba scilicet camisia. *Suscipitur à concil. epistola Agathonis pa.*

In eadem actione examinantur testimonia quibus induceuntur hæretici vnam in Christo ponere voluntatem, & operationem, & repertum est illos multa consulto omisisse, alia deprauasse in codicibus, quæ possent suum errorem demonstrare. Tandem conuicti sunt de errore suo per duos presbyteros legatos episcopi Romani. Conuincuntur vero primum ex Ambrosio ad Gratianum, deinde ex Athanasio in libro de incarnatione verbi. Vltimo & efficacissimè cum mirabili eloquentia ex Chrisostomo in sermone illo: Pater si possibile est, transeat à me calix iste.

Actio nona.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac regia vrbe, &c. Sicut in actione prima. *Sessio. 9*

Prolatus est codicillus testimoniorum, qui oblatus à Macario & Stephano, & collatus est cum alijs codicibus authenticis, & inuentus est deprauatus & corruptus, & ex Athanasio Alexandrino, & Gregorio Nazianzeno, & Syrillo euidenter demonstratum est duas esse naturales voluntates, & duas operationes in Christo Domino nostro, & sic absoluta est actio nona.

Actio decima.

Præ-

Sessio.10. Præsidente eodem magno Imperatore Constantino,&c.sicut in actione prima.

Rursus collata sunt testimonia aliquorum patrum, nempe Leonis Papæ ex epistola secunda ad Leonem Imperatorem, & Ambrosij Mediolan. Episcopi ex.2.lib. ad Gratianum Imperatorem, prolata à Macario & Stephano cum codicibus authenticis ex patriarchio regię ciuitatis: & demóstratum est id quod suprà. Rursus idem demôstratum est ex testimonijs multis adductis Ioannis Chrysostomi, Athanasij, Gregorij Nazianzeni,& Gregorij Nysseni,& Cyrilli.

Actio vndecima.

Sessio.11. Epistola Sophronij patriarchæ. eruditionis Christianæ plenissima.

Tota hæc actio consumitur in propositione epistolæ Sophronij Patriarchæ Hierosolimorum ad concilium, quæ postea in actione tertiadecima à tota synodo probata est. In qua longa admodum oratione, eloquentia & Christiana sapientia plenissima,& omnibus numeris absolutissimâ, disputat præcipua mysteria Fidei.

Primo sanctæ Trinitatis mysterium.

Secundò incarnationis dominicæ sacramentum, probans quòd potissimum intenderat vnam esse in Christo personam, sed duas distinctas naturas, humanam scilicet & diuinam, & duas distinctas operationes,&c,

Tertiò, quòd in incarnatione verbi nõ fuit Deitas copulata carni prius animatæ, aut prius præfactæ, vel animæ præexistenti coniuncta, sed tunc his, anima scilicet & carne ad subsistendũ venientibus, quando eis ipsum verbum & Deus naturaliter copulatus est, sed cum ipso verbo existentiam habuerunt, & nequaquam in ictu oculi hanc illa priorem habentia (sicut Paulus Samosatenus perstrepit atque Nestorius) simul quippe caro, simul dei verbi caro animata rationalis, Cum conceptu

quippe

quippe verbi hæc ad subsistendum prolata sunt, & secundùm subsistentiam ei vnita sunt, quando ad subsistendum prolata sunt, nullumq́; prorsus tempus propriæ constitutionis tulerunt, quod inconfusam atque inseparabilem ad eum compositionem præcederet. Ex inuiolabili nanque & virginali sanguine sanctæ & immaculatæ virginis Mariæ verbum verè factum est incarnatum, & veraciter homo, & in vtero virgineo deportatus, & tẽpus expleuit legitimi puerperij, & per singula naturalia, & peccatum non trahentia nobis omnibus similis factus, nostramque non dedignatus passibilem vilitatem: Nascitur Deus humano corpore, similiterque habitu animam rationalem & incorpoream habens, & virginem generantem conseruat θεοτόκον eam proprie & veraciter demonstrauit, quanuis Nestorics vecors scindatur, & eius Deo rebellis exercitus lachrymetur, lamentetur, & exultet, &c.

Hoc in loco singulariter & deuotissimè de hoc diuino mysterio disputat sanctus iste episcopus, libenterque vtitur testimonijs beati Dionysij desumptis ex lib. de diuinis nominibus, quoniam persuasum habebat hunc librum esse Dionysij, & hunc esse illum Dionysium quem Paulus ex Areopago vocauit ad euangelium, &c.

Ibidem etiam, non abhorret hanc formam loquendi, vt Christum vocet hominem creatum, & increatum, corporeum & incorporeum, per omnia nobis similem, excepto peccato, & omnibus ipsum consequentibus, quoniam Christus arbiter & dominus erat motuum naturalium, & omnium suorum affectuum, siue passionum, qui nisi eo annuente non mouebantur, quod nos minime sumus. *Christus homo creatus & increatus, corporeus & incorporeus*

Ibidem docet, Angelos & animas & cæteras inuisibiles substantiás non corrumpi, sed omnia

esse

esse à Deo immortalia creata. Quòd verò ait illa esse immortalia,non per naturam sicut Deus, sed per gratiam eas à morte coërcentem ; puto intelligit,quòd naturaliter à se non habeant hãc immortalitatem,sed ex generali dono Dei.

Explicatur mysteriũ Trinitatis. Deinde explicat eleganter mysterium sanctæ Trinitatis,docens in diuinis esse tres subsistentias sic: Trinitatem itaque in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatem glorificamus. Trinitatem quidem pro tribus subsistẽtijs, vnitatem autem propter singularitatem Deitatis. Et iterum, Seu igitur sancta Trinitas numerabilis personalibus facta est subsistentijs,siue sancta vnitas,extra omnem numerum est ; & hæc quidem indiuisibilem habet diuisionem & inconfusam gerit coniunctionem. Vnde collige subsistentiam in diuinis & personaliter & essentialiter dici. Si personaliter accipias,tres subsistentiæ sunt: si essentialiter,vnica est subsistentia.

Idem in eadem epistola. Suscipio autem & veneror post quinque vniuersalia concilia ,conscripta Cyrilli, præsertim quæ contra Nestorij insaniam facta sunt. Similiter & epistolam Orientalium Episcoporum,quæ ad eundem Cyrillum scripta est;quam & ipse orthodoxam esse testatus est, & quæcunque Leo sanctissime Romanæ Ecclesiæ sanctissimus dispensator scribit, & maxime quæ contra Eutychianam & Nestorianam prophanationem scripsit:hæc quidem vt Petri, illa verò vt Marci definitiones agnoscens.

Vltimo recenset ferè omnes hæreticos à Simone mago ad illorum vsque tempus, qui perperam de mysterio Trinitatis sunt locuti. Recensetur inter cæteros Origenes,& huius discipuli Didymus & Euagrius,qui animas ante corporum constitutionem aiebant fuisse creatas,hoc dicit esse hæreti-

cum & deliramentum impudens.

Finitis omnibus quæ in ista actione acta sunt, Constantinus piissimus Imperator dixit: Sufficiẽtia sunt etiam, quæ hodierna die sunt gesta. Quia verò in Christo amabilis vestræ Reip. causis occupamur, iubemus Constantinum & Anastasium patricios, Polyeuctum quoq; & Petrũ excõsules ex persona nostræ pietatis cum sancto & vniuersali vestro cõcilio in reliquis cõuẽtibus inueniri, postquam præsentis causæ plurima & præcipua capitula coram nostra pietate iam peracta sunt. *Actio.12.*

Conueniente sancto & vniuersali concilio, &c. sicut in actione prima.

Rursus disputatum est cũ hæreticis, si ex scripturis sanctorum patrũ possent demonstrare vnam voluntatem, & vnã operationẽ in domino nostro Iesu Christo, & non valentibus illud ostendere, prolata est à catholicis & lecta epistola Leonis Papæ decima, & luce clarius demonstrauerunt duas voluntates, & duas operationes in Christo Iesu, & dixit sancta synodus: Omnino necesse est, non solum secundùm sensum sequi sanctorum patrum dogmata, sed & eisdem vocibus vti cum illis, nihilque penitus innouari. *Sessio.12.*

Sanctorũ patrũ dogmata non solum secũdũ sensum sequenda, sed eisdẽ vtendis cũ illis vocibus.

Ibidem relectum est rescriptũ epistolę Honorij Papæ Romani ad Sergium Cõstãtinopol. in quo post explicatum satis late sacramentũ dominicę incarnationis, subiũgit: Quòd dominus Iesus Christus filius ac verbum Dei, ipse sit vnus operator diuinitatis atq; humanitatis, plenæ sunt sacræ literæ luculẽtius demõstrantes. Vtrũ autem propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ operationes debeant deriuatæ dici vel intelligi, ad nos ista pertinere non debent, relinquentes ea grammaticis, qui solent paruulis exquisita deriuando nomina vendicare: Nos enim nõ vnam opera-

tio-

tionem, vel duas Dominum Iesum Christũ, eiusque sanctum spiritum, sacris literis percepimus, sed multiformiter cognouimus operatum, iuxta illud:
1. Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, &c. Si enim diuisiones operationum sunt multæ, & has omnes Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis capiti nostro Christo hæc possunt plenissimè coaptari: vt caput & corpus vnum sit perfectum, &c. Et nos quidem secundùm sanctiones diuinorum eloquiorum oportet sapere vel sperare, illa videlicet refutantes, quæ quidem nouæ voces noscuntur sanctis Dei Ecclesijs scandalum generare, ne aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos nos vesana sapere arbitrentur, aut certe si rursus vnam operationem Domini nostri Iesu Christi fatendam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur, &c.

Relatum est & aliquid rescriptũ Sergij Patriarchæ Cõstantinop. ad prædictum Honorium papã, & collata sunt rescripta hæc cum exemplaribus authenticis, quæ producta sunt ex patriarchio regiæ vrbis, & consistebant exemplaria. De quibus proferetur sententia in sequenti actione.
Ibidem confirmata est depositio Macarij & sociorùm eius, & petitum est à clericis Antiochiæ, vt alius pro Macario crearetur Archiepiscopus: & sic absoluta est actio duodecima.

Actio tertiadecima.

Sessio. 13. Conueniente sancto & vniuersali concilio, quod per imperiale decretum in hac regia vrbe, &c. sicut in actione prima.

Postulatum est vt pronunciaretur sententia de epistolis Sergij, Honorij, & Sophronij, quæ in actione præcedenti lectæ sunt. Sanctũ conciliũ dixit:

xit: Secundum promiſsionem quę à nobis ad veſtram gloriam facta eſt, retractãtes dogmaticas epiſtolas, quæ à Sergio Patriarcha huius Regiæ vrbis ſcriptæ ſunt tam ad Cyrum, qui tunc fuerat Epiſcopus Phaſidis, quàm ad Honorium Papam antiquæ Romæ, ſimiliter autem & Epiſtolam ab illo, id eſt, Honorio reſcriptam ad eundem Sergium: hasque inuenientes omnino alienas exiſtere ab Apoſtolicis dogmatibus, & à definitionibus ſanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium patrum, ſequi verò falſas doctrinas hæreticorum, eas omni modo abijcimus, & tanquam animæ noxias execramur. Quorum autem, id eſt eorundem impia execramur dogmata, horum & nomina à ſancta Dei eccleſia proijci iudicauimus. i. Sergij præſulis huius vrbis qui aggreſſus eſt de huiuſmodi impio dogmate conſcribere. Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri, & Pauli, præſulum huius etiam ciuitatis, qui & ſimilia eis ſenſerũt. Ad hæc & Theodori Epiſcopi Pharam: quarum omnium ſupraſcriptarum perſonarum mentionem fecit Agatho ſanctiſſ. Papa antiquæ Romæ in ſuggeſtione quam fecit ad pijſsimum & magnũ Imperatorem noſtrum, eoſque abijcit, vtpote contraria rectæ fidei ſentientes, quos anathemati ſubmitti definiuimus. Cum his vero ſimul proijci à ſancta Dei catholica eccleſia, ſimulque anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquę Romæ, eo quòd inuenimus per ſcripta quę ab eo facta ſunt ad Sergium, quia in omnibus mẽtem eius ſecutus eſt, & impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem & ſynodica Sophronij Archiepiſcopi Hieroſolymitani, & hæc reperientes cum vna fide conuenientia, Apoſtolicisq; & ſanctorum patrum doctrinis paria, vtpote quę ſunt orthodoxa, recipimus, & vt ſalubria ſanctæ

Hæreſeos damnãtur hoc loco ſeptem pontifices. Sergius, Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus.

Dei ecclesiæ suscipimus, & nomen eius inseri sanctis diptychis sanctarum ecclesiarum iustum esse iudicauimus.

Post hæc produxit Georgius diaconus chartophylax epistolas Cyri duas ad Sergium Côstan. & vnam Theodori ad eundem Sergium, & vnam Pyrrhi, & vnam Pauli, & vnam Petri Constant. quondam antistitem, & vnam Honorij Papæ totã hæreticam ad eundem Sergium, de quibus omnibus sanctum Concilium dixit: Cognitionem accipientes prolatorum nobis à Georgio diacono libellorum, atque chartarum, siue aliorum opusculorum, comperimus in vnam eandemque impietatem concurrere, & preuidimus hæc tanquã prophana, & animæ perniciosa continuo ob perfectũ exterminium igne côcremari, & combusta sunt, & sic præcepto iudicum & sancti Concilij absoluta est actio tertiadecimá.

Actio quartadecima.

Seßio.14. Conueniente sancto & vniuersali Côcilio, &c. & residẽtibus gloriosissimis patricijs & consulibus, & omnibus Deo amabilibus Episcopis per ordinem in eodem secretario Trulli, & propositis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri euangelijs, Georgius diaconus produxit duos codices continentes acta sancti & vniuersalis quinti Concilij, & Tomum septimę actionis eiusdem Concilij, & iussu Concilij tangens præposita sacrosancta euãgelia, dixit: Per istas sanctas virtutes, & Deũ, qui locutus est per eas, cũ veritate hi duo libri membranacei sunt libri sancti quinti Concilij, & volumen septimæ actionis eiusdẽ Concilij iuxta quod iam excusi sunt, ita etiam nunc manifestati sunt, & pridem in bibliotheca inuenti atque suscepti, & neque additum est quicquam à me nec subtractum per me, neque cum conscientia mea à quoquã omnium.

nium. Surgentes episcopi Concilij, & conferētes cum exemplaribus authenticis, inuenerunt ab hæreticis adiectos esse tres quaterniones in primo libro quinti Concilij, & in secundo libro circa septimam actionem mutatum quidem fuisse quintumdecimum quaternionem, & adiectum esse quadrifolium non superscriptio ante decimumsextum quaternionem. Quocirca acclamatum est à Concilio: Anathema libello qui dicitur Mænæ ad Vigilium. Anathema libellis, qui dicūtur facti fuisse à Vigilio ad Iustinianum & Theodorum diuæ memorię. Anathema simul, qui falsauerūt acta sancti, & vniuersalis quinti Concilij. *Falsati codices per hæreticos.*

Introduxerunt Gręci sub nominibus Vigilij Papæ, similiter & Mænæ, hos libellos cōtinentes vnam voluntatem, & vnā operationē in Christo, cum tamē nullos tales scripsisset Vigilius, nec Mæna, & hac de causa acclamatū est à Concilio, & anathematizati sunt libelli illi.

Deinde productus & lectus est sermo Athanasij super verbis illis domini: Nūc anima mea turbata est, de quo sanctum Concilium dixit apertè. Nunc in sermone, qui lectus est, duas naturales voluntates in dispensatione incarnationis vnius de sancta Trinitate domini nostri Iesu Christi veri Dei laudabilis, Athanasius declarauit: & præcepto iudicum, & sancti Concilij actio quartadecima absoluta est. *Sermo Athanasij de duabus voluntatibus in Christo.*

Actio quintadecima.

Conueniente sancto Concilio, &c. vt suprà.

Adductus est ad Concilium Polychronius religiosus Presbyter & Monachus, & interrogatus quæ esset fides eius in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi, Polychronius Monachus dixit. Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, *Sessio. 15.*

Insania Polichronij cõtendentis suscitare mortuum in hæreticorum veritatis testimoniũ.

vt suscitet eum, sin autem non resurrexerit, ecce Concilium, & Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctum conciliũ dixit: Expositioné fidei tuæ profer, nã ecce mortuus præparatus est. Ille ait: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit Deus, vt ponam eam super mortuum, & si non surrexerit, ecce vt prædixi. Et protulit in medio vnam chartulã propria scriptam manu, & ab Antiocho religioso lectore & notario aperta & lecta est, habens his verbis ita.

Chartula fidei Polychronij hæretici.

Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi, ego Polychronius tanquam præsens saluto & adoro: & quia vidi multitudinem virorum, & candidatorum, & in medio virum, cuius virtutem narrare non valeo, dicentem mihi. Quia nouam fidem componis, festina, & dic Imperatori Constantino: Non facias nouam fidem, neque acquiescas. Et veniente me ab Heraclea Chrysopolim, & stante me in solario (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem candidatum valde, & stetit coram me, dicens: Quia qui non confitetur vnam voluntatem & Dei virilem operationem, non est Christianus, Ego autem dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus Imperator præfiniuit vnam voluntatem, & Dei virilem operationem. Ille autem dixit: Multum bene, & Deo placet. Sanctum Concilium dixit: vt illa chartula ab eodem Polychronio iuxta propositionem suam poneretur super mortuum iam ad hoc præparatum in loco publico in præsentia Concilij & populi ad satisfactionem Christo amabilis plæbis, qualiter Deus veritatem demonstraret. Et congregato plurimo populo in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, idé Polychronius posuit super mortuum huiusmodi fidei suæ chartulam, perque plures horas perseue-

rans & insusurrans ei, nihil horũ quæ ab eo ſtolide ac blaſphemè promiſſa fuerãt valens peragere, idẽ Polychronius dixit, nullatenus ſe poſſe mortuũ ſuſcitare. Populus qui ibidem aderat, exclamauit, dicens: Nouo Simoni anathema, Polychronio ſeductori populi anathema. Sancto Concilio iterum interroganti, ſi adhuc perſeueraret in illa ſua fide, Polychronius reſpondit: Sicut cõtinet chartula quã obtuli & poſui ſupra mortuũ, ita credo vnam volũtatem & Dei virilem operationẽ, & alterum quid nõ dico. Et cũ perſeueraret in proprio errore, per ſanctum cõciliũ tãquam ſeductor populi & manifeſtus hæreticus, depoſitus eſt ab omni ordine & officio ſacerdotali. Glorioſiſsimi principes, & ſanctum conciliũ dixerunt. Sufficiũt quę hodierna die acta ſunt.

Actio ſextadecima.

Conueniente ſancto & vniuerſali Concilio, &c. vt ſupra. *Seſsio.* 16.

Adductus eſt Conſtantinus presbyter eccleſiæ quæ eſt in Apamia ſecundę Syriorum prouincię, ad Concilium, & examinatus eſt de ſua fide, qui rogatus à Concilio, dixit ſe non cognoſcere niſi vnam voluntatem, & vnam operationem in Chriſto, ſicut Macarius ſentiebat. Cui poſt longã diſputationem, ſanctũ Cõcilium dixit. Ita ſentis, & ita perſeueras vſque ad finem in hac ſecta? Et Conſtãtinus dixit: Etiam Domini, ſic ſentio, & ſic credo, & non eſt poſsibile aliter. Sancta ſynodus exclamauit: Hæc ſecta Manichæorum eſt. Hæc eſt fides Apollinarij. Anathema illi cum dogmatibus ſuis. Anathema Theodoro hæretico Pharanitano Sergio hæretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hæretico anathema, Petro hæretico anathema. Macario hęretico anathema, Polychronio hæretico anathema. Aſpergio Pargenſi anathema.

thema. Omnibus, qui suffragantur hęreticis, anathema. Sic absoluta est actio sextadecima.

Actio decimaseptima.

Sessio. 17. In hac actione profertur symbolum, quod dominicis diebus nūc publice in Ecclesijs cantatur, à synodo Nicęna constitutū, vbi obiter condēnatur Arrius, qui aiebat de verbo quod erat aliquando quando non erat, & antequàm nasceretur non erat, & quia ex nihilo factus est, vel ex altera substantia, vel essentia, dicentes esse aut vertibilē, aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apostolica synodus.

Ibidem lōga oratione explicatur mysteriū Dominicæ incarnationis in vnitate personæ, & vnius substantiæ duas concurrisse naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes indiuise, inseparabiliter, inconfuse, secundùm sanctorum patrum doctrinam in Christo copulatas, nō contrarias, iuxta quod impij asserunt hæretici, sed volūtatē humanā nūquā reluctantem, sed subiectam diuinæ eius atque omnipotenti volūtati iuxta sententiam sapientissimi Athanasij.

Idem recēset hæreticos quos supra anathematizat, & recipit tomum sanctissimi Leonis Papæ ad sanctum Flauianum, quem & titulum rectæ fidei appellat sancta synodus.

Recipitur Epistola Leonis Papæ ad Flauianum.

Item Epistolas synodicas quæ scriptæ sunt à beato Cyrillo aduersus ipsum Nestorium, & ad Orientales Episcopos.

Recipiuntur Epistolæ synodicæ Cyrilli aduersus Nestoriū.

Item etiam approbat & recipit quinque vniuersalia concilia, & sanctos & probabiles patres definientes dominum Iesum Christum vnum de sancta Trinitate. Et subscripserunt omnes episcopi, & absolutus est conuentus decimus septimus.

Actio decimaoctaua.

Præsidente pijssimo & magno Imperatore, cōuenien-

ueniente quoque sancto & vniuersali Concilio, quod per Imperialem sanctionem congregatum est,&c.vt suprà.

In hac actione præsente Imperatore confirmauerunt acta in actionibus præcedentibus, & subscripserunt omnes episcopi præsentes,& vices gerentes absentium episcoporum.Deinde & Constantinus Imperator subscripsit. Post subscriptionem habentur explicatæ hæreses quæ circa Christi humanitatem sunt exortæ. Quidam enim personas in Christo diuidunt. Alij cõtra naturas per miscent & confundunt,&c. Nos autem altrinsecus positam voraginem,diuisionisque & confusionis declinãtes periculũ tanquã iter regale pergentes,duas in Christo naturas,& harũ pari numero naturales operationes confitemur,in vnam & indiuiduam concurrentes subsistentiam, & quæ sua sunt alterutrum in commune proprietates conferentes.Superfluas autem vocum nouitates, & earũ inuentores procul ab ecclesiasticis septis abijcimus,& anathemati meritò subijcimus,id est Theodorum Pharanitanum,Sergium,& Paulũ, Pyrrhum simul & Petrum,Cyrum & Honorium, deponentes,Macarium,qui fuerat Antiochensis episcopus,& Stephanum eius discipulum . Similiter & Polychronium infantilis intelligentiæ delirum senem qui mortuos suscitare pollicitus, dum non suscitaret,derisus est,& omnes qui constituerunt, vel constituunt, vel constituere præsumpserint vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione humanitatis Christi. *Sessio. 18.*

Ad hæc accessit edictum Constantini Imperatoris non minus Christiana eruditione quàm pietate refertum , Datum est autem ad populum Occidentalem ad corroboranda & firmanda omnia quę à præsenti synodo definita sunt. Am-

plectitur autem & suscipit pijssimus Imperator quinque vniuersales synodos, & hanc sextam cũ eis, sub hac forma verborum.

Quinque vniuersalia, & à Deo consita concilia, sicut quandam hæreditatem cœlestem in cordis conclaui reponentes, tanquam intellectuales margaritas, ab eis thesaurizamus dogmata, & quos anathematizarunt, & quæ refutarunt anathematizamus atque refutamus, quosque susceperunt suscipimus, patresque nostros scribimus. Anathematizamus omnem heresim quæ à Simone vsque nũc in Dei ecclesiam introducta est ad scindendam pacem & vnitatem credentiũ. Super hæc omnia anathematizamus Theodorum, Sergium, Cyprũ, Petrum, &c. quos suprà pluries recensuimus.

Vltimo est epistola Leonis Papæ ad Constantinum Augustum, habens sic.

Regi regum in cuius potestate sunt regna mundi, magnas gratias agimus, quòd sancta vniuersalis & magna sexta synodus, quam nutu Dei vestra clementia & sedule conuocauit, & cui pro Dei ministerio præfuit, Apostolicam in omnibus regulam, & probabilium patrum secuta fuerit. Et quia definitionem rectæ fidei plenissimè prædicauerit, quam & Apostolica sedes beati Petri Apostoli (cuius licet impares ministerio fungimur) veneranter suscipit, idcirco & nos, & per nostrum officium hæc veneranda sedes Apostolica concorditer ac vnanimiter his quæ definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri authoritate confirmat, sicut supra solidatam petram, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem. Propterea sicut suscipimus atque firmiter prædicamus sancta quinque vniuersalia Concilia, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, Chalcedonense & Constantinopolitanum, & quæ omnis Chri-

Christi ecclesia approbat & sequitur: ita & quod nuper in regia vrbe pio vestræ serenitatis adnisu celebratum est sanctum sextum concilium, vt eorũ pedissequi interpretes, pari veneratione atq; censura suscipimus, & hoc cum eis digne connumerari, tanquam vna & æquali Dei gratia congregatũ decernimus: & qui in eo fideliter conuenerunt Christi Ecclesiæ sacerdotes, inter sanctos ecclesiæ patres atque doctores adscribendos æque censemus. Nam & istis sicut & illis, idem Dei spiritus salutem animarum operatus est: & huius immarcessibilis fructus imperiali pietati vestræ a Domino reputabitur, cuius & per secula prædicando labore perfectum est.

Deinde anathematizat omnes hæreses & earum authores quos suprà nominauimus.

CANONES SEXTAE SYNOdi in Trullo celebratæ ex Græcis exemplaribus desumpti, interprete Gẽtiano Herueto Aurelianen.

In nomine Concil. excuso Coloniæ feruntur. 9. Canones adscripti sextæ synodo, cum tamen sciamus sextam synodum, quando primò sub Constantino congregata est, nullos ædidiße Canones: sed post, sub Iustiniano conuenientes 227. patres in Trullo regiæ palatij Constantin. canones ædiderunt sequentes. 102. Hoc ita tradunt patres, qui ad septimam synodum conuenerunt in Nicæa sub Constantino filio Leonis, & Irene eius matre in actione. 5. & explicatius in actione sexta, Tomo. 1. in vtroque loco citant Canonem octuagesimum secundũ. Horum etiam Canonum meminit Nicolaus primus in epistola ad Michaelem Imperatorem. Itẽ & Anastasius Abbas apostolicæ sedis Bibliothecarius in præfatione octauæ synodi, dicens, Cùm. 6. synodus nullam protulerit, præter fidẽ, regulam, sed quas eius asseuerant regulas, lõge post sextam synodum ab ipsis constat esse pe *Author.*

nes se priuatimque depromptas, &c. Item patres qui ex Oriente & Occidente conuenerunt ad synodũ Florentinam, in seßione, 5. citant hos. 102. Canones. 6. synodi in Trullo. Item Gratianus in Decre. citat aliquot Canones istorum (vt in proprijs locis indicabimus) & ascribit illos 6. synodo, propter hæc & alia visum est 9. Canones prædictos vt nothos & adulterinos reijcere, & istos. 102. ex Græco nomo canone vetutiß. nondum excuso. Præmittitur loco præfationis allocutoria oratio Patrum, qui in Trullo conuenerunt ad Imperatorem Iustinianum, qua ostenditur quod cum duæ vniuersales synodi. 5. scilicet quæ fuit regnante Magno Iustiniano, &. 6. quæ fuit regnante Constantino Bogonato, non fecerint Canones ad ecclesiarum constitutionem, sicut reliquæ. 4. sanctæ vniuersales synodi fecerunt, hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec. 6. proprie numeratur, sed πενθέκτη. i. Quini. 6. Nam quod quintæ & sextæ synodo deerat, repleuit. Est autem etiam vniuersalis. *Canon primus.*

In primo Canone proponitur fides tenẽda vt per Apostolos & sacra Concilia tradita est, & explicatur ratio sex synodorum vniuersalium, sicut in multis alijs Concilijs explicata est. Sub anathemate etiam decernuntur tenenda vniuersa quæ in eis sunt à patribus definita.

Canon. 2. Vt tam synodorum generalium quarundámque prouincialium, quam Apostolorum, & aliorum Patrum Canones stabiles maneant, definitur.

Hoc quoque huic sanctæ synodo pulcherrime & honestisśime placuit, vt ab hoc nunc tempore deinceps ad animarũ medelam, & perturbationũ curationem firmi stabilesque maneant, qui à sanctis patribus, qui nos præcesserunt, suscepti ac cõfirmati sunt, atq; à Deo nobis etiã traditi sunt, sanctorũ Apostolorũ noĩe. 85. Canones. Quoniã autẽ in his nobis Canonib⁹ præceptũ est, vt eorũdẽ

sancto-

ſanctorũ Apoſtolorũ per Clementem conſtitutiones ſuſciperemus, quibus iam olim ab ijs qui à fide aliena ſentiũt, adulterina quædã & à pietate aliena introducta ſunt, quæ diuinorũ nobis decretorũ elegantem & venuſtã ſpeciem obſcurarunt: has cõſtitutiones ad Chriſtianiſsimi gregis ædificationẽ ac ſecuritatẽ vtiliter reiecimus, hæreticæ falſitatis fœtus nequã immiſcẽtes, & germanæ ac integræ Apoſtolorũ doctrinæ inſerẽtes. Obſignamus etiã reliquos oẽs canones qui à ſanctis & beatis noſtris patribus expoſiti ſunt. i. à trecẽtis decẽ & octo diuis patribus, qui Nicææ conuenerũt, ab ijsq; qui Ancyræ: etiã ab ijs qui Neocæſareæ, ſimiliter & qui Gãgris. Præterea & ab ijs qui Antiochia Syriæ: ab ijs etiã qui Laodicea Phrygiæ. Præterea aũt & à 150. patribus qui in hac Dei cultrice & regia ciuitate cõuenerũt, & ducentis qui in Epheſiorũ Metropoli prius coacti ſunt, & 630. ſanctis patribꝰ qui Chalcedone, ſimiliter & ab ijs qui Sardicæ, & qui Carthagine, & qui rurſus in hac regia vrbe cõuenerũt ſub Nectario, qui regiæ huic ciuitati præſidebat, & Theophilo qui fuit Alexandriæ Archiepiſcopus. Quinetiã canones Dionyſij archiepiſcopi Alexandrinorũ Megalopolis: Et Petri Alexandriæ archiepiſcopi & martyris Gregorij Neocæſareæ epiſcopi, qui θαυματουργός. i. mirabiliũ operũ effector dictus eſt, Athanaſij Alexandrini archiepiſ. Baſilij archiepiſcopi Cæſareæ Cappadociæ, Gregorij Epiſcopi Nyſſe, Gregorij Theologi, Amphilochi Iconij, Timothei archiepiſcopi Alexandrini, Cyrilli eiuſdem Alexandriæ archiepiſcopi. Et Gennadij patriarchæ huius regiæ ciuitatis. Præterea verò & à Cypriano Aphrorum regionis Archiepiſcopo & martyre & ſynodo quæ ſub ipſo fuit emiſſum canonem, qui in prædictorum præſulum locis, & ſolum ſecundũ traditã eis *Quomodo hic canõ Cypriani recipiatur explicat. 95.*

con-

C.infra & 19.Nic. synod. consuetudinem seruatus est. Et nulli licere prius declaratos canones adulterare, vel abolere, vel alios præter prius hic propositos canones admittere, à quibusdam falsa adiecta inscriptione compositos, qui veritatem cauponari nati sunt. Si quis autem quod prædictorum canonum aliquem innouare vel subuertere conetur, conuictus fuerit, reus erit secundùm eum canonem, vt ipse pronũciat canon pœnam luens, & per ipsum in eo in quo offendit, medelam suscipiens.

Canon. 3. Qualiter puniendi clerici qui præter canonicas sanctiones vxores duxerint.

Rex noster allocutus est, vt ministros Ecclesiæ puros, & eo ministerio dignos exhiberet synodus. At cũ hi, qui sunt Romanæ ecclesiæ, canonis summũ ius seruare proposuerint, huius autẽ ciuitatis sedes benignitatẽ, nos verò vnũ è duobus cõponẽtes (vt nec ex lenitate dissolutionẽ, nec ex rigore austeritatem) sancimus, eos qui ad secundas transierunt nuptias, nec à peccato cui mancipati sunt, resipiscere voluerint, depositioni canonicæ subiacere. Qui verò eos hanc secundarum nuptiarum affectionem transierunt quidem, sed ante nostram cognitionem procul peregrinam spuriamq́ue coniũctionẽ abiecerunt, vel quorũ vxores secũdæ obiere, vel ipsi ad conuersionẽ prouidentes, in animũ sobrietatẽ reuocarunt, & subito eorũ omniũ quæ prius contra leges erant, obliti sunt, siue presbyteri siue diaconi sint, visum est eos cessare debere ab omni sacro munere & actione in certũ tẽpus damnatos, dummodo honores quidẽ suæ sedis & statum retineant contenti primo accubitu: lachrymis à domino efflagitantes, vt sibi remittat illud ignorantiæ peccatum, ineptum enim est vt aliis bene precetur, qui necesse habet curare sua vulnera. Cæterum qui vni quidem coniuncti sunt vxori, sed

quæ

quæ vidua esset cũ ascita fuit, similiter & qui post quã fuere electi, nuptijs illegitimis adhæsere, hoc est presbyteri, diaconi & hypodiaconi: ad breue aliquod tempus dãnati, semotiq; à sacra administratione, rursus ad eosdem restituantur gradus, dummodo ad maiorem non procedant gradum latenter illegitimo cõtubernio soluto. Et hæc quidẽ solum in sacerdotibus disposuimus, definientes ab hoc tempore, & restituentes canonem illum, qui prohibet, vt qui ad secundas nuptias transierit post baptismũ, vel pellicem habuerit, non possit episcopus aut presbyter creari, vel diaconus, aut omnino ordinis sacri. Similiter & qui viduam assumpserit, vel repudiatam, vel amitam, vel ancillam, vel meretricem, esse non potest episcopus vel presbyter, vel diaconus, vel omnino ordinis sacri.

Ca. apo. 17. & 18 D. 33. Si quis viduam.

Canon. 4. Clericus vitians monacham deponatur.

Si quis Episcopus, vel presbyter, vel diaconus vel subdiaconus, vel lector, vel cantor, vel ostiarius cum muliere deo dicata coierit, deponatur, vt qui Christi sponsam violauerit. Si autem laicus, segregetur.

ex. 25. c Apostolorũ, qui qualẽcunque mulierem stuprauit clericus deponitur. 27. q. 1. Si quis. D. 34 Si quis eorum.

In quinto canone statuitur, ne quis, ex clero habeat secum mulierem extraneam. Canon repetitus in multis concilijs.

Canon. 6. Soli cantores & lectores possunt vxorem ducere.

Quoniam in Apostolicis canonibus dictum est, eorum qui non ducta vxore in clerum promouentur, solos lectores & cantores vxorem posse ducere: & nos hoc seruantes, decernimus, vt deinceps nulli penitus hypodiacono, vel diacono, vel presbytero post sui ordinationem, coniugium cõtrahere liceat. Si autẽ hoc facere ausus fuerit, deponatur. Si quis autem eorum qui in clerũ accedunt, velit lege matrimonij mulieri coniungi: antequàm

tequã hypodiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, hoc faciat.

Canon.7. Diaconi non sedeant loco honoratiori quàm presbyteri.

Dist.93 præcipimus Quoniam in nonnullis ecclesijs diaconos officia ecclesiastica habere cognouimus, & ex hoc nónullos eorum arrogantia & licentia fretos ante presbyteros sedere, statuimus vt diaconus etiam si in dignitate. i. in quouis sit officio ecclesiastico, ante presbyterum non sedeat, præterquàm si proprij Patriarchæ, vel Metropolitani vicem gerens adsit in alia ciuitate super aliquo capite. Tunc enim vt locum illius implens honorabitur. Si quis autem tyrannica adductus audacia tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu deiectus, sit omniũ vltimus eius ordinis, in cuius est catalogo in sua ecclesia.

Author. *Hic Canon erat renouandus, quoniam videmus diaconos in dignitate constitutos ante presbyteros sedere. Puto exemplum ab ecclesia Romana sumentes in qua ante Episcopos etiam sedent diaconi Cardinales.*

Ca. apo. 36. In Canone. 8. statuit vt quotannis synodi prouinciales fiãt, estq; can. 5. Nic. & Chalced. 19. Addit tamen vt saltem semel in anno fiat synodus.

Canon.9.

Ca apostol. 54. & 44 d.c. Nulli Nulli liceat clerico cauponariam habere tabernam. Canon Apostolicus in cauponam ingredi clericum non permittit.

autho. Ca. Nic. cõc. 18 apo. 44 *Hic habere pro eo quod est exercere, accipe.*

Can.10. Clerici vsuras non accipiant.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, qui vsuras vel centesimas accipit, vel cesset, vel deponatur.

Ca.11. Nulli fidelium licet Iudæorum azyma comedere.

Nemo eorum qui in sacro ordine censentur, aut

laicus

laicus Iudæorum azyma comedat, vel vllam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accersat, vel medicinas ab eis suscipiat, vel vnà cum eis in balneis lauetur. Si quis contra fecerit, si sit clericus deponatur, si laicus, excommunicetur. *28.q.1 Nullus.*

Nemo putet quod hic patres prohibuerint azymũ panem comedere, sed per azyma more Iudaico festa celebrare.

Canon.12. Post ordinationem suam Episcopi à proprijs vxoribus secedant.

Iubet omnino antistites, postquam sunt ordinati, à proprijs vxoribus secedere. Ne autem contra quintum Apostolicum canonem facere videãtur qui episcopis cum vxoribus suis habitare permittit, inferunt quod non diuinis Apostolis aduersantes hæc decernunt, sed statim ecclesiasticum in pulchriorem ordinem prouehi volentes quoniam apostoli, cũ fides inciperet, ad fideliũ imbecillitatẽ se magis demittebant, cum autem euangelij prædicatio sit magis ampliata, oportet & Pontifices ad perfectam continentiam vitam suam dirigere: ne status ecclesiasticus vllo probro afficiatur.

Canon.12. Subdiaconi vt supra vicis suæ tempore ab vxoribus separentur.

Hoc Canone patres decernunt. Primò eos qui vt ordinentur hypodiaconi, diaconi, aut presbyteri digni sunt, à prioribus suis legitimis vxoribus nõ separari. Adijciunt autem eos nõ cum suis cõiugibus coniunctionem indiscriminatim habituros, sed ab eis abstenturos vicis suæ tempore, eo scilicet tempore quo sacrificant, sicut definit Carthag. synodus secunda. ca. 2. *d.31. quoniam in. Is mos seruatus est in Oriente vt ex cõiugio licite aßumatur ad clerum.*

Secũdò decernit deponendos eos qui audeant post ordinationem diaconos & sacerdotes cum prioribus suis legitimis vxoribus cõsuetudine priuare, & ipsos qui ordinantur, suas vxores pietatis

prætextu expellentes, excommunicandos statuit.

Tertiò dicunt patres se id facere cognoscentes Romanæ ecclesiæ pro canone traditum esse, vt diaconi vel presbyteri in suo ordinatione profiteantur se non amplius suis vxoribus coniungendos.

Author. *Canon.13. Prohibuit episcopos cum proprijs vxoribus post ordinationem habitare, hic autem canō de diaconis & sacerdotibus subdistinguit, veluti corrigens quod ea de re fit in ecclesia Romana: sed tu Lector intelige, si iuste prohibentur in oriente sacris initiati cum proprijs vxoribus manere vicis suæ tempore, vbi sacerdotes & reliqui non præfinitis vicißim hebdomadibus, sed perpetuo sacrificant, vt fit in Occidente, nonne æqui erit ea constitutio? De hac constitutione latius Inno. in epistola. 3 ad Exuperium Tholo. episc.c.1. habes sup. Ab hac constitutione excipit sacerdotes qui sunt in Ecclesijs Barbaricis. ca.30. huius sextæ synodi.*

D.77. sub-diaconus. Ca.14. &.15 prohibet ne diaconus ante.25. annum creetur, nec hypodiaconus ante.20. nec presbyter ante.30. nec diaconissa ante.40.

Canon.16. De quibus diaconibus loquatur liber Act. Apostolorum.

Ca.14 Neocæ. syno. corrigitur per præsentem canonem. Quoniam Actorum liber septem diacones ab Apostolis constitutos esse tradit, & Neocæsariensis synodus in canonib⁹ suis sic aperte differuit, quod septem debēt esse diaconi, &c. Nos cū dicto Apostolico mentem patrum adaptassemus, inuenimus eos esse locutos non de viris qui ministrant mysterijs, sed de ministerio quod in vsu mensarum adhibeatur, cùm liber Actorum sic habeat: Cum discipulorum multitudo, &c. Quòd & accepimus à Ioan Chrysost. sic hæc verba interpretante in comment. super Acta Apostolorum. cap.6.

Canon.17. Sine demißorijs episcopi, clerici à proprijs ecclesijs non recedant.

Excipe Statuimus vt nullus omnino clericus posit sine

ne proprij episcopi scriptura dimissoria in alienæ ecclesiæ catalogum referri. Qui secus fecerit, deponatur.

Constanti nopol. & Carthagi. ecclesiam.

Canon.18. Cessante causa recessus, clericus ad propriam redeat ecclesiam.

Clericus qui propter Barbaricã incursionẽ, vel aliquo alio modo reliquit suã ecclesiã, cessante hac circunstantia propter quã secessit, redeat statim ad ecclesiam.

Can.19. Episcopi diebus omnibus præcipuè Dominicis docere populum debent.

Quòd oportet eos qui præsunt ecclesijs, in omnibus quidẽ diebus, sed præcipuè Dominicis omnẽ clerum & populũ docere pietatis ac rectæ religionis eloquia, ex diuina scriptura colligentes intelligentias & iudicia veritatis, & non transgredientes iam positos terminos vel diuinorum patrũ traditionẽ. Sed & si ad scripturã pertinẽs controuersia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, quã quomodo ecclesiæ luminaria & doctores suis scriptis exposuerũt: & maiorẽ ex ijs laudem assequuntur, quàm si quæ à se dicũtur componãt: ne dum quandoque ad id hæsitant, ab eo quod conuenit excidant. Per prędictorum enim patrum doctrinã populi ad eorum quæ sunt bona & expetenda, & inutilia ac reijcienda cognitionẽ venientes, vitã in melius componunt, nec ignorantiæ vitij conuincuntur, sed doctrinæ mentẽ adhibentes, seipsos ad id ne mali quid eis accidat excitant, & imminentiam suppliciorum metu sibi salutem procurant.

Docere populum solis Episcopis ex officio datum

De scriptura suborta controuersia per patrum interpretationem diluenda.

Ca.20. Ne in alia ciuitate Episcopus doceat.

Non licet episcopo in aliena ciuitate publice docere. Si hoc facere deprehensus fuerit, cesset ab episcopatu, presbyteri autem munere fungatur.

Canon.21.

Clerici propter canonicum crimen depositi, si resipiscant, recipiantur ab ecclesia. *Canon.22.*

Ob pecuniā promotos, siue Episcopos, siue clericos deponi iubemus.

Canon.23. Pro Eucharistiæ administratione nihil exigendum est.

1.q.1. Nullus episcopus aut. Nullus Episcopus, siue presbyter, siue diaconus purissimam præbēs cōmunionē, ab eo qui cōmunicat, eius participationis gratia, obolos vel quamuis aliā speciē exigat. Nō est enim vænalis gratia, nec pecunijs spiritus sanctificationē impartimur: sed ea ijs qui digni sunt, absque vlla fraude est cōmunicanda. Qui secus fecerit, deponatur.

Ca.24. est.25. canon concilij Laodicensis, &.11 ca. Concilij Carthagin.3. ne clerici aut monachi intersint ludis theatricis. Ca.25. est Ca.17. synodi Chalcedonensis.

Can.26. Ignorantia non impedit quin ab illicitis nuptijs presbyter abstinere teneatur.

Dist.28 Presbyterum. *Dist.27 presbyterū* Presbyter qui per ignorantiam illicitis nuptijs est implicatus, sit quidē cathedræ particeps: à reliquis autem operationibus abstineat. Ei enim qui talis est, satis est si venia detur. Nec ergo publicè nec priuatim benedicat, nec Christi corpus alijs distribuat, nec aliquod aliud ministeriū obeat, sed prima sede contentus, domino defleat, vt illi ex ignorantia peccatū condonetur. Manifestū est quòd nefarium coniugium dissoluetur.

Canon.27.

Clericus vestem sibi conuenientem induat tam in vrbe quàm in via.

Can.28. Vua non distribuatur simul cum Eucharistia.

De con.d.2 Didicimus Quoniam in diuersis ecclesiis intelleximus vuā ad altare allatam ministros cū incruento illo oblationis sacrificio coniunctā, ex quadam quæ inualuit

luit consuetudine, vtraque simul populo distribuere, decernimus vt nullus sacerdos hoc amplius faciat, sed ad viuificationē & peccatorū remissionē solā oblationem populo impertiat. Sacerdotes verò has vuas allatas priuatim benedicentes: nō secus ac primitias quasdā distribuant pœnitentibus ad laudem datoris fructuū, per quas nostra corpora diuina dispositione augentur & nutriuntur. Si quis secus fecerit, deponatur.

Can. 29. Nec feria. 5. in cœna Domini soluatur ieiunium, nec non ieiuni communicent.

Hoc canone abrogatur synodi Carthaginens. tertiæ decretū, vt quinta feria in qua cœna Domini peragitur, fideles cœnati communicēt. Et renouatur can. 50. synodi Laodicen. Ne ea die soluatur ieiunium. *29. ca. Carthaginē. 3.*

Can. 30. Sacerdotes Barbarici cum ordinantur, vxores relinquere possunt.

Dispensat hic canon cum sacerdotibus qui sunt in Barbaricis ecclesijs, vt mutua consuetudine suarum vxorum abstineant, sic tamen vt cū illis non amplius cohabitare contingat. Hoc autē indulgetur propter externos ac non satis firmos, sed agrestes mores.

Can. 31. Sine episcopi licentia clerici intra domos non baptizent.

Clericos qui in oratorijs quæ sunt intra domos ministrant vel baptizant, hoc illius loci Episcopi sententia facere decernimus. Qui hoc sic nō seruauerit, deponatur. *De con. d. 1 clericos in fra. ca. 59.*

Canon. 32. Vt in sacrificio vinum aqua mistum offeratur.

Quoniam nouimus in Armeniorum regione vinum tantum in sacra mensa offerri, aquam illi non miscentes, qui incruentum sacrificium peragunt, prætexentes ecclesiæ doctorē Ioannē Chrysost. *Armenij male intellexerūt verba Chrysost.*

ſoſt.in interpretatione Matthæi hoc aſſerentem: vt iam nunc ab ignorantia liberentur, illius patris mentem orthodoxè aperimus. Cum enim antiquã Hydroparaſtarum hæreſim, qui pro vino ſola aqua in ſacrificio vſi ſunt ſubuerteret, illam orationem compoſuit, in qua aqua in ſacrificio miſſę adiunctionem amouere illi exiſtimant, cũ tamẽ non doceat ſanctus per ſolum vinum oblationem fieri, quandoquidem & ſuæ eccleſiæ vbi eſt illi paſtoralis adminiſtratio tradita, aquam vino miſcendam tradidit. quando incruentum peragi ſacrificiũ oportet, ex pretioſo & honorando noſtri Redẽptoris ſanguine & aqua, contemperationem attẽdens quæ in totius mũdi viuificationẽ effuſa eſt, & peccatorum redemptionem. Et in omni etiam eccleſia vbi ſpiritalia luminaria refulſerũt, hic ordo diuinitus traditus ſeruatur. Nam & Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem frater, & Baſilius Cæſariẽ. archiepiſcopus, cuius gloria omnem terrarum orbẽ peruaſit, myſtico nobis inſcripto tradito ſacrificio, ita peragendum in ſacro myſterio ex aqua & vino ſacrũ poculũ ædiderũt. Et qui Carthagine cõuenerũt ſancti patres, ita aperte tradiderũt. Si quis ergo Epiſcopus vel presbyter nõ ſecundũ traditũ ab Apoſtolis ordinem facit, deponatur, vt imperfectè ac ſimpliciter myſterium enũcians, & quæ tradita ſunt innouans.

De con. d. 1 Iacobus

Author

Annota quod à præſenti canone duæ hæreſes ſubuertuntur. Hydroparaſtarum & Armeniorum. Iſti in ſolo vino, illi in ſola aqua ſacrificium peragebant. Secundo apparet ex præſenti canone ritum ſacri myſterij à Iacobo fratre Domini, qui fuit primus Hieroſolymorum epiſcopus fuiſſe traditum, quæ quidem traditio apud nos non inuenitur nec recognoſcitur, vt quæ exoleuerit. Tertio apparet à S. Baſilio, & S. Ioãne Chryſ. traditos nobis myſterij ritus, quos nũc obſeruãt græci.

Canon. 33. Non attendatur genus, sed mores, ad manus impositionem.

Quoniam cognouimus in Armeniorum regione eos solos ad clerum admitti, qui sunt ex genere sacerdotali: imò & nonnullos eorum non attonsos, cantores, & diuinæ legis lectores cõstitui. Decernimus vt deinceps nõ liceat ad eius cui manus imponitur, genus respicere, sed examinâtes an digni sint, expositis in sacris canonibus decretis, eos in cleri catalogũ referri, & ecclesiasticè promoueri siue sint ex maioribus suis sacerdotibus, siue non. Itẽ vt nulli eorũ liceat populo in suggestis diuinas scripturas explicare, nisi is sacerdotali tonsura vsus fuerit, & benedictionẽ à suo pastore canonice susceperit. Si quis secus fecerit, deponatur.

Apud Iudæos lege sancitum erat vt ex tribu Leuitica sola sacerdotes fierent.

Ca. 34. est ca. 18. Synod. Chalc. de cõiurationibus.

Ca. 35. Spolia Episcopi defuncti indiminuta futuro seruentur.

Nulli omnium Metropolitarum liceat mortuo Episcopo, qui eius throno subest, res eius vel ipsius ecclesiæ sibi vendicare, sed sint sub custodia cleri ecclesiæ cui defunctus præfuit, vsque ad alterius Episcopi promotionem: præterquàm si in eadem ecclesia non relicti sint cleri, tunc enim Metropolitanus ea non diminuta seruabit, ordinâdo Episcopo omnia reddens.

Can. 22 Chalcedo. apo. c. 40.

Canon. 36. Sedes Constantinopolitana æquatur Romanæ, dummodo sit secunda.

Renouantes quæ sanctis patribus. 150. qui in hac regia vrbe conuenerunt, & à 630. qui Chalcedone conuenerunt constituta sunt, decernimus vt thronus Constantinopolit. æqualia priuilegia cum antiquę Romæ throno obtineat, & in ecclesiasticis negotiis vt illa emineat, secundus post illam existens. Post quem Alexandrinorum Metropolis numeretur thronus. Deinde Antio-

chiæ, & post eum Hierosolymitanæ ciuitatis.

Can.37. Episcopi si episcopali vrbe priuentur, sua tamen priuilegia non amittunt.

Episcopo qui propter Barbaricam incursionem ad suam ecclesiam venire non potuit, suus honor deferatur, vt in canone.18. Antioche. synodi decretum est.

Ca.38. Noua ciuitas nouam habeat dignitatem episcopalem vel Metropolitanam.

Canonem qui à patribus factus est, nos quoq; obseruamus: qui sic edicit: Si qua ciuitas à regia potestate innouata est, vel innouabitur, ciuilem ac publicã formam, ecclesiasticarum quoque rerũ ordo consequatur.

Canon.39.

Hic can. confirmat canonem octauum Ephesi. synodi quo cõcessũm est Cypri ecclesiã esse principalẽ & primã. Et prohibitũ est Antiochenũ episcopum facere in ea ordinationes.

Can.40. De ætate ingredientium monasteria.

Magnus Basilius in.18. suo canone eas quæ post sedecim annos se virginitatẽ suscipere profitẽtur admittit, vt quę bonum à malo possint secernere. Præsens autem Canon eum qui decẽ annos natus est, si monachus esse elegerit, nõ reijcit. Sed eũ ad vitã monasticã nõ aliter recipiendũ decernit, quã si ab episcopo probatus examinatusque fuerit, vt sua prudentia admittatur vel repellatur, vel prorogetur tempus. Adijcit autem se hoc statuere, quoniam ecclesia Dei gratia ad anteriora procedat, & ad diuinorum mãdatorum obseruationẽ firmior & validior euadat.

Ca.41. Quomodo probandi qui profitentur monachatum.

Eos qui in vrbibus vel villis volunt secedere, ac sibi separatim attendere, prius quidem in mona-

nasterium ingredi oportet, & anachoritiam (hoc est) ab alijs separatam ac semotam viuendi rationem exercere, & spatio triennij ei qui in mansione præest in Dei timore parêre, & obedientiam in omnibus (vt æquum est) implere. Et ita huius vitę eligendæ institutum profitentes: & quòd eã ex toto corde sua sponte amplectuntur, ab eius loci præsule examinati approbentur. Deinde sic alio anno extra clausurum fortiter se gerere debent, vt scopus eorum magis manifestetur: tunc enim plenè ac perfectè significabunt, quòd non inané gloriam captantes, sed propter ipsum pulchrum & honestum hoc silentium prosequantur. Post tanti autem temporis complementum, si in eodem eligendæ vitæ instituto permaneant, includi ipsos, & eis non amplius licere, quando voluerint, ex tali mansione egredi: præterquàm si propter communem vtilitatem vel etiam necessitatem ad mortem vrgentem ad id trahantur, & ita cum benedictione eius loci episcopi. Qui autem exceptis his casibus exierint, primò quidé vel inuitos ipsos dicta clausura coërceri. Deinde ieiunijs & alijs afflictionibus ipsos curare, scientes quoniam nemo qui manum suam aratro immisit, & retro conuersus est, aptus est regno cœlorum.

Can.42. Eremitæ habitum cæterorum monachorum sumant.

De eremitis qui quidem nigris vestibus induti & capite comati vrbes obeunt, & cum viris ac mulieribus versantur, & propriæ professioni faciunt iniuriã, statuimus tonsis comis reliquorum monachorũ amictũ suscipere, eosque in monasterio constitui. Quòd si hoc non elegerint, eos omnino ex vrbibus expelli, & solitudines quæ eremi dicuntur habitare, ex quibus sibi etiam denominationes contraxêre.

Canon.43. Propter nullum crimen arcendus est aliquis à monachatu.

Nouatiana hæresis est venientes ad pœnitentiam non suscipere.

Liceat omni Christiano vitã therapeuticã eligere, & rerũ ad vitã pertinentiũ deposita tẽpestate monasteriũ ingredi, atque instar monachi tonderi, in quocunque crimine deprehẽsus fuerit. Saluator enim noster Deus inquit. Eũ qui ad me venit, nõ eijciã foras. Nã sicut columna id quod in ea describitur, exprimit: ita & monachica professio, monachi pœnitẽtiam describit: Ei ergo qui ad illud germane ac syncere accedit, acquiescimus ac fauemus, nec vlli ei mores impedimentũ afferent quo minus proprium votum adimpleat.

Author

Vt est verisimile, prohibebantur quidam qui tonderi volebant, vel propter suam vitæ turpitudinem sordésque, vel propter aliquod delictum. Præsens Canon dicit, quod nullum peccatum prohibet Christianam vitam exercitatricem eligere, & per pœnitentiam Deũ placare, cum nullum sit peccatum quod Dei clementiã superet. Aliæ tamen sunt causæ quæ tõderi prohibeãt.

Cano.44. Monachus fornicator iure cõmuni punitur.

Monachus fornicator, vel qui ad matrimonij communionem vitæq; societatẽ vxorem duxerit, fornicatorum pœnis subijciatur.

Canon.45. Futuræ monastriæ non induantur sumptuosis vestibus eo die quo ingressuræ sunt monasterium.

Quoniam intelleximus in nonnullis mulierum monasterijs mulieres quæ sacro illo amictu dignę habentur, prius sericis, & omnis generis vestibus, præterea autem & mũdis auro & gemmis variegatis, ab ijs qui illas ducũt exornari, & sic ad altare accedentes exui tanto materię apparatu: & statim in illis fieri habitus benedictionem, illasque nigro amictu indui: statuimus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas est, vt quæ iam propria volunta-

luntate omnem vitæ iocunditatem deposuit, & eam quæ est secundùm Deum vitæ agendæ rationẽ amplexa est, & ita monasteriũ accessit, per eum qui interit ac fluit mundum, & quorum iam oblita erat memoriá reuocet, & ex eo anceps reddatur, & eius anima perturbetur instar exundantium fluctuum, hucque & illuc versantium, adeò vt aliquã nonnunquam lachrymam emittens cordis per cor pus, compũctionem ostendat: sed & si exigua aliqua lachryma exilierit, non tã propter affectionẽ quam habet propter exercitatorium certamen quã propterea quod mundum relinquat, & ea à videntibus profluxisse putetur.

Canon. 46. Monastriæ non exeant à monasterio, nisi sub certa forma.

Quæ vitam exercitatoriam eligunt, & in monasterijs sunt constitutæ, ne omnino progrediantur. Si qua autem inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione eius quæ præest hoc agant. Tuncque non solum per se, sed cum aliquibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sunt, cum mandato eius quæ præfecta est. Eis autem omnino extrà cubare non licet. Hoc idem & de viris qui monasticam vitam persequuntur statuimus.

Canon. 48. Vir in monasterio mulierum non dormiat, nec ediuerso.

Nec mulier in virorum monasterio, neq; vir in mulierũ dormiat. Extra offendiculũ enim & scãdalũ fideles esse debẽt. Qui secus fecerit segregetur.

Canon. 48. Vxor episcopi reponatur in monasterium.

Vxor eius qui ad episcopalem dignitatem promotus est, cõmuni sui viri cõsensu prius separata, postquam in episcopum ordinatus est ac consecratus, monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione extructum, & Episcopi prouidentia *Lege. can. 12. supra.*

 frua-

fruatur. Sin autem digna visa fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem prouehetur.

Ca.49.est.ca.24.synodi Chalcedon.

Canon 50. Aleæ clericis interdicuntur.

Nullum omnino, siue clericum, siue laicum ab hoc deinceps tempore alea ludere. Qui secus fecerit, excommunicetur.

Canon.51. Ne Mimi aut venationes spectentur.

Omnino prohibet hæc sancta & vniuersalis synodus eos qui dicuntur mimos, & eorum spectacula, deinde venationum quoque spectationes, easq; quę fiũt in scena saltationes perfici. Qui secus fecerit, si sit clericus, deponatur: si laicus, segregetur.

Canon.52. Vt sabbato & dominica in quadragesima consecratio tantum fiat.

In omnibus sanctæ quadragesimæ ieiunij diebus, præterquã sabbato & dominica, & Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum sacrificium.

Author. *Sacrificium præsanctificatorum, est oblatio sacrificij iam peracti & perfecti. Ieiuniorum autem dies, luctus & cõpunctionis in expiationem peccatorũ, & quia Deo sacrificium offerre est festum diem agere, statuerunt patres non fieri nouam consecrationem tota .xl. nisi sabbato & Dom. &c. In his festum agere, non lugere, nec ieiunare iußi sumus. Quod nunc obseruatur apud Latinos in die Parasceues. Hæc ex Theo. Balsamõ.*

Canon.53. Ordo cognationis spiritualis obseruetur.

Quoniam spiritualis cognatio corporũ cõiunctione maior est, nouimus in quibusdã locis exceptores puerorũ ex sancto & salutari baptismate postea cũ matribus illorũ viduis matrimoniũ cõtrahere: statuimus ne in posterũ tale aliquid fiat. Si qui verò secus fecerint, hi quidẽ primò ab illicito matrimonio separentur, deinde fornicatorũ pœnis subijciantur

Ca.54. Nuptiæ prohibitæ.

Decer-

Decernimus, vt qui deinceps cum fratris sui filia matrimonij societatem coierit, vel pater & filius qui cum matre & sorore, vel cum duabus puellis sororibus pater & filius, vel cum duobus fratribus mater & filia, in septennij canonem incidāt, separatis ipsis publicè à nefario contubernio.

Canon. 55. Ne sabbatis aut Dominicis diebus quadragesimæ ieiunetur.

Quoniam intelleximus in Romanorum ciuitate in sanctis quadragesimæ diebus, in eius sabbatis ieiunare præter Ecclesiæ traditam consuetudinem, sanctæ synodo visum est, vt in Romanorum Ecclesia canon inconcusse obtineat, qui dicit: Si quis clericus inuentus fuerit in sancto Dominico vel Sabbato ieiunans, præter vnum & solum, deponatur. Si autem laicus, segregetur.

Propter hūc canonē aliqui Romani non recipiebāt hanc synodū tanquā vniuersalem.

Canon. 56. Ne oua & caseus in quadragesima comedantur.

Accepimus in Armeniorum regione, & in aliis locis in sabbatis & Dominicis sanctæ quadragesimæ quosdam oua & caseum comedere: visum est ergo, vt omnis Dei Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarū orbe, vnum ordinem sequens, ieiuniū perficiat: & abstineant sicut ab omni mactabili, sic & ab ouis et caseo: quæ quidē sunt fructus & fœtus eorum à quibus abstinemus. Si autem hoc non seruauerit, si sint clerici, deponantur: si laici, segregentur. *Ca. apost.*

Canon. 57.

Ad altare mel & lac offerre non oportet. *Ca. apo. 3.*

Canon. 58. Ne laicus sacramenta sibi ministret.

Nemo eorum qui sunt ex ordine laicorum, diuina sibi mysteria impartiat præsente Episcopo, vel presbytero, vel diacono. Qui secus fecerit, vna septimana segregetur.

Ca. 31. permittit de voluntate episcopi id fieri posse.

Canon. 59. Baptismus in ecclesijs tantum celebretur.

In oratorio priuato, quod domi est, nullatenus bap-

baptiſmus peragatur, ſed qui digni habebuntur huius puriſsimi luminis, ad catholicas eccleſias accedant, & hoc illi munere perfruantur. Si quis contrafecerit, ſi clericus eſt, deponatur: ſi laicus, excommunicetur.

De hoc lege Chryſ. in epiſtolã Pauli ad Colo. homi. Et ſextam eiuſdem orationem aduerſus Iudæos.

Canon. 60. De his qui ſe ſimulant dæmoniacos

Eos qui ſe Dæmone correptos eſſe ſimulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum ſimulate præſeferũt, viſum eſt omnimodo puniri, & eiuſmodi afflictionibus & laboribus eos ſubiici oportere, quibus hi qui à Dæmone vere correpti ſunt, vt à Dæmonis operatione liberentur, vere ſubijciuntur.

Legi ſexennij ſubiici, eſt ſexennio excommunicari.

Canon. 61. De ſortilegis damnandis.

Qui ſe vatibus tradiderunt, vel ijs qui Centuriones dicuntur, aut ijs ſimilibus, vt ab illis diſcant ſi quid ſibi reuelari velint, ſecundùm ea quæ prius à patribus ſunt ſancita, canoni qui eſt de ſexennio ſubiiciantur. Eidem pœnæ ſubiicere oportet eos, qui vrſas aut ſimiles beſtias ad luſum & perniciem ſimpliciorum circunferunt, & eos qui fortunã fatum, genealogiam, aut ſimilium verborum turbam ad nugas deceptorias obloquuntur: eoſque qui nubes fugare dicuntur, & Imprecatores, & Amuletarios, & Vates. In his autem perſeuerantes, nec mutantes ſententiam, nec fugientes hæc perniciosa & Ethnica inſtituta, omnino eiiciendos ab eccleſia definimus, ſicut ſacri canones dicunt. Nã quæ luci cum tenebris communio? Aut quę concordia Chriſti & Belial?

Author. *Præſens ca. vniuerſas Dæmoniacas operationes auertit. Vates dicuntur palmæ inſpectores, & qui in pelui diuinant, aut per ſacrificia aliqua Satanam interrogant, ſe Dæmoni addicentes. Centuriones dicebantur ſenes quidam, qui ſe reliquis conſulere præ ſe ferentes, per eiuſmodi execrabiles operationes, ſimpliciores ſeducebant*

cebant, & vt Pseudothei colebantur.

Vrsas trahere dicebantur, qui Vrsorum altores appellabantur, qui quidem in capite & totius animalis corpore cincturas appendentes, & pilos tondentes, eos vnà cum cincturis dabant, vt remedia tanquam in morbis & fascinantibus oculis conferre poßint. Alij verò serpentes in sinu gestantes, hunc quidem die maligno natum esse, illum verò fœlici sydere natum dicunt, & futuras fœlicitates & infelicitates annunciant, & alia multa nugantur. Nubiũ inspectores dicuntur qui quæ multis ignota sunt ex nubibus significant: maximè autem si sole occidente inspiciantur. Imprecatores sunt qui diuina quædam cantica dicunt, & nominum martyrum & sanctißimæ virginis meminerunt. Quæ omnia diuina patres & ecclesiæ doctores fugienda statunt: & plusquam alij Chrysostomus.

Canon. 62. Ne festa gentilium celebrentur.

Calendas & vota & Brumalia quæ vocantur, & qui in primo die Martij mensis fit conuentus, ex fidelium ciuitate omnino tolli volumus. Sed & publicas mulierum saltationes multam noxam exitumque afferentes. Præterea & eas quæ nomine eorum qui falso apud Græcos Dij nominati sunt, vel nomine virorum ac mulierum fiũt saltationes ac mysteria more antiquo, & à ritu Christianorum alieno, reiicimus: statuentes, vt nullus vir deinceps mulicbri veste induatur, nec mulier veste viro conueniente. Sed nec Comicas, nec Tragicas, nec Satyricas personas induant, nec execrandi Bacchi nomen, vuam in torcularibus exprimentes inuocent, nec vinum in dolijs effundentes risum moueant, ignorantia vel vanitate ea quæ à Dæmonijs impostura procedũt, exercentes. Qui secus fecerint, si clerici sint, deponantur, si laici, segregentur.

Brumalia forte sunt saturnalia quæ Brumæ mense scilicet Decembri fiebant.

In men-

Author

In mense Martio fiebat Græca vniuersalis concio propter tēporū & aëris temperiē in qua indecoræ saltationes à mulieribus virisque fiebant. Quas & indecora alia similia patres nullo modo permittebant.

Canon. 63. Martyrum historiæ ab infidelibus scriptæ damnantur.

Quæ à veritatis hostibus falso confictæ sunt Martyrum historiæ, vt Dei Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent, ad infidelitatem deducerētur, in Ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi. Eos autem qui eas admittunt, vel tanquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.

Canon. 64. Probibetur laico publice docere.

Grego. Nazian. late tractat de hoc in li. theol, cuius testi. vtitur hic synodus.

Non oportet laicum publice disputare, vel docere, sed ordini à Domino tradito cedere, & aurem ijs qui docendi gratiam acceperint aperire, & diuina ab eis doceri. Qui hæc transgressus fuerit, quadraginta diebus excommunicetur.

Canon. 65. Ne rogi in Nouilunio ritu Gentili accendantur.

Quos in Nouilunijs quidam antè suas officinas & domos accēdunt rogos, supra quos etiā antiqua quadam consuetudine salire inepte ac delire solēt, deinceps cessare iubemus. Qui contrà fecerit, si clericus sit, deponatur, si laicus segregetur.

Canon. 66. A die resurrectionis per integram hebdomadam fideles ferientur.

A sancta die Resurrectionis vsque ad nouam Dominicam tota septimana Ecclesiis vacare fideles iugiter oportet, psalmis & hymnis & spiritualibus canticis in Christo gaudentes, festumque celebrantes, & diuinarum scripturarum lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysteriis iocunde & laute fruentes. Sic ergo cum Christo exultabimus

bimus & vnà resurgemus. Nequaquam ergo præ dictis diebus equorum cursus, vel aliquod publicum fiat spectaculum.

Canon. 67. Vt abstineant à sanguine & suffocato.

Sacra scriptura nobis præcipit, vt abstineamus à sanguine & suffocato & fornicatione. Merito igitur dánamus eos, qui cuiuscunq; animalis sanguinē arte aliqua condiunt, & sic comedunt, Qui hoc fecerit, clericus deponatur: laicus excómunicetur.

Apud. Latinos iam exoleuerat illa constitutio apostolorum vt referūt cōmentarij Græci.

Canon. 68. Libri sacri communi & prophano vsu non consumantur.

Nulli ex omnibus licere veteris & noui testamēti librum nec sanctorum nostrorum præconū ac doctorū corrūpere, vel cōscindere, vel librorū cauponatoribus, vel vnguētarijs, vel alicui alii delendū tradere, nisi vsque vel à tineis, vel ab aqua, vel alio modo redditus fuerit inutilis. Qui tale aliquid fecerit, vno anno excommunicetur.

Canon. 69. Laicus non ingrediatur chorum excepto Cæsare.

Nulli omnium, qui sit in laicorum numero, liceat intra sacrum altare ingredi. Ab eo tamen nequaquam prohibita potestate & authoritate regia, quando quidem voluerit Creatori dona afferre ex antiquissima traditione.

Canon. 70. Mulieres in ecclesia taceant.

Ne liceat mulieribus in celebrationis tempore loqui, sed, vt est vox Pauli, sileant.

1. Cor. 14.

Canon. 71. A quibus cauere debeant iuris profess.

Eos qui docentur legibus ciuilibus, Græcis moribus vti non oportere, & neq; in theatrū induci, aut quæ volutabra dicuntur celebrare, vel præter vsum communem sibi vestem induere, neque quo tempore disciplinam aggrediuntur, vel ad finem eius perueniunt. Qui secus fecerit, segregetur.

Lege Gre. Nazian. in oratione funebri magni Basil.

Ca-

Canon.72. Ne orthodoxus Ethnicam ducat, aut contrà.

Non licere virum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum viro hæretico copulari, ſed ſi quid eiuſmodi ab vllo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimari, & nefarium coniugium diſſolui. Si autem adhuc infideles ſunt inter ſe legitimo matrimonio coniuncti, deinde alter eorum conuertatur ad fidem altero in infidelitate manente, ſi fideli placeat cum infideli habitare, non à ſe inuicem ſeparentur, iuxta Pauli ſententiam.

1.Cor.7

Canon.73. Ne crucis figura in pauimento fiat.

Cùm Crux viuifica illud ſalutare nobis oſtenderit, nos omne ſtudium adhibere oportet, vt ei per quam ab antiquo lapſu ſaluati ſumus, eum, qui par eſt, honorem habeamus. Vnde & mente & ſermone, & ſenſu adorationem ei tribuentes, Crucis figuras, quæ à nonnullis in ſolo ac pauimento fiunt, omnino deleri iubemus, ne incedentium cōculcatione victoriæ nobis trophæis iniuria afficiatur. Qui ſecus fecerit, excommunicari decernimus.

Locos dominicos vocat veſtibula & porticus eccleſiæ. Accubitus lectulos molles, quos ad delicias ſternebant in templ. Lege Chryſo. in ora.

Canon.74. Vt ne agapes fiant in eccleſia.

Non oportet in Dominicis locis vel eccleſijs, charitates quas vocant, facere: & intus in æde comedere, & accubitus ſternere. Qui hoc fecerint, ceſſent, vel excommunicentur.

Conon.75. Vt cantores eccleſiaſtici non vtantur modulatione inordinata.

Eos qui in eccleſijs ad pſallendum accedunt, volumus nec inordinatis vociferationibus vti, nec naturam ad clamorem vrgere, nec aliquid eorum quę eccleſiæ non conueniunt, ſed cum magna attentione & compunctione pſalmodias Deo, qui eſt occultorum inſpector, offerre.

Canon

Canon.76. Ne intra ecclesiarum ambitum mercimonia vendantur.

Non oportet intra ſacros ambitus, cauponam, vel aromatum ſpecies proponere, vel alias venditiones facere, ſuam venerationem eccleſijs ſeruãtes. Saluator noſter nos inſtituit non facere domũ Patris noſtri, domum negotiationis. Qui ſecus fecerit, ſegregetur.

panegyrica. ſupr. 6 c. Eſai. Ca.30. ſynodi Laodicen.

Canon.77. Ne fideles cũ mulieribus vnâ lauentur.

Non oportet ſacris initiatos vel clericos, vel exercitatores ſiue monachos lauari cum mulieribus, nec omnem Chriſtianum laicum. Hæc eſt enim prima condemnatio apud gentes.

Qui hoc fecerit clericus, deponatur: laicus excommunicetur.

Coniugibus prohibetur etiã vnà lauari. Ca.46. in ſynod. Laodicen.

Canon.78. Vt fideles.5. feria apud catechiſtas fidem recitent.

Quòd oportet eos qui illuminantur, fidem addiſcere, & quinta ſeptimanæ feria Epiſcopo vel presbyteris renunciare.

Canon.79. Partus virginis fuit citra vllum dolorem.

Abſque vllo dolore Virginis partum eſſe confitentes (vt qui ſine ſemine conſtitutus ſit) eos qui propter ignorantiam aliquid indecens faciũt, correctioni ſubijcimus. Vnde quando aliqui poſt diẽ natalis Chriſti Dei noſtri reperiuntur coquentes ſimilam, & ſe hac mutuo donantes, prætextu.ſ. honoris ſecundinarum impollutæ Virginis matris, ſtatuimus vt deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Nec enim hoc honor eſt virginis, quę ſupra mentem & ſermonem quod comprehendi non poteſt verbum peperit carne, ex communibus & ijs quæ in nobis fiunt, inenarrabilem eius partum mentiri ac diſcribere. Si quis hoc fecerit clericus, deponatur: laicus ſegregetur.

Can. 80. Clericus vel laicus per tres hebdomadas absens ab ecclesia punitur.

Si quis episcopus vel eorum qui in clero cēsentur, vel laicus nullam grauiorem habeat necessitatem vel negotiū difficile, vt à sua ecclesia absit frequentius, sed in ciuitate agens tribus diebus Dominicis vnà non conueniat, si clericus est, deponatur: si laicus, à communione separetur.

Canon. 81. In trisagio non apponendam crucem.

Petrus Fallo innouator huius hæresis quod Trinitas sit crucifixa, in. 5. syno. generali damnatur Author.

Quoniam nouimus in quibusdā locis in trisagio acclamari post illud. Sanctus immortalis, ille crucifixus pro nobis, miserere nobis: Nos cū antiquis patribus statuētes, anathematizamus eos qui deinceps talē susceperint vocē in ecclesia, vel alias ter sancto hymno apponentes. Si trāsgressor fuerit sacerdos, deponatur, si laicus, excōmunicetur.

Trisagium appellant Græci hymnum in quo Deus ter sanctus nominatur, vt ibi: Sancte Deus, Sancte fortis, Sancte & immortalis. Anathematizant ergo patres illos, qui sic acclamauerint: Sancte Deus crucifixus, &cæ. Sancte fortis crucifixus, Sancte & immortalis crucifixus, &c.

Canon. 82. Vt Christus deinceps in figura humana pingatur, non Agni.

Inter venerabilium imaginum picturas Agnus digito præcursoris mōstratus depingitur, qui in figurā receptus est gratiæ, adūbrās nobis verū illū per legē agnū Christū demōstratū. Antiquas ergo illas figuras & vmbras velut quasdā veritatis notas, adūbrationesque ecclesiæ traditas vendicātes, gratiam eisdem præponimus, & veritatem hāc vt legis cōplementū, suscipimus. Itaque hoc iā quidem re perfectum, pictorum artibus ante omnium oculos præscribatur, & picturam illius Agni Christi Dei nostri, qui tollit peccata mundi, vt humanus character valet exprimere, & in imagini-

imaginibus in posterum pro vetere Agno erigendam sancimus: per quam humilitatem Dei verbi contemplamur, & velut manu ducimur ad memoriam illius conuersationis in carne, & passionis, eiusque mortis salutaris, & redéptionis quæ huic pro mundo facta est.

Patres voluerunt ce[illegible]e typos præsente veritate. Hinc prohibuerunt spiritum sanctum sub columba figurari, & Magos sub stella, & Christum sub vet. agno, sed humana forma. *Author.*

Ca. 83. Mortuis non danda Eucharistia.

Nemo cadaueribus mortuorum Eucharistiam impartiatur, scriptũ est: Accipite & comedite. Cadauera nec accipere valent, nec comedere. *Hoc idem præcipit ca. 12. Conci. Antisiodorẽ supra*

Ca. 84. est ca. 6. Conc. Cartha. 5. De baptizãdis infantibus quando non est certum eos baptizatos.

Can. 85. Quomodo libertas donata seruis valeat.

Serui à proprijs dominis libertate donati corã tribus testibus, vt hoc honore fruãtur, sancimus.

Ca. 86. Contra alentes scorta.

Qui scorta in perniciem animarum congregãt & alunt, si clerici fuerint, deponantur: si laici, segregentur.

Ca. 87. Vir qui relicta vxore aliam ducit, adulter est.

Quæ virum reliquit adultera, si ad aliũ se contulit, secundum sacratum Basilium, qui optimê hoc ex propheta Hieremia colligit, &c. & qui reliquerit legitimam vxorẽ & aliam & duxerit, iuxta Domini sententiam adulter est. Sancitum est: vt hi qui tales per annum lugeant, per biennium sint audientes, per triennium subiaceant; & tandem sexto anno congregentur cum fidelibus, & ita demum mensa domini digni habeantur, si cum lachrymis pœnituerint. *Hierem. 3*

ſum libellos oportet facere: & execrari hæreſim, & Neſtorium, & Eutychea, & Dioſcorum, & Seuerum, & reliquos huiuſmodi hæreſum principes, & omnes prolatas hæreſes, & ſic participes eſſe ſanctæ communionis.

Ca.96. Ne quis calamiſtratis crinibus incedat.

Qui per baptiſmum Chriſtum induerunt, conuerſationẽ eius in carne imitaturos profeſsi ſunt. Qui igitur capillos in perniciem intuentium excogitata quadam implicatione digerunt, intenteq́ue ornãt, veluti quaſdam eſcas infirmis animabus ex eo proponentes, ea ratione paterna pœna curamus, vt pędagogi ipſos inſtruentes, & modeſte viuere docentes, vt cum reliquerint deceptionem hanc & ineptias, ad perpetuam beatamq́; vitam aſsidue mẽtẽ cõuertant, & in timore pure & caſte conuerſentur, ad Deumq́; quantũ fieri poteſt, accedant, & interiorem potius quã exteriorẽ hominem virtutibus ornent, vt nullas ſecum reliquias ferant aduerſę ſtoliditatis. Qui ſecus ſe geſſerit, excommunicetur.

Ca.97. Qui templa prophanant, reijciendi.

Qui cum vxore habitant, vel temere aliàs ſacra loca prophanant, & ſic in ipſis diuerſantur, eijciendos ſancimus à penetralibus ædium ſanctarũ. Qui hoc non ſeruauerit, ſi clericus eſt, deponatur: ſi laicus, ſegregetur.

Canon.98.

Qui mulierem alij deſponſatam viuente adhuc ſponſo in vxorem duxerit, iudicio adulterij ſubiaceat.

Canon.99. Ne particulæ ſtatæ ſacerdotibus offerantur.

Ex hoc in Armeniorum regione fieri intelleximus, quoſdam intus in ſacris altaribus cum carnium portiones elixauerint, offerre particulas quaſ-

dam

dam sacerdotibus, quæ solenniter à victimis abscindebantur, eas Iudaice distribuentes. Quare sancimus ne sacerdotibus liceat præcipua certaq; turnacula carnium ab offerentibus accipere, sed illis contenti sint, quæ offerenti placuerint, & huiusmodi oblatio extra ecclesiam fiat. Qui secus fecerit, excommunicetur.

Canon. 100. Ne turpes imagines pingere liceat.

Facile sensus corporei quæ sua sunt in animam deriuant. Picturas igitur oculorum præstigiatrices siue in tabulis, siue alias propositas, & mentis corruptrices, & sufflammationum ad turpes voluptates incitatrices, sancimus vt nullatenus in posterum pingantur. Si quis autem hoc fecerit, excommunicetur.

Canon. 101. Quo gestu accedere oportet ad Eucharistiam.

Hominem ad Dei imaginem factū diuinus Apostolus vocat corpus Christi & templum. Cùm omnem ergo sensibilem possessionem superet, qui salutari passione cœlestem assecutus est dignitatē, manducans & bibens Christum, omnino vitæ applicatur æternæ, anima & corpore sanctificatus particeps est diuinæ gratiæ. Quare si quis voluerit synaxis tempore cōmunicare purissimo Christi corpore, & coram ipso participatione esse, manus in formam crucis figurans, sic adeat, & suscipiat gratiæ communionem. Eos enim qui pro manu vascula quædam aurea, vel ex alia materia construunt ad susceptionem Diuini doni, & per illa immaculatam communionem volunt, nullo modo admittimus, vt præferentes materiam inanimem, hominique obnoxiam, Dei imagini. Si quis sacerdos particeps fecerit communionis huiusmodi vascula admouentes, excommunicetur qui hæc infert.

Canon. 102. In absoluendis hominibus à peccatis quæ cura adhibenda.

Infra Can. 7. concilij Vormacien.

Oportet, qui facultaté absoluendi & ligandi à Deo receperũt, peccati qualitatem speculentur, & peccatoris promptitudinem ad reuersionem, vt sic medicamentum admoueant ægritudini aptum, ne si de peccato sine discrimine statuant, aberrent à salute ægrotantis. Non enim simplex est peccati morbus, verùm varius & multiformis plurimisque noxijs propaginibus suppullulás, ob quas malum longe lateque diffunditur ac serpit quousque tandé virtuti medicantis resistat. Igitur qui ostendere voluerit quantum valeat in spirituali medendi arte, oportet attente rimari qualiter affectus sit qui peccauit, an ad salutem inclinet, an contra moribus quibus familiariter assueuit, aduersus se ægritudinem prouocet inspicere: & quid ille secũ deliberet ad redeundum ad meliorem frugé. An obtemperet magistro, an mentis vlcus per admota pharmaca crescat, & sic misericordiam æqua lance impartiri. Sũma enim ratio & Deo & præfecto huic pastorali curæ errantem oué reducere, & vulneratam ab angue curare, & nec per præcipitia desperationis detrudere, nec habenas laxare ad vitæ dissolutionem & cõtemptum, sed omnimodo qua pharmacis austerioribus qua mollioribus & lenioribus morbo contraire pugnareque, vt vlcus cicatricem obducat, vt qui notos habeat pœnitentiæ fructus, & hominem ad claritatem illam supernam vocatum prudenter gubernet. Vtraque igitur scire oportet, & quæ sunt rigoris, & quæ commiserationis: sequi verò non eos qui superficié traditarum figurarũ suscepere, vt nos diuinus Basilius docuit. Imperator Iustinianus fidelis in Deum Iesum Christum assistens omnibus decretis & obtemperans, subscripsi. Sanctissimus Papa Romanus:

nus: Paulus episcopus Constantinop. nouę Romę, definiens subscripsi. Similiter & reliqui Episcopi ex omni prouincia subscripsere. 227.

Finiunt canones sextæ synodi in Trullo congregatæ. In Decreto Gratiani ascribuntur aliquot decreta huic synodo, & septimæ etiã generali, quæ inter suprascriptos Canones nõ cõtinentur. Ex quo certo apparet vitio typographorũ id factum esse.

CONCILIVM TOLETANVM XII. tempore Agathonis Papæ, vel Leonis papæ, anno primo Eringi regis.

Concilium Tolet. 12

Canon. 1.

Agnoscitur verus Rex, & legitimus Bambæ successor Eringius, quem & diuinum iudicium in regno prælegit, & decessor princeps successorem sibi instituit, & totius populi amabilitas exquisiuit, vnde subiecit synodus sic: Dignum est, vt sacerdotum ordo honorabiliter veneretur & suscipiat in regem. Vnde non erit iam deinceps ab anathematis sententia alienus, quisquis contra salutem eius erexerit vocem.

Rex Hispaniarum elegit sibi successorem.

Canon. 2. De his qui pœnitentiam nescientes accipiunt.

Multos sæpe aspeximus in salute positos, vltimum desiderantes pœnitentię fructum: & rursus nimietate ægritudinis ita loquendi & sentiendi naturale perdidisse officium, vt nulla illis cura salutis suæ videretur inesse, nullo etiam pristinæ deuotionis noscerentur desiderio anhelare: quorũ tamen casibus fraternitas condolens ita talium necessitates in fide susceperit sua, vt vltimum illis tribuatur viaticum, scilicet ne sine fructu pœnitẽtię videantur transire à seculo. Quòd si forsitan respiciẽte Domino, saluti pristrinę reformentur, agunt cautionibus vanis & oppositionibus execrandis, qualiter à se tonsuræ venerabile signum expellant, atque habitũ religionis abiiciant, impudẽtissime asseren-

ſerentes ideo ſe nullis regulis eccleſiaſticæ diſciplinæ ſub hoc voto teneri, quia pœnitētiam nec ipſi petierũt, nec conſentientes acceperũt, quorũ impudentia diuinæ bonitatis, quæ eos ad tam venerabile ac fœcundi fructus vocauit ſacramentum, turpiter immemor, & obſtinata procacitas non aliquando diceret talia, ſi qualiter ad vitam per ſacroſancti lauacri gratiam venire, meminiſſet. Etenim paruulorum infantiũ vita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem diſcernendi, vel expetendi ſenſui aptior iudicetur, niſi ex ſponſione fideliũ baptiſmi accipiant ſacramentũ, nullo ſenſu, nulla etiam diſcretionis induſtria id appetere poſſunt. Vnde ſicut baptiſma, quod neſcientibus paruulis ſine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donum, quod neſcientibus illabitur, alijsque impugnantia violationis, hi qui illud acceperint, obſeruabũt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc violauerit ſynodale inſtitutũ, vt verè tranſgreſſor paternis regulis ferietur. Nec enim iſta ſtatuentes, ſacerdotes quoſque vt paſsim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus audeant prorogare abſoluimus, ſed hos qui qualiter ſorte pœnitentiam ſuſceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus.

Canon.3. Vt quos regia admittit poteſtas, clerus non euitet.

Vidimus nonnullos & fleuimus ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitiſſe à collegio ſacerdotum, ab eis nulla ſe abſtinebit ſacerdotum communio, ſed quos regia poteſtas aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes menſæ ſuæ effecerit, hos ſacerdotum & populorum conuentus ſuſcipere in eccleſiaſticam communionẽ debebit, vt quod principalis

cipalis pietas habet acceptũ; à sacerdotibus Dei non debeat esse extraneum.

Canon. 4.

Vt in villulis nullus ordinetur Episcopus in Sardicen. Conc. 26. in Laodice. 57. In Carthag. 2. ca. 5 & Carthaginen. 3. ca. 42.

Can. 5. Contra sacerdotes qui non semper sacrificantes, communicant.

Relatũ nobis est, quosdam de sacerdotibus non tot vicibus cõmuniõis sanctæ gratiã sumere, quot sacrificia in vna die videtur offerre, sed in vno die si plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus à communione suspendũt, & in sola tantum extrema sacrificij oblatione cõmunionis sanctę gratiam sumunt, cum dicat Apostolus: Nónne qui edũt hostias, participes sunt altaris? Certũ est quòd hi qui sacrificãtes non edunt, rei sunt Dominici sacramenti. Quicunque ergo sacerdotum deinceps, diuino altari sacrificiũ oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

De cõ. d. 2. Relatũ est nobis quosdã. Sẽper in oblatione sacrificij fiat cõmunio. 1. Cor. 10.

Canon. 6. De authoritate concessa Pontifici Toletano in promotiones Episcoporum.

Illud quoque decernẽdũ nobis occurrit quòd in quibusdam ciuitatibus, decedentibus Episcopis proprijs, dũ differtur diu ordinatio successoris nõ minima creatur officiorũ diuinorũ offensio. Vnde placuit omnibus (saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciæ) vt licitũ maneat deinceps Toletano põtifici, quoscũq; regalis potestas elegerit, & iã dicti Toletani põtificis iudiciũ dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs præficere præsules, & decedẽtibus episcopis eligere successores. Sic tamen, vt quisq; illis fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tẽpus infra triũ mensiũ spatium proprij

Dist. 63 Cũ longe latèque.

Toletanus Pontifex præficit nouos episcopos quos regia potestas prius elegit.

Metro-

Metropolitani præſentiam viſurus accedat, qualiter eius authoritate vel diſciplina inſtructus, condigne ſuſceptæ ſedis gubernacula teneat. Quòd ſi per deſidiam aut neglectum quilibet conſtituti tēporis metas exceſſerit, excōmunicetur. Hanc quoque definitionis formulā ſicut de epiſcopis, ita de cæteris rectoribus placuit obſeruandam.

Canon.7.

De recepto teſtimonio perſonarum, quæ per legem teſtificandi licentiam perdiderunt. Nihil habet annotatione dignum.

Canon.8. De his qui vxores ſuas temere relinquunt.

23.q.5 *Præceptū domini eſt.* *Et in Decreto.* *Iuo.lib.* *Matth.5* Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideo quicunque circa culpā criminis ſupradicti vxorē ſuā quacunq; occaſione dimiſerit quia quos Deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit, tandiu ab Eccleſiaſtica cōmunione priuatus, & à cœtu omniū Chriſtianorum maneat alienus, quandiu ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat. Ita tamen, vt qui iam admoniti à ſacerdote ſemel, bis, terque, vt corrigerentur, ad thorū ſuæ cōiugis noluerint redire, & à palatinæ dignitatis officio ipſi ſe ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quandiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt.

Canon. 9.

D.54. Et ſi Iudæorū ſerui. De confirmatione legū, quæ contra Iudæorum nequitiam promulgatæ ſunt per Eringiū regem.

Canon.10.

17.q.4 *Definiuit ſanctum* Conſentiente pariter Domino noſtro Eringio rege hoc ſanctum concilium difiniuit, quòd nullus audeat eos qui cōfugiunt ad Eccleſiā metu vel terrore, qui ibi reſident, inde vi abſtrahere.

Canon.11.

Contra cultores Idolorum, vt per regiam poteſtatem

ſtatem puniantur, Exod.22. Deute.17.

Canon.12.

Vt annis ſingulis in vnaquaque prouincia concilium celebretur. *Canon.13.*

Totum conſumitur in gratiarum actionibus Deo, & Regi Eringio, & ſubſcriptionibus Epiſcoporum.

Finit concilium Toletanum.12.

Benedictus.2. Papa.81. ſub Petro, patria Romanus, diuinæ ſcripturæ ita operam dedit, vt exercitatione & doctrina in rebus diuinis ſingularis tunc haberetur. Ad hunc Conſtantinus Imperator, 61. (hominis ſanctitate permotus) ſanctionem miſit, vt deinceps, quem clerus, populus, exercituſque Romanus in Pontificem elegiſſet, eundem ſtatim verum Chriſti vicarium eſſe omnes crederent, nulla aut Conſtantinopo. Principis, aut Italiæ hexarchi expectata authoritate, vt antea fieri conſueuerat id enim ratum erat in creando Pontifice, quod princeps confirmaſſet, vel qui eius vices in Italia gerebat, ſedit annum vnum. *Bened. pap.81*

Ioannes.5. Antiochenus, 82. ſub Petro, ſedit annos duos, vir ſingularis religionis, & manſuetudinis. Conſtantino Pogonato Imperatore, circa annum Domini.685. *a.d.679 Io.6.pa. 82.a.d. 680 Conō*

Conon, Thracia oriundus, 83. ſub Petro, ſedit annum.1. Seruius Antiochenus.84. Papa ſub Petro, ſedit annos.9. Hic tempore Deodati Pontificis Roma: veniens in clerū Romanū aſciſcitur. Deinde verò ob eius doctrinā & diligentiā circa myſteria, & rem diuinam, per ordines cōſcendens ſanctę Suſanne presbyter cū titulo eius loci creatur. Nūc vocatur cardinalis eius tituli, inde aſſumptus eſt ad pontificatum. Iuſtiniano Imperatore. 62. *pap.83. a.d.681 Ser.pap. 84. Huius temporibus Beda vixit in Anglia.*

Ioannes.6. Græcus.85. ſub Petro, ſedit annos.3 Tempore huius Pontificis Sarraceni occupata Li- *a.d.690 Io.6.pō.85*

bya

bya & Aphrica, transmisso Atlantico freto, omnes Hispanias prẹter Astures & Cantabros occupant. Sub hoc floruit Beda, qui ob religionem & modestiam Venerabilis nuncupatus est, & Strabo & Haymo Bedæ fratres.

Ioan.7. Ponti.86. Ioannes.7. Papa.86. sub Petro, natione Grẹcus, sedit annos.2.

Eodem Sisin.pap.87 Sisinius Syrus.87. Papa, sub Petro, sedit dies 20.

Const.pap.88. Constantinus Syrus.88. sub Petro sedit annos septem. Prædicti Pontif. fuerunt sub Iustiniano.

Concilium Toleta.13. CONCILIVM TOLETANVM XIII. Anno quarto eiusdem Regis Eringij, nihil habet singulari annotatione dignum.

an.d.708. Greg.2. Pont.89. Gregorius.2. Papa.89. natione Romanus ex patre Marcello, sedit annos sexdecim menses nouem dies.12. Leone Iconomacho Imperato.68. Fuit hic Pontifex diuina scriptuta eruditus, facundus eloquentia, constans animo, ecclesiasticorum dogmatum defensor, & cõtrariorum fortissimus impugnator. Eo tempore fluuius Tyberis alueũ suum egressus se per campestria dedit, & intumuit inundatione aquarum multarum, & transcendit aliquibus locis & muris vrbis, & vltra Basilicam sancti Marci per plateas se extendit, ita vt in via lata ad vnam & semis staturam aqua eiusdem fluminis excreuisset.

Similis inundatio fuit sub Clemen.7. anno domini.1530.8. die Octobris.

Extant aliquot huius Pontificis epistolæ, maximè ad Thuringos, & Saxones, & Germanos, qui deserta fide ad idola colenda fuerãt compulsi per Paganos, ad quos misit Bonifacium Episcopum,

an.d.729 qui eos ad fidem Catholicam reuocaret.

Gregor.3. Pont.90. Gregorius tertius.90. Papa sub Petro natione Syrus ex patre Ioanne, sedit annos.10. menses.8. dies,

dies.25.vir mitissimus,& valde sapiēs in diuinis scripturis sufficienter instructus. Græca Latinaq; lingua eruditus. Psalmos omnes per ordinē retinens memoriter,& in eorū sensibus subtilissima exercitatione limatus, Leone.3. Iconomacho Imperator circa annum Domini.731.

Extant decreta illius, quæ in synodo quadam instituit obseruanda, in quibus cauetur, ne inter cōsanguineos celebrentur coniugia, quomodo nunc cautum est in iure.

Extat epistola eius ad Bonifacium apud Germaniam legatum, in qua consultus de duobus articulis, respondet. Primò legebatur in tua epistola, vt quota progenies propinquorum matrimonio copuletur. Dicimus quòd oportuerat quidē quādiu se agnoscūt affinitate propinquos, ad huius copulæ nō accedere societatē, sed quia tēperantia magis,& præsertim in tā barbarā gentē tēpus placet quàm districtio censuræ, concedendū est, vt post quartam generationē iūgātur. Secūdū, quod quæris: Si mulier infirmitate correpta non voluerit debitū viro reddere, quod eius faciat iugalis. Respōdet: Bonū esset si sic permaneret, vt abstinētiæ vacaret: sed quia hoc magnorum est, ille qui se nō poterit continere, nubat magis: non tamen subsidij opera subtrahat ab illa: quā infirmitas præpedit,& non detestabilis culpa excludit.

Forsan ea infirmitas præcessit vinculum matrimonij,& erat talis, quæ redderet illam incapacem coniugij: quoniam, si subsequuta est infirmitas coniugium, non daretur ea venia denuo nubendi. *Author.*

Zacharias Papa,91. sub Petro natione Græcus ex patre Polychronio, sedit annos. 10. menses,3. dies.14. vir mitissimus atq; suauis, amator cleri & totius populi Romani, tardus ad irascendū,& velox ad miserendū, Cōstantino & Irene eius matre *Zacharias pontif.91.*

impe-

imperantibus. Hic inuenit totam Italiam bellorũ turbatione conmotam: quam suo prudentissimo studio penè totã pacauit. Extat epistola Bonifacij apud Germanos legati ad Zachariã Papam, in qua requirit voluntatem sedis Romanæ in quibusdã, quę visa sunt illi necessaria ad confirmandam fidẽ Germanorum. Primum, Necesse habemus indicare paternitati vestræ, quia per Dei gratiã Germaniæ populis aliquantulum correctis, tres ordinauimus episcopos, & prouinciam in tres parochias discreuimus, & in illas tres vrbes in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis authoritatis vestræ confirmari & stabiliri precantes desideramus: vt, si Dominus voluerit, per authoritatem & præceptum sanctisque iussionibus Apostolicis fundatæ & stabilitæ sint tres in Germania Episcopales sedes, & vt præsentes vel futuræ generationes non præsumant vel parochias corrumpere, vel violare præceptum Apostolicæ sedis.

Bonefaci. petit confirmare per episcopum Rom. sedes episcopales, quas erexerat in Germania.

Secundum, Notum sit similiter paternitati vestræ quòd Carolomagnus Rex Francorum me accersitum ad se rogauit, vt in parte regni Francorũ, quæ in sua est potestate, synodũ incipere est cõgregare, & promisit se de ecclesiastica religione quæ iam longo tẽpore, id est non minus quãper. 60. vel 70. annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle Quapropter si hoc (Deo inspirante) veraciter implere voluerit, consilium & præceptum sanctæ vestræ authoritatis, id est apostolicæ sedis habere & scire debeo.

Requirit authoritatẽ põtificis Romani ad congregandam synodum.

Tertiũ, Deinde si inuenero apud illos diacones & presbyteros fornicarios & adulteros, & sic pro populo sacras oblationes offerre, volo habere præceptum & conscriptum authoritatis vestræ quid de talibus definiatis, vt per responsum Apostolicũ conuincantur & arguantur peccatores.

Quar-

Quartum. Inueniuntur quidam inter eos Episcopi, qui licet dicant se fornicarios vel adulteros non esse, sunt tamen ebriosi, & incuriosi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum paganorum, siue Christianorum: Volo scire sententiam vestram, quia seruus legatus Apostolicæ sedis esse dinoscor, vt vnum sit verbum meũ hic & vestrum ibi.

Quintum, De vna re & consilium quærere & licentiam petere necesse habeo, eo quòd venerandæ memoriæ prædecessor vester, sicut audistis, in præsentia vestra mihi pręcepit, vt Presbyterum post obitum meum, Deo volente, in ecclesiastico ministerio hæredem & successorem cõstituere deberem, & hoc mihi (si Dei voluntas est) placet, sed modo dubito, & nescio si fieri posſit, quia postea frater illius auunculum ducis Regis Francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter ista discordia pacificari & finiri valeat. Ideò obsecro, vt authoritate vestra licentia sit, vt cum consilio seruorum Dei de ista electione faciam quod nobis in communi pro Deo & pro ecclesiæ vtilitate, vel fructu spirituali, & defensione religionis optimũ esse videatur, & mihi inspirare dignetur Deus: quia hoc non videtur posse fieri si contrarius Princeps fuerit.

Rogat Bonifacius si poßit eligere successorem sedis suæ.

Sextum, Quærere & interrogare paternitati vestræ Consilium debeo de quadam confusione & scandalo prædicationis, quæ nuper ad nos veniens, mentem nostram conturbauit, & sacerdotibus ecclesiarum verecundiam incutiebat, quia laicus quidam dicebat sibi ab apostolicæ sedis Pontifice sanctæ memoriæ Gregorio datam fuisse licentiam, vt in matrimonium aciperet viduam auũculi sui, quæ & ipsa fuit vxor consobrini, & illa eo

De scandalo orto ex dispẽsatione.

viuente discessit ab eo, & isti viro in tertio gradu propinqua illius esse dignoscitur, qui nunc eam accipere desiderās, affirmat sibi licentiam datam, & deinde votum vouit Deo castitatis, & velata fuit, & iterum abiecto velamine maritata, tale enim matrimonium supradictus homo ab Apostolica sede sibi affirmat esse concessum: quod nō æstimamus verum, quia synodus & Ecclesia in qua natus & nutritus fui, talem copulam & matrimonium, maximum scelus, & incestum & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri ex authoritate sanctæ scripturæ iudicabant. Quapropter paternitas vestra huius rei veritatem nobis indicare non dedignetur, vt ecclesiæ sacerdotibus, vel populo Christiano inde scandala, vel schismata, vel noui errores non oriantur & concrescant.

Facile trabitur in exemplum, quod Romæ.

Septimum, Quia carnales homines idiotæ, Germani, vel Franci, si iuxta Romanam vrbem aliquid facere viderint ex his peccatis quæ nos prohibemus, licitum & concessum à sacerdotibus esse putant, & dum nobis improperium deputant, sibi scandalum vitæ accipiunt, sicut affirmant se vidisse annis singulis in Romana vrbe, & iuxta ecclesiam sancti Petri in die vel nocte quando Calendæ Ianuarij intrant: paganorum consuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu gentilium, & cantationes sacrilegas celebrare, & mensas illa die vel nocte dapibus onerare. Quæ omnia eo quod ibi à carnalibus & insipientibus videntur, nobis hic improperium, & impedimentum prædicationis & doctrinæ perficiunt. Et istas paganias paternitas vestra ibi in Romana vrbe prohibuerit, & sibi mercedem, & nobis maximum profectum in doctrina ecclesiastica perficiet. Hæc omnia domine charissime propterea vobis nota

faci-

facimus, vt vestræ authoritatis responsum talibus dare possimus, & per cautelam vestræ doctrinæ oues ecclesiæ non seducantur, sed lupi rapaces superati pereant.

Epistola Zachariæ Papæ ad Bonifacium Episcopum.

Suscepimus fraternitatis tuæ literas, & petis vt per authoritatē nostræ sedis, Episcopales ibidem sedes firmentur. Sed tua sancta fraternitas pertractet mature: si expedit, aut si loca vel populorum turbæ talia esse probantur, vt Episcopos habere mereantur. Memineris quòd in sacris canonibus præcipimur obseruare, vt minime in villulas vel in modicas ciuitates Episcopos ordinemus, ne vilescat nomen Episcopi. Sed nos tuis literis prouocati, quæ proposuisti absque mora concedi patimur, & statuimus per apostolicam authoritatem episcopales illic sedes, quę per successionem episcopos mereantur, & populis præsint, atque in quibus verbum prædicationis subiectis insinuetur. Et nulli post hęc liceat hæc quæ à nobis sancita sunt, quoquomodo violare, quæ authoritate. B. Petri Apost. firma esse decernimus.

Quomodo constituendæ sedes episcopales Dist. 80. per totum

De eo autē quod intimasti quòd Carlomagnus te rogauit, Respōdemus quòd dum iuuante Deo quæ à præfato filio nostro promissa sunt, ad effectū perducta fuerint, tuaque fraternitas memorato concilio consederit, si quos repererit Episcopos presbyteros aut diaconos cōtra canones vel statuta patrum excessisse, id est, in adulterio, vel si plures vxores habuerūt, aut si sanguinem Christianorū siue Paganorū effuderunt, & cæt. nulla ratione apostolica authoritate permittas sacerdotio fungi, quia tales à suo proprio ore falsi nominantur sacerdotes, & peiores ac deteriores secularibus esse noscuntur, qui se neque à fornicationibus, nec

Qualiter olim permißum est sacerdotibus coniugium. Tit. 1.

à nefarijs matrimonijs abstinent, neque ab hominũ sanguinis effusione manus seruant innoxias. Quales esse sacerdotes existimant: dicẽte Domino: Sacerdotes mei semel nubant, & Apostolus, Vnius vxoris virum, &c. Et hoc ante susceptũ sacerdotium, vti licitum est, nam à die suscepti sacerdotij etiã ab ipso proprio cõiugio prohibẽdi sunt. &c. Quomodo se sacerdotio fungi considerãt, qui talibus sceleribus inuoluti esse monstrantur? Qui peiora seculariũ scelera committũt, vt plures vxores habere præsumant, quibus nec vnã concessum est post susceptũ ministeriũ attrectare? Isti nanq;, vt præmisi, nec sacerdotio fungi patiantur, nec diuina contingere mysteria commonemus.

7. q. 1. ca. De eo autem. Non conceditur vt episcopo superstite alius successorem subroget. 7. q. 1. c. Petisti vt cũ nostro. Conceditur Bonifacio vt hora mortis sibi successorem designet.

Ad quintum. De eo autem quòd tibi successorem constituere dixisti, vt te iubente in tuo loco eligat Episcopum, hoc nulla ratione concedi patimur, quia contra omnem ecclesiasticam regulã vel instituta patrum esse monstratur. Sed volumus vt tibi ministret, & sit in euangelium Christi adiutor. Nimis enim reprehensibile manifestum est, vt te viuente tibi alium substituamus. Sed hoc commonemus, vt quandiu te diuina iusserit clementia superesse, sine intermisione orare non cesses, vt tibi Deus illum successorem concedat, qui ei posit esse placabilis, & populum quem ad suam gratiam per vestræ sanctitatis industriam vocare voluit, irreprehensibiliter regere valeat, atque ad viam vitæ elaboret perducere. Si autem contingat aliquem post tui transitus diem superesse, quẽ idoneũ cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitũ, ea hora qua te de præsenti seculo migraturũ cognoueris, præsentibus cũctis tibi successorẽ designa, vt huc veniat ordinandus. Hoc nulli alij concedi patimur, quod tibi charitate cogente largiri censuimus.

Ad sextum, De illo auté qui viduã auũculi sui, &c. Absit hoc vt prędecessor noster ita præciperet. Nec enim ab Apostolica sede illa diriguntur, quæ contraria esse patrum siue canonũ institutis perhibentur. Ideo admonere, adhortari, increpare eos frater ne cesses, quatenus à tali scelesti recedant matrimonio vt non in æternum pereant.

Quantum cauebat episcopus Romanus dispensare cõtra canones patrũ.

Ad septimum. De calendis vero Ianuarijs, vel cæteris augurijs, vel alijs diuersis obseruationibus, quæ Gentili more obseruari dixisti apud beatum Petrum Apostolum, vel in vrbe Roma, hoc à nobis & omnibus Christianis detestabile & perniciosum esse iudicamus, dicente Deo: Non augurabimini, neque obseruabitis somnia. Ita & à nobis cauendum esse censemus, vt nullis augurijs vel obseruationibus attendamus, quia omnia hæc abscissa esse à patribus sumus edocti. Et quia per instigationem diaboli iterum pullulabant, à die qua nos iussit diuina clementia Apostoli vicem gerere illico omnia hæc amputauimus. Pari enim modo volumus tuam sanctitatem populis tibi subditis prædicare, atque ad viam æternæ vitæ perducere, & cæte, Deus te incolumem custodiat reuerendissime frater.

Leuiti. 19. Nume. 23.

Extat altera epistola ad eundem Bonifacium. Reuerendissimo fratri Bonifacio Episcopo, &cæ. Retulerunt quod fuerit in eadem prouincia sacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latinum eloquium infringens linguam, diceret: Baptizo te in nomine patria, & filia, & spiritu sancta: ac per hoc tua fraternitas considerauit rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizauit, non errorem introducens, aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam baptizans dixisset, non possumus consentire vt denuo bapti-

Ignorãtia linguæ Latinæ mutãs verba baptismi, verũ confert baptismum.

zentur, quia quicunque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine patris & filij & spiritussancti, vt tua fraternitas bene compertum habet, nullo modo rebaptizari debet, sed per solam manus impositionem purgari. Vale frater.

SYNODVS SVB ZACHARIA Papa mandato Apostolico à sancto Bonifacio & Francorum episcopis sub Carlomagno duce habita anno.742.

In nomine Domini, &cæt. Ego Carlomagnus dux, &cæ. Anno ab incarnatione Christi.742.11. Calend: Martij, cum Concilio seruorum Dei, & optimatum meorum, Episcopos qui in regno meo sunt cum presbyteris ad Concilium & synodum pro timore Christi congregaui, Bonifaciũ archiepiscopum ac reliquos episcopos cum Presbyteris eorum, vt mihi consilium darent quomodo lex Dei & ecclesiastica religio recuperetur quæ in diebus preteritorum principum dissipata corruit, & qualiter populus Christianus ad salutem animæ peruenire possit. Et ordinauimus consilio sacerdotum, & optimatum meorum per ciuitates episcopos, & constituimus super eos archiepiscopũ Bonifacium, qui est missus sancti Petri.

Can.1. Quæ sint prohibita ecclesiasticis.

Statuimusque per annos singulos synodũ congregari, & falsos presbyteros, & adulteros vel fornicatores diacones & clericos de peculijs ecclesiarum abstulimus, degradauimus, & ad pœnitentiã coëgimus. Et seruis Dei per omnia omnibus armaturam portare vel pugnare, aut in exercitum & in hostem pergere omnino prohibemus, nisi illi tantũmodo qui propter diuinũ ministeriũ.i. missarũ diuina adimplenda, & sanctorũ patrocinia portanda ad hoc electi sunt.i. vnũ vel duos episcopos cũ

capellanis presbyteris, princeps secum habeat, & vnusquisque præfectus vnum presbyterũ, qui hominibus peccata confitentibus iudicare, & indicare pœnitentiam posſit. Necnõ & illas venationes, & syluaticas vagationes cum canibus omnibus seruis dei interdiximus. Similiter accipitres & falcones non habeant.

Permittitur principi ad sacra ministeria vnum aut duos episcopos secum habere.

Canon. 2. Vt singulis quadragesimis episcopo presbyter rationem ministerij sui reddat.

Decreuimus quoque iuxta sanctorũ Canones, vt vnusquisque presbyter in parochia habitans episcopo illi subiectus sit, in cuius parochia habitat, & semper in quadragesima rationẽ & ordinẽ ministerij sui, puta de baptismo, de fide catholica, de precibus & ordine miſſarũ episcopo reddat & ostendat. Et quandocũque iure canonico episcopus circuit parochiã ad populos cõfirmãdos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendũ episcopũ cũ collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet: & in cœna domini semper nouũ chrisma ab episcopo quærat, & episcopo testis aſsistat castitatis & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

Canon. 3. Absque probatione synodali ignoti Episcopi aut presbyteri non admittantur.

Statuimus etiã vt secundũ cautelã omnes vndecunq; superuenientes ignotos episcopos, vel presbyteros ante probationẽ synodalem in ecclesiasticum ministerium non admittamus.

Canon. 4. Vt cum presbyteris vel diaconibus nulla mulier cohabitet.

Decreuimus quoque vt Presbyteri vel diaconi non sagis, laicorum more, sed cassulis vtantur, ritu seruorum Dei, & nullus in domo sua mulierẽ habitare permittat.

Canon. 5. Episcopo sit cura spurcitias omnes Gentilitatis abijcere.

Item decreuimus vt vnusquisque Episcopus in sua parochia solicitudinem habeat adiuuante Graphione, qui defensor ecclesiæ est, vt populus Dei paginas non faciat, sed vt omnes spurcitias Gentilitatis abijciat.

Finit synodus sub Carlomagno.

Stephanus Ponti. 92. Stephanus secundus Papa, qui sub Petro sedit annos quinque dies. 28. vir singularis religionis & prudentiæ.

an. d. 750. *Paulus pa.* Paulus primus, Papa. 93. sub Petro, natione Romanus, Stephani secundi frater, sedit annos decem mensem vnum, vir tantæ pietatis & humanitatis, *Nota.* vt noctu cum duobus aut tribus familiaribus cubicula pauperum ægrotantium circumiret, vnumquenque eorum & verbis & eleemosynis ad recuperandam valetudinem cohortaretur, & carcerem *an. d. 760* quoque frequenter adibat. Cõstantinus secũdus, *Constã. pa.* Papa. 94. sedit annum vnum.

an. d. 761. *Steph. pa.* Stephanus tertius Siculus, papa. 95. sedit annos tres, menses quinque.

a. d. 764. *Adria. pa.* Adrianus primus, Romanus, 96. Papa sub Petro sedit. 23. annos, menses. 10. dies. 17. nequaquam à prædecessoribus degenerauit, cum quouis optimo Pontifice comparari potest.

SYNODVS SECVNDA NICAEna, quam Græci septimam generalem appellant.

Anno domini. 781. imperantibus Constantino & Irene eius matre, sub Episcopo vrbis Romæ Adriano primo Papa, celebrata cõtra eos qui imagines in ecclesijs damnant & eijciunt, in qua imaginum expressiones adorãdas & amplectẽdas relatiue decretũ est, & honorandas reliquias sanctorum.

Actio prima.

Imperantibus pijssimis Constantino cũ matre sua Irene, conueniente sancta & œcumenica synodo in

do in Nicæa Bithyniæ Petro archipresbytero Romanæ ecclesiæ, & Petro monacho vicarijs existentibus Apostolicę sedis, præsente Tarasio archiepiscopo inclytæ Constan. nouæ Romæ, & cæteris Episcopis, &cæt.

Primò omnium venerunt in Concilium tres episcopi ex cōciliabulo Ephesino, in quo damnatę fuerant imagines, resipiscentes, & attulerunt libellos confessionis suæ. Primus erat Basilius Ancyræ Episcopus. Secundus Theodorus Cyrus episcopus Myron, & tertius Theodosius Episcopus Amorij. Basilius episcopus è libello sic cœpit legere.

Confeßio catholica.

Basilij prius hæretici confeßio catholica.

Credo & confiteor in Deū patrē omnipotentē & in vnicum dominum Christum filium eius vnigenitum, & in sanctum spiritum Dominum viuificantem, & Trinitatem consubstantialem in throno eodem consedentem, in vna deitate, potestate & authoritate, adoratam & glorificatam in vnius sanctæ Trinitatis, & Domini Dei nostri Iesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacræ œcumenicæ synodi tradiderunt. Hæc omnia sic confiteor. Vniuersam autem hæreticorum linguæ incontinentiam abijciens execror, quemadmodū ipsi sese reddiderunt execrabiles. Interpellans etiam intemeratæ virginis nostræ Deiparæ, sanctarum cœlestium potestatum, omniumq́ue sanctorum intercessionem, horum etiam sanctas reliquias cum omni honore suscipiens & amplectens honorifice veneror, firmiter credens me illorum sanctitatis fieri posse participem, Eodem modo venerandas imagines, quæ œconomiam Iesu Christi domini & Dei nostri, qui propter salutem nostrā homo factus est, & inuiolatæ virginis dominæ nostræ Deiparæ, sanctorumq́ue Apostolorum, prophetarum, martyrum, & omnium sanctorum suscipio

cipio & amplector, eisdemque honorem debitum exhibeo: Abijciens & execrans ex toto animo & corde congregatam ex deprauata mente & insanias, & appellatam septimam synodum apud eos qui recte sapiunt, nimium quàm iuste & canonis ψευδοσύνοδον, hoc est falsum conciliabulum appellatum: vtpote ab omni pietate & religione alienã, & à deo traditæ ecclesiasticæ legis lationi audenter & præfractè, ne dicam impie oblatrantem, venerandasque imagines contumelia afficientem, iubentemque has è medio sacrarum ecclesiarum tolli, cui prefuit Theodosius falso nominatus Ephesi Episcopus, Sisinnius item Pergæ cognomine Pastillas.

Anathematismi eiusdē Basilij Ancyræ episcopi. Primus, Qui doctrinas sanctorum patrum & traditionem catholicæ ecclesiæ contemnunt: quique causantur & voces Arrij, Nestorij, Eutychis, & Dioscori iactant, dicentes quod nisi satis ex veteri & nouo testamento instructi essemus, sanctorum patrum, sacrarum sex synodorum doctrinas, & catholicæ ecclesiæ traditiones sequeremur, execratio.

Secundus, Qui inquiunt diabolicarum insidiarum inuentum sacrarum imaginū culturā & ædificationem, nequaquam autem sanctorum patrum nostrorum traditionem, execratio.

Cæteri anathematismi eadem continent, quæ & illi qui sunt in fine septimæ actionis.

Hæc quidem confiteor & approbo, & ex tota anima corde, & mente demonstro. Quod si autem siue ex calumnia, siue ex instinctu volens nolens vllo tempore ab his disciuero, alienus sim & à sancta Trinitate, & à catholica ecclesia.

Similiter & alij duo produxerunt libellos cōfessionis suæ sequentes Basilium Ancyrę episcopum

pũ ex Chryſoſtomo,& ex Baſilio in oratione in quadraginta martyres, probantes venerationem imaginũ,& cinerũ ſanctorũ martyrũ:quos benigne excepit ſacra ſynodus:etiam reſtitutis eis ſuis ſedibus,in quibus continuo iuſsi ſunt reſidere.

Deinde adducti ſunt & alij plures epiſcopi ex eadem hæreſi: & placuit ſanctæ ſynodo ſecundũ canonem octauũ Nicænæ ſynodi,& tertiũ Epheſinæ,& epiſtolã diui Baſilij ad Amphilochiũ ſuper ſimili negotio ſcriptam,eos ab hæreſi venientes recipi cum manuum impoſitione. *1.q.7. Cõuenientibus.*

Pręceſsit autem longa diſputatio quomodo hæretici pœnitentes, cum redeunt ad eccleſiam catholicam,ſint recipiendi:ſed ex ſententijs patrum Baſilij, Athanaſij, Cyrilli, Chryſoſtomi, & Sardicen. ſynodi deliberatum eſt eos cum manuum impoſitione recipiendos:& ſic abſoluta eſt actio prima.

Actio ſecunda.

Imperantibus Conſtantino,& Irene eius matre &c.vt in actione prima.

Primò producta eſt in ſynodo epiſtola Adriani archiepiſcopi Romani ad Cõſtantinum & Irenen Auguſtos,in qua hæc inſunt.

Primò hiſtoria Syłueſtri & Cõſtantini de lepra & exilio mõtis Soracte,de viſione apoſtolorũ Petri & Pauli in ſomno, & de baptiſmo Conſtantini:de quibus in præfatione Concilij Nicæni.

Secundò Gregorij Nyſſeni locus pro veneratione imaginum.

Tertiò Baſilij magni teſtimonium in libro aduerſus Iulianum de inuocatione ſanctorũ,& imaginum veneratione.

Item Chryſoſtomi in eandem rem ſententia.

Item Cyrilli ad idem locus.

Item Athanaſij & Ambroſij ad Impera-

to-

torem Gratianum sententiæ.

Ité Hieronymi locus de imaginibus habendis.

Item Stephani episcopi Bostrorũ sermo de imaginum veneratione.

In eadem actiõe lecta est epistola synodica eiusdem Adriani papæ ad Tarasium patriarcham: in qua primò dicitur quod pictura illa veneranda, in qua agnus digito præcursoris demonstratur, à sexta synodo probata sit, vnde vsus inualuit eius frequentissimæ picturæ.

Deinde tractat de authoritate Romani Pontificis, & quòd ecclesia Romana sit caput omnium ecclesiarum.

Postremò adiectæ sunt sententiæ omniũ episcoporum, & synodi.

Petrus, & Petrus locũ tenẽtes sanctissimi papæ veteris Romæ Adriani dixerunt: Dicat nobis Tarasius Patriarcha regiæ vrbis, consentítne literis sanctissimi papæ, an minus?

Tarasius patriarcha respondit: Nos patrum præceptis imbuti, sic confessi sumus, & confitemur, concordámus, & vim literarum lectarũ cõfirmamus, & imaginum picturas secundũ priscã patrum traditionem recipimus, & has desiderio nostro adoramus, vt in nomine Christi Dei nostri, & intemeratæ Deiparæ virginis, sanctorum angelorũ & omnium sanctorum factas: sed apertis verbis testamur nos duntaxat in vnum Deum verũ latriam, hoc est cultum & fidem nostram referre & reponere.

Sancta synodus dixit: Vniuersa sancta synodus sic credit, & sic docet.

Petrus & Petrus legati Apostolicę sedis dixerunt. Dicat in nobis sacra synodus, num recipiat sanctissimi Papæ veteris Romæ literas, an minus?

Sancta synodus respõdit: Sequimur, recipimus

&

& probamus.

In candé ſententiã & reliqui epiſcopi pronunciauerunt. Et ſic abſoluta eſt actio ſecunda.

Actio tertia.

In hoc ſecundo conſeſſu, primò reſtitutus eſt Gregorius epiſcopus Neocæſareæ ex hæreſi veniens, in priorem gradum dignitatis ſuæ.

Secundò, producta eſt epiſtola ſynodica Taraſij archiepiſcopi ad epiſcopos Orientales, & alia eorundem epiſcoporum ad prædictum Taraſium in quibus explicátur per capita ſex ſynodi generales, & quæ in eis geſta ſunt.

Deinde adduntur ſequentia.

His itaque ſex ſacris ſynodis, quas ſolas vniuerſales agnoſcimus, concorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt, nec aliam præter has ſynodũ accipimus. Locales autem ſynodos non auerſamur, ſed magis amamus, amplectimur, & recipimus, earum etiã diuinitus inſpiratas canonicas conſtitutiones, correctiones, & vtiles earum legiſlationes ſumma obſeruantia colimus.

Apoſtolicas autem eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturaque ſanctorum docetur, recipimus & veneramur. Eos autem vt miniſtros amicos, & filios Dei exiſtentes honoramus. Honor enim qui à conſeruis idem ſentientibus inuicem exhibetur, indicium eſt beneuolentiæ erga dominum. Sunt enim promptuaria dei & pura Chriſti habitacula, ſpirituſque ſancti immaculata ſpecula. Sancti enim in Dei manu ſunt, ob idque pretioſa in conſpectu domini mors ſanctorum eius. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, ſanctorum reliquias nobis reliquit multis modis beneficia fũdentes, martyrum enim oſſa virtutes multas operantur, atque id per Chriſtum qui in ipſis habitat. Cum his etiam ſanctas imagines reueremur, principiò

Sancti vt filij Dei coluntur.

Reliquiæ ſanctorum virtute potentes

cipio adorantes Dei verbi propter nos incarnati, Domini nostri & seruatoris Iesu Christi, qui formam serui assumpsit, imaginem. Quanquam sciamus ipsam imaginem & typum Deitatis, quæ cũ carne illius immaculata inconuulsim vnita est, minime posse figuram præstare. Inuisibilis enim est diuina natura, nec depingi nec figurari se permittit. Deum enim (vt ipse inquit) nemo vidit vnquã sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Veneramur etiam & adoramus imaginem Deiparæ, & Dominæ nostræ, irreprehensibilis, immaculatæ, & inexplicitæ castitatis Matris, quæ illum peperit.

Quinetiam sanctorum apostolorũ, prophetarũ, & victorum martyrum, sanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei imagines colimus, nõ in materia, aut in coloribus honorem constituentes, sed per hoc officiũ nostrum, quod ipsis à Deo quorum typum imagines gestant, debemus impartientes, cum sciamus iuxta Basilij magni sententiam, quòd imagini honor exhibitus: ad ipsum prototypum referatur.

Omnia prædicta qui conuenerant episcopi receperunt & approbarunt, & subscripserunt omnes epis. num. 350. & sic absoluta est actio tertia.

Actio quarta.

Imperantibus Constantino & Irene eius matre, conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. iuxta ordinem in prima actione præscriptum.

In hac actione quarta, multa ex scriptura, & sanctorum doctrinis afferuntur testimonia de vsu pio & vtili imaginum.

Exod. 25. Quòd in sacris scripturis imagines admittantur. Primò adducitur locus ex lib. Exodi, ibi: Facies propitiatorium, &c.

Secun-

Secundò ex Numeris, ibi: Ipsa est dedicatio altaris, &cæ,

Tertiò ex Ezechiele, Introduxit me in templũ, vt metiretur, &c. *Ezech. 41.*

Quartò ex epistola ad Hebręos, Habebat quidem etiam prius tabernaculũ iustificationis, &cæ. *Hebr. 9*

Item temporibus Chrysostomi sanctorũ imagines pingebantur: & ipse Chrysostomus habuit tabulam continentem picturam cædis Assyriorũ veteris testamentis.

Item recensetur Gregorii Nysseni pathetica oratio de pictura, in qua à patre Isaac immolabatur, in qua in hunc modum loquitur Gregorius: Vidi sæpius inscriptionis imaginẽ, & sine lachrymis transire non potui, cũ tam efficaciter ob oculos poneret historiam, &c.

Quibus verbis auditis aliqui patres dixerũt: Si tanto doctori historia inspecta peperit vtilitatem & lachrymas, quanto magis rudibus & idiotis vtilitatem & commoditatẽ afferet? Alij verò sic dixerũt: Si Gregorius vigilãtissimus ad diuina oracula, inspecta historia Abrahæ fleuit, quanto magis œconomia incãrnati Domini nostri Iesu Christi verbi Dei nostri à nobis inspecta ad lachrymas & vtilitatem contemplantes nos ad hortabitur? Et Cyrillus eandem picturam suo tempore extitisse probat in epistola ad Acacium Episcopum.

Extat adhuc sermo sancti Athanasij de imagine domini nostri Iesu Christi, & de miraculo in Beryto ciuitate prodito, cùm imago cæsa est à perfidis Iudæis, & percussò latere sanctæ imaginis cõtinuo exiuit sanguis & aqua, &c.

Hic sermo totus lectus est in concilio ad statuendam venerationem imaginum.

Ibidem annotatur à patribus ratio cur miracula à nostris imaginibus nunc non ædantur: nempe (vt

1.Cor.14. pe (vt dicit Apoſtolus) quoniam miracula non credentibus data ſunt, ſed his qui in incredulitate verſantur.

Ibidem docetur & decernitur à ſanctis Epiſcopis, quòd templa non nugacibus & vanis picturis ornanda ſunt, ſed hiſtorijs veteris & noui teſtamenti parietes templi replere conuenit, vt hi qui literas non norunt, nec ſacram ſcripturam legere queunt, contemplatione picturæ in memoriam reducant quinam verè germane illi Deo per fortia facta ſeruierunt, atque in certamen excitentur laudatorum facinorum, per quæ cum cœlo terram commutauerunt.

Ibidem lecta eſt docta diſputatio Leõtij epiſcopi Neapaleos Cypri cõtra Iudæos pro imaginibus ſanctorum conſeruãdis: eſt dialogus quidẽ ſatis elegans, lectione dignus, deſumptus ex lib. 5. apologiæ eius: extabant tunc & alia opera ſancti Epiſcopi Leontij.

Item recenſita ſunt tria miracula ex lib. miraculorũ ſanctorũ martyrũ Coſmæ & Damiani pro ſtatuenda imaginum veneratione.

Item traditur quòd omnis honor imagini exhibitus ad prototypum refertur. Quod probatur primò ex quarto libro contra Arrianos patris Athanaſij.

Secundò ex codice. 30. capitum ad Amphilochium de ſpiritu ſancto beati Baſil. ca. 7. Ex qua colligitur falſum & ſtultũ eſſe axioma, quod falſa ſynodus ſparſerat. Quicunque imaginem adorat, in duo Chriſtũ diuidit, & quicunq; imaginẽ aſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit.

Deinde produxerunt vicarij Adriani papę veteris Romę in codice paruo verba Baſilij in Epiſtola ad Iulianũ apoſtatam, quæ ſic habent. Cõfiteor

etiam

etiam filij incarnatam οἰκονομίαν. Deinde sanctam Mariam quæ secundùm carnem illum peperit (hanc Deiparam vocans) suscipio enim sanctos Apostolos, prophetas, & martyres qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propitius sit mihi Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis & à sanctis Apostolis non est prohibitum, sed in omnibus ecclesijs nostris eorum historias erigimus.

Postremò productæ & lectæ sunt. 4. Epistol. 1. Gregorij Papæ Roma. ad Germanum Patriarchã Constantinopolitanum. Alij tres Germani ad diuersos Episcopos Orientis pro refellenda hac improbitate hæreticorum, & statuenda veneratione imaginum.

In confirmationem prædicti dogmatis adductus est ab Helia protopresbytero ecclesiæ Deiparæ virginis in Blachernis. 6. syno. can. 82.

Recitato itaque ab Helia prædicto canone, Tarasius patriarcha dixit:

Quæ est hęc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? scandalum enim est dubitare, num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum contra eos qui tantummodo vnam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes sub annum decimumquartum imperij Constantini domũ redierunt, post annos tamen quatuor aut quinq; ijdem illi patres sub Iustiniano Cõstãtini filio congregati, prædictos canones ædiderunt: neque hac de re quisquam dubitet, nam qui temporibus Constantini subscripserũt, ijdem illi sub Iustinia-

Sextæ synodus. Ex hac sententia appa-ret nouem canones, qui in exẽplaribus Latinis sextæ synodi scribuntur, falso ei synodo adscribi

no quoque præſentem hanc chartam ſubſignarũt: quæ res ſatis clara eſt ex eorundem propriarum manuum immutabili ſimilitudine. Neceſſum auté erat poſt ſynodũ vniuerſalẽ definitã, canones quoque eccleſiaſticos æderẽt. Igitur ad recordationem ſalutaris illius mortis in carne politiæ ex venerandis imaginibus nos manu duci declararunt. Quod ſi autẽ in diſpẽſationẽ Chriſti verbi Dei hoc modo manu ducimur, quales eos eſſe arbitrandũ eſt, qui has ſubuertere conantur? Petrus primus preſbyterorũ in ſancta Romana eccleſia ſubſcripſi, & cæteri epiſcopi recipientes & approbantes omnia prædicta ſubſcripſerunt, & abſoluta eſt actio quarta.

Actio quinta.

Imperantibus Conſtantino & Irene matre eius conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c.

Productus & lectus eſt liber quidam beati Ioannis epiſcopi Theſſalonicenſis, in quo diſputat cum gentili quodam de vſu imaginum, interrogãte gentili, reſpondente verò Ioanne, obiecit autem gentilis in hunc modum. Sancte Deum verbum hominem factum icone exprimatis, quid ad angelos hoc facit, quos vt homines pingitis & adoratis? Hi tamen homines non ſunt, ſed intellectuales & incorporei, & ſimpliciter exiſtentes dicuntur. Sanè ea ratione & à nobis Deos venerabiles exiſtima, non enim ſic quicquam abſurdi agimus, quemadmodum nec vos cum angelos adoratis.

Diſputatur an Angeli ſint corporei.

Sanctus dixit: De angelis & Archangelis, & eorum poteſtatibus, quibus & noſtras animas adiũgo, ipſa catholica eccleſia ſic ſentit eſſe quidem intelligibiles, ſed non omnino corporis expertes & inuiſibiles, vt vos gentiles dicitis, verum tenui corpore prędi tos & aëreo ſiue igneo, vt ſcriptum eſt: Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros eius ignem vrentem. Sic autem multos ſanctorũ

patrum

patrum sensisse cognouimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodo autem Deus incorporeus & informabilis: intelligibiles autem creaturæ nequaquã ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt, quare etiam in loco existunt, & circũferentiam habẽt. Quanquã autẽ nõ sunt vt nos corporei, vtpote ex quatuor elementis & crassa illa materia: nemo tamẽ vel angelos, vel dæmones, vel animas dixerit incorporeas, multoties enim in proprio corpore visi sunt sed ab illis quibus dominus oculos aperuit. Nos igitur eos nõ vt Deũ, sed vt creaturas intelligibiles & ministros Dei, non tamen vt vere incorporeos pingimus & colimus. Quod aũt forma hominis pingãtur, in causa est quod in ea visisunt, si quãdo ministerium Dei apud homines obierunt.

Synod. non improbat, sed magis visa est approbare hanc sententiam, dicente Tarasio Patriarcha: Ostendit autem pater quod & angelos pingere oporteat, quando circumscribi poßunt, & vt homines apparuerunt. Sacra synodus respondit, Etiam Domine. Augu. ad Nobridium epist. 115. dicit Angelos aërea aut ætherea animantia, & in libr. de Eccl. dog. ca. 11. dicit. Nihil incorporeum & inuisibili natura credendum, nisi Deum solum. Et can. 12. creaturam omnem corpoream eße, Angelos & omnes virtutes cælestes corporeas, licet non carne subsistant (addentes) Ex eo autem corporeas eße credimus, quod localiter circunscribantur, sicut anima quæ carne clauditur. Et in. q. 67. dixerat infimos Angelos animaliter viuere, quod tamen in. 1. retract. temperauit. Et nuper Card. Caie. in Comment. ad Ephe. 2. dixit. Dæmones eße aëreos spiritus. Hæc dixerunt patres isti secuti Platonem. Econtra multi alij patres ecclesiæ sentiunt Angelos omnino incorporeos: quos vt videtur, secuti sunt patres Concil. Lateran. 1. dicentes: *Author.*

Deus ab initio vtranque de nihilo condidit creaturam corporalem & spiritualem. Angelicam scilicet & mũdanam. Hæc illi. Quibus verbis spirituale opposuerunt corporali. Sed hæc controuersia nondum ecclesiæ censura terminata est.

Deinde productus est ab Epiphania diacono locum tenente Thomę episcopi Sardiniæ, codex quidam ex itinerarijs falsò inscripta sanctorum Apostolorũ, in quo multa indigna & ridicula de Christo domino legebantur, vt illum nec bibisse, nec edisse, nec pedibus terram calcasse, & his similia. Quo lecto sancta synodus dixit: Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Rursus sancta synodus dixit: Anathema sit illi libro à principio vsque ad calcem.

Deinde Cosmas cubicularius protulit ex patriarcho codicem veteris Testamenti cum scholijs suo loco appositis, in quo continebãtur sequẽtia.

Exod. 20. Non erunt tibi, Dij alieni præter me. Nõ facies tibi idôlum, nec alicuius similitudinem. Quæcunque existunt in cœlo suprà, aut quæcunque in *Leuiti. 6.* terra infrà, & quæcunque in aquis deorsum subter terram, non adorabis ea, nec seruies illis. *Scholion.* Et si facimus hominum piorum similitudines, non tamen ea fiunt vt adorentur vt Dij, sed vt eas videntes ad imitationem facinorum illorũ irritemur. Si verò similitudines Christi facimus, sanè non propter similitudinem adoramus, sed quo mens per ea quæ conspexit, sursum volet. Nõ enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incommutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis quanuis sciamus eum natura Deum existentem. Non idem igitur Deum & imaginẽ dicimus, sed Deum cognoscentes, similitudinem in imagine dispensationis illius humanæ figuramus.

Qualiter imagines adorantur à fidelibus

mus. Gentiles autem errantes, similitudines Deos esse arbitrantur.

Post hæc lectæ sunt historiæ quædam sanctorum cum miraculis quæ fiebant pro veneratione imaginum.

Postremò lectis omnibus prædictis & alijs fragmentis scriptorum ecclesiasticorum, tota synodus proclamauit: Diuiniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt: ex illis haurientes fidem & veritatem potati sumus: illos insequentes, mendacium persecuti sumus. Nos venerandas imagines suscipimus. Nos ita non affectos anathemate deuouemus, &c.

Actio sexta.

Hæc actio continet refutationem hæreticorum qui in Constantinopolitano conciliabulo sub Leone hæretico Imperatore præsidente Photio imagines damnauerant, quorum dicta referuntur per Gregorium, qui tunc fuerat conuersus ad meliorem mentem, & redarguuntur per Epiphanium. Distributa est hæc actio per sex tomos.

Tomus primus.

Quod nõ fuerit vera synodus sub Leone celebrata, quoniam non habuit cooperarium, vt hæc quę nunc celebratur, Romanum Papam, nec illius sacerdotes, nec per vicarios, nec per prouinciales literas, quemadmodum fieri in synodis debet. Quinetiam nec concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenũ, & vrbis sanctę summos pontifices. *Non est vera synodus, quæ authoritate Pa. Ro. caret.*

Secundò ostendit quod imagines ab Apostolorum temporibus in ecclesia fuerint: quod potissimũ probat ex Canone. 82. sextæ synodi, de qua dicit in hunc modum.

Sacra sexta & vniuersalis synodus posteaquam sententiam suam de vna voluntate Christi sub Cõstanti-

ſtàntino,qui per ea tempora imperium adminiſtra bat,cuiuſque nutu & voluntate conuentus is erat indictus,pronunciaſſet, contigit Imperatorem de vita decedere. Iuſtiniano autem eius filio Imperium adſumente,iterum vnanimiter omnes diuina voluntate poſt quatuor aut quinque annos cō gregati,de rebus eccleſiaſticis ſtatuſque earum correctione circiter duos & centum canones ædidere in quorum octuageſimo ſecundo de imaginibus ſic tradiderunt.

In quibuſdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcurſoris indicatus,&c.

Videmus igitur omnes & intelligimus, quod & ante ſacras ſex ſynodos ,& poſt has etiam ſanctorum picturæ in eccleſia traditæ fuerint, non aliter ac ſacra euangelij lectio.Nam quæ leguntur , vbi ad aures venerint,ad animum deinde legamus & tranſmittimus:& quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mēte complectimur, atque ita per duo iſta inuicem conſequentia,lectionem & picturam, vnam cognitionem acquirimus,qua ad recordationem rerum geſtarū peruenitur . Vnde ex duobus iſtis ſenſibus in Canticis canticorum inuenire licet efficacem coniunctionem.Sic enim ibi dicitur: Oſtende mihi faciem tuam, & audire fac mihi vocem tuam,&c.Quibus & adiungimus illud:Sicut audiuimus,ita vidimus.

Cant.2.

Pſalm.47

Tomus ſecundus.

De ſex ſynodis cōtra hæreticos celebratis, quas recenſent hæretici Iconociaſtæ. Deinde Epiphanius oſtendit picturam neceſſariam & vtilem qua vulgus erudiat.Nihil habet ſingulari annotatione dignum.

Idem proſequitur in tertio Tomo,tantum eludit verba hęreticorum.

Tomus quartus.

Conue-

Conuenientes in scelesta synodo dixerunt.

Imaginum falsi nominis praua appellatio, nec Christi nec Apostolorum, nec Patrum traditione cœpit, &cæt.

Epiphanius respondet.

Quòd autem cum multis alijs quæ in ecclesia obseruantur sine scriptura nobis, imaginum veneratio tradita sit, ab Apostolorum temporibus late per historias traditum est, de imagine maxime Hæmorrhoissæ, quam multis scriptoribus confirmare possumus. Basilius magnus in diuersis opusculis suis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam illius & carne & spiritu frater, Nyssensium præsul, in sermone in Abraham idem sentit. Item alter Greg. qui à Theologia nomen sortitus est, in versibus à se conditis qui de virtute inscribuntur, assentit. Chrysosto. etiam in oratione funebri in Meletium episcopum Antiochiæ, & in sermone qui inscribitur, quod veteris & noui testamenti vnus sit legislator. Cyrillus in epistola ad Acaciũ Episcopum Scythopoleos. Athanasius Episcopus Theopoleos, Sophronius, Maxim⁹. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim sancti patres nostri imagines receperunt. Quam ob causam mẽdaces deprehenduntur in hoc quod dicunt nõ esse patrum traditionem.

Pro veneratione imaginũ recensentur patres ecclesiæ.

Et post pauca idem Epiphanius subdidit.

Qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipsum Imperatorẽ contemplatur. Et qui imaginem eiusdem adorat, ipsum Imperatorem & adorat, huius enim forma & figura illius est imago. Et quemadmodum despiciens imaginem Imperatoris, non aliter castigatur, quàm si ipsum Imperatorem contumelia affecisset (cum tamen illa ipsa imago præter lignum & colores nihil sit) eodem modo qui typum siue figurã alicuius ignominia

Qui imagines reijciunt, etiam contra naturã agũt afficit, in illum ipsum quem typus repræsentat, iniurius est. Quod quidem ipsa rerum natura repræsentat. Hoc etiam vniuersi mortales agnoscunt, patresque sanctos ita tradidisse norunt: & eos qui aliter docent, ecclesiæ catholicæ, immo naturæ rerum contradicere.

Hæretici dixerunt.

Tam ex scriptura diuinitus afflata: quam ex patrum electorum testimonijs afferentibus piã nostram intentionem, exhibebimus nostram definitionem. Principiò verbum diuinæ vocis sic dicentis præmittimus: Deus est spiritus. Quicunque Deum adorauerit, in spiritu & veritate adoret. Et iterum: Deum nemo vidit vnquam, &cæ. nec formam eius vidistis. Beati sunt, qui non viderunt, & crediderunt.

Ioan. 4
Ioan. 1
Ioan. 20.

Epiphanius pro synodo.

Quoties recta dogmata homines iuxta suã opinionem subuertere conantur, nõ miretur aliquis si scripturæ verba vsurpent. Nam & omnes hæresiarchæ suorum errorum occasiones è diuina scriptura collegerunt, & quæ recte à spiritu sancto dicta erant, peruersa animi sententia conuellũt. Atque hoc Coryphæus Apostolorum Petrus olim prædixerat dicens: Quæ imperiti & minime constantes, secundum proprias cupiditates peruertũt, &cæ. Quamobrem non est mirandum, si nouæ istius prauitatis hæretici nobis è diuina scriptura sumptiones quasdam adferunt. Et ideo quæ de inuisibili & incomprehensibili Deitate dicta sunt, in dispensationem Domini nostri Iesu Christi secundum carnem commutarunt, vt illud: Deum nemo vidit vnquam, quod de diuina natura scriptum esse nemo ignorat. Et illud: Nec vocem eius audistis, nec formam eius vidistis. Quòd si hæc secundum humanitatem quispiam intellexerit, to

1. Petr. 3
Deuter. 4

tum euangelium ſubuertet. Item, Cognouimus Deum eſſe ſpiritum,& qui adorant eum, in ſpiritu & veritate id facere debere, & quæ ſecundum fidem eſt, adorationem & cultum illi ſoli (vtpote omnium Deo in Trinitate laudato) offerendum. Non enim Chriſtiani adorationem in ſpiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, nec etiam diuinæ crucis effigiei, nec etiam vnquam inuiſibilis & incomprehenſibilis naturæ imaginem appararũt. Nam cùm diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & deſiderio amplectimur, ad ipſum prototypum reſpicimus. Sed quemadmodum verbum caro factum eſt, ita quoque humanam eius œconomiam deſcribimus, & depingimus. Quam ob cauſam nugamenta illorũ vana, & nupera, item putrida & à veritate exorbitantia deprehenduntur.

Hæretici dixerunt.

Ait Dominus ad Moſen & populum. Non facies tibi idolũ, neque omnem ſimilitudinẽ, quæcunque ſunt in cœlo ſuprà,& in terra infra. Quã ob cauſam in monte in medio ignis vocem verborum vos audiſtis, ſimilitudinem autẽ non vidiſtis ſed tantummodo vocem. *Leuit.* 26.

Epiphanius pro ſynodo.

Quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Iſrael vitulum adorabant,& Aegypti abominationibus inſiſtebant, dicuntur, in Chriſtianos quoq; iactare non deſinunt. Capiuntur autem labijs proprij oris. Vtinam autem cogitaſſent, quia Dominus eam gentem ducturus erat in terram promiſſionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmones, ſolem, lunam, & aſtra, reliquaſque creaturas, etiam volucres, quadrupedes,& ſerpentes, Deum autem verum ignorabãt. Quare tam diligenter eis præcepit, ne facerent vllam

lam similitudinem eorum quæ in cœlo, aut in terra sunt. Postquam autem eos ab idololatria abduxisset, iussissetque tabernaculũ testimonij fabricari, Moses sensibilia Cherubim habentia hominum formã obũbrantia propitiatorium, quod Christũ præfigurauit (nam ipse propitiatio fuit pro peccatis nostris) formauit.

Hæretici dixerunt.

Roman. 1. Et mutauerũt gloriã immortalis Dei, per imaginem non solum ad mortalis hominis similitudinem effectã, & venerati sunt, & coluerunt ea quæ condita sunt, supra eum qui condidit. Et rursum: *2. Cor. 5.* Si enim cognouimus Christum secundum carnẽ, iam non cognoscimus, per fidẽ enim ambulamus, non per speciem. Et hoc quod ab Apostolo aper- *Roma. 10.* te dictum est. Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.

Epiphanius pro synodo.

Clarum enim omnibus est, Apostolum gentes reprehendisse in eo quod ait: Commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hominis. Infert etiam volucrũ quadrupedum, & serpentium. Dolose tamen isti totam phrasim contaminauerunt, vt per eam immutatam simpliciores inescarent, quasi Apostolus de imaginum in ecclesia pictura verba faceret. Nã quę ab Apostolo inferuntur, apertam habent manifestationem: volatilium enim, quadrupedum, & serpentium mentionem facit. Item, ea & venerati sunt, & coluerunt (creaturas scilicet) supra creatorem. Norunt enim qui in historicis triti sunt, Aegyptios olim & boues, & reliqua animalia coluisse, vt diuersa volatilia, mures, vespas, item vilia alia & abiecta animalium. Persæ verò ignem & solem adorabant. Græci præter ista, quamuis creatu

ram colebant, quinetiam Hebræi quidam, vt testatur liber Regum, & propheticæ enarrationes. Decepti denique sunt omnes, & gentes vanitaté induerunt: quare obscuratum est stultũ cor eorum, & ante Christi aduentum, & post Christũ, maxime tamen omnium antequam in Christum credidissent: clarum enim est hoc.

Ad illud verò (Si enim cognouimus Christum secundum carnem, &cæ. adducemus insignes huius loci interpretes. Ioannes Chrysostomus interpretando sic ait: Neminem fidelium iuxta carnem nouimus. Quid enim si in carne fuerint, cum vita illa carnalis perierit? de supernis enim nati sumus in spiritu. Nouimus aliam vitam & statum qui in cœlis est. Et mox eiusdem ducem Christum existenté ostendit, quapropter etiam induxit, Si verò iuxta carnem Christum nouimus, sed amplius iam non cognoscimus, quia si passibilem cognouimus Christum, at iam non amplius: non quod reliquerit carnem, nam cum hac veniet iudicaturus terrarum orbem, &c. *Roma. 1.*

Cyrillus Alexandrinus idem illud dictum explicans, ita commentatur: Quod Paulus inquit, tale est: Verbum caro factum est, & pro omnibus occubuit, atque ita illum cognouimus secundum carnem, sed amodo non cognoscimus. Nam & si nunc sit in carne (resurrexit enim tertia die, ascendit in cœlos.) Verum hæc supra carnem considerantur. Non enim amplius moritur, nec vllam aliam carnis infirmitaté sustinet, omnibus enim his superior est.

Animaduertitis igitur qui aduersari semper didicistis, quod non modo Apostolicas sententias peruertitis, sed & sanctis patribus contraria statuitis?

Ad alium etiam locum eiusdem Apostoli. (Per fidem

fidem ambulamus,& non per ſpeciem)idē Chryſoſtomus enarrans ait: Porrò ne quis audiens, peregrinamur à Domino, dicat: cur hæc dicis? Alieni enim ab illo ſumus,dum hic agimus,prius hęc corrigit dicens: Per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem: & hic quidem iſta ſcimus, verũ haud ita aperte. Quod & alibi dicit, in ſpeculo & ænigmate,tunc autem facie ad faciem.

1.Cor.13.

Atque hæc à diuinis iſtis patribus dicta ſunt.

Tomus quintus.

Gregorius pro hæreticis.

Eadem etiam & Apoſtolorum diſcipuli,& ſucceſſores diuini patres noſtri tradiderunt. Epiphanius enim Cyprus, inter anteſignanos pręclarus ſic inquit: Eſtote memores dilecti filij, ne in eccleſiam imagines inferatis, nec in ſanctorum cœmeterijs eas ſtatuatis, ſed perpetuo circunferte Deũ in cordibus veſtris. Quinetiam nec in domo communi tolerentur. Non enim fas eſt Chriſtianum per oculos ſuſpenſum teneri, ſed per occupationem mentis.

Epiphanius pro ſynodo.

Decet omnem Chriſtianum cùm libros aliquot adulterinos audit aut legit, reſpuere, nec omnino animum adhibere. Nam & inter Epiſtolas diuini Apoſtoli quædam fertur ad Laodicenſes, quam patres noſtri tanquam alienam reprobauerunt. Ad hæc Manichæi euangelium ſecundum Thomam inuexerunt, quod eccleſia catholica meritò (vt impium) auerſatur, quemadmodum etiã id quod nũc è beato patre noſtro Epiphanio dictũ eſt, cùm illius nequaquam exiſtat. Diuinus enim hic pater octoginta capitum librum ędidit, in quo omnes hæreſes Gentiles & Iudaicas, item quotquot poſt Chriſtianiſmum ſuſceptum inuectæ ſunt, damnauit: in quo proculdubio & eam poſuiſ-

fuiffet, quæ de imaginibus ab iftis fertur, fi alienã à Chrifti religione hanc exiftimaffet. Ita & libros illos contra imagines nemo Chriftianorum, præter iftos nouitatis magiftros, recepit. Quod fi tanto tempore in ecclefia non funt recepti, quam ob rem nunc à nobis recipi debent? Attendamus autem qui floruerint per tempora fupradicti patris noftri Epiphanij in ecclefia quos tanquam glorio fos doctores & tuta monimenta ecclefiæ dicere poffumus. Profecto Bafilius Magnus, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius Nyffenfium epifcopus, quem omnes patrum patrem vocant, Chryfoftomus. Præter hos etiã Ambrofius, Amphilochius, Cyrillus Hierofolymorum Epifcopus. Quod fi is qui hanc expofitionem doctorũ contra venerandas imagines ædidit, ait fe à fanctis patribus qui per ea tempora floruerunt, non fuiffe receptum, quomodo ea quæ fancti patres non probauerunt, nos qui circa fines feculorum occur rimus, & indigni fumus vt difcipuli eorum vocemur, recipiemus? Præfertim cum falfo contra ecclefiam ædita fint. A page cum ifta impia & intolerabili æditione. Neque hic linguas fuas acuant & exerceant vaniloqui ifti accufatores recte fentientum, quafi illi qui antiquam ecclefiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio aduerfentur. Nequaquam. Commentarium enim illud reijcimus, bea tum autem patrem catholicæ ecclefiæ doctoré cognofcimus. Nam & diuini patres qui in quarta vniuerfali fynodo fuerunt congregati, epiftolam quæ nomine Ibæ Epifcopi Edeffę ad Marin Perfam circunferebatur, anathemate damnauerunt quafi Neftorio confentientem. Eodem etiam mo do in facra quinta fynodo conuenerunt: ipfum autem Ibam nequaquam (non enim demonftrari poterat quod effet Ibę) Quamobrem in anathema

tifmis

tiſmis non ipſum Ibam deuouerunt,ſed Ibæ epiſtolam. Dicebatur enim Ibæ,cum tamen illius nequaquam eſſet. Iudicate ergo omnes qui auditis, & verum à falſo diſcernite, quia æditiones iſtę non ſunt beati iſtius patris,ſed potius Manichææ,quas veluti amarabile plenas fugiamus,Manichæi enim & quicunque confuſionis fuerunt authores,cõtemplationẽ iſtã nũquã ferre potuerũt.

Gregorius pro hæreticis.

Similiter & Gregorius theologus in verſibus ſuis dicit:Flagitium eſt, fidem habere in coloribus & non in corde.Ea enim quę in coloribus exiſtit,faciliter eluitur, quæ verò in profundo mentis,illa mihi amica.

Epiphanius pro ſynodo.

Peruerſe rurſus cogitantes, & aliud dictum Gregorij Theologi ſubijciunt,quod à dicto patre ſic æditum eſt. Flagitium fidem habere in coloribus,non in animis quæ facile elui poteſt ſed profunditas mihi chara. Ab his autem ſic falſo ſcribitur. Flagitium eſt,fidem habere in coloribus, & non in corde:ea enim quæ in coloribus exiſtit,faciliter eluitur:quæ verò in profundo mentis, illa mihi amica: Beatus enim Grego. theologus in metricis ſuis opuſculis dictum illud quod hi citant, ad moralem quendam ſenſum attulit. Corrigit enim vitã noſtrã, vt abſtineamus à temporalibus & mũdanis rebus,voluptatibus ſcilicet carnalibus & ſpiritualẽ rurſus vitã (quæ ad cœleſtia perducat)eligamus. Nec credamus mundo huic,nec tẽporaneis & nõ manẽtibus adhęreamus (hæc enim colores vocauit) ſed potius ſpiritualibus & veris inſiſtamus,quæ in corde ſtabilimentum habẽt, & in æternum manent.

Gregorius pro hæreticis.

Chry-

Chrysost. sic docet: Nos per scripta, sanctorũ fruimur præsentia, nõ sanè corporũ ipsorũ, sed animarũ imagines habẽtes. Nã quæ ab ipsis dicta sunt, animarũ illorũ imagines sunt. Maxima verò recti inuestigatio (inquit Magnus Basilius) meditatio scripturarũ diuino afflatu nobis datarũ. In his enim & rerum argumenta inueniuntur, & vitæ beatorum virorum præscriptæ, veluti imagines quędam animatæ.

Epiphanius pro synodo.

Qui quicquam rectè sapit, nequaquam hæc ad subuersionem sacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifestum est, cum audimus virilia & fortia sanctorum facta, cõstantiam firmitudinemq́ue animorum illorũ nos beatificare, & laudare. Quinetiam cum in diuinis scripturis sanctorum vitas legimus, cumq́ue in picturis easdem contemplamur, in memoriam reuocamus quantopere in Deum feruore fuerint accensi. Nam quæ oratio per auditum exhibet: hæc scriptura tacens per imitationem ostendit, vt Magnus inquit Basilius.

Gregorius pro hæreticis.

Et Alexandriæ lumen Athanasius dixit: Quomodo non miseratione persequẽdi sunt, qui creaturas adorãt, quod illi qui vidẽt, nõ vidẽtibus cultũ exhibẽt, & audiẽtes nõ audiẽtes orãt, precãturq́;. Creatura enim à creatura nunquã seruabitur.

Epiphanius pro synodo.

Papę quãta insania. Nũc enim nouam quandã blasphemiæ viam excogitantes, planè à veritate deuiant. Nam ea quæ diuinus vir contra idola locutus est, hæc isti homines etiam post cognitionem veritatis & confeßionis syncere & diuinæ regenerationis tribuunt, & præter vnum vniuer-

uerſorum dominum,creaturis Chriſtianos & ido lolatriam commiſiſſe aſſerunt.

Gregorius pro hæreticis.

Similiter Amphilochius Iconij epiſcopus ita inquit:Non enim nobis ſanctorũ corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curæ eſt, quoniã his opus non habemus,ſed politiæ illorũ virtutũ memores eſſe debemus.

Epiphanius pro ſynodo.

Hæreticis proprium eſt mutilatas exquirere ſententias.Nam ſi quis ſtudioſe exquirat, haud facile hanc beati patris ſententiam inueniet contra venerandarum imaginum repręſentationem:ſed affectionis animæ ſanctorum virilitatem & conſtantiam,celebrans & prædicans virtutum efficaciam hęc dicit beatus pater:maxime quo nos ad imitationem perducat.Non enim ſanctos propter carnalem amorem laudamus,nec pingimus : ſed quo virtutum illorum ſimus memores. Et in libris quoque vitas illorum deſcribimus,in tabuliſque illos depingimus,non quod hoc à nobis poſtulent ipſi,verùm id noſtra cauſa,& propter vtilitatem noſtram ſancimus. Non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt : ſed & contextus,& ſcriptum de illorum paſsionibus, picturaque idem indicans.Vnde (vt veritatis verbũ nos
Mat.23 docet)hæc oportet facere , & illa non omittere. Hoc idem late diſputat magnus Baſilius in ſuis moralibus ſermonibus. Aſterius etiam Amaſiæ Epiſcopus ſimiliter docet veterem eſſe de imaginibus traditionem,vt patet præter alia ex ſermone quem in Lazarum & diuitem epulonẽ cõſcripſit.

Gregorius pro hæreticis.

Conſentanea his etiam Theodorus Ancyræ Epiſcopus ſic docet : Sanctorum formas & ſpecies ex materialibus coloribus formari minime de

corum putamus: horum autem virtutes, quæ per ſcripta traditæ ſunt, veluti viuas quaſdam imagines reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem & zelum peruenire poſſumus. Dicant enim nobis qui illas erigunt quęnam vtilitas ex illis ad ſe redit? an quòd qualiſcunque recordatio eos habet ex tali ſpecie ac contemplatione? Sed manifeſtum eſt quod vana ſit eiuſcemodi cogitatio: & diabolicæ deceptionis inuentum.

Epiphanius pro ſynodo.

Multi noſtrum diligenter quærentes & indagantes in ſermonibus huius Theodori præſentem ſententiam, nuſquam ſanè inuenimus. Ex quo cõuincitur ementita eſſe teſtimonia ab iſtis citata: ideoq́ue nec locum ſermonis, nec librum vnde hæc ſententia deſcripta eſſet, deſignarunt.

Deinde adducunt & quædam alia teſtimonia ſimilia ex Euſebio Pamphili hæretico, quæ Epiphanius contemnens, refellit, quoniam author in reprobum ſenſum traditus, Arrij placitis conſenſit, vt ex cunctis hiſtoricis ſuis libellis conſtat, in quibus filium & verbum Dei creaturam vocat, & ſecundo adorandum loco. Huic opponit Epiphanius Athanaſiũ in dogmatica ad Heſichyũ presbyterum epiſtola cuius initiũ: In quibus exiſtimaſti nos, &c. & Cyrillum in epiſtola ad Succenſum, &c. contrarium docentes.

Tomus ſextus.

Continet tantum anathematiſmos .19. conciliabuli ſub Leone habiti: in quorum ſeptem prioribus recte ſentiunt, & patrum traditionibus conuenientia dicunt, quippe qui myſterium ſanctæ Trinitatis, & incarnationis Dominicæ iuxta orthodoxas fidei regulas explicant. In reliquis verò anathematiſmis abrogandum imaginum vſum, & damnandum in eccleſia catholica definiunt.

Actio septima.

Cōueniente sancta & vniuersali synodo, iuxta diuinū & pium Imperatorum à Deo electorū decretum, congregata in Nicęa. &c.

Definitio sanctæ magnæ & vniuersalis in Nycæa synodi secundæ.

In hac definitione primò approbant sex vniuersales synodos. Deinde pronunciant profiteturque symbolum fidei. Tertiò damnant omnes hæreticos, quos & sex vniuersales synodi damnauerant. Vltimò subijciunt sic.

Fatemur autem vna vnanimiter nos ecclesiasticas traditiones, siue scripto, siue consuetudine valentes & decretas retinere velle: quarum de numero est imaginū effiguratio, vt quæ historiæ Euangelicæ promissionis concinat ad credulitatem veræ & non phantasticę incarnationis Dei, & ad vtilitatem similitudinis, quā nobis exhibet vtiliter inuentam. His se sic habētibus regiā viam incedentes, & sanctorum nostrorum & diuinorum patrum doctrinæ insistentes, & catholicæ ecclesiæ in qua sanctus spiritus inhabitat, traditionem obseruantes, definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines ad modum & formam venerandæ & viuificantis crucis è coloribus & tessellis, aut alia quauis materia commode paratas dedicandas, & in templis sanctis Dei collocandas habendasq́; tum in sacris vasis & vestibus, tū in parietibus, & tabulis, in ædibus priuatis, in vijs publicis: maxime autem imaginem Domini & Dei seruatoris nostri Iesu Christi, deinde intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ, venerandorū angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum. Quo scilicet per hanc imaginum pictarum inspectionem omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & desiderium

rium veniant, illisque salutationem & honorariã adorationem exhibeant. Non tamen secundũ fidem nostram veram latriam, quæ solũ diuinæ naturæ competit, sed quemadmodum typo venerandæ & viuificantis crucis, & sanctis euangelijs & reliquis sacris oblationibus suffitorum & luminarium reuerenter accendimus, quemadmodum veteribus piè in consuetudinem hoc adductũ est. Imaginis enim honor in prototypum resultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptũ argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum patrum obtinet disciplina, vel traditio catholicæ ecclesiæ, quæ à finibus vsque ad fines euangeliũ suscepit. Igitur qui ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, aut nouam vaniloquentiam inducere; aut quicquam de consecratis in Ecclesia abijcere, Euangelij inquam depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas sciuerit esse germanas & veras, aut contra ista vafre & improbe aliquid cogitare, quod sit contra constitutionem ecclesiasticam, aut vti tanquam communibus sacratis Deo, repositis pretiosis, aut monasterijs reuerendis, si fuerint Episcopi aut clerici, deponuntur: si monachi, aut laici, communiõe priuantur.

Reliquiæ sanctorum venerãdæ

Sancta synodus exclamauit: Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides Apostolorum, hæc est fides patrum, hęc est fides orthodoxorum, hæc fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntur: qui sic non sentiunt, ab Ecclesia depelluntur.

Quicunque ſententias ſacræ ſcripturæ de idô-lis contra venerandas imagines adducunt, anathema.

Qui venerandas imagines idôla appellant, anathema.

Qui dicunt quod Chriſtiani imagines vt Deos adorent, anathema.

Qui ſcientes communicant cum illis qui cõtra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtãt anathema.

Qui præter Chriſtum Dominũ Deũ noſtrum dixerit alium nos à cultu idôlorum liberaſſe, anathema.

Qui audent eccleſiam catholicam dicere idôla aliquando ſuſcepiſſe, anathema.

Si quis ex Iconoclaſtarum hæreſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema.

Si quis Deum ſecundum humanitatẽ non circunſcriptibilem confeſſus fuerit, anathema.

Si quis euangelicas narrationes per picturam repræſentatas non acceptauerit, anathema.

Si quis has non ſalutauerit in nomine domini, & ſanctorum eius, anathema.

Si quis traditiones eccleſiæ, ſiue ſcripto, ſiue cõſuetudine valentes non curauerit, anathema.

Ex hac ſeptima ſynodo deſumit argumenta Nicola. primus in epiſtola ad Michaelem Imperatorem.

SEPTIMA SYNODVS, QVAE ſemel excuſa eſt Coloniæ, non habet ſuos Canones Latine excuſos, nos autem ex Nomocanone Græco, ex quo & canones ſextæ ſynodi aſſumpſimus, eos partim integros, partim in epitomen redactos, ne creſceret volumen ſummæ, hic adiecimus: interprete eodẽ Gentiano Herbeto, Gallo.

In primo canone huius ſanctæ ſynodi hæc di-

cunt

cunt patres. A sanctis Apostolis prius æditos canones, & à sanctis vniuersalibus & localibus synodis amplectentes, eos anathematizamus, qui ab ipsis anathematizati fuere: deponimus qui depositi fuere, nihilque his adijcimus, non inexplebiles vt auari existentes: sed his quæ ab illis constituta sunt, contenti sumus. Atque hic est quidem scopus huius canonis.

Hic Can. Apostolorum tantum & synodalium canonum meminit, secundus tamen Can. synodi in Trullo aliorum quoque sanctorum decreta vt sacros canones obseruari iubet.

Canon. 2. Non ordinandus quispiam, nisi saltem bene norit Psalterium.

Decernimus, quemlibet quidem, qui ad episcopalem gradum est prouehendus, Psalterium omnino nosse, vt ex eo omnem quoque suum clericũ ita initiari moneat. A Metropolitano autem bene examinari, an ad sacros canones diligenter ac cũ perscrutatione, non autem cursim obiterque legẽdos, prompto paratoque sit animo, & sacrum etiam euangelium, & librum diuini Apostoli, omnẽque diuinam scripturam, & in diuinis præceptis versari, & populum docere. Nostræ enim hierarchiæ substantia, sunt eloquia diuinitus tradita, diuinarum scilicet scripturarum vera scientia, sicut & Magnus Dionysius ostendit. Si quis autem dubius fuerit animi, & non lubenter hæc facere, & docere voluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sis mihi sacerdos.

D. 38. ca. omnes psallentes.

Osea. 4

Can. 3. Electiones Episcoporum quæ vi principum procedunt, infirmari debent.

Omnem electionem quæ fit à magistratibus episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere ex canone dicente: Si quis episcopus magistratibus

31.ca. Apostolo. 16. q. 7. Si quis episcopus. Et habetur etiam.

tibus ſecularibus vſus per eos eccleſiam obtinuerit, deponatur & ſegregetur, & omnes qui cũ eo cõmunicãt. Oportet enim eũ qui eſt promouendus ad epiſcopatũ, ab epiſcopis eligi, quemadmodum à ſanctis patribus Nicææ decretũ eſt can. 4.

Diſt. 63. omnis. 16. q. 1. Prædicator.

In epiſcopo electio proprie dicta eſt, in presbytero autem & diacono abuſiue, pro ordinatione, quod non infrequenter offendes in canonibus.

Canon. 4. Pœna talionis puniendus antiſtes, qui iniuſte clericos arcet, vel templa claudit.

Præco veritatis Paulus quendam veluti canonem Epheſiorum presbyteris imponens, vel vniuerſæ potius ſacerdotali multitudini, ſic libere dixit: Argentum vel aurum vel veſtem nullius con cupiui, omnia vobis oſtendi, quoniam oportet ſic laborantes infirmos acquirere, & apprehendere, dare beatum exiſtimãtes. Quocirca nos ab eo edocti ſtatuimus ne turpis lucri gratia antiſtiti in mẽtem veniat quærenti excuſationes in peccatis aurum, vel argentum, vel vllam aliam ſpeciem ab ijs qui ſibi ſubſunt epiſcopis vel clericis vel monachis exigere. Dicit enim Apoſtolus: Non debent liberi parentibus theſaurũ parare, ſed parentes liberis. Si quis ergo per auri exactionem, vel alicuius alius ſpeciei, vel propter aliquam propriam affectionem à miniſterio arcere iuuentus fuerit vel ſegregare ſuorũ clericorũ aliquem, vel venerãdum templum claudere, ne in eo fiant diuina myſteria, talionis erit legi obnoxius, vt qui ſit mãdati Dei tranſgreſſor. Præcipit enim & Petrus Apoſtolorum ſummus: Paſcite gregem domini non coacte, ſed ſpontaneè, &c.

Acto. 20. — 2. Cor. 12 — 1. Pet. 5.

In Ca. 5. definiunt patres ſeuere puniendos clericos qui per auri dationem primas ſedes, prioreſque honores quærunt.

Sexto

Sextocanone definitur, saltem semel in anno celebrari synodos prouinciales, sicut patres sextæ synodi in Trullo statuerunt, canone. 8. Additur autem non licere Metropolitano ex his quæ secũ affert episcopus, vel iumentum vel aliquam rem aliam petere. Si verò hoc fecisse deprehensus fuerit, reddet quadruplum.

Canon. 30 apo. & ca. 2. Concil. Chalce. dis. 18. ca.

Canon. 7. Vt templa sine reliquijs sanctorum non consecrentur.

Qui venerabilium imaginum aspectum ex ecclesia sustulerunt, alios quoque mores reliquerũt, quos quidem oporteat renouari, & tã ex iure scripto quam nõ scripto sic obseruari. Quæcunq; ergo templa consecrata sunt absque reliquiis martyrum, in eis fieri statuimus reliquiarũ depositionẽ cũ consuetis precibus. Qui autẽ templũ cõsecrauerit sine sanctis reliquijs, deponatur.

Quoniam quidem. Ecclesiasticus mos erat templa per sanctas martyrum reliquias consecrare.

Iudæi cum quorundam criminum rei agerentur, vellent autem damnationem effugere, ad fidem Christianam ficte accedebant, quod cauetur in sequenti canone.

Canon. 8.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errãtes Christũ Deum nostrum subsannare visi sunt sese Christianos esse fingentes, ipsi autem clanculum eum negantes, sabbata obseruantes, & multa alia Iudaica facientes: statuimus, vt nec ad cõmunionem, nec ad orationẽ, nec ad ecclesiã admittantur, sed apertè sint secundũ suã religionẽ Hebræi: & nec filios eorum baptizent, nec seruum emant, vel possideant. Si autem ex pura & syncera fide quis eorum conuertatur, & ex toto corde confessus fuerit, eum recipiant, & baptizent eorũ filios. Et caueant ipsi se ab Hebręorum studijs, & institutis destituturos. Si autẽ non ita se gerant, eos nullo admittant modo.

Scripta hæreticorum, puerilia ludibria, quia sunt solutu facilia, vt puerorum ludibria.

Canon.9. Hæreticorum scripta vulgo non permittuntur.

21.q.2. Quoniam diuersorũ. 9.q.3.cum sing. 19.q.3. quoniam à quibusdam D.69. ca. quoniam videmus.

Puerilia omnia ludibria, furiosaque dicta ac scripta, quæ aduersus sanctas imagines æditæ sunt, oportet dari Episcopo Constantinopolitano vt cũ reliquis hæreticis libris reponantur. Si quis autẽ hæc celare inuentus fuerit, si sit episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: si autem laicus aut monachus, segregetur.

Canon.10. est ca.17. & 18. sextæ synodi in Trullo etiam.13. &.23. Chalcedonen.

Canon.11. est ca.26. Conc. Chalcedon.

Canon.12. est ca.39. Apost. Cauit synodus nõ alienandas res ecclesiæ, aut monasterij.

Canon.13. est can.24. in Conc. Chalce. &.49. canon. 9. synodi in Trullo.

Canon.14. Absque episcopi manus impositione nullus fiat lector.

Abbates nunc in proprijs possunt etiam lectores creare.

Nullus efficiatur lector absque episcopi manus impositione. Hoc ipsum etiam in monacho seruetur. Lectoris autem manuum impositionem licet in proprio monasterio etiam soli monasterij præfecto facere, si ipsi præfecto ab episcopo manus est imposita. Similiter & ex antiqua consuetudine Corepiscopus, episcopi permissu, oportet per manuum impositionem lectores creare.

Canon.15. Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesijs.

21.q.1. Clericus.

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus ecclesijs non collocetur: hoc enim est negociationis & turpis lucri proprium, & ab ecclesiastica consuetudine alienum. Ab ipsa enim Domini voce audiuimus non posse quenquam duobus dominis seruire, aut vnum amplectetur, & alterum negliget. Vnusquisque ergo (vt vox est Apostolica) in eo in quo vocatus est, debet manere, & in vna ec-

Matt.3 1.Cor.7 Malunt patres vt

clesia

clesia assidere. Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in ecclesiasticis negotijs, ea à Deo sunt aliena. Ad huius autem vitæ vsum sunt diuersa studia ex his ergo si quis velit, ea quæ sunt corpori ad vsum necessaria, comparet. Dixit Apostolus: Vsui meo, & his qui mecum sunt subministrauerũt manus meæ. Et hæc quidem in hac regia ciuitate, in his autem qui extra sunt locis, propter hominum inopiam permittitur.

clericus artificio paret victũ, quã vt in duabus collocẽtur ecclesijs.

Acto.20

Canon.16. Ne insignem vestem induat clericus.

Omnis ornatus corporeus est à sacerdotali ordine alienus. Episcopos ergo vel clericos qui se splendidis & insignibus vestibus exornant corrigere oportet. Sin autem permaneant, supplicio tradi, similiter & eos qui sunt vnguentis delibuti. Et si inuenti fuerint aliqui qui eos qui vilem & modestum amictum induti sunt, irrideant, pœna corrigantur: à superioribus enim vsque temporibus, omnis vir sacerdotalis commoderato & honesto indumento versatur.

21.q.4 Omnis iactura.

Hostes imaginum irridebant eos qui vilioribus vtebãtur vestibus propter humilitatem.

In Canon. 17. prohibetur ne alicui monacho permittatur oratorium extra monasterium ædificare, si non habeat ea quæ ad perfectionem domus pertinent.

In Canon. 18. cauetur ne vlla ratione in Episcopatu aut monasterio mulier aliqua, ancilla vel libera versetur ad aliquod ministeriũ. Si secus fiat, episcopus aut præfectus deponatur.

Canon. 19. est Canon. 2. synodi Chalcedonen. Additur ad illud, ne quis admittatur in monasterio per largitionem pecuniæ, excepta ea quæ datur liberis à parentibus instar dotis, vel cum sponte offertur.

Canon. 20. Ne fiant duplicia monasteria.

Statuimus non fieri duplex monasterium, quo-

Duplicia vocant monasteria, quia in vno & eodem viri & mulieres habitabant. 18. q. 2. Definimus. Habetur etiam in 59. ca. Apost. & in ca. 62. sextæ synodi in Trullo.

niam hoc fit multis scandalum & offensio. Si quæ autem sunt duplicia, seruetur secundum constitutionem patris Basilij, quæ sic definit: In vno monasterio ne versentur monachi & monachæ, nec monachus libere cum monacha loquatur, &cæ. Si autem eueniat vt aliquam cognatam monachus velit aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & breui sermone, mox ab ea recedat.

Canon. 21.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se cõferre. Si autem hoc contigerit, ipsum in hospitem accipi est necessarium.

Canon. 22.

Præsens canon prohibet laicis, ne cum scenicis, ludicris, & saltationibus, aut meretricijs vocibus comedant, sed ei qui nutrimentum dat, gratias agant. Porrò monachis & sacerdotibus præcipit, ne seorsum cum mulieribus comedant, etiam si cognatæ fuerint, nisi peregre versentur, & non haberent ea quæ sunt ad vsum necessaria. Hic est huius canonis scopus.

Finit septima synodus generalis cum suis canonibus.

An. d. 798. Leo. 3. põ. 97.

Leo. 3. Papa 97. natione Romanus, patre Azupio, vir castus & integer, doctorum virorũ ita amator, vt eos vndequaque præmijs alliceret, eorũq; consuetudine mirum in modũ delectaretur. Præterea verò ægrotos visere, eosque ad patientiam adhortari, eleemosynas indigẽtibus præbere, prædicationibus & admonitionibus, quibus plurimũ ad eloquentiam & doctrinam valebat, incumbere ei peculiare fuit. Moritur anno. 21. põtificatus sui. Quo etiam cometes apparuit, vt nonnulli putant, tantæ calamitatis indicium.

Prædicti pontif. fuerunt sub Constantino, & Ire-

Irene eius matre, Sub hoc Pontifice translatū est Imperium ad Germanos. Hic coronauit Carolum Magnum.

CONCILIVM MAGVNTIACum celebratum anno salutis.813.5.Id.Iunij.Cōgregati sunt ad Conciliū celebrandum Episcopi, presbyteri,& monachi iussione Caroli Imperatoris, qui inchoātes tractare de statu veræ religionis & profectu Christianæ plæbis. *Concilium Magunti.*

Primo statuerūt de toto collegio clericorū siue laicorum tres turmas fieri,in hunc modum.

In prima turma consederunt episcopi cum quibusdam notarijs, legentes ac tractantes sanctū euangelium,& epistolas,& actus Apostolorū,canones quoq; ac diuersa sanctorū patrum opuscula, & pastoralem librū Gregorij,cum cæteris sanctis dogmatibus,diligenti studio perquirentes quibus modis statum ecclesiæ Dei & Christianæ plæbis perfectum sana doctrina & exemplis iustitię incōuulsum,largiente gratia Dei perficere & conseruare potuissent. *In tres turmas distinguitur conciliū ad instaurandā collapsam ecclesiam.*

In secunda turma cōsederūt Abbates ac probati monachi regulam sancti Benedicti legentes ac tractantes diligenter qualiter monachorum vitam in meliorem statum atque augmentum Dei gratia perducere potuissent. *Secunda turma.*

In tertia turma sederunt comites & iudices in mundanis legibus decertātes, vulgi iustitias perquirentes,omniumq́ue aduenientium causas diligenter examinantes,quibus modis poterant iustitias terminantes. *Tertia turma.*

Statuta Concilij Maguntiaci.

Can.1. Sine operibus fides mortua est.

Initium actionis nostrę de fide esse decreuimus quæ bonorum omnium est fundamentum: quia sine fide Deo placere non possumus: fides tamen indi-

indiget opere, quia fides ſine operibus mortua eſt: Vnde Gregorius. Ille verè credit, qui exercet operando quod credit.

Canon. 2. 3. & 4.

Commendant fidem, ſpem, charitatem, & ſacramenta Chriſtiana ſecundum Romanum ordinem celebranda.

Canon. 5.

Commendantur pax & concordia in populo Chriſtiano, quoniam ad vnam & veram hæreditatem regni cœleſtis vocati ſumus, ad quam cupimus peruenire.

Canon. 6. & 7.

Commendantur epiſcopis res pauperum.

Canon. 8.

De conuenientia Epiſcoporum cum laicis.

Canon. 9. De regulari obſeruantia canonicorum.

Decreuimus vt canonici clerici canonicè viuãt, obſeruantes diuinam ſcripturam & doctrinam, & documenta ſanctorum patrum, & nihil ſine ſcientia epiſcopi ſui, vel magiſtri eorum agere præſumant, & vt ſimul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi ſuppetit, vel qui de rebus eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, & in ſuo clauſtro maneant, & ſingulis diebus mane prima ad lectionem veniant, & audiant quod eis imperatur. Ad menſam verò ſimiliter lectionem audiant, & obedientiam ſecundum canones ſuis magiſtris exhibeant. *Canon. 10. De vita clericorum.*

Placuit ſancto Concilio, vt qui dicunt ſe ſeculũ reliquiſſe, & qui adhuc ſeculum ſectantur, ita diſcernantur ſicut in regula clericorum dictũ eſt. His igitur lege patrum cauetur, vt à vulgari vita ſeclusi, à mundi voluptatibus ſeſe abſtineant. Non ſpectaculis, non pompis interſint, Conuiuia inhone-

ſta

ſta, turpia fugiant. Hieronymus ad Nepotianum dicit: Omnium Chriſtianorum domos quaſi proprias amare debemus, vt conſolatores nos in mœroribus ſuis, potius quam conuiuas in proſperis nouerint. Et Iſidorus: Clerici tamen conuiuia priuata, non tantum pudica, ſed & ſobria colant, vſuris nequaquam incumbant, nec turpium occupationes lucrorum, fraudisque alicuius ſtudiũ non appetant. Amorem pecuniæ quaſi matrem cunctorum criminum fugiant, ſecularia officia negotiaque abijciant. Honorum gradus per ambitionem non ſubeant, non vagis oculis, non infræni lingua aut petulanti tumidoque geſtu incedant, ſed pudorem ac verecundiam mentis, ſimplici habitu & inceſſu oſtendant, obſcœnitatem etiam verborum ſicut & operum, penitus execrentur, viduarum ac virginum viſitationes frequentiſsimas fugiant, cõtubernia fœminarum nullatenus appetant, caſtimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo cõſeruare ſtudeant, ſenioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neque vllo iactantiæ ſtudio ſe attollant. Poſtremo in doctrina & lectionibus, pſalmis & hymnis, & canticis exercitio iugi incũbant. Tales enim debent eſſe, qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere, ſcilicet vt dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

Canon.11. De vita monachorum.

Abbates autem cenſuimus cum monachis ſuis pleniter viuere, ſecundum doctrinam regulæ Sancti Benedicti, quantum humana permittit fragilitas.

Canon.12. Ne monachi ad placita ſecularia veniant.

Hoc tamen omnino volumus, vt monachi ad ſecularia placita nullatenus veniant, nec ipſe abbas ſine

sine consensu episcopi sui, & cũ necessitas exigit, tunc per iussionem & cõsiliũ episcopi illuc vadat: nequaquã tamẽ contentiones aut lites aliquas ibi mouere præsumat, sed quicquid quærendum vel respondendum sit, per aduocatos suos hoc faciat.

Canon.13.

Abbatissæ cum monialibus regulariter viuant.

Canon.14.

Ministri altaris clerici vel monachi à negotijs secularibus omnino abstineant.

Canon.15.

Interpretatus est hic locus Pauli Philippen.3. Imitatores mei estote, & cæte. ex Hieronymo in Comment.ad Galat. & August.in primo libr.de Agone Christianorum.

Canon.16.& .17.

Quòd clericos conueniat mundum & arma relinquere. *Canon.18.*

De fictis virtutibus, & ex veris vitijs discernẽdis. *Canon.19.*

Vt plus non mittatur in monasteria canonicorum, vel monachorum aut puellarum, quã sufferri possit.

Canon.20. De locis monasteriorum prouidendis.

Prospiciendum monasterijs, vt nulla sit necessitas monachis vagandi.

Deinde dignum ac necessarium est vt missi per quæque loca directi simul cum episcopis vniuscuiusque diœcesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum pariter & monachorum, similiterq́; puellarum, si in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessarium possit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dicitur. Monasterium autem ita debet constitui, vt omnia necessaria intra monasterium exerceantur, vt non sit necessitas monachis vel clericis vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia mona-

monasteriorum supradicti missi & cum eis episcopi, per diuersa loca præuideant, si apta sint, & cõgruenter sanctæ professioni composita: vel si claustrum firmum habeant, in quo saluari possint animæ in eis commemorantium sub disciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentũ fuerit, hoc omni modo episcopus loci ipsius faciat emẽdari, ita vt condignã professione eorum custodiam habeant canonici vel monachi atque nonnanes, ne detur eis occasio malefaciendi; quod absit.

Canon. 21.

Sciant episcopi qualiter canonici viuant.

Ca.22. De clericis vagis.

De clericis vagis seu de acephalis, id est, de his qui sunt sine capite, neque in seruitio domini nostri, neque sub episcopo, neque sub abbate, sed sine canonica vel regulari vita degentes, vt in libro Officiorum secundum capitulum & tertium de eis dicit. Hos neque inter laicos secularium officiorum studia, neque inter clericos religio tenet diuina, sed soliuagos atque oberrantes sola turpis vita complectitur & vaga: quique dum nullum metuunt, explendæ voluptatis suæ licentiam sectantur, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signum religionis, nõ religionis officium, hippocentauris similes, nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuẽti fuerint, præcipimus vt episcopi sine vlla mora eos sub custodia cõstringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos secundum desideria voluptatum suarum viuere permittant. Sin autem episcopis suis canonicè obedire noluerint, excommunicentur, vsque ad iudicium archiepiscopi regionis illius. Et si ille eos corrigere nõ valuerit, tũc omnino sub vinculis cõstringãtur vsq; ad synodum, vt ibi eis indicetur, vtrum ad iudicium

Hos potes nunc dicere exemptos ab obedientia suorum prælatorum.

domini nostri, aut ad istam magnam synodū afferantur sub custodia publica.

Can.23. De clericis iniuste tonsuratis.

De clericis verò hoc statuimus, vt hi qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico siue in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, vt ita permaneant: & deinceps cauendum, vt nullus tōdeatur sine legitima ætate & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui.

Canon.24.

De clericis adeuntibus imperatorem, hoc placet omnibus modis obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est. *Canon.25.*

Diebus Dominicis & alijs festiuitatibus verbū Dei prædicādū.

De officio prædicationis si forte Episcopus non fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente non valuerit, nunquam tamen desit diebus Dominicis aut festiuitatibus qui verbum Dei prędicet, & iuxta quod intelligere vulgus potest. *Canon.26.*

Vt presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarum solennia celebrare, & iterum ad proprias ecclesias redire.

Canon.27. Diligenter chrisma custodiendum.

Presbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ vel maleficij donare inde præsumant: quod si fecerint, honore priuētur.

Canon.28.

Presbyteri sine intermisione vtantur orarijs propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Canon.29.

Vt laici presbyteros nō eijciāt de ecclesijs, neq; constituant sine consensu episcoporum suorum.

Canon.30.

Vt laici omnino munera iniusta non exigant à presbyteris propter commendationē ecclesiæ cuiquam presbytero.

Canon.

Canon. 31. De clericis fugitiuis.

Vt vnusquisque episcopus in sua parochia diligẽter presbyteros vel clericos inquirat vnde sint: & si aliquem fugitiuum inuenerit, ad suum episcopum redire faciat.

Canon. 31. Quid sit Litania.

Litaniæ autem Græco nomine appellãtur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter λιτανίας autẽ & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur: Litaniæ verò indicuntur propter rogandum Deum, & impetrãdum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque vocabulum sub vna dignatione habetur.

Canon. 33. De Litania maiore.

Placuit nobis vt Litania maior obseruanda sit à cunctis Christianis diebus tribus, sicut legendo reperimus, & sicut sancti patres nostri instituerũt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

Can. 34. De quatuor temporibus obseruandis.

Constituimus vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiuno obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima, & feria quarta & sexta & sabbato veniant omnes ad ecclesiam hora nona cum Litanijs ad missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur vsque ad horam nonã, & à carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septembri hebdomada tertia, & in mense Decembri hebdomada quæ fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, sicut est in Romana ecclesia traditum.

Can. 35. De indicto ieiunio.

Si quis indictum ieiuniũ superbiendo cõtem-

pserit,& obseruari cum cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi Concilio præcipitur vt anathematizetur, nisi emendare se studeat.

Canon.36. De festiuitatibus.

Festos dies in anno celebrari sancimus, hoc est, diem dominicam Paschæ, cum omni honore & sobrietate venerari. Similiter feriam secundã, tertiam & quartam, à feria quinta ante missam licentia sit arandi vel seminandi, & hortum & vineam excolendi, & sepem circuncludendi, ab alio verò opere cessare decreuimus. Post missam autem ab opere vacare. Diem Ascensionis Domini pleniter celebrare. Item Pentecosten similiter vt in Pascha. In Natali apostolorum Petri & Pauli, diem vnum, Natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ, Assumptionem sanctæ Mariæ. Dedicationem sancti Michaëlis, Natiuitatem sancti Remigij, sancti Martini, sancti Andreæ, In Natali Domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniam Domini, Purificationem sanctæ Mariæ: & illas festiuitates Martyrum vel confessorum obseruare decreuimus, quorũ in vnaquaque parochia sancta corpora requiescunt, Similiter etiam dedicationem templi.

Canon.37. De Dominicis diebus.

Omnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obseruare, & à seruili opere abstinere, & vt mercatus in eis minime sit, nec placitum vbi aliquis ad mortem vel ad pœnam iudicetur.

Canon.38. De decimis.

Admonemus vel præcipimus, vt decima de omnibus dari non negligatur, quia Deus ipse sibi dari constituit. Quia timendum est vt quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Ca.39. De fugientibus ad ecclesiam.

Reum confugientem ad ecclesiam nemo abstrahere

here audeat, nec inde donare ad pœnam vel ad mortem, vt honor Dei & sanctorum eius conseruetur: sed rectores ecclesiarum, pacem & vitam ac membra eius obtinere studeant, tamẽ legitime cõponant quòd inique fecit.

Canon. 40.

Præcipimus vt in ecclesijs, aut in domibus ecclesiarum vel atrijs placita secularia minime fiant.

Canon. 41.

Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec alijs possessionibus priuentur, ita vt nouis oratorijs tribuatur.

Canon. 42.

Quicunque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesię restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas, omnino adiuuent, & nouam decimam reddant.

Canon. 43. Ne solus presbyter peragat sacrificium.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, solus missam cantare valet recte. Quomodo enim dicet, Dominus vobiscum, vel sursum corda admonebit habere, & alia multa his similia, cùm alius nemo cum eo sit?

Canon. 44.

Oblationem quoque & pacem in ecclesia facere iugiter admoneatur populus Christianus, quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum, & in ipsa pace vera vnanimitas & concordia demonstratur.

Ca. 45. De symbolo & oratione Dominica.

Symbolum quod est signaculum fidei, & orationem Dominicam discere, semper admoneant sacerdotes populum Christianum. Volumusque vt disciplinam condignam habeant, qui hæc discere negligunt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione emen- *Nota.*

emendentur. Propterea dignum est vt filios suos donent ad scholam, siue ad monasteria, siue foras presbyteris, vt fidem catholicam recte discant, & orationem Dominicam, vt domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in sua lingua hoc discat.

Canon. 46. De malo ebrietatis.

Magnũ malũ ebrietatis, vnde omnia vitia pullulant, modis omnibus præcipimus cauere, & qui hoc cauere noluerit, excõmunicãdũ eũ esse decreuimus vsque ad emendationem congruam.

Canon. 47.

Deinde prȩcipimus vt vnusquisque compater spirituales filiolos suos catholice instruat.

Canon. 48.

Canticum turpe atque luxuriosum circa ecclesias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum est.

Can. 49. De subintroductis mulieribus.

Omnibus igitur clericis fœminas secum in domibus suis habere vltra licentiam canonum, firmiter sit contradictum.

Can. 50. Quales debeant esse ministri episcoporum.

Omnibus igitur episcopis, abbatibus, cũcto clero omnino præcipimus, vicedominos, præpositos, aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non periuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem vel centenarijs, atque tribunis seu vicarijs dignum esse censemus, vt si mali reperti fuerint, de ministerio suo abijciantur.

Canon. 51. Corpora sanctorum de loco ad locum non transferantur.

Deinceps verò corpora sanctorum de loco ad lo-

locũ nullus præſumat transferre ſine conſilio principis vel epiſcopi, & ſanctæ ſynodi licentia.

Can.52. Qui mortui poßunt in eccleſia ſepeliri.

Nullus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur, niſi epiſcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici. *Canon.53. De inceſtuoſis.*

Vt epiſcopi inceſtuoſos pariter inueſtigari ſtudeant, omnino præcipimus. Et ſi pœnitere noluerint, de eccleſia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur.

Canon.54.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & ſi poſt interdictum inuentum fuerit, ſeparetur.

Canon.55. Ne proprium filium de baptiſmo quis ſuſcipiat.

Nullus igitur proprium filium vel filiam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem duxerit, vbi autem factum fuerit, ſeparentur.

Can. 56. De damnatis nuptijs.

Si quis vxorem viduam duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, ſeu cum patre & filio: tales copulationes anathematizari & diſiungi præcipimus, nec vnquam amplius coniugio copulari, ſed magna diſtrictione ferri.

Can.57. Clerici horis matutinis interſint.

Clericus quem intra muros ciuitatis ſuæ mane *In Conc.Ve*
re conſtiterit, & matutinis hymnis ſine probabili *neto.ca.14.*
excuſatione ægritudinis inuentus fuerit defuiſſe, ſeptem diebus à communione habeatur extraneus quia miniſtrum ſacrorum eo tempore quo nõ poteſt ab officio ſuo vlla honeſta neceſsitas occupare fas non eſt à ſalubri ceſſare.

CONCILIVM VORMACIENSE est prouinciale.

Primò pronunciatur professio fidei Christianæ, in qua fusius quæ habentur in symbolo explicantur: maxime illud de incarnatione Christi in hunc modum. Dei filius personam hominis non accepit, sed naturam. Naturam quippe nostram in vnitatem suæ personæ assumpsit: & idcirco filius Dei & filius hominis vnus est Christus. In eo nãque quòd filius est Dei, æqualis est patri: & in eo quod est filius hominis, minor est patre.

Canon.1.

De cõ. d.2 cũ omne. Quid in sacrificio altaris offerri debeat, &c. nihil additur ad ea quæ in Concilio Bracaren. tertio, ca.1. Estq; ca.3. Apost.

Canon.2. Episcopus pro paruis causis neminem excommunicet.

Nota. Mandamus quod nullus sacerdotum quenquã rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis à communione suspendat præter eis culpas pro quibus antiqui patres arceri iusserunt aliquid committentes.

Canon.3. Qualiter se expurgare debeant fratres à furtis.

2.q.4. Sæpe cõtingit. Sæpe contingit vt in monasterijs furta perpetrentur, & qui hæc committat, ignoretur. Idcirco statuimus vt quando ipsi fratres de talibus sese expurgare debeant, missa ab abbate celebretur, vel ab aliquo cui ipse abbas præceperit, præsentibus fratribus: & sic in vltima missæ celebratione pro expurgatione sua, corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi percipiant, quatenus ita inde innocentes se esse ostendant. Vbi additur ad hæc, vt communicantibus dicatur, corpus Domini sit tibi hodie in probationem.

Author. *Est derogatus hic canon de consecra. Dist. 2. ca. tribus, &*

bus, & alijs locis prohibetur, ne suspectis détur eucharistia. Et per beatum Stephanum Papam, vt S. Tho. vult in 3. p. q. 8. ar. 6. ad. 3.

Canon. 4. De clericis iter agentibus sine epistola Episcopi.

Presbytero, aut diacono aut clerico sine antistitis sui epistola ambulanti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

Can. 5. De paruulis à parentibus traditis monasterijs.

Si pater filiũ filiáq; intra septa monasterij in infantiæ annis subregulari tradiderit disciplina, non liceat eis postquã ad pubertatis peruenerint annos, egredi, & matrimonio copulari, quia nefas est vt oblatis à parẽtibus Deo filijs voluptatũ fræna laxentur. Igitur, vt prædiximus, nõ liceat eis susceptũ habitũ vnquã deserere, sed cõuicti quòd tõsurã aut religiosam vestẽ aliquando habuerint, in religionis cultu habituq; velint nolint permanere cogantur. *Canon. 6. De professione monachorum.*

Monachũ ergo aut paterna deuotio, aut professio facit. Quicquid horũ fuerit allegatũ tenebit. Proinde huic ad mũdũ reuerti intercludimus aditum, & omnes ad seculũ interdicimus regressus.

Canon. 7. Cautus sit sacerdos erga pœnitentes.

Pœnitentibus secundum differentiam peccatorum sacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernantur. Debet itaque sacerdos in pœnitentia danda singulorum causas singulatim considerare: originem quoque modumque culparum, & affectus gemitusque delinquentium diligenter examinare, manifesteque cognoscere, temporum etiam & personarum, locorum quoque & ætatum qualitates inspicere, vt etiã pro consideratione locorũ, ætatum vel temporum, seu pro qualitate delictorum atq; gemituũ vniuscuiusque delinquẽtis, à sacris regulis oculos non reflectat. *De hoc supra canone 102. sextæ synodi.*

Can.8.De his qui sacerdotem sponte occiderint.

Qui sacerdotem morti voluntate tradiderit, carnem non comedat, nec vinum bibere præsumat: & ieiunet vsque ad vesperam, exceptis festis diebus atque Dominicis, arma non sumat, & vbicũque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, sed proprijs pedibus proficiscatur. Ecclesiam per quinquennij tempus non ingrediatur, sed cum sacrarum orationum officia, aut missarum solennia celebrantur, ante fores basilicæ perseueret orans ac deprecans Dominum, vt tanto crimine abluatur. Post expletum verò quinquennium ingrediatur ecclesiam, nondum verò communicet, sed inter audientes tantummodo stet, vel dum facultas cõceditur, sedeat. Et cum decimus anni cursus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatq́; in reliquis obseruationibus, & tres dies per hebdomadã ieiunet, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.

Canon.9.De adulteris.

Si cuius vxor adulteriũ fecerit, aut vir in alienã vxorẽ irruerit, septem annis pœnitentiã agat.

Canon.10.

De his qui suspenduntur in patibulis, ne ijs denegentur sepulturę, & quòd oblationes pro eis fiant, & missæ celebrentur.

Reliqua decreta huius Concilij sunt ex Cartha. Conc.2.3.&.5.desumpta, ideo missa fecimus.

Remensis synodus sub Leone tertio, anno domini.813.congregata per pijssimum Carolũ Cæsarem, more Priscorum Imperatorum.

Capitula in hoc Concilio ordinata vniuersa tractant de institutione clericorum, aliqua duximus annotanda.

Canon.11.

Lectæ

Lectæ ſunt ſententiæ libri paſtoralis beati Gre go.in prę́ſentia omnium, vt paſtores eccleſiæ intelligerent quomodo ipſi viuerent, qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere,quoniam teſte eodem beato Gregorio,aliter monendi ſunt prælati aliter ſubditi.

Canon.12.

Ventilata eſt ratio pœnitentiæ, vt ſacerdotes certius intelligerent quomodo confeſsiones recipe re,& pœnitentiam ſecúdũ canonicam inſtitutionem pœnitentibus deberent indicere.

Canon.13.

Ventilatą eſt ratio octo principaliorũ vitiorũ, vt vnuſquiſque diuerſitatem illorum ſciret, & ab alijs domino auxiliante ſe intelligerent cuſtodire, & alijs prædicare.

Canon.14.Cui lectioni epiſcopi incumbere debeant.

Epiſcopi diligentius operam dent, lectionique diuinæ incũbant,id eſt,canonicis libris & opuſcu lis patrum,& verbum Dei omnibus prædicent.

Canon.15.Quid epiſcopi prædicare habeant:

Epiſcopi ſermones & homilias ſanctorũ patrũ prout omnes intelligere poſsint,ſecundũ proprietatem linguæ prædicare ſtudeant.

Canon.16.

Vt epiſcopi & presbyteri examinent qualiter confitentibus peccata dijudicent,& tempus pœni tentiæ conſtituant.

Can.17.Qualis debet eſſe menſa epiſcoporum & abbatum.

Epiſcopi & abbates ante ſe ioca turpia facere non permittant,ſed pauperes & indigentes ſecũ ad menſam habeant,& lectio diuina ibi perſonet, & ſumant cibum cũ benedictione & laude Do- 1.Cor.10.
mini ſecundum Apoſtolũ,ſiue manducent,ſiue bi bant,omnia in laudem Dei faciant.

Can.18. Vt ministri Dei sobrij sint.

Episcopi & Dei ministri non debent comessationibus & vinolentijs nimis incumbere, sed considerent sententiam Domini: Attendite ne grauentur corda vestra crapula, &c. Moderatè enim cibũ & necessariũ potum sumant, vt iuxta Apost. sobrij sint, parati ad seruitium Domini.

Luca.12. *1.Petr.5.*

Can.19. Non omnia delicta ab hominibus punienda.

Episcopi & iudices iudicia discernãt, quia sunt quædam iudicanda modò, quædam Dei iudicio reseruanda, scriptum est: Nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat Dominus, & cæ. Et illius memores sint: In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis.

1.Corin.4 *Mat.7.*

Canon.20.

Vt monachi ad placita secularia nullatenus vadant.

Reliqua capitula in Laodicen. & Carthaginé. 3. & .6. require.

an.d. 819. *Stephanus Pontif.* 98 — Stephanus Papa quartus sub Petro, 98. vir sanctus, sedit menses septem, sub Ludouico pio secũdo Germano Cæsare.

*an.d.*820. *Paschalis Pontif.* 99 — Paschalis Romanus sedit annos septem, 99. Papa sub Petro,

Eugenius secundus Papa. 100. *sub Petro.*

*an.d.*829. *Eugenius Pont.* 100 — Eugenius.2. patria Romanus sedit annos quatuor, menses sex, dies.24. Sub hoc Eugenio celebrata est synodus apud villam Theodonis, per Carolum Magnum congregata, ad cohibẽdam præsumptionẽ quorundã tyrannorũ in sacerdotes domini grassantium. Nihil habet præterea.

*An.d.*833. *Valẽtinus Pont.*101. — Valentinus Papa.101. tantæ sanctitatis, vt nondum presbyter, sed diaconus summũ pontificatus gradum ascendere meruerit, sedit dies.40.

*Eodẽ Gre. Pont.*102. — Gregorius quartus.102. Papa sub Petro sedit annos.16, Sunt qui velint post mortem eius annis

8.men-

8.mensibus.7.diebus.9.sedem vacasse. Prędicti Pont.fuerunt sub Ludouico Pio secundo Germano Cæsare, à quo eorum quilibet sui Pontificatus confirmationem petijt, adeo tunc premebatur Ecclesia Christi, vt recusaret electus Pontificatum recipere priusquam à Cæsare confirmaretur.

Sub hoc corpus sancti Marci ab Alexandria à mercatoribus Venetis in patriam delatum est, vbi nunc maxima veneratione habetur, extructo tēplo in celebriore vrbis loco.

Sergius.2. Papa.103. sub Petro sedit annos.2. mensem 1.dies.3. sub Lothario primo Germano Cæsare.3. Is Ponti. primus mutauit suum nomen nam antea Os porci fuit appellatus. *an.d.849 Sergius.2. Pont.103.*

Leo.4.Papa.104.sub Petro. *an.d.841. Leo pōtif. 104*

Ioannes.4.Papa.104 sub Petro sedit annos.2. mensem.1.dies.4. De hoc ferunt quòd malis artibus Pontificatum adeptus est, quoniam cum esset fœmina, sexum mentitus est, & postea à seruo compressa, doloribus circunuenta mortua est. Hæc vulgo feruntur, incertis tamen & obscuris authoribus. *Ioannes. 8 Pont.105.*

Benedictus.3.Pap.106.sub Petro. diu reluctatus & inuitus Pōtificiū munus suscepit sedit annos 2.menses.5.sub hoc tempus magnæ contentiones & tumultus exorti sunt propter electionē, sed hos sedauit Lotharius Imperator. *an.d.860 Benedict.3 Pont.106.*

Nicolaus.1.pap.107.natione Romanus, sedit annos.9.menses.6.dies.21.sub Ludouico.2.Germano Cęsare quarto, circa annum domini.858.Scripsit plures decretales epistolas, vt patet ex volumine per Gratianum collecto. *an.d.862. Nicolaus 1. Pont.107.*

Extat Nicolai Papæ antiqua & insignis epistola ad Michaelem Imperatorem Constantinopolitanum, super depositione Ignatij Patriarchæ

Con-

Constantinopolitani, quem quidam Episcopi ab ecclesia, cui iure præsidebat, tyrannice proiecerũt, & Photium quendam ex foro ac seculari militia eductum, ac subito tonsuratum, eidem ecclesiæ cõtra sacros canones præfecerunt.

Tractat multa in epistola, Primũ inuehitur acriter in Imperatorẽ (seruata tamẽ modestia Christi vicario digna) propter epistolã quam ab eo acceperat, irreuerentem admodũ, blasphemijs vndique & iniurijs plenam. Docet ibidem, quanta secũdũ Deum sacerdotibus reuerentia debeatur, & quãta religione venerati sint apostolicã sedem catholici Imperatores, vt ex historia Ecclesi. lib. 10. cap. 28. di. 97. c. victor. facile constare potest.

Secundò demonstrat quomodo inimici & suspecti Iudices esse non possunt.

Hæretici iudices eße nõ poßunt

Tertiò idem de hæreticis & excõmunicatis demonstrat, quia neminem deijcere potest ipse primo prostratus.

Subditi nec leuiter reprehendere prælatos suos debẽt.

Quartò eleganter & erudite differit, quòd subditi prælatos suos aut iudicare, aut accusare, aut leuiter etiam reprehendere nec debent nec possunt. In quod probandum inter cætera habet argumentum ex facto Dauid, primi Regum. ca. 24 vbi legimus quod Dauid percusit cor suum, eò quòd oram chlamydis Saulis abscidisset, &c. Sic inquit, faciunt piæ subditorum mentes, si quando contra prælatos suos vix sese pro infirmitate sua continere valentes, leuia quædam loquuntur, eorum manifesta mala tenuiter mordentes: vtiq; ad semetipsos redeunt, seque vehementissime vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Facta quippe præpositorum oris gladio ferienda non sunt. Secundo addit & aliud argumentum, quo & tempore eius Pontificis adhuc ea seruaretur consuetudo in ecclesijs, vt nullus sacerdos maiore suo

consa-

consacerdote non innuente, cuilibet rei benedicere sit ausus. Sed & anterior sacerdos stans ad pronunciandum aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere, quia ad Hebræos legimus quòd minor à maiore benedicitur: per quod innuitur quantæ censuræ fræno inferiores quique à suis iudicandis præpositis coërcẽdi sunt, si hi nec benedicendũ ius vllum penitus obtineant, vt reuera appareat quòd non est discipulus supra magistrũ. Et si ad benedicendũ non est ius, quanto minus ad maledicendum? Quocirca minor non accuset nec maledicat maiorem sacerdotem.

Quanta reuerentia à minoribus circa suos maiores cõsacerdotes.

Quintò, Quòd Romana sedes à nemine iudicari potest: quod inter cætera duobus demonstratur exemplis. Primò Concilij Chalcedonensis, in quo sancti patres Dioscorum Alexandrinum Antistitem inter cætera idcirco potissimum, & sine vlla restitutione damnauerunt, quod ponens in cœlum os suum, lingua eius transeunte super terram, excõmunicationem in sanctũ Leonem Papã dictauit. Secũdo exemplo cõcilij Romani in quo habetur sic: Vnde factũ est, vt in concilio episcoporum nullus in Marcellinũ papã, qui tempore Diocletiani & Maximiani Augustorũ idolis compulsus sacrificauerat, sed postea insignis martyr effectus est, sententiam proferre ausus fuerit, dũ ei sæpissime omnes dicerent, Tuo ore iudica causã tuã non nostro iudicio. Et iterũ: Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam, ex te iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis. Et rursus: Prima sedes non iudicatur à quoquam, &cæ.

D.21. infẽtum.

Sedes Romana à nemine iudicatur.

Di.21.ca. nunc autẽ.

Ecclesiæ Romanæ nulla synodus priuilegiũ aliquod cõtulit.

Vltimò differuntur multa de primatu Rom. sedis. Maxima pars epistolæ in hoc insumitur, vt demonstret hanc primam esse inter omnes, superq; omnes potestatem habere, vtpote quæ sola à domino

D.22.ca.1 no immediate super Petrũ fundata fuerit. Ibidẽ, quod synodus absque authoritate Romani Pōti. non valet. Deinde quòd ecclesiæ Romanæ non Nicænũ, nec vlla alia synodus priuilegiũ aliquod contulit, quæ in Petro nouerat eam totius potestatis iura pleniter meruisse, & cũctarũ Christi ouiũ regimen accepisse, cum cæteras alias episcopatum cathedras instituerit ecclesia Romana.

Decreta eiusdem Nicolai ex Gratiani volumine in vnum collecta, & in aliquot titulos distributa. *De sede Apostolica titulus primus.*

d.79. ca.1 & can. Si quis. Non papa, sed apostata qui sine canonica electione Cardinaliũ eligitur. 25.q 7. Si quis.

Si quis pecunia vel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, Apostolicæ sedi, sine concordi & canonica electione Cardinalium eius ecclesiæ, & sequentium clericorum religiosorum intronizatur, non Papa vel Apostolicus, sed Apostaticus habeatur.

Contra contemnentes mandata Apostolica.

Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiões vel decreta pro catholica fide, vel ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentiũ & futurorũ malorũ à sedis apostolicę præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.

Quanti facienda decreta Apostolica in his quæ ad fidem spectant.

d.19. Si Romanorum.

Si Romanorum Pontificum Decreto, cæterorũ opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur, ita vt quod vere sedes Apostolica probarit, hodie teneatur acceptum: & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quanto potius ea quæ ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, & multifarijs ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diuerso tempore scripsit, omni honore debent præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus, vel opportunitatibus, discretione vel dispensatione magistra, reuerenter assumi?

De

De Imperatoribus titulus secundus.

Vbinam legistis Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse, nisi forte in quibusdam vbi de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium communis, quæ non solum ad clericos, verũetiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos? *d.96. Vbinam Imperatores vniuersalibus duntaxat synodis interesse possunt.*

Quæ spiritualia sunt, non ad Imperatores attinent.

Mediator Dei & hominũ Christus Iesus, idem Rex & Pontifex, actibus proprijs & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit, vt Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent. & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & Deo militans minime se negotijs sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset sæcularibus negotijs implicatus. *d.99. cum ad verum*

Non vita, sed dignitas in sacerdotibus consideranda.

Non quales sacerdotes domini sint, sed quid de domino loquantur, est vobis magnopere prouidẽdum, nec in vicarijs beati Petri Apostoli vobis est attendendum quid sint, sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute vestra satagant. Nec enim illos diceretis inferiores scribis & pharisæis sedentibus super cathedram Moysi, de quibus dominus præcepit dicens: Quæcunque dixerint vobis facite. &c. *1.q.1. Non quales. Malus prælatus non amittit potestatem* *Mat.23*

De dignitate sacerdotali idem Nicolaus in epistola ad Michaelem Imperatorem quæ incipit proposueramus, & c. in. 2. Tolet. Conc. multa dicit.

An non districta vltione feriendus est qui in duabus vxoribus adulterium Lamech & flagi-

tium

24.q.3. An non. tium imitatus esse dignoscitur? Quod Dominus non nisi post septuaginta septē generationes suo salutifero aduentu deleuit, cum Cain fratricidiū septima generatione aquis abolitum sit cataclysmi id est diluuij.

De episcopis titulus tertius.

d.34.ca.1. Episcopi ab omnium bestiarum vel volucrum venatione penitus alieni existere, & ab immoderata filiarum suarum familiaritate, vnde mala oriatur fama, abstinere debent. Nullum enim sanctum (vt ait beatus Hieronymus) venatorem legimus.

Episcopis dispensatio cœlestis seminis iniuncta

d.43.c.fin 1.Cor.9 est, væ si non sparserint, væ si tacuerint, sicut vas electionis formidat & clamat.

Propter infirmitatem impediti Pontifices abijciendi non sunt.

Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate, abijciendi non sunt, nec alij in loco eorū cōsecrandi sunt, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quòd si de ministerio sibi concessò cōquerūtur, quæ licita sunt, sacerdotes expleant. In ijs vero quæ his præsumere non licet, vicinorū episcoporū vsque ad recipiendam sanitatem auxilia subrogentur.

Vt soliciti sint prælati ne vel coronam amittant.

Ibidem. Episcopos verò qui dominici gregis suscipiūt curam atque solicitudinem, ab administratiōe eorum discedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salu-

Ibidem. briter augeatur, & triplicetur fructus.

In persecutionibus episcopus oues suas non deserat.

Scisciraris, vtrum cum à Normanis ab episcopo

Ibidem. Sciscitaris depellaris, debeas de cætero in monasterio cōuersari. In quo scias charissime frater quod si perniciosum est proretam in tranquillitate nauim deserere,

rere, quanto magis in fluctibus? vbi non dicimus quod persecutorum non fugiamus insidias (maximeque paganorum) cùm ad tempus sæuiũt, & ob multitudinem delictorum nostrorum nocendi facultatem diuinitus assequuntur, præsertim cũ eis prodire vltro non debeamus, & multos prophetas & Apostolos, ipsum quoque dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clarius constet, sed quod præcipuè nos, qui tanquam arietes ducatũ gregibus præbemus, imo qui & horũ pastores sumus Deo authore, cum eis in periculis pro viribus persistere pro cætero conueniat. Et cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitaque furentium infestatio, mox gregem perquirere, & in vnũ colligere, & eius animos cœlesti pane, pace ac securitate prædicata, erigere debemus.

Non licet episcopis secularibus implicari negotiis. Quid enim ad episcopos & milites Christi pertinet, nisi vt vacent orationibus? *23.q.8. Reprehẽsibile*

De presbyteris titulus quartus.

Nullus Missam audiat presbyteri quem scit cõcubinam indubitantur habere, aut subintroductam mulierem. *D.32. Nullus.*

De sacerdote fornicario.

Sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueũ, & criminis manifestus sit actus, sacerdotii honorem habere non possunt, secundùm canonicæ institutionis authoritatem. *d.50. Sacerdotes.*

Etiam à sacerdote manifeste malo licite sacramenta sumuntur.

Ab omni sacerdote & manifeste malo possunt fideles sacramenta percipere, quoniam mali bona administrando se tantummodo lædunt. Fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat, & vnde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite er- *15.q.8.c.fin*

te ergo, &c. qualiscunque enim sacerdos sit, quæ sancta sunt, coinquinari non possunt.

De clericis titulus quintus.

32. De illo Clericus qui vsque ad subdiaconatum caste vixit, vxorem ducere non potest.

D. 50. Clericus. Clericus qui Paganum occiderit, erit irregularis: nam discreti sunt milites seculi à militibus ecclesiæ, quibus militare seculo non conuenit.

De votis monasticis titulus sextus.

20. q. 3 Præsens. Non debet quispiam ad regularem disciplinā inuitus cogi, idcirco dominus nō ferendam in via virgam, per quā violentia vlli inferatur, præcepit. &c. Nullum enim bonum, nisi voluntarium.

De laicis titulus septimus.

d. 28. c. fin. Non debent laici presbyterum iudicare, nec de vita eius quicquam inuestigare, sed episcoporū iudicio quicquid id sit, est reseruandum.

Facta Pontificum imperator iudicare non debet.

D. 96. In scripturis. Non debet princeps secularis facta pontificum quoruncūq; presbyterorūq; iudicare, exēplo Cōstātini imperatoris, quē scripturæ narrāt dixisse, Vere si propriis oculis vidissem sacerdotē Dei, aut aliquē eorū qui in monachali habitu amicti sunt, peccātem, chlamydē meā expoliarē, & cooperirē eū, ne ab aliquibus videretur. Hoc dicimus cautos vos reddere cupientes, vt si de Domini sacerdotibus (qui iure patres animarū dicūtur) aliquid contigerit vos audire, quod confusionem piis mentibus ingerat, non infrunitos, sed pudoratos filios Noë imitantes, paternā verecundiā contegatis, vt affluenti benedictione repleri, sicut & illi, moderāte Domino mereamini.

De ecclesijs titulus octauus.

17. q. 4. Sicut. Sicut antiquitus à sanctis patribus statutū est, statuimus vt maior ecclesia per circuitum quadraginta passus habeat, capellæ verò vel minores ecle-

cle-

clesiæ triginta. Qui aūt cōfinia eorū cōfringere tē tauerit, aut personā hominis, aut bona eius inde subtraxerit, nisi publicus latro erit, quousq; emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excōmunicetur.

De Baptismo titulus nonus.

A quodam, Iudæo nescitis vtrum Christiano an Pagano multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid inde sit agendum consulitis. Ii profecto si in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Christi (sicut in actis Apostolorum legitur) baptizati sunt, rebaptizari non debent. *d.4. A quodā Iudæo.*

De Pœnitentia titulus decimus.

De publica pœnitētia, qua inuasores & grassatores itinerū pœnitere debēt, habes 12.q.2.c. de viro.

De pœnitentia publica interfectorum suarū cōiugum, &c. 33.q.2.c. Interfectores.

Statuitur pœna pro matricidis.

Matricida sic pœniteat, per vnum annum integrum ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans orans & deprecans Deum perseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo anno introeundi in ecclesiam licentiam habeat, tantum inter audientes stet, sed nondū communicet. Completis tribus annis sacræ cōmunionis ei gratia concedatur, oblationes vero non offerat, nisi prius aliorū septem annorū curricula expleātur. His aūt omnibus annis carnem non manducet, nec vinū bibere præsumat, exceptis festis diebus, atque Dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocunque ire voluerit, à nullo deducatur, sed pedes proficiscatur. Arma non sumat, nisi contra Paganos. Ieiunet autem tribus diebus per hebdomadam vsque ad vesperam, & à propria & legitima coniuge non separetur, ne in fornicationis voraginem corruat. Si autem ante annorū triū cursum finis vitæ illius appropinquaue- *33.q.2. Latorem.*

rit,corporis & sanguinis domini nostri particeps fiat. Sin autē, vt sup. statuimus efficiatur: tamen si illius cōuersionē & lachrymarū fontem in omnibus videritis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanius circa eū solicitudo peruigil appareat, mitisq; in omnibus demonstretur.

De Matrimonio titulus vndecimus.

27.q.2. *Sufficiat.* Sufficiat solus secundum leges consensus ad cōiugiū: qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.

33 q.4.*nec vxorem* Nec vxorē ducere, nec conuiuia facere in quadragesima, conuenire posse, vllo modo arbitror.

Reliqua ca. huius tituli explicant impedimenta matrimonij: quæ quia circunferuntur in iure canonico, missa fecimus.

De bellis titulus duodecimus.

Monomachiā in lege nō assumimus. Quā præceptā fuisse non reperimus, cum hæc & huiusmodi sectantes Deū solummodo tentare videantur.

Quòd omni tempore sit à prælijs abstinendum.

Si nulla vrget necessitas, non solum quadragesimali tempore, sed etiam omni tempore est à prælijs abstinendum. Si autem ineuitabilis vrget importunitas, nec quadragesimali tempore pro defensione tam sua, quam patriæ, seu legum paternarum, est bellorum præparationi proculdubio parcendum, ne Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat, & suæ ac aliorum saluti consulere non procurat, & sanctę religionis detrimenta non præcauet.

Eadem vel aliqua capitula Nicolai papæ, ne omisimus communia toties repeteremus.

Adrianus.2.pap.107.sedit an.5.mēses.9.dies.12 sub Ludouico.2. Germano Cæsare quarto, à clero & populo electus est.

SYNODVS VNIVERSALIS S. Constantinopoli anno Basilij Imperatoris tertio celebrata sub Adriano Pap. 2.

De origine huius synodi dixi in controuersia quarta, & etiam cùm ageremus de Nicolao primo. Tota synodus consumitur in depositione Photij & restitutione Ignatij Archiepiscopi Cōstantinopolitani. *Actio prima.*

Anno tertio pijssimorū Imperatorū Basilij & Constantini, conuenientibus Donato & Stephano episcopis & Marino diacono, & locū tenentibus Adriani sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ, & Ignatio archiepiscopo Constantinopolitano nouæ Romæ, &c.

Hic primò synodus exegit à legatis Romanæ sedis literas quibus notam facerent potestatē suam vt præsiderent in synodo. At illi produxerūt epistólam Adriani papæ ad Basilium Imperatorē, cuius titulus est.

Adrianus episcopus seruus seruorū Dei, piissimo Imperatori Basilio Augusto Christianissimo & desiderabilissimo filio. Legationis excellentiæ tuę, &cæ. Et post pauca subiungit: Volumus per vestræ pietatis industriam Constantinopoli numerosum celebrare Concilium, cui nostri quoque missi pręsidentes, & culparum personarumque differentias liquido cognoscentes, iuxta quod in mandatis acceperunt, singulorum libere discretiones exerceant: in quo sacrato cœtu execrandi vanitatis Concilii, quod aduersum hanc sedem actū est, cuncta decernimus exemplaria à possessoribus suis ablata, contemplantibus cunctis, igne cremari nec superesse apud quemlibet ex his omnibus, saltem vnum iota vel vnum apicem, nisi quis totius clericatus, immo totius nominis Christiani (ana-

themate perculſus)carere voluerit. Non enim tam deteſtandum collegium, niſi Ariminenſe ſub Conſtantio, vel Epheſino à Dioſcoro congregato latrocinio comparandum decernimus. Et dilectos fratres meos Donatum ſanctæ Eccleſiæ Hoſtienſis, & Stephanum Eccleſiæ Repeſinæ reuerendiſſ. Epiſcopos, atque filium meum Marinum Apoſtolicæ ſedis Diaconum Conſiliarios noſtros tuæ commendamus pietati. Precamur, vt eos ob amorem præcipuorum Apoſtolorum Petri & Pauli, à quorum ſede mittuntur, benigne ſucipias, & tanquam nobiſmetipſis aures credulitatis accommodes.

Deinde productus eſt libellus à ſancta Romanorum eccleſia miſſus, & lectus audiente tota ſynodo, cuius ſumma eſt:

33.q.2. Latorē. Definitio ſynodi Romanæ celebratæ ſub Nicolao.

Anathematizamus omnes hæreſes ſimul cum Iconomachis, Anathematizamus etiam Photium, qui contra ſacras regulas, & ſanctorum Pontificũ Romanorum veneranda decreta repente de curiali adminiſtratione, ſeculariq́ue militia ſublatus (ſuperſtite Ignatio Patriarcha) in Conſtantinopoli eſt peruaſorie, imò tyrannice à quibuſdam ſchiſmaticis, vel anathematizatis, atque depoſitis inſtitutus in Eccleſia, donec ſedis Apoſtolicæ ſanctionibus inobediens perſeuerãs, eius ſententiam tam de ſe, quàm de Patriarcha noſtro Ignatio ſpreuerit & conciliabuli acta, quod ſe authore contra ſedis Apoſtolicæ congregatum eſt, anathematizare diſtulerit. Sequimur autem ſanctam ſynodum, & amplectimur, quam beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipſe Domine coangelice ſumme Pontifex Adriane ſubſcripſiſti, ante ſacratiſſimum Petri & Pauli (Apoſtolorum eximij) corpus celebrauit. Simul & quam tu ipſe nuper egiſti, & omnia quæ in his ſtatuta ſunt, ſecundum Decreti

vestri moderationem venerabiliter conseruabimus, recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes qui in illis damnati sunt, & præcipuè iam dictum Photium & Gregorium Syracusanum, patricidas videlicet, qui contra spiritalem patrē suum linguas eximere minimè formidarunt, atque perseuerantes in schismate sequaces eorum, necnon & qui in illorum communionis societate permanserint.

Sancta synodus dixit: Omnibus placet libellus à sancta Romanorum ecclesia expositus.

Deinde lecta est definitio Episcoporum Orientis super depositione Ignatij, quæ facta fuerat priusquam vicarij senioris Romę venissent, quę conueniebat cum ea quæ facta fuerat à synodo Romana præsente Nicolao Papa. Et sic absoluta est, actio prima.

Actio secunda.

Ad hāc sessionē venerūt, qui ceciderāt cū Photio, episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi, & proferentes libellos pœnitētiæ corā synodo, recepti sunt ab ea cum sola manus impositione. Et absolutus est conuentus secundus.

Actio tertia.

In hoc conuentu lecta est epistola Imperatoris Basilij, & epistola Ignatij Patriarchæ ad Nicolaū Papam: & deinde epistola Adriani Papæ ad Ignatium Patriarcham super damnatione Photij, & suorum sectatorum.

Actio quarta.

In hac sessione primò legitur epistola Nicolai ad Michaëlem Imperatorem, missa per Rhodoaldum & Zachariam olim episcopos: in qua ostendit Cæsari, hominē laicum non promouendū ad sacerdotiū subitò, sed per suos gradus, sicut Sardicense concilium, vt de laicis non eligerentur an- *D.63. ca. Adrianus.*

tistites, in capit.13. per omnia prohibuit. Item & Cœlestinus Papa in decreto suæ sanctionis, ca.21. & Leo Romanæ sedis pontifex hoc ipsum in decretalibus suis prohibuit, cap.23. Item & Gelasius non solum episcopos de laicis fieri prohibuit, sed etiam presbyteros ne talia præsumerent, vetuit in decretorum suorum, cap.3.

Accedit, quòd prædecessor noster Adrianus primus in epistola quam Constantinopolim pro venerandis imaginibus destinauerat, ita instituit vt amplius de laicis nullatenus ordinarentur antistites. Hæc Nicolaus: Subinde verò commendat venerationem sanctarum imaginum.

Nectarius ex prætore vrbano catechumenus sacerdotium suscepit in se cunda synodo generali cui & præfuit vt refert hist. eccl. lib.11 cap.21. & Trip. hist. li.9. ca.13

Secundo legitur altera eiusdem Nicolai ad Photiũ epistola, in qua inuehitur in illũ propter vsurpatũ sacerdotium contra ordinem sacrorum canonum. Deinde ad illud quod scripserat ad Nicolaum papam, quod exemplo aliorum patrum fecerat, respondet.

Temere & imprudenter ad tanti honoris culmen ascendere pręsumpsisti, assumens tibi quasi à sanctissimo viro Nectario occasionem, quem sancta secunda synodus non ob aliud ad sacerdotalem eligere atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, nisi quia magnæ necessitatis contritione anxiabatur, eò quod in Constantinopolitana ecclesia nullus clericorum inueniri poterat, qui pessimæ hæreseos nimbosa caligine non fuerat impeditus. Et ob hoc ne diutius dicta ecclesia sub destitutione pastoris quasi viduata maneret, pręditum Nectarium expugnatorem hæreticorum, & defensorem ecclesiarum ad ecclesiasticam curam & dignitatem sacerdotalem secunda sancta synodus elegit. Sed ne hoc iterum fieret, non confirmauit, nec instituit. Et ideo licet contra patrum, atq; canonicas institutiones, quod per necessitatis fie-

ri euentus comprobatur, non in authoritate tenẽdum est: sed ne iterum talis proueniat necessitas, magis magisque cauendum.

De Tarasij quidem promotione, qui similiter ex laicali cœtu ad Patriarchatus extemplo culmẽ promotus est, quam & vos quasi in authoritatem vestræ defensionis assumere vultis, si sanctã quæ apud vos tempore sanctissimi viri Adriani Papæ celebrata est, synodum diligentius scrutati fueritis inuenietis quid in eadem sanctissimus vir consultus decreuit: & quod dum eius consecrationis reprehenderet actus, mœrorem se pro tam præsumptiua factione nimium sustinere profiteretur. Dicit enim, quod nisi in erigendis imaginibus feruẽtius contra illorum depositores atque conculcatores vt verus miles Christi resisteres, nequaquã vestræ consecrationi assensum præberemus, aut in ordine Patriarchatus vestram dilectionem suscipere mus, quæ tantum declaratur inordinatè promota, quantum comprobatur contra apostolica decreta enormiter præsumpta.

Tarasius ex laico ordine assumitur ad archiepiscopatũ.

Beatissimum quoque Ambrosiũ splendidissimam lucernam ecclesiæ, qui ex catechumeno, diuino præsagio, ad episcopalem per continuos gradus promotus est dignitatem cur nobis pro vestro tutamine opponitis? Qui non instinctu hominũ, sed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus est.

Hist. eccl. lib. 11. c. 11

Ambrosius catechumenus assumitur ad episcopatũ

Tertiò legitur & alia epistola Nicolai ad Imperatorem, quæ idem tractat argumentum. *Actio. 5.*

Ad sessionem venit Photius, & stantem in præsentia patrũ interrogauerunt eum ter legati, si susciperet constituta sanctorum patrũ. At Photius non respondit verbum. Sed tamen vrgentibus vicarijs senioris Romæ, tandem dixit: Vocẽ meam etiam me tacente Deus audit.

Præsidentes synodi dixerũt: Per silentium non effugies manifestiorem damnationem. Et eo præsente fecerunt vt legerentur Epistolæ quæ in actione quarta fuerant lectæ. Quibus lectis, vicarij senioris Romæ dixerunt: Nos ergo nouum aliquod vel recens iudicium iudicabimus, aut introducemus, sed vetus ex multo tempore iudicatũ à beatissimo Papa Nicolao: firmatum autem à sanctissimo Papa Adriano, & nos non possumus cõmoueri à paternis definitionibus & legibus. Quẽ ergo nec sedes nostra apostolica, nec sedes recepe rũt Oriẽtaliũ, quis de cætero, Christianus esse volẽs, vlterius suscipiet? Sed talẽ conatũ abijcimus & anathematizamus, ne vlterius contra ecclesiã talis quælibet alia forte in omne seculum maligna introducatur actio, nec temere à mundana potestate eijciatur legitimus Pontifex, & pro eo subrogetur alter inique & illegaliter.

Sancta & vniuersalis synodus exclamauit. Recepimus hæc omnia, valde quippe sunt discreta, & congrua ecclesiasticis regulis, atque legibus. Et sic commonitus est ad pœnitentiam Photius & dimissus, & absoluta est actio quinta.

Actio sexta.

Vocati sunt ad synodum Episcopi Photij, ante quos lectæ sunt epistolæ Nicolai Papæ ad Michaëlem Imperatorem & Photium per Leonem à secretis missæ (quasque quarta continet actio) & cũ nollent resipiscere, commonuit eos coram synodo Basilius Imperator. Et cùm nec sic agnoscerẽt errorem suum, denuo commonuit eos imperator dicens: Ecce qualiter & quoties admonuimus vos, & audistis, & nõ est vobis rationis sermo. Si enim vultis subijci admonitionibus omnium nostrum, ecce potus & medicina: quòd si non, Imperiũ nostrum præbet vobis inducias septem dierum, vt si

qui-

quidem curam gesseritis salutis vestræ, bene & optimè: si verò minimè, ventura sexta feria in sancta & vniuersali synodo state omnes, & quicquid definierit vniuersalis synodus fiet. Et absoluta est actio sexta. *Actio septima.*

Ingressus est Photius ad synodum baculo innixus, quem ab eo Marinus vicarius Romanus iussit auferri dicens, Baculus signum est dignitatis pastoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus est, non pastor. Et hortabantur illum vicarij senioris Romæ ad faciendum libellum pœnitentiæ: & tota synodus prouocabat illum ad pœnitētiam, sed ille eos econtrario cum suis episcopis ad pœnitentiam magis impellebat.

Lecta epistola Nicolai papæ ad clerū Cōstātinop. in qua late tractat hoc argumentum de scelesta depositione Ignatij, & introductione Photij.

Mox recitata sunt gesta synodi quæ facta est ab Adriano Romano papa super promotione Photij. In tertia autem allocutione Adriani ad synodum sic habetur: Romanum Pontificem de omnium ecclesiarum præsulibus iudicasse legimus: de eo verò quenquam iudicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solum licitū est minoribus, maiorum suorum motibus resistere vel prauos suos sensus libere respuere, quanuis & ibi nec patriarcharum, nec cæterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferre sentētiam, nisi eiusdem primæ sedis Pontificis consensus præcessisset.

Episcopus Romanus non iudicatur à quoquam nisi in casu hæresis.

Adrianus Papa de profano conciliabulo Constantinopoli congregato penitus abolendo.

Conciliabulum vantiatis à Photio, & huius fautore Michaële, videlicet tyrannicè Imperante,

Hic damnatur syno

dus in tẽplo aposto lorum cele brata Constã. per Photium, quæ habet. 17. canones

te, Constantinopoli nuper aduersus Apostolicæ sedis reuerentiam & priuilegium congregatum, vtpote veritatis inimicum, & omni falsitate repletum: cùm & sibi consentientium animas interficiens Ephesino latrocinio comparandum fore statuimus, & ipsius execranda gesta (quibuscunque habeantur monumentis inserta) summi iudicis domini nostri Iesu Christi, sanctorum Apostolorum principum Petri & Pauli, nostręque mediocritatis authoritate penitus abolenda decernimus, ita vt igni tradantur, & anathemate perpetuo percellantur. Similiter & de cæteris scripturis, quæ viris iam nominatis authoribus contra eandem sedem tempore diuerso sunt æditæ, gerendum definimus.

De conuenticulis contra Ignatium collectis similiter abolendis.

Pari etiam modo de conuenticulis ab eisdem viris Michaele scilicet imperante, seu Photio Cõstantinopolitano inuasore bis aduersum fratrem & coëpiscopum nostrum Ignatium factiose collectis, deliberamus:

De Photio inuasore iterato damnato. Dãnatur & altera synodus Photij in templo Sophiæ celebrata habens tres canones.

Photium, qui licet sit à decessore meo & à nobis pro criminibus antè patratis iure damnatus & anathematizatus, nunc tamen quia recentioribus excessibus priores iniquitates transcendit, & ponens in cœlum os suum aduersus veneranda sedis Apostolicæ priuilegia noua temeritate prorupit, cui resistere minime formidauit apostolicæ authoritatis censuras iterato damnamus, & anathematis nexibus innodamus. Si tamen viua voce ac propria apostolicæ sedi in omnibus obedire spoponderit, & prophanum conciliabulum à se Constantinopoli celebratum damnauerit, laicæ cõmunionis gratiam non negamus.

His sententijs subscripsit Adrianus papa, etiam & alij episcopi.

Post hæc verò Stephanus diaconus fecit anathema-

thematiſmum Photij & ſequacium,& cooperatorum eius,in quo ipſum Photium, vt ſecularem & tyrannum,vt ſchiſmaticum & danum,vt mœchũ & parricidam, vt fabricatorem mendacij,& vt nouum Dioſcorum anathematizat cum omnibus ſequacibus & fautoribus eius.

Actio octaua.

In conuentu octauo tractatum eſt de abolendis chirographis iniuſtis,& vniuerſis actis conciliabulorum quæ à Photio contra papam Nicolaum, & Patriarcham Ignatium celebrata ſunt. Quæ vniuerſa præcepto Imperatoris & ſynodi combuſta ſunt.

Deinde venerunt ad ſynodum aliqui ſacerdotes Iconomachi,& monitis ſanctæ ſynodi & Imperatoris conuerſi, recepti ſunt cum ſola manus impoſitione.

Poſtremò Stephanus diaconus è ſuggeſtu anathematizauit Iconomachos & Photium in hac forma: Concilio quod adhuc fremit contra venerabiles imagines,anathema.

His qui ſumũt diuinæ ſcripturæ dicta quæ ſunt aduerſus idôla,contra venerandas imagines, anathema. Cætera ſicut in ſynodo ſeptima & vniuerſali actione.7.in fine.

Actio nona.

Quæ nona continentur actione. Nũciatur ſynodo veniſſe Ioſeph vicariũ Alexãdrinæ ſedis: huius hortante ſynodo,epiſtola cõmendatitia legitur,& ipſe receptus quæ acta ſunt in octo actionibus prædictis approbat.

Mox examinantur falſi teſtes qui cõtra Ignatiũ iurauerãt,& cũ præſcripta à ſynodo ſatisfactione pœnitentiæ recepti ſunt ad cõmunionẽ eccleſiæ. Sic recepti ſunt & cæteri qui defecerant ad Photium deſerto legitimo antiſtite Ignatio.

In postrema sessione annuete tota synodo praeceperunt vicarij senioris Romae, vt legerentur canones quos statuerat sancta synodus: quos integros nec libuit nec licuit transcribere propter intolerabilem codicum deprauationem. Nactus sum exemplar quoddam Latinum, & per Amanuensem scriptum insigniter deprauatum. Graecum aliquod exemplar cum quo conferrem Latinum nũquam potui videre, ideò plerosque canones in epitomen redegi.

Canon.1. De obseruatione canonum vniuersalium & localium synodorum.

Regulas quae sanctae catholicae, & Apostolicae, tam à sanctis Apostolis, quam ab orthodoxorum vniuersalibus necnon & localibus Concilijs, vel etiam à quolibet deiloquo patre ac magistro Ecclesiae traditae sunt, seruare ac custodire profitemur: quibus & propriam vitam, & mores, & omnem sacerdotij catalogum regamus. Sed & omnes qui Christiano censentur vocabulo, damnationibus & iustificationibus, quę per illas prolatae sunt canonicè subijci decernimus. Tenēre quippe traditiones quas accepimus, siue per sermonem, siue
2.Thess.2 per epistolam sanctorum qui antè fuerunt, Paulus aperte admonet.

Canon.2. Vt seruentur definitiones Nicolai & Adriani Papae.

D.63.can. Adrianus. Secundus canon habet, vt conseruentur definitioes synodicae à beatissimo Nicolao Papa & Adriano Romanis Patriarchis pro defensione ecclesiae Constanti. ac restitutione Ignatij, atq; Photij neophyti expulsione, ac condemnatione eiusdē Photij. De quibus in actione.4.

Canon.3. Vt venerentur imagines.

De obser- Sacram imaginem Domini nostri Iesu Christi & om-

& omnium ſaluatoris ęquo honore cum libro ſanctorum euangeliorũ adorari decernimus. Sicut enim per ſyllabarũ eloquia, quæ in libro ferũtur, ſalutē conſequuntur omnes, ita per colorũ imaginariam operationem & ſapiētes & idiotæ cũcti, ex eo quod in promptu eſt, perfruuntur vtilitatē. Quæ enim in ſyllabis ſermo, hæc & ſcriptura quæ in coloribus, prædicat, & cōmēdat. Dignũ eſt enim vt ſecũdũ cōgruentiā rationis, & antiquiſsimā traditionē propter honorem, quia ad principalia ipſa refertur, etiā deriuatiue imagines honorentur, & adorentur, vt ſanctorum euangeliorũ ſacer liber, atque typus pretioſæ crucis. *uatione imaginum*

Quartus canon declarat quod neophytus Photius nunquam fuerit epiſcopus, nec illi qui in ſacerdotali gradu conſecrati ſunt ab eo, putentur eſſe ſacerdotes: ſed ſubuertenda eſſe omnia quæcunque ille ad dandum alijs gradum ſacerdotij operatus eſt.

Canon. 5. Nullus ex laico ordine aſſumatur Epiſcopus.

Nullus de Senatoria dignitate, vel de aliquo laicorũ ordine nuper tōſus elegatur vel ſuſcipiatur Patriarcha, niſi ſecundũ definitionem quę prolata eſt ab hac ſancta & magna ſynodo, ſcilicet ſi omnē gradũ eccleſiaſticũ trāſigens per definita nũc tempora irreprehenſibilis inuentus extiterit & probatus, ita vt in gradu lectorũ annum cōpleat, in ſubdiacono verò duos, ſitq; diaconus tribus, & preſbyter quatuor annis: bene placuit huic ſanctæ & vniuerſali ſynodo eligi hunc & admitti. *Hoc idem de ſacerdotali dignitate ſtatuitur in ca. 38. Concil. Bracar. 2.*

Canon. 9. Anathematizatur Photius.

Anathematizamus Photium. Primò propter nequiſsimam inuaſionem eccleſiæ Conſtantinopol. cum aliis malis operibus ſuis. Secũdò propter inuentionē falſorũ vicariorũ. Tertiò propter concilium

lium vanitatis quod celebrare tentauit. Quartò propter crimina quæ falsò contra sanctissimũ papam Nicolaum in suo conciliabulo proposuit.

Canon.7. De non admittendis hostibus imaginum.

Valde proficuum est venerabiles imagines pingere, sed & proximo disciplinas diuinæ ac humanæ sapientiæ docere. Non autem bonum est, nec omnino proficuum ab indignis horum aliquid fieri huius rei gratia, nequaquam imagines operari in sacris templis: sed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac sancta & vniuersali synodo, definimus & promulgamus quousque à propria seductione, ac malitia conuertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem ad picturæ sanctarum imaginum in ecclesijs, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiserit, siquidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur: si laicus, cõmunione priuetur.

Canon.8.&.9.

Apparet ex actis octauæ sessionis huius synodi solitum fuisse Photium, cũ eius vigebat hæresis extorquere chirographas tum à quouis ordine clericorum, tum etiam à nobilibus & ignobilibus vsque ad cerdones & pelliones, & reliquam plæbis fæcem, quibus promittebant se illi adhæsuros pugnaturosque pro eius opinione. Ipse præterea Photius solebat alias vicissim chirographas dare, quibus facultatem dabat ad docendum vel discendum. Ex hoc improbo more arripuere ansam & catholici, vt vellent à pijs sacerdotibus habere syngraphas, vt discerent & docerent, essentque tuti & securi talibus muniti scripturis. Ob hoc sancitum est his duobus canonibus octauo & nono, vt qui creantur episcopi vel Patriarchæ, nullas chirographas à cathalogo clericorum expostulent, sed

tan-

tātū fiant solennitates de more: & vt liceat omnibus idoneis discere vel docere libere, sine facultate per chirographas.

Canon.10. Ne quis vitet superiorem præsulem ante sententiam.

Nullus clericus ante diligentem examinationē & synodicā sententiā à cōmunione proprij Patriarchæ se separet, licet criminalē quālibet causam eius se nosse prætēdat, nec recuset nomē ipsius referre inter diuina mysteria. Idē statuimus de episcopis erga proprios Metropolitas: similiter & de Metropolitis circa Patriarcham suū. Qui verò cōtra fecerit, ab omni sacerdotali operatione & honore decidat.

Canon.11. Quòd vnica sit hominis anima.

Apparet quosdam id temporis in tantum impietatis venisse, vt hominem duas animas habere impudenter dogmatizarent. Tales igitur impietatis inuentores & similia sentientes, cùm vetus & nouum Testamentum, omnesque ecclesię patres vnam animam rationalem habere hominem asseuerent, sancta & vniuersalis synodus anathematizat.

Canon.12. Ne quis potentia principum fretus aßumat dignitatem Episcopi.

Si quis episcopus per versutiā vel tyrannidem principū suę dignitatis cōsecrationē susceperit, deponatur, vtpote qui non ex voluntate Dei, & ritu ac decreto ecclesiastico, sed ex voluntate carnalis sensus ex hominibus & per homines Dei donum poßidere voluit, vel consensit.

Canon.13. Ex minoribus ordinibus aßumantur ad maiores.

Decernimus, vt soli clerici magnæ ecclesiæ qui in minoribus ordinibus morati sunt, ad maiores gradus & honores ecclesiasticos (si digni inueniā

tur) ascēdere debeāt. Nullo tamen modo hi qui foris sunt, ad tales dignitates vel honores admittantur. *Canon. 14. In quanto honore habendi sunt Episcopi à principibus secularibus.*

Qui diuina gratia episcopalem sortiuntur dignitatem, ordinem cœlestis hierarchiæ referūt in terris. Quare meritò sancimus, vt digno in honore tam à principibus quàm à cæteris omnibus habeantur. Nō oportet itaque, vt principibus vel viris militari dignitate prędítis obuiam longissimè procedant ab eorum ecclesijs: nec à mulis equísue descendant in occursu, aut timide abiectéque ante genua procidant, velut adoraturi. Immò verò nō accedant ad mensas secularium principum, sed cū omni modestia quæ spiritalem deceat dignitatem officia omnibus & debita tribuant, cui vectigal, vectigal: cui honorem, honorem. Dūmodo principes, & pij Imperatores agnoscant sibi æquales Episcopos, vt libere audeant reprehendere increpareque & principes & cæteros qui militari honore fruuntur, si quid peccauerint. Si quis verò Episcopus pòst hanc sanctionem suam dehonestauerit dignitatem, cadens ab honore sibi per canones debito, vixeritque abiectè secundum veterem & agrestem consuetudinem, amoueatur per annū & princeps qui in causa fuerit, excommunicetur per biennium.

Canon. 15. In quem vsum Ecclesiæ possessiones seruari debeant.

12. q. 2. *Apostolicos.* Decernimus, vt Episcopo vendere vel vtcunq; alienare vasa, aut vestes sanctas, nec alias rusticas possessiones venundare liceat, ne propter hoc ecclesiastici redditus lędantur, quos ad propriā vtilitatem & in escam pauperum & peregrinorum sustentationem esse definimus. Nec etiam per emphyteosim salaria ecclesiarum tribuere possit,

exce-

excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet in redemptionem captiuorum.

Ca.16.

Colligere licet solenne fuisse in aulis principū statis quibusdam diebus componere aliquem laicum insignibus episcopalibus, qui & tonsura & cæteris ornamentis personatum episcopum ageret: & creasse etiam ridiculum Patriarcham, quo se oblectarent. Quę omnia, vt in dedecus ecclesiæ accersita, prohibentur sub grauibus censuris. *Canon.17.*

Quia deprauata exemplaria reddunt hūc canonem insigniter obscurum, visum est hac summa illum complecti, & non integrum transcribere, triaque continet canon præsens. *Author.*

Primum, quòd Metropolitani super vniuersos Episcopos qui ab ipsis promouentur, & siue per manus impositioné, siue per paludationé Episcopalis dignitatis firmitaté accipiunt, habeant potestaté, videlicet ad cōuocandū eos (vrgente necessitate) ad synodalem cōuentum: vel etiam ad coërcendum illos & corrigendum, cū fama eos super quibusdā delictis forsitan accusauerit. Hoc primū est ex canone sexto Nicæni concilij desumptum, quem refert in hac forma. Quia & in Romanorū ciuitate huiusmodi mos præualuit.

Secundū, Quoniā sunt quidam Episcoporum qui ne secundum vocationē apostolici præsulis occurrāt, se à mūdi principib⁹ impeditos causantur: Placuit talē excusationē omnimodo esse inualidā. Cū enim principes pro suis causis frequenter cōuentum agant, impium est vt summos prę sules ad synodos pro ecclesiasticis negotijs celebrādas impediant, vel quosdam à concilijs eorum prohibeant, licet tale impedimentum, & fictam prohibitionem Episcoporum suggestione diuersis modis fieri didicerimus. *De episcopis qui causantur se impeditos à mundi principibus neveniant ad synodos.*

Quòd ad principes seculares non pertineat synodis interesse.

Tertiũ est: Illud autem tanquam perosum quiddam ab auribus nostris repulimus, quod à quibusdã imperitis dicitur, non posse synodũ absq; principali præsentia celebrari, cũ nusquã sacri canones conuenire seculares principes in Concilijs sanxerint, sed solos Antistites. Vnde nec interfuisse illos synodis, exceptis concilijs vniuersalibus, inuenimus. Nec enim fas est seculares principes spectatores fieri rerum quæ sacerdotibus Dei nonnunquam eueniunt.

Canon. 18. Vt in ecclesijs antiqua conseruentur priuilegia.

Placuit huic sanctæ & magnæ synodo, vt res vel priuilegia quæ Dei ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, & siue à diuæ recordationis Imperatoribus, siue ab alijs Dei cultoribus in scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam à potestate præsulis quæcunque persona secularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta quælibet auferat, sed sint omnia in potestate ac vsu pręsulis ecclesiæ quæcunque intra triginta spatium annorum ab ecclesiis possessa fuisse noscũtur. Qui contrà fecerit, vt sacrilegus iudicetur, & donec talia priuilegia seu res restituerit, anathema sit.

Canon. 19. Ne Metropolitanus grauet subiectos Episcopos.

Definiuit sancta hæc & vniuersalis synodus nullum Archiepiscoporum aut Metropolitanorum relinquere propriam ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & consumere redditus qui apud illos inueniuntur ad ecclesiasticam dispositionem & alimenta pauperum. Sed tamen si contingat aliquò per illas ecclesias necessario iter agere, tunc non alia nisi ex his quæ ad præsens de compendio præparata inueniuntur, cum

reue-

reuerentia & cum timore Dei dignanter accipiat, & maturius propositum iter perambulet. Si enim vnumquenque Episcoporum ecclesiæ propriæ rebus cum multa parcitate vti, & nullatenus in proprias vtilitates importune ac sine ratione consumere redditus ecclesiasticos sacri canones decernunt, qua putas impietate iudicabitur dignus, qui alijs Episcopis commissas ecclesias grauare non formidat? Qui contrà fecerit, deponatur, & sequestretur vt sacrilegus, & alter idololatra factus iuxta magnum Apostolum.

Canon. 20.

Hoc canone sancitum est vt possessiones in emphyteosim datas ab ecclesia, non liceat emphyteotam spoliare prætextu non seruati pacti. Verum si per tres annos continuos pensionem non soluerit, liceat tunc ecclesiæ vindicare suas possessiões, dummodo id fiat ordine iudiciali coram competente iudice. Qui secus fecerit, cogetur ad restitutionem in integrum. Quòd si noluerit parère deponitur.

Canon. 21. Quanta reuerentia agendum est erga Episcopum Romanum.

Definimus neminem prorsus mundi potentiũ quenquam eorum qui patriarchalibus sedibus præsunt inhonorare, aut mouere à proprio throno tẽtare, sed omni reuerentia & honore dignos iudicare, præcipuè quidem sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopoleos patriarcham. Deinde verò Alexandriæ, ac Antiochiæ, atque Hierosolymorum. Sed nec aliũ quenquam conscriptiones contra sanctissimum Papam senioris Romæ, ac verba complicare vel componere liceat sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum, quod & nuper Photius fecit, & multo antè Dioscorus. Quisquis autem tale fa

22. di. c. Definimus.

cinus contra ſedem Petri principis Apoſtolorum auſus fuerit intentare, æqualem & eandem quam illi condemnationem recipiat. Porro ſi ſynodus vniuerſalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de ſancta Romanorum eccleſia quæuis ambiguitas & controuerſia, oportet venerabiliter & cum conuenienti reuerentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, aut proficere aut profectum facere: non tamen audacter ſententiam dicere contra ſummos ſenioris Romæ pontifices.

Canon. 28. Ne princeps ſecularis ſe immiſceat promotioni Epiſcoporum.

Sancta & vniuerſalis ſynodus definit neminem laicorum principum vel potentum ſemet inſerere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cuiuſlibet Epiſcopi, ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confuſio vel contẽtio: præſertim cum nullam in talibus poteſtatẽ quenquam poteſtatiuorum vel cæterorum laicorum habere conueniat, ſed potius ſilere, ac attendere ſibi vſque quo regulariter à collegio eccleſiæ ſuſcipiat finem electio futuri Põtificis. Quiſquis autẽ ſeculariũ principũ & potentũ, vel alterius dignitatis laicæ aduerſus cõmunem, ac conſentaneã, atque canonicã electionem eccleſiaſtici ordinis agere tentauerit, anathema ſit.

Canon. 23. Ne quid præſumat agere Epiſcopus in aliena eccleſia.

Nullus epiſcoporum poſſeſsionum aliarũ eccleſiarũ locationem ſibi fieri ab alio epiſcopo rogare audeat, nec ipſe rogatus ſuæ eccleſiæ poſſeſsiones alicui conferat, nec etiam conſtituat presbyteros aut quemlibet alium clericum in eccleſijs quæ ſibi ſubiectæ non ſunt, præter voluntatem epiſcopi.

Canon. 24. Ne Metropolitæ exerceant miniſteria epiſcopalia per ſubiectos Epiſcopos.

Diuina ſcriptura dicente, Maledictus homo qui facit opus domini negligenter, quidam Metropolitanorum extrema negligentia & deſidia delapſi, præceptionibus ſuis ſubiectos ad ſe adducunt epiſcopos, & committũt eis eccleſiæ propriæ diuina officia & litanias, & cũcta omnino ſacra quæ ad ſe pertinent myſteria, vt per illos celebrẽt omnia quæ per ſemetipſos alacriter agere debuerũt, ac per id eos qui Epiſcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo clericos ſibi ſubiectos exhibẽt. Vacãt ijdẽ præter eccleſiaſticas leges ſecularibus curis, atque diſpoſitionibus, dimittentes perſeuerare in orationibus & obſecratiõibus pro ſuis delictis, ac populi ignorantijs: quod nuſquã apud aliquos penitus inuenitur, cum ſit canonicis nimirum contrarium omnino præceptis. Hæc autem omnia magnis & multis ac vehementiſsimis damnationibus dignos huiuſmodi ſtatuunt. Probãtur enim tales per hęc quæ faciunt, etiam ſatanica iactantia & ſuperbia languere. Quiſquis ergo Metropolitanorum poſt hanc ſanctæ ac vniuerſalis ſynodi definitionem eadem audacia vel ſuperbia & contemptu abuſus, non per ſe cum timore & alacritate, ſeu conſcientia bona debita miniſteria in propria ciuitate, ſed per ſuffraganeos Epiſcopos ſuos efficere tentauerit, pœnas exoluat coram proprio Patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur.

Eccleſiaſtici præſules abſtineant à curis ſecularibus, & vacent orationi & lectioni.

Ca. 25. Vt deponantur clerici qui defecerunt ad Photium.

Definiuimus, vt clerici rite prius ordinati à Methodio vel Ignatio, & reſiluerunt à conſortio fidelium vt adhærerent Photionis hæreſi, & obdurati exemplo Pharaonis nolunt reſipiſcere, deponantur omnino, nec poſtea recipiantur in ordinẽ clericorum, imò ſemper exoſi ſint, vt Eſau.

Ni fortè ad magnam pœnitētiam à misericordia ecclesiæ admisi fuerint.

Canon. 26. De ordine appellationis.

Ordo prouocationis datur in hoc canone, vt qui se læsum arbitrabitur à proprio Episcopo, possit Metropolitanum appellare, qui datis dimissorijs ad se causam aduocet. Liceat tamen Episcopis prouocare ad Patriarcham, si crediderint se iniustitiam pati à Metropolitano, à quo litibus finis imponatur, vt nullatenus Metropolita in Metropolitam, aut Episcopus in episcopū vicinū ius habeat.

Canon. 27.

Monachi creati episcopi non mutēt vestis rationē

Hic canon decernit qualiter oporteat vti pallio, vt scilicet episcopi non vltra stata tempora & loca eo vtantur, ne signum sit superbię aut arrogantiæ. Præterea monachi qui vita & doctrina vt Episcopi creentur meruerint, non mutent habitus vestisque rationem ob nouam dignitatem: non minus enim hoc arrogans esset, quam pallio inepte vti. Quisquis ergo episcopus, pręter definita sibi tempora se pallio induerit, aut monasticam vestem deposuerit, aut corrigatur, aut à Patriarcha proprio deponatur.

Postremò iussu vicariorum senioris Romæ prolatus est & lectus terminus, vt illi vocant, in quo ad modum epilogi continentur omnia quæ acta sunt in hac sancta synodo. Primò ibi paucis explicantur mysteria sanctæ Trinitatis, & Dominicæ incarnationis. Mox explicatur ratio septem synodorum generalium, & probantur à tota synodo præsenti. Deinde explicatur etiam intentio huius octauæ synodi, & quæ acta sunt pro Ignatio Patriarcha contra Photium: & vltima episcoporum vniuersorum acclamatione recepta sunt & probata, subscribentibus vniuersis. Primò vicarijs senioris Romæ. Secundò ignatio Patriarcha Constan

tinopo. Tertiò vicarijs ecclesiarum Oriẽtis. Quartò Imperatoribus Basilio, Constantino & Leone qui noluerunt ante vicarios subscribere. Postremò reliquis Episcopis. Et absoluta est octaua synodus generalis.

Extat allocutio quædam Basilij Imperatoris ad totam synodum, in qua post alia amica & gratulatoria verba subiungit. Quisquis habet aliquid contra hanc sanctam & vniuersalem synodũ, aut eius canones, stet in medio, & quæ sibi videntur dicat, siue sit de ecclesiastico clero, siue etiam laicus sit, aut ex his qui ciuilibus officijs mancipantur. Quanquam non datum sit istis secundum canonem dicendi quicquam penitus de Ecclesiasticis causis. Opus enim hoc Pontificum & sacerdotum est. Sed ex abundanti omne os iniquum obstruere volentes, licentiam pręstamus omnibus, vt qui in mente habet quid ambiguum de his quæ decreta sunt ab hac sancta synodo, hoc in mediũ exhibeat, & suscipiat satisfactionis salubre remedium. Nam soluta sancta & vniuersali synodo qui apparuerit ecclesiæ Dei contradicens, aut nõ communicans ei, quicunque ille sit, veniam ab imperio nostro minime cõsequetur, sed iustè cõdemnabitur, & à ciuitate nostra pelletur vt pestilẽs & corruptor, & membrũ putridũ & inutile, & commune corpus ecclesiæ violans.

Finit octaua synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata.

In decreto Gratiani ascribuntur multa decreta huic octauę synodo, quæ in exemplaribus Latinis non inuenimus. Vnde vel falsò illi ascribuntur, vel Gratianus nactus fuit alia exemplaria magis integra. *an.d. 877.*

Ioannes. 9. Papa. 109. sedit annos decem, dies. 2. sub Ludouico secundo Imperatore. *Ioãnes. 9. Pont. 109.*

*an.do.*883 Martinus.2.Pap.110. malis artibus Pōtificatū
Martinus adeptus, sedit annū vnū, menses.5. sub Arnolpho
Pont. 110. Germano Cæsare sexto,

*An. d.*888 Adrianus.3. Papa.111. sub Petro, natione Ro-
*Adrian.*3. manus, hic tanti animi fuit, vt initio sui Pontifi-
*Pap.*111. catus ad senatum populumque retulerit ne in creā do Pontifice Imperatoris authoritas expectaretur vtq; libera essēt & cleri & populi suffragia, quod institutū à Nicolao primo tentatum potius quam inchoatū fuerat,&c. Obijt anno primo, mense secundo, sui pontificatus, sepeliturq; in basilica. S. Petri collachrymantibus omnibus tantum parentem tam repente sibi sublatum esse.

CONCILIVM TRIBVRIENSE prouinciale. Celebratum est sub Imperatore Arnolpho à viginti duobus Episcopis Germanorū, anno Domini.895.ad reformationem morum & status non modo clericorum, sed etiam laicorum, à quo Gratianus transcripsit multa in volumine Decretorum.

*Canon.*1 Quód excommunicati si post excommunicationem non se inclinauerint ad pœnitentiam, per principem puniri debent.

*Canon.*10. Vt Episcopus non deponatur nisi à duodecim episcopis, presbyter à sex, diaconus à tribus.

*Canon.*11. Si quis clericus homicidium fecerit, etiam si nimium coactus, ab ordine cessare debet.

*Canon.*12. Vt præter Pascha & Pentecostē baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitantium.

*Canon.*13. *Quibus de causis offerendæ sint decimæ.*

Decimæ offerendæ sunt à populo, vt hac ratione Deus placatus largius præstet quæ necessaria sunt, & vt ministri Ecclesiæ exinde releuati liberiores fiant ad spiritalis officij expletionem, & vt munus populi ex hinc in quotidiana oblatione

Do-

Domino immoletur, necnõ secundũ statuta cano nũ in sustentationem pauperum & restaurationẽ ecclesiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes iuxta canones, iudicamus de decimis & oblationibus fidelium, vt vna sit episcopi, altera clericorũ, tertia pauperum, quarta restaurationi ecclesiarum seruetur, sicut in Epistola Gelasij Papæ capit. 27. legitur.

Can. 15. Vbi quis decimam soluit, ibi sepeliendus.

Vbicũque facultas rerũ & oportunitas temporũ suppetit, sepulturã morientiũ apud ecclesiam vbi est episcopi sedes, ordinamus celebrari. Quod si ex aliqua causa difficile æstimetur, vbi decimam persoluebat viuus, sepeliatur mortuus.

Canon. 16. Ne sepulturæ pro mortuis vendantur.

Interdictum sit omnibus Christianis terrã mortuis vendere, & debitam sepulturam denegare, nisi forte proximi & amici defuncti propter nomen domini, & redemptionem animæ viri gratis aliquid donare velint.

Canon. 17. Vbi sepeliendi sint laici.

Nullus laicus in ecclesia sepeliatur, nisi in communi cœmeterio: corpora tamen antiquitus in ecclesia sepulta nequaquam proijciãtur: sed pauimẽto desuper facto, nullo tumulorũ vestigio apparente, ecclesiæ reuerentia conseruetur.. *Elecmosynæ prosunt defunctis.*

Canon. 18. De vasculis in quibus mysteria sacra conficiuntur.

Vasa in quibus sacrosancta cõficiũtur mysteria, calices sunt & patenæ, de quibus Bonifacius martyr & episcopus interrogatus si liceret in vasculis ligneis sacramenta conficere, respõdit: Quondam sacerdotes aurei, ligneis calicibus vtebantur: nunc econtra lignei sacerdotes aureis vtuntur calicibus. Zepherinus. 14. Romanus Episcopus patenis vitreis missas celebrari constituit. Nos sta- *De con. d. 1 Vasa in quibus. &c.*

tuimus

tuimus vt deinceps nullus sacerdos sacrum mysterium corporis & sanguini Domini in ligneis vasculis vllo modo conficere præsumat.

Canon.19. Ne vinum sine aqua in calice offeratur.

Est canon. 32. sextæ synodi. Nō debet calice Domini aut vinū solū, aut aqua sola offerri, sed vtrunque permistum, quia vtrunque ex latere eius profluxit: sed sic vt duæ partes sint vini, tertia verò aquæ, quia maior est maiestas sanguinis Domini, quā fragilitas populi, qui per aquam designatur, iuxta illud: Populi multi, aquæ multæ. *Apo.17.*

Canon.20. De rasura clericorum.

Clerici in hoc raduntur vt solicitudinem coronæ Domini in capitibus suis gerant, quos & seruos suos dici & esse voluit, sortemque illorum se constituit, sicut de eis scriptum est, Ego hæreditas eorum, quos qui percusserit, aut iniuria aliqua affecerit, grauiter puniri debet. *Numer.8. Deute.18.*

Can.21. Vt presbyteri iurare non cogantur.

2.q.4. Si quis presbyter. Presbyter in iudicio ad iurandum cogi non debet, sed vice sacramenti per sanctā consecrationem interrogetur: quia sacerdotes ex leui causa iurare non debent, cùm Dominus in euangelio discipulis suis dicat. Nolite iurare omnino, &c. quod autem his abundantius est, à malo est. Non dixit, quod amplius est, malum est, sed à malo est, id est, à malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare. *Mat.5.*

Canon.22.

Qui infamia laborat, permittitur vt per ignem candenti ferro se purget. Colligitur ex hoc nōn esse natura sua malum. Sunt tamen hæc iam abrogata.

Canon.27. De his qui in clero iam deputati sunt.

Semel in clero deputati, nec ad militiā, nec ali-

quam

quam veniant dignitatem mundanam vt in ſynodo Chalce. ſtatutum eſt ca.7. ne tales ſint, ſicut S. Iſidorus dixit eſſe, ſimiles hippocẽtauris, qui nec equi nec homines, ſed quaſi bruta animalia libertate ac deſiderio ſuo feruntur.

Can.31. De furibus & latronibus.

Si inuentus fuerit quis furtum aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem meretur incurrere, nullus pro eo præſumat orare aut eleemoſynam dare, & eleemoſyna pro eo data in memoriam nec clericorum nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat. *Dura admodum ſanctio.*

Canon.35. Placita in diebus feſtis iudices non habeant.

Vt nullus iudex diebus feſtis vel dominicis, ſeu ieiuniorum aut quadageſimæ placitum habere præſumat. Et vt nullus pœnitens eò veniat, in hoc ſancto ſtatuimus Concilio, quia inde iraſcitur Deus, cùm quando ſuo ſancto ſeruitio debet populus deſudare, inueniatur lites & contentiones frequentare. Diebus verò Dominicis & ſanctorum feſtis, vigiliis & orationibus inſiſtendum, & ad miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, & tantum Deo vacandum. Diebus quadrageſimę & ieiuniorum ſumma deuotione ieiunandum, & omni deuotione eſt orandum, atque ab vnoquoque pro facultatibus ſuis eleemoſynæ tribuendæ, & nullę lites vel contentiones habendæ. Arguit enim Dominus per Prophetam, eos qui contentiones & lites tempore ieiuniorum exercent. *Quid in ieiuniis quadrageſimæ agendum.* *Eſa.58.*

Canon.39. De matrimonio inter alienigenas.

Si quis alienigenam, hoc eſt alienæ gentis, non tamen religionis fœminam in matrimonium duxerit, velit nolit tenenda eſt, nec vltra ab eo ſeparanda, excepta fornicationis cauſa, ſicut ſynodus

Rom.

Rom. ait, quôd non dimittenda sit vxor post baptismum, quæ habita est & ante baptismum. In baptismo soluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

Canon. 40. Prohibetur matrimonium inter adulteros.

Extra de eo qui du. in ma. &c. cũ haberet

Qui vxorẽ alterius eo viuente cõstuprauit, & insuper iuramẽto cõfirmauit, si ambo eius legitimũ superuixissent maritũ, vt ille fornicator illam adulterã adulterio pollutã sibi associaret legitimo coniugio: Nos tale coniugiũ anathematizamus & Christianis omnibus obseruamus, quia non oportet Christianæ religioni vt vllus ea vtatur in matrimonio, cũ qua prius pollutus est adulterio. Idẽ sine vlla limitatione prohibetur infrà, ca. 51.

Canon. 45. De illo qui cum duabus sororibus fuerit pollutus.

Qui cum duabus sororibus fuerit pollutus, vsque ad exitum vitę pœnitens & continens permaneat, & soror quæ posterior scienter se cum eodẽ commaculauerit, vsque ad finem vitæ pœnitens & continens perduret.

Canon. 46. De confugiente ad episcopum ne ob adulterium à marito interficiatur.

Si cuius vxor constuprata fuerit, & propterea maritus capitali sententia delere illam machinauerit, ipsa verò vrgentis mortis periculo ad Episcopos cõfugerit, & auxilium quæsierit, operosiore, si potest, episcopus labore desudet ne occidatur, si vitam ei obtinere possit, reddat, sin autem, omnino non reddat. Maritus verò quandiu ipsa viuat, nullo modo alteram ducat.

Ca. 54. Statuitur pœna pro homicidio voluntario.

Qui volũtarie homicidiũ fecerit, quod in Ancyrano Conc. ca. 22. legitur, obseruet, quia institu

ta canonica & S. Patrũ decreta, noſtro & omniũ orthodoxorum iudicio inuiolabilem habent infirmitatem. Nobis tamen, quia paſtores ouiũ Chriſti ſumus, pro moderni temporis qualitate, & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, vt authoritate ſynodali modum caſtigationis imponamus, ne prolixum tempus pœnitentiæ generet faſtidium negligentibus. Igitur ſi quis ſponte homicidium fecerit. 40. diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & nihil manducet in illis. 40. diebus præter ſolum panẽ & ſalem, nec bibat niſi puram aquã nudis pedibus incedat, lineis non induatur veſtibus, niſi tantum femoralibus, ſecularia arma non portet, nullo vehiculo vtatur, &cæ. Poſt illos. 40. dies vnum annum integrum ab introitu eccleſiæ ſuſpendatur, & abſtineat ſe à carne & caſeo & vino. Secundum verò & tertium annum ſimili modo pœniteat. 4. autem annum &. 5. 6. & 7. iſto modo obſeruet. Ieiunet autẽ his ſingulis tres quadrageſimas. Vnam ante paſcha Domini à caſeo & pinguibus piſcibus, à vino & medone. Alterã ante natiuitatẽ S. Ioannis Baptiſtæ. Tertiam ante natiuitatem Domini Saluatoris ieiunet, & abſtineat ſe à carne & cęteris rebus prædictis. His ſeptem annis rite expletis reconcilietur, & more pœnitentium ſacris altaribus & ſanctæ communioni reſtituatur atque perfectionem cõſequatur, id eſt, communionis Chriſti gratiam.

Vnanimes ſubſcripſerũt 22. epiſcopi præſidente & adiurante pio principe Arnolpho.

Reliqua capitula requirat Lector in volumine magno conciliorum, quæ ſuſtulimus, ne aliàs dicta repeteremus.

Stephanus 5. papa. 112. ſub Petro ſedit annos 7. *an. d. 890.*

Formoſus 113. papa, ſedit annos 6. Iterum tum ingens diſsidium fuit Romæ de electione. *Stephanus Pontif. 112*

Boni-

an.d. 901. Bonifacius.6.Papa.114.sedit dies.26. De tem-
Bonifacius pore quo sedit in sede Petri, magna controuersia
*6.Pon.*114 est inter scriptores.
an.d. 901. Stephanus.6.Papa.115.sedit annum.1. Hic ma
Stephanus gno odio persecutus est Formosi nomen, cuius &
6.Pon. 115 ordinationes omnes rescidit & damnauit. Iam e-
nim tũc cœperat Pontificum & virtus & integri-
tas deficere.
an.d. 902. Romanus.1.Papa.116.sedit mẽs.3.in quibus vni
Roman. 2. uersa acta Stephani improbat & abrogat.
*Pontif.*116 Theodorus.2.papa.117.sedit dies.20.
902. Ioannes.10.Papa.118.sedit annos.2.
an.d. 904 Benedictus.4.Papa 119.sedit annos.4.
Benedict. Leo.5 pap.120.sedit dies.40. quẽ Christopho
*4.pon.*119 rus familiaris illius honore Põtificatus spoliauit,
*An.d.*907 cupidine quadam dominandi.
Christoph. Christophorus.1.pa.121.põtificatũ malis artib⁹
*1.Pont.*121 adeptũ, malè amisit, septimo mense dignitate eie-
*Sergius.*3. ctus, monasticam vitam, obire cogitur.
Pont. 122. Sergius tertius Papa. 122. sedit annos. 7. Hic
*an.d.*907. Christophorum è monasterio tractum in vincula
*an.d.*914. coniecit, & Formosi nomen subinde prosequitur,
916. cuius corpus humatum truncari cap. iussit, res ple
na horroris, vt videas quantum degenerebant põ
tifices à maioribus suis, ne cui mirum sit interim
si qui abusus & peruersæ opiniones in ecclesiam
irrepserunt.
Anastasius.3.Papa.123.sedit annos.2.
*Landus.*1. Landus.1.Papa.124.sedit menses.6.
*Pont.*124. Ioannes.11, Papa.125.sedit annos.13.
Ioannes .11 Leo.6.Papa.126.sedit menses.7.sub Henrico
Pont .128. Germano Cæsare.9.
Stephanus.7.Papa.127.sedit annos.2.
Ioannes.12.Papa.128.sedit annos.4.
Leo.7.papa.129.sedit annos.3.sub eodẽ Henri
co Cæsare.

Ste-

Stephanus.7.Papa.127.sedit annos.2.

Ioannes.12.Papa.128.sedit annos.4.

Leo.7.Papa.129.sedit annos.3.sub eodē Henrico Cæsare.

Stephanus.8.Papa.130.sedit annos.3.

Martinus.3.Papa.131.sedit annos.3. menses.6. dies.10.Electus fuit sub Othone primo Germano Cæsare decimo.

Agapetus.2.Papa.132.sedit annos.9.sub eodem Cæsare. *Agapet.2. Pontif.132.*

Ioannes.13.Papa.133.potentia patris fretus Pōtificium munus sibi desumit. Vir qui venationibus magis quàm orationibus vacabat,& multa alia auditu indigna de eo dicuntur. Sedit annos.8. Is Othonem Cæsarea corona exornauit.

Benedictus.5. Papa.134.sedit menses.6. Hunc eiecit Otho imperator à sede sua,& compulit clerum vt susciperet Leonem illius loco. *Benedict. 5.Pon.134*

Leo.8.Papa.135.sedit annum.1. *Leo.8. Pont.135.*

Ioannes.14. Papa.136.sedit annos.6. Ab hoc Otho.2.corona imperij donatus est.

Benedictus.6.Papa.137.sedit annos.1. Hic à Cynthio Roman.ciue capitur,& in arcem(quam sancti Angeli vocant)includitur, & eodem loco non multo pòst fame moritur sub Othone secundo Cæsare. *Benedict. 6.pon.136*

Donus.2.Papa.138.sedit annum vnum sub eodem Cæsare. *Donus.2. Pont.138*

Bonifacius.7.Papa.139 sedit mens.7. malis artibus Pontificatum adeptum, malè amisit sub eodem Cæsare.

Benedictus.7.Papa.140.sedit annos.8. sub eodem Cæsare.

Ioannes.15.Papa.141.sedit menses.4. *Ioānes.15. Pont.141.*

Hic mense.3.sui Pontificatus á Romanis capitur,& in mole Adriani inclusus, pædore carceris,

inedia moritur sub Othone tertio Germano Cæsare.12.

Ioan.16. Ponti.142 Ioannes.16.Papa.142. sedit mens.8.nihil cõmemoratione dignum gessit hoc tempore, sub eodẽ Cæsare.

Ioannes.17.Pap.143.sedit ann.10.mens.6.dies, 10.sub eodem Cæsare.

Gregor.5. Pont.144 Gregor.5.Pap.144.sedit an.2.mens.5.Hic seditione quadam eiectus est a Pontificatu, sed vndecimo mense præsidio Imperatoris Othonis restitutus est.

Ioannes.18.Hic fuit qui viuente Gregorio sedem per tyrannidem occupauit. Moritur autem & cum ignominia decimo mense vsurpati Pontificatus sub eodem Cæsare. Annumeratur Papa.145.

Syluester 2.pon.146 Syluester.2.Pap.146.malis artibus Pontificatũ adeptus, anno.4.moritur sub eodẽ Cæsare.Is magus fuisse fertur.

Ioannes.19.Papa.147. sedit menses quatuor, dies.20.electus sub Henrico.2. Germano Cæsare.13.

Ioannes.20.papa.148.sedit annos.4.menses. sub eodem Cæsare, ad otium conuersus, nihil dignum memoria gessit.

Sergius.4 Pont.149 Sergius 4.pap.149.sanctissimus pater ecclesię an.2.sui põtificatus moritur sub eodem Cæsare.

Benedictus.8.pap.150.sedit an.11. sub eodem Cæsare.

Ioannes.21.pap.151.sedit an. vndecim sub eodẽ Cæsare.

Benedict.9 Ponti.152. Benedictus.9.papa.152. sedit annos. 11. electus sub Corrado.2.Germano Cæsare.14.Hunc propter ignauiam eiecerunt Romani à sede, & in eius locum suffecerunt Ioannem Sabinum episcopum, Syluestrum tertium appellantes: sed post nouem

&

quadraginta dies pulso adulterino Pōtifice Benedictus restituitur.

Syluester tertius annumeratur papa.153. qui tamen, vt diximus, non fuit verè papa, sed seditione populi intrusus. *Syluester 3 Ponti.153.*

Gregorius.6.pap.154.sedit annos.2. viuente adhuc Benedicto, à quo pontificatum, vt quidam volunt, acceperat, quamuis alij aliud dicant. *Gregori. 6 Ponti. 154*

Clemens.2.Papa.155.in synodo Pontifex creatur, imperante & cogente Henrico.3. sed abeūte Imperatore Romani veneno pontificem è medio sustulêre pontificatus sui mense nono. *Clemens. 2 Ponti. 155*

Damasus.2.pa.156.per vim Pontificatum occupat, nullo cleri populique consensu. Adeo inoleuerat hic mos, vt cuique ambitioso liceret Petri sedem inuadere. Sed non diu tulit Deus hanc tyrannidē, nā.23. die vsurpati pōtificatus moritur, quare meritò à nōnullis nō recēsetur inter pontifices. *Damasus. 2.pon.156*

Leo.9.papa.157.anno Domini.1049. Pontificatū optima ratione obtinuit, non assumens sibi honorem, sed à Deo vocatus velut alter Aaron, sic optimè functus est officio suo. Sedit annos quinque, menses duos, & dies sex, sub Henrico.3. qui niger dictus est. Sub hoc tempus fuit Berengarius author erroris de Sacramento cœnę Dominicæ: cuius error à Leone in Concilio Vercellensi damnatus est. *a.d.1049. Leo.9.Pōtif.157.*

Victor.2.Papa.158.hic magnā synodū Florentiæ habuit, in qua multos episcopos tum simoniæ tum fornicationis causa episcopatu priuauit clerumque admonuit quid maximè ad se pertineret, proposita pœna his qui leges trāsgrederētur. Moritur anno.2.mense. 3. die.14. *Victor.2. Pont.158.*

Stephanus nonus, papa.159. sedit menses septē dies octo. *Stephan.9 Ponti.159*

Bened.16. Pont.160. Benedictus.10.Papa 160.sedit menses.9. dies 20.eiectus est è sede, suborta Romæ contentione quadam super electione sua : subrogatus est eius loco Gerardus quidam Episcopus Florentinus.

Nicol.2. Pont.161. 1057. Nicolaus.2.Papa.161. qui pro Benedicto suffe ctus est.Hic apud Lateranum habito Cōcilio sacerdotali,legem tulit,quæ sic habet:

Is Pon. primus statuiße dicitur,eligē di Pontif. in posterū penes cardinales tātum fore.

Si quis pecunia aut gratia humana,aut populari militariue tumultu sine concordi & canonica electione Cardinalium fuerit in throno Petri col locatus,is non Apostolicus,sed apostaticus,id est, à ratione deficiens meritò vocetur. Liceatq; Cardinalibus,clericis,& laicis Deum colentibus illum vt prædonem anathematizare,& quouis humano auxilio à sede Apostolica propellere , atque quouis in loco,si in vrbe non liceat,catholicos huiusce rei causa congregare.

In eodem Concilio ferunt reuocatum ab errore suo Berengarium diaconum Andegauensis Ecclesiæ,qui arbitrabatur in sacramento Eucharistiæ non esse verum Christi corpus integrumque sanguinem,nisi vt in signo & figura , quem errorem instante & vrgente Nicolao,publicè cōfessus est. Tertiò Pontificatus sui anno moritur sub Henrico.3.Germano Cæsare.15.

Alexād.2. ponti.162. Alexander.2.Papa. 162. sedit annos vndecim, menses sex,sub eodem Cæsare.

Gregor. 7. Pont.163. Gregorius.7.Papa.163.omnium bonorum cōsensu Pontifex creatur anno salutis. 1072. Habes formam electionis suæ,& alia annotatione digna in Platina, ex quibus vnum est, quòd Henricum quartum Imperatorem , qui quia multis malis & iniurijs affecerat ecclesiam Romanam, ipsum priuatum prius omni regia administratione anathemate notauit,nec fuit absolutus , donec deposito regali ornamento,nudis pedibus, quamuis aspera

esset

esset hyems,& gelu cuncta rigescerent, venit ad ipsum Pontificem,& veniam petens absoluitur,& ecclesiæ reconciliatur,pace iureiurando confirmata,& integra obedientia promissa,sedit annos. 12. mensem vnum.

Victor.3. Pont.164

Victor.3.Papa.164.ex Abbate montis Cassini Pontifex creatur,qui(vt aliqui ferunt)opera Henrici veneno in calicem iniecto,dum sacrificat,necatur anno primo sui Pontificatus, sub Henrico.4. Cæsare Germano.16.

Vrbanus.2 Ponti.165 1086.

Vrbanus secundus Papa.165. Hic Archiepiscopo Toletano pallium & priuilegia multa concessit,eundemque totius Hispaniæ primatem instituit , & regem Galiciæ cum omni diœcesi sancti Iacobi anathematis vinculo illigauit,quia prouinciæ Episcopum in carcerem inaudita causa coniecerat. Cistercien siũ ordinem primò in Burgundia excitatũ,sua authoritate confirmauit. Sunt etiam qui scribant Carthusianos monachos eius Pontificis tempore originem habuisse,quamuis alij temporibus Victoris tertij hoc adscribant. Sedit annos.12.sub eodem Cæsare.

Pascha.2. Pon. 166.

Paschalis secundus,Papa.166. Hunc totus clerus nolentem & latitantem Pontificẽ creat,quòd diceret humeros suos nequaquam tanto oneri suffecturos. Sub hoc floruit Anselmus vir æque sanctus & doctus,& diuus Bernardus vitæ monasticæ facile princeps, Abbas Claræuallẽsis. Sedit aũt Paschalis annos decem & octo, menses sex, electus sub eodem Cæsare.

Gelasius.2 Pont. 167

Gelasius secundus,Papa. 167. Huius temporibus scribunt quidam habuisse originem Templarios milites,qui non longe à sepulchro Domini habitantes,peregrinos suscipiebant, eosq; per loca sacra armati ducebãt,ac reducebãt:quò eis sine periculo inuisere loca sacra liceret. Sedit annũ vnũ

Calixtus.2 Ponti.168 Calixtus secundus Papa.168.electus est in Cluniacensi cœnobio, in quo loco obierat Gelasius. Verùm is non prius Pontificium habitum sibi desumpsit, quàm intellexit se ab his quoque cardinalibus confirmari, qui Romæ & in Italia remanserant. Anno quinto, mense. 10. sui pontificatus moritur in Domino, electus sub Hērico.5. Germano Cæsare.17.

Honorius2 Ponti.169 Honorius.2. Papa.169. familiaritate præclarorum virorum mirificè delectatus est, quos & Romæ retinebat. Sub hoc floruit Hugo de Sancto Victore, qui scribendo sui ingenij præclara monimenta reliquit. Huius tempore Arnulphus Christianę religionis prædicator egregius clericorum insidijs necatur, quòd acerbe nimium in eorum lasciuiam & libidinem inueheretur, quodque eorum pompam & in comparandis diuitijs nimium studiū improbaret, paupertatē Christi & integerrimam vitā ad imitationem omnibus proponens. Moritur anno quinto sui Pontificatus, & mense.2 sub eodem Cæsare.

Innocen.2. Ponti. 170 Innocentius.2.Papa.170. Contra hunc Petrus Romanus ciuis Romæ. Antipapa (eo absente) creatur, Anacletusque vocatur: quem post dies aliquot Lotharius Germanorum rex Roma expulit, & Innocentium restituit, sedit annos.14. menses.7. sub eodem Cæsare.

Cœlestin. 2 Ponti.171. Cœlestinus.2.Papa.171.sedit menses.5. electus sub Corrado Sueuo Germano Cæsare.19.

Lucius.2. Ponti. 172 Lucius.2.Papa.172. Huius consensu in Gallia synodus episcoporum & Abbatum facta est contra Biliardum philosophum peripateticum, qui præsente Ludouico rege rationibus victus, non modo sententiam mutauit, sed monasticam vitam & religionem professus est. Sedit menses. 7. dies quatuor sub eodem Cæsare.

Eu-

Eugenius. 3. papa 173. antea sancti Anastasij Abbas, quem sanctus Bernadus monachum induerat, ad quem sedentem in cathedra Petri scripsit libros de cosideratione sua, religione & eruditione refertissimos. Sedit annos. 8. menses. 4. dies. 20. sub eodem Cæsare. *Eugeni. 3. Pont. 173.*

Anastasius. 4. papa. 174. sedit annum vnum, menses. 4. sub eodem Cæsare. Tunc doctrina & vita florebat Ricardus de sancto Victore, cuius scripta nunc extant integra. *Anasta. 4 Pont. 174.*

Adrianus quartus, Papa. 175. sedit annos. 4. menses. 10. sub eodem Cæsare. *Adr. 4. pō. 175. 1161.*

Alexander. 3. Papa. 176. sub eodem Cæsare. Cōtra hunc electus est per tres cardinales Octauianus Romanus ciuis, Victor appellatus, & fuit schisma in ecclesia fermè per. 20. annos. Alexander verò post longos & assiduos labores, cū iā quieturus à tyrānicis perturbationibus videretur, Pontificatus sui anno. 21. Romę moritur, sublatis prius è medio quatuor schismaticis pōtificibus, quorū seditionibus ecclesia Romana ferè subuersa est. Sub hoc pōtifice beatus Thomas Cāruariensis archiepiscopus martyrij mercedem assecutus est. *Alexand. 3 Pont. 176.* *Hic Senatus Veneti opera contra vim Imperatoris est in sede repositus.*

Lucius. 3. Papa. 177. Hic ab vrbe deiectus, eo quòd consulū nomen abolere adnitebatur, pontificatus sui anno. 4. mense. 2. die. 18. moritur Veronę sub Friderico. 1. Germano Cæsare. 20. Scribūt aliqui Petrū Comestorem, qui historiā vtriusque testamenti conscripsit, in pretio tunc fuisse. *Lucius. 3. Ponti. 177*

Vrbanus. 3 Papa. 178. Hoc administrante sacerdotium, occupata est ab infidelibus Hierosolyma ciuitas sancta. Vrbanus proficiscens Venetias comparandæ classis gratia dolore animi, quem ex calamitate Christianorum acceperat, Ferrariæ moritur Pontificatus sui anno. 1. mense. 10. die. 25. sub eodem Cæsare. *Vrbanus. 3 Ponti. 178*

Gregor.8. *Pont.179* Gregorius.8.Papa.179. tractat de recuperãda Hierosolyma,sed dum hęc agit Pisis moritur Põtificatus sui die quinquagesimoseptimo,sub eodẽ Cæsare.

Clemens.3 *Pont.180.* Clemens.3.Papa.180. sedit annos.3. menses.5. sub eodem Cæsare.

Cœlestin.3 *Pontif.181* Cœlestinus.3.Papa.181.Hic Constantiam monacham Rege Rogerio natam occulte è monasterio Panormitano eduxit,& Henrico sexto dispẽsatione Apostolica in matrimonium collocauit. Vir sanctissimus nihil in vita prætermisit,quo terra sancta recuperaretur, sedit annos.6. menses.7. dies.11.electus sub Friderico primo.

Innocẽtius *Pont.182.* Innocentius.3.Papa.182.vir ante Pontificatum doctrina & moribus insignis à Cœlestino in numerum cardinalium refertur,quo mortuo,omnium consensu in eius loco Pontifex sufficitur, sub Henrico.6.Germano Cæsare.21.Huius temporibus oborta apud Tholosam hæresis est quam eodem procurante beatus Dominicus, à quo ordo fratrum Prædicatorum fuit institutus,mira celeritate compescuit.

CONCILIVM LATERANENSE. Concilium Lateranum maximum sub Innocẽtio tertio celebratum, anno salutis.1215. cui interfuit Hierosolymitanus & Constantinopolitanus Patriarcha,Metropolitani.70.Episcopi.400. Abbates.12.priores conuentuales.800. Græci & Romani imperij legati, Regum verò Hierusalem, Franciæ,Hispaniæ,Angliæ,& Cypri oratores.Papa moritur Pertrusij pontificatus sui anno.18.mẽse.7.die.16. Adiuuarunt huius pontificis virtutẽ & doctrinam beati Dominici & beati Francisci Assisinatis sanctitas,è quibus prædicatorũ & Minorum ordo ortum habuit.

ACTA

ACTA CONCILII LATERAnensis per titulos distributa.

De fide Catholica. *Canon.1.*

In capitulo primo sunt articuli sequentes, qui ad fidem pertineant.

Vnus est Deus indiuisus in essentia & discretus in personis, creator omnium, &cæ. Is ab initio temporis vtranque de nihilo condidit creaturam corporalem & spiritualem, angelicã scilicet & mũdanam. Deinde humanam quasi communẽ ex spiritu & corpore constitutam.

Diabolus à Deo quidem natura creatus est bonus, sed ipse per se factus est malus: homo verò diaboli suggestione peccauit, &c.

Hæc sancta Trinitas secũdũ communem essentiam indiuidua, & secundũ personales proprietates est discreta, &c.

Vnigenitus Dei filius à tota Trinitate communiter est incarnatus, ex Maria virgine Spiritussancti cooperatione conceptus.

Omnes mortales cum suis proprijs corporibus resurgent quæ nunc gestant, vt recipiant secundũ merita sua, siue bona fuerint, siue mala: mali cum diabolo pœnam perpetuam, boni cũ Christo gloriam sempiternam.

Vna est fidelium vniuersalis ecclesia, extra quã nullus saluatur, &cæ.

Verũ Christi corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter cõtinẽtur, transubstãtiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, &c.

Hoc sacramentũ nemo potest conficere: nisi sacerdos fuerit ritè ordinatus secundum claues ecclesiæ, quas ipse cõcessit Apostolis & eorũ successoribus Iesus Christus.

Sacramentum baptiſmi, quod cum inuocatione Trinitatis conſecratur in aqua, tam paruulis quàm adultis in forma eccleſię à quocunque rite collatū fuerit, proficit ad ſalutem, &c. Si tamen poſt ſuſceptionem baptiſmi contingat prolabi in peccatū per veram pœnitentiam ſemper poteſt recuperari, &cæ.

De ſumma trini. & fi. ca. 1. Nō ſolū virgines & cōtinētes, verūetiā cōiugati per fidē rectā & operationem bonā ad æternam merentur beatitudinem peruenire. &c.

De errore Abbatis Ioachim. Can. 2.

Damnamus ergo & reprobamus libellum ſiue tractatum quem Abbas Ioachim ædidit cōtra Magiſtrum Petrum Lombardum de vnitate ſeu eſſentia Trinitatis, appellans hæreticum & inſanum pro eo quòd in ſuis dixit ſententijs quod quędā ſumma res eſt pater & filius & ſpiritus ſanctus, & illa non eſt generans, neque genita, nec procedēs. Vnde aſſerit quòd ille non tam Trinitatem, quā quaternitatem aſtruebat in Deo, videlicet tres perſonas, & illam communem eſſentiam quaſi quartam, manifeſte proteſtans quòd nulla res eſt quæ ſit pater & filius & ſpiritus ſanctus. (*Hic deeſt aliquid*) ſunt vna eſſentia, vna ſubſtantia, vnaque natura, verùm vnitatem huiuſmodi non veram & propriam, ſed quaſi collectiuam, & ſimilitudinariam eſſe fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna Eccleſia, iuxta illud: Multitudinis credentium erat
Act. 4. cor vnum & anima vna. Et qui adhæret Deo,
1. Cor. 6 vnus Spiritus. Item, Qui plántat & qui rigat, v-
3. & 12. num ſunt: & omnes vnum corpus ſumus in Chri
3. Reg. 22. ſto. Rurſus in libro Regum, Populus meus & populus tuus vnum ſunt. Ad hanc autem ſuam ſententiam aſtruendam illud potiſsimum verbum inducit quod Ieſus Chriſtus de fidelibus inquit in

Euan-

Euangelio: Volo pater, vt ſint vnum in nobis, ſicut & nos vnum ſumus, vt ſint conſummati in vnum. *Ioan.17.* Non enim ait, vt fideles Chriſti ſint vnum, id eſt, vna quædam res quæ communis ſit omnibus, ſed tantum, ſint vnum. i. vna eccleſia, propter catholicæ fidei vnitatem, & tandem vnum regnum propter vnionem indiſſolubilis charitatis: quemadmodum in canonica Ioannis epiſt. legitur: Quia tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo Pater, & Verbum, & ſpiritusſanctus, & hi tres vnũ ſunt, *1.Ioan.5* ſtatimq́ue ſubiungit: Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis, & hi tres vnum ſunt, ſicut in codicibus quibuſdam inuenitur. Nos autem ſacro & vniuerſali Concilio approbante, credimus & confitemur cum Petro, quòd vna quædam res eſt incõprehenſibilis quidem & inæſtimabilis, quæ veraciter eſt Pater & Filius & Spiritusſanctus, tres ſimul perſonæ, ac ſingulatim quælibet earundem: & ideo in Deo Trinitas eſt ſolummodo, non quaternitas, quia quælibet trium perſonarum eſt illa res, videlicet ſubſtantia, eſſentia, ſiue natura diuina, quæ ſola eſt vniuerſorum principium, præter quam aliud inueniri non poteſt: & illa res non eſt generans, neque genita, nec procedens: ſed eſt pater qui generat, filius qui gignitur, & Spiritusſanctus qui procedit, vt diſtinctiones ſint in perſonis & vnitas in natura. Licet igitur alius ſit Pater, alius Filius, alius Spiritusſanctus, non tamen aliud, ſed id quod eſt Pater, eſt & Filius, & Spiritusſanctus, id eſt, omnino, vt ſecundùm orthodoxam & catholicam fidem conſubſtantiales eſſe credantur. Pater enim ab æterno filium generando, ſuam ſubſtantiam ei dedit, iuxta quod ipſe teſtatur: Pater quod *Ioan.10.* dedit mihi, maius eſt omnibus. At dici non poteſt, quòd partem ſuæ ſubſtantiæ illi dederit, &

par-

partem retinuerit ipse sibi, cum substantia patris indiuisibilis sit, vtpote simplex omnino. Sed nec dici potest, quòd pater in filium transtulit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam filio, quòd non retinuerit ipsam sibi: alioquin desiuisset esset substantia. Patet ergo quod sine vlla diminutione filius nascendo substantiam patris accepit, & ita pater & filius habent eandem substantiam, & sic eadem res est pater & filius, & Spiritussanctus ab vtroque procedens. Cùm ergo veritas pro fidelibus suis ad patrem orat, Volo, inquiens, vt ipsi sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus: hoc nomen, vnum, pro fidelibus quidem accipitur vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro personis verò diuinis, vt attendatur identitatis in natura vnitas, quemadmodum veritas alibi ait. Estote perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est, perfectione naturæ, vtrunque videlicet suo modo, quia inter creatorem & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. Si quis igitur sententiam siue doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere vel approbare præsumpserit, tanquam hæreticus ab omnibus confutetur. In nullo tamen per hoc florenti monasterio, cuius ipse Ioachim extitit institutor, volumus derogari, quoniam regularis institutio est & obseruantia salutaris, maxime cùm idem Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mandauerit, Apostolicæ sedis iudicio approbanda seu etiã corrigenda, dictans epistolam cui propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur se illam fidẽ tenere, quam Romana tenet ecclesia, quę cunctorũ fidelium disponente domino mater est & magistra. Reprobamus etiam & damnamus peruersissimum dogma impij Amalrici, cuius mentem sic

Aliter sũt vnũ fideles Christi, aliter tres personæ diuinæ.

Mat. 7

Non ipse Ioachim, sed eius liber damnatur.

pater

pater mendacij excæcauit, vt eius doctrina nō tā hæretica censenda sit quam insana.

De hæreticis. Can. 3.

Excommunicamus &anathematizamus omnē hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam orthodoxam catholicam fidem, quam superius exposuimus, condemnantes vniuersos hæreticos, quibuscunque nominibus censeantur: facies quidem habentes diuersas, sed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum.

Damnati verò secularibus potestatibus præsentibus, aut eorum baliuis relinquantur animaduersione debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis: ita quòd bona huiusmodi dānatorum, si laici fuerint, confiscentur: si verò clerici, applicentur ecclesijs à quibus stipendia perceperunt. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi iuxta considerationes suspicionis qualitatemque personæ propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur, ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, extūc velut hæretici condemnentur.

Punitio hæreticorū secularibus potestatibus committenda.

Contra suspectos de hæresi.

Quod iuramentū debeāt præstare seculares potestates.

Moneantur autem & inducantur, & si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur seculares potestates cuiuscunque officij etiam, sicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publicè iuramētum, quòd de terris suæ iurisdictioni subiectis vniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos, bona fide pro viribus exterminare studeant, ita quòd amodo quandocunque quis fuerit in potestatem siue spiritualem siue temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum firmare.

Si verò Dominus temporalis requisitus & monitus ab ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanum & cõprouinciales Episcopos excõmunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contẽpserit infra annũ, significetur hoc summo Pontifici, vt extunc ipse vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, & terram exponat catholicis occupandã, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruẽt, saluo iure dominij principalis, dũmodo super hoc ipse nullũ præstet obstaculum, nec aliquod impedimẽtum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos qui non habent Dominos principales.

De priuilegijs concessis catholicis qui hæreticorum exterminio insistunt.

Catholici verò qui crucis assumpto charactere, ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque priuilegio sint muniti, quod accedentibus in terræ sanctæ subsidiũ conceditur.

Excommunicentur qui sine licentia prædicant.

1. Timo. 3. Quia verò nonnulli sub specie pietatis, virtutẽ
Roma. 10. eius (iuxta quod ait Apostolus) abnegantes, authoritatẽ sibi vendicant prædicandi, cũ ipse Apostolus dicat: Quomodo prædicabũt, nisi mittantur? omnes qui prohibiti, vel non missi, præter authoritatẽ ab Apostolica sede vel catholico episcopo loci susceptam, publicè vel priuatim prædicationis officium vsurpare præsumpserint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quãtocyus resipuerint, alia competenti pœna plectantur.

Deponatur episcopus qui ad expurgandas hæreses negligens inueniatur.

Volumus igitur & mandamus, & in virtute obe-

obedientiæ districtè præcipimus, vt ad hæc efficaciter exequenda episcopi per diœceses suas diligēter inuigilent, si canonicam effugere voluerint vltionem. Si quis enim episcopus super expurgādo de sua diœcesi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit vel remissus, cū id certis indicijs apparuerit, ab episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem.

Canon. 4. De superbia Græcorum contra Latinos.

De hoc habes extra de bap. & eius effectu, &cæ.

Canon. 5. De ordine sedium Patriarchalium.

Vt post Romanā ecclesiam, quæ mater vniuersorum Christi fidelium est & magistra, Constātinopolitana primum, Alexandrina secundū, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locū obtineant, &c.

Canon. 6. Vt singulis annis prouincialia celebrentur concilia.

Metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis prouincialia non omittant concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, præsertim in clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, &c.

Canon. 7. De correctione excessuum.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij Ca. Irrefragabili.

Canon. 8. De inquisitionibus.

Contra delinquentes tribus modis potest procedi, per accusationem, denūciationem & inquisitionem, diligens tamen adhibeatur cautela, vt sicut accusationem legitima debet præcedere, inscriptio, sic & denūciationem charitatiua admonitio, & inquisitionē clamosa insinuatio præuenire, &c. *Extra de accus. C. Qualiter & quando*

Canon 9. De diuersis ritibus in eadem fide per episcopum tolerandis.

De

Ibi.ca. sequenti. De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij ca. Quoniam.

Officium episcoporũ prædicare populo.

Canon.10. *De prædicatoribus instituendis cum Episcopi prædicare non valeant.*

Cùm sæpe contingat quòd Episcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis est reprobandum omnino, nec de cætero tolerandum) per seipsos non sufficiunt ministrare populo verbum Dei, maximè per amplas diœceses & diffusas, generali constitutione sancimus, vt Episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere & sermone qui plæbes sibi commissas vice ipsorum (cùm per se idem nequeunt) solicite visitantes, eas verbo ædificent & exemplo, quibus ipsi cùm indiguerint congruè necessaria ministrent: quos habebunt episcopi coadiutores & cooperatores, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentijs iniungendis, ac cæteris quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, districtæ subiaceat vltioni.

Canon.11.

Extra de magist. quia. De magistris scholasticis in ecclesijs cathedralibus instituendis, de triennio in triennium celebrandis. &c.

Canon.12. *Extra de statu mona. in singulis.*

Canon.13.

De nouis religionibus prohibitis.

Extra de relig. domi. ca. fin.

Canon.14. *De incontinentia clericorum punienda.*

De hoc habes extra de vita & honesta, clericus vt clericorum.

Canon.15.

De arcenda ebrietate clericorum, ibid. c. seq.

Canon.16.

De

De iumentis clericorum, ibidem.

Canon. 17. De comeßationibus prælatorum, & negligentia eorum super diuinis officiis. &c.

De hoc habetur de celebratione missarum Ca. Dolentes.

Canon. 18.

De iudicio sanguinis clericis interdicto, & de duello ab eis non exercendo: & præcipuè ne quisquam sacerdos & diaconus purgatione aquæ feruentis, vel frigidæ, seu ferri candentis, ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat, saluis nihilominus prohibitionibus de monomachis siue duellis anteà promulgatis, &c. *Extra ne cle. vel mona. sententiam.*

Canon. 19.

Relinqui nolumus incorrectum, quod quidam clerici sic exponunt ecclesias supellectilibus proprijs & etiam alienis, vt domus potius laicæ quā Dei Basilicæ videantur, &c. *Extra de custodia eucharistiæ.*

Canon. 21. Fideles omnes semel in anno confiteri tenentur.

Omnis vtriusque sexus omnia sua peccata confiteatur fideliter saltē semel in anno proprio sacerdoti, vel alieno, prius tamen à proprio sacerdote impetrata venia, quoniam aliter ille ipsum non potest absoluere vel ligare. Et suscipiat reuerenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ sacramētū, nisi proprius sacerdos ab eius perceptiōe duxerit abstinēdū, &c. Sit aūt sacerdos discretus & cautus, diligēter inquirens & peccatoris circunstātias & peccati, per quas prudēter intelligat quale illi cōsilium debeat exhibere, & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimētis vtēdo ad sanandū ægrotū, &c. Caueat aūt ōnino ne verbo vel signo vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorē: sed si prudentiorū consilio indiguerit, illud absque vlla expositione personæ cautè requirat, &c. *Extra de pœni. & remis. c. ōnis.* *Can. 102. sextæ syn.*

Canon. 22.

Extra ibidem.c.seq. Quoniam infirmitas corporalis nonnũquã ex peccato prouenit, medici ante omnia curent aduocare medicos animarum, vt postquã infirmis fuerit de spirituali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cùm causa cessante cesset effectus. Cæterum cùm anima sit multo præstantior corpore, sub anathemate prohibemus ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculũ animæ conuertatur.

Canon.24.

Extra de electio. Triplex est duntaxat via iurisdicæ electionis, per inspirationẽ spiritussancti, per scrutiniũ, per compromisionem, qui verò contra prædictas formas eligere tentauerit, eligendi (ea vice) potestate priuetur, &c.

Canon.29. De multa prouidentia.

Extra de præb.& dig c. cum multa. Fuit in hoc Concilio prohibitum, vt nullus diuersas dignitates ecclesiasticas, & plures ecclesias parochiales reciperet contra sacrorum canonũ instituta. Hoc idem in personatibus decernimus obseruandum, addentes, vt in eadem ecclesiã nullus plures dignitates habere præsumat, aut personat⁹, etiam si curã nõ habeat animarũ. Circa sublimes tamen & literatas personas, quæ maioribus sunt beneficijs honorandæ (cùm ratio postulauerit) per sedem Apostolicam poterit dispensari, &c.

Canon.31.

Extra de fil.pres. Ad abolendam pessimam quæ in plerisq; inoleuit ecclesijs, corruptelam, firmiter prohibemus, ne canonicorum filij (maximè spurij) canonici fiant in secularibus ecclesijs in quibus instituti sunt patres. &c.

Canon.32.

Extra de præb.& Extirpandæ consuetudinis vitium in quibusdã partibus inoleuit, quòd patroni ecclesiarum paro-

rochialium, & aliæ quædam personæ, prouentus ipsarum sibi penitus vendicantes, presbyteris earũdem seruitio deputatis relinquũt adeo exiguam portionem, vt ex ea congruè nequeant sustentari, vnde fit vt in his regionibus pene nullus inueniatũr sacerdos parochialis, qui vel modicam habeat notitiam literarũ. Cũ igitur os bouis triturantis alligari non debeat, &c. Statuimus vt portio sufficiens ipsis assignetur. Qui verò parochialem habet ecclesiam, non per vicarium, sed per seipsum illi deseruiat, in ordine quem ipsius ecclesiæ cura requirit, nisi fortè præbendæ vel dignitati parochialis ecclesia sit annexa: in quo casu concedimus, vt is qui talem habet præbendam vel dignitatem, cũ oporteat eum in ecclesia maiori seruire, in ipsa parochiali ecclesia idoneum & perpetuum studeat habere vicarium canonicè institutum, & cæt. Illud autem penitus interdicim⁹, ne quis in fraudem de prouentibus ecclesiæ (quæ curam proprij sacerdotis debet habere) pensionem alij quasi pro beneficio conferre præsumat. &c. *dig. ea. extirpandæ.*

Canon. 41.

Nulla valet absque bona fide præscriptio, tàm canonica quam ciuilis, cũ sit generaliter omni cõstitutioni atq; consuetudini derogãdũ, quæ absque mortali peccato non potest obseruari. Vnde oportet, vt qui præscripsit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ. *Extra de præscri. Quoniam.*

Canon. 46. Clerici etiam propter communes vtilitates grauari non possunt.

Aduersus consules & alios qui ecclesias & viros Ecclesiasticos talijs, seu collectis & exactionibus alijs grauare nituntur, concilium Lateranense immunitati Ecclesiasticæ volens prouidere, præsumptores huiusmodi, sub anathematis districtione prohibuit, excommunicationi præcipiens *Extra de inmũ. ecc. Aduersus.*

ſubiacere tranſgreſſores & fautores eorum, donec ſatisfactionem impendant competentem. Verum ſi quando forſan epiſcopus ſimul cum clericis tantam neceſsitatem & vtilitatem inſpexerint, vt abſque vlla coactione ad releuandas vtilitates & neceſsitates communes (vbi laicorum non ſuppetũt facultates) ſubſidia per eccleſias duxerint conferenda, prædicti laici humiliter & deuotè recipiãt, cum actionibus gratiarum. Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanum prius conſulãt Pontificem, cuius intereſt communibus vtilitatibus prouidere, &c.

Canon. 50. Prohibitio copulæ coniugalis quartum gradum non excedat.

Extra de conſ. & affini. Nõ debet.

Prohibitio copulæ coniugalis quartum conſanguinitatis & affinitatis gradum de cætero nõ excedat, quoniam in vlterioribus gradibus iam nõ poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari.

Canon. 51.

Extra de cland. deſpon. cum inhibitio.

Clandeſtina coniugia penitus inhibemus, &c.

Canon. 54. Vt prius ſoluantur decimæ quàm tributa.

Extra de primi. & obla. Cum non.

Statuimus, vt exactionem tributorum & cenſuum præcedat ſolutio decimarum; vel ſaltem hi ad quos cenſus & tributa indecimata peruenerint (quoniam res cum onere ſuo tranſit) ea per cenſuram eccleſiaſticam decimare cogãtur eccleſijs quibus iure debeantur.

Canon. 58. Tempore interdicti poßunt monachi diuina celebrare.

Extra de priuileg. Quod non nullis.

Celebrare diuina poſſunt tam monachi quàm clerici tempore interdicti, ſed excluſis excommunicatis & interdictis, ianuis clauſis & ſuppreſſa voce, non pulſatis campanis.

Ca. 61. De reliquijs ſanctorum.

Extra de

Cùm ex eo quod quidã ſanctorũ reliquias exponunt

ponunt venales, vt eas passim ostēdant, Christianæ religioni sit detractum sæpius : in posterum præsenti decreto statuimus, vt antiquæ reliquiæ amodo extra capsam non ostendantur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo nemo publicè venerari præsumat, nisi prius authoritate Romani Pontificis fuerint approbatę. Prælati verò de cætero non permittant illos qui ad eorum ecclesias causa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falsis decipi documentis, sicut in plerisque locis occasione quæstus fieri cōsueuit. Eleemosynarū quoque quæstores quorum quidam se alios mētiendo, abusiones nonnullas in sua prędicatione proponūt, admitti (nisi apostolicas vel diœcesani episcopi literas veras exhibeāt) prohibemus, & tunc præter id quod in ipsis continebitur literis, nihil populo proponere permittantur. *reliqui. & vene. sancto. cum ex eo.*

Canon. 62.

Qui autem ad quęrendas eleemosynas destināntur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut locis incongruis hospitentur: nec inutiles faciāt aut sumptuosas expensas, cauentes omnino ne falsum religionis habitum gestent. *Quæstores modesti et discreti.*

Ad hæc, quia per indiscretas indulgentias, atque superfluas, quas quidam ecclesiarum prælati facere non verentur, & claues ecclesiæ contemnūtur, & pœnitentialis satisfactio eneruatur, decernimus, vt cum dedicatur basilica, non extendatur indulgentia extra annum, siue ab vno solo, siue à pluribus episcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remissio non excedat: & intra hunc quoque dierum numerum indulgentiarum literas præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet causis aliquoties conceduntur, cum Romanus Pontifex (qui plenitudinem *Moderamē indulgentiarum.*

obtinet potestatis) hoc in talibus moderamen con sueuerit obseruare.

Canon. 63.

Extra de si-mo. Sicut pro certo. Ne pro consecrationibus Episcoporum aut benedictionibus, aut ordinibus clericorum aliquid accipiatur.

Canon. 64. Monachæ pretio receptæ vnà cum recipientibus, de monasterio expellantur.

Extra ibidē. Quoniā Quoniam simoniaca labes adeò plerasq; moniales infecit, vt vix aliquas sine pretio recipiat in sorores, pauperatis prętextu volentes huiuscemodi vitiū palliare: ne id de cætero fiat penitus prohibemus, statuētes, vt quæcunque de cætero talem prauitatē commiserit, tā recipiēs quā recepta, siue sit subdita, siue prælata, sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur, in locum arctioris regulæ, ad agendam perpetuò pœnitentiam retrudenda.

De his autem quę ante hoc synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus prouidendum, vt remotæ de monasterijs, quæ perperā sunt ingressæ, in alijs eiusdem ordinis collocentur.

Quòd si propter nimiam multitudinē, alibi fortè nequiuerint commodè collocari, ne fortè damnabiliter in seculo euagentur, recipientur in eodē monasterio dispensatione de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.

Hoc etiam circa monachos & alios regulares decernimus obseruandū. Verùm ne per simplicitatē vel ignorantiam se valeant excusare, præcipimus vt diœcesani episcopi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari.

Canon. 65. Extra ibidem.

Canon. 66. Extra ibidem.

Canon. 67. Iudæi etiam compellendi sunt ad restituendas vsuras.

Statuimus vt si de cætero quocūq; prætextu Iudæi ā

dæi à Christianis graues & immoderatas vsuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato grauamine satisfecerint competenter. Censura etiam ecclesiastica Iudæos decernimus compellendos ad satisfaciendũ ecclesijs pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus alijs percipere consueuerãt antequam ad Iudæos quocunque titulo deuenissent. *Extra de vsuris. Quanto amplius Quando cogũtur Iudæi satisfacere pro vsuris.*

Canon. 68.

Statuimus vt Iudæi vtriusque sexus in omni Christianorũ prouincia, & in omni tẽpore, qualitate habitus publice ab alijs populis distinguãtur. *Extra de Iudæis, & Sarracenis*

Canon. 69.

Nec Iudæi nec Pagani officijs publicis præficiantur. *Extra ibi. Cum sit.*

Postremo loco habetur in hoc Concilio bulla expeditionis pro recuperanda terra sancta, sanctissime ædita, in qua expeditione omnes clerici mãdato concilij, bonam partem ecclesiasticorũ prouentuum in subsidium terrę sanctę tradiderunt, Papa verò & Cardinales integram decimam. In reliquis capitulis remittimus lectorem ad magnũ volumen conciliorum, quæ ne eadem pluries repeteremus, omisimus.

Finit Concilium Lateran. primum.

Honorius. 3. Pap. 183. ordinem beati Dominici eo instante confirmat, & Fridericũ secũdum anathemate notatum imperij dignitate priuat. *an. d. 1214 Hono. 3. Ponti. 183.*

Idem & ordinem beati Francisci comprobauit, quem biennio pòst Gregorius in catalogo sanctorum retulit. Sedit annos. 10. mens. 7. dies. 13.

Grego. 9. Pap. 184. Hic beatum Dominicũ & beatum Franciscum in sanctos retulit, circa annum dñi. 1240. Sedit ann. 14. mens. 5. sub Friderico. 2. Germano Cæsare. 24. *Gregor. 9. Pont. 184*

Cœlesti. 4 Pon. 185 Cœlestinus. 4. papa. 185. ſedit tantum dies. 18. vacat ſedes vno & .20. menſibus donec Cardinales qui à Friderico Imperatore in carcere detinebantur, libertate donati ſunt.

Innocen. 4 Ponti. 186 Sub hoc etiam Decretalium volumen eſt editum. Innocentius . 4. papa. 186. Hic beatum Petrum Veronenſem ordinis Prædicatorum ab hæreticis occiſum inter ſanctos martyres retulit. Idem ſtatuit vt Cardinales galero rubeo vterentur honeſtandi ordinis cauſa: & Hugonem ex ordine ſancti Dominici, virũ vita & doctrina inſignem, in Cardinalis dignitatem euexit, qui comment. in tota Biblia ſcripſit. Sub hoc floruit Alexander ordinis minorũ, qui ſummam in theologiam ſcripſit. Sedit an. 11. menſ. 6. dies. 12. ſub eodem Cæſare.

Alexan. 4. Ponti. 187 Alexander. 4. pap. 187. ſedit ann. 7. Vacat ſedes menſ. 3. diebus. 4. Huius Pontificis vita ab omnibus certe mirificè laudatur, electus ſub VVilhelmo Germano Cæſare. 26.

Vrban. 4 Pon. 188 A. d. 1265 Vrbanus. 4. Papa. 188. Scribunt aliqui ſub Vrbano fuiſſe Albertum cognomento Magnum, & diuum Thomam Aquinatem ordinis Prædicatorum. Sedit autem annos. 3. menſem vnum ſub eodem Cæſare.

Clemens. 4 Ponti. 189 Clemens. 4. Papa. 189. Hic vxorem & liberos habuerat, qua mortua factus eſt epiſcopus, deinde Cardinalis, & abſens electus pap. ſub eodem Cæſare. Sedit ann. 3. Quo mortuo non ſolũ inter populos Italiæ, quos in officio ſanctiſsimus Põtifex authoritate ſua continebat, verum etiam inter Cardinales diſcordia orta eſt de creando nouo Pontifice, vt biennio ſedes vacauerit. Bona Eccleſiæ Clemens vir integerrimus adeo accuratè diſpenſauit, vt cùm haberet duas filias ex mortua vxore ante pontificatum ſuſceptas, vni in monaſterio collocatæ triginta tantum libras dedit. Alteri quæ maritò ſuæ conditionis nupſerat, trecentas

li-

libras dotis nomine numerauit,& hac conditione ne quid vnquam amplius peteret. Habuit & nepotem clericum,quem vbi comperit tres præbendas habere,optionem facere compulit,vt quam vellet ex his retineret,& duas relinqueret. Instantibus autem amicis vt non tantũ nepoti illa dimitteret, sed maiora & plura tribueret,respõdit se Deo,nõ autem carni & sanguini acquieturũ:quem vtinam vniuersi Pontifices imitati essent.

Deo,nõ autem carni & sanguini acquieuit sanctus Pontifex.

Gregorius.10.pap.190.sub eodem Cæsare,sedit annos.4.Sub hoc celebratum est Concilium Lugdunense generale,in quo sequens veritas definita est.

Fideli & deuota professione fatemur quod Spiritus sanctus æternaliter ex patre & ex filio non tanquam ex duobus principiis,sed tanquã ex vno principio,non duabus inspirationibus, sed vnica inspiratione procedit. Hoc professa est hactenus, prędicauit,& docuit sacrosancta Romana ecclesia mater omnium fidelium & magistra. Hoc habet orthodoxorum patrum atque doctorum Latinorum pariter & Gręcorum incommutabilis & vera sententia. Sed quia nulli propter irrefragabilis præmissæ veritatis ignorantiam in errores varios sunt prolapsi,nos sacro approbante Concilio,dãnamus & reprobamus omnes qui negare præsumpserint æternaliter spiritum sanctum ex patre & filio procedere: siue etiam temerario ausu asserere quòd Spiritussanctus ex patre & filio tanquã ex duobus principijs,& non tanquam ex vno procedat. Habentur de summa trini.& fi.cath.in.6.

Processio spiritussancti à patre & filio prafitetur. Vnica inspiratione S. æternaliter procedit.

In eodem concilio mandatũ est,quòd nullus sacerdos manifestos vsurarios ad confessionem admittat,siue ipsos absoluat, nisi de vsuris satisfecerint,vel de satisfaciendo pro suarũ viribus facultatum præstent idoneam cautionem.

Vsurarij nõ absoluendi

Innocen. 5 Ponti. 191 Innocent. 5. Pap. 191. ex ordine sancti Dominici assumptus ad Pōtificatum anno domin. 1275. Sedit menses sex sub Rudolpho Germano Cæsare. 27.

Adria. 5 Ponti. 192 Adrianus. 5. Papa. 192. sedit dies. 40. sub eodem Cæsare.

Ioann. 22. Pont. 193. Ioannes. 22. Papa. 193. Vir literatus, sed in rebus gerendis, vt dicitur, parū prudens. Moritur Pontificatus sui mense. 8. sub eodem Cæsare. Sub hoc *Hæretica sententia contra asserentes Christū & eius discipulos nihil habuiße.* facta est definitio cōtra eos qui dicūt Christum & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt, nullum ius eis fuisse. Eiusmodi sententiam erroneam & hæreticam esse censendam declarat in extrauagan. Cùm inter nōnullos, de verb. sig. Sub eodem Ioanne. 22. damnantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Pariensis.

Errores Ioannis de Poliaco. Primus, quòd confessi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata quæ cōfessi fuerant, iterum cōfiteri proprio sacerdoti.

Secundus, quod stante, omnis vtriusque sexus, edicto in Concilio generali, Romanus Pont. non potest facere quòd parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri, quem dicit esse parochianum curatum. Imò nec Deus posset hoc facere, quia (vt dicebat) implicat contradictionem.

Tertius, quòd Papa nō potest dare potestatem generalem audiēdi confessionem, imô nec Deus, quin confessus habenti licētiam, teneatur eadem confiteri proprio sacerdoti, quem dicit esse, vt præmittitur, propriū curatū. Prædictos articulos, & quēlibet eorum, tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra deuios, authoritate Apostolica condemnamus & reprobamus de fratrum nostrorum consilio, & contrariam esse catholicam fidem asserimus

rimus, scilicet quòd illi qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quàm si ea aliàs confessi fuissent eorum proprio sacerdoti, iuxta Concilium generale. Habentur in extrauagan. communi. Vas electionis, &c.

Nicolaus. 3. Papa. 194. Scribunt historici neminē ante ipsum sacrificasse religiosius visum, cùm semper, dum solennia ageret, lachrymas funderet. Vacantibus ecclesijs celerrimè consulebat, & eas statim optimo & idoneo ministro committebat. Notarios & tabelliones à se, vt pestiferos, eiecit, Gregorium. 10. & Ioannem. 21. imitatus. Religionis obseruantissimus, instituti sancti Francisci, ob rerum humanarum contemptum, amator: ideò & decretali Epistola quædam suæ regulæ ambigua declarauit. Sedit ann. 3. mens. 5. sub eodem Cæsare. Vacat sedes men. 5. *Nicol. 3. Ponti. 194*

Martinus. 5. Papa. 195. sedit annos 4. mensem. 1. *Martin. 5. Ponti. 195*

Honorius. 4. Papa. 196. sedit annos 2. sub eodē Cęsare. Vacat sedes menses decem propter ægritudinem Cardinalium, qua apud sanctam Sabinā correpti sunt. *Honor. 4. Ponti. 196*

Nicolaus. 4. Papa. 197. sedit ann. 4. sub eodem Cæsare, assumptus ex ordine minorum.

Cœlestinus. 5. Pap. 198. Deducta electione discordia Cardinaliū per bienniū &. 3. menses, assumptus est ex eremo Petrus Moroneus vocatus Cœlestinus. Verū cū à priore vita ob Pontificatū nequaquā declinaret, visus est rebus agendis parum idoneus: hanc ob rem de abrogatione eius mētio fieri cœpta est inter Cardinales. Tandem persuasus est, vt pontificatu se abdicaret, ne ecclesia Dei ob imperitiam gubernantis periclitaretur. Quo facto Cœlestinus ad priuatam vitam se redegit, *Cœlestin. 5 Pont. 198* *Cessit Pōtificatui bonus pa-*

& al.

stor, ne omnes pericli tarentur. & alterius subrogandi Pontificis Cardinalibus potestatem dedit, Pontificatus sui mense.6. Imperãte Adolfo Germano Cæsare.28.

Bonifa.8. Pont.199 Bonifacius.8. Papa.199. Ab hoc ferunt deceptum Cœlestinum voce tanquam cœlitus missa per cannam ad eum factam, vt desereret Pontificatum, & Bonifacium institueret. Ingentia bella in Italia excitauit: Excommunicauit Gallorum regem Philippum, & titulum regni Gallici donauit Alberto Austriacæ domus.1. Cæsari, vt hac occasione tandem inter se confligarentur Germani & Galli. Postremò captus est Bonifacius, & in carcere perijt. Atque hinc est quod dicitur de eo: Intrauit vt vulpes, regnauit vt lupus, mortuus est vt canis. Sedit annos octo, menses.5. sub eodẽ Cæsare.

Benedict.11 Ponti.200 Benedictus.11. Papa.200. ex ordine sancti Dominici assumptus ad pontificatum. Ita semper vixit, vt post mortem inter beatos meritò cẽseatur. Sedit menses.8. dies.15. Electus est sub Alberto Germano Cęsare.29.

Clemens.5 Ponti.201 a.do.1302 Clemens.5. pap.201. sub eodem Cæsare. Hic apud Lugdunenses egit in Gallia, & iam inde ab hoc tempore.1. anno.1302. translata est Pontificia sedes ab vrbe Roma Auinium Galliæ vrbem, vbi ad septuaginta & quatuor an. remansit cum magno Christianorũ incommodo. Interim noua hæresis apud Nouarienses per Dulcinũ & Margaritã inuenta est, qua mares & fœminæ simul habitãtes in omnem libidinem prolabebãtur, & Anabaptistarũ more (qui nostra hac ætate in incertũ vagãtur) senserunt nihil proprii habendum, non esse ad ministrandas respublicas Christianis: & similes phanaticas opiniones habuere. Sub hoc celebratum est conciliũ Viennense, in quo & librum Clementinarum à se compositum ædidit. Fertur

hoc

hoc ferme tempore Templarios olim Christi milites à nostris ad Sarracenos defecisse. Quamobrem interfecti sunt quotquot comprehendi potuerunt, eorumque bona partim Rhodianis militibus partim nouis religionibus sunt attributa. Sedit annos. 8. men. 10. dies. 15.

Concilium Viennense generale sub Clemente quinto celebratum: in quo probatæ sunt constitutiones illæ & definitiones, quæ in volumine Clementinarum feruntur. Vna est sub hac forma: Doctrinam omnem, seu positionem temere asserentem, aut vertentem in dubium quòd substantia animæ rationalis, seu intellectualis, vere ac perfecte humani corporis non sit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicam fidei, hoc sacro approbante Concilio reprobamus: definientes vt cunctis nota sit fidei synceræ veritas: ac præcludatur vniuersis erroribus aditus, ne subintrent, quòd quisquis deinceps asserere, defendere seu tenere pertinaciter præsumpserit, quòd anima rationalis seu intellectiua non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tanquam hæreticus sit censendus. Item baptisma vnicum baptizatos omnes in Christo regenerans esse (sicut vnus Deus, ac fides vnica) ab omnibus fideliter confitendũ, quòd celebratur in aqua in nomine patris & filij & Spiritussancti, credimus esse tam adultis quàm paruulis communiter perfectum remedium ad salutem. Verum quia quantum ad effectum baptismi in paruulis reperiuntur doctores quidam theologi opiniones contrarias habuisse, quibusdam ex ipsis dicentibus per virtutem baptismi paruulis quidem culpam remitti, sed gratiam nõ conferri, alijs econtra asserentibus quòd & culpa eisdem in baptismo remittitur, & virtutes ac informans gratia infunduntur quo ad habitum, & si non pro illo

Concilium Viennen.

Anima rationalis per se & essentialiter est forma humani corporis.

Tā paruulis quā adultis in baptismo confertur gratia virtutesq; infunduntur.

tempore quo ad vsum: Nos attendentes generalē efficaciam mortis Christi, quæ per baptisma applicatur, pariter omnibus baptizatis, opinionē secundam, quæ dicit tam paruulis quàm adultis cōferri in baptismo informantem gratiam & virtutes, tanquàm probabiliorem, & dictis sanctorum & doctorum modernorum theologiæ magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio duximus eligendam. Habentur prędictæ duæ definitiones in Clem. de sum. Trinit. & fi. Catholi.

In eodem Concilio facta est constitutio, vt festum corporis Christi celebretur feria.5. post octauam Pentecostes, concessis indulgentijs ijs qui in eo festo, vel sub octauis officio vel horis interfuerunt. Habetur in Clem. de religi. & venerat. sanctorum.

In eodem damnati sunt errores Begadorum & Beguinarum mulierum Alemaniæ.

Error Begardorum & Beguinarum damnantur.

Primus, quòd homo in vita præsenti tantum & talem perfectiōis gradum potest acquirere, quòd reddetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valebit. Nam (vt dicunt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inueniri.

Secundus, Ieiunare non oportet hominem nec orare postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tūc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subiecta, quòd homo potest libere corpori concedere quicquid placet.

Tertius, quod illi qui sunt in prædicto gradu perfectionis, & spiritu libertatis, nō sunt humanæ subiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta ecclesiæ obligantur: quia, vt asserunt, vbi Spiritus Domini, ibi libertas.

2. Cor. 3

Quartus, quòd homo potest ita finalem beatitudinem secundum omnem gradum perfectionis

in præsenti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata.

Quintus, quòd quælibet intellectualis creaturæ in seipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad Deũ videndum, & eo beatè fruendum.

Sextus, quòd se in actibus exercere virtutum, est hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à se virtutes.

Septimus, quòd mulieris osculũ (cũ ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatũ: actus autẽ carnalis, cùm ad hoc natura inclinet, peccatũ non est, maximè cum tentatur exercens.

Octauus error, quòd in eleuatiõe corporis Christi Iesu nõ debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere: asserentes quòd esset imperfectionis eisdẽ si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantũ descenderẽt, quòd circa mysteriũ seu sacramentũ eucharistiæ, aut circa passionẽ humanitatis Christi aliqua cogitarent. Sacro approbante Concilio sectam ipsam cum præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino. Habetur in Clemen. Ad nostrum de hæreticis.

In eodem Concilio Si quis in illũ errorẽ inciderit, vt pertinaciter affirmare præsumat, exercere vsuras non esse peccatum: decernimus eum velut hæreticum puniendum. Locorũ nihilominus ordinarijs, & hæreticæ prauitatis inquisitoribus districtius iniũgentes, vt contra eos quos de errore huiusmodi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos vel suspectos de hæresi procedere non omittant. Habentur in Clemẽ. de vsuris. ca. Sanè.

Puniantur vt hæretici qui affirmauerint exercere vsuras nõ esse peccatum.

Ioannes. 23. Pap. 202. sedit annos. 10. menses. 4. Imperatore Ludouico Bauaro, in quem censuris Pontificijs animaduertit.

Ioan. 23 Pont. 208

Bene-

Benedi.12. Benedict.12.Pap.203. sedit annos.4. menses.3.
Pont.203. sub eodem Cæsare. Vir sanctissimus omnibus col lachrymantibus sepelitur.

Clemens.6 Clemens.6.Pap.204.sedit annos.10.menses.6.
Pont.204 Hic emit (vt fertur) Auinium Franciæ, atque ita vrbs hæc iuris Pontificij facta est.

Innocen 6 Innocent.6.Pap.205 Hic præbendas ecclesia-
Ponti.205 sticas non nisi probatissimis sacerdotibus tum vita tum doctrina dedit. Fecitque vt omnes prælati ad ecclesias suas proficiscerentur. Sedit annos. 9. mens.8. sub eodem Cæsare.

Vrbanus.5 Vrbanus.5.Pap.206.sedit ann.8.men.4.electus
Pont.206 sub Carolo.4.Germano Cæsare.32.

Gregor.11 Gregorius.11 Pap.207.electus sub eodem Cæ
Ponti.207 sare. Hic Romam ex Gallia transtulit iterum pon
an.d.1371. tificiam sedem anno Domini.136. motus maximè ex verbis cuiusdam Episcopi, qui interrogatus à Pontifice (dum simul inambularent, cur non rediret ad ecclesiam suam, quam malum erat tandiu sine pastore nudam relinqui, respondit, Cur tu summe Pontifex cæteris exemplum daturus, tuum episcopatũ non repetis? Moritur Romæ, an.d.1378 sui pontificatus anno.7.mens.5.

Post Gregorium.11.ingens schisma ortum est. Itali Italum Pontificem. Vrbanum.6. dictum, crearunt, & is Romæ mansit. Galli item elegerũt Pontificem in Italia, quem Clementem septimũ appellarunt, Is Auinium se recepit. Erant itaque Pontifices duo, alter in alterum censuris sæuiebat. Durauit hoc schisma vsque ad Concil. Constantiense.

Vrban. 6. Vrbanus. 6. Papa. 208. Pontificatus sui satis
Ponti.208 infeliciter acti anno.11.mense.8. Romæ moritur, Ruperto Cæsare.34.

Bonifa.9. Bonifacius.9. Papa. 209. sub eodem Cæsare.
Pont.209 Hic annorum circiter triginta erat, cum Pontificatum

catum iniuit: ita tamen vixit in tanta vel peccandi licētia, vt nulla ei voluptas impingi vel obijci posset. Interim mortuo Clemente.7 adulterino Pontifice, Petrus de Luna (Benedictus tertiusdecimus appellatus) Auinione sufficitur.

Bonifacius hic Annatarum hostium potentiam veritus, vel augendæ ditionis ecclesiasticæ causa, vt aliqui volunt, vsum beneficijs ecclesiasticis primus imposuit hac conditione, vt qui beneficium consequeretur, dimidium annui prouentus fisco Apostolico persolueret. Quamuis sint qui hoc inuentum, Ioanni.22. ascribant. Hanc consuetudinē omnes admisere præter Anglos, qui id de solis episcopatibus concessere: de cæteris beneficijs non adeò. Sedit annos.14. menses nouem. *an.d.1390*

Innocentius.7. Papa.210. duobus annis sacerdotio infeliciter administrato mortuus est. *Innocen.7 Ponti.210*

Gregorius.12. Pap.211. Is promisit cessurum se Pontificatu, si Benedictus itidem non recusaret. Cæterum fugiente Benedicto in Cataloniam relicta Auinione reuocauit promissum suum Gregorius de resignando papatu: proinde Concilio Pisis à Cardinalibus vniuersis habito, vterque & Gregorius & Benedictus Pontificatu sunt depositi, & in locum eorum suffectus tertius papa Alexander.5. Gregorius profugit Ariminium, vbi mā sit vsque ad Constantiensis Concilij tempora. Alexander.5. Bononiæ egit. *Grego.12. Ponti. 211*

Alexander.5. Papa.212. sedit mens.8. ex ordine minorum assumptus, sanctus Dei. *Alexan.5. Ponti. 212*

Ioannes.24. Papa.213. Hic Ioannes.24. Bononiç, Gregorius Arinini, Benedictus in Hispania superstites vixerunt, vsque dum opera Sigismundi Imperatoris Constantiæ publica synodus cogeretur. Sunt autem tres hi pariter in eo Concilio papatu deiecti. *Ioan. 24. Pont.213.*

Martinus.5 Ponti.214 Martinus.5.Papa.214.electus in Concilio Cō stantiensi, sedit annos.14.menses.3.

ACTA CONCILII CONSTANtiensis sub Ioanne Papa.24.conuocati & inchoati tempore schismatis. Ferebantur enim tunc tres Pōtifices, prædictus Ioannes & Benedictus.13.& Gregorius.12.

In sesione.1. anno Domini.1415. præsente Sigismundo Imperatore, promisit Ioannes. 24. scessurum papatui sub hac forma: Ego Ioannes Papa.24.propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo, promitto, iuro & voueo Deo & ecclesiæ & huic sacro Concilio, sponte & libere dare pacem ecclesiæ Christi per viam meę simplicis cessionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu iuxta deliberationem præsentis cōcilij, si & quando Petrus de Luna. Benedictus. 13. & Angelus de Corario, Gregor.12.in suis obediētijs nuncupati, papatui quem prętendunt, per se vel procuratores suos legitimos simpliciter cedāt, &cæ.Nihil ad hæc addiderunt in sessione secunda & tertia.

In sessione quarta & quinta habetur sic definitum, quòd ipsa synodus in spiritu sancto congregata legitime generale concilium faciens, ecclesiā catholicā militantē repræsentans, potestatē à Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscunq; status vel dignitatis, etsi papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinēt ad fidem & extirpationem dicti scismatis, & reformationem generalem ecclesiæ Dei in capite & membris, &c.

Item declarat quod quicunque cuiuscunq; conditionis, status, dignitatis, etiā papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis huius sacræ synodi, & cuiuscunque alterius Concilij gene-

lij generalis legitime congregati super præmissis siue ad ea pertinentibus factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentię subijciatur, & debite puniatur, &c.

Item diffinit & ordinat sancta synodus quòd dominus Ioannes Pap.23. Romanā curiam & officia publica illius, &c. de hac ciuitate Constantiē si non mutet sine deliberatione & consensu ipsius sanctæ synodi. Si quid contrà tentauerit, totum sit irritum & inane.

In sexta & septima sessione tantum tractatum est de monendo & citando Ioanne Papa, qui fugerat à loco concilii.

In sessione octaua pronunciata est sententia dānationis doctrinę Ioannis VViclef & articulorum 45. quorum tenor est qui sequitur. *Errores VVicleff damnati.*

1. Substantia panis materialis & vini materialis manent in sacramento altaris, &c.

2. Accidentia panis non manēt sine subiecto in eodem sacramento.

3. Christus nō est in eodem sacramento identice & realiter propria præsentia corporali.

4. Si episcopus vel sacerdos est in peccato mortali, nō ordinat, nō conficit, nō consecrat, nō baptizat.

5. Non est fundatum in Euangelio, quòd Christus missam ordinauerit.

6. Deus debet obedire diabolo.

7. Si homo debite fuerit cōtritus, omnis cōfessio exterior est sibi superflua & inutilis.

8. Si papa sit præscitus & malus, & per cōsequēs membrum diaboli, nō habet potestatem super fideles, nisi fortè à Cęsare.

9. Post Vrbanū. 6. non est aliquis recipiendus in Papam, sed viuendū est more Græcorū sub propriis legibus.

10. Contra scripturam sacram est quod ecclesiastici habeant possessiones.

11. Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat esse excommunicatū à Deo: & qui sic excommunicat, est hæreticus.

12. Prælatus excommunicans clericū, qui appellauit ad regem & ad Concilium regni, eo ipso traditor est regis & regni.

13. Illi qui dimittunt prædicare siue audire verbum Dei propter excommunicationem hominū, sunt excommunicati.

14. Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei absque authoritate sedis Apostolicæ vel episcopi catholici.

15. Nullus est dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dū est in peccato mortali.

16. Domini temporales possunt ad arbitriū suū auferre bona temporalia ab ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus.

17. Populares possunt ad suum arbitriū dominos delinquentes corrigere.

18. Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum prælatorū ad libitum suum auferre eas.

19. Speciales orationes applicatæ vni personæ per prælatos vel religiosos, non plus prosunt eidē quam generales cæteris paribus.

20. Conferens eleemosynam fratribus est excōmunicatus ipso facto.

21. Si quis ingreditur religionem priuatam quamcunque, redditur ineptior & inhabilior ad obseruantiam mandatorum Dei.

22. Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.

23. Religiosi viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.

24. Fratres tenentur per labores manuum victũ quærere,& non per mendicitatem. Prima pars est scandalose & præsumptuose asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur. Secunda erronea,pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.

25. Omnes sunt simoniaci qui se obligant orare pro alijs,eis in temporalibus subuenientibus.

26. Oratio præsciti,nulli valet.

27. Omnia de necessitate absoluta eueniunt.

28. Cõfirmatio iuuenũ,clericorũ ordinatio,locorum cõsecratio reseruantur Papæ & episcopis propter cupiditatem lucri tẽporalis & honoris.

29. Vniuersitates,studia,collegia, graduationes, & magisteria in eisdẽ sunt vana gentilitate introducta,& tantũ prosunt ecclesiæ sicut Diabolus.

30. Excommunicatio Papæ vel cuiuscunq; prę-lati non timenda,quia est censura Antichristi.

31. Peccant fundantes claustra,& ingredientes sunt viri diabolici.

32. Ditare clerum,est contra regulam Christi.

33. Syluester Papa & Constantinus Imperator errauerunt ecclesiam dotando.

34. Omnes de ordine mendicantiũ sunt hęretici,& dantes eis elemosynã sunt excommunicati.

35. Ingredientes religionem sunt inhabiles ad obseruandum diuina præcepta,& per consequens ad perueniendum ad regnum cœlorum, nisi apostatauerint ab eisdem.

36. Papa cum omnibus clericis suis possesionẽ habentibus sunt hæretici, eò quod possesionem habent.

37. Ecclesia Romana est synagoga Satanæ :nec Papa est immediatus vicarius Christi , & Apostolorum.

38. Decretales epistolæ sunt Apocryphæ, & seducunt

ducunt à fide Christi,& clerici sunt stulti qui stu dent eis.

39. Imperator & domini temporales seducti sunt à Diabolo vt ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

40. Electio Papæ à Cardinalibus per diabolum est introducta.

41. Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias. Error est si per Romanam ecclesiam intelligat vniuersalem ecclesiá aut Concilium generale:aut pro quanto negat primatum summi Pontificis super alias ecclesias particulares.

42. Fatuum est credere indulgentijs Papæ & Episcoporum.

43. Iuramenta illicita sunt quæ fiunt ad roborãdum humanos contractus & commercia ciuilia.

44. Augustinus, Benedictus, Bernardus damnati sunt,nisi pœnituerint de hoc quòd habuerũt possessiones,& instituerũt & intrauerunt religiones. Et sic à domino Papa vsque ad vltimum religiosum omnes sunt hæretici.

45. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.

Hos sancta synodus præfatos articulos.45.examinari fecit & sæpius recenseri: quibus examinatis,fuit repertũ aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notoriè hæreticos, & à sanctis patribus reprobatos,alios non catholicos sed erroneos : alios scandalosos & blasphemos,quosdá piarũ auriũ offensiuos:nõnullos eorũ temerarios & seditiosos. Propterea cõcilium pronũciat hæreticũ Ioannem Vvicleff, ac memoriam eiusdem condemnat , & mandat exhumari ossa ipsius & cremari.

In.9.10.&.11.nihil annotatione dignum actum est.In sessione.12.pronunciata est publica senten

tia

tia diffinitiua depositionis à papatu contra Ioannem Papam.24.propter recessum quem fecerat à ciuitate Constantiensi,& dicto sacro Concilio generali clandestine noctu hora suspecta,& in habitu dissimulato,& propter scandalum datum ab illo turbatiuum pacis & vnionis ecclesiæ à voto, & promissione,& iuramento per ipsum Ioannem Papam Deo & ecclesiæ & huic sacro Concilio præstitis deuiatiuum.

Item statuit & decernit sancta synodus pro bono vnionis ecclesiæ,quòd nullo vnquam tempore religatur in papam dominus Balthasar Costa, nuper Ioannes.24.nec Angelus de Corario,Gregorius.12.nec Petrus de Luna, Benedictus.13. in suis obedientijs sic nominati. Si contrarium fiat, id ipsum sit irritum & inane.

Sessio.13.

Cùm in nonnullis mundi partibus quidã temerarie asserere præsumant populũ Christianum debere sacramentum Eucharistiæ sub vtraque panis & vini specie suscipere , & non solum sub specie panis,sed etiam sub specie vini populum laicum passim communicent, & post cœnam vel alias nõ ieiuni,& communicandum esse pertinaciter asserunt contra laudabilem ecclesiæ consuetudinem rationabiliter approbatam:hinc est quod hoc generale concilium declarat,decernit & definit contra hunc errorem,quòd licet Christus post cœnã instituerit, & suis discipulis administrauerit sub vtraque specie panis & vini hoc venerabile Sacramentum, tamen hoc non obstante sacrorũ canonum authoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ seruauit & seruat quod huiusmodi Sacramẽtum nec conficiatur post cœnam , nec sumatur à non ieiunis, nisi in casu infirmitatis , aut alterius necessitatis à iure vel ecclesia cõcesso vel admisso

&cę. Et similiter quòd licet in primitiua Ecclesia huiusmodi sacramentum reciperetur à fidelibus sub vtraque specie: tamen hæc consuetudo ad euitandum aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, quòd à conficientibus sub vtraq; specie & à laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cùm firmissimè credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrùm Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis quàm sub specie vini veraciter contineri, &cæ. Quapropter dicere quòd hanc consuetudinem & legem obseruare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum pręmissorum tanquam hæretici arcendi sunt, & grauiter puniendi per diœcesanos locorum, aut inquisitores hæreticæ prauitatis, &c. Item præcipimus sub pœna excommunicationis quod nullus presbyter communicet populum sub vtraque specie panis & vini.

Sessio.14.

Carolus de Malatestis renunciauit papatui nomine Gregorij.12.

Sessio.15.

Errores Ioannis Vss. Articuli Ioannis Vss damnati in Cócilio, quoniam publicè prædicabat Ioannem Vvicleff virũ catholicum & authorem euangelicum.

1. Vnica est sancta vniuersalis ecclesia, quæ est prædestinatorum vniuersitas.

2. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus ecclesiæ malignantium consimiles.

3. Præsciti non sunt partes ecclesiæ, cũ nulla pars eius ab ea finaliter excidat, eò quòd prædestinationis charitas quę ipsam ligat non excidit.

4. Duæ naturæ, diuinitas & humanitas sunt vnus Christus.

5. Præ-

5. Præſcitus etſi aliquando ſit in gratia ſecũdũ præſentem iuſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ, & prædeſtinatus ſemper manet mẽbrum eccleſię, licet aliquando excidat à gratia aduentitia, ſed non à gratia prædeſtinationis.

6. Sumendo eccleſiam pro conuocatione prædeſtinatorum, ſiue ſint in gratia ſiue non ſecundùm præſentem iuſtitiam, iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.

7. Petrus non fuit, neque eſt caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.

8. Sacerdotes quomodolibet criminoſe viuentes, ſacerdotij polluũt poteſtatem, & ſicut filij infideles ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ, de clauibus, de cenſuris.

9. Papalis dignitas à Cæſare inoleuit, & Papæ profectio & inſtitutio à Cæſaris potẽtia emanauit

10. Nullus ſine reuelatione aſſereret rationabiliter de ſe vel alio, quod eſſet caput particularis eccleſiæ: nec Romanus Pontifex eſt caput Romanę eccleſiæ.

11. Non oportet credere quod iſte quicunq; eſt particularis Romanus Pontifex, ſit caput, caput cuiuſcunque particularis eccleſiæ niſi Deus eum prædeſtinauerit.

12. Nemo gerit vicem Chriſti, vel Petri, niſi ſequatur eum in moribus, cùm nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter à Deo recipiat procuratoriam poteſtatem, quia ad illud officium vicarij requiritur & morum conformitas, & inſtituentis authoritas.

13. Papa non eſt manifeſtus & verus ſucceſſor apoſtolorum Principis Petri, ſi viuit moribus contrarijs Petro: & ſi quærit auaritiam, tunc eſt vicarius Iudæ Iſcariotis. Et pari euidentia cardinales non ſunt manifeſti & veri ſucceſſores collegij a-

liorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum, seruantes consilia & mandata Domini nostri Iesu Christi.

14. Doctores ponentes quod aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, iudicio seculari est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Pharisæos, qui Christum nolentem eis in omnibus obedire, tradiderunt Pontio Pilato.

15. Obedientia ecclesiastica est obedientia secũdum adinuentionem sacerdotum ecclesiæ propter expressam authoritatem ecclesiæ.

16. Quòd nulla sint opera indifferẽtia: sed hæc sit diuisio immediata humanorum operum quòd sint vel virtuosa vel vitiosa, quia si homo est vitiosus & agat, quicquã, tũc agit vitiose, & si est virtuosus, & agat quicquã, tunc agit virtuose, quia sicut peccatum inficit vniuersaliter omnes actus hominis vitiosi: sic virtus viuificat omnes actus hominis virtuosi.

17. Sacerdos Christi viuens secũdũ legem eius, & habens notitiam scripturæ, & affectum ad ædificandum populum debet prædicare non obstãte prætensa excommunicatione.

18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatũ debet exequi nõ obstãte excommunicatiõe.

19. Per cẽsuras ecclesiasticas excommunicationis suspensionis vel interdicti ad sui exaltationẽ clerus populum sibi laicalem suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, viam præparat Antichristo.

20. Si Papa est malus, & maxime si est præscitus, tunc vt Iudas apostolus, est diabolus, fur, & filius perditionis.

21. Gratia prædestinationis est vinculum quo

corpus ecclesiæ & quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti indissolubiliter.

22. Papa vel prælatus malus & præscitus est æquiuoce pastor, & vere fur & latro.

23. Papa non debet dici sanctissimus etiam secũdum officium, quia alias rex deberet dici sanctissimus secundum officium, & tortores & præcones dicerentur sancti, imò & diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei.

24. Si papa viuat Christo contrarie, etiam si ascenderet per legitimam electionem secundũ constitutionem humanam, tamen aliunde ascenderet quàm per Christum, dato etiam quòd intraret per electionem à Deo principaliter factam, Nam Iudas Scarioth ritè & legitime est electus à Deo ad Apostolatum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium.

25. Condemnatio. 45. articulorum Ioannis Vviclefff per doctores facta, est irrationabilis & iniqua & male facta.

26. Non eo ipso quo electores, vel maior pars eorum consenserit viua voce secundũ ritus hominũ in personã aliquã, eo ipso illa persona est legitime electa. Vnde siue electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere.

27. Non est scintillam apparentiæ quòd oporteat esse vnũ caput in spiritualibus regens ecclesiam quod semper cum ipsa militanti ecclesia conuersetur & conseruetur.

28. Christus sine talibus capitibus monstrosis per seruos veraces discipulòs sparsos per orbẽ terrarum melius suam ecclesiam regularet.

29. Apostoli & fideles sacerdotes Domini strenue in necessarijs ad saluté regularunt ecclesiã antequam papæ officium foret introductum.

30. Nullus est Dominus ciuilis, nullus est

tus, nullus est episcopus dũ est in peccato mortali.

Pronunciata est sententia damnationis horum articulorum sub eadem forma qua condemnati sunt articuli Ioannis Vviclef.

Condemnatur articulus sequens.

Quilibet tyrannus potest & debet licitè & meritoriè occidi per quemcũque vasallum suum vel subditum, etiam per clanculares insidias & subtiles blanditias vel adulationes, non obstante quocunque præstito iuramento seu confœderatione factis cum eo, non expectata sententia vel mandato iudicis cuiuscunque. Aduersus hunc errorem satagens hæc sancta synodus exurgere & ipsum funditus tollere: declarat & definit huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide & in moribus, ipsamque tanquam hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, periuria, vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper & decernit quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes sunt hæretici, & tanquã tales iuxta canonicas sanctiones puniẽdi.

Sessiones. 16. 17. & 18. nihil habent lectione dignum.

Sessio. 19. Anno. 1415. 23. die Septembris.

Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga artium liberaliũ magister, cognoscens veram catholicam ecclesiam & apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipuè eam de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizauerunt & tenuerunt Ioannes Vvicleff, & Ioannes Vss, in suis opusculis libellis, seu sermonibus ad clerum & ad populum. Consentio autem Sanctæ Roma. Ecclesiæ, & Apostolicæ sedi, & huic sacro Concilio, & ore ac corde profiteor in omnibus & per omnia, & præsertim, de claui-

cibus

nibus, sacramentis, ordinibus, officijs & censuris ecclesiasticis, indulgentijs & reliquijs sanctorum, ecclesiastica libertate, & de ceremonijs & alijs omnibus ad religionem Christianam pertinentibus.

In sessione. 20. agitur causa ciuilis inter ducem Austrię & Episcopum Tridentinum.

Cessio. 21. Anno. 1416. 31. die mensis Maij.

Sententia contra Hieronimum de Praga laicũ, magistrum in artibus, qui post abiurationem in sessione. 15. annotatam, audientiam publicam sibi dari in hac sancta synodo postulauit: qua sibi concessa, coram eadem synodo publicè asseruerit, dixit, & professus est quòd præfatæ sententiæ damnationis dictorum Ioannis Vvicleff, & Ioannis Vss, iniquè consenserat, & illam sententiam approbando mentitus fuit, nec verebatur se confiteri mẽtitum, quinimmo confessionem super illorum dãnatione reuocabat nunc & in æternum, asserens se in libris Ioannis Vvicleff, & Ioannis Vss, nullã vnquam hæresim vel errorem legisse, licet antè fuerit confessus, &cæ. proptereaque sancta synodus prædictum Hieron. palmitem putridum, aridum, in vite non manentem foras mittendum decreuit, ipsumque hęreticum, & in hæresim relapsum excommunicatum, anathematizatum pronũciat & declarat atque damnat. Qui Hieron. traditus est potestati seculari, & combustus.

Sessiones intermediæ totæ teruntur in citando & deponendo Petro de Luna Benedicto. 13. nuncupato, & recipiẽdis oratoribus regũ Aragonum, Castelle & Nauarre.

Sessio. 39. anno. 1417. die. 9. Octob.

Statutum de Concilijs generalibus erga futura schismata Edicto perpetuo sancimus & ordinamus, vt amodo Concilia generalia celebrentur, ita quod

ita quòd primum à fine huius Concilij in quinquennium immediate sequens, Secundùm verò à fine illius in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur in locis quæ summus Pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante & cõsentiente Concilio, vel in eius defectu ipsum Conciliũ deputare & assignare teneatur, vt sic per quandã cõtinuationem semper aut cõciliũ vigeat, aut per termini pendentiam expectetur: quem terminũ liceat summo Pontifici de suorum fratrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium concilio ob emergétes fortè casus abbreuiare, sed nullatenus prorogetur. Locũ autem pro futuro celebrando Concilio deputatũ absque euidenti necessitate non mutet.

Sessio. 40. Reformationes fiendæ per Papam vna cũ Concilio antequam Concilium dissoluatur.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersalẽ Ecclesiam repræsentans, statuit & decernit, quod futurus Roma. Pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus eum hoc sacro Concilio, vel deputandus per singulas nationes debeat reformare ecclesiã in capite & in mẽbris, & curiam Romanam secundum æquitatem, & bonum regimẽ Ecclesiæ, antequã hoc Conciliũ dissoluatur super materijs articulorum alias per nationes in reformatorio oblatorum, quæ sequentur. Primò de numero, qualitate & natione dominorũ Cardinalium. Item de reseruationibus sedis Apostolicæ. Itẽ de Annatis, communibus seruitijs & minutis. Item de collationiibus beneficiorum, & gratiis expectatiuis. Item de cõfirmationibus electionũ. Item de causis in curia Romana tractandis, vel non. Item de appellationibus ad Romanam curiã. Item de officijs cancellariæ & pœnitentiariæ. Item de

exemptio-

exemptionibus & incorporationibus tẽpore schis matis factis. Item de commendis. Item de fructibus medii temporis. Item de nõ alienandis bonis Romanæ ecclesię. Item propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi. Item de extirpatione simoniæ. Item de dispensationibus. Itẽ de prouisione Papę & Cardinalium. Item de indulgentijs. Item de decimis. Hoc adiecto quòd facta per nationes deputatione prædicta, liceat alijs de licẽtia Papæ libere ad propria remeare.

Sessio.41.anno.1417.die.8.Nouembris.

Constitutio Papæ Clementis. 6. super modo & forma obseruandis à Cardinalibus in conclaui existentibus super electione Pontificis, decretum de non spoliando electum in Papam sub pœna excommunicationis..

Die. 11. Nouembris anni supradicti in festo sancti Martini, reuerendissimi patres in conclaui existentes Reuerẽdissimũ in Christo patrem dominũ Odonẽ de Columna sancti Gregorij diaconũ, Cardinalem de Colũna vulgariter nũcupatum, natione Romanũ, concorditer in Romanum Pontificẽ elegerũt, qui Martinus pap. 5. nominari voluit, & sic per Serenissimum principem Sigismũdum Romanorũ regem vnà cũ sancta synodo apud ecclesiã maiorem huius ciuitatis Constantiensis fuit inthronizatus & coronatus Papa.

Sessio. 42. nihil habet, quo iuste possimus lectorem occupare.

Sessio.43. Præsidente Papa Martino.5.21. mensis Martij. Decretum contra simoniam.

Martinus, &cæ. Multa contra simoniacã prauitatem olim factæ sunt constitutiones, quibus morbus ille non potuit competenter extirpari. Nos sacro approbante Cõcilio declaramus quod ordina-

ordinati simoniace ab excommunicatis suorũ ordinum sint eo ipso suspensi. Electiones autem, postulationes, confirmationes & quæuis prouisiones simoniacę ecclesiarum, monasteriorũ dignitatum, personatuum, officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ sint ipso iure, nullumque per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati, aut prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem tanquam iniquè ablata percipientes ipso facto sententias excommunicationis incurrant.

De decimis & alijs oneribus ecclesiasticis.

Martinus, præcipimus, &c. Iura quæ prohibent inferioribus à Papa decimas & alia onera ecclesiæ & personis ecclesiasticis imponere, districtius obseruari, per nos autem nullatenus imponatur generaliter super totum clerum, nisi ex magna & ardua causa & vtilitate vniuersalem ecclesiam concernente, & de consilio & cõsensu & subscriptione fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium & prælatorum, quorum consilium commodè haberi poterit. Nec specialiter in aliquo regno vel prouincia inconsultis prælatis ipsius regni vel prouinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum maiori parte & eo casu per personas ecclesiasticas & authoritate Apostolica duntaxat leuentur. In sessione. 44. statuitur locus futuri Concilij.

Sessio. 45. & vltima de dissolutione Concilij.

Martinus Papa. 5. dixit quòd omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materijs fidei per præsens Concilium conciliariter tenere & inuiolabiliter obseruare volebat, & nunquam contraire quoquo modo. Ipsaque sic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter nec alio mo

do quo

do quo dicto ipſum Cōcilium abſoluit, omnibus & ſingulis in eo exiſtentibus ad propria remeandi, ipſo approbante Concilio facultatem fecit.

Bulla Martin. 5. de condemnatione Ioannis VVicleff de Anglia, & Ioannis Vſſ de Bohemia, damnati in hoc ſacro Concilio Conſtantienſi.

Martinus Epiſcopus, &c. Inter curas paſtoralis curæ ſolicitudines, &c.

Sequuntur errores Ioannis VVicleff. 45. & errores Ioannis Vſſ. 30. in eadem forma qua ſupra recenſiti.

Super præmiſsis autem articulis quilibet de eis ſuſpectus ſeu in eorum aſſertione deprehenſus iuxta hunc modum interrogetur. In primis vtrum cognouerit Ioannem VVicleff de Anglia, & Ioannem Vſſ de Bohemia, & Hieronymum de Praga. Item vtrum teneat & credat quòd quodlibet concilium generale, & etiam Conſtantienſe, vniuerſalem Eccleſiam repræſentet. Item vtrum credat quod illud quod Concilium Conſtantienſe vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, approbauit & approbat in fauorem fidei & ad ſalutem animarũ, quòd hoc eſt ab vniuerſis Chriſti fidelibus approbandum & tenendum. Item vtrum credat & aſſerat quod in nullo caſu ſit licitum iurare. Itẽ vtrũ credat quod ad mandatum iudicis iuramentum de veritate dicẽda, vel quodlibet aliud ad cauſam opportunum etiam pro purificatione infamiæ faciendum, ſit licitum. Item vtrum credat quod periurium ſcienter commiſſum ex quacunque cauſa vel occaſione pro conſeruatione vitę corporalis vel patriæ, vel alterius etiam in fauorem fidei, ſit mortale peccatum. Item vtrum credat deliberato animo contemnens ritum Eccleſiæ quod ceremonias exorciſmi & Catechiſmi, aquæ baptiſmatis conſecratæ peccet mortaliter. Item vtrum credat quod poſt conſecrationem ſacerdotis in ſacramẽ-

to altaris sub velamento panis & vini non sit panis materialis, & vinū materiale, sed idem per omnia Christus qui fuit in cruce passus, & sedet ad dexteram patris. Item vtrū credat & asserat quod facta consecratione per sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & præter speciem vini, sit vera caro Christi & sanguis, & anima, & Deitas, & totus Christus, ac idem corpus absolutè, & sub vna qualibet illarum specierum singulariter. Item vtrum credat quòd consuetudo communicādi personas laicas sub specie panis tantum, ab Ecclesiā vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantien. approbata, sit seruanda, sic quòd nō liceat eam reprobare, aut sine Ecclesiæ authoritate pro libito immutare. Item vtrum credat quòd Christianus contemnens susceptionem sacramentorum confirmationis, vel extremę vnctionis, aut solennizatiōis matrimonii, peccet mortaliter. Itē vtrum credat quod Christianus vltra contritionem cordis habita copia sacerdotis idonei, soli sacerdoti ex necessitate salutis confiteri teneatur, & non laico, seu laicis quantūcunque bonis & deuotis. Item, vtrū credat quod sacerdos in casibus sibi permissis possit peccatorū confessum & cōtritum à peccatis absoluere, & sic pœnitentiā iniungere. Item vtrum credat quod malus sacerdos cū debita materia & forma, & cum intentione faciendi quod facit ecclesia, verè cōficiat, verè absoluat, verè baptizet & verè conferat alia sacramēta. Itē, vtrum credat quod beatus Petrus fuerit vicarius Christi habens potestatem ligandi & soluendi super terrā. Item, vtrum credat quod Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, sit successor Beati Petri, habens supremam potestatē in ecclesia Dei. Item, vtrum credat authoritatē iurisdictionis Papæ, Archiepiscopi, & Episcopi in soluendo & ligando

gando esse maiorem authoritate simplicis sacerdotis, etiam si curam animarũ habeat. Item, vtrũ credat quod Papa omnibus Christianis verè contritis & confessis ex causa pia & iusta possit concedere indulgentias in remissionẽ peccatorũ, maximè pia loca visitãtibus. Itẽ, vtrũ credat quod ex tali concessione visitãtes ecclesias ipsas, & man⁹ adiutrices eis porrigentes, eiusmodi indulgẽtias consequi possint. Item, vtrũ credat quod singuli episcopi suis subditis secũdum limitationẽ sacrorum canonũ huiusmodi indulgẽtias cõcedere possint. Item, vtrũ credat & asserat licitũ esse sanctorũ reliquias & imagines à Christi fidelibus venerari. Item, vtrũ credat quod Papa vel alius prælat⁹, vel ipsorũ vicarij possint suum subditum ecclesiasticũ siue secularẽ propter inobedientiã siue contumaciã excommunicare, ita quod talis pro excõmunicato sit habendus. Itẽ, vtrũ credat quod inobedientia siue contumacia excommunicatorũ crescẽte, prælati vel eorũ vicarii in spiritualibus habeãt potestatem aggrauandi, interdictum ponendi, & brachiũ seculare inuocandi, & quod illis censuris per inferiores sit obediẽdũ. Itẽ, vtrũ credat quod liceat personis ecclesiasticis absque peccato, huius mũdi habere possessiones & bona temporalia. Itẽ vtrũ credat quòd laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat, etiam si malè viuerent personæ ecclesiasticæ bona huiusmodi possidentes. Itẽ vtrum credat quòd liceat laicis vtriusque sexus viris & mulieribus liberè prædicare verbum Dei. Item, vtrum credat quod singulis sacerdotibus liberè liceat prædicare verbũ Dei vbicunque, quandocunque & quibuscunque placuerit, etiam si nõ sint missi. Item, vtrum credat quòd omnia peccata mortalia, & specialiter manifesta sint publicè corrigenda & extirpanda.

Qui de præmissis hæresibus, vel articulis, vel aliquo præmissorum infamati fuerint, ad arbitriũ vestrum expurgare teneantur. Alij vero qui per testes, seu propriam confessionem, vel alias legitimas probationes conuicti fuerint de prædictis hæresibus vel articulis, vel aliquo præmissorũ, eosdem articulos & errores solenniter & publice reuocare, abiurare, pœnitentiam condignam subire cogantur, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, &c. Datum Constantiæ Pontificatus nostri anno primo.

Finiunt acta in Concilio Constantiensi sub Martino quinto.

CONCILIVM BASILIENSE.

In præfatione annotatur quis modus sit obseruandus in publica sessione Conciliorum generalium, & qui fuit obseruatus in Concilio generali Constantiensi.

Concilium Basiliense inchoatum ann. do. 1431. presidente Iuliano Cardinale sancti Angeli legato Apostolico legitima potestate à felicis recordationis Martino. 5. & Eugenio. 4. tunc recens electio facta. Istud Cõciliũ inchoatum fuerat Senis, translatum est certis de causis in Basileã per Martinum. 5. vt notatur in sessione. 1. eius Concilij.

Sessio secunda.

Hęc sancta synodus legitime congregata authoritate Apostolica legitime interueniẽte sacris Constantiensis & Senen. Concilijs generalibus decernentibus atque ordinantibus, fuit & est in hoc loco Basiliensi debitè, legitime, ac rite inchoata & congregata: ideo in præsenti sessione ordinat & declarat quæ sequuntur.

Constant. Con. sess. 4 Primo declarat, quod ipsa synodus in Spiritu sancto legitime congregata generale Concilium faciens,

faciens,& ecclesiam militantem repræsentans,potestatem immediate à Christo habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis,& generalem reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Item declarat quod quicunque cuiuscunq; status vel dignitatis,etiam si papalis existat,qui mandatis,statutis, seu ordinationibus aut præceptis huius sacrę synodi,& cuiuscunque alterius Concilij generalis legitime congregati super præmissis vel ad ea pertinentibus,obedire contumaciter contempserit & respuerit, condignæ pœnitētiæ subijciatur,& debite puniatur. *Constant. Concil. Sessione.*

Seßio.3.

Primo repetuntur eadem decreta, quę in sessione secunda sunt definita & declarata.

Secundo decernitur dissolutionem huius concilij nullatenus fieri posse per Eugenium Papam: quoniam est contra decreta Constantien. Concilij & tendit in graue periculum fidei,& status ecclesiast.turbationem, & detrimentum atq; scandalum totius populi Christiani agnouerant præfati in Concilio tunc congregati, quod Eugenius Papa cum collegio Cardinalium dissoluisset illud conciliū. In alijs sessionibus nihil habetur,tantum commonetur Papa vt veniat ad conciliū,& accusatur eius contumacia nolentis parere.

Seßio.12.

Eligantur Episcopi & quicunque alij pręlati, ac confirmentur iuxta statuta iuris communis,nēpe vt singulæ Ecclesiæ Episcopos, singula collegia, singuli conuentus prælatos sibi eligant: qui rursus ab illis confirmentur ad quos de iure confirmatio spectat, nempe Episcopi à Metropolita-

tanis: Metropolitani à Papa, & inferiores prælati ab Episcopis.

Sessio.13.&.14: Tota teritur in monendo & citando Eugenio Papa.4.

Sessio.15.

Synodales congregationes singulis annis saltē semel sunt celebrandæ. Prouincialia verò Concilia ad minus de triennio in triennium: in quibus inter missarum solennia vel pòst, diœcesanus vel alius eius nomine, verbum Dei proponat, exhortando omnes ad bonos mores sectandum, abstinendum à vitiis, & ad ea quæ pertinent ad ecclesiasticam disciplinam & officia singulorum, & præsertim vt ij quibus animarum cura commissa est, diebus Dominicis & aliis solennibus plæbem subiectam, doctrinis & monitis salutaribus instruant. Postea legantur statuta prouincialia & synodalia, & inter alia aliquis compendiosus tractatus docens quomodo sacramenta administrari debeant: & alia vtilia pro instructione sacerdotū. Deinde ipse diœcesanus de vita & moribus subditorū solerter inquirat, labém simoniacæ prauitatis, cōtractus vsurarios, concubinatum, fornicationem, & alia quęuis crimina & excessus debita correctione cohibeat: Alienationes rerum ecclesiasticarum à iure prohibitas reuocet, clericorum abusus & aliorum subiectorum, qui circa diuinum officium & delationem debiti habitus defuerint, in melius reformet & emendet. Præcipua autem in ipsa synodo Episcopi cura sit inquirere ac debitis modis occurrere ne aliquod dogma hęreticū, erroneum & scandalosum, sortilegia, diuinationes, incantationes, superstitiones, & quæuis diabolica figmenta diœcesim suam inficiant.

Sessio.16.&.17.

Eugenius Papa annullat dissolutionem ab eo factam

factam concilij Basilien. quia graues dissensiones ex prædicta dissolutione ortæ sunt & grauiores oriri possent, & decernit & declarat prædictũ Cõcilium à principio inchoationis suæ fuisse & esse legitimè congregatum, & reuocat bullas quas ad dissoluendum illud Concilium antè dederat.

Sessio.18.

Repetuntur Decreta Concilii Constantien. de authoritate & potestate Conciliorum generalium absentibus legatis Papæ, vt suprà in hoc Basiliensi Concilio, Sessione.2.&.3. Quod Concilium generale potestatem immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscũque status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur vt suprà.

Sessio.19.

In hac sessione promulgatur decretũ quomodo prædicanda sit fides Iudæis & cæteris infidelibus cũ Christianis commorãtibus, & quomodo tractãdi sunt illi quandiu durant in infidelitate sua, & de his qui volunt ad fidem conuerti, vt bona sua quæcũque habẽt mobilia & immobilia, eis intacta illæsaque permaneãt, nisi ex vsura aut illicito quæstu fuerint acquisita, & notæ sint personæ, quibus de iure sit restitutio facienda: quia tunc illis restitui omnino oportet, iis verò personis non stantibus, quia talia per manus ecclesiæ in pios essent vsus conuertẽdi, hæc sancta synodus in fauorẽ cõcedit suscepti baptismatis tanquã in piũ vsũ apud eos remanere debere. Si verò conuersionis tempore inopes & indigentes fuerint, per viscera misericordiæ Dei nostri omnes tam ecclesiasticos quàm seculares hæc sancta synodus exhortatur, vt ipsis cõuersis manus porrigãt adiutrices. Ipsi quoque diœcesani non solũ Christianos ad subueniendũ illis exhortãtur, sed tã de redditibus ecclesiarũ quàm de his quæ ad pauperum vsus per

ipſos conuertenda deuoluuntur, huiuſmodi neophytos ſuſtentare non negligant, ipſoſque detractionibus & contumelijs paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam baptiſmi ciues ſanctorum & domeſtici Dei efficiuntur, longeque dignius ſit regenerari ſpiritu quàm naſci carne, legē præſenti ſtatuimus vt ciuitatum & locorũ, in quibus ſacro baptiſmate regenerantur, ibi legis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alij conſequũtur. Curent inſuper ſacerdotes baptizantes & diœceſani, ne cum Iudæis ſeu infidelibus ſaltem per longum tempus conuerſentur: quoniam experientia teſte mutuam inter ſe neophytorum conuerſationem ipſos in fide noſtra fragiliores reddere, ac ſaluti illorum plurimum officere compertũ eſt. Exhortatur hæc ſancta ſynodus locorum ordinarios vt quantum pro incremento fidei viderint expedire, curent & ſtudeant neophytos ipſos cum originarijs Chriſtianis matrimonio copulare. Prohibeatur & iis neophytis ſub grauibus pœnis ne mortuos more Iudæorum ſepeliant, aut ſabbata aliaſque ſolennitates, et antiquæ ſectæ ritus quoquo modo obſeruent, ſed eccleſias & prædicationes noſtras prout alij catholici frequentent, & in omnibus ſe Chriſtianorum moribus conformes reddant.

Seßio. 20. Conſtitutio de concubinarijs.

Si quis fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium ſuorum vel beneficiorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus ſuperior in fabricam vel aliam euidentem eccleſiarum vtilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, conuertat. Deinde eiuſmodi concubinarium monere teneatur vt concubinam dimittat: quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam

aut

aut aliam publicè resumpserit, iubet hæc sancta synodus, vt ipsum suis omnibus beneficijs omnino priuet.

Seßio.21. De annatis.

Constitutio de annatis non exigendis tam in curia Romana quàm alibi pro confirmatione electionum, vel admisione postulationum, aut aliqua collatione.

Altera constitutio quomodo diuinum officiũ in ecclesia celebrandum sit: quo tempore quisque debet esse in choro.

Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesijs quo certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo, ac vestibus pontificalibus more Episcoporum benedicunt. Alij vt Reges ac duces induti, quod festum fatuorum vel Innocentium vel puerorum in quibusdam regionibus nũcupatur, vt alii laruales & theatrales iocos. Alii choreas & tripudia marium ac mulierum facientes, homines ad spectacula & cachinnationes mouent, alii comessationes & conuiuia ibidē præparant hæc sancta synodus detestans, statuit & iubet ordinariis & ecclesiarum rectoribus ne hæc aut similia ludibria, nec etiam mercantias, seu negotiationes nundinarum in ecclesia, quæ domus orationis esse debet, ac etiam cœmiterio exerceri amplius permittant, transgressoresque per censuram ecclesiasticam aliaque iuris remedia punire non negligant. *In.8.syno. gen.ca.16.*

Seßio.22. De erroribus Archiepiscopi Nazareni.

Quendam libellum æditum ab Augustino de Roma Archiepiscopo Nazareno, cuius primus tractatus de sacramento diuinitatis Iesu Christi & ecclesiæ intitulatur. Secundus de Christo capite, & eius inclyto principatu. Alius de charitate

Christi circa electos,& de eius infinito amore,tãquam non sanam & erroneam in fide doctrinam continentem,cum suis defensorijs,hæc sancta synodus damnat & reprobat,& potissimè scandalosam assertionem erroneam in fide in ipso libello contentam,scilicet,Christus quotidie peccat, & ex quo fuit Christus,quotidie peccauit, quamuis pro capite ecclesiæ Christo Iesu dicat se non intelligere,sed ad membra sua, quæ cum Christo capite vnum esse Christum asseruit, intelligentiam eius esse referendam dicat. Necnon & propositiones istas,& eis in sententia similes,quas in articulos damnatos in Concilio Constan. incidere declarat,scilicet non omnes fideles iustificati,sunt membra Christi,sed soli prędestinati. Humana natura in Christo, verè est Christus, & eadem est persona Christi. Humana natura in Christo est persona verbi. Humana natura assumpta à verbo ex vnione personali est veraciter Deus naturalis & proprius,&c. Christus secundum voluntatem creatam tantum diligit naturam humanam vnitã personæ verbi,quantum diligit naturam diuinam sicut duę personæ in diuinis sunt æqualiter diligibiles,ita duæ naturæ in Christo, humana & diuina sunt æqualiter diligibiles propter personam communem.

Anima Christi videt Deum tam clarè & intense,quantũ clare & intense Deus videt seipsum. Ratio suppositatis determinãs humanam naturã in Christo,nõ realiter distinguitur ab ipsa natura determinata. Quas propositiones & alias ex eadẽ radice procedentes tanquã erroneas in fide,damnat & reprobat hæc sancta synodus,anno.1435.

Sessio.23.

Qualis debet esse electio Pontificis. Secũdo de modo & qualitate Cardinaliũ,vt numerum.24.

non

nō excedant, & de omnibus regionibus Christianitatis assumantur viri in sciētia & moribus ac rerum experientia excellentes, non minores. 30.an. magistri seu licētiati in iure diuino vel humano. Sit saltē tertia vel quarta pars de magistris in sacra scriptura, non nepotes ex fratre vel sorore Romani Pontificis, aut alicuius Cardinalis viuentis: non illegitimè nati, non corpore vitiati, nec alicuius criminis aut infamię nota respersi.

Sessio. 26. & 27.

Tractatur de admonitione & citatione contra Eugenium Papam & Cardinales.

Sessio. 28. & 29.

In qua causatur contumacia Papæ, & declaratur contúmax, quia tractabat de dissolutione eius Concilij.

Sessio. 30.

Hæc sancta synodus decernit & declarat quòd fideles laici siue clerici communicātes & non cōficientes, non astringuntur ex præcepto domini ad suscipiendum sub vtraque specie, panis scilicet & vini, sacrū eucharistię sacramētū, sed ecclesia quæ regitur spiritu veritatis secū manente in æternū, & cū qua Christus manet vsque ad cōsummationē seculi, ordinare habet quomodo ipsis non conficientibus ministretur, prout pro reuerētia ipsius sacramenti & saluti fidelium viderit expedire, & vt suprà in Concilio Constan.

Sessiones. 31. & 32. tractant de præbendis ecclesiasticis canonicè per ordinarios conferendis, & de suspensione Eugenij Papæ. 4.

Sessio. 33.

De veritate fidei catholicæ per tres veritates. Primò definitur quòd generalis synodus in spiritu sancto legitime congregata generale Concilium faciens, ecclesiam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediate habet, cui qui-

quilibet cuiuscunque status, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidē, & ad extirpationem schismatum, & ad generalem reformationem ecclesiæ in capite & in membris.

Has tres veritates reprobauit & dānauit Eugenius Papa. 3. libello qui incipit Moses seruus Dei. vt patet extra 38. sessione In Consiā. sessione. 4 & 8. In Basil. sessi. 2.

Secundo declarat quod quicunque cuiuscunque dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunque alterius Concilii generalis legitime congregati super præmissis, siue ad ea pertinentibus obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitētiæ subiiciatur, & debite puniatur.

Tertio declarat quod ipsum generale concilium pro præmissis eaque concernentibus congregatū sine ipsius consensu, per nullum, quauis authoritate, etiam si papali dignitate præfulgeat, dissolui, trāsferri, aut ad aliud tempus prorogari potest.

Et licet has esse veritates fidei catholicæ satis cō stet ex pluribus declarationibus præcedentibus, ad maiorem tamen soliditatem & firmitatem veritatum ipsarum hæc sancta synodus definit & declarat: Primò quòd veritas de potestate Concilij generalis supra Papam, & quemlibet alterum declarata per Constantiense & hoc Basiliense generalia Concilia, est veritas fidei caholicæ. Secundò, veritas hæc, quòd Papa Concilium generale legitime congregatum, sine eius consensu nullatenus potest dissoluere, est veritas catholicæ fidei. Tertiò, quod veritatibus prædictis pertinaciter repugnans est censendus hæreticus, anno. 1439.

Sessio. 34.

In hac & sequenti tractatur de depositione Eugenii Papæ, & stabilitate Concilij.

Sessio. 36.

Hactenus difficilis quæstio in diuersis partibus super conceptione ipsius gloriosæ virginis Mariæ matris Dei, & exordio sanctificationis

eius

eius facta est, &c. Nos diligenter inspectis authoritatibus & rationibus quæ iam à pluribus annis ex parte vtriusque doctrinæ allegatæ sunt, alijsq; etiam plurimis super hac re visis, & matura consideratione pensatis, doctrinam illam differentem gloriosam virginem Mariam, præueniente & operante diuini numinis gratia singulari, nunquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctamque & immaculatam, tanquam piam & consonam cultui ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & sacræ scripturæ, approbandam iure & tenendam & amplectendam diffinimus & declaramus, nullique de cætero licitum esse in cótrarium prædicare, seu docere, renouantes prætereà institutionem de celebranda sancta eius conceptione quæ sexto idus Decembris antiqua & laudabili consuetudine celebratur.

Sessio.37. & 38. Tractant de electione noui Pontificis.

Sessio.39.

Deposito Eugenio fuit electus Amadeus dux Sabaudiæ, qui in solitudine Ripaliæ à pluribus annis in virtute continentiæ fuerat conuersatus.

Sessio sequens consensit electioni factæ nuncupatus est Felix Papa quintus.

Amadeus felix nũcupatus cessit iuri quod in papatu asserebat se habere, & creatus est Cardinalis, & vicarius Pontificis Romani.

Bulla Nicolai Papæ .5. qui succesꝭit Eugenio 4. De approbatione gestorum in Concilio Basil. propter securitatem animarum, & cauenda pericula conscientiarum confirmat Nicolaus Papa gesta per Amadeum nuncupatum Felicem quintum, & per congregatos in Concilio Basiliensi, quod spectat ad censuras & causas beneficiales. De alijs nihil, nec de probatione eius Concilij, an.1449. sui Pontificatus, ann.3.

Quæ in his duabus congregationibus Constantiensi *Author.*

&

& Basiliensi statuta sunt, non habet aliquod authoritatis robur, nisi duntaxat illa quæ in bulla Martini. 5 aut Nicolai. 5. pontificia authoritate probata sunt, quorum paucis mentionem fecimus supra.

Eugen.4. Ponti.215. Eugenius.4. Papa.215. sedit an.16. fuit electus Romæ anno.1431. viuente adhuc Sigismūdo Germano Cæsare.35.

Hic durante concilio Basiliensi cōuocauit concilium generale Ferrariꝯ, vt tractaretur de vnione ecclesiæ Orientalis cum ecclesia Latina, vbi cœpit celebrari præsente Palæologo Imperatore & Patriarcha Constantinopolitano cum aliis ecclesię orientalis pontificibus, abbatibus, monachis, & cruce signatis. Attamen inchoatum non potuit absolui propter ingruentem pestem: & translatum est ab Eugenio Florentiam, vbi & absolutum est. Celebratum est Concilium prædictum per viginti & quinque sessiones, quarū sexdecim celebratæ sunt Ferrariæ: reliquæ verò Florentiæ. In quibus omnibus disputatū est inter Latinos & Græcos. Primū de processione spiritus sancti à filio: & an rite facta fuerit à Latinis ea additio in symbolo, filioque procedit, &c. Secundò, de igne purgatorio. Tertio, de Papæ principatu. Quarto de azymo & fermētato pane. Quinto de panis in Eucharistiæ transmutatione. Quæ tamē disputatiōes solā contentionem inter Græcos & Latinos pepererunt, vt coacti fuerint cessare à disputatione, & res citra vllā controuersiam inter eos tractaretur: & sic facta est vnio earū ecclesiarū, & sequēs definitio prædictorū articulorum sub hac forma.

CONCIL. FLORENTINVM.

De process. sancti spiritus. Approbante hac sancta synodo Florentina definimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur & suscipiatur, quia spiritus sanctus à pa

tre &

tre & filio æternaliter est: & essentiã suam, suumque esse subsistens habet ex patre simul & filio, & ex vtroque ęternaliter tanquam ab vno principio & vnica spiratione procedit: declarantes, quòd id quod sancti doctores & patres dicunt ex patre per filium procedere spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc significetur filiũ quoq; esse secũdũ Græcos quidem causam, secundum Latinos verò principiũ subsistentiæ spiritus sancti, sicut & patrem. Et quoniam omnia quę patris sunt, ipse pater vnigenito filio suo gignẽdo dedit, præter esse patrem, hoc ipsum, quod Spiritus sanctus procedit ex filio, ipse filius à patre æternaliter habet, à quo æternaliter etiam genitus est.

Definimus etiam explicationem verborum illorum, filioque, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositum. *De particula illa filiòq; procedit.*

Item, in azymo, siue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici: sacerdotesq; in altero ipsum Domini corpus conficere debere, vnũquemque scilicet iuxta suæ ecclesiæ siue Occidentalis siue Orientalis consuetudinem. *In azymo & fermẽto corp⁹ Christi conficitur.*

Itẽ, si verè pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequã dignis pœnitẽtiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorũ animas pœnis purgatoriis purgari. Et vt à pœnis huiusmodi releuentur, prodesse his virorũ fidelium suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia quæ à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt secundum ecclesię instituta. Illorum etiam animas qui post baptisma susceptũ nullã omnino peccati maculam incurrerũt, illas etiam quæ post contractam peccati maculã, vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ corporibus (prout superius dictum est) sunt pur- *De purgatorio.*

gatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum trinum & vnum sicuti est: pro meritorum tamen diuersitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.

De peccato originis.

Item definimus sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanũ successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris canonibus cõtinetur. Datum Florentiæ in sessione publica synodali, anno. 1439.

Romanus Pontifex successor Petri & Christi vicarius est.

Dum hæc Florentiæ agerentur, in vltima sessione subita morte defunctus est Patriarcha Constantien. & quærentibus Græcis ac Latinis causam tam subitæ mortis eius, famuli responderunt, ipsum postquam cœnasset, in penetrale domus scribendi causa, vt sui moris erat intrasse, & dum scriberet, tremore ac animi languore affectum, statim occubuisse. Literæ autẽ sequentia continebãt.

Ioseph miseratione Diuina Constantinopolis & nouæ Romæ Archiepiscopus, ac œcumenicus Patriarcha: quoniam ad extremum vitæ meę perueni, idcirco pro meo munere dilectis filiis benignitate Dei meam sententiam his literis palam facio. Nam quæ domini nostri Iesu Christi catholica & apostolica Ecclesia Romæ veteris sentiat ac celebret omnia, me quoque sentire credereq; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum autem

Confeßio. Archiepiscopi Cõstãtinopolitani.

autem patrum patrem ac summũ Pontificem, Romæque veteris Papam, domini nostri Iesu Christi vicarium esse concedere, atq; animarũ purgatorium esse non inficior. Datum Florentiæ die octauo mensis Iunij, Anno. 1439.

Dum iam absolueretur Concilium Armeniorum Patriarchæ legati ad synodum ipsam venerunt, dicentes se suamq; Ecclesiam cum catholica coniungi, ac ipsum synodi decretum pie seruare velle. Quibus benignissime susceptis sub quodã breui compendio orthodoxæ fidei veritatẽ, quam Romana profitetur ecclesia, per hoc decretum sacro approbante Concilio, ipsis etiam oratoribus ad hoc consentientibus, tradidit Eugenius Papa. Quo ab eis accepto vnà cum Græcis Florentia discesserunt, & dissolutum est Concilium.

Decreta Concilij Florentini super vnione Iacobinorum & Armeniorum.

In primis damus eis sanctum symbolum à centum quinquaginta episcopis in œcumenico Constantinopolitano Concilio editum, cùm illa additione, filioq;, ipsi symbolo declarãdę veritatis gratia, & vrgente necessitate & rationabiliter apposita. Cuius tenor est: Credo in vnum Deum, & cæ. Hoc autem symbolum sicut apud Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armeniorum ecclesias inter missarum solennia singulis saltem Dominicis diebus, & maioribus solennitatibus decantari vel legi.

Secundò, tradimus eis definitionem quartæ & vniuersalis synodi Chalcedonẽsis, in quinto postea & sexto vniuersalibus Concilijs renouatam duabus naturis in vna Christi persona. Cuius tenor talis est.

Sufficeret quidem sapiens hoc, &c.

Tertiò, definitionem de duabus Christi opera-

Minister baptismi. necessitatis, non solum sacerdos vel diaconus, sed etiam laicus & mulier, imo etiā paganus & hæreticus baptizare potest, dummodo formā seruat æcclesiæ, & facere intendat quod facit ecclesia.

Effectus Baptismi. Huius sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis, & actualis: omnis quoque pœnæ quæ pro ipsa culpa debetur, propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum cœlorū & Dei visionem proueniunt.

De Sacramēto cōfirmationis. Secundum sacramentum est confirmatio, cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ: & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per episcopum benedicto. Forma autem est. Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine patris & Filij, & Spiritussancti. Ordinarius minister est Episcopus.

Minister Sacramenti cōfirmationis Episcopus. Et cum cæteras vnctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi episcopus debet conferre, quia de solis Apostolis legitur (quorum vicem tenent episcopi) quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabāt. Loco autem illius manus impositionis datur in ecclesia confirmatio. Legitur tamen aliquando per Apostolicæ

Act. 9. sedis dispensationem ex rationabili & vrgēte admodum causa simplicem sacerdotē chrismate per episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum.

Effectus confirmationis. Effectus autem huius sacramenti est, quia in eo datur Spiritussanctus ad robur, sicut datus est apostolis in die Pentecostes, vt Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoque in fronte vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat: & præcipue

1. Cor. 1. crucem eius quæ Iudæis est, scandalum, genti-

bus

bus autem stultitia, propter quod signo crucis signantur. *De Sacramento Eucharistiæ.*

Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam iuxta testimonia sanctorum patrum, creditur ipsum dominum in vino aqua permisto hoc instituisse Sacramentum. Deinde quia hoc conuenit Dominicæ passionis repræsentatiōi. Inquit enim beatus Alexander Papa quintus à beato Petro, In Sacramentorum oblationibus, quæ inter missarū solennia domino offeruntur panis & vinum aqua permistum offerri debet quia vtrunque, id est sanguis & aqua ex latere Christi produxisse legitur. *Quare apponatur aqua in vino. De con. d 2. In sacramētorū*

Tertiò etiam conuenit ad significandum huius Sacramenti effectum, qui est vnio populi Christiani ad Christum. Aqua enim populum significat, &c. *Apo. 17.*

Forma huius Sacramenti sunt verba saluatoris quibus hoc conficitur Sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc confici sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substātia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertuntur, ita tamen quod totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini, sub qualibet quoque parte hostiæ consecratæ, & vini consecrati, separatione facta totus est Christus.

Huius sacramenti effectus, quem in anima operatur dignè sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius vnitur, sequitur quod per hoc sacramentum in sumentibus digne gratia augetur, omnemque effectum, quem materialis cibus & potus quo ad vitam agunt corporalem, *Effectus eucharistiæ*

hoc idem quo ad vitam spiritualem & hoc sacramentum operatur.

De Sacramento Pœnitentiæ. Quartum sacramentum est pœnitentia, cuius quasi Materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes. Quarũ Prima est cordis cõtritio, ad quam pertinet, vt doleat de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet, vt peccator omnia peccata quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium sacerdotis: quæ quidem præcipuè fit per orationem, ieiunium, eleemosynam.

Forma huius sacramenti est. Ego te absoluo, &cæt.

Minister huius sacramenti est sacerdos, habens authoritatem absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Effectus huius sacramenti est absolutio à peccatis.

De extrema vnctiõe Quintum sacramentũ est extrema vnctio: cuius Materia est oleum oliuæ per episcopũ benedictũ. Hoc sacramentum nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet: qui vngendus est in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter adoratũ, in ore propter gustum, vel locutionem: in manibus propter tactũ, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationẽ ibidem vigentẽ. Forma huius sacramenti est hæc. Per istam sanctam vnctionem: & suã pijsimã misericordiam indulgeat tibi dominus quicquid peccasti per visum, &c. Et similiter in alijs membris. Effectus verò est mentis sanatio, inquantũ autem expedit, ipsius etiam corporis. De hoc sacramento habetur Iacobi. 5.

De sacramento ordinis. Sextum sacramentum est ordinis, cuius Materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo, sicut

Sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri euangeliorum dationem. Subdiaconatus per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem. Et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentiũ assignationem. Forma sacerdotii talis est: Accipe potestatem offerendi sacrificium in ecclesia pro viuis & mortuis, in nomine patris & filii & spiritus sancti, & sic de aliorũ ordinũ formis. Ordinarius minister huius sacramenti est episcopus. Effectus, augmentum gratiæ, vt quis sit idoneus minister.

Effectus sacramenti ordinis.

De sacramento Matrimonij.

Septimum est sacramentum matrimonii, quod est signum coniunctionis Christi & ecclesiæ, secũdum Apostolum. Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de præsenti expressus.

Tria sunt bona matrimonij.

Tria sunt bona marrimonii. Primum, proles, suscipienda & educanda ad cultum Dei. Secundum, fides, quam vnus coniugum alteri seruare debet. Tertium, indiuisibilitas matrimonii propter hoc quod significat indiuisibilem cõiunctionem Christi & ecclesię. Quanuis autem ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non tamen aliud matrimoniũ contrahere fas est, cùm matrimonij vinculum legitime contracti perpetuum sit.

Sextò, compendiosam illã fidei regulã per beatissimũ Anastasiũ æditam ipsis præbemus, videlicet: Quicunque vult saluus esse, &c.

Septimò, decernimus vnum atque eundem Deum veteris ac noui testamenti, hoc est legis & prophetarũ atque Euangelii prophitemur authorem: quoniam eodem spiritu inspirante, vtriusque testamenti sancti locuti sunt: quorum libros suscipit & veneratur ecclesia, qui titulis sequentibus continetur.

Quinque Moysi,id est,Gene. Exod. Leuiticus Num. Deutero. Iosue,Iudic.Ruth.Quatuor Regum,duo Paralippom. Esdras,Neemias, Tobias, Iudith,Esther,Psal. Dauid, Parabolæ, Ecclesiast. Cantica cantic. Sapient. Ecclesiasticus,Esaias,Hieremias,Baruch,Ezech. Dan.duodecim Prophetæ minores.i.Osea,Ioel,Amos,Abdias, Ionas, Michæas,Naum,Abacuc,Sophonias, Aggæus, Zacharias,Malachias. Duo Machabæorum. Quatuor Euangelista,Matthæi,Marci,Lucæ, Ioannis Quatuordecim epistolæ Pauli,Ad Roma.duæ ad Corinth.ad Galat ad Ephes.ad Philippen. Duæ ad Thessalon.ad Coloss. Duæ ad Timotheum ad Titum ad Philemonem,ad Hebræos. Petri duæ, Ioannis tres,vna Iacobi,vna Iudæ. Acta apostolorum,& Apoca. Ioannis. Propterea anathematizamus Manichæorum insaniam, qui duo principia posuerunt, vnum visibilium, aliud inuisibilium, & alium noui testamenti Deum,alium veteris esse dixerunt.

Octauo tradimus quod in consecratione corporis Christi hac vteretur forma ecclesia Romana:hoc est enim corpus meum, sanguinis verò. Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti,mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorũ. Panis verò triticeus in quo sacramentum conficitur, an eo die an antea decoctus sit, nihil omnino refert,dummodo panis substantia maneat.

Roman. 7. Decimo,quoniam asseritur nonnullos quartas nuptias tanquam condemnatas respuere, ne peccatum vbi non est,esse putetur, cum secundum Apostolum,mortuo viro mulier sit ab eius lege soluta,& nubendi cui vult in domino habeat facultatem,nec distinguat mortuo primo, secundo vel tertio,declaramus non solum secundas ac tertias, sed

Licite quis si impedimentũ nõ obstet, sæpe ac sæpius contrax

sed & quartas atque vlteriores, si aliquod canoni cum impedimentum non obstet, licite contrahi posse. Commendatiores tamen dicimus, si vlterius à coniugio abstinentes in castitate permanserint: quia sicut virginitatem viduitatis, ita nuptiis castam viduitatem laude ac merito præferendam esse censemus.

bere potest *Sicut virginitas viduitati ita casta viduitas nuptiis præfertur.*

His omnibus explicatis prædicti Armeniorū oratores nomine suo & sui patriarchæ, & omniū Armeniorum hæc saluberrima synodalia decreta cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus, necnon quicquid tenet & docet sancta sedes Apostolica & Romana ecclesia, cum omni deuotione & obedientia suscipiunt & amplectuntur.

Finit Concilium Florentinum.

Nicolaus.5.Papa.219. Hic cum se indignū tanto magistratu arbitraretur, supplex rogauit cardinales, vt maturius ecclesiæ consulerent: & tandem inuitus assumpsit sacerdotium. Quo per octo annos administrato, moritur Frederico.3. Germano Cæsare.37.

a.d.1447 *Nicolaus.5 Ponti.216*

His temporibus anno.1453.die Maij.29. post diutinam obsidionem, grauissima tandem oppugnatione potitus est Mahometes Turcarum Imperator vrbe Constantinopoli: in ea quę tantam crudelitatem exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Calistus.3. Papa.217. Hic beatum Vincentium ordinis prædicatorum in sanctos retulit. Sedit annos tres sub eodem Cæsare.

Calistus.3 Pont.217.

Visum est necessarium hoc loco summam duarum extrauagantium Martini quinti, & Calisti tertij subijcere, & explicare conditiones quibus olim prædicti Pontifices permiserunt eiusmodi contractus; quibus emuntur annui census cum pacto retrouendendi, &c.

Author.

Quoniam videmus nunc intolerabiles abusus exerceri hoc colore; & passim celebrari prædictos contractus vix vna aut altera conditione seruata, & hoc falso titulo emptionis multi pretexerunt suas vsuras.

Decretum Martini.4.idem est & Calisti tertij.

Martinus episcopus,&c. & Calistus episcopus, &c. Petitio dilectorum filiorũ nobis exhibita continebat quòd à tanto tempore cuius contrarij memoria hominum nõ exiſtit, quædam consuetudo rationabilis obseruata, per scripta, ac moribus vtentium approbata ad communẽ vtilitatẽ hominũ introducta fuisset pro quibus princeps, miles, siue oppidanus partiũ earundem cũ hoc expedire videbatur personæ ecclesiasticæ, aut seculari, collegio aut vniuersitati super bonis suis, oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, & hæreditatibus vẽdere consueuit, & vendidit annuos census vnius vel plurium marcarum & pro qualibet marca annui census decem, vndecim, tredecim, quatuordecim marcas, aut plus vel minus secundum temporis qualitatem (prout ipsi contrahentes tunc inter se conuenerant) ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerãt, bonis in ipso contractu tũc expressis, pro ipsius census annui solutione in perpetuũ obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresse ipsis venditoribus data fuit facultas atq; gratia quòd ipsum annuũ censum in toto vel in parte pro eadẽ summa denariorũ quã ab ipsis temporibus receperãt, quãdocũq; vellent libere absque alicuius requisitione, cõtradictione vel assensu, possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census venditores inuiti nequaquã peremptores arctari aut astringi valerent, etiam ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis, seu destructis. Sed iidem emẽ-

tes, etiã si bona, domus, terræ, agri, possessiones & hæreditates huiusmodi processu temporis ad omnimodæ destructionis siue desolationis reducerẽtur opprobriũ, pecuniam ipsam etiã agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen an huiusmodi contractus emptionis & venditionis liciti existant, hæsitatur. Quare pro parte eorundem nobis fuit humiliter supplicatũ, vt an contractus huiusmodi liciti vel illiciti censeri debeant, declarare de benignitate apostolica dignaremur.

Nos igitur comperimus contractus huiusmodi iuridicos, & iuxta determinationem doctorum licitos fore, & iuri cõmuni cõformes, ideo ipsorũ censuum venditores ad illorũ solutionem obligari authoritate apostolica tenore præsentiũ ex certa scientia declaramus, non obstantibus, &c.

Conditiones quibus annui census licite emi possunt & vendi.

Prima conditio. Oportet quod vendens designet & exprimat rem aliquam quam vẽdat, & alius emat, puta domum, aut agros. &c. Et rei vel rerum designatarum tantum debet fieri emptio & venditio, & ea sola debent manere obligata ad solutionem prędicti census, & non alia vendentis bona, quia si vniuersa alia bona cum persona vendente obligantur (vt fit apud nos) iam destruitur emptio & venditio, & est oppigneratio, & fit contractus vsurarius.

Secunda conditio, quòd iusto & competenti pretio ematur annuus census, & quo tempore celebratur contractus, integraliter numeretur pecunia.

Tertia, quòd in eodem contractu expresse venditori detur facultas, quod ipsum annuũ censũ in toto vel in parte pro eadẽ summa denariorũ quã ab emptore recepit, quandocũque velit, libere absque

que alicuius requisitione,aut contradictione possit extinguere vel redimere,& se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare.

Quarta,quod ad redimendū annuum censum venditor inuitus nullo modo obligari possit, sed liberum sit illi vel soluere censum,vel redimere in toto vel in parte eadem numerata pecunia.

Quinta,quòd si contingat aliquādo bona ipsa, domus,agros,aut possessiones alias, quæ obligata sunt ad solutionem census, & quorū facta est emptio,processu temporis omnino destrui, & penitus interire,ementes pecuniam ipsam quam dederunt pro prædictis bonis,repetere amplius nequaquam valebunt,quoniam ementis periculo debet perire res empta:alioquin non fuit vera emptio & venditio,sed contractus vsurarius.

Sexta,non debet obligari ad censum res aliqua nisi sit vendibilis res & fructuosa: & annuus census,ad cui⁹ solutionem talis res est obligata, non debet excedere valorem fructuum quos ex re ipsa percipere solet aut potest dominus rei. Si enim plus est in annuo censu quàm in fructibus rei vēditæ,iam destruitur emptio,& palliatur vsura, & emens accipit rem ipsam in pignus suo pecuniæ.

Seruatis prædictis conditionibus vtcunque tolerandos iudico tales contractus:aliqua earū omissa,nulla ratiōne puto tolerandos.

*a.d.*1458. *Pius Pōti.* 118. Pius secundus Papa. 218. Catherinam Senensem inter sanctas retulit,sedit annos sex. Friderico Cęsare.

Paulus. 2. *Pont.*219. Paulus.2.pap.219.sub eodem Cæsare. Sacerdotio illaudabiliter procurato.6.ann.men.10. suę assumptionis,solus in cubiculo nemine vidente, secunda hora noctis apoplexia moritur. Suo tempore omnia officia Romæ venalia erant, & ferè semper beneficia & Episcopatus his committebat,qui offi-

officium aliquod venale haberent, vnde elici munus posset.

Sixtus. 4. Papa. 220. Friderico Cæsare. Hic bonauenturam theologum albo sanctorum inscribi iussit. Moritur assumptionis suæ ann. 13. Sub hoc Pontifice & eius speciali commissione, an. domi. 1479. facta est congregatio per reueren. in Christo patrem Alfonsum Carillum Archiepiscopum Toletanum Compluri multorum doctorum theologiæ, & vtriusque iuris super libello confessionis ædito per Petrum Oxomensem sacræ theologiæ professorem, in vniuersitate Salmantina Hispaniæ. Accepit autem prædictus Archiepiscopus Toletanus authoritatem declarandi ac definiédi omnes propositiones & conclusiones falsas, erroneas, hæreticas, aut malè sonátes quæ in præfato libello continerentur. *Sixtus. 4. Ponti. 220*

Conclusiones autem productæ ex libello dicti magistri Oxomen. discußæ & disputatæ, tandemque damnatæ sunt quæ sequuntur.

Prima conclusio, Peccata mortalia quãtum ad culpam & pœnam alterius seculi delentur per solã cordis contritionem sine ordine ad claues.

Secunda conclusio, quod confeßio de peccatis in specie fuerit ex aliquo statuto vniuersalis ecclesiæ, non de iure diuino.

Tertia conclusio, quòd prauæ cogitationes confiteri non debent, sed sola displicentia delentur sine ordine ad claues.

Quarta conclusio, quod confeßio debet esse secreta. i. de peccatis secretis, non de manifestis.

Quinta, quòd non sunt absoluendi pœnitentes nisi peracta prius penitentia eis iniuncta.

Sexta, quòd Papa non potest indulgere alicui viuo pœnam purgatorij.

Septima, quòd ecclesia vrbis Rom. errare pót.

Octaua, quòd Papa nō potest dispensare in statutis vniuersalis ecclesiæ.

Nona conclusio, quòd sacramentū pœnitētiæ quantum ad collationem gratiæ sacramentū naturæ est, non alicuius institutionis veteris vel noui testamenti.

Quibus cōclusionibus sic propositis, ac per plures dies singillatim disputatis, recepto tandem ab eisdem doctoribus solenni iuramēto, tactis sacrosanctis euangeliis, & sententia excommunicationis in eos, & in eorum quemlibet primitus prolata, quod in prædictis quæstionibus dicerent veritatem secundum suam sententiam & conscientiā, votisq; eorum coram notario & testibus singillatim in scriptū redactis. 24. Maij præfatus Reuerē. dominus sedens pro tribunali, sententiam protulit, qua conclusiones prædictas tanquam hæreticas erroneas ac scandalosas, & malè sonantes, apostolica & primitiali authoritate damnauit, ac damnandas decreuit: librumque illum comburendum iudicauit, quem ilico promotor fiscalis curiæ tradidit seculari.

Adiuratio dicti magistri Petri Oxomensis in forma canonum.

Quoniam ego magister Petrus Oxomensis cōposueram librū confessionis cōtinentem nonnullas propositiones, quas tūc credebā veras, & determinationi sanctæ matris ecclesiæ & cōmuni opinioni doctorum consonas, sed quia primum ex libro illo orta sunt maxima scandala in cordibus fidelium, maximè in partibus horum regnorum, adeo quòd reuerendiss. in domino pater ac dominus Archiepiscopus Toletanus authoritate Apostolica (accersitis quamplurimis magistris & sacræ theologiæ doctoribus, & aliis viris eruditissimis) maturo consilio ac deliberatione pronunciauit &

de-

declarauit dictum librum continere nõnullas propositiones falsas, hæreticas, scandalosas, malè sonantes & erroneas, & ideo comburendum, prout in sententia latius cótinetur. Quapropter ego præfatus magister desiderans salutem animæ meæ, ac proprium recognoscens errorem & culpam, dico & confiteor me grauiter errasse in cópositione dicti libelli, vtpote continentis propositiones falsas, erroneas, scandalosas, hæreticas, & malè sonantes. Quas vt tales confiteor & declaro: summittoque me determinationi sanctę matris ecclesiæ, & determinationi & sententiæ præfatæ & prolatæ per dictum reuerend. dominũ, cui ego ex nunc & specialiter & expresse assentior. Et cognoscens verã fidem, anathematizo omnem hæresim, maximè eã de qua hactenus sum infamatus, & consentio sanctæ matri ecclesię Romanæ & sedi apostolicæ, & ore ac corde cófiteor sacramenta ecclesiæ, & illam fidem tenère, quàm dominus Sixtus Papa modernus authoritate apostolica & euangelica tenet: & per hæc sancta Dei euangelia omnes qui contra hanc fidem venerint, cum suis doctrinis dignos æterna damnatione pronuncio.

Celebrata est ea congregatio per quinquaginta duos viros doctos magistros in theologia, vel iure canonico, præsidente præfato reuerendissimo. Accessit ad hæc specialis confirmatio eorum, quæ acta sunt in prædicta congregatione per Sixtum Papam quartum. Exemplar autem bullæ, qua cõfirmantur prædicta habetur in bibliotheca ecclesiæ Toletanæ, & extat alterum exemplar in monasterio sancti Vincentij instituti beati Dominici in vrbe Placentina. Quam confirmationem ego legi, & vidi in legitimo exemplari, sed ne plus iusto cresceret volumen huius summæ, hic nolui illam subijcere.

Confirmatio præcedentis sententiæ.

Innocen. 8 *Ponti.* 221 Innocentius.8. Papa.221. Friderico Cæsare. Sedit annos septem.

Alexan. 6 *Pont.* 222. Alexander.6. Papa.222. Patria Hispanus ex gēte Borgia originem duxit. Sedit annos.11. Electus imperante eodem Friderico.

Pius 3. *Pō tif* 223. Pius.3. Papa.223. Sedit dies.30. Maximiliano Cæsare.38.

Iulius.2. *Pont*.224. Iulius secundus, Papa. 224. moritur bellica gloria clarus, pontificatus sui anno decimo, dum celebratur Concilium Lateranense, Maximiliano Cæsare.

Leo 10. *Pont*.225. Leo.10. Papa.225. Cęsare Maximiliano, Moritur Pontificatus sui anno.9. Sub hoc Pontifice celebratum est Concilium Lateranense.

CONCILIVM LATERANENse sub Iulio.2.& Leone.10.

Iulius.2. nuper electus iurauit se celebraturum Concilium generale pro reformatione ecclesiæ, & pace inter principes Christianos componenda. Requisitus autem post, vt prædictum iuramentum seruaret, & iuxta constitutionem Concilii Constantien. expleto decennio à proximo Concilio celebrato nouum celebraret, ille tamen differebat. Tandem instantibus aliquibus prælatis ecclesiæ,& vrgentibus celebrationem Concilii,& pontifice vel non valente, vel non volente. Bernardinus de Carauaial, Hispanus,& Fredericus de sancto Seuerino ecclesiæ Romanæ Cardinales, cum quibusdam alijs cardinalibus venerunt Pisas, deinde Mediolanum:& contra voluntatem & authoritatem Rom. Pontificis vocauerunt episcopos & Christianos principes ad generale Concilium in prædictis locis indictum. Contra hoc Conciliabulum indixit Iulius Pontifex generale Conciliū Romæ apud Lateranum celebrandum.

Sessio.1.

Seßio.1.10.die mensis Maij, Anno.1512.

Pontifex exhortatur synodum ad Ecclesiæ reformationem, & schismatis extinctionem, pacem inter Christianos principes componendã, & expeditionem contra infideles conficiendam. Mox annotantur per Pontificem causæ non celebrati Concilii, cùm toties antè fuisset promissum, & nec tamen vsque ad illum diem fuerat inchoatũ. Præcipua autem fuit conflictus apud Rauennam ciuitatem Romandiolę, habitus inter exercitum ipsius Iulij Pontificis, & Regis Hispanię Ferdinandi cognomento catholici, & exercitum Ludouici Regis Francorum, & aliorum adhærentium conciliabulo Pisano. In quo conflictu fuerunt interfecta multa millia hominum. Et absoluta est actio prima.

Seßio.2.17.mensis Maij eiusdem anni.

Legitur bulla in qua Pisanum conciliabulũ dãnatur, & omnia in eo gesta annullãtur & irritantur. Lateranense quoque cõciliũ legitime & spiritu sancto esse congregatum definitur. Excipiũtur suffragia omnium præsentium.

Seßio.3.3.Decemb.eiusdem anni.

Tantum legitur bulla, in qua iterum reprobantur omnia & singula per cardinales schismaticos acta tam in Transalpinis quã Cisalpinis locis. Reuocantur quoque concessa priuilegia, siue gratię per sedem apostolicam in eisdem locis.

Seßio.4.10.Decemb. eiusdem anni Pontificatus Iulij Papæ an.10.præsidente eodem.

Legitur bulla, in qua pragmatica sanctio, & gesta per Conciliabulum Pisanum super eadem annullantur.

Seßio.5.

Præsidente Episcopo Hostiensi Cardinali propter ægritudinem Iulij Pontificis. 16. Februarij,

Fides non contrariatur vero.

omnibus hominibus. Cumque verum vero minime contradicat, omnem assertionem veritati illuminatæ fidei contrariam, omnino falsam esse definimus, & vt aliter dogmatizare non liceat, districtius inhibemus. Omnesque huiusmodi erroneis assertionibus inhærentes, tanquam hæreticos vitandos & puniendos fore decernimus.

Præcipitur præceptoribus philosophiæ vt discipulis suis ostendant & declarent veritatem religionis Christianæ.

Insuper omnibus & singulis Philosophis in vniuersitatibus studiorum generalium, & alibi publice legentibus districtè pręcipimus, vt cùm philosophorum principia aut conclusiones in quibus à recta fide deuiare noscuntur, auditoribus suis legerint, seu explicauerint, quale hoc de immortalitate animæ, aut vnitate, & mundi æternitate, ac alia huiusmodi, teneantur eisdem veritatem religiõis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo, pro posse docere, ac omni studio huiusmodi Philosophorum argumenta, cùm omnia solubilia existant, pro viribus excludere atque resoluere.

Prohibetur cõstitutis in sacris ordinibus incumbere poësis studijs.

Statuimus insuper ne quis de cætero in sacris ordinibus constitutus, in studijs generalibus, vel aliàs publice audiendo, philosophiæ aut poësis studijs vltra quinquennium, post grammaticam & dialecticam, sine aliquo studio theologiæ, aut iuris pontificij, incumbat. Verùm exacto dicto quinquennio, si illis studijs insudare voluerit, liberum sit ei, dum tamé simul aut seorsum theologiæ, aut sacris canonibus operam nauauerit, vt in his sanctis & vtilibus professionibus sacerdotes domini inueniãt, vnde infectas philosophiæ & poësis radices purgare & sanare valeant.

Hos canones per ordinarios locorum & rectores in vniuersitatibus singulis annis in principio studij in virtute sanctæ obedientiæ publicari mãdamus.

Seßio 9.5. Maij. 1514. Præsidente Leone Papa.

Legitur in hac sessione publicè bulla reformationis curiæ Roma. in qua sequétes canones subijciuntur.

Decernimus vt seruetur quod Innocen. Papa. 3 in Lateranensi concil. decreuit de ætate & grauitate morum, & literarum scientia in personis promouendis in episcopos & abbates diligenter inquirenda.

Canon. 2. Ne Episco. aut abbas amoueantur non præmissa defensionis copia.

Statuimus vt nullus episcopus aut abbas, quouis instante aut requirente, nisi sibi copia & facultas legitimæ defensionis permittatur, etiam si crimina fuerint notoria, diligenterque partibus auditis, causa plenariè probata fuerit, priuari valeat. Néue aliquis prælatus inuitus, nisi alijs iustis efficacibusque rationibus & causis transferatur, iuxta formam ac decretum Constantiensis Concilij.

Can. 1. De elect. cũ in cunctis.

Canon. 3. Ne monasteria alicui commendentur.

Et quoniam ex commendis monasteriorum, monasteria ipsa tam in spiritualibus quàm in temporalibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia partim commendatariorum negligentia, partim auaritia vel incuria collabuntur, & in dies diuinus cultus in eis magis diminuitur, volumus & sancimus, vt cùm illa per obitum abbatum, qui illis præerant, vacauerint, nullo modo cuiquã possint commendari, sed de persona idonea, iuxta præscriptam constitutionem, eis ita prouideatur, vt illis idonei abbates, prout decet, præfuturi sint.

Canon. 4.

Vniones perpetuæ, præterquã in casibus à iure permissis, vel sine rationabili causa, nequaquam

fiant.

Canon.5.Ne plura incompatibilia quis habeat.

Diſpenſationes autem ad plura incompatibilia vltra duo,niſi qualificatis iuxta formam iuris communis non concedantur niſi ex magna & vrgente cauſa.

Can.6.Vt cardinales aſsiſtant Romano Pontifici.

Cum cardinalium officium in primis verſetur in frequenti Romani pontificis aſsiſtentia, & ſedis Apoſtolicæ negocijs, Statuimus vt omnes cardinales in Romana curia reſideant, & qui ſunt abſentes,ſi in Italia,intra ſex menſes,ſi extra Italiam infra annum à die publicationis præſentis conſtitutionis reuertantur. Alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum emolumenta amittant.

Canon.7. De officio præceptorum puerorum.

Statuimus vt magiſtri ſcholarum & præceptores,pueros ſuos ſiue adoleſcentes,nedum in grammatica & rhetorica, ac cæteris huiuſmodi inſtruere debeant,verumetium docere teneantur ea quæ ad religionem pertinent,vt ſunt præcepta diuina. Articuli fidei,Sacri hymni,& Pſalmi, ac ſanctorũ vitæ. Diebuſque feſtiuis nihil aliud eos docere poſsint,quàm in rebus ad religionem & bonos mores pertinentibus.Eoſque in illis inſtruere,hortari & cogere inquantum poſsint, teneantur, nedum ad miſſas,ſed etiam ad veſperas, diuinaque officia audiẽda ad eccleſias accedant. Similiter ad ſermones audiendos impellant. Nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere permittant.

Canon.8.De innouatione conſtitutionum contra ſimoniacbos.

Vt nefariæ ſimoniæ labes ac peſtis non ſolum à Ro-

à Romana curia, sed ex omni etiam Christiana ditione in perpetuum deijciatur, constitutiones per antecessores nostros etiam in sacris concilijs æditas contra huiusmodi simoniacos, innouamus: easque inuiolabiliter obseruari præcipimus.

Canon. 9. Vt priuetur beneficio, qui canonicas non recitauerit horas.

Statuimus, & ordinamus, vt quilibet habens beneficium cum cura vel sine cura, si post sex mẽses ab obtento beneficio diuinum officium nõ dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos nõ faciat, pro rata omissionis officii, & tẽporis: sed eos tãquã iniuste perceptos, in fabricas huiusmodi beneficiorũ, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si verò vltra dictũ tẽpus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cùm propter officium detur beneficium. Intelligitur autem officium omittere quo ad hoc vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit. *Qui officiũ non dixerit beneficiorũ fructus suos non facit.*

Reliquos canones quia non necessarios iudicauimus, huc minime transcripsimus.

Sessio. 10. 4. Maij. 1515. præsidente Leone Papa. 10.

In hac sessione ædita est decretalis super confirmatione Montis Pietatis, sub hac forma. Cùm inter nonnullos controuersiam quandam non sine populorum scandalo olim exortam esse comperimus circa pauperum releuationem in mutuis eis publica authoritate faciendis, qui Montes pietatis vulgo appellantur, quique à nonnullis prædecessoribus nostris probati & confirmati sunt, nonnullis etiam magistris & doctoribus dicentibus eos montes non esse licitos, in quibus aliquid vltra sortem per ministros huius montis ab ipsis

pauperibus quibus mutuum datur, exigitur: Nos super hoc opportune prouidere volentes, sacro approbante Concilio declaramus, & definimus, Montes Pietatis antedictos per respu. institutos, & authoritate sedis Apostolicæ hactenus probatos, in quibus pro eorum impensis & indemnitate aliquid moderatum ad solas ministrorum impensas, & aliarum rerum ad illarum conseruationem (vt præfertur) pertinentium, pro eorum indemnitate duntaxat, vltra sortem absque lucro eorundẽ Montium recipitur: nec speciem mali præferre, nec peccandi incentiuum præstare, nec vllo pacto improbari: quinimmo meritoriũ esse ac laudari & probari debere tale mutuum, & minime vsurariũ putari, liciteque eorum pietatem & misericordiã populis prædicare, etiam cum indulgentijs à sede Apostolica eam ob causam concessis: & deinceps alios similes Montes cum Apostolicæ sedis approbatione erigi posse. Multo tamen perfectius, multoque sanctius fore, si omnino tales Montes gratuite constituerentur, hoc est si illos erigentes, aliquos census asignarent, quibus, si non omni, saltem vel media ex parte huiusmodi Montium ministrorum soluantur impensæ: vt ad leuiorem æris soluendi portionem medio hoc pauperes grauari contingat.

Omnes autem religiosos & ecclesiasticas ac seculares personas qui contra præsentis declarationis & sanctionis formam de cætero prædicare, seu disputare verbo vel scriptis ausi fuerint, excõmunicationis latæ sententię pœnam incurrere volumus, non obstantibus, &c.

In eadem sesione ædita est decretalis super impresione librorum sub hac forma.

Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, quòd de cætero nullus librum aliquem

siue

siue aliam quamcunque scripturam tam in vrbe nostra quàm in alijs ciuitatibus & diœcesibus imprimere seu imprimi facere præsumat, nisi prius in vrbe per vicarium nostrum & sacri palatij magistrum, in alijs verò diœcesibus per Episcopum vel alium ab episcopo ad id deputandum & inquisitorem hæreticæ prauitatis illius diœcesis in quibus librorum impressio eiusmodi fieret, diligenter examinetur, & per horum manu propria subscriptionem gratis & sine dilatione imponendam approbetur. Qui autem secus præsumpserit, vltra librorum amissionem, & illorum publicam combustionem, excommunicationis sententia innodatus existat.

In eadem sessione statuitur, vt contra exemptos diœcesani & alij locorum ordinarij procedere possint, quando ab illis quibus per Apostolicam sedem mandata est illorum correctio, non corrigantur.

Ibidem definitur vt singulæ causæ quomodolibet ecclesiasticum forum concernentes, in prima instantia extra Romanam curiam coram ordinarijs locorum terminentur: & nulli ante definitiuã sententiam liceat appellare, nec appellatio admittatur nisi ab interlocutoria.

Sessio vndecima. 19. Decembris. 1516. præsidente Leone. 10.

In hac sessione ædita est decretalis super modo prædicandi verbum Dei, in qua post alia multa subijcitur: Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, vt nullus tam clericus secularis, quã cuiuscunque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi tam de iure quàm de consuetudine vel priuilegio aut aliâs pertinet, ad huiusmodi officium exercendum admittatur, nisi prius per superiorem suum

diligenter examinatus (in qua re conſcientiam ipſius ſuperioris oneramus) ac morum honeſtate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exẽplo ad illud aptus & idoneus reperiatur. Et hic quocunque poſtea prædicaturus acceſſerit, de huiuſmodi examine & idoneitate ſua per literas, ſeu alias ſui examinatoris approbatoriſq́ue epiſcopis & alijs locorum ordinariis fidem ligitimè faciat. Mandamusq; omnibus qui hoc onus ſuſtinent, quique in futurum ſuſtinebunt, vt Euangelicam veritatem & ſanctam ſcripturam iuxta declarationem & interpretationem doctorum quos eccleſia vel vſus diuturnus approbauit, legendosq́ue hactenus recepit, & in poſterum recipiet, prædicent & explanent, nec quicquam eis ex proprio ſenſu contrarium vel diſſonum adijciant: ſed illis ſemper inſiſtant quæ ab ipſius ſacræ ſcripturæ verbis ritè ac ſanè ex præfatorum doctorum interpretationibus intellectis non diſcordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem iudicij prædicare vel aſſerere nequaquam præſumant, cùm veritas dicat non eſſe noſtrum noſſe tempora vel momenta. Cæterum ſi quibuſdam eorum dominus futura quędam in Dei eccleſia inſpiratione quapiam reuelauerit, vt per Amos prophetam ipſe promittit, & Paulus Apoſtolus inquit: Prophetiam nolite ſpernere, &c. hos aliorum fabuloſorum & mendacium gregi connumerari, vel aliter impediri minimè volumus.

Quæ ſint probibita prædicatoribus prædicare.

Act. 1

Amos. 3.

1. Theſſa. 5.

Et quoniam res magni momenti eſt, eo quòd non de facili credendum ſit omni ſpiritui, ſed ſint probandi ſpiritus an ex Deo proueniát, volumus vt lege ordinaria tales aſſertę inſpirationes antequàm publicentur aut populo prædicentur, ex nunc Apoſtolicæ ſedis examini reſeruatæ intelligantur.

gantur. Quòd si sine mora periculo id fieri non valeret, aut vrgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine seruato ordinario loci notificetur, vt ille adhibitis secum tribus aut quatuor doctis & grauibus viris, & huiusmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbũt, super quo eorum conscientias oneramus, licentiã concedere possint. Si qui autem contra præmissorum aliquid committere quicquam ausi fuerint, excommunicationis sententiam incurrant, à qua non nisi à Rom. ponti. absoluantur.

Et vt horum exemplo alij attẽtare similia minime audeant, eis prædicationis officium interdictũ esse perpetuò decernimus, non obstãtibus quibuscunque priuilegijs, &c.

In eadem sessione ædita est decretalis, quæ disponebat circa religiosos, & eorum priuilegia.

Seßio duodecima. 16. *Martij.* 1517. *præsidente Leone Papa,* 10.

In hac sessione prolata est decretalis cum censura excommunicationis maioris contra inuadentes domos Cardinalium in noua electione Rom. Pontificis.

Hac sessione absolutum est concilium: & cõfirmatum, & probata vniuersa & singula quæ definita sunt in Concilio per Leonem decimum.

Ambiguũ tamen est an cẽsuræ latæ in hoc concilio sint vsu receptæ, vt annotatur à Cardinali Caietano in sua summa verbo excommunicatio, & à me etiam ambigitur, pleræque earum vsu nõ obseruantur, quo solo poterant abrogari.

Finit Concilium Lateranense.

Temporibus Leonis decimi suscitatus est nouus Hæresiarches in Germania Martinus Luther. qui primùm contra indulgentias Pontificis & prædicauit & scripsit. Deinde contra primatum *Martinus Luther.*

tum

tum ecclesiæ Rom. mox contra cœlibatum, & cæteros ritus veteris ecclesię. Nec quieuit donec Germaniam repleuit nouitatibus & hæresibus. Hunc nanque morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contempserint, & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniformis enim res veritas, mendacium autem in varia distrahitur. Post hunc ibidem, Anno domi. 1525. concionator Ecclesiasticus Thomas Monetarius dictus palam docuit restauraturum se collapsum Ecclesiæ statum. Gloriabaturque priuatim sibi reuelationes à Deo fieri, & ad euertendam tyrannidem impiorum gladium Gedeonis sibi cõmissum esse. Eduxit turmatim cohortes vulgi: iussitque nobilium domos diripi, & monasteriorũ bona cõpilari. Hic primus author fuit phanatici illius erroris anabaptistarum, qui etiam nunc passim turbas excitant in Germania.

Thomas Monetarius.

Eodem anno. 1525. Ioannes Oecolampadius Basileæ, & Zvvinglius primum omnium scriptis libellis damnatum Berengarij errorem renouauerunt, in participatione mensæ Dominicæ non distribui verum corpus & sanguinẽ Christi: tametsi anno superiori idem hoc odiosum argumentũ insanus homo Andreas Carolostadius iam anteà proposuerat.

Ioannes Oecolampadius. Zwinglius errorem Berengarij renouauit.

Et quoniam secta parit sectã, tota Germania diuexatur à multitudine sectarum & hæreseôn.

Adrian. 6 Pont. 226. Adrianus. 6. Pap. 226. vir eo magistratu dignus electus sub Carolo. 5. Germano Cæsare. 39. sedit annos circiter duos.

Clemen. 7 Pont. 227 Clemens. 7. Papa. 227. Sedit annos. 10. menses totidem, sub eodem Cæsare.

Paulus. 3. Pont. 228 Paulus. 3. Papa. 228. sub eodem Cæsare electus Hic ad extinguendas hæreses suscitatas per Martinum Lutherum in German. Concil. Genera-

le iam

le iam diu multumque desideratum ab vniuersis fidelibus indixit. Et primò Mantuam locum aptum assignauit. Deinde aliquibus de causis Vicentiam: tertiò Tridentum. Nec tunc quicquam factum est. Quartò rursus Tridentum designauit locum anno. 1545. & aspirante Christo inchoatũ est tertiadecima Decembris eiusdem anni, legatis & Apostolicæ sedis vicariis, præsidentibus, Ioanne Mario Cardinale Episcopo Prædestino, & Marcello presbytero Cardinale sanctæ Crucis, & Reginaldo Polo Anglo diacono Cardinale. Verum ea res quid tandem exitus habitura sit, Deus nouit. Faxit Christus quàm feliciter & ex voto vniuersorum fidelium inchoatum est, tam feliciter absoluatur.

Fuerunt & alia multa celebrata Concilia, quæ non potuimus videre, vel quia nõ extant integra exemplaria, vel quia ad manus nostras nondum venerunt. Horum est vnum Concilium Viennense sub Clemente. 5. celebratum, cuius integra exemplaria non licuit videre. Alterum est Lugdunens. sub Gregorio decimo, quæ ambo fuerunt generalia.

Fuerunt & alia partim sacra, partim prophana, vt apud Aluerniam celebratum est prouinciale cõcilium, cuius meminit Gratia. 6. q. 2. quod autem ibidem meminit Concil. Varensis. ca. Si tantum. Item & apud Alphesum, de quo Gratia. 21. q. 1. illud verò. Item Concilium apud Hermeriam, de quo Gratia. desumpsit in multis locis decreta. Itẽ Concilium celebratum apud Fauentiam. Item aliud apud Alteum. Item aliud Concilium Hipponense. Item Concilium Genuense. Item Concilium Matiense. Item Concilium Manetense. Item Concilium Vrbanense. Ex quibus singulis desumpsit decreta Gratianus. Horum tamen exemplaria

plaria non feruntur. Sub Iulio Papa primo, partim sacrum, partim sacrilegum in Sirmio celebratum est Concilium, præcepto Constantini Imperatoris: in quo Episcopi Orientales Arriani damnauerunt Photium, & catholici de fide sua propositiones æddiderunt, quas habes suprà: ad quem cõuentum inuitus venit Osius Episcopus Hispanus. Sed cum eis consentire respueret, tormenta longæuus, plagasque perpessus est. Vnde etiam necessitate vehementi definitionibus tunc æditis consensit aut subscripsit. Hæc Socrates in hist. Tripa. lib. 5. cap. 6. & 7. Sed post cum Liberio Episcopo Rom. & alijs Pontificibus est pater Osius in exilium actus, quia noluit impia decreta Arrianorum in Concil. Mediolanen. propria subscriptione firmare, vt refert Theodoretus ca. 16. eiusdem historiæ. Ad hunc modum celebrarunt Arriani decem Concilia, contendentes firmare suam, fidem in ecclesia, vt refert Athanasius in epistola ad Aphros. Eorum vnum est illud celebratum in Seleutia Isauciæ. 160. Episcoporum, de quo Socrates in histor. Tripar. libr. 5. ca. 34. Cuius acta recenset Sozomenus in eodem lib. ca. 35.

Concilium in Sirmio.

Osius exulat pro fide Nicæ. syno.

Decem cõcil. celebrata ab Arriani Cõci. 11 Seleucio.

Sub Leone Papa. 1. iussu Theodosii Iunioris coactum est Concilium secundum Ephesinum prophanum, cui pręsedit Dioscorus, qui Flauianum sanctissimum occidit, & legatos Leonis Papæ cõtempsit: epistolas Leonis Papæ nec legi permisit, sed fidem Eutychis definiuit, cui & sacerdotium restituit. Contra hunc Dioscorum anno. 2. Martiani Imperatoris Chalcedone sancta facta est, quarta synodus, quæ Dioscorum & Eutychen & deposuit & damnauit.

Cõci. Ephesinũ. 2. prophanum.

Sub Leone. 3. & Adriano. 2. celebrata est synodus à Photio, qui vsurpauerat sedem patriarchalẽ in templo Apostolorum, & habet. 17. can. & alia per

Concilia sub Photio celebrata.

per eundem in ædes Sapientiæ quæ habet tres canones, feruntur in Nomocanono Græco: sed am bę reiectæ & damnatæ sunt per octauam synodũ in actione.7.&.8.

Item Conciliũ apud Compendiũ, cuius meminit Gratia.6.q.3. Placuit &.33.q.5. Mulier si sine & 33. q.1. Si quis acceperit.

Item.22.q.5.ex Concilio apud Sanctũ Medardum citatur decretum, quibus temporibus iurare prohibeamur.ca. Decreuit.

Item Concilium apud Beluacum, ex quo Gratia. De conse.dist.4. Si quis voluerit.

DECRETVM PRIMAE SESsionis Tridentinæ pronunciatum per Reuerendũ Dominũ Episcopum Castrimaris Hispanum, die septima mensis Ianuarij, Anno Domini. 1546.

SAcrosancta Tridentina Synodus in Spiritusancto legitimè congregata, in ea Præsidentibus tribus Apostolicę sedis Legatis, agnoscẽs cum beato Iacobo Apostolo quòd omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum, qui ijs qui postulant à se sapientiam, dat omnibus affluenter, & non improperat eis: & simul sciens quòd initium sapientiæ est timor Domini: Statuit & decreuit omnes & singulos Christi fideles in ciuitate Tridentina congregatos, exhortandos esse, prout exhortatur, vt se à malis & peccatis hactenus commissis emendare, ac de cætero in timore Domini ambulare, & desideria carnis non perficere, orationibus instare, sæpius confiteri, Eucharistiæ sacramentum sumere, ecclesias frequentare, præcepta denique diuina quantum quisque poterit adimplere, necnon quotidie pro pace princi-

Iaco.5. *Eccl.1.*

pum

pum Christianorum, & vnitate Ecclesiæ priuatim orare velint. Episcopos verò, & quoscunque alios in ordine sacerdotali constitutos œcumenicum Concilium in ciuitate hac celebrantes, vt assiduè Dei laudibus incumbere, hostias, laudes, & preces offerre, sacrificium missæ quolibet saltem die Dominico, in quo Deus lucem condidit, & à mortuis resurrexit, Spiritum sanctum in discipulos in fudit, peragere satagant, facientes sicut idem Spiri
Act.2. tussanctus per Apostolum præcepit, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro sanctissimo domino Papa, pro Imperatore, pro Regibus & cæteris qui in dignitate constituti sunt, & pro omnibus hominibus, vt quietam & tranquillam vitam agamus, pace fruamur, & fidei incrementum videamus. Præterea hortatur vt ieiunent saltem singulis sextis ferijs in memoriam passionis Domini nostri Iesu Christi, & eleemosynas pauperibus erogent. In Ecclesia autem cathedrali singulis quintis ferijs celebretur missa de Spiritusancto, cum litanijs & alijs orationibus ad hoc institutis. In alijs verò ecclesijs dicantur ad minus litaniæ & orationes. Tempore autem quo sacra peragentur, collocutiones & confabulatio-
1.Tim.3. nes non fiant, sed ore & animo celebranti assista-
Tit.1. tur. Et quoniam oportet Episcopos esse irreprehensibiles, sobrios, castos, domui suæ bene præpositos, hortatur etiam vt ante omnia quilibet in in mensa, seruet sobrietatem, moderationemque ciborum. Deinde quum in eo loco sæpe otiosi sermones oriri soleant, vt in ipsorum Episcoporum mensis diuinarum scripturarum lectio admisceatur. Familiares verò suos vnusquisque instruat & erudiat, ne sint rixosi, vitiosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum auctores & amatores: vitia demum fugiant, & virtutes amplectantur, &

tur,&

tur, & in vestitu & cultu, & in omnibus actibus honestatem præferant, sicut decet ministros ministrorum Dei. Adhæc quum huius Sacrosancti Concilij præcipua cura, solicitudo, & intentio sit, vt propulsatis hæresum tenebris, quæ per tot annos operuerunt terram, catholicæ veritatis lux, Iesu Christo qui vera lux est annuente, & candor puritasque refulgeat, & ea quæ reformatione egēt reformentur, ipsa Synodus hortatur omnes catholicos congregatos & congregandos, atque eos præsertim qui sacrarum literarum peritiam habent, vt sedula meditatione diligenter secum ipsi considerent, quibus potissimum vijs & modis ipsius Synodi intentio dirigi, & optatum effectum sortiri possit, quo maturius & consultius damnari dānanda, & probari probanda queant, ac per totum orbem omnes vno ore & eadem fide glorificent Deum & patrem Domini nostri Iesu Christi. In sententijs verò dicendis, iuxta Toletani cōcilij statutum, in loco benedictionis consedentibus domini sacerdotibus, nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: Nullus etiam falsis, vanisue aut obstinatis disceptationibus contendere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, vt nec audientes offendantur, nec recti iudicii acies perturbato animo inflectatur. Insuper ipsa sacra Synodus statuit & decreuit, quod si fortè contigerit aliquos debito in loco non sedere, & sententiam etiam sub verbo Placet proferre, congregationibus interesse, & alios quoscūq; actus facere Concilio durāte, nulli propterea præiudiciū generetur, nullique nouum ius acquiratur. *Ioannis. 1.*

DECRETVM SECVNDAE SESsionis Concilij Tridentini, pronuntiatum die

quarta mensis Februarij, Anno Domini. 1546. per Reuerendum Dominum Archiepiscopum Turritanum.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritussancti, hæc Sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, magnitudinem rerum tractandarum considerans, præsertim earũ quæ duobus illis capitibus de extirpandis hæresibus & moribus reformandis continentur, quorum causa præcipuè est congregata:
Eph. 6. agnoscens autem cum Apostolo non esse sibi colluctationem aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus spirituales nequitias in cœlestibus, cum eodem omnes & singulos in primis hortatur, vt confortentur in Domino, & in potentia virtutis eius, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere: atque galeam spei salutis accipiant, cum gladio spiritus, quod est verbum Dei. Itaq; vt hæc pia eius solicitudo principium & progressum suum per Dei gratiam habeat, ante omnia statuit & decreuit præmittendam esse confessionem fidei. Patrum exempla in hoc sequuta, qui sacratioribus Concilijs hoc scutum cõtra omnes hæreses in principio suarum actionum opponere consueuerunt: quo solo aliquando & infideles ad fidem traxerunt, hæreticos expugnarunt, & fideles confirmauerũt. Quare symbolum fidei quo sancta Ecclesia Romana vtitur, tanquam principium illud in quo omnes qui fidem Christi profitentur, necessariò conueniunt, ac fundamentum firmum ac vnicum contra quod nunquam portæ inferi præualebunt, totidem verbis quibus in omnibus ecclesiis legitur, exprimendum esse censuit: quod quidem eiusmodi est:
Mat. 16.

di est: Credo in vnum Deum patrem. & cæter. vt est in Missali. Eadem Sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritusancto legitimè congregata, in eadem præsidentibus eisdem tribus sedis Apostolicæ Legatis, intelligens multos Prælatos ex diuersis partibus accinctos esse itineri, nonnullos etiam in via esse quo huc veniant: cogitansque omnia ab ipsa sacra Synodo decernenda, eo maioris apud omnes existimationis & honoris videri posse, quo maiore fuerint & pleniore patrum Concilio & præsentia sancita & corroborata, statuit & decreuit futuram sessionem post præsentem celebrandam esse die Iouis quæ subsequetur Dominicam Lætare proximè futuram. Interim tamen non differri discussionem & examinationem eorum, quæ ipsi Synodo discutienda & examinanda videbuntur.

DECRETVM TERTIAE SESsionis Concilij Tridentini quę celebrata fuit. 5. Aprilis eodem Anno.

SAcrosancta œcumenica & Generalis Tridentina Synodus in Spiritusancto legitimè congregata, Præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, hoc sibi ante omnia perpetuò proponens, vt sublatis omnibus erroribus puritas ipsa Euangelij in Ecclesia conseruetur, quod promissum ante per Prophetas in scripturis sanctis Dominus noster Iesus Christus Dei filius propriò ore primùm promulgauit, deinde per suos Apostolos tanquã fontem omnis salutaris veritatis & morum disciplinæ, omni creaturæ prædicari iussit: prospiciensque hanc veritatem & disciplinam contineri in libris scriptis, & sine scripto, traditioni-

busque ipsius Christi quæ ab Apostolis acceptæ aut ab ipsis Apostolis Spiritusancto dictante quasi per manus traditæ ad nos vsque peruenerunt: orthodoxorum Patrum exempla sequuta, omnes libros tam veteris quam noui Testamenti (quum vtriusque vnus Deus sit auctor) necnon traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes tanquam vel ore tenus à Christo vel a Spiritusancto dictatas, & continua successione in Ecclesia catholica conseruatas, pari pietatis affectu ac reuerentia suscipit ac veneratur. Sacrorum verò librorum indicem huic decreto ascribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint qui ab ipsa Synodo suscipiantur. Sunt verò infra scripti. Testamenti veteris, quinque libri Moysi, scilicet, Genes. Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuterono. deinde Iosue, Iudicum, Ruth, quatuor Regũ, Paralipomenon duo, Esdræ duo, primus scilicet & secundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Dauidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ Salomonis, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Esaias, Hierem. Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores, scilicet, Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahũ, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus scilicet & secundus: Testamenti noui, quatuor Euangelia, scilicet secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem: Acta Apostolorum à Luca Euangelista conscripta: quatuordecim epistolæ beati Pauli apostoli, scilicet ad Romanos, ad Corinth. 2. ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Thessalonicenses duæ, ad Timotheũ duæ, ad Titum, ad Philemonẽ, ad Hebræos: Petri apostoli duæ: Ioannis Apostoli tres: Iacobi Apostoli

vna: vna Iudæ Apostoli: vna Apocalipsis Ioannis Apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata Latina æditione habentur, pro sacris & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens & prudẽs contempserit, anathema sit. Omnes itaque intelligant quo ordine & via, ipsa Synodus, post iactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, & quibus potissimum testimonijs ac præsidijs in confirmandis dogmatibus, & instaurandis in Ecclesia moribus sit vsura. Insuper eadem Sacrosancta Synodus considerans non parum vtilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex multis Latinis æditionibus, quæ circunferuntur sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat: Statuit & decreuit, vt hæc ipsa vetus & vulgata æditio, quæ longo tot seculorum vsu in ecclesia ipsa probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, aut expositionibus pro authentica habeatur, & quòd eam nemo reijcere quouis prætextu audeat, vel præsumat. Preterea ad coërcenda petulantia ingenia, decreuit vt nemo suæ prudentiæ innixus: in rebus fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorqueat, aut contra eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sanctarum scripturarum, aut etiam contra vnanimem consensum Patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat: etiam si huiusmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucẽ ædendę forent. Qui cõtra uenerint, per ordinarios declarentur: & pœnis à iure statutis puniantur. Sed & impressoribus modum in hac parte (vt par est) imponere volens,

qui iam ſine modo, hoc eſt, putátes ſibi licere quic quid libet, ſine licentia ſuperiorum, & eccleſiaſticorum, ipſos ſacræ ſcripturæ libros, & ſuper illos annotationes & expoſitiones quomodolibet indifferentes ſæpe tacito, ſæpe etiam ementito prælo, & (quod eſt grauius) ſine nomine authoris imprimunt, alibi etiam impreſſos libros huiuſmodi temere venales habent: decreuit & ſtatuit vt poſthac ſacra ſcriptura, potiſsimum verò hæc ipſa vetus & vulgata æditio quàm emendatiſsimè imprimatur, nulliq́ue liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine authoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi primum examinati probatíque fuerint ab ordinario, ſub pœna anathematis & pœnæ in Canone Concilij nouiſsimi Lateranenſis appoſitæ. Et ſi regulares fuerint, vltra examinationem & probationem huiuſmodi, licentiam quoque à ſuis ſuperioribus impetrare teneãtur, recognitis per eos libris iuxta formam iſtarum ordinationum. Qui autem ſcripto eos communicant vel euulgant, niſi ante examinati probatíque fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus impreſſores. Et qui eos habuerint vel legerint, niſi authorem prodiderint, pro authoribus habeantur. Ipſa verò huiuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, atque adeò in fronte libri vel ſcripti vel impreſsi authenticè appareat.

Idq́ue totum hoc, etiam probatio & examen, gratis fiat, vt probanda probentur, & improbanda reprobentur.

Poſt hæc temeritatem illam reprimere volens, qua ad prophana quæque conuertuntur & torquentur, & verba & ſententiæ ſacræ ſcripturæ ad ſcurrilia ſcilicet, fabuloſa, vana, adulationes, detractationes, ſuperſtitiones, impias & diabolicas in-

can-

cantationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famosos: mandat & præcipit ad tollendam huiuscemodi irreuerentiam & contemptum, & ne de cætero quisquam quomodolibet verba sacræ scripturæ ad hæc & similia audeat vsurpare, vt omnes eius generis corruptores, temeratores, & violatores verbi Dei, iuris & arbitrij pœnis per episcopos coërceantur.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, proximam futuram sessionem tenendam, & celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum Pentecostes.

PRIMVM DECRETVM QVARTÆ sessionis Tridentini Concilij. 17. mensis Iunij. M. D. XLVII. celebratæ.

VT fides nostra catholica, sine qua impossibile est placere Deo, purgatis erroribus, in sua synceritate integra & illibata permaneat, & ne populus Christianus omni vento doctrinæ circunferatur: cum serpens ille antiquus humani generis perpetuus hostis, inter plurima mala quibus ecclesia Dei his nostris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali eiusque remedio non solùm vetera, sed noua etiam dissidia excitauerit, sacrosancta œcumenica & generalis Tridenti. Synod. in Spiritusancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis iam ad reuocandos errantes, & nutantes cōfirmandos accedere volens, sacrarum scripturarū & sanctorum Patrum, ac probatissimorum Conciliorum testimonia, & ipsius ecclesiæ iudicium & consensum sequuta, hæc de ipso peccato originali statuit, fatetur, ac declarat. *Heb. 11.*

Si quis non confitetur primū hominem Adam cùm mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam in qua

positus fuerat amisisse, incurrisseque per offensam præuaricationis eiusmodi, iram & indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem sub eius potestate qui mortis deinde habuit imperium, hoc est diaboli, solumque Adam per illam præuaricationis offensam secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse, anathema sit.

Si quis Adæ prȩuaricationem sibi soli & non eius propagini asserit nocuisse, acceptam à Deo sanctitatem & iustitiam quam perdidit, sibi soli & non nobis eum perdidisse, aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem & pœ-

Roman. 5. nas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum quod mors est animæ, anathema sit: quum contradicat Apostolo dicenti. Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.

Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine vnũ est, & propagatione non imitatione transfusum, in omnibus inest vnicuique proprium, vel per humanȩ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quàm per meritum vnius mediatoris Domini nostri Iesu Christi, qui nos Deo reconciliauit in sanguine suo, factus nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio: aut negat ipsum Iesu Christi meritum per baptismi Sacramentum in forma Ec-

Actorũ. 4. clesiæ rite collatum tam adultis quàm paruulis applicari, anathema sit, quia non est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos sal-

Ioãnis. 10. uos fieri. Vnde illa vox, Ecce agnus Dei, ecce qui

Galatas. 3. tollit peccata mundi. Et illa, Quicunque baptizati estis, Christum induistis.

Si

Si quis paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parentibus orti: aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam: vnde sit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera sed falsa intelligatur, anathema sit: quoniam non aliter intelligendum est id quod dixit Apostolus, *Roman. 5.* Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt, nisi quemadmodum ecclesia catholica vbique diffusa semper intellexit: Propter hanc enim regulã fidei, ex traditione Apostolorum, etiam paruuli qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mũdetur, quid generatione contraxerunt. *Ioannis. 3.* Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritusancto, non potest introire in regnum Dei.

Si quis per Iesu Christi domini nostri gratiam quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi aut nõ imputari: anathema sit. *Romano. 8* In renatis autem nihil odit Deus: quia nihil est damnationis iis qui verè consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem, qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & nouum induentes, qui secũdum Deum creatus est, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac deo dilecti, effecti sunt hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cœli *1. Corin. 3. Colloßen. 3 Romano. 8*

remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem hæc sancta synodus fatetur, & sentit, quæ quum ad agonem relicta sit, nocere
2.Ti.2. non consentientibus, et viriliter per Iesu Christi gratiam repugnantibus non valet: quinimo qui le
Rom.7. gitimè certauerit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta synodus declarat ecclesiam catholicam nunquam intellexisse Peccatum appellari, quòd verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit anathema sit.

SECVNDVM DECRETVM QVARTÆ sessionis Tridentinæ Synodi.

EAdem sacrosancta Synodus pijs summorum Pontificum & probatorum Conciliorũ constitutionibus inhærens, easque amplectens, & illis adijciens, ne cœlestis ille thesaurus sacrorũ librorum quem spiritussanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat: statuit & decreuit quod in illis ecclesijs, in quibus præbenda aut præstimonium, seu aliud quouis nomine nuncupatum stipẽdium pro lectoribus sacræ theologię deputatum reperitur, episcopi, Archiepiscopi, Primates, & alij locorum ordinarij, eos qui præbendam, aut præstimonium, seu stipendiũ huiusmodi obtinent, ad ipsius sacrę scripturæ expositionem & interpretationem per seipsos si idonei fuerint: alioquin per idoneũ substitutũ ab eis episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & alijs locorum ordinarijs eligendũ, etiam per subtractionem fructuũ cogant & cõpellant. De cętero verò præbenda, præstimoniũ, aut stipendium huiusmodi, non nisi personis idoneis, & qui per seipsos id munus

explicare possint, conferatur: & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida.

In ecclesiis autem Metropolitanis vel Cathedralibus, si ciuitas insignis vel populosa, ac etiam in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido etiam nullius diœcesis, si ibi clerus numerosus fuerit, vbi nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunque, præterquam ex causa resignationis, primò vacatura, cui aliud onus incõpatibile iunctum non sit, ad eum vsum ipso facto perpetuò constituta & deputata intelligatur. Et quatenus in ipsis Ecclesijs nulla vel non sufficiẽs præbenda foret: Metropolitanus, vel episcopus ipse per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficii, eiusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per cõtributionem beneficiatorum suæ ciuitatis & diœcesis, vel aliàs prout commodius fieri poterit, de capituli consilio ita prouideat, vt ipsa sacrę scripturæ lectio habeatur: ita tamen, vt quæcunque aliæ lectiones, vel consuetudine, vel quauis alia ratione institutæ, propter id minimè prætermittantur.

Ecclesiæ verò quarum annui prouentus tenues fuerint, & vbi tam exigua est cleri & populi multitudo, vt theologiæ lectio in eis commodè haberi non possit, saltem magistrum habeant ab episcopo cum capituli consilio eligendũ, qui clericos aliosq́ue scholares pauperes grãmaticã gratis doceat: vt deinceps ad sacræ scripturæ studia, annuẽte Deo, trãsire possint. Ideoque illi magistro grãmatices, vel alicuius simplicis beneficij fructus, quos tandiu percipiat quandiu in docendo persti terit, assignentur, dum tamen beneficium ipsum suo debito nõ fraudetur obsequio: vel ex capitulari, vel ex episcopali mẽsa, cõdigna aliqua merces

per-

persoluatur, vel aliàs Episcopus ipse aliquam rationem ineat, suæ ecclesiæ & diœcesi accommodã ne pia hæc vtilis atque fructuosa prouisio quouis quæsito colore negligatur.

In monasterijs quoque monachorum vbi commodè fieri id queat, etiam prælectio sacræ scripturæ habeatur.

Qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorũ in hoc vt sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remedijs compellant.

In conuentibus verò aliorum regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, etiam lectio sacræ scripturæ habeatur: quæ lectio à capitulis generalibus vel prouincialibus assignetur dignioribus magistris.

In Gymnasijs autem publicis, vbi tam honorifica & cæterorum omnium maximè necessaria lectio hactenus instituta non fuerit, religiosissimorum Principum ac Rerũ publicarũ pietate & charitate ad catholicæ fidei defensionem & incrementum, sacræque doctrinæ conseruationem & propagationem instituatur: & vbi instituta foret, & negligeretur, restituatur.

Et ne sub specie pietatis, impietas disseminetur, statuit eadem sancta Synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officium tam publicè quàm priuatim admittendum esse, qui prius ab Episcopo loci de vita, moribus & scientia examinatus & probatus non fuerit. Quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

Docentes verò ipsam sacram scripturam, dum publicè in scholis docuerint, & scholares qui in ipsis scholis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuũ præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia a iure concessis plenè gaudeant & fruantur.

Quia

Quia verò Christianæ Reipublicæ non minus necessaria est prædicatio Euangelij, quam lectio, & hoc est præcipuum Episcoporum munus, statuit & decreuit eadem sancta Synodus, omnes episcopos, Archiepiscopos, Primates, & ões alios ecclesiarum prælatos teneri per seipsos (si legitimè impediti non fuerint) ad prædicandum sanctum Iesu Christi Euangelium.

Si verò contigerit Episcopos & alios prælatos legitimo detineri impedimento, iuxta formá generalis Concilij viros idoneos assumere teneantur ad huiusmodi prædicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere cótempserit, districtæ subiaceat vltioni.

Archipresbyteri quoque, plæbani, & quicunq; parochiales, vel aliâs curam animarum habentes, Ecclesias quocunque modo obtinent, per se vel alios idoneos, si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solennibus plæbes sibi commissas pro sua & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea quę scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum breuitate & facilitate sermonis vitia quæ eos declinare, & virtutes quas eos sectari oportet, vt pœnam æternam euadere, & cœlestem gloriam cósequi valeant. Id verò si quis eorum præstare negligat, etiam si ab Episcopi iurisdictione quauis ratione se exemptum esse prætenderet, etiam si Ecclesiæ quouis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monasterio etiam extra diœcesim existenti forsan annexæ vel vnitæ, modo re ipsa in diœcesi sint prouida pastoralis Episcoporum solicitudo non desit, ne illud impleatur: Paruuli petierũt panem, & non erat qui frangeret eis. *Thre. 4* Itaque vbi ab Episcopo moniti, trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras Ecclesiasticas seu aliâs

ad ipsius episcopi arbitrium cogantur. Ita vt etiã si ei sic expedire visum fuerit: ex beneficiorũ fructibus alteri qui id præstet, honesta aliqua merces persoluatur, donec principalis ipse recipiens officium suum impleat. Si quæ verò parochiales ecclesiæ reperiantur subiectę monasterijs in nulla diœcesi existentibus, si Abbates & regulari prælati in prædictis negligentes fuerint à Metropolitanis in quorum prouincijs diœceses ipsæ sitæ sunt tanquam quo ad hoc sedis Apostolicæ delegatis compellantur. Neque huius decreti executionem consuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, siue recursus impedire valeat, quosque desuper à competenti iudice, qui summariè et sola facti veritate inspecta procedat, cognitum sit & decisum. Regulares vero cuiuscunque ordinis, nisi à suis superioribus de vita moribus & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum ordinum prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se corã episcopis præsentare, & ab eis benedictionẽ petere teneantur antequàm prædicare incipiant.

In ecclesijs verò quæ suorum ordinum nõ sunt vltra licentiam suorum superiorum etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam Episcopi gratis concedant.

Si verò, quod absit, prędicator errores aut scandala disseminauerit in populum, etiam si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat. Quod si hæreses prædicauerit, contra eum secundum iuris dispositionem aut loci consuetudinem procedat, etiã si prędicator ipse generali vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet. Quo casu episcopus au-

ctori-

ctoritate apostolica, & tanquam sedis Apostolicæ delegatus procedat. Curent auté episcopi, ne quis prædicator vel ex falsis informationibus, vel aliâs calumniose vexetur, ne iustam de eis conquerendi occasionem habeat.

Caueant præterea episcopi, ne aliquem vel eorum qui cum sint nomine regulares, extra claustra tamen & obedientiam religionum suarum viuũt, vel presbyterorum secularium, nisi ipsis noti sint, & moribus atque doctrina probati, etiam quorũlibet priuilegiorum prætextu, in sua ciuitate vel diœcesi prædicare permittant, donec ab ipsis episcopis super eo sancta sedes Apostolica consulatur à qua priuilegia huiusmodi, nisi tacita veritate, & expresso mendacio, ab indignis extorqueri verisimile non est.

Quęstores verò eleemosynarij, qui etiam quæstuarij vulgo dicuntur, cuiuscunque conditionis existant, nullo modo nec per se: nec per alium prædicare præsumant: & contra facientes, ab episcopis & ordinarijs locorũ, priuilegijs quibuscunque non obstantibus, opportunis remedijs omnino coërceantur. *Contra deferentes reliquias.*

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, primâ futuram sessionem tenendam & celebrandam esse die Iouis feria quinta post festũ beati Iacobi Apostoli.

DECRETVM DE PECCATO Originali sacrosancti œcumenici Concilij Tridẽtini sessione quinta, vno Patrum consensu promulgatum.

PROLOGVS.

SAcrosancta œcumenica Tridentina synodus, in spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus nomine sanctissimi Domini nostri

Pau-

Pauli diuina prouidentia Papæ. 3. Reuerendissi. Dominis, Dom. Ioanne Maria de monte, Episcopo Prænestino, & Marcello Ceruino tituli sanctæ Crucis in Hierusalem Presbytero, & Reginaldo Polo tituli sanctæ Mariæ in Cosmedin, sanctæ Roman. Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicis de latere legatis. Et si oportet hæreses esse, vt qui pro

1. Cor. 11. bati sunt, manifesti fiant, decet tamen, vt fides catholica, sine qua impossibile est placere Deo, extirpatis erroribus vniuersis, in vna synceritate integra & illibata permaneat, quo per eam Ecclesia sancta Dei de suis hostibus, à quibus nunquam non impetitur, gloriosissima triumphare possit. Cùm igitur nostris etiam temporibus de peccato originali, & de illius remedio, quæ velut Christianæ nostræ fidei fores, omnibus citra controuersiam manifestissima esse debuerant, serpens ille antiquus humani generis perpetuus hostis, noua certamina suscitauerit, iam tandem ad reuocandos errantes, & nutantes confirmandos sese accingens, indeque sumens exordium, vnde morbus cœpit, ne populus Christianus omni vento doctrinæ circunferatur, sacrarum scripturarum & sanctorum Patrum & probatorum Conciliorum testimonia, & ipsius catholicæ Ecclesiæ iudicium & consensũ secuta, hæc de ipso peccato originali statuit.

CANONES.

SI quis non confitetur primum hominẽ Adam cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam in qua creatus fuit, amisisse, incurrisseque per offensam

De con. di. 24. ca. firmissime. huiusmodi præuaricationis iram & indignationẽ Dei, atque adeo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem sub eius potestate, qui deinde mortis habuit imperiũ,

hoc est

hoc est Diaboli, totumque Adam, per illam præuaricationis offensam, secundùm corpus & animā in deterius commutatum fuisse, anathema sit.

2. Si quis soli Adæ præuaricationem suam, non alijs etiam & eius propagini asserit nocuisse, acceptam à Deo sanctitatem & iustitiam quam perdidit, non nobis, sed sibi soli perdidisse, inquinatoque illo per inobedientiæ peccatum, mortem & pœnas corporis tantum in omne genus humanum, & secundum communem legem transfudisse, non autem & peccatum, cui pro pœna debebatur vtraque mors, corporis videlicet & animæ, anathema sit. Cùm contradicat Apostolo dicenti. Per vnum hominem peccatum intrauit in *Roma.5.* mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt.

3. Si quis morbum huius originalis peccati, quod vnum est, & in nobis propagatione non imitatione diffusum residet, vnicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit auferri, quàm per meritum vnius domini nostri Iesu Christi qui Deo nos in sanguine suo re- *2.Corin.5.* conciliauit, factus nobis sanctificatio, iustitia & redemptio: aut negat ipsum meritum nobis per fidem, & baptismi Sacramentum applicari, anathema sit. Huic enim omnes Prophetæ testimonium *Acto 10.* perhibent remisionem peccatorum accipere per *Act. 4.* manum eius, omnes qui credunt in eum, neque aliud nomen esse sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et illa, *Ioannis.1.* Quicunque baptizati estis, Christum induistis. *Galatas.3.*

4. Si quis paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parentibus orti: aut dicit in remisionem quidem

peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro neceſſe ſit expiari ad vitam æternam conſequendam: vnde ſit conſequens, vt in eis forma baptiſmatis in remiſsionem peccatorum non vera ſed falſa intelligitur, anathema ſit: quoniam non aliter intelligendũ eſt, quod ait Apoſtolus. Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccauerunt, niſi quemadmodum eccleſia catholica vbique diffuſa ſemper intellexit: Propter hanc enim regulã fidei, ex traditione Apoſtolorum, etiam paruuli qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerunt, ideo in remiſsionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mũdetur, quod generatione contraxerant. Niſi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spirituſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Hanc fidei & ſanctorum Patrum normam imitandæ, hæc ſancta ſynodus fatetur ac declarat, in baptiſmate per Ieſu Chriſti gratiam, quam confert & continet, non modo remitti reatum originalis peccati, ſed totũ id auferri, quod veram & propriam rationem peccati habet.

Roman. 5.

Ioannis. 3.

5. Si quis ergo per Ieſu Chriſti dñi noſtri gratiã quæ in baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam aſſerit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, ſed illud dicit tantum radi aut nó imputari: anathema ſit. In renatis enim nihil odit Deus: quia nihil eſt damnationis iis qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem, qui non ſecundùm carnem ambulant, ſed veterem hominem exuentes, & nouum, qui ſecũdum Deum creatus eſt, induentes innocentes,

Roman. 8.

im-

immaculati, puri, innoxii, ac deo dilecti, effecti sunt hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem hæc sancta synodus fatetur, & sentit, quæ quum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, et viriliter per Iesu Christi gratiam repugnantibus non valet: quinimo qui legitimè certauerit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta synodus declarat ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quòd verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit anathema sit. *Roman. 7.*

DECRETVM DE IVSTIFICAtione factum Trident. in. 6. sesione, die. 13. Ianuarij. 1547.

CVm hoc tempore non sine multarum animarum iactura, & graui ecclesiasticæ vnitatis detrimento erronea quædam disseminata sit de iustificatione doctrina: ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, ecclesiæ tranquillitatem, & animarum salutem, sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina synodus, in spiritu sancto legitimè congregata, pręsidentibus in ea nomine sanctissimi in Christo patris, & Domini nostri Dom. Pauli diuina prouidentia Papæ. 3. Reuerendissi. Dominis, Dom. Ioanne Maria Episcopo Prænestino de Monte, & Marcello tituli sanctę Crucis in Hierusalem Presbytero sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicis de latere legatis, exponere intendit omnibus Christi fidelibus veram sanamque doctrinam ipsius iustificationis,

quam ſol iuſtitiæ Chriſtus Ieſus fidei noſtræ author & conſummator docuit, Apoſtoli tradiderunt,& catholica Eccleſia,ſpiritu ſancto ſuggerente,perpetuò retinuit diſtrictius inhibendo, ne deinceps audeat quiſquam aliter credere, prædicare aut docere,quam præſenti decreto ſtatuitur ac declaratur.

Ephe.2.

De naturæ & legis ad iuſtificandos homines imbecillitate. *Canon.1.*

Primum declarat ſacroſancta ſynodus,ad iuſtificationis doctrinam probè & ſyncerè intelligendã oportere vt vnuſquiſque agnoſcat & fateatur, quod cùm omnes homines in præuaricatione Adæ innocentiam perdidiſſent, facti immundi, & (vt Apoſtolus inquit)natura filii iræ,quemadmodum in decreto de peccato originali expoſuit, vſque adeò ſerui erant peccati, & ſub poteſtate diaboli ac mortis, vt non modo gentes per vim naturæ,ſed ne Iudæi quidem per ipſam etiam literã legis Moyſi inde liberari aut ſurgere poſſent:tamet ſi in eis liberum arbitrium minimè extinctũ eſſet, viribus licet attenuatum & inclinatum.

De diſpenſatione & myſterio aduentus Chriſti. *Canon.2.*

Quo factum eſt,vt cœleſtis pater,pater miſericordiarum,& Deus totius conſolationis,Chriſtũ *Ephe.1.* Ieſum filium ſuum,& ante legem,& legis tempo- *1.Ioan.2.* re,multis ſanctis patribus declaratum ac promiſſum,cum venit beata illa plenitudo temporis, ad homines miſerit,& vt Iudæos,qui ſub lege erant, redimeret: & gentes quæ non ſectabantur iuſtitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris,non ſolùm autem pro noſtris,ſed etiam pro totius mundi.

Qui

Qui per Christum iuſtificantur. *Canon.3.*

Verum etſi ille pro omnibus mortuus eſt, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, ſed ij duntaxat, quibus meritum paſsionis eius cõmunicatur. Nã ſicut reuera homines niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur iniuſti, cum ea propagatione per ipſum dum concipiuntur, propriam iniuſtitiam contrahant: ita niſi in Christo renaſcerentur, nunquam iuſtificarentur cùm ea renaſcentia, per meritum paſsionis eius, gratia qua iuſti fiunt illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apoſtolus gratias nos ſemper agere hortatur patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine, & eripuit de poteſtate tenebrarum, tranſtulitque in regnum filij dilectionis ſuæ, in quo habemus redemptionem & remiſſionem peccatorum. *Coloſſen.5*

Inſinuatur deſcriptio iuſtificationis impij, & modus eius in ſtatu gratiæ. *Canon.4.*

Quibus verbis iuſtificationis impii deſcriptio inſinuatur, vt ſit translatio ab eo ſtatu in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei, per ſecundum Adam Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrum. Quæ quidem tranſlatio poſt Euangelium promulgatum, ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri nõ poteſt, ſicut ſcriptum eſt: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. *Ioannis.3.*

De neceſsitate præparationis ad iuſtificationem adultis, & vnde ſit. *Canon.5.*

Declarat præterea ipſius iuſtificationis exordium in adultis, à Dei, per Chriſtum Ieſum, præueniente gratia ſumendum eſſe, hoc eſt ab eius vocatione, qua nullis eorum exiſtentibus meritis, vocantur: vt qui per peccata à Deo auerſi erant, per

eius excitantem atque adiuuantem gratiam ad cõuertendum se, ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo & cooperando, disponantur: ita vt tangente Deo cor hominis per Spiritussancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, quippe qui & illam abijcere potest, neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit, vnde in sacris literis

Zachar.1. cùm dicitur: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, libertatis nostræ admonemur, cùm res-

Psalm.84. pondemus, Conuerte nos domine ad te, & conuertemur, Dei nos gratia prçueniri confitemur.

Modus præparationis. *Canon. 6.*

Disponuntur autem ad ipsam iustitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum credentes vera esse quæ diuinitus reuelata & promissa sunt: atque illud in primis, à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu, & dum peccatores se esse intelligentes, à diuinæ iustitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se conuertendo in spem eriguntur, fidentes Deũ sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis iustitiæ fontem diligere incipiũt, ac proptereà mouentur aduersus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam, quam ante baptismũ agi oportet: deniq; dũ proponũt suscipere baptismũ inchoare nouã

Hebræ.11. vitam, & seruare diuina mandata. De hac dispositione

Matt.9. scriptum est, Accedentem ad Deum opor-

Ecclesia.1. tet credere quia est, & quod inquirentibus se re-

Actio.2 munerator sit, Et Confide fili, remittuntur tibi peccata tua: &, Timor Domini expellit peccatũ: &, pœnitentiam agite: &, Baptizetur vnusquisq; vestrum

vestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: &, Accipietis donum spiritussancti: &, Euntes ergo docete omnes gentes, *Matt. 28.* baptizantes eos in nomine patris & filij & Spiritussancti: docētes eos seruare ea quæcunq; mādaui vobis, deniq; præparate corda vestra Domino.

Quid sit iustificatio impij, & quæ eius causæ.

Canon. 7.

Hanc dispositionem seu præparationem iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renouatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum, vnde homo ex iniusto fit iustus, & ex inimico fit amicus, vt sit hæres secundùm spem vitæ æternæ. *1. Regum. 2* Huius iustificationis causæ sunt. Finalis quidem, gloria Dei & Christi, ac vita æterna. Efficiens verò misericors Deus, qui gratuitò abluit & sanctificat signans & vngens Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ. Meritoria autem, dilectissimus vnigenitus suus Dominus noster Iesus Christus, qui cum essemus inimici, propter nimiam charitatem qua dilexit nos, sua sanctissima passione, in ligno Crucis nobis iustificationem meruit, & pro nobis Deo Patri satisfecit. Instrumentalis item, Sacramentum baptismi, quod est Sacramentum Fidei, sine qua nulli vnquam iustificatio contigit. Demùm vnica formalis causa est, iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit: qua videlicet ab eo donati renouamur Spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis recipientes, vnusquisque suam secundùm mensuram, quam Spiritussanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam cuiusque di-

ſpoſitionem & cooperationem. Quanquam enim nemo poſsit eſſe iuſtus, niſi cui merita paſsionis Domini noſtri Ieſu Chriſti communicantur, id tamen in hac impij iuſtificatione fit, dum eiuſdem ſanctiſsimæ paſsionis merito, per ſpiritum ſanctũ charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iuſtificantur, atque ipſis inhæret. Vnde in ipſa iuſtificatione cum remiſsione peccatorum, hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Ieſum Chriſtũ (cui inſeritur) fidem, ſpem & charitatem. Nam fides, niſi ad eam ſpes accedat, & charitas, neque vnit perfectè cum Chriſto, neque corporis eius viuum membrum efficit, qua ratione veriſsimè dicitur fidem ſine operibus mortuam & ocioſam

Iacobi. 2. eſſe: & in Chriſto Ieſu neque circunſionem aliquid valere, neque præputium, ſed fidem quæ

Galatas. 5 per charitatem operatur. Hanc fidem ante baptiſmi Sacramentum ex Apoſtolorum traditione cathecumeni ab Eccleſia petunt, cum petunt Fidem vitam æternam præſtantem, quam ſine ſpe & charitate fides præſtare non poteſt, vnde & ſtatim verbum Chriſti audiunt: Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Itaque veram & Chriſtianam iuſtitiam accipientes, eam ceu primam ſtolam, pro illa quam Adam ſua inobedientia ſibi & nobis perdidit, per Chriſtum Ieſum illis donatam, candidam & immaculatam, iubentur ſtatim renati conſeruare, vt eam perferant ante tribunal

Matt. 19. Domini noſtri Ieſu Chriſti, & habeant vitam æternam.

Quomodo intelligatur impium per fidem, & gratis iuſtificari. Canon. 8.

Cùm verò Apoſtolus dicit iuſtificari hominẽ per fidem, & gratis: ea verba in eo ſenſu intelligenda ſunt, quem perpetuus Eccleſiæ catholicæ conſenſus tenuit & expreſsit, vt ſcilicet per fidem

ideo

ideo iustificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initiũ, fundamentum & radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire. Gratis autem iustificari ideo dicimur, quia nihil eorum quæ iustificationem præcedunt, siue fides, siue opera, ipsam iustificationis gratiam promeretur. Si enim gratia est, iam non ex operibus, alioquin, vt idem Apostolus inquit, gratia iam non est gratia. *Iacobi.8.*

Contra inanem hæreticorum fiduciam.

Canon.9.

Quanuis autem necessarium sit credere neque remitti neque remissa vnquam fuisse peccata nisi gratis, diuina misericordia propter Christum nemini tamen fiduciam & certitudinem remissionis peccatorum suorum iactanti, & in ea sola quiescẽti: peccata dimitti vel dimissa esse, dicendum est: cùm apud hęreticos & schismaticos possit esse, imò nostra tempestate sit, & magna contra Ecclesiam catholicam contentione prædicetur vana hæc & ab omni pietate remota fiducia. Sed neque illud asserendum est, oportere eos qui verè iustificati sunt, absque vlla omnino dubitatione apud semetipsos statuere se esse iustificatos, neminemque à peccatis absolui, ac iustificari, nisi eum qui certò credat se absolutum & iustificatum esse, atque hac sola fide absolutionem & iustificationem perfici: quasi qui hoc non credit, de Dei promissis, deque mortis & resurrectionis Christi efficacia dubitet, nam sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum virtute & efficacia dubitare debet: sic quilibet dũ seipsum suamque propriam infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia formidare & timere potest cùm nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei

2.Corin. 4 esse consecutum. *De acceptæ iustificationis incremento.* *Canon.10.*

Sic ergo iustificati, & amici Dei ac domestici facti euntes de virtute in virtutem, renouantur, vt Apostolus inquit, de die in diem: hoc est mortificando membra carnis suæ, & exhibendo ea arma iustitiæ in sanctificationem per obseruationẽ mandatorum Dei & Ecclesiæ, in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide, bonis operibus crescunt, atque magis iustificantur, sicut scriptum est: Qui iustus est, iustificetur adhuc, & iterum, Ne verearis vsque ad mortem iustificari: & rursus, Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum. Hoc verò iustitiæ incrementum petit sancta ecclesia cùm orat, Da nobis Domine fidei, spei, & charitatis augmentũ.

Apoca.22. *Ecclesi.18.* *Iacob.2.*

De obseruatione mandatorum, déque illius necessitate & possibilitate.

Canon.11.

Nemo autem quantumuis iustificatus, liberum se esse ab obseruatione mandatorum putare debet, nemo temeraria illa, & à patribus sub anathemate prohibita voce vti, Dei præcepta homini iustificato ad obseruandam esse impossibilia, nam Deus, impossibilia non iubet, sed iubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adiuuat vt possis, cuius mandata grauia non sunt, cuius iugum suaue est & onus leue qui enim sunt filij Dei, Christum diligunt qui autem diligunt eum, vt ipsemet testatur, seruant sermones eius, quod vtique cum diuino auxilio pręstare possunt, licet enim in hac mortali vita, quantumuis sancti & iusti, in leuia saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata, quandoque cadant, non propterea desinunt esse iusti, nam iustorum illa vox est, & humilis, & verax. Dimitte

Mat.11. *Ioann.14.* *Mat.6.*

nobis

nobis debita noſtra quo fit, vt iuſti ipſi eo magis ſe obligatos ad ambulandum in via iuſtitię ſentire debeant, quo liberati iam à peccato, ſerui autem facti Deo, ſobriè, iuſtè, & piè viuentes, proficere poſſunt per Chriſtum Ieſum, per quem acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. *Tit.2.* Deus namque ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur. Itaque nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide ſola ſe hæredem eſſe conſtitutum, hæreditatemque cō ſequuturum, etiam ſi Chriſto non compatiatur, vt & conglorificetur, nam & Chriſtus ipſe (vt inquit Apoſtolus) cùm eſſet Filius Dei: didicit ex his quæ paſſus eſt obedientiam, & conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ. *Philipp.2.* Propterea Apoſtolus ipſe monet iuſtificatos, dicens: Neſcitis quòd ij qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium? ſic currite, vt comprehendatis, ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè cū alijs prędicauerim ipſe reprobus efficiar. *1.Corin.9.* Item princeps Apoſtolorum Petrus. Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. *2.Pet.1.* Vnde conſtat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduerſari, qui dicunt iuſtum in omni bono opere ſaltē venialiter peccare, aut (quod intolerabilius eſt) pœnas æternas mereri, atque etiam eos qui ſtatuunt in omnibus operibus iuſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitādo, & ſeſe ad currēdū in ſtadio cohortādo, cū hoc, vt in primis glorificetur Deus, mercedē quoque intueantur æternam: cum ſcriptum ſit. *Pſal. 124.* Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas propter

pter retributionem,& de Mose dicat Apostolus, quòd respiciebat in remunerationem.

Prædestinationis temerariam præsumptionem cauendam esse. *Ca.12.*

Nemo quoque quandiu in hac mortalitate viuitur, de arcano diuinæ prædestinatiõis mysterio vsque adeò præsumere debet, vt certò statuat se omnino esse in numero prædestinatorum, quasi verum esset, quod iustificatus aut amplius peccare non posit, aut si peccauerit, certam sibi resipiscentiam promittere debeat. Nam nisi ex speciali reuelatione sciri non potest quos Deus sibi elegerit.

De perseuerantiæ munere.

Canon.13.

Matt.24. Similiter de perseuerantię munere, de quo scriptum est. Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit: quod quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo qui potens est eum qui stat, statuere vt perseueranter stet: & eum qui cadit, restituere: nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur: tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare & reponere omnes debent. Deus enim nisi ipsi illius gratię defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere. Ve-
Philipp.2. runtamen qui se existimant stare, videant ne cadant: & cum timore ac tremore salutem suam ope-
1.Corin.8. rentur, in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus & oblationibus, in ieiuniis, in castitate: formidare enim debent, scientes quòd in spem gloriæ, & nondum in gloria renati sunt de pugna quæ superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia, Apostolo obtemperent dicenti. Debitores sumus non carni, vt secundum carnem viuamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemi-
Rom.8. ni. Si autem Spiritu facta carnis mortificaueri-

tis,

tis, viuetis.

De lapſis, & eorum reparatione.
Canon. 14.

Qui verò ab accepta iuſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus iuſtificari poterunt, cùm excitante Deo, per pœnitentiæ ſacramentum merito Chriſti, amiſſam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iuſtificationis modus, eſt lapſi reparatio: quam ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam ſancti patres aptè nuncuparunt. Etenim pro his qui poſt baptiſmum in peccata labuntur, Chriſtus Ieſus ſacramentum inſtituit pœnitentiæ, cùm dixit. Accipite ſpiritum *Ioann. 20.* ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Vnde docendum eſt, Chriſtiani hominis pœnitentiam poſt lapſum, multo aliam eſſe à baptiſmali: eáque contineri non modo ceſſationem à peccatis, & eorum deteſtationem, aut cor contritum & humiliatum, verumetiam eorundem ſacramentalem confeſsionem, ſaltem in voto, & ſuo tempore faciẽdam, & ſacerdotalem abſolutionem: Itemque ſatisfactionem, per ieiunia, eleemoſinas, orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia: non quidem pro pœna æterna, quæ vel ſacramento, vel ſacramenti voto cum culpa remittitur, ſed pro pœna temporali quæ (vt ſacræ literæ docent) nòn tota ſemper, vt in baptiſmo fit, dimittitur illis qui gratiæ Dei quam acceperunt, ingrati, ſpiritum ſanctum contriſtauerunt, & templum Dei violare *Apoca. 2.* non ſunt veriti, de qua pœnitentia ſcriptum eſt: Memor eſto vnde excideris: age pœnitentiam, & *2. Cor. 7* prima opera fac. & iterum: Quæ ſecundum deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur, & rurſus, Pœnitentiam agite, & facite fru- *Luc. 3.* ctus dignos pœnitentiæ.

Quo-

Quolibet peccato mortali amitti gratiam, sed non fidem. Canon.15.

Aduersus etiam hominum quorundam callida ingenia, qui per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium, asserendum est non modo infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quanuis non amittatur fides, acceptam iustificationis gratiam amitti, diuinæ legis doctrinam defendendo, quæ à regno Dei non solùm infideles excludit, sed & fideles quoque fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores, fures auaros, ebriosos, maledicos, rapaces, cæterosque omnes qui lethalia committunt peccata, à quibus cum diuinæ gratiæ adiumento abstinere possunt & pro quibus à Christi gratia separantur.

De Fructu iustificationis, hoc est de merito bonorum operum, dèque ipsius meriti ratione. Canon.16.

Hac igitur ratione iustificatis hominibus, siue acceptam gratiam perpetuò conseruauerint, siue amissam recuperauerint, proponenda sunt Apo-
1.Corin.15 stoli verba, Abundate in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in domino. Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius: &, Nolite amittere confidentiam vestrā quæ magnam habet remunerationem, Atq; ideò bene operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, & tanquam gratia, filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda. Hæc est enim illa corona iusti
2.Timo.4 tiæ, quam post suum certamen & cursum repositam sibi esse aiebat Apostolus, à iusto iudice, sibi

red-

reddēdam: nō ſolū autē ſibi, ſed & omnibus qui
diligunt aduētum eius. Cum enim ille ipſe Chri-
ſtus Ieſus tanquā caput in membra, & tanquā vi-
tis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutē
influat, quæ virtus bona eorū opera ſemper ante
cedit comitatur & ſubſequitur, & ſine qua nullo
pacto Deo grata & meritoria eſſe poſſunt: nihil
ipſis iuſtificatis amplius deeſſe credēdum eſt, quo
minus plene, illis quidem operibus quæ in Deo
ſunt facta, diuinæ legi pro huius vitæ ſtatu ſatisfe
ciſſe, & vitam æternam. ſuo etiam tempore (ſi ta-
men in gratia deceſſerint) conſequēdam verè pro
meruiſſe cenſeantur, cùm Chriſtus Saluator no- *Ioannis.4.*
ſter dicat: Si quis biberit ex aqua quam ego dabo
ei, non ſitiet in æternum, ſed fiet in eo fons aquę
ſalientis in vitā æternam: ita neque propria noſtra
iuſtitia, tāquam ex nobis propria ſtatuitur: neque
ignoratur aut repudiatur iuſtitia Dei, quæ enim
iuſtitia noſtra dicitur, quia per eam nobis inhærē
tem iuſtificamur, illa eadem Dei eſt, quia à Deo
nobis infunditur per Chriſti meritū. Neque verò
illud omittendū eſt, quod licet bonis operibus in
ſacris literis vſque adeo tribuatur, vt etiā qui vni
ex minimis ſuis potū aquæ frigidæ dederit, pro-
mittat Chriſtus eum non eſſe ſua mercede caritu- *Marc.9.*
rum: & Apoſtolus teſtetur, id quod in præſenti eſt *Matt.10.*
momentaneū & leue tribulationis noſtræ, ſupra *2. Cor.4.*
modū in ſublimitate æternū gloriæ pondus ope-
rari in nobis: abſit tamē vt Chriſtianus homo in
ſeipſo vel confidat, vel glorietur, & nō in domi-
no, cuius tāta eſt erga omnes homines bonitas, vt
eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona. Et *Iacob.3.*
quia in multis offendimus oēs, vnuſquiſq; ſicut
miſericordiā & bonitatē, ita ſeueritatē & iudiciū
ante oculos habere debet: neq; ſeipſum aliquis, e-
tiā ſi nihil ſibi cōſcius fuerit, iudicare, quoniā ōnis
ho-

1. Corin. 4 hominum vita non humano iudicio examinãda & iudicanda est, sed Dei, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordiũ: Mat. 16. & tunc laus erit vnicuique à Deo qui (vt scriptũ & Rom. 2. est) reddet vnicuique secundùm opera sua.

Post hác catholicã de iustificatione doctrinam quã nisi quisque fideliter firmiterque receperit, iustificari non poterit, placuit sanctæ Syno. hos canones subiũgere, vt omnes sciãt non solũ quid tenere & sequi, sed etiam quid vitare & fugere debeant.

CANONES.

1. Si quis dixerit hominem suis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinã fiant, absque diuina per Christum Iesum gratia posse iustificari coram Deo, anath. sit.

2. Si quis dixerit ad hoc solum diuinam gratiam per Christũ Iesum dari, vt facilius homo iustè viuere, ac vitam æternã promereri posit, quasi per liberum arbitrium sine gratia vtrunque, sed ægro tamen & difficulter posit, anathema sit.

3. Si quis dixerit sine præueniente spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominẽ credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet vt ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit.

4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quod ad obtinendam iustificationis gratiã se disponat ac præparet, neque posse dissentire si velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passiuè se habere, anathema sit.

5. Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imò titulum sine re, figmen-

mentum denique à Satana inuectum in ecclesiam, anathema sit.

6. Si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita vt bona Deum operari nòn permisiuè solùm, sed etiam propriè & per se, adeò vt sit eius proprium opus non minus proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli, anathema sit.

7. Si quis dixerit opera omnia quæ ante iustificationē fiunt, quacunq; ratione facta sint, verè esse peccata, vel odiū Dei mereri, aut quāto vehemētius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eū grauius peccare, anathema sit.

8. Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit.

9. Si quis dixerit sola fide impium iustificari, ita vt intelligat nihil aliud requiri quod ad iustificationis gtatiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse eum suæ voluntatis motu præparari atque disponi, anathema sit.

10. Si quis dixerit homines sine Christi iustitia, per quam nobis meruit iustificari, aut per eam ipsam formaliter iustos esse, anathema sit.

11. Si quis dixerit hominem iustificari vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remisione, exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhæreat, aut etiam gratiam quæ iustificamur, esse tantum fauorem Dei, anathema sit.

12. Si quis dixerit fidem iustificantem nihil aliud esse quàm fiduciam diuinæ misericordię peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse qua iustificamur, anathema sit.

13. Si quis dixerit omni homini ad remiſsionem peccatorum aſſequendam neceſſariũ eſſe vt credat certò & abſque vlla hæſitatione propriæ infirmitatis & indiſpoſitionis peccata ſibi eſſe remiſſa, anathema ſit.

14. Si quis dixerit hominem à peccatis abſolui, ac iuſtificari ex eo quòd ſe abſolui ac iuſtificari certò credat: aut neminem verè eſſe iuſtificatum, niſi qui credit ſe eſſe iuſtificatum, & hac ſola fide abſolutionem & iuſtificationem perfici, anathema ſit.

15. Si quis dixerit hominem renatum, & iuſtificatum teneri ex fide ad credendum ſe certo eſſe in numero prædeſtinatorum, anathema ſit.

16. Si quis magnum illud vſque in finem perſeuerantiæ donum ſe certò habiturum abſoluta & infallibili certitudine dixerit, niſi hoc ex ſpeciali reuelatione didicerit, anathema ſit.

17. Si quis iuſtificationis gratiam non niſi prædeſtinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos verò omnes qui vocantur vocari quidem, ſed gratiã non accipere, vtpote diuina poteſtate prædeſtinatos ad malum, anathema ſit.

18. Si quis dixerit Dei præcepta, homini etiam iuſtificato & ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſeruãdum impoſsibilia, anathema ſit.

19. Si quis dixerit nihil præceptum eſſe in Euangelio præter fidem, cætera eſſe indifferẽtia, neque præcepta, neque prohibita, ſed libera: aut decem præcepta nihil pertinere ad Chriſtianos, anat. ſit.

20. Si quis hominem iuſtificatum & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad obſeruantiam mandatorum Dei & eccleſiæ, ſed tantum ad credendum, quaſi verò Euangelium ſit nuda & abſoluta promiſsio vitæ æternæ, ſine conditione obſeruationis mandatorum, anathema ſit.

21. Si quis dixerit Chriſtum Ieſum à Deo homini-

minibus datum fuisse vt redemptorem cui fidant, non etiam vt legislatorem cui obediant, anat. sit.
22. Si quis dixerit iustificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo non posse, anathema sit.
23. Si quis hominem semel iustificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere atque ideo eum qui labitur & peccat, nunquam verè fuisse iustificatum: aut contrà, posse eum tota vita peccata omnia etiã venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodum de beata virgine tenet ecclesia, anathema sit.
24. Si quis dixerit iustitiam acceptam non conseruari, atque etiam non augeri coram Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo & signa esse iustificationis adeptæ, non etiam ipsius augendæ causam, anathema sit.
25. Si quis in quolibet bono opere iustum saltem venialiter peccare dixerit, aut (quod intolerabili⁹ est) mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri, tantũq; ob id nõ dãnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem, anathema sit.
26. Si quis dixerit iustos non debere pro bonis operibus quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternam retributionem à Deo per eius misericordiam & Iesu Christi meritum, si bene agendo, & diuina mandata custodiendo vsque in finẽ perseuerauerint, anathema sit.
27. Si quis dixerit nullum esse mortale peccatũ, nisi infidelitatis, aut nullo alio quantumuis graui & enormi præterquam infidelitatis, peccato semel acceptam gratiam amitti, anathema sit.
28. Si quis dixerit amissa per peccatum gratia, simul, & fidem semper amitti: aut fidem quæ remanet, non esse veram fidem, licet nõ sit viua: aut eũ qui fidem sine charitate habet, nõ esse Christianũ,

anathema ſit.

29. Si quis dixerit eum qui poſt baptiſmum lapſus eſt, non poſſe per Dei gratiam reſurgere, aut poſſe quidem, ſed ſola fide amiſſam iuſtitiam recuperare, ſine Sacramento Pœnitentiæ, prout ſancta Romana & vniuerſalis Eccleſia à Chriſto Domino & eius Apoſtolis edocta, huçuſque profeſſa eſt, ſeruauit & docuit, anathema ſit.

30. Si quis poſt acceptam iuſtificationis gratiã cuilibet peccatori pœnitenti, ita culpam remitti & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, vt nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exoluendæ, vel in hoc ſeculo, vel in futuro in purgatorio, antequàm ad regna cœlorũ aditus patere poſsit, anathema ſit.

31. Si quis dixerit iuſtificatum peccare, cùm intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathe. ſit.

32. Si quis dixerit hominis iuſtificati bona opera, ita eſſe dona Dei, vt non ſint etiam bona ipſius iuſtificati merita: aut ipſum iuſtificatum bonis operibus quæ ab eo per Dei gratiam & Ieſu Chriſti meritum (cuius viuum membrum eſt) fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ vitam æternam & ipſius vitæ æternæ (ſi tamen in gratia diſceſſerit) conſecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathema ſit.

33. Si quis dixerit per hanc doctrinam catholicam de iuſtificatione à ſancta Synodo hoc præſenti Decreto expreſſam, aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Ieſu Chriſti domini noſtri derogari, & non potius veritatem fidei noſtræ, Dei deniq; ac Ieſu Chriſti gloriam illuſtrari, anathema ſit.

DECRETVM DE SACRAMENTIS Eccleſiæ, & de reſidentia ac reformandis in Eccleſia moribus, factum in Sacroſancta Oecumenica

menica & generali Tridentina Synodo. VII. Sessione, die. 3. Martij. 1547.

AD consummationem salutaris de iustificatione doctrinæ (quæ in præcedenti proxima sessione vno omnium patrum consensu promulgata fuit) consentaneum visum est de sanctissimis Ecclesiæ sacramentis agere: per quæ omnis vera iustitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur: propterea Sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritusancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis legatis, ad errores eliminãdos, & extirpandas hęreses, quæ circa sanctissima ipsa sacramẽta hac nostra tempestate, tum de damnatis olim à patribus nostris hæresibus suscitatæ, tum etiam de nouo adinuentæ sunt: quæ catholicæ Ecclesiæ puritati, & animarum saluti magnopere officiunt, sanctarum scripturarum doctrinæ Apostolicis traditionibus, atque aliorum Conciliorum & patrum consensui inhærendo, hos pręsentes Canones statuendos & decernendos censuit: reliquos qui supersunt, ad cœpti operis perfectionẽ, deinceps diuino spiritu adiuuãte æditura.

CANONES DE SACRAMENTIS in genere.

1. Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Iesu Christo domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse verè & propriè Sacramentum, anathema sit. *7. Sacramẽta.*

2. Si quis dixerit ea ipsa nouæ legis sacramen-

ta à ſacramentis antiquæ legis non differre, niſi quia ceremoniæ ſunt aliæ, & alii ritus externi, anathema ſit.

3. Si quis dixerit hæc ſeptem ſacramenta ita eſſe inter ſe paria, vt nulla ratiõe aliud ſit alio dignius anathema ſit.

4. Si quis dixerit ſacramenta nouę legis non eſſe ad ſalutem neceſſaria, ſed ſuperflua, & ſine eis aut eorum voto per ſolam fidem homines à Deo gratiam iuſtificationis adipiſci, licet omnia ſingulis neceſſaria non ſint, anathema ſit.

5. Si quis dixerit hæc ſacramenta propter ſolã fidem nutriendam inſtituta fuiſſe, anathema ſit.

6. Si quis dixerit ſacramenta nouæ legis nõ cõtinere gratiam quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantum externa ſint acceptæ per fidẽ gratiæ vel iuſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ perfectionis, quibus apud homines diſcernũtur fideles ab infidelibus, anathema ſit.

7. Si quis dixerit non dari gratiam per huiuſmodi ſacramenta ſemper & omnibus, quantum eſt ex parte Dei, etiam ſi rite ea ſuſcipiant, ſed aliquãdo & aliquibus, anathema ſit.

8. Si quis dixerit ipſa nouæ legis ſacramenta opere operato non cõferre gratiam, ſed ſolum fidẽ diuinæ promiſsionis ad gratiam conſequendam ſufficere, anathema ſit.

9. Si quis dixerit in tribus ſacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt ſignũ quoddam ſpirituale & indelebile, vnde ea iterari non poſſunt, anathema ſit.

10. Si quis dixerit Chriſtianos omnes in verbo & omnibus ſacramentis, adminiſtrandis habere poteſtatem, anathema ſit.

11. Si

11. Si quis dixerit in miniſtris, dum ſacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intẽtionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.

12. Si quis dixerit miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia quæ ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent ſeruauerit non conficere aut conferre ſacramentum, anathema ſit.

13. Si quis dixerit receptos & approbatos, & eccleſiæ catholicæ ritus in ſolenni ſacramentorum admiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à miniſtris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque eccleſiarum paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.

DE BAPTISMO.

1. Si quis dixerit baptiſmum Ioannis habuiſſe eandem vim cum baptiſmo Chriſti, anathema ſit.

2. Si quis dixerit aquam veram & naturalẽ non eſſe de neceſsitate baptiſmi, atque ideo verba illa Domini Ieſu Chriſti. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, ad Metaphoram aliquam detorſerit, anathema ſit. *Ioan.3.*

3. Si quis dixerit in eccleſia Romana, quæ omnium eccleſiarũ mater eſt & magiſtra, nõ eſſe veram de baptiſmi ſacramento doctrinam, anathema ſit.

4. Si quis dixerit baptiſmum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine patris & filij & Spiritusſancti, cum intentione faciendi quod facit eccleſia non eſſe verum baptiſmum, anathema ſit.

5. Si quis dixerit baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt non neceſſarium ad ſalutem, anathema ſit.

6. Si quis dixerit baptizatum non poſſe etiam ſi velit gratiam amittere, quantumcunque peccet, niſi nolit credere, anathema ſit.

7. Si quis dixerit baptizatos per baptiſmum

ipſum ſolius tantum fidei debitores fieri, non autem vniuerſæ legis Chriſti ſeruandæ, anathe. ſit.

8. Si quis dixerit baptizatos liberos eſſe ab omnibus ſanctæ Eccleſiæ præceptis, quæ vel ſcripta vel tradita ſunt, ita vt ea obſeruare non teneantur niſi ſe ſua ſponte illis ſubmittere voluerint, anathema ſit.

9. Si quis dixerit ita reuocandos eſſe homines ad baptiſmi ſuſcepti memoriam, vt vota omnia quæ poſt baptiſmum fiunt, vt promiſsionis in baptiſmo ipſo iam facta, irrita eſſe intelligant, quaſi per ea & fidei quam profeſsi ſunt, detrahatur, & ipſi baptiſmo, anathema ſit.

10. Si quis dixerit peccata omnia quæ poſt baptiſmum fiunt, ſola recordatione fidei, & ſuſcepti baptiſmi, vel dimitti vel venialia fieri, anathe. ſit.

11. Si quis dixerit verum & ritè collatum baptiſmum iterandum eſſe illi qui apud infideles fidem Chriſti negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, anathema ſit.

12. Si quis dixerit neminem eſſe baptizandum niſi ea ætate qua Chriſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo, anathema ſit.

13. Si quis dixerit paruulos, eò quòd actum credendi non habent, ſuſcepto baptiſmo inter fideles computandos non eſſe: ac proptereà cum ad annos diſcretionis peruenerint, eſſe rebaptizandos: aut præſtare omitti eorum baptiſma, quam eos nō actu proprio credentes baptizari in ſola fide Eccleſiæ, anathema ſit.

14. Si quis dixerit huiuſmodi paruulos cum adoleuerint interrogandos eſſe an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine dum baptizarentur polliciti ſunt, & vbi ſe nolle reſponderint ſuo eſſe arbitrio relinquendos, nec alia interim pœna ad Chriſtianam vitam cogendos, niſi vt ab

Eucha-

Eucharistiæ aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant, anathema sit.

DE CONFIRMATIONE.

1. Si quis dixerit cófirmationem baptizatorum ociosam ceremoniam esse, & non potius verum & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quàm catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationem coram ecclesia exponebant, anathema sit.

2. Si quis dixerit iniurios esse Spiritui sancto eos qui sacro confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit.

3. Si quis dixerit sanctæ confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quenuis simplicem sacerdotem, anathema sit.

Eadem sacrosancta Synod. eisdem præsidentibus & legatis inceptum residentię & reformationis negocium, ad Dei laudem & Christianæ religionis incrementum prosequi intendés, vt sequitur, statuendum censuit: Salua semper in omnibus sedis Apost. authoritate.

1. Ad cathedralium ecclesiarum regimen, nullus nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura grauitate morum, literarumque scientia, iuxta constitutionem Alexandri. III. quæ incipit. Cum in cunctis, in Concilio Lateranen. promulgatam, præditus assumatur. *Reformationis Canones.*

2. Nemo quacunque etiam dignitate, gradu, & præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas seu cathedrales ecclesias in titulum siue commendam, aut alio quouis nomine contra sacrorum canonum instituta recipere, & simul retinere præsumat, cùm valde fœlix sit ille censendus, cui vna Ecclesia bene ac fructuose, & cum animarum sibi commissarum salute regere cótigerit. Qui autem

plures ecclesias contra præsentis Decreti tenorem nunc detinent, vna quam maluerint retenta, reliquas infra sex menses (si ad liberam sedis Apostolicæ dispositionem pertineant) aliàs infra annum dimittere teneantur. Alioquin ecclesię ipsæ, vltima obtenta duntaxat excepta, eo ipso vacare censeantur.

3. Inferiora beneficia, præsertim curam animarũ habentia, personis dignis & habilibus, & quæ in loco residere ac per seipsos curam ipsam exercere valeant, iuxta constitutionem Alexandri. III. Lateranen. quæ incipit. Quia nonnulli: & aliam Gregorii. X. in generali Lugdunensi Concilio, quæ incipit. Licet canon, æditam, conferantur: Aliter autem facta collatio, siue prouisio, omnino irritetur: & ordinarius collator pœnas constitutionis Concil. generalis, quæ incipit, Graue nimis, se nouerit incursum.

4. Quicunque plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia eccles. siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunq; nomine & titulo, contra formam sacrorum canonum, & præsertim constitutionis Innocen. III. quæ incipit. De multa, recipere ac simul retinere præsumpserit: beneficiis ipsis, iuxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso iure etiam præsentis ca. vigore priuatus existat.

5. Ordinarij locorum, quoscunque plura curata aut alias incompatibilia beneficia eccle. obtinentes dispensationes suas exhibere districtè compellant & aliàs procedant iuxta constitutionem Gregorij X. in generali Lugdunen. Concilio æditam, quæ incipit, Ordinarij. Quam eadem sacrosancta Synodus innouandam censet, & innouat: Addens insuper, quod ipsi ordinarii, etiam per idoneorum vicariorum deputationem, & congruæ portionis fru-

fructuum aſsignationem omnino prouideant, vt animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipſa debitis obſequijs minime defraudētur, appellationibus & exemptionibus quibuſcunque, etiā cū iudicum ſpecialium deputatione, & illorū inhibitiōibus, in præmiſsis nemini ſuffragātibus.

6. Vniones perpetuæ à XL. annos circa facta, examinari ab ordinariis tanquam à ſede Apoſtolica delegatis poſsint: & quæ per ſubreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ verò quę à dicto tempore citrà conceſſæ, nondum in toto vel in parte ſortitæ ſunt effectum, & quæ deinceps ad cuiuſuis inſtantiam fient (niſi eas ex legitimis aut aliàs rationabilibus cauſis coram loci ordinario vocatis quorum intereſt, verificandis factas fuiſſe conſtiterit) per ſubreptionem obtentæ præſumantur: ac propterea, niſi aliter à ſede Apoſt. declaratum fuerit, viribus omnino careant.

7. Beneficia Eccleſiaſtica curata, quæ cathedralibus collegiatis ſeu aliis Eccleſiis, vel monaſterijs beneficijs ſeu collegijs, aut pijs locis quibuſcunque, perpetuò vnita & annexa reperiuntur, ab ordinarijs locorum annis ſingulis viſitentur: qui ſolicite prouidere procurent, vt per idoneos vicarios perpetuos (niſi ipſis ordinariis pro bono eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur) ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipſorum ordinariorum, portione etiam ſuper certa re aſsignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus, etiam cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuſcunque in præmiſsis minimè ſuffragantibus.

8. Locorum ordinarij, Eccleſias quaſcunque

quo-

quomodolibet exemptas, authoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & opportunis remediis prouidere, vt quæ reparatione indigent, reparentur: & cura animarum, si qua illis immineat, alijsque debitis obsequijs minimè defraudentur: Appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis, iudicũ deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitus exclusis.

9. Ad maiores ecclesias promoti, munus consecrationis, id est, tempus à iure statutum suscipiãt, & prorogationes vltra sex menses concessæ, nulli suffragentur.

10. Non liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante, infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimissorias seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens, ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti, nullo priuilegio clericali pręsertim in criminalibus, gaudeãt: in maioribus verò ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati sint ipso iure suspensi.

11. Facultates de promouendo à quocunq; non suffragentur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à propriis episcopis ordinati non possunt, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, nisi ab Episcopo in sua diœcesi residente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.

12. Facultates de non promouendo, præterquã in casibus à iure expresis concessæ, ad annũ tantũ suffragentur.

13. Præ

13. Præſentati,ſeu electi vel nominati quibuſuis eccleſiaſticis perſonis,etiam ſedis Apoſtolicæ nunciis,ad quæuis Eccleſiaſtica beneficia non inſtituantur,nec confirmentur, neque admittantur etiam pretextu cuiuſuis priuilegii,ſeu conſuetudinis,etiam ab immemorabili tempore præſcriptæ, niſi fuerint prius à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio ſe tueri poſsit,quominus examen ſubire teneatur: præſentatis tantum electis,ſeu nominatis ab vniuerſitatibus,ſeu collegiis generalium ſtudiorum exceptis.

14. In exemptorum cauſis conſtitutio Innocen. IIII. quę incipit,Volentes,in generali Concil. Lugdunenſi ædita ſeruetur: quam eadem Sacroſancta Synodus innouandam cenſuit,& innouat: Addendo inſuper,quod in ciuilibus cauſis mercedum & miſerabilium perſonarum clerici ſeculares aut regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiam ſi certum iudicem à ſede Apoſtolica deputatum in partibus habeant: In aliis verò ſi ipſum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs, tanquam in hoc ab ipſa ſede delegatis,conueniri,& iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſsint : Priuilegiis exemptionibus,Conſeruatorum deputationibus,& eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.

15. Curent ordinarij, vt hoſpitalia quæcunque à ſuis adminiſtratoribus,quocunque illi nomine cenſeantur,etiam quomodolibet exemptis,fideliter & diligenter gubernentur: Conſtitutionis cõcilij Viennen.quæ incipit.Quia contingit, forma ſeruata. Quam quidem conſtitutionem eadem ſancta ſynodus innouandam duxit & innouat, cum derogationibus in ea contentis.

Eadem

Eadem sacrosancta Synodus, eisdem præsidentibus & Apostolicę sedis legatis, ad restituendam collapsum admodum Ecclesiasticam disciplinam, deprauatosque in clero & populo Christiano mores emendandos se accingere volens : ab iis qui maioribus Ecclesiis præsunt , initium censui esse sumendum. Integritas enim præsidentium, salus est subditorum. Confidens itaque per Domini ac Dei nostri misericordiam, prouidamque ipsius Dei in terris vicarii solertiam, omnino futurum, vt Ecclesiarum regimen (onus quippe angelicis humeris formidandum) qui maximè digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas à puerilibus exordijs vsque ad perfectiores annos per disciplinæ Ecclesiasticæ stipendia laudabiliter acta testimonium prębeat, secundum venerabiles beatorum Patrum sanctiones assumantur omnes. Patriarchalibus, Primatialibus , Metropolitanis, & cathedralibus Ecclesijs quibuscunque, quouis nomine ac titulo præfectos monet, ac monitos esse vult, vt attendentes sibi & vniuerso gregi , in quo Spiritussanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vigilent: sicut Apostolus præcipit: In omnibus laborent, & ministerium suum impleant. Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant: atque ouium suarum (quarum sanguis de eorum manibus est à supremo iudice requirendus custodiæ minimè incumbant: cùm certissimum sit, non admitti pastoris excusationem si lupus oues comedit, & pastor nescit. Ac nihilominus quia nonnulli (quod vehementer dolendum est) hoc tempore reperiuntur qui proprię etiam salutis immemores, terrenaque cœlestibus, ac diuinis humana præferentes in diuersis curis vagantur: aut negotiorum temporalium

sium solicitudine: ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos. Placuit sacrosanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum atque hominum iniuria penè in desuetudinem abierunt aduersus non residentes promulgatos innouare: quemadmodum virtute præsentis Decreti innouat: ac vlterius pro firmiori eorundem residentia, & reformādis in ecclesia moribus, in hunc qui sequitur modum statuere atque sancire.

1. Si quis à patriarchali, primatiali, metropolitana seu cathedrali Ecclesia sibi quocunque titulo, causa, nomine seu iure commissa, quacunque ille dignitate, gradu, ac præeminentia præfulgeat (legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus) & sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando absuerit: quartæ partis fructuum vnius anni fabricæ ecclesiæ, & pauperibus loci, per superiorem Ecclesiasticum applicādorum, pœnam ipso iure incurrat. Quòd si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat: Crescente verò contumacia (vt seueriori sacrorum Canonum censuræ subijciatur) Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus ecclesiæ, eo ipso incurrenda, infra tres menses per literas seu nuncium Rom. Pontifici denunciare teneatur: qui in ipsos absentes, prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, suæ supremæ sedis authoritate animaduertere, & in Ecclesiis ipsis de pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sicut in Domino nouerit salubriter expedire.

2. Episcopi inferiores quęuis beneficia ecclesiastica personalem residentiam de iure seu consuetudine exigentia, in titulum siue commendam obtinentes, ab eorum ordinariis (quemadmodum eis pro bono ecclesiarum regimine, & diuini cultus augmento, locorum & personarum qualitate pensata, expediens videbitur) opportunis iuris remediis residere cogantur: Nullique priuilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur: Indulgentiis verò & dispensationibus tēporalibus ex veris & rationabilibus causis tantum concessis, & corā ordinario legitimè probandis, in suo robore permansuris. Quibus casibus, nihilominus officium sit Episcoporum tanquam in hac parte à sede apostolica delegatorum prouidere, vt per deputationem idoneorum vicariorum & congruę portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini quoad hoc priuilegio seu exemptione quacunque suffragante.

3. Ecclesiarum prælati ad corrigendum subditorum excessus, prudenter ac diligenter intendant, & nemo clericus seculari cuiusuis personalis vel regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis priuilegiis pretextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab ordinario loci, tanquam super hoc à sede Apostolica delegato, secundùm canonicas sanctiones, visitari, puniri, & corrigi valeat.

4. Capitula cathedralium & aliarum maiorū Ecclesiarum, illorumque personæ, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis concordijs (quæ tantum suos obligent authores, non etiam successores) tueri se possint, quominus à suis Episcopis, & alijs maioribus prælatis, per seipsos solos, vel illis quibus sibi videbitur adiun

ctis,

ctis, iuxta canonicas ſanctiones, totiens, quotiens opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari, etiam authoritate Apoſtolica poſsint, & valeant.

5. Nulli epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu, Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expræſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum. Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum, ſint ipſo iure ſuſpenſi.

Item hæc ſacroſancta Synodus, ſtatuit & decreuit, proximam futuram ſeſsionem habendam & celebrandam eſſe die Iouis, feria quinta poſt ſequentem Dominicam in albis, quæ erit vigeſima prima menſis Aprilis præſentis anni.

Dum celebraretur hoc Concilium mortuus fuit Paulus tertius, ſub quo fuerat inchoatum. Poſt hunc Paulum ſucceſsit in Pontificatu Iulius tertius, anno Domini. 1549. 8. menſis Februarij, & ſub iſto continuatum eſt idem Concilium, & datæ ſunt in eo aliquæ fidei definitiones, & decreta ſunt aliqua ſtatuta ad mores corrigendos, quæ omnia ſequenti ordine diſpoſita ſunt. *Iulius.3. Ponti.229*

DECRETVM DE SANCTISSIMO Euchariſtiæ Sacramento publicatum in 3. Seſſione Tridentina ſub Iulio Papa.3. die.11. Octobris.1551.

SAcroſancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spirituſſancto legitimè congregata Præſidentibus in ea eiſdem Sanctæ ſedis Apoſtolicæ legato & nuncijs.

Et ſi in eum finem non abſque peculiari Spirituſſancti ductu & gubernatione conuenerit vt ve-

ram & antiquam de fide & Sacramentis doctrinam exponeret & vt hæresibus omnibus & alijs grauissimis incommodis quibus Dei Ecclesia misere nunc exagitatur & in multas ac varias partes scinditur remedium afferret hoc præsertim iam inde à principio in votis habuit vt stirpitus conuelleret zizaniam execrabilium errorum & schismatum quæ inimicus homo ijs nostris calamitosis temporibus in doctrina fidei vsu & cultu sacrosanctæ Eucharistiæ superseminauit quam alioqui Saluator noster in Ecclesia sua tanquam symbolum reliquit eius vnitatis & charitatis qua Christianos omnes inter se coniunctos & copulatos esse voluit. Itaque eadem sacrosancta Synodus sanam & synceram illam de venerabili hoc & diuino Eucharistiæ Sacramento doctrinam tradens :quam semper catholica Ecclesia ab ipso Iesu Christo Domino nostro & eius Apostolis erudita atque à Spiritu sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edocta retinuit, & ad finem vsque seculi conseruabit, omnibus Christi fidelibus interdicit ne posthac de sanctissima Eucharistiæ aliter credere docere aut prædicare audeant, quam vt est hoc præsenti decreto explicatum atque definitum.

De reali præsentia Domini nostri Iesu Christi in Eucharistiæ Sacramento.

Canon.1.

Principio docet sancta Synodus & apertè ac simpliciter profitetur in almo sanctæ Eucharistiæ Sacramento post panis & vini consecrationem dominum nostrum Iesum Christum verum Deum atque hominem verè realiter ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri. Nec enim hæc inter se pugnant vt ipse

Sal-

Saluator noster semper ad dexteram patris in cœlis assideat, iuxta modum existendi naturalem, & vt multis nihilominus alijs in locis Sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, ea existendi ratione quam etsi verbis exprimere vix possumus possibilem tamen esse Deo cogitatione per fidem illustrata assequi possumus & constantissime credere debemus. Ita enim maiores omnes nostri quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc sacramento disseruerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in vltima cœna redemptorem nostrum instituisse, cum post panis viniq; benedictionem se suum ipsius corpus illis præbere, ac suũ sanguinem disertis & perspicuis verbis testatus est. Quæ verba à sanctis euangelistis commemorata & à diuo Paulo postea repetita quum propriam illam & apertissimam significationem præseferant, secundùm quam à Patribus intellecta sunt, indignissimum sane flagitium est, ea à quibusdam contentiosis & prauis hominibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & sanguinis Christi negatur contra vniuersum Ecclesię sensum detorqueri: quæ tanquam columna & firmamentum veritatis hęc ab impijs hominibus excogitata cõmenta velut sathanica detestata est, grato semper & memore animo præstantissimum hoc Christi beneficium agnoscens.

De ratione institutionis huius sanctissimi Sacramenti. Canon. 2.

ERgo Saluator noster discessurus ex hoc mundo ad patrem Sacramentum hoc instituit in quo diuitias diuini sui erga homines amoris velut effudit memoriam faciens mirabilium suorum, & in illius sumptione colere nos

sui memoriam præcepit suamque anunciare mortem donec ipse ad iudicandum mundum veniat. Sumi autem voluit Sacramentum hoc tanquam Spiritalem animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit, qui manducat me & ipse viuet propter me : & tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis & à peccatis mortalibus præseruemur. Pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ & perpetuæ fœlicitatis adeoque symbolum vnius illius corporis cuius ipse caput existit, cuique nos tanquam membra arctissima fidei, spei & charitatis conexione astrictos esse voluit, vt id ipsum omnes diceremus neque essent in nobis schismata.

De excellentia sanctißima Eucharistiæ super reliqua Sacramenta. Ca. 3.

Commune hoc quidem est sanctissimæ Eucharistię cum cæteris Sacramentis, symbolum esse rei sacræ & inuisibilis gratiæ, formam visibilem, verum illud in ea excellens & singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primùm sanctificandi vim habent, cum quis illis vtitur. At in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante vsum est, nondum enim Eucharistiam de manu Domini apostoli susceperant cum verè tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod prębebat. Et semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem, verum Domini nostri corpus verumque eius sanguinem sub panis & vini specie vnà cum ipsius anima & diuinitate existere, sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie ex vi verborum. Ipsum autē corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animáque sub vtraque vi naturalis illius connexionis & concomitantiæ, qua partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus inter

se copu

se copulātur. Diuinitatem porro propter admirabilem illam eius cum corpore & anima hypostaticam vnionem. Quapropter verissimum est tantundem sub altera specie, atque sub vtraque contineri. Totus enim & integer Christus sub panis specie & sub quauis ipsius speciei parte. Totus itē sub vini specie & sub eius partibus existit.

De transsubstantiatione. Ca. 4.

Quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id quod sub specie panis offerebat vere esse dixit, ideo persuasum semper in Ecclesia dei fuit idque nunc denuo sancta hæc Synodus declarat per consecrationem, panis & vini, conuersionem fieri totius substantiæ panis, in substantiam corporis Christi domini nostri & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis eius, quæ cōuersio conuenienter & proprie à sancta catholica Ecclesia transsubstantiatio est appellata.

De cultu & veneratione huic sanctißimo Sacramento exhibenda. Ca. 5.

Nullus itaque dubitādi locus relinquitur: quin omnes Christi fideles pro more in catholica ecclesia semper recepto latriæ cultum qui vero deo debetur huic sanctissimo sacramento in veneratione adhibeant. Neque enim ideo minus est adorādum quod fuerit à Christo domino vt sumatur institutum. Nam illum eundem Deum præsentem in eo adesse credimus quem pater æternus introducens in orbem terrarum dicit vt adorent eum omnes Angeli Dei, quem magi procedentes adorauerunt, quem denique in Galilæa ab Apostolis adoratum fuisse scriptura testatur.

Declarat præterea sexta Synodus piè & religiose, admodum in dei Ecclesia inductum fuisse hunc morem, vt singulis annis peculiari quodam & festo die præcelsum hoc & venerabile sacramentum

singulari veneratione ac solennitate celebraretur, vtque in processionibus reuerenter, & honorifice illud per vias & loca publica circunferretur. AEquissimum est enim sacros aliquos statutos esse dies cùm Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum & redẽptorem pro tam ineffabili & planè diuino beneficio, quo mortis eius victoria & triumphus repræsentatur. Ac sic quidem opportuit victricem veritatem de mendacio, & hæresi triumphum agere, vt eius aduersarij in conspectu tanti splendoris, & in tanta vniuersæ ecclesiæ lætitia positi vel debilitati & fracti tabescant, vel pudore affecti & confusi aliquando resipiscant.

De asseruando Eucharistiæ Sacramento & ad infirmos deferendo. Canon. 6.

Consuetudo asseruandi in sacrario sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, vt eam seculum etiam Nicæni Concilij agnouerit. Porro deferri ipsam sacram Eucharistiam ad infirmos, & in hũc vsum diligenter in ecclesijs conseruari præterquã quod cum summa æquitate & ratione coniunctum est, tum multis in Concilijs præceptum inuenitur & vetustissimo catholicæ Ecclesiæ more est obseruatum. Quare hæc sancta Synodus retinendum omnino salutarem hũc & necessarium morẽ statuit.

De præparatione quæ adhibenda est, vt dignè quis sanctam Eucharistiam percipiat. Canon. 7.

Si non decet ad sacras vllas functiones quempiam accedere, nisi sanctè certe quo magis sanctitas & diuinitas cœlestis huius Sacramenti viro christiano comperta est eo diligentius cauere, ille nõ debet absq; magna reuerẽtia & sanctitate ad id percipiendum accedere, Præsertim cum illa plena

formi-

formidinis verba,apud Apoſtolum legamus, qui manducat & bibit indigne iudicium ſibi manducat & bibit non dijudicans corpus Domini. Quare communicare volenti reuocandum eſt, in memoriam eius præceptum, probet autem ſeipſum homo. Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe vt nullus ſibi conſcius mortalis peccati quantumuis ſibi contritus videatur abſque præmiſſa ſacramentali confeſsione ad ſacram euchariſtiam accedere debeat, quod à Chriſtianis omnibus, & ab ijs ſacerdotibus quibus ex officio incubuerit celebrare, hęc ſancta Synodus perpetuò ſeruandum eſſe decreuit modo non deſit illis copia confeſſoris. Quod ſi neceſsitate vrgente Sacerdos abſque præuia confeſsione celebrauerit,quàm primùm confiteatur.

De vſu admirabilis huius ſacramenti. *Canon.8.*

Quo ad vſum autem recte & ſapienter patres noſtri tres rationes hoc ſanctum Sacramentum accipiendi diſtinxerunt. Quoſdam enim docuerunt Sacramentaliter duntaxat id ſumere vt peccatores. Alios tantum ſpiritualiter illos nimirum qui voto propoſitum illum cœleſtem panem edentes fide viua quæ per dilectionem operatur fructum eius & vtilitaté ſentiũt. Tertios porro Sacramétaliter ſimul & ſpiritualiter, ij auté ſunt qui ita ſe prius probant & inſtruunt, vt veſtem nuptialem induti ad diuinam hanc menſam accedant in Sacramentali autem ſumptione ſemper in eccleſia Dei mos fuit,vt laici à ſacerdotibus communionem acciperent. Sacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicarent. Qui mos tanquam ex traditione Apoſtolica deſcendens iure ac merito retineri debet. Demum verò paterno affectu admonet ſancta Synodus, horta-

tur rogat & obſecrat per viſcera miſericordiæ dei noſtri, vt omnes & ſinguli qui Chriſtiano nomine cenſentur in hoc vnitatis ſigno in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiæ ſymbolo iam tandem aliquando conueniant & concordent, memoreſque tantæ maieſtatis et tam eximij amoris Ieſu Chriſti Domini noſtri qui dilectam animam ſuam in noſtræ ſalutis pretium, & carnem ſuam nobis dedit ad manducandum, hæc ſacra myſteria corporis & ſanguinis eius ea fidei conſtantia & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credant & venerentur vt panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſsint, & is verè eis ſit animę vita & perpetua ſanitas mentis, cuius vigore cōfortati ex huius miſeræ peregrinationis itinere ad cœleſtem patriam peruenire valeant, eundem panem angelorum quem modo ſub ſacris velaminibus edunt abſque vllo velamine mā ducaturi. Quoniam autem non eſt ſatis veritatem dicere niſi & detegantur & refellantur errores. placuit ſanctæ Synodo, hos canones ſubiungere, vt omnes iam agnita doctrina catholica intelligant quoque quæ illis hæreſes caueri vitarique debeant. *Canones de Sacramento Euchariſtiæ.*

Canon. 1.

Si quis negauerit in ſanctiſsimo Euchariſtiæ ſacramento contineri verè realiter & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem vnà cum anima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti ac proinde totum Chriſtum. Sed dixerit tantummodo eſſe in eo vt in ſigno vel figura aut virtute, anathema ſit.

2. Si quis dixerit in ſacroſanctæ Euchariſtiæ ſacramento remanere ſubſtantiam panis & vini vnà cum corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, negaueritque mirabilem illam & ſingularem conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus

pus & totius substantiæ vini in sanguinem, manentibus duntaxat speciebus panis & vini: quam quidem conuersionem catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat, anathema sit.

3. Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub vnaquaque specie & sub singulis cuiusque speciei partibus separatione facta totum Christum contineri, anathema sit.

4. Si quis dixerit peracta consecratione in admirabili Eucharistię sacramento non esse corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi. Sed tantum in vsu dum sumitur, non autem ante vel post & in hostijs seu particulis consecratis, quæ post communionem reseruantur vel supersunt non remanere verum corpus Domini. Anathema sit.

5. Si quis dixerit vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorũ vel ex ea non alios effectus prouenire, anathem. sit

6. Si quis dixerit in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum vnigenitum Dei filium non esse cultu latriæ etiam externo adorandum, atque ideo nec festiua peculiari celebritate venerandum: neque in processionibus secundùm laudabilem & vniuersalem Ecclesiæ sanctæ ritum & consuetudinem solenniter circumgestandum vel non publicè vt adoretur populo proponendum, & eius adoratores esse Idolatras, anathema sit.

7. Si quis dixerit non licere sacram Eucharistiam in sacrario reseruari sed statim post consecrationem astantibus necessariò distribuẽdam aut nõ licere vt illa ad infirmos honorifice deferatur, anathema sit.

8. Si quis dixerit Christum in Eucharistia exhibitum Spiritualiter tantum manducari & non etiam Sacramentaliter ac realiter, anathema sit.

9. Si quis negauerit omnes & singulos Christi

fideles vtriusque sexus cum ad annos discretionis peruenerint teneri singulis annis saltem in paschate ad comunicandum iuxta præceptum Sanctæ matris ecclesiæ, anathema sit.

10. Si quis dixerit non licere sacerdoti celebranti, seipsum communicare, anathema sit.

11. Si quis dixerit solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum sanctissimum eucharistię Sacramentum, anathema sit. Et ne tantũ Sacramentum indignè atque ideo in mortem & condénationẽ sumatur. Statuit atq; declarat ipsa Sancta sinodus illis quos consciéntia peccati mortalis grauat. Quantumcunque etiam se contritos existimẽt, habita copia confessoris, necessario prę mittendam esse confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium, docere, prædicare vel pertinaciter asserere seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit eo ipso excommunicatus existat.

DECRETVM SVPER REFORmatione publicatum in sessione habita. xj. Octobris. 1551.

EAdem sacrosancta Tridentina synodus in spiritu sancto legitimè congregata. Præsidentibus in ea eisdem sanctæ sedis apostolicæ legato & nuncijs, intendens nõnulla statuere quæ ad Iurisdictionem pertinent episcoporum vt iuxta proximę sessionis decretum illi in cõmissis sibi ecclesijs eo libentius resideant quo facilius & commodius sibi subiectos regere & in vite ac morum honestate continere potuerint. Illud primum eos admonendos censet vt se pastores non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere vt non in eis dominẽtur. Sed illos tan

quam

quam filios & fratres diligant, elaborentque vt hortando & monendo ab illicitis deterreant, nec vbi deliquerint debitis eos pœnis coërcere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate & patientia, cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia quàm austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus charitas quam potestas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est: vt sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conseruetur, & qui correpti fuerint emendentur, aut si resipiscere noluerint, cæteri salubri in eos animaduersionis exemplo à vitijs deterreantur, cum sit diligentis & pij simul pastoris officium morbis ouium læuia primùm adhibere fomenta, post vbi morbi grauitas ita postulet ad acriora & grauiora remedia descendere: sin autem nec ea quidem proficiant illis submouendis cæteras saltem oues à contagionis periculo liberare.

Cum igitur rei criminum plærunque ad euitandas pœnas & episcoporum subterfugienda iudicia, querelas & grauamina simulent & appellationis diffugio iudicis processum impediant, ne remedio ad innocentiæ præsidium instituto ad iniquitatis defensionem abutantur, vt quę huiusmodi eorum calliditati & tergiuersationi occurratur, Ita statuit & decreuit.

Canon.1.

In causis visitationis & correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis nec non crimina-

libus

nalibus ab Episcopo seu illius in spiritualibus vicario generali ante diffinitiuam sententiam ab interloquutoria vel alio quocunque grauamine nō appelletur. Nec Episcopus seu vicarius appellationi huiusmodi tanquam friuolæ differre teneatur. Sed ea ac quacunque inhibitione ab appellationis iudice emanata nec non omni stilo & consuetudine etiam immemorabili contraria non obstante ad vlteriora valeat procedere, nisi grauamen timori per diffinitiuam sententiam reparari vel ab ipsa diffinitiua appellari non possit, quibus casibus sacrorum & antiquorum canonum statuta illibata persistant.

Canon.2.

A sententia episcopi vel ipsius in spiritualibus vicarij generalis in criminalibus appellationis causa (vbi appellationi locus fuerit) si Apostolica autoritate in partibus eam committi contigerit, Metropolitano seu illius etiā in spiritualibus vicario generali aut si ille aliqua de causa suspectus foret vel vltra duas legales dietas distet, seu ab ipso appellatum fuerit, vni ex viciniorībus Episcopis seu illorum vicarijs non autem inferioribus iudicibus cōmittatur.

Canon.3.

Reus ab Episcopo aut eius vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans coram iudice ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omnino producat & iudex nisi illis visis ad eius absolutionem minimè procedat: is autem à quo appellatum fuerit intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioqum absque illis causa appellationis huiusmodi prout iustitia suaserit terminetur. Cùm vero tam grauia nonnunquam sint delicta ab Ecclesiasticis commissa personis vt ob eorum atrocitatem è sacris ordinibus deponen

de

dæ & curiæ sint tradendæ seculari, in quo secundùm sacros canones certus episcoporum numerus requiritur, quos si omnes adhibere difficile esset debita iuris executio differetur, si quando autem conuenire possent, illorum residentia intermitteretur propterea statuit, & decreuit.

Canon .4.

Episcopo per se seu illius vicarium in spiritualibus generalem, contra clericum in sacris & presbyteratus ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem nec non verbalem depositionē & per seipsum etiam ad actualem atque solemnē degradationem ab ipsis ordinibus & gradibus ecclesiasticis in casibus in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero à canonibus definito requiritur: etiam absque illis procedere liceat: adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem abbatib⁹, vsum mitræ & baculi ex priuilegio Apostо. habētibus si in ciuitate aut diœcesi reperiri, & commodè interesse possint alioquin alijs personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graues ac iuris scientia commendabiles existant. Et quoniam per fictas causas quæ tamen satis probabiles videntur interdum accidit, vt nonnulli eiusmodi gratias extorqueant per quas pene illis Episcoporum iuxta seueritatem inflictæ aut remittuntur omnino aut minuuntur cum non ferēdum sit, vt mendacium quod tantopere Deo displicet non modo ipsum impunitum sit, verùm alterius etiam delicti veniam impetret mentiēti, idcirco vt sequitur statuit & decreuit.

Canon.5.

Episcopus apud ecclesiam suam residens de surreptione & obreptione gratiæ quæ super absolutione alicuius publici criminis vel delicti de quo ipse inquirere cœperat aut remisione pœnæ ad

quam

quam criminosus per eum condemnatus fuerit falsis precibus impetratur per seipsum tanquam sedis Apostolicæ delegatus, etiam summarie cognoscat, ipsamque gratiam postquam per falsi narrationem aut veri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit non admittat.

Quoniam verò subditi episcopo tametsi iure correcti fuerint magnopere tamen eum odisse & tāquā iniuria affecti sint falsa illi crimina obijcere solēt, vt quoquo pacto possint ei molestiam exhibeant, cuius vexationis timor plerumque illum ad inquirenda & punienda eorum delicta segniorē reddit. Idcirco ne is magno suo & ecclesiæ incommodo gregem sibi creditum relinquere ac non sine episcopalis dignitatis diminutione vagari cogatur, ita statuit & decreuit. *Canon.6.*

Episcopus nisi ob causam ex qua deponendus siue priuandus veniret & si ex offic. aut per inquisitionem seu denunciationem vel accusationem siue alio quouis modo procedatur, vt personaliter compareat nequaquam citetur vel moneatur.

Canon.7.

Testes in causa criminali ad informationē vel iudicia seu alias, in causa principali contra episcopum nisi contestes & bonæ conuersationis, existimationis & famæ fuerint non recipiātur etsi odio temeritate aut cupiditate aliquid deposuerint grauibus pœnis mulctentur. *Canon.8.*

Causæ episcoporum cum pro criminis obiecti qualitate comparere debeant, coram Ponti. Maxi. referantur ac per seipsum terminentur.

DOCTRINA DE SANCTISSImis pœnitentiæ, & extremæ vnctionis Sacramentis publicata in Sessione Tridentina celebrata die 25. Nouembris. 1551.

Sacrosancta œcumenica & generalis Tridenti

na

na Synodus in Spirituſſancto legitimè congregata Præſidentibus in ea eiſdem Sanctæ Apoſtolicæ ſedis legato & nuncijs.

Quamuis in decreto de iuſtificatione multus fuerit de pœnitentiæ Sacramento propter locorum cognationem neceſſaria quadam ratione ſermo interpoſitus: tanta nihilominus, circa illud noſtra hac ætate diuerſorum errorum eſt multitudo, vt non parum publicæ vtilitatis retulerit de eo exactiorem & pleniorem definitionem tradidiſſe. In qua demonſtratis & conuulſis Spiritus ſancti præſidio vniuerſis erroribus, catholica veritas perſpicua & illuſtris fieret, quam nunc ſancta hæc ſynodus Chriſtianis omnibus perpetuo ſeruandam ptoponit. *De neceßitate & inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ. Canon.1.*

Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum eſſet, vt iuſtitiam in baptiſmo ipſius beneficio & gratiam ſuſceptam conſtanter tuerentur, nõ fuiſſet opus aliud ab ipſo baptiſmo ſacramentum ad peccatorum remiſsionem eſſe inſtitutum. Quoniam autem Deus diues in miſericordia cognouit figmentum noſtrum, illis & vitæ remedium contulit, qui ſeſe poſtea in peccati ſeruitutem & dæmonis poteſtatem tradidiſſent, Sacramentum videlicet pœnitentiæ, quo lapſis poſt baptiſmum beneficium mortis Chriſti applicatur. Fuit quidem pœnitentia vniuerſis hominibus qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quouis tempore ad gratiam & iuſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiã qui baptiſmi Sacramento ablui petiuiſſent, vt peruerſitate abiecta & emẽdata tantã Dei offenſionẽ cũ peccati odio & pio animi dolore deteſtarẽtur. Vnde Propheta ait: cõuertimini & agite pœnitẽtiã ab oĩbus iniquitatibus veſtris, & nõ erit vobis in ruinã iniquitas dñs etiã dixit, niſi pęnitẽtiã egeritis

egeritis omnes similiter peribitis,& princeps apostolorum Petrus peccatoribus baptismo initiandis pœnitentiam commendans dicebat, pœnitentiam agite & baptizetur vnusquisque vestrũ. Porro nec ante aduentum Christi potentia erat Sacramentum,nec est post aduentum illius cuiquam ante baptismum. Dominus autem Sacramentum pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cùm à mortuis excitatus insufflauit in discipulos suos dicẽs: Accipite Spiritumsanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt,quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam vniuersorum patrum consensus semper intellexit: Et Nouatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia catholica tanquam hæreticos explosit atque condemnauit. Quare verissimum hunc illorũ verborũ Domini sensum sancta hæc Synodus probans & recipiens damnat eorum cõmentitias interpretationes qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei & Christi Euangelium annunciandi contra huiusmodi Sacramenti institutionem falsò detorquent.

De differentia Sacramenti Pœnitentiæ & baptismi. Canon.2.

Cæterum hoc Sacramentum multis rationibus à baptisimo differre dignoscitur. Nam prætérquam quod materia & forma quibus Sacramenti essentia perficitur longissime dissidet, constat certe baptismi ministrum iudicem esse non oportere,cum Ecclesia in neminem iudicium exerceat qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus, quid enim mihi (inquit Apostolus)

de

de ijs qui foris sunt, iudicare, secus est de domesticis fidei quos Christus Dominus lauacro baptismi sui corporis membra semel efficit. Nam hos si se posteà crimine aliquo contaminauerint, nô iam repetito baptismo ablui (cum id in Ecclesia catholica nulla ratione liceat) sed ante hoc tribunal tanquã reos sisti voluit, vt per sacerdotum sententiã non semel sed quotiens ab admissis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerent possent liberari. Alius est præterea baptismi & alius pœnitentiæ fructus per baptismum enim Christũ induentes noua prorsus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen nouitatem & integritatem per Sacramentũ pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus & laboribus, diuina id exigente iustitia peruenire nequaquã possumus: vt merito pœnitentia laboriosus quidam baptismus à sanctis patribus dictus fuerit. Est autem hoc Sacramentũ pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salutẽ necessarium, vt nondũ regeneratis ipse baptismus.

De partibus & fructu huius Sacramenti. Ca.3.

Docet præterea sancta synodus sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positum esse, Ego te absoluo. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adiunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationẽ sunt necessariæ: sunt autem quasi materia huius Sacramenti ipsius pœnitentis actus: nempe, cõtritio, cõfessio & satisfactio, qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur. Sane verò res & effectus huius Sacramẽti,

quantum ad eius vim & efficaciam pertinet reconciliatio est, cum Deo qua interdum in viris pijs & cum deuotione hoc Sacramentũ percipiẽtibus conſcientiæ pax ac ſerenitas, cum vehementi Spiritus conſolatione cõſequi ſolet, hæc de partibus & effectu huius Sacramenti ſancta Synodus tradens, ſimul eorum ſententias damnat, qui pœnitentiæ partes, incuſſos conſcientiæ terrores & fidem eſſe contendunt. *De Contritione. Cap. 4.*

Contritio quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor ac deteſtatio eſt, de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero. Fuit autem quouis tempore ad impetrandã veniam peccatorũ hic contritionis motus neceſſarius & in homine poſt baptiſmũ lapſo, ita demum præparat ad remiſsionem peccatorũ, ſi cũ fiducia diuinæ miſericordiæ & voto præſtandi reliqua coniunctus ſit, quæ ad rite ſuſcipiendũ hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur ſancta Synodus hanc contritionem non ſolũ ceſſationẽ â peccato & vitæ nouæ propoſitum & inchoationem, ſed veteris etiã odiũ continere: iuxta illud. Proijcite à vobis omnes iniquitates veſtras in quibus prçuaricati eſtis & facite vobis cor nouum & Spiritum nouum. Et certe qui illos ſanctorum clamores conſiderauerit, Tibi ſoli peccaui & malum coram te feci: Laboraui in genitu meo lauabo per ſingulas noctes lectum meũ, Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ, & alios huius generis, facile intelliget eos, ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio & ingenti peccatorũ deteſtatione manaſſe. Docet præterea & ſi contritionem hanc aliqua charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare priuſquã hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine Sacramenti

menti voto quod in illa includitur non esse ascribendam. Illam vero contritionem imperfectam quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennę & pœnarũ metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ declarat, non solũ non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verumetiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis sed tantum mouentis quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiã parat. Et quamuis sine Sacramento pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eũ ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit: hoc enim timore vtiliter concussi Niniuitæ ad Ionæ prædicationem plenam terroribus pœnitentiã egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint Sacramentũ pœnitẽtiæ absq; bono motu suscipientium gratiam cõferre quod nunquã ecclesia dei docuit, nec sentit, sed & falsò docent contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam.

De Confeßione. Ca. 5.

Ex institutione Sacramenti pœnitentiæ iam explicata, vniuersa Ecclesia semper intellexit institutam etiã esse à Domino integrã peccatorum confessionem, & omnibus post baptismũ lapsis iure diuino necessariam existere: quia Dominus noster Iesus Christus è terris ascensurus ad cœlos sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit tanquã præsides & iudices ad quos oĩa mortalia crimina deferãtur, in quæ Christi fideles ciderint quo pro potestate clauiũ remisiõis aut retẽtiõis peccatorũ sentẽtiã ꝓnũciẽt. Cõstat enĩ sacerdotes iudiciũ hoc incognita causa exercere nõ potuisse, nec ęquitatẽ quidẽ

illos in pœnis iniũgendis ſeruare potuiſſe, ſi in genere duntaxat & nõ potius in ſpecie ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent. Ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia quorum poſt diligentem ſui diſcuſsionem conſcientiam habent in confeſsione recenſeri, etiam ſi occultiſsima illa ſint, & tantum aduerſus duo vltima decalogi præcepta commiſſa quę nonnunquã animum grauius ſauciant & periculoſiora ſunt, ijs quæ in manifeſto admittuntur. Nam venialia quibus à gratia Dei non excludimur & in quæ frequentius labimur, quanquam rectè & vtiliter citraque omnem præſumptionem in confeſsione dicantur (quod piorum hominum vſus demonſtrat) taceri tamen citra culpam multiſque alijs remedijs expiari poſſunt. Verũ cum vniuerſa mortalia peccata etiam cogitationis homines iræ filios & Dei inimicos reddant, neceſſum eſt omnium etiã veniã cum aperta & verecunda cõfeſsione à Deo quærere. Itaque dum omnia quæ memoriæ occurrunt peccata Chriſti fideles confiteri ſtudẽt, proculdubio omnia miſericordiæ diuinæ ignoſcẽda exponunt. Qui verò ſecus faciunt & ſcienter aliqua retinent, nihil diuinæ bonitati per ſacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat: colligitur præterea & eas circunſtantias in confeſsione explicandas eſſe quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integre exponantur, nec iudicibus innoteſcant & fieri nequeat, vt de grauitate criminũ rectè cenſere poſsint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere. Vnde alienũ à ratione eſt docere circũſtantias has ab hominibus otioſis excogitatas fuiſſe, aut vnam tantum circunſtantiam confitendam eſſe nempe pec-

peccasse in fratrē, sed & impium est confessionem quæ hac ratione fieri præcipitur impossibilem dicere, aut carnificinam illā conscientiarum appellare, constat enim nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quàm vt postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes & latebras explorauerit, ea peccata cōfiteatur quibus se Dominū & Deū suū mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata quæ diligenter cogitanti non occurrunt in vniuersum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus, ab occultis meis mūda me Domine. Ipsa vero huiusmodi confessionis difficultas ac peccata detegendi verecundia grauis quidem videri posset nisi tot tantisque cōmodis & consolationibus leuaretur. Quæ omnibus dignè ad hoc Sacramentum accedentibus per absolutionem certissimè conferuntur. Cæterū quo ad modū confitendi secretò apud solum sacerdotem etsi Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum & sui humilitationē, cū ab aliorum exemplū, tum ob ecclesiæ offensę ædificationem delicta sua publicè cōfiteri possit. Nō est tamen hoc diuino præcepto mandatum, nec satis cōsultè humana aliqua lege præciperetur, vt delicta præsertim secreta, publica essent confessione aperienda: vnde cum à sanctissimis & antiquissimis patribus magno vnanimique consensu secreta confessio sacramentalis qua ab initio Ecclesia sancta vsa est, & modo etiā vtitur, fuerit semp cōmendata: manifeste refellitur inanis eorum calumnia qui eā à diuino mandato alienam & inuentum humanum esse atque à patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse docere non verentur. Neque enim per Lateranense Conciliū Ecclesia statuit vt Christi fideles confiterentur,

quod iure diuino necessarium & institutũ esse in tellexerat, sed vt præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus & singulis cum ad annos discretionis peruenissent impleretur. Vnde iã in vniuersa ecclesia cum ingenti animarum fidelium fructu obseruatur mos ille salutaris confitẽdi, sacro illo & maxime acceptabili tempore quadragesimæ, quem morẽ hæc sancta Synodus maxime probat & amplectitur tanquam pio & merito retinendum.

De ministro huius Sacramenti & absolutione. Cap. 6.

Circa ministrum autem huius Sacramenti declarat sancta synodus falsas esse & à veritate euãgelij pœnitus alienas doctrinas omnes, quę ad alios quosuis homines præter Episcopos & sacerdotes clauium ministerium perniciose extendunt, putantes verba illa Domini: Quęcunque ligaueritis super terram erunt ligata & in cœlo & quæcũque solueritis super terram erunt soluta & in cœlo, & quorum remiseritis peccata remittuntur eis & quorum retinueritis retenta sunt, ad oẽs Christi fideles indifferenter & promiscue contra institutionem huius Sacramenti ita fuisse dicta, vt quiuis potestatem habeat remittendi peccata: publica quidem per correctionem si correctus acquieuerit, secreta vero per spontaneam confessionẽ cuicunque factam. Docet quoque etiam Sacerdotes qui peccato mortali tenentur per virtutem Spiritussancti in ordinatione collatam tanquam Christi ministros functionem remittendi peccata exercere, eosque praue sentire qui in malis sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Quamuis autem absolutio sacerdotis, alieni beneficij sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium

rium vel annunciandi Euangelium vel declarandi remissa esse peccata:sed adinstar actus iudicialis quo ab ipso velut à iudice sententia pronunciatur atque ideo non debet pœnitens à Deo sibi de sua ipsius fide blandiri,vt etiam si nulla illi adsit contritio,aut sacerdoti animus serio agendi & verè absoluendi desit, putet tamen se propter solam suam fidem vere & coram Deo esse absolutũ. Neque enim fides sine pœnitentia remissionem vllã peccatorum præstaret, nec is esset nisi salutis suæ negligentissimus qui sacerdotem ioco se absoluẽtem cognosceret,& non aliô serio agentem sedulo requireret.

De Casuum reseruatione.

Caput.7.

Quoniam igitur natura & ratio iudicij illud exposcit vt sententia in subditos dũtaxat feratur, persuasum semper in ecclesia dei fuit & verissimũ esseSynodus hæc affirmat ,nullius momenti absolutionem eam esse debere quàm sacerdos in eum profert , in quem ordinariam aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Magnopere verò ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis patribus nostris visum est , vt atrociora quædam & grauiora crimina non à quibusuis sed à summis duntaxat sacerdotibus absoluerentur. Vnde meritò Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersa tradita,causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare.Nec dubitandũ est(quãdo omnia quę ordinata sunt à Deo ordinata sunt)quin hoc quĩdẽ Episcopis omnibus in sua quisq; diœcesi(in ædificationem tamen non in destructionem)liceat,pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes autoritate. Præsertim quo ad illa quibus excommunicatiõis cẽsura

annexa est. Hanc autem delictorum reseruationẽ consonum est diuinæ autoritati non tantùm in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere, veruntamen piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat. In eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis & censuris absoluere possunt, extra quem articulum sacerdotes cum nihil possint in casibus reseruatis id vnum pœnitentibus persuadere nitantur vt ad superiores & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedãt.

De satisfactionis necessitate & fructu. Ca. 8.

Demum quo ad satisfactionem quæ ex omnibus pœnitentiæ partibus quemadmodum à Patribus nostris Christiano populo fuit perpetuo tempore cõmendata, ita vna maxime nostra ætate summo pietatis prætextu impugnatur ab ijs qui speciẽ pietatis habent virtutem autem eius abnegarunt, sancta Synodus declarat falsam esse omnino & à verbo Dei alienam culpã à Domino nunquã remitti: quin vniuersa etiam pœna condonetur, perspicua enim & illustria in sacris literis exẽpla reperiuntur quibus præter diuinam traditionem hic error quam manifestissimè reuincitur. Sane & diuinæ iustitiæ ratio exigere videtur vt aliter ab eo in gratiam recipiantur qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter verò qui semel à peccatis & dæmonis seruitute liberati & accepto Spiritus sancti dono scientes templũ Dei violare & Spiritum sanctum contristare non formidauerint: & diuinã clementiam decet, ne ita nobis absque vlla satisfactione peccata dimittantur, vt occasione accepta peccata leuiora putantes velut iniurij & contumeliosi Spiritui sancto in grauiora labamur, thesaurizantes nobis iram in die

iræ

iræ proculdubio enim magnopere à peccato reuocant & quasi freno quodam coërcent hęc satisfactoriæ pœnæ cautioresque & vigilantiores in futurũ pœnitentes efficiunt, medentur quoque peccatorum reliquijs & vitiosos habitus male viuendo comparatos contrarijs virtutum actionibus tollunt. Neque verò securior vlla via in Ecclesia Dei vnquam existimata fuit ad amouendum imminentem à Domino pœnam, quam vt hæc pœnitẽtiæ opera homines, cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc quod dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Iesu quia pro peccatis nostris satisfecit ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur. Certissimũ quoque inde Arrham habentes quod si compatimur & conglorificabimur, neque vero ita nostra hęc satisfactio est quam pro peccatis nostris exoluimus, vt non sit per Christum Iesum. Nam qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus eo cooperãte qui nos confortat omnia possumus: ita non habet homo vnde glorietur. sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo viuimus, in quo meremur in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur patri, & per illum acceptantur à patre. Debent ergo sacerdotes Domini quantum spiritus & prudentia suggesserit pro qualitate criminum & pœnitentium facultate salutares & conuenientes satisfactiones iniungere ne si forte peccatis conniueant & indulgentius cum pœnitentibus agant læuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungendo alienorum peccatorum participes efficiantur, habeant autem præ oculis vt satisfactio quã imponunt non sit tantum ad nouæ vitæ custodiã & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationẽ.

Nam claues ſacerdotum non ad ſoluendum dun taxat, ſed ad ligandum conceſſas, etiam antiqui patres & credunt & docent, neque propterea exiſtimarũt Sacramẽtũ pœnitẽtiæ eſſe forũ iræ vel pœnarũ. Sicut nemo vnquam catholicus ſenſit & huiuſmodi noſtris ſatisfactionibus vim meriti & ſatisfactionis Domini noſtri Ieſu Chriſti vel obſcurari, vel aliqua ex parte imminui: quod dum nouatores intelligere nolunt, ita optimam pœnitentiam nouam vitam eſſe docent vt omnem ſatisfactionis vim & vſum tollant.

De operibus ſatisfactionis. *Ca.* 9.

Docet præterea tantam eſſe diuinæ munificentiæ largitatem vt non ſolum pœnis ſponte à nobis pro vindicando peccato ſuſceptis, aut ſacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis, ſed etiã (quod maximum amoris argumentum eſt) temporalibus flagellis à Deo inflictis & à nobis patienter toleratis apud Deum patrem per Chriſtũ Ieſum ſatisfacere valeamus.

Doctrina de Sacramento extremæ Vnctionis. Cap. 1.

Viſum eſt autem ſanctæ Synodo præcedenti doctrinæ de pœnitentia adiungere ea quæ ſequuntur de Sacramento extremæ vnctionis, quod non modo pœnitentiæ ſed & totius Chriſtianę vitæ, quæ perpetua pœnitentia eſſe debet conſumatiuũ exiſtimatum eſt à patribus. Primũ itaque circa illius inſtitutionem declarat & docet, quod clementiſsimus redemptor noſter, qui ſeruis ſuis quouis tempore voluit de ſalutaribus remedijs aduerſus omnia omnium hoſtium tela eſſe proſpectum, quemadmodũ auxilia maxima in Sacramentis alijs præparauit, quibus Chriſtiani conſeruare ſe integros dum viuerent ab omni grauiori Spiritus incommodo poſsint, ita extremo vnctionis ſacra-

cramento finem vitæ tanquam firmiſsimo quodam præſidio muniuit. Nam etſi aduerſarius noſter occaſiones per omnem vitam quærat & captet, vt deuorare animas noſtras quoquo modo poſſit: nullum tamen tempus eſt quo vehementius ille omnes ſuæ verſutiæ neruos intendat, ad perdendos nos pœnitus, & à fiducia etiam ſi poſsit diuinæ miſericordię deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ proſpicit. Inſtituta eſt autem ſacra hæc Vnctio infirmorum tanquam verè & propriè Sacramentum noui Teſtamenti à Chriſto Domino noſtro apud Marcum quidem inſinuatum, per Iacobum autem Apoſtolum ac Domini fratrem fidelibus commendatum ac promulgatum. Infirmatur inquit quis, in vobis inducat Presbyteros Eccleſiæ & orent, ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini & oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus & ſi in peccatis ſit dimittentur ei. Quibus verbis vt ex Apoſtolica traditione per manus accepta Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium miniſtrum & effectum huius ſalutaris Sacramenti. Intellexit enim Eccleſia materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum, nam vnctio aptiſsime Spiritus ſancti gratiam qua inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur repræſentat. Formam deinde eſſe illa verba per iſtā vnctionem, &c. Res porro & effectus huius Sacramēti illis verbis explicatur & oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit dimittētur ei. Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti, cuius Vnctio delicta ſi quæ ſint adhuc expianda ac peccati reliquias abſtergit & ęgroti animam alleuiat & confirmat, magnā in eo diuinæ miſericordię fiduciā excitādo qua infirmus ſubleuatus & morbi incommoda ac labores leuius fert,

&

& tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatem corporis interdum vbi saluti animi expedierit consequitur. Iá veró quod attinet ad perscriptionem eorum qui & suscipere & ministrare hoc sacramentum debent, haud obscurè fuit illud etiam in verbis prædictis traditũ. Nam & ostenditur illic proprios huius Sacramenti ministros esse Ecclesiæ presbyteros quo nomine eo loco non ætate seniores aut primores in populo intelligendi veniunt, sed aut episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuũ. Presbyteri declaratur etiam esse hanc vnctionem infirmis adhibendam, illis verò præsertim qui tam periculose decumbant, vt in exitu vitæ constituti videantur vnde & Sacramentũ exeuntium nuncupatur. Quod si infirmi post susceptam hanc vnctionem conualuerint, iterum huius Sacramenti subsidio iuuari poterunt, cum in alio simile vitæ discrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi sunt, qui contra tam apertam & dilucidam Apostoli Iacobi sententiam docent hanc vnctionem, vel figmẽtum esse humanum, vel ritũ à patribus acceptum nec mandatum dei, nec promissionem gratiæ habentem & qui illam iam cessasse asserunt, quasi ad gratiam curationum duntaxat in primitiua ecclesia referenda esset, & qui dicunt ritum & vsum quem sancta Romana ecclesia in huius sacramenti administratione obseruat Iacobi Apostoli sententiæ repugnare, atque ideo in alium commutandum esse, & denique qui hác extremam vnctionem à fidelibus sine peccato cõtemni posse affirmant. Hæc enim omnia manifestissimè pugnant cum perspicuis tãti apostoli verbis. Nec profecto Ecclesia Romana aliarum omnium mater & magistra, aliud in hac administranda vnctione (quantumad ea quæ huius sacramenti sub

ti ſubſtantiam perficiunt) obſeruat, quam quod Beatus Iacobus præſcripſit. Nec vero tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere & ipſius Spiritus ſancti iniuria eſſe poſſet.

Hæc ſunt quæ de pœnitentiæ & extremæ vnctionis ſacramentis ſancta hæc œcumenica Synodus profitetur, & docet atque omnibus Chriſti fidelibus credenda & tenenda proponit. Sequentes autem canones inuiolabiliter ſeruãdos eſſe tradit, & aſſerentes contrarium perpetuo damnat & anathematizat.

CANONES DE SACRAMENTIS pœnitentiæ & extremæ vnctionis publicati in Seſsione Tridentina habita. 25. Nouemb. 1551.

1. Si quis dixerit in catholica eccleſia pœnitentiam non eſſe verè & propriè Sacramentum pro fidelibus, quotiens poſt baptiſmum in peccata labuntur ipſi Deo reconciliandis à Chriſto Domino noſtro inſtitutum, anathema ſit.

2. Si quis Sacramenta confundens ipſum baptiſmum, pœnitẽtiæ Sacramentũ eſſe dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint atque ideo pœnitentiam non rectè ſecundam poſt naufragiũ tabulam appellari, anathema ſit.

3. Si quis dixerit verba illa Domini Saluatoris accipite Spiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt, non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi & retinendi peccata in Sacramento pœnitentiæ, ſicut Eccleſia catholica ab initio ſemper intellexit, detorſerit autem contra inſtitutionem huius Sacramenti ad authoritatem prædicandi euangelium, anathema ſit.

4. Si quis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remiſsionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam Sacramenti pœnitentiæ,

videlicet, contritionem, confeſsionem, & ſatisfa-ctionem, quæ tres pœnitentiæ partes dicũtur: Aut dixerit duas tantum eſſe, pœnitentiæ partes terrores ſcilicet incuſſos conſcientiæ agnito peccato, & fidem conceptam ex Euangelio vel abſolutione qua credit quis ſibi per Chriſtum remiſſa peccata anathema ſit.

5. Si quis dixerit eam contritionem quæ paratur per diſcuſsionem, collectionem & deteſtationem peccatorum qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ ponderando peccatorum ſuorum grauitate, mmultitudinem, fœditatẽ, amiſſionem æternæ beatitudinis & æternæ damnationis incurſum cum propoſito melioris vitæ non eſſe verum & vtilem dolorem nec preparare ad gratiam ſed facere hominem hypocritã & magis peccatorẽ: demũ illã eſſe dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema ſit.

6. Si quis negauerit confeſsionem ſacramentalẽ vel inſtitutam vel ad ſalutem neceſſariam eſſe iure diuino aut dixerit modum ſecretè confitendi ſoli ſacerdoti quem Eccleſia catholica ab initio ſemper obſeruauit & obſeruat alienam eſſe ab inſtitutione & mandato Chriſti & inuentum eſſe humanum, anathema ſit.

7. Si quis dixerit in Sacramento pœnitentię ad remiſsionem peccatorum neceſſarium non eſſe iure diuino confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatiõe habeatur, etiã occulta & quæ ſunt contra duo vltima decalogi præcepta, & circunſtãtias quæ peccati ſpeciem mutant, ſed eam cõfeſſionem tantum eſſe vtilem ad erudiendum & conſolandum pœnitentem, & olim obſeruatam fuiſſe tantum ad ſatisfactionem canonicam impo-

po-

ponendam,aut dixerit eos qui omnia peccata con fiteri ſtudẽt,nihil relinquere velle diuinæ miſericordiæ ignoſcendum aut demum non licere con fiteri peccata venialia,anathema ſit.

8. Si quis dixerit confeſsionẽ omnium peccatorum: qualem ecclesia ſeruat eſſe impoſsibilem & traditionem humanam à pijs abolendam aut ad eam non teneri omnes & ſingulos vtriuſque ſexus Christi fideles iuxta magni Concilij Lateranenſis conſtitutionem,ſemel in anno & ob id ſuadendum eſſe Christi fidelibus vt non confiteantur tempore quadrageſimæ, anathema ſit.

9. Si quis dixerit abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum iudicialem, ſed nudum miniſterium: cum pronuntiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat ſe eſſe abſolutum: aut ſacerdos non ſerio ſed ioco abſoluat,aut dixerit nõ requiri confeſsionem pœnitentis vt ſacerdos ipſum abſoluere poſſit,anathema ſit.

10. Si quis dixerit Sacerdotes qui in peccato mortali ſunt,poteſtatem ligandi & ſoluendi non habere, aut non ſolos Sacerdotes eſſe miniſtros abſolutionis. Sed omnibus & ſingulis Christi fidelibus eſſe dictum, quæcunque ligaueritis ſuper terram erunt ligata & in cœlo. Et quæcunque ſolueritis ſuper terram,erunt ſoluta & in cœlo: & quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt, quorum verborum virtute quilibet abſoluere poſſit peccata, publica quidem per correctionem duntaxat, ſi correctus acquieuerit. Secreta verô per ſpontaneam confeſsionem, Anathema ſit.

11. Si quis dixerit Epõs nõ habere ius reſeruãdi ſibi ca-

ſibi caſus niſi quo ad externam politiam, atque ideo caſuum reſeruationem non prohibere quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathema ſit.

12. Si quis dixerit totam pœnam ſimul cum culpa remitti ſemper à Deo, ſatisfactionemque pœnitentum non eſſe aliam quam fidem qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe, anathema ſit.

13. Si quis dixerit pro peccatis quo ad pœnam temporalem minimè Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis vel à ſacerdote iniunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, vt ieiunijs & orationibus, eleemoſynis vel alijs etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam eſſe tantum nouam vitam, anathema ſit.

14. Si quis dixerit ſatisfactiones quibus pœnitentes per Chriſtum Ieſum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominũ, doctrinam de gratia & verum Dei cultum atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes, anathema ſit.

15. Si quis dixerit claues eccleſiæ eſſe datas tantum ad ſoluendum non etiam ad ligādum, & propterea ſacerdotes dum imponunt pœnas confitentibus agere contra finem clauium & contra inſtitutionem Chriſti, & fictionem eſſe quod virtute clauium ſublata pœna & æterna pœna temporalis plærunque exoluenda remaneat, anathema ſit.

CANONES DE SACRAMENTO extremæ Vnctionis.

1. Si quis dixerit extremam Vnctionem nõ eſſe verè & propriè Sacramentum a Chriſto Domino noſtro inſtitutum, & à beato Iacobo Apoſtolo promulgatum. Sed ritum tantum acceptum à pa-

patribus aut figmentum humanum, anathema ſit.

2. Si quis dixerit ſacrã infirmorũ Vnctionẽ nõ cõferre gratiã, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos, ſed iam ceſſaſſe, quaſi olim tantũ fuerit gratia curationum, Anathema ſit.

3. Si quis dixerit extremę Vnctionis ritum & vſum quem obſeruat ſancta Romana Eccleſia, repugnare ſententiæ beati Iacobi Apoſtoli, ideoque eũ mutandum, poſſeq; à Chriſtianis abſque peccato contemni, anathema ſit.

4. Si quis dixerit Presbyteros Eccleſiæ quos Beatus Iacobus adducẽdos eſſe ad infirmũ inungendũ hortatur, non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos, ſed ętate ſeniores in quauis communitate, ob idque proprium extremæ vnctionis miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem, anathema ſit.

DECRETVM DE REFORMAtione publicatum in ſuprà dicta eadem Seſsione.

PROHEMIVM.

CVm propriæ Epiſcoporũ munus ſit, ſubditorũ omnium vitia redarguere, hoc illis præcipue cauendũ erit, ne clerici præſertim ad animarum curam cõſtituti criminoſi ſint, neue inhoneſtam vitam ipſis conniuentibus ducant. Nam ſi eos prauis & corruptis moribus eſſe permittant, quo pacto laicos de ipſorũ iudicijs redarguẽt? qui vno ab eis ſermone conuinci poſſent, quod clericos ipſis patiãtur eſſe deteriores. Qua etiam libertate laicos corripere poterunt Sacerdotes, cũ tacite ſibi ipſi reſpondeãt eadem ſe admiſiſſe quæ corripiunt. Monebunt propterea Epiſcopi ſuos clericos in quocũq; ordine fuerint, vt conuerſatione, ſermone, & ſcientia cõmiſſo ſibi populo præeant, memores eius quod ſcriptũ eſt, ſancti eſtote quia & ego ſanctus ſum. Et iuxta Apoſtoli vocẽ nemini dent vllã offenſionẽ, vt nõ vituperetur miniſteriũ

eorũ, sed in omnibus exhibeant se sicut ministros Dei, ne illud Prophetæ dictũ, impleatur in eis. Sacerdotes mei contaminant sancta & reprobant legem. Vt autem ipsi Episcopi id liberius exequi, ac quoquam prætextu desuper impediri queant, eadem sacrosancta Tridentina Synodus Præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis legato & nuncijs. Hos qui sequuntur Canones statuendos & decernendos duxit. *Canon.* 1.

Cum honestius ac tutius sit subiecto debitam præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deseruire, quàm cum præpositorum scandalo graduũ altiorũ appetere dignitatẽ ei, cui ascensus ad sacros ordines à suo prælato ex quacũque causa, etiam ob occultũ crimen, quomodolibet etiam extra iudicialiter fuerit interdictus: aut qui à suis ordinibus seu gradibus vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius prælati voluntatem concessa licentia de se promoueri faciendo, aut ad priores ordines, gradus, & dignitates siue honores, restitutio suffragetur.

2. Et quoniam nonnulli Episcopi ecclesiarum quæ in partibus infidelium consistunt clero carentes & populo Christiano, cũ fere vagabundi sint, & permanentem sedem non habent, non quæ Iesu Christi sed alienas oues inscio proprio pastore quærentes, dum per hanc sanctam Synodum se Pontificalia officia in alterius diœcesi, nisi de loci ordinarii expressa licentia & in personas eidẽ ordinario subiectas tantum exercere prohibitos vident in legis fraudem & contemptum, quasi episcopalem cathedram in loco nullius diœcesis sua temeritate eligũt & quoscũque ad se veniẽtes etiã si suorũ episcoporũ seu prælatorũ literas cõmendatitias nõ habent Clericali charactere insigniri & ad sacros etiam presbyteratus ordines promo-

ucre

uere præsumunt, quo plerũque fit vt minus idonei & rudes ac ignari & qui à suo Episcopo tanquam inhabiles & indigni reiecti fuerunt ordinati, nec diuina officia peragere, nec Ecclesiastica Sacramenta valeant ministrare, nemo Episcoporum qui titulares vocantur, etiam si in loco nullius diœcesis etiam exempto aut aliquo monasterio cuiusuis ordinis residerint aut moram traxerint, vigore cuiusuis priuilegij sibi de promouẽdo quoscunque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam prætextu familiaritatis continuę commensalitatis suæ absque sui proprij prælati expresso consensu, aut literis dimissoriis ad aliquos sacros aut minores ordines vel primam tonsuram promouere seu ordinare valeat. Contrà faciens ab exercitio Pontificalium per annũ, taliter vero promotus ab executione ordinum sic susceptorum donec suo prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

3. Episcopus quoscunque suos clericos præsertim in sacris constitutos absque suo præcedẽti examine, & commendatitijs literis quacunq; autoritate promotos, licet tanquã habiles ab eo à quo ordinati sunt, probatos, quos tamen ad diuina officia celebranda seu Ecclesiastica sacramenta ministranda minus idoneos & capaces repererit à susceptorũ ordinum exercitio ad tempus de quo ei videbitur suspendere & illis ne in altari aut aliquo ordine ministrent interdicere possit.

4. Omnes Ecclesiarum prælati qui ad corrigendos subditorum excessus diligenter intendere debent & à quibus nullus clericus per huius sanctæ Synodi statuta cuiusuis priuilegij prætextu tutus censetur, quo minus iuxta canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi posit, si in Ecclesiis suis residerint quoscũque seculares clericos qualitercun

que exēptos, qui aliás suæ iurisdictioni subessent de corū excessibus, criminibus & delictis quotiēs & quando opus fuerit etiā extra visitationē tanquam ad hoc Apostolicæ sedis delegati corrigendi & castigandi facultatem habeant, quibus exemptióibus, declarationibus consuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs quæ tantum suos obligant autores, ipsis clericis atque eorum consanguineis capellanis familiaribus & aliis quibuslibet ipsorum exemptorum, contemplatione & intuitu minime suffragantibus.

5. Insuper cū nonnulli qui sub prætextu, quod super bonis & rebus ac iuribus suis diuersæ eis iniuriæ ac molestiæ inferantur certos iudices per literas conseruatorias deputari obtinent, qui illos à molestijs & iniurijs huiusmodi tueantur ac defendant, & in possessione seu quasi bonorum, rerū ac iuriū suorū manu teneant & cōseruent, neq; super illis eos molestari permittant. Eiusmodi literas in plerisque contra concedentis mentem in reprobū sensum detorqueant, idcirco nemini omnino cuiuscunque dignitatis & conditionis sint, etiam si capitulum fuerit cōseruatoriæ literæ cum quibuscunque clausulis aut decretis, & quorumcunque iudicū deputatione, quocūq; etiā alio prætextu, aut colore concessæ suffragentur ad hoc, vt coram suo Episcopo siue alio superiori ordinario in criminalibus aut mixtis causis accusari & conueniri ac contra eum inquiri & procedi non possit. Aut quo minus si qua iura ei ex sessione competierint super illis libere valeat, apud iudicem ordinariū cōueniri. In ciuilibus etiam causis si ipse actor extiterit, aliqué ei apud suos cōseruatores iudices in iudicium trahere minime liceat. Quod si in ijs causis in quibus ipse reus fuerit, contigerit vt electus ab eo conseruator, ab actore suspectus esse di-

catur

catur aut si qua inter ipsos iudices cōseruatorem & ordinariū controuersia super cōpetentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, super suspicione aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum: familiaribus verò eius qui huiusmodi literis conseruatorijs tueri solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus duntaxat, si tamen illi propriis eius sumptib⁹ vixerint. Nemo etiam similium literarum beneficio vltra quinquenniū gaudere possit. Non liceat quoque conseruatoribus iudicibus vllum habere tribunal erectum. In causis vero mercedum aut miserabilium personarum huius sanctæ Synodi super hoc decretum in suo robore permaneat. Vniuersitates autem generales ac collegia doctorum seu scolarium & regularia loca, necnō hospitalia actu hospitalitatem seruantia, ac vniuersitatum, collegiorum, locorum & hospitalium huiusmodi personæ in præsenti canone minime comprehensa sed exempta omnino sint & esse intelligantur.

6. Quia vero etsi habitus non facit Monachum oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre: vt per decentiam habitus extrinseci, morū honestatem intrinsecam ostēdant: tanta autem hodie aliquorum inoleuit temeritas religionisque contemptus vt propriā dignitatem & honorem clericalem parui pendentes, vestes etiam publicè deferant laicales, pedes in diuersis ponentes, vnū in diuinis, alterum in carnalibus. Propterea omnes ecclesiasticæ personæ quantumcumque exēptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates personarum, officia, aut beneficia qualiacunque ecclesiastica obtinuerint, si posteà quā ab episcopo suo etiam per ędictum publicum moniti fuerint honestum habitum clericalem, illorum ordini

dini ac dignitati congruentem, & iuxta ipsius episcopi ordinationem & mandatum non detulerint per suspensionem ab ordinibus ac officio & beneficio ac fructibus redditibus & prouentibus ipsorum beneficiorum: nec non si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationē officiorum & beneficiorum huiusmodi coërceri possint & debeant, iuxta constitutionem Clementis. 5 in Concilio Viennensi æditam, quæ incipit. Quoniam innouando & ampliando.

7. Cùm etiam qui per industriam occiderit proximum suum & per insidias ab altari auelli debeat quia sua voluntate homicidium perpetrauerit, etiam si crimen id nec ordine iudiciario ꝓbatum, neque alia ratione publicum sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoueri possit, neque illi aliqua Ecclesiastica beneficia etiam si curam non habent animarum conferre liceat, sed omni ordine ac beneficio & officio Ecclesiastico perpetuo careat. Si verò homicidum non ex proposito sed casu vel vi vim repellendo, vt qui se à morte defenderet, fuisse cōmissum narretur, quā ob causam etiam ad sacrorum ordinum & altaris ministeriū & beneficia quæcūque ac dignitates iure quodam modo dispensatio debeatur, committatur loci ordinario aut ex causa Metropolitano seu viciniori episcopo, qui non nisi causa cognita & probatis precibus ac narratis, nec aliter dispensare posit.

8. Præterea quia nonnulli quorum etiam aliqui veri sunt pastores ac proprias oues habent, alienis etiam ouibus præesse quærunt & ita alienis subditis quandoque intendunt vt suorum curam negligant. Quicunque etiam Episcopali præditus dignitate qui alienos subditos puniendi priuilegium habuerit, contra clericos sibi non subiectos præ-

ser-

sertim in sacris constitutos, quorumcunque etiam atrocium criminũ reos nisi cum proprij eorũ clericorũ, episcopi si apud ecclesiã suam residerit, aut personæ ab ipso episcopo deputandæ interuentu nequaquam procedere debeat, alios processus & inde sequuta viribus omnino careant.

9. Et quia iure optimo distinctæ fuerunt diœcesses & Parochiæ, ac vnicuiq; gregi proprii attributi pastores & inferiorũ ecclesiarũ rectores, qui suarũ quisque ouiũ curam habeant vt ordo ecclesiasticus nõ cõfundatur, aut vna & eadem ecclesia duarũ quodam modo diœcesum, quia nõ sine graui eorũ incõmodo, qui illi subditi fuerunt beneficia vnius diœcesis etiam si parrochiales Ecclesiæ vicariæ perpetuæ, aut simplicia beneficia seu præstimonia aut prçstimoniales portiões fuerint & ratione augendi cultum diuinum aut numerum beneficiatorũ aut alia quacũque de causa alterius diœcesis beneficio aut monasterio seu collegio vel loco etiam pio perpetuo non vniantur. Decretũ huius sanctæ Synodi super huiusmodi vnionibus in hoc declarando.

10. Regularia beneficia in titulum regularibus professis prouideri consueta, cũ per obitũ aut resignationẽ vel aliâs illa in titulũ obtinentis vacare contigerit, religiosis tantum illius ordinis vel his qui habitum omnino suscipere & professionem admittere tenentur, & nõ aliis, ne vestem lino lanaque contextam induant, conferantur.

11. Quia vero regulares de vno ad aliũ ordinem translati facile à suo superiore licentiam standi extra monasteriũ obtinere solẽt, ex quo vagandi & apostatandi occasio tribuitur. Nemo cuiuscũque ordinis prælatus vel superior vigore cuiusuis facultatis aliquẽ ad habitũ & professionẽ admittere possit, nisi vt in ordine ipso ad quam transfertur

sub

ſub ſui ſuperioris obediétia in clauſtro perpetuò maneat, ac taliter tranſlatus etiam ſi canonicorum regularium fuerit, ad beneficia ſecularia etiam curata omnino incapax exiſtat.

12. Nemo etiã cuiuſuis dignitatis Eccleſiaſticæ vel ſecularis, quacũq; ratione, niſi eccleſiam, beneficiũ aut capellam de nouo fundauerit & cõſtruxerit ſeu iam erectã, quę tamen ſine ſufficienti dote fuerit, de ſuis proprijs & patrimonialibus bonis competenter dotauerit ius patronatus impetrare aut obtinere poſsit, aut debeat. In caſu autẽ fundationis aut dotationis huiuſmodi inſtitutio epiſcopo & non alteri inferiori ſeruetur.

13. Non liceat prætereа patrono cuiuſuis priuilegij prætextu, aliquem ad beneficia ſeu iuris patronatus, niſi epiſcopo loci ordinario, ad quẽ prouiſio ſeu inſtitutio ipſius beneficij, ceſſante priuilegio, iure pertineret, quoquo modo præſentare: aliâs præſentatio ſeu inſtitutio forſam ſequuta nullæ ſint & eſſe cenſeantur.

Declarat prætereà ſancta Synodus in futura ſeſſione, quam ad vigeſimam quintam diem Ianuarij ſubſequentis Anni Milleſimi quingenteſimi quinquageſimi ſecundi habendam eſſe iam decreuit, vnà cum Sacrificio miſſæ agendum & tractandum etiam eſſe de Sacramento Ordinis & proſequendam eſſe materiam de Reformatione.

FINIS.

Typ. Ioan. Latii.

... obligatione ...
a.1. ... l.1.t.2.c.2.a.2.57.
rendi mandatis Ecclesiæ.
Libertatis perfectæ status est Christianorum,
liberi enim sumus à lege Moysis, à serui-
tute peccati,& diaboli, serui facti gratiæ.
l.1.t.2.c.2.a.2. pag 57. & 58
Libertas peccatorũ pessima. l.1.t.2.c.2.a.2.
pag. 58
Libertatis propriæ quisque Dominus est. l.1.
t.2.c.4.a.1. 75
Libertas ligata Deo magis placet, quàm laxa.
l.1.t.2.c.5.a.2. 95
Libertas nostra est equus Dei gratiæ. l.1.t.2.
c.5.a.2. 95
Liber de Institutione Monachorum ad Ca-
prasium est Ioannis Hierosolymitani 44.
quomodo mendosus sit corrigendus. l.2.
t.2.c.2.a.5. pag.234. vsque ad 238.
Ligatur sua voce Religiosus. l.1.t.3.c.1.a.3.
pag. 105
Lineum asperrimum indumentum Essenorũ
à quibus illud est mutuata schola Pacho-
mij. l.2.t.1.c.3.a.2. 189
Lucifer damnatur, quòd similis cuperet Deo,
ascendens superbiæ animo perturbato l.1.
t.2.c.5.a.2. 94
Maria sanctissima Virgo ...
Monasticum, Ecclesiæ statum præstantissi-
mum obtinens, in templi claustro clausa
à primis annis. l.2.t.2.c.3.a.2. 251
Maria vouit virginitatem sub Dei benepla-
cito adimplenda, non prima in tempore,
sed prioritate causalitatis, & dignitatis.
l.2.t.2.c.3 a.2. 253
Maria institutum Eliæ dignata est suo exem-
plo,& præsentia illustrare. l.2.t.2.c.3 a.2.
pag. 255
Maria seuerissimam duxit vitam in ieiunijs,
vestitus albi & grisæi asperitate, somnus
parsimonia in humo nuda, præbuitque
matrimonio assensum noscens illibatam
in illo Virginem persti turam. l.2.t.2.c.3.
a.2. pag.252. & 253
Mariæ virginitatis magna est commendatio,
quòd ad suum exemplum non solum po-
steriores, sed etiam anteriores prouocarit
sequendum, quæ dum inter mortales de-
gebat eremitas visitabat Carmeli, & post
Christi Ascensionem Virginum Religiosa-
rum præficiebat Collegio. l.2.t.2.c.3.
a.2. pag. 253. 254. & 255
Maria

Ioan. ... Hierosolymitanus frater S. Angeli Martyris. l. 2. t. 3. c. 1. a. 2. 314
Ioan. Eleemosynarius suis sũptibus terrę sãctę reparauit monasteria. l. 2. t. 3. c. 1. a. 2 305
Ioannes de Baccone insignis Theologus. l. 2. t. 3. c. 1. a. 2. 319
Ioannis XXII. Pontificis Bulla vindicatur, in qua mentio fit reuelationis Virginis Deiparæ pro Carmelitis. l. 2. t. 3. c. 1. a. 3. 329
Ioel pater, Phanuel de tribu Ruben. l. 2. t. 1. c. 3. a. 2. 190
Ionadab discipulus Elisæi, missus ad vngendũ Iehu in Regẽ, instaurator Rechabitarum. l. 2. t. 1. c. 2. a 5 p. 152. & l. 2. t. 1. c. 3. a. 2. 190
Ionadab filijs promittitur à Deo præmium. l. 2. t. 1. c. 1. a. 1. 132
Ionas ad vitam reuocatus est per Eliam. l. 2. t. 1. c. 3. a. 1. pag 184 & l 2. t. 2. c. 1. a. 1 200
Iosue seu Iesus filius Iosedech cum Zorobabel templũ instaurauit. l. 2. t. 1 c 3. a 3. 192
Iouinian. pręculit nuptos virginibus. In Pro. 3
Isaias serra lignea medius dissectus. l. 2. t. 1. c. 3. a. 2. 190
Isidori, Leandri, Fulgentij, & Florentiæ parentes, Monachatus ex Ordine Vatum, ... l. 1. t. 2. ... 81
Iure diuino consulente, iudicio nempe Dei, & voluntate est Eliæ, & Nazaræorum approbata Religio. l. 2. t. 1. c. 2. a. 8. 170
Iurisdict. potestas, quæ sit. l. 1. t. 2. c. 2. a. 3. 62
Ius quasi paternum & dominatiuum, & iurisdictio distincta à potestate puniendi, & distincta à potestate clauium residet in prælato Religionis. l. 1. t. 2. c. 2. a. 3. 62
Iusti non sunt propter iniquos passuri discrimen. l. 1. t. 2. c. 1. a. 4. 45
Iustitia in omnibus seruanda maximè in his quæ diuinis obtutibus offeruntur. l. 1. t. 2. c. 3. a. 1. 64
Iusto quid sit non esse legem impositam? quia legis adimpletionem superare contendit. l. 2 t. 1. c. 1. a. 1 131

L

LAbor Religiosorum ad euitãdam ociositatem, non ad lucrum commendatus est. l 1. t. 3. c 1. a. 3. 108
Labores in casulis construendis, & virorum bellatorum in populis defendendis filiorũ Prophetarum. l 2. t. 1. c. 2. a. 7. 161
Lacrymę, peccati sunt diluuiũ, mundi expiamentum. l. 1. t. 2. c. 5. a. 1. 87

Lamen-

à matre sua Essenis religiosis moribus imbuendus: eius abstinentia, & rigidum vestimentum: castitas, obedientia, & paupertas sub votis ad instar Essenorum, discipulorum Eliæ; ideòq. dictus Elias, quia eius amplexatus est institutum: eiusdem laudes, discipuli, doctrina, & religiosa Præfectura: sepulchrum, & ibi Ecclesia. l.2.t.2 c.1.a.1. p.200. vsque ad 208
Ioãnis laudaturus gloriã Euangelista, & merita, titulos & merita cõmendat parentũ, vt sacerdotis immaculata successio ad gloriã germinis seruaretur. l.3.t.1.c.1.a.1. 352
Ioannes Chrysostomus Monachorum Eliætarum Dux, & instaurator, ab eremo ad clerum vocatus, Episcopus Constantinopolitanus est creatus. l. 2. t. 1. c. 4. a. 2. pag.266. Exulauit Cucusi. 286
Ioannes Hierosolymitanus 44. Antistes, eremita Carmeli, charus Chrysostomo, Pelagij aduersarius, Carmeli instaurator, fidelis & sanctus comprobatur, cuius in Ordine Carmelitarum recitabatur officium ex decreto Capituli generalis Paduæ, & Vicen[illegible] mentis aduersis fit satis, l.2. t.2. c.[illegible] [illegible].276. & deinceps.
Ioa[illegible] [illegible] author [illegible]
[illegible] Regula est eadem, ac Essenorum accõmodata Monachis Hispanis, cum tunc exigua S. Benedicti institutionum in Hispania haberetur notitia. l.2.t.2.c.4.a.3. 272
Iudas post buccellam desperatus vitæ mortuus extat irretitus in laqueo: sed mortui in cruce deponuntur de illa: nè mortua in cruce remaneant corpora Sabbato. Nam post bucellam, qui cum Christo pergit ad crucem, tertia die resurget: Et ego resuscitabo eum in nouissimo die, quæ requies Sabbati est. Sic Paulo crucifixo cũ Christo mori est lucrũ. l.2.t.1.c.2.a.2. 380
Iudas Machabęus Decanus Assidæorum. l.2. t.1. c.3.a.3. 193
Iudicij die acerbitas. l.3.t.2.c.1. a. 2. 391
Iudæorum Regnum in quatuor diuiditur Tetrarchias. l. 2. t.1. c. 3. a. 3. 194
Iugum Christi suprà onus non reddit difficilẽ [illegible] Regni cælorum. l.1. t.2. c 3. a. 3. 73
Iulian[illegible] Apostatæ sæuitia in mortuos, & Monach[illegible] In Pro. [illegible]
Iurabant Prop[illegible] per nomen Domini. l. 1. t.2. c.2. a.2. 57
Iure naturæ, ablata qu[illegible] lege positiua, poterat status religiosus a[illegible] l. 1. t. 2. c.4. a. 1. 75
Iure diui[illegible] approbante iudi[illegible] [illegible]ntate

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm